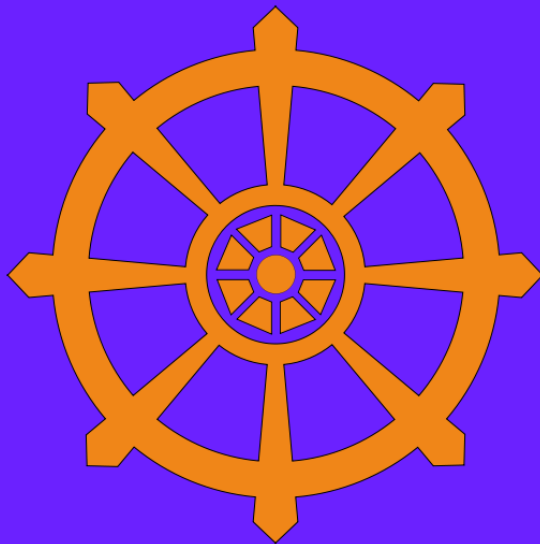

සාරම්භා ප්‍රකරණය

ඊරුකානේ චන්ද්‍රවිමල මහනාහිමි

පටුන වෙත

පාරමිතා ප්‍රකරණය

(එකොලොස් වන මුද්‍රණය)

මහාචාර්ය

රේරකාන්තේ චන්ද්‍රවිමල

(සාහිත්‍ය චක්‍රවර්ති, පණ්ඩිත, ප්‍රචලිත විශාරද,
අමරපුර මහා මහෝපාධ්‍යාය ශාසන ශෝභන, ශ්‍රී සද්ධර්ම ශිෂ්‍යමණි)
මහානායක ස්වාමිපාදයන් වහන්සේ විසින්
සම්පාදිතයි.

2550
2006

පටුන

සංඥාපනය	ix
පඤ්ච ඡේදය හා ආජීවාණ්ටමක ඡේදය	xvii
පාරමිතා ප්‍රකරණය	1
පාරමී	2
ත්‍රිවිධ පාරමිතා	16
පාරමී සම්පාදන කාලය	17
අභිනීභාරය	18
අභව්‍යස්ථාන අටළොස	22
බුද්ධි භූමි සතර	22
මහා බෝධිසත්ත්වයන් ගේ අද්ධිතාශය සය	23
සම්පත්ති සතර	26
මහ බෝසතුන් කෙරෙහි පිහිටන ආශ්චය්‍යීද්භූත කරුණු සතර	28
ප්‍රතෝෂක බෝධි පාරමිතාව	29
ශ්‍රාවක බෝධි පාරමිතාව	29
පසේ බුදුවරයෝ	32
බුන්මදත්ත ප්‍රතෝෂක බුද්ධියන් වහන්සේ ගේ වර්තය	33
දසපාරමිතා	50
පාරමිතා සම්පාදනයේ උපාය	50
1. දූන පාරමිතාව	54
දූන පාරමිතාව පිරිය යුතු ආකරය	60
ප්‍රතිග්‍රාහක විභාගය	63
දුශ්ශීල දූනය	66

උග්ග සිටු තුමාගේ චරිතය.	67
දුනයේ ප්‍රභේද	70
ත්‍රිවිධ දනය	70
චතුර්විධ දනය	72
සව්‍යදෂරුම් දනය	73
දුන පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්තිය	75
දන් දීමෙන් මහ බෝසතුන් බලාපොරොත්තු වන කරුණු	78
දුන පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා විධිය	80
දුන පාරමිතාවේ ප්‍රභේද	84
තිරෝක විජය චක්‍රවර්ති රජතුමා ගේ මනෝමය දනය	85
පිලින්දුවච්ඡ මහ රහතන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක පාරමිතා මනා දනය	90
ජත්‍ර දුනයේ අනුසස් අට	94
චස්ත්‍ර දුනයේ අනුසස් අට	95
පාත්‍ර දුනයේ අනුසස් දසය	96
දැළිපිහියා පිදීමේ අනුසස් අට	97
පිහියා පිදීමේ අනුසස් පස	97
ඉඳි කටු දීමේ අනුසස් සත	98
නිය කපන අවි පිදීමේ අනුසස් පස	99
පවන් අතු පිදීමේ අනුසස් අට	99
පෙරහන්කඩ දීමේ අනුසස් පහ	100
තෙල් තබා ගන්නා බඳුන් පිදීමේ අනුසස් පස	101
ඉඳිකටු ගුලා පිදීමේ අනුසස් තුන	101
අංසකඩ පිදීමේ අනුසස් තුන	102
පටි පිදීමේ අනුසස් සය	102

ආධාරකයන් පිළිමේ අනුසස්	103
භාජන පිළිමේ අනුසස් තුන	103
තලි පිළිමේ අනුසස් තුන	104
බෙහෙත් පිළිමේ අනුසස් දසය	105
පාවනන් පිළිමේ අනුසස් තුන	105
දිය පිස්නා වස්ත්‍ර දීමේ අනුසස් සය	106
සැරයටි පිළිමේ අනුසස් සය	107
බෙහෙත් අඳුන් පිළිමේ අනුසස් අට	107
යතුරු හා යතුරු කොපු පිළිමේ අනුසස්	108
ආයෝග දනයේ අනුසස් පස	108
දුම් බොන පයිප්ප පිළිමේ අනුසස් තුන	109
පහන් පිළිමේ අනුසස් තුන	109
මහ සැළි හා කරඬු පිළිමේ අනුසස් දසය	110
අඳුන් නළු දීමේ අනුසස්	111
කුඩා පිහියා හා ලොම් උදුරන අඬු දීමේ අනුසස්	111
නසස කිරීමේ උපකරණ පිළිමේ අනුසස් අට	112
පුටු පිළිමේ අනුසස් සය	112
මෙට්ට පිළිමේ අනුසස් සය	113
කොට්ට පිළිමේ අනුසස් සය	114
පිදුරු බිසි පිළිමේ අනුසස් දෙක	115
පා පුටු දීමේ අනුසස් දෙක	115
ඇඟ ගල්වන තෙල් පිළිමේ අනුසස් පස	116
තෙල් ගිතෙල් පිළිමේ අනුසස් පස	116

මුව පිරිසිදු කරන දෑ දීමේ අනුසස් පස	117
දී ආදිය දීමේ අනුසස්	117
ආහාර පාන දීමේ අනුසස් දසය	118
සුවඳ දුම් පිදීමේ අනුසස් දසය	118
2. ශීල පාරමිතාව	120
ශීල පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය	122
චාරිත්‍ර ශීලයෙහි ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය	122
චාරිත්‍ර ශීලයෙහි ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය	126
ශීල පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය	129
උසස් ලෙස සිල් රැකි උතුමන්ගේ චරිත කථා	133
ශීල පාරමිතාවේ ප්‍රභේද	137
සීලානිසංසය	140
දනය හා ශීලය	144
පඤ්චශීලය මහා දන පසක් වන බව	146
සිල් රැකීමේ අනුසස් දැක්වෙන කථා	151
3. නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව	158
රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේගේ කථාව	167
මහා බෝධිසත්ත්ව මහා ජනක රජතුමාගේ නෛෂ්ක්‍රමය සංකල්පනා.	184
නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය	185
නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව හා තාපස ප්‍රවුඡ්ඡාව	186
නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාවේ ප්‍රභේද	191
4. ප්‍රඥා පාරමිතාව	192
ප්‍රඥා ප්‍රභේද	197
ප්‍රඥාව ඇතිවීමේ හේතු	199

ප්‍රඥාවට බාධක කරුණු	199
ප්‍රඥා පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය	201
ප්‍රඥා පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය	204
ප්‍රඥා පාරමිතාවේ ප්‍රභේද	205
5. වීයඝී පාරමිතාව	207
වීයඝී ඇතිවීමේ හේතු විකොළොස	209
කුසිත වස්තු අට	210
ආරම්භ වස්තු අට	211
වීයඝීයට ප්‍රතිපක්ෂ ධර්ම හා ඒවා ඇතිවීමේ හේතු	213
ටීනමිද්ධයන් දුරු වීමේ හේතු සය	214
වීයඝීය පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය	216
වීයඝීය ඇති කර ගැනීමට මෙහෙහි කළයුතු වර්ත	218
වීයඝීය පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය	221
වීයඝී පාරමිතා ප්‍රභේද	222
6. ක්ෂාන්ති පාරමිතාව	224
ක්ෂාන්ති පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය	229
කකචුපම අවවාදය	230
පුණ්ණෝවාදය	230
ඉවසිය හැකි වනු සඳහා භාවිත කළ යුතු ගාථා	232
සීලවරාජ වර්තය	234
ක්ෂාන්තිවාදී වර්තය	235
ජද්දන්ත නාගරාජ වර්තය	235
මහා කපි ජාතකය	236

ක්ෂාන්ති පාරමිතාවේ භේදත්‍රය	237
7. සත්‍ය පාරමිතාව	238
සත්‍ය පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය	243
මුසාවාදයේ ආදීනව	243
බොරැකීම හා පැවිදිද	244
සත්‍යයේ අනුසස්	245
සත්‍යයෙහි පිහිටි උතුමන් ගේ වර්ත අධිමුක්ත සාමණේරයන් වහන්සේ	246
හාරිත තාපස වර්තය	248
මත්ස්‍යරාජ වර්තය	251
මත්ස්‍යරාජ පිරිත	252
සත්‍ය පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය	254
සත්‍ය පාරමිතාවේ ප්‍රභේද	256
8. අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව	258
අධිෂ්ඨාන පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය	259
ගංගාකීරිය තෙරැන් වහන්සේ	259
සිව් රජතුමා	260
සංඛපාල නාගරාජයෝ	261
තේමිය පණ්ඨිත වර්තය	262
අධිෂ්ඨාන පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය	266
අධිෂ්ඨාන පාරමිතාවේ ප්‍රභේද	268
9. මෛත්‍රී පාරමිතාව	269
මෛත්‍රී පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය	271
මෙත් වැඩීමේ අනුසස් විකොළොස:	272
විශාඛ තෙරැන් වහන්සේ	274

මෙත් වැඩු හික්ෂුන් පන්සියයක්	276
උත්තරා උපාසිකාව ගේ කථාව	279
සමාවතී දේවිය ගේ කථාව	283
දුනයට ද සීලයට ද වඩා මෙමිත්‍රියෙහි අනුසස් ඇති බව	287
චීකරාජ වරියාව	288
මෙමිත්‍රී පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය	290
මෙමිත්‍රී සහගත කායකර්ම	291
මෙමිත්‍රී සහගත වාක්කර්ම	292
මෙමිත්‍රී සහගත මන: කර්ම	293
මෙමිත්‍රී භාවනාව	293
මෙමිත්‍රී භාවනා වාක්‍යය	299
විස්තර වශයෙන් භාවනා කිරීමේ ක්‍රමය	299
මෙමිත්‍රී පාරමිතාවේ ප්‍රභේදත්‍රය	301
10. උපේක්ෂා පාරමිතාව	303
උපේක්ෂා පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය	304
උපේක්ෂා පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය	307
ලෝමහංස වර්තය	308
උපේක්ෂා පාරමිතාවේ ප්‍රභේද	312
පාරමිතා සමතිසක් කොට දැක්වීමේ හේතුව	312
පාරමිතාවන් ගේ ලක්ෂණාදිය	313
පාරමිතා සංක්ලේශය	316
පාරමිතා ව්‍යවදානය	319
අනුශාසනා ගාථා	320

සංඥාපනය

සමාක් සම්බෝධිය ය, ප්‍රතෝක සම්බෝධිය ය, ශ්‍රාවක බෝධිය ය යන තුන්තරා බෝධියෙන් එක්තරා බෝධියකට නො පැමිණ කිසිවකුට සසර දුකින් මිදී නිවනට නො පැමිණිය හැකි ය. ඒ ඒ බෝධියට පැමිණීමට පිරිය යුතු පාරමිතාවන් සම්පූර්ණ නො කොට කිසිවකුට බෝධිත්‍රයෙන් එකකට වත් නො පැමිණිය හැකි ය.

මෙ කල ලෝකයේ රහතන් වහන්සේලා ඇත් ද? නැත් ද? මෙ කල රහත් විය හැකි ද? නො හැකි ද? යන මේවා අද ලෝකයේ බොහෝ දෙනකුන් අතර පවත්නා ප්‍රශ්නයෝ ය. රහත් වීමේ මග දක්වන්නා වූ තථාගතයන් වහන්සේ ගේ ධර්මය ලොව නිර්මලව පවත්නා තාක් ලෝකයෙහි රහත්හු නැත යයි ද, රහත් නො විය හැකි යයිද, නො කිය හැකි ය. මෙ කල පෙර සේ රහතුන් සුලභ නැති බව පමණක් කිය හැකි ය. රහත්හු තමන් ගේ රහත් බව ලොවට පෙන්වමින් කියමින් ඇවිදින්නෝ නො වෙති. දුටු විට රහත් බව දැන ගැනීමට ලකුණක් ද රහතුන් කෙරෙහි නැත. එබැවින් රහත් කෙනකුන් දුටුවත් හැඳින ගත නො හැකි ය.

කොළඹට යනු කැමතියකු කොළඹට වැටී ඇති මගකට බැස, කොළඹ බලා ඒ මග ගමන් කොට අවසන් කළ හොත් අවසන් කළ දිනය කවර දිනයක් හෝ වේවා, එදින හේ කොළඹ ය. කාලයෙන් එයට බාධාවක් නැත. එමෙන් රහත් වීමට පිරිය යුතු ප්‍රතිපත්ති පුරා අවසන් කළ හොත් දිනය කවද හෝ වේවා ඒ තැනැත්තා අර්හත්වයේ ය. රහත් වීමේ ප්‍රතිපත්තිය පුරා අවසන් කළත් සමහර කලෙකදී රහත් බවට නො පැමිණිය හැකිය” යි කීම යුක්ති යුක්ත නො වන කථාවෙකි. එසේ කීම තථාගතයන් වහන්සේ ගේ ධර්මයත්, ශාසනික ප්‍රතිපත්තියත් කලකට

අවලංගු කිරීමෙකි.

රහත් වීමට උත්සාහ කරන පින්වතුන් ගෙන් ඇතැමෙක් සංක්ෂේප ධර්ම දේශනයක් ඇසීමෙන් ම ද රහත් වෙති. ඇතැමෙක් විස්තර ධර්ම දේශනයක් ශ්‍රවණය කිරීමෙන් රහත් වෙති. ඇතැමෙක් පැවිදිවීමට හිස කේ කපන අතරේ දී රහත් වෙති. ඇත්මෙක් පැවිදිව දින ගණනින් රහත් වෙති. ඇතැමෙක් මාස ගණනක් උත්සාහ කිරීමෙන් රහත් වෙති. ඇතැමෙක් වර්ෂ ගණනක් උත්සාහ කිරීමෙන් රහත් වෙති. ඇතැමෙක් මුලු ජීවිත කාලයේ ම දුක් ගෙන ද රහත් නො වෙති.

රහත් වීම පිළිබඳ වූ මේ වෙනසින් තේරුම් ගත යුත්තේ රහත් වීමට වර්තමාන භවයේ පවත්වන ප්‍රතිපත්තිය පමණක් නොව, අතීත භවයන්හි පුරන ලද පාරමිතාවකුත් උවමනා බවය. අතීත භව වලදී රහත් වීමට නිසි පාරමිතා බොහෝ දුරට සම්පූර්ණ කර ගෙන සිටියේ, ඉතා පහසුවෙන් එක් ගාථාවක් ඇසීම පමණිනුත් රහත් බවට පැමිණෙති. වර්තමාන භවයේ දී රහත් වීමට ප්‍රමාණ වන අතීත පාරමිතාව නැතියේ කොතෙක් උත්සාහ කළාහු ද ඒ ජාතියේ දී රහත් නො වෙති. එය නො මේරු බීජයක් රෝපනය කොට, කොතෙක් දිය ඉස්සත් කොතෙක් පෝර කළත් පැළයක් ඇති නො වීම මෙන් දැන යුතු ය.

බුදුවරයන් වහන්සේ කෙනකුත් ලොව පහළ වූ කල්හි රහත් වීමට තරමට පාරමිතාව සම්පූර්ණ කර ඇති පින්වත්හු උන් වහන්සේ ගෙන් දහම් ඇසීමෙන් ද, බුදු සස්තෙහි පැවිදි ව පිළිවෙත් පිරීමෙන් ද රහත්ව නිවන් දකිති. පාරමිතා සම්පූර්ණ කර ගෙන වෙසෙන අය අනුක්‍රමයෙන් රහත්වීමෙන් බුදු සස්ත පරණ වත් වත් ම රහත් වන්නෝ අඩු වෙති. මේ බුදු සස්තෙහි රහත් වන්නවුන්ගේ සංඛ්‍යාව අඩු වන්නට පටන් ගත්තේ මෑතක දී නොව බුදුන් වහන්සේ ජීවමාන කාලයේදී ම ය. ඒ බව කස්සප සංයුත්තයෙන් හා හද්දලි සූත්‍රයෙන් ද දැන හැකි ය.

කො නු බො හන්තේ! හෙතු කො පව්වයො යෙන පුබ්බේ අප්පතරානි වෙව සික්ඛාපදානි අහෙසුං බහුතරා ව භික්ඛු අඤ්ඤාය සන්ධිහිංසු කො පන හන්තේ! හේතු කො පව්වයො යෙනෙතරහි බහුතරානි වෙව සික්ඛාපදානි අප්පතරා ව භික්ඛු අඤ්ඤාය සන්ධිහන්ති?

මේ මහා කාශ්‍යප ස්ථවිරයන් වහන්සේ විසින් බුදුන් වහන්සේ ගෙන් විවාළ ප්‍රශ්නයෙකි. මේ ප්‍රශ්නය ම හද්දලි තෙරුන් වහන්සේ ගෙන් ඇසූ බව මජ්ඣිම නිකායේ හද්දලි සූත්‍රයේ දැක්වේ.

"ස්වාමීනි! භාග්‍යවතුන් වහන්ස! පෙර සික පද තුබුයේ ටිකකි. එහෙත් බොහෝ භික්ෂූහු රහත් වූහ. දැන් බොහෝ සික පද ඇත්තේ ය. එහෙත් අලුතෙන් රහත් වන්නේ ටික දෙනෙකි. එයට හේතුව කවරේ ද?" යනු මහා කාශ්‍යප ස්ථවිරයන් වහන්සේගේ ප්‍රශ්නය ය. බුදුන් වහන්සේ ජීවමාන කාලයේ දී ම අලුතෙන් රහත් වන සංඛ්‍යාව අඩු වූ බව මේ ප්‍රශ්නයෙන් පෙනේ. සිකපද වැඩිවීමෙන් වන්නේ භික්ෂූන්ගේ ප්‍රතිපත්තිය අඩුවීම නො ව වැඩි වීම ය. ප්‍රතිපත්තිය වැඩි වී තිබිය දී රහත් වීම අඩු වී යාමෙන් එයට වර්තමාන ප්‍රතිපත්තිය හැර තවත් දෙයක් උවමනා බව තේරුම් ගත හැකි ය. ඒ උවමනා දෙය නම් අතීත හව වලදී පිරු පාරමිතාව ය.

රහත් වන සංඛ්‍යාව මෙසේ බුද්ධ කාලයේ දී ම අඩු වූයේ පෙරුම් දහම් සම්පූර්ණ කරගෙන සිටිය අය ක්‍රමයෙන් රහත් වී අවසන් වීමෙනි. මේ බුදුසසුන දැන් බොහෝ පැරණි ය. මේ සස්න ඇති වූ මුල් කාලයේ දී ම එක් එක් කෙනා බැගින් ද, සමූහ සමූහ වශයෙන් ද, රහත් වීමට හේතු සම්පත් ඇත්තෝ රහත්ව නිවන් දුටහ. හේතු සම්පත් ඇති අයගෙන් දැනට ඉතිරි වී ඇත්නම් ඇත්තේ ඉතා ටික දෙනෙක් ය. ලෝකයෙහි නව රහතුන් දුලබ වීමෙන් රහත්වන්නවුන් දුලබ වීමෙන් හේතුව එය ය.

මේ භවයේදී උත්සාහ කළ හොත් රහත් වීමට තරම් අතීත පාරමිතාව ඇත්තෝ දැනුදු නැත යයි නො කිය යුතු ය. බොහෝ සෙයින් අර්හත්වය සඳහා වෙර වඩන්නට - දුක් ගන්නට සිත් වන්නේ තරමක් වත් අතීත පාරමිතාව ඇති සත්පුරුෂයන්ට ය.

මේ ජාතියේ රහත් වුවත් නොවුවත් රහත් වනු පිණිස වැයම් කරන පින්වත්හු දැනුදු නැත්තාහු නො වෙති. ඔවුනතර මේ ජාතියේ දී ම රහත්වීමට තරම් හේතු සම්පත් ඇත්තෝ වෙත් නම්, ඔවුහු කුමානුකූලව භාවනාවෙහි යෙදෙන්නාහු වෙත් නම්. ඒ පින්වත්හු සවි කෙලෙසුන් නසා මේ ජාතියේදී ම රහත් ව නිවන් දක්නාහ. එසේ උත්සාහ කරන පින්වතුන්ට මේ ජාතියේදී රහත් වන්නට නුපුළුවන් වූයේ ද, ඒ උත්සාහය නිෂ්ඵල නො වන්නේ ය. එය පසු ජාතියක දී අර්හත්වය ලැබීමේ පාරමිතාව වන්නේ ය.

රහත් වීමට බලාපොරොත්තු වන පින්වතුන් විසින් අනාගත භවයන් ගැන, අනාගත බුදු සස්නක් ගැන බලාපොරොත්තු නොවී, මේ ජාතියේ දී ම රහත්වීමේ බලාපොරොත්තුවෙන් උත්සාහ කළ යුතු ය. පැළවීමට සෑහෙන තරමට මෝරා ඇති බීජය වුව ද ජලය නො ලද හොත් නො පැළ වී දිරා යන්නාක් මෙන් මේ ජාතියේ දී උත්සාහ කළ හොත් රහත් වීමට සෑහෙන පමණට අතීත පාරමිතාව ඇත්තෝ ද උත්සාහ නො කිරීම නිසා රහත් නො වෙති.

වර්තමාන භවයේ දී රහත් වීමට උත්සාහ කිරීමට චිත්ත ශක්තියක් නැති, අනාගතයේදී රහත් වීමට බලාපොරොත්තු වන පින්වතුන් විසින් ද කවද හෝ එය සිදු කර ගත හැකි වනු සඳහා ඒ බෝධියට නිසි පාරමිතා කුශල් කළ යුතු ය. එය කළ හැකි වීමට පාරමිතා පිළිබඳ දැනුම ඇති කර ගත යුතුය. මේ පොත කියවීමෙන් පාරමිතා ගැන පිරිසිදු දැනීමක් ඇතිකර ගත හැකි ය.

පාරමිතාවන් විස්තර කර ඇති සිංහල පොත් බොහෝ ඇත්තේ ය. එහෙත් ඒවා සම්පාදනය කර තිබෙන්නේ සමාස් සම්බන්ධ පාරමිතාව විස්තර කිරීම් වශයෙනි. සමාස් සම්බන්ධ පාරමිතාව සම්පූර්ණ කර බුදු වීමට සමත් අය ලෝකයෙහි සුලභ නැත. බොහෝ දෙනෙකුන් නිවන් දකින්නේ ද, නිවන් දක්නට බලාපොරොත්තු වන්නේ ද ශ්‍රාවක බෝධියෙනි. එබැවින් බෝධිත්‍රය පිළිබඳ වූ ම පාරමිතාව විස්තර කිරීම් වශයෙන් මේ ග්‍රන්ථය සම්පාදනය කෙළෙමු.

මෙය සම්පාදනය කිරීමේ දී කාහටත් පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැකි වන පරිදි කරුණු විස්තර කිරීමට ද අපි හැකි පමණ උත්සාහ ගතිමු. අන් පාරමිතා පොත්වල ඇති, පාඨකයන්ගේ වෙහෙසට හේතු වන, වඩා ප්‍රයෝජනයක් නැති කරුණු මෙයට ඇතුළු නො කෙළෙමු. පොත මහත් කිරීමට නිෂ්ඵල දේ මෙයට ඇතුළු කොට ද නැත. අප නිතර ම උත්සාහ ගන්නේ පොත හැකිතාක් කුඩා කිරීමට ය. මෙහි තැනින් තැන ඉතා ප්‍රයෝජනවත් ධර්ම විනිශ්චයන් ඇත්තේ ය. මෙහි පාරමිතා කථාවේ දැක්වෙන මෙහි භාවනා විස්තරය ඉන් එකකි.

මෙහි භාවනාව කරන අය රටේ බොහෝ ඇතත් එය ගැන මනා දැනුමක් ඇති අය උගතුන් අතර ද සුලභ නැත. මෙහි බුද්ධාගමයේ මූලික ධර්මයෙකි. එබැවින් එය නැවත නැවත කියවා හොඳින් තේරුම් ගන්නා ලෙසත්, එය තේරුම් කර ගෙන ඵලදයක වන පරිදි මෙහි භාවනාව තම තමන් විසින් කරන ලෙසත්, අන්‍යයන්ටත් එය කියා දී මෙහි භාවනාව පුරුදු කරවන ලෙසත්, මෙය කියවන පින්වතුන් ගෙන් විශේෂයෙන් ඉල්ලමු.

(පඤ්ච ශීලය හා ආච්චාණ්ටමක ශීලය පිළිබඳ පසු කාලයේදී මා අවබෝධ කරගත් කරුණු ඇතුළත් ලිපියක් ද මෙම මුද්‍රණයෙහි පල කර ඇත.)

මෙයට - ශාසනස්ථිතිකාමී,
රේරුකානේ චන්ද්‍රවිමල මහා ස්ථවිර

2485 නොවැම්බර් මස 18 වෙනි දින
1949

පොකුණුවිට ශ්‍රී විනයාලංකාරාරාමයේ දී ය.

දහම් පොත් සංරක්ෂණ මණ්ඩලයෙන් ප්‍රකාශිත
රේරුකානේ නාහිමියන්ගේ පොත් සහ වෙනත් පොත්

විනය ග්‍රන්ථ

- ශාසනාවතරණය
- විනය කර්ම පොත
- උපසම්පද ශීලය
- උභය ප්‍රාතිමෝක්ෂය (අනුවාද සහිත)

අභිධර්ම ග්‍රන්ථ

- අභිධර්ම මාර්ගය
- අභිධර්මයේ මූලික කරුණු
- පට්ඨාන මහා ප්‍රකරණ සන්නය
- අනුවාද සහිත අභිධර්මාර්ථ සංග්‍රහය

භාවනා ග්‍රන්ථ

- විදර්ශනා භාවනා ක්‍රමය
- පෞරාණික සතිපට්ඨාන භාවනා ක්‍රමය
- වත්තාලීසාකාර මහා විපස්සනා භාවනාව
- සතිපට්ඨාන භාවනා විවේචනය හා වෙනත් කෘති

ධර්ම ග්‍රන්ථ

- චතුරායඪී සත්‍යය
- පාරමිතා ප්‍රකරණය
- බෝධිපාක්ෂික ධර්ම විස්තරය
- පටිච්ච සමුප්පාද විවරණය
- ධර්ම විනිශ්චය
- බෞද්ධයාගේ අත් පොත
- මංගල ධර්ම විස්තරය

පුණෝපදේශය
සුවිසි මහා ගුණය
පොහොය දිනය
කෙලෙස් එක්දහස් පන්සියය
වඤ්චක ධර්ම හා විත්තෝපක්ලේශ ධර්ම
බුද්ධනීති සංග්‍රහය
නිර්වාණ විනිශ්චය හා පුනරුප්පත්ති ක්‍රමය
බොධි පූජාව
මෙකල නිවුණු ඇත්තෝ
(නාහිමි චරිත වත හා අනුමෙවෙනි දම් දෙසුම් 15 ක්.)
Four Noble Truths (චතුරායඝී සත්‍යය පරිවතීනය.)

වෙනත්

සුරාධුර්තය හෙවත් මද්‍යලෝලය (වෛද්‍ය නීල් කෙසල්-පරිවර්තන)

පඤ්ච ශීලය හා ආජීවාෂ්ටමක ශීලය

(ශීල පාරමිතාව හා සම්බන්ධයි)

ප්‍රාණසාතය, අදත්තාදනය, කාමමිථ්‍යාවාරය යන මේ කරුණු තුන හා බොරුකීම, කේලාමිකීම, පරුෂ වචන කීම, කෙලෙස් වැඩීමට පව් ඇති වීමට කාලය අපතේ යාමට හේතුවන නිර්ථක කතාකීම, අධර්මයෙන් ජීවත්වීම යන මේ කරුණු අට අතීත කාලයේ පටන් ම ලෝකයේ සියලු ම ආගම් අදහන ආගම් නො අදහන නුවණැති සෑමදෙනා විසින් ම නො කළ යුතු වැඩ සැටියට, නො මනා වැඩ සැටියට පිළිගත් කරුණු අටෙකි. ඒවායින් වැළකීම ශීලය ය. මේ ශීලය නිත්‍ය ශීලයක් වශයෙන් සමාදන් වී ආරක්ෂා කිරීම සමුච්ඡේද වශයෙන් ක්ලේශයන් ප්‍රහාණය කර නැති පෘථග්ජන පුද්ගලයනට දුෂ්කරය. පෘථග්ජනයන්ට නිත්‍ය ශීලය වශයෙන් රැකීමට ගන්නා පඤ්ච ශීලය පිළියෙල කර තිබෙන්නේ ආජීවාෂ්ටමක ශීලයෙන් අංග සතරක් පමණක් ගෙන ය. අෂ්ටාංග ශීල, දසශීල වලට ගෙන ඇත්තේ ද ආජීවාෂ්ටමක ශීලයෙන් අංග සතරක් පමණෙකි. සාමණේර ශීලයට ගෙන ඇත්තේ ද ඒ අංග සතර පමණෙකි.

බොහෝ සික පද ඇති මහා ශීලය, උපසම්පද ශීලය යි. එයට ද ආජීවාෂ්ටමක යේ සිකපද සියල්ල ගෙන නැත. ආජීවාෂ්ටමක ශීලයේ කාය කර්මය පිළිබඳ වූ මුල් ශික්ෂාපද තුන ගැන විනයෙහි සිකපද ඇත්තේ ය. වාක්කර්ම පිළිබඳ වූ ශික්ෂාපද සතරෙන් පළමු වන ශික්ෂාපදය සම්බන්ධයෙන් "සම්පජන මුසාවාදෙ පාවිත්තියං" යනුවෙන් සිකපදයක් ඇත්තේ ය. "පිසුණාවාවා වෙරමණි" යන දෙවන සිකපදය සම්බන්ධයෙන් විනයෙහි "හික්ඛු පෙසුඤ්ඤෙ පාවිත්තියං" යනුවෙන් සිකපදයක් ඇත්තේ ය. එය පනවා ඇත්තේ ද සීමා සහිතව ය. හික්ඛුන්ට

කේලාම් කීමෙන් මේ සිකපදයෙන් පවිති ඇවැත් වේ. අනුපසම්පන්න-යන්ට කේලාම් කීමෙන් පවිති ඇවත නොවේ. "පරුසාවාචා වෙරමණි" යන සිකපදය සම්බන්ධයෙන් විනයයෙහි "ඕමසවාදේ පාවිත්තියං" යන සිකපදය ඇත්තේ ය. එය ද පනවා ඇත්තේ සීමා සහිතව ය. ඒ ඇවත වන්නේ ද හික්ෂුවකට ආක්‍රෝශ කිරීමෙනි. අනුපසම්පන්නයකට ආක්‍රෝශ කිරීමෙන් පවිති ඇවැත් නොවේ. "සම්ඵප්පලාපෙ පාවිත්තියං" කියා විනයයෙහි සිකපදයක් නැත. උපසම්පද ශීලයටත් සම්පූර්ණයෙන් ඇතුළත් කොට නැති ආජිවාෂ්ටමක ශීලය. පෘථග්ජන ගිහියකුට නිත්‍ය ශීලයක් වශයෙන් රැකීම දුෂ්කර ය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ගිහියන්ට නිත්‍ය ශීලය වශයෙන් දේශනය කර ඇත්තේ පඤ්ච ශීලය යි. පඤ්ච ශීලය දේශනා කර ඇති සුත්‍ර බොහෝ ගණනක් සුත්‍ර පිටකයෙහි දක්නා ලැබේ. "ආජිවට්ටමක සීලං" යන වචනය පවා පිටකත්‍රයේ කොතැනක හෝ සඳහන් වී තිබෙනු නො දක්නා ලදී. අටුවා පොත්වල කීප තැනක ඒ වචනය දක්නා ලැබේ. මහානාම ශාක්‍යතුමා සෝවාන් පුද්ගලයෙකි. නිතර බුදුන් වහන්සේ ඇසුරු කරන්නෙකි. දිනක් බුදුන් දක්නට ගියා වූ, හෙතෙම "ස්වාමීනී, උපාසකයකු වන්නේ කෙසේද" යි විචාළේ ය. එකල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ:-

"යතෝ බො මහානාම බුද්ධං සරණං ගතෝ හොති. ධම්මං සරණං ගතො හොති, සංඝං සරණං ගතො හොති, එත්තාවතා ඛෝ මහානාම උපාසකෝ හොති" යනුවෙන් තෙරුවන් සරණ යාමෙන් උපාසකයකු වන්නේ යයි වදළ සේක.

ඉක්බිති "කෙසේ නම් උපාසක තෙමේ සිල්වත් වන්නේද" යි විචාළේය. එකල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ "යතෝ ඛෝ මහානාම උපාසකෝ පාණාතිපාතා පටිචිරතෝ හෝති, අදින්නාදනා පටිචිරතෝ හෝති, කාමේසු මිච්චාචාරා පටිචිරතෝ හොති, මුසාවාද පටිචිරතෝ

හොති, සුරාමේරය මජ්ජිමනිකායා පටිච්චතෝ හොති, එත්තාවතා බෝ මහානාම උපාසකෝ සීලසම්පන්නෝ හෝති" යනුවෙන් පඤ්ච ශීලයෙන් උපාසක තෙමේ සිල්වත් වන්නේ යයි වදාළ සේක.

මේ තන්හි ආජීවාෂ්ටමක ශීලයක් සඳහන් කර නැත. ඉදින් බුදුන් වහන්සේ මේ සස්තෙහි ගිහියන්ට සමාදන් කරවන නිත්‍ය ශීලය ආජීවාෂ්ටමක ශීලය වී නම් මහානාම ශාක්‍යතුමාට පඤ්ච ශීලය නො වදාරන්නාහ. ආජීවාෂ්ටමක ශීලය ම වදාරන්නාහ.

මේ කරුණ සඳහන් වන්නේ සෝතාපත්ති සංයුක්තයේ මහානාම සූත්‍රයේ ය. මේ කරුණ මෙසේ ම අංගුත්තර නිකායේ අට්ඨක නිපාතයේ ද සඳහන්ව ඇත්තේ ය. එක් කලෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර ජීවකම්බ වනයෙහි වැඩ වෙසෙන අවස්ථාවක ජීවක වෛද්‍ය වරයා ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් මේ ප්‍රශ්නය ඇසීය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහානාම ශාක්‍ය හට පිළිතුරු දුන් පරිදි උපාසක ශීලය වශයෙන් පඤ්ච ශීලය ම වදාළ සේක. ආජීවාෂ්ටමක ශීලයක් නො වදාළහ. මෙය ද අංගුත්තර නිකායේ අට්ඨක නිපාතයේ සඳහන් වන්නකි. අංගුත්තර නිකායේ නවක නිපාතයේ සත්තාවාස වග්ගයේ සූත්‍රයක අනේපිඬු සිටාණන්ට පඤ්ච ශීලය වදාරා ඇත්තේ ය. අනේපිඬුසිටු පන්සියයක් උපාසකවරුන් සමග බුදුන් දක්නට ගිය අවස්ථාවක දී ද තථාගතයන් වහන්සේ පඤ්චශීලය දේශනය කළ බව අංගුත්තර නිකායේ පඤ්චක නිපාතයේ සූත්‍රයක දක්වා ඇත්තේ ය. මෙසේ අංගුත්තර නිකායේ සූත්‍ර බොහෝ ගණනක පඤ්චශීලය දක්වා ඇත්තේ ය. ජන්ත මානවකයාහට මැරෙන දිනයේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ පඤ්චශීලය සමාදන් කරවූ බව විමානවස්තු ප්‍රකරණයෙහි දක්වා ඇත්තේ ය.

භාවනා ක්‍රම විස්තර කර ඇති ග්‍රන්ථ අතරින් ප්‍රධාන ග්‍රන්ථය බුදුගොස් හිමියන්ගේ විසුද්ධිමාර්ගයයි. එහි ගෘහස්ථ ශීල දක්වා ඇත්තේ

මෙසේ ය.

"උපාසක උපාසිකානං නිව්ච සීල වසෙන පඤ්ච සික්ඛාපදානි සති වා උස්සාහෙ දස උපෝසථංගවසෙන අට්ඨාති ඉදං ගහට්ඨසීලං"

එතැන්හි ආජීවාශ්ටමක ශීලයක් සඳහන් කර නැත. දීඝනිකායේ සාමඤ්ඤ ඵල සූත්‍ර අටුවාවේ ද, මජ්ඣිම නිකායේ භයනේරව සූත්‍ර අටුවාවේ ද උපාසක ශීල වශයෙන් දක්වා ඇත්තේ ද පඤ්ච ශීලය ය.

සෝවාන් පුද්ගලයන්ගේ ශීලය

සංයුක්ත නිකායේ සෝතාපත්ති සංයුක්තයේ හා තවත් බොහෝ තැන්වල ද සෝතාපත්තියංග සතරක් දක්වා ඇත්තේ ය. එහි සතරවන අංගය වශයෙන් දක්වා ඇත්තේ ආයඝීකාන්ත ශීලයෙන් යුක්ත වන බව ය. ඒ ආයඝීකාන්ත ශීලය කුමක්ද යන බව මහාපරිනිර්වාණ සූත්‍ර අටුවාවේ මෙසේ දක්වා ඇත්තේ ය.

"අරියකන්තේහිති අරියානං කන්තේහි පියෙහි මනාපේහි පඤ්චසීලානි හි අරියසාවකානං කන්තානි හොන්ති භවන්තරේ පි අවිජ්ඣිතබ්බතො" මෙයින් දැක්වෙන්නේ පඤ්චශීලය අරියකන්ත ශීලය කියා ය. මේ අනුව කිවයුත්තේ සෝවාන් පුද්ගලයන්ගේ නිත්‍ය ශීලය පඤ්චශීලය බව ය.

ශීල බලයෙන් බුදුන් වහන්සේ නවතා ගත් පූර්ණා නම් දසිය.

මේ මනෝරථපූරණි නම් අටුවාවේ සප්තක නිපාත වර්ණනාවේ එන කථාවකි.

එක් කලෙක තථාගතයන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවනාරාමයෙහි වස් වැස පචාරණය කොට අග්‍රශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා හා දක්ෂිණාගිරියට වාරිකාවේ යම්හයි නික්මුණු සේක. පසේනදී කොසොල් රජතුමා හා අනේපිඬු මහසිටුහු ද විශාකා මහා උපාසිකාව හා තවත් බොහෝ ජනයා ද එක් වී බුදුන් වහන්සේගේ ගමන නවත්වන්නට උත්සාහ කළහ. ඔවුනට බුදුන් වහන්සේ නැවැත්විය නො හැකි විය. අනේපිඬු සිටුතුමා තථාගතයන් වහන්සේ නො නැවැත්විය හැකිවීම ගැන සිතමින් ජන ශූන්‍ය ස්ථානයක වාඩි වී සිටියේය. සිටු නිවසේ වැඩ කරන පූර්ණා නම් දසිය නො සතුටින් හිඳිනා සිටුතුමා දැක “හිමියනි, ඔබතුමා නො සතුටින් හිඳිනා සේ පෙනෙන්නේ කුමක් නිසා ද” යි කීවාය. එකල්හි සිටුතුමා “තථාගතයන් වහන්සේ වරිකාවෙහි වැඩම කරන්නාහ. උන්වහන්සේ ඉක්මනින් පෙරලා වැඩම කරන සේක් ද නැත දැයි මම කල්පනා කරමින් හිඳිමි” යි කීය. එකල්හි දසිය “තථාගතයන් වහන්සේගේ ගමන නැවැත්වුව හොත් මට කුමක් කරන්නහුද” යි කීවාය. තිට එසේ කළ හැකිවුව හොත් තී නිදහස් කරමි” යි සිටුතුමා කීය. දසිය වහා ගොස් බුදුන් වහන්සේට වැඳ “ස්වාමීනි නවතින සේක්වා” යි කීවාය. තථාගතයන් වහන්සේ “අප නැවතුන හොත් තී කුමක් කරන්නෙහිද” යි වදළහ. “ස්වාමීනි, දසියක් වූ මට කිසිවක් නැති බව ඔබ වහන්සේ දන්නාහ. මට කළ හැකි අන් කිසිවක් නම් නැත. ඔබ වහන්සේ නවතින සේක් නම් මම තිසරණ සහිත පඤ්ච ශීලයෙහි පිහිටා සිල් රකිමි” යි කීවාය. ධර්මගරුක වූ තථාගතයන් වහන්සේ ඈගේ ආරාධනය පිළිගෙන එක් පියවරකුදු ඉදිරියට නො තබා පෙරලා වැඩම කළ සේක. පූර්ණා ද බුදුන් වැඩමවා දී නිදහස ලබා මෙහෙණි සස්තෙහි පැවිදි වූවා ය.

පඤ්ච ශීලය තථාගතයන්වහන්සේ උසස් කොට සලකන ශීලයක් නොවේ නම් රජුන්ගේ සිටුවරුන්ගේ ආරාධනාව නො පිළිගත් තථාගතයන් වහන්සේ පඤ්ච ශීලය රකිමි” යි කී පූර්ණා දසියගේ ආරාධනාව නො පිළිගන්නා සේක.

බුදුන් වහන්සේ දේශනා කරන ශීලය පඤ්ච ශීලය නොව ආජීවාෂ්ටමක ශීලය යයි ඇතැමුන් කියන නමුත් බුදුන් වහන්සේ විසින් හෝ ශාරීපුත්‍රාදී බුද්ධ ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා විසින් හෝ කිසිවකුට ආජීවාෂ්ටමක ශීලය සමාදන් කරවූ බවක් පිටකත්‍රයේ සඳහන් වී තිබෙනු නො දක්නා ලදී. එසේ ආජීවාෂ්ටමක ශීලය සමාදන් වූ පුද්ගලයකු ගැන ද පිටකත්‍රයේ සඳහන්ව තිබෙනු නොදක්නා ලදී.

ආයඪී අට්ඨංගික මාර්ගයේ ඇතුළත් වන්නේ ආජීවාෂ්ටමක ශීලය බව සැබෑ ය. එහි සම්මා වවා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව යනුවෙන් කියැවෙන්නේ ආජීවාෂ්ටමක ශීලය ය. ආයඪී අෂ්ටාංගික මාර්ගය, වැඩිය යුත්තේ පඤ්ච ශීල, අෂ්ටාංග ශීල, දශ ශීල, චතුපාරිශුද්ධි ශීල යන මේ ශීලවල පිහිටා විදර්ශනා භාවනාවෙහි යෙදීමෙනි. විදර්ශනා වැඩීමෙහි යෙදෙන කල්හි මිච්ඡා වාචා, මිච්ඡා කම්මන්ත, මිච්ඡා ආජීවයන්ට හේතු වන ක්ලේශයන් දුරුවීමෙන් සම්මා වවා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව යන මාර්ගාංගයෝ වැඩෙති. ප්‍රථම මාර්ගය වන සෝතාපත්ති මාර්ගයට පැමිණි තැනැත්තාට "අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්තාගතො භොති" යන සතරවන අංගය ඇතිවන්නේ එහෙයිනි. එය ශීලසමාදනයකින් ඇතිවන්නක් නොවේ. ප්‍රාණසාතාදියට හේතුවන ක්ලේශයන් දුරු වූ නිසා ඔහුට ඒවා නො කළ හැකි තත්ත්වයක් ඇති වේ. අරියකන්ත ශීලයෙන් යුක්තවීම යයි කියනුයේ ඒ තත්ත්වයට පැමිණීම ය.

පිටකත්‍රයේ කොතැනකවත් සඳහන් නො වන, අටුවා ටීකාවල සඳහන් නොවන පැරණි සිංහල බණ පොත්වල සඳහන් නොවන මේ ආජීවාෂ්ටමක ශීලයේ සිකපද අට කවර කලෙක කවුරු විසින් පිළියෙල කරන ලද දැයි එහි ඉතිහාසය නො දනිමු. සිකපද පිළියෙල කළ තැනැත්තාට එක් අවුලක් වී ඇති බව නම් පැහැදිලිය. දැනට භාවිත කරන ආජීවාෂ්ටමක ශීලයේ සිකපද යොදා ඇති පිළිවෙළ ආයඪී අෂ්ටාංගික මාර්ග දේශනයට නොගැලපේ. ආයඪී අෂ්ටාංගික මාර්ග

දේශනයේ ශීලය දක්වා ඇත්තේ සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්තො, සම්මා ආජීවෝ යි වාග්දුශ්චරිතයෙන් වැළකීම මුල්කොට ය. කායදුශ්චරිතයෙන් වැළකීම දෙවැනි තැනට ය. ඒ නිසා ආයතී අෂ්ටාංගික මාර්ග දේශනාව අනුව ආජීවාෂ්ටමක ශීලයේ සිකපද පිළියෙළ කරනවා නම්-

මුසාවාද වේරමණි, පිසුනාය වාචාය වේරමණි, ඵරුසාය වාචාය වේරමණි, සම්ඵප්පලාපා වේරමණි, පාණාතිපාතා වේරමණි, අදින්නාදනා වේරමණි, කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වේරමණි, මිච්ඡා ආජීවා වේරමණි යන පිළිවෙළට ය. පාණාතිපාතා වේරමණි යන්න මුලට ගෙන තිබෙන්නේ ආයතී අෂ්ටාංගික මාර්ගය අනුව නොව පඤ්ච ශීලය අනුව යාමෙනි.

ආජීවාෂ්ටමක ශීලය සමාදන් කරවීම, සමාදන් වීම අපේ පොත්වලට ද ඇතුළත් වී ඇත. එසේ වී තිබෙන්නේ බාල කාලයේ අප ඇසුරු කළ තෙරුන් වහන්සේලාගේ ඉගැන්වීම අපත් අවිචාරයෙන් පිළිගෙන සිටි බැවිනි. අපේ පොත් නැවත නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ දී ඒ ශීලය ඒවායින් ඉවත්කිරීමට උපදෙස් දී ඇත.

පාරමිතා ප්‍රකරණය

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතො
සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

සකල සත්ත්ව සමූහයා කෙරෙහි පතල මහා කරුණාවෙන් සංසාර සාගරයට බැස වතුරාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂයක් වූ අතිදීර්ඝ කාලය මුළුල්ලෙහි දනාදි සමතිස් පැරුම් දහම් පුරා සමයක් සම්බෝධි සමධිගමයෙන් ලෝකාග්‍ර පදප්‍රාප්ත වූ, සකල ධර්ම සමූහය තත්ත්වාකාරයෙන් දෑන වදළා වූ, අද්වයවාදී වූ, ශ්‍රී සිද්ධාර්ථ ශාක්‍ය මුනීන්ද්‍රයන් වහන්සේගේ ධර්මය පිළිගන්නා වූ සත්පුරුෂයන් විසින් ඒ ධර්මයට අනුව පිළිපැදීමෙන් බලාපොරොත්තු වන උසස් ම දෙය නම් තුන්තරා බෝධියෙන් එක්තරා බෝධියකට පැමිණ, බුද්ධාදි මහෝත්තමයන් විසින් පසස්නා ලද අමෘත මහා නිර්වාණයට පැමිණීම ය.

තුන්තරා බෝධිය කියැවෙන තන්හි ගැනෙන "බෝධි" යන වචනයෙන් කියැවෙනුයේ ලෝකෝත්තර වූ ආයඝ්ථාර්ගය හා සර්වඥතා ඥානය ය. බෝධි යනුවෙන් කියැවෙන ලෝකෝත්තර මාර්ගය සමයක් සම්බෝධිය ය, ප්‍රතෝෂ සම්බෝධිය ය. ශ්‍රාවක බෝධිය යයි තෙවැදැරුම් වේ. එයින් ලොචතුරා බුදුවරයන් වහන්සේලා ලබන සර්වඥතා ඥානාදි සකල බුද්ධ බලයනට කාරණය වන අර්හත් මාර්ගය සමයක් සම්බෝධි නම්. මහාබෝධි යනු ද එයට ම නමෙකි. පසේ බුදුවරයන්ගේ අර්හත් මාර්ගය ප්‍රතෝෂ සම්බෝධි නම්. බුද්ධ ශ්‍රාවකයන්ගේ අර්හත් මාර්ගය ශ්‍රාවකබෝධි නම්.

තුන්තරා බෝධියෙන් යම්කිසිවක් පතා පින්කරන්නා වූ සත්පුරුෂයෝ බෝධිසත්ත්ව නම් වෙති. බෝධිත්‍රයා ගේ වශයෙන් බෝධි

සත්ත්වයෝ තිදෙනෙකි. සමාස් සම්බෝධිය පිණිස පින් කරන තැනැත්තේ මහාබෝධිසත්ත්ව නම්. ඒ මහා බෝධිසත්ත්වයනට මහා සත්ත්වයෝ යයි ද කියනු ලැබේ. ප්‍රත්‍යේක සම්බෝධිය පිණිස පින් කරන තැනැත්තේ ප්‍රත්‍යේක බෝධිසත්ත්ව නම්. ශ්‍රාවක බෝධිය සඳහා පින් කරන තැනැත්තේ ශ්‍රාවක බෝධිසත්ත්ව නම්.

පාරමි

බෝධිත්‍රය අතුරෙන් යම් කිසිවක් හෝ සංසාරයේ පර තෙර වූ නිවන හෝ පතා කරන්නා වූ කුශලයෝ "පාරමි" නම් වෙති. පාරමිතා යනු ද ඒවාට නමෙකි. පාරමි නම් වූ කුශලයෝ ඒ බෝධීන් කරා ද, නිවන කරා ද යාමට වාහනයක් බඳු වන බැවින් "යාන" නම් වෙති. ලොවුතුරා බුදු බව සඳහා පුරන පාරමිතාව මහා බෝධි යාන නම් වේ. මහායාන යනු ද එයට නමෙකි. පසේ බුදු බව පතා පුරන පාරමිතාව ප්‍රත්‍යේක බෝධි යාන නම් වේ. ශ්‍රාවක බෝධිය සඳහා පුරන පාරමිතාව ශ්‍රාවක බෝධි යාන නම් වේ.

"පාර" යනු ගංගා සමුද්‍රාදියේ පරතෙරට (එගොඩ ඉවුරට) නමෙකි. නිර්වාණය සංසාරයාගේ පරතෙර ය. එබැවින් එයට ද පාර යන නාමය ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. සංසාර සාගරයාගේ පරතෙර බැවින් පාර නම් වූ නිවනට පමුණුවන ධර්මයෝ ය, යන අර්ථයෙන් නිවන් පතා හෝ, බෝධිය පතා හෝ, කරන කුශලයෝ පාරමි නම් වෙති. තව ද "පරම" යනු උත්තම යන අර්ථය දෙන වචනයෙකි. දුන ශීලාදී ගුණ විශේෂයන් නිසා බෝසත්හු අන්‍යයන්ට වඩා උත්තම බැවින් පරම නම් වෙති. පරම නම් වූ බෝසතුන්ගේ ක්‍රියාවෝය යන අර්ථයෙන් ද නිවන් පිණිස හා බෝධිය පිණිස කරන්නා වූ කුශලයෝ පාරමි නම් වෙති. තවත් නොයෙක් ආකාරවලින් වයඹාපිටකාර්ථකථාදියෙහි පාරමි ශබ්දය වර්ණනා කර තිබේ. ඒ සියල්ලෙන් ම දැක්වෙන්නේ සම්බෝධිය හා

නිවන පතා කරන කුශලයෝ ම ය.

ලෝකයේ බොහෝ දෙනකුන් පින් කරනුයේ දිව්‍යලෝක මනුෂ්‍ය ලෝකයන්හි ඇති සැප සම්පත් පිණිස ය. භවභෝග සම්පත් පතා කරන ඒ තෘෂ්ණා නිශ්ශ්‍රිත කුශලයෝ භවභෝග සම්පත් ලබාදීමට ම මිස සත්ත්වයා සම්බෝධියට හා නිවනට පැමිණවීමට සමත් නො වෙති. නිවනට පැමිණ වීමේ සමත් බව නැති, සසර දික් කරන්නා වූ ඒ කුශලයෝ පාරමී සංඛ්‍යාවට නො වැටෙති. ඇතැම්හු කීර්තියට ප්‍රශංසාවට ආශාවෙන් ද පින් කරති. එසේ කරන කුශලය නිවනට තබා භවභෝග සම්පත් මැනවින් ලබා දීමට ද සමත් නො වේ. තෘෂ්ණා නිශ්ශ්‍රිත වූ එබඳු කුශලයෝ ද පාරමීහු නො වෙති.

ඇතැම්හු, තමන්ගේ උසස් බව, සමත් බව, ගුණවත් බව, පොහොසත් බව, ලොවට හෙළි කිරීමේ අටියෙන් පින් කරති. ඇතැම්හු පින් කිරීම් වශයෙන් අනුන් යටපත් කිරීමේ අටියෙන් අනුන් දන් දුන්නාට වඩා මහත් කොට දන් දෙති. අනුන් සිල් රකිනවාට වඩා උග්‍රකොට සිල් රකිති. අනුන් කළ පින්කම්වලට වඩා මහත් කොට පින්කම් කරති. අනුන් කරවූ වෙහෙර විහාරවලට වඩා මහත් වූ වෙහෙර විහාර කරවති. මාන නිශ්ශ්‍රිත වූ එබඳු පින් ද පාරමීහු නො වෙති. එබඳු පින්කම්වල ද නිවන් ලැබීමේ තබා භවභෝග සම්පත් ලැබීමේ ශක්තිය ද හීන ය.

ඇතැම්හු විදර්ශනා මාර්ගඵලයන් ගැන සැලකීමක් නො කොට මේ දනය ම, මේ ශීලය ම, මේ තපස ම, සත්ත්වයාගේ විශුද්ධියට හේතුව ය. විශුද්ධියට මෙය හැර අන් හේතුවක් අන් කළ යුත්තක් නැතය යි වරදවා ගෙන දනාදියෙන් ම විශුද්ධියට පැමිණීමේ බලාපොරොත්තුවෙන් පින් කරති. දෘෂ්ටිය නිශ්‍රය කොට ඇති ඒ කුශලයෝ ද පාරමී සංඛ්‍යාවට නො පැමිණෙති. එබඳු දෘෂ්ටි නිශ්ශ්‍රිත කුශලයන් බොහෝ සෙයින් කරන්නේ අබෝධයන් විසිනි. ආගම

හොඳින් නො දැන අඳුරේ අත ගැමක් සේ ආගම අදහන ඇතැම් බෞද්ධයෝ ද එබඳු දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රිත කුශලයන් කෙරෙති.

මෙකල පින් කරන බොහෝ දෙනා සිරිතක් වශයෙන් ම භව භෝග සම්පත්ති ය, නිවනය යන දෙක ම පතති. දෙපැත්ත ම පතා කරන ඒ කුශලයෝ පාරමී සංඛ්‍යාවට යෙත් ද? නො යෙත් ද? යන බව සැලකිය යුත්තකි. භවභෝග සම්පත් පැතුවේ ද අවසානයට බෝධිය හා නිවන පතන බැවින් ඒවා පාරමී නො වෙති යි නො කිය හැකිය. එහෙත් ඒවා භව භෝග සම්පත් පිළිබඳ වූ තෘෂ්ණාවෙන් දූෂිත බැවින් ඉක්මනින් බෝධිය කරා, නිවන කරා පැමිණවීමට සමත් කුශලයෝ නො වෙති. ඒ බව පෙර බරණැස් නුවර පසේ බුදු කෙනකුන්ට උක් පැණි දන් දුන් සභෝදරයන් දෙදෙනාගේ කථාවෙන් තේරුම් ගත යුතු ය.

ඒ මෙසේය:

පෙර මේ කපින් අනූ එක්වන කපෙහි බරණැස් නුවර විසූ සභෝදරයෝ දෙදෙනෙක් උක් කෙතක් වැවූහ. ඔවුන් වැවූ උක් වර්ගය පැණි ගැනීමට නො මිරිකිය යුතු වූ කැපූ තැනින් පැණි සියල්ල ගලා බස්නා වූ උසස් වර්ගයකි. ඒ වර්ගයේ උක් වර්තමාන ලෝකයේ ඇති බව අසන්නට නැත. ඔවුන් දෙදෙනාගත් බාල සභෝදරයා දිනක් උක් කෙත බලන්නට ගොස් හැරී එනුයේ තමාගේ ප්‍රයෝජනයට එකක් ගැනීමට හා වැඩි මහලු සභෝදරයාට එකක් දීමට ද සිතා උක් දඬු දෙකක් ද කපා ගෙන ආවේ ය. ඔහුට අතර මගදී පසේ බුදුවරයන් වහන්සේ නමක් හමු විය. ඔහු පසේ බුදුන්ට පැහැදී උතුරු සඵව ඵලා ඵහි උන්වහන්සේ වැඩ හිඳුවා, තමා පිණිස ගෙනා උක් දඬුව ගෙන පැණි ගලා නො යනු පිණිස ඵය වසා බැඳ තිබූ රෙදි කඩ ඉවත් කොට ඵහි පැණි පසේ බුදුන් වහන්සේගේ පාත්‍රයට ඵලවී ය. උක් පැණියෙන් පාත්‍රය පිරී ගියේය. පසේ බුදුන් වහන්සේ ඵය වැළඳු කල්හි වඩාත් පහන් වූ සිත් ඇති පුරුෂ තෙමේ “වැඩි මහලු සභෝදරයා මුදල් ගන්නේ නම්

මුදල් හෝ පින් ගන්නේ නම් පින් හෝ ඔහුට දෙමි”යි සිතා දෙවන උක් දඬුවම් පැණි ද පසේ බුදුන් වහන්සේට ම පුද පසග පිහිටුවා වැද “ස්වාමීනි, මා විසින් යම් අග්‍ර රසයක් නුඹ වහන්සේට පුදන ලද ද, ඒ පිනෙන් දිව්‍ය මනුෂ්‍ය ලෝකයන්හි සම්පත් වළඳ අවසානයේ දී නුඹ වහන්සේ පැමිණි ධර්මයට ද පැමිණෙමිවා”යි ප්‍රාර්ථනය කළේ ය.

ඔහු ගෙට ගිය කල්හි වැඩි මහලු සහෝදරයා “කොහි ගියෙහිද?” යි විචාලේය. හේ උක් කෙත බලන්නට ගිය බව හා උක් දඬු දෙකක් ගෙන ආ සැටිත් ඒවා පසේ බුදුන් වහන්සේට පිදු සැටිත් කියා ‘ඔබ ගේ උක් ගසට මිල ගන්නෙහි ද? පින් ගන්නෙහිද’යි ඇසීය. වැඩි මහලු සහෝදරයා පසේ බුදුන් වහන්සේ කළ කී දේ විචාර ඔහුගේ උක් ගසේ පැණි පසේ බුදුන් වහන්සේ විසින් අහසින් ගන්ධමාදන පර්වතයට ගෙන ගොස් පන්සියයක් පසේ බුදුවරයන් වහන්සේට දුන් සැටි කී කල්හි, මහත් සතුටට පැමිණි හෙතෙමේ මිළයක් නො ඉල්ලා නොයෙක් දේ නො පතා “තමා මේ උක්ගසේ පැණි දුන් පිනෙන් තමාට ද ඒ පසේ බුදුන් වහන්සේ විසින් දක්නා ලද ධර්මය අවබෝධ කරගන්නට, දක්නට ලැබේවා’යි කෙළින් ම නිවන ප්‍රාර්ථනය කෙළේ ය.

මෙම උක් පැණි දන් දුන් සහෝදරයෝ දෙදෙන ආයු ඇති තාක් සිට මරණින් මතු දෙව්ලොව ඉපද, බොහෝ කලක් දිව සැප වළඳ විපස්සි බුදුන් වහන්සේ ගේ කාලයේදී දෙව් ලොවින් චුත ව, බන්ධුමතී නගරයේ එක් කුලගෙයක වැඩිමහල්ලා වැඩිමහලුව ද, බාලයා බාලව ද උපන්න. ඔවුන් දෙදෙනාගෙන් වැඩිමහල්ලා “සේන” නම් විය. බාලයා “අපරාජිත” නම් විය. ඔවුන් වැඩිවිය පැමිණ වෙසෙන කල්හි, වැඩිමහලු සහෝදරයා බුදුන්වහන්සේ වෙත දහම් අසන්නට යන්නවුන් හා විහාරයට ගොස් දහම් අසා සසර කලකිරී බුදු සස්තෙහි පැවිදි ව නොබෝ කලකින් ම විදසුන් වඩා සියලු කෙලෙසුන් නසා අර්හත් ඵලයට පැමිණියේ ය.

උක් පැණි දන් දුන් කුශලයේ මූලිකයා වූ බාල සහෝදරයා බොහෝ බණ අසා ද වස්තුකාම ක්ලේශ කාමයන් දුරු කරන්නට නොසමත් වීමෙන් ඒ බුදු සස්තෙහි දී නිවන් දකින්නට නොසමත් විය. හේ ඒ බුදු සස්තෙහි ද බොහෝ පින් කොට නැවත ද දෙව්ලොව උපත. විපස්සී බුදුන් වහන්සේගේ කාලයෙන් කල්ප සැටකට පසු මේ කපින් එක්තිස් වන කපෙහි “සිඛිය, වෙස්සභූය” යි බුදුවරයෝ දෙනමක් ලොව පහළ වූහ. අපරාජිත ඒ බුදුවරයන්ගේ සසුන්වල දී ද නිවන් දක්නට නොසමත් විය.

ඉන් පසු මෙ කප කකුසඳු, කෝණාගම, කාශ්‍යප යන බුදුවරයන් වහන්සේලා ලොව පහළ වූහ. උන් වහන්සේලාගේ සසුන්වලදී ද හේ නිවන් නොලැබුවේය. කාශ්‍යප බුදුන් වහන්සේගේ සස්ත ද ඉක්ම අප බුදුන් වහන්සේ ලොව පහළ වූ පසු උන්වහන්සේ ගේ කාලයෙහි “ජෝතිය” නම් සිටුවරයකු උපන් අපරාජිත, බුදු සස්තෙහි පැවිදි ව, තමා හා එකට පින් කොට නිවන පමණක් පැතු සහෝදරයා නිවන් දක කල්ප අනුවකින් පසු, බුදුවරයන් වහන්සේලාගේ සසුන් පසක් ඉක්ම ගියාට ද පසු, නිවන් දුටුවේ ය. භවභෝග සම්පත් ද සමග නිවන් පතන්නා වූ තැනැත්තාට සසර දික් වන සැටි, ලෙහෙසියෙන් නිවන් නොලැබෙන සැටි, මේ කථාවෙන් තේරුම් ගත යුතුය. මෙය දීර්ඝ කථා වස්තුවෙකි. එය විස්තර වශයෙන් දනු කැමැතියන් විසින් දම්පියා අටුවාවෙන් බලා ගත යුතු.

භවභෝග සම්පත් සහිත ව නිවන පතන්නා ගේ කුශලය තෘෂ්ණාව නිසා දුබල වන බැවින් එබඳු පින් කළ තැනැත්තා හට බුදු සස්තක් හමු වූ විටෙක දහම් හඬ ඇසුනේ ද කාමයන් හැර දුම්මට තරම් ශක්තියක් නොලැබේ. ඔවුන්ට නිවන් ලැබීමට කල් ගත වන්නේ එහෙයිනි. භවභෝග සම්පත් නොපැතූයේ ද බෝධිය හෝ නිවන පමණක් හෝ පතා පින් කරන්නා හට අඩුවක් නැතිව භවභෝග සම්පත් ලැබෙන්නේ ය. හේ ලැබෙන භවභෝග සම්පත්වල ඒවා පැතු

තැනැත්තන් පමණට නො ඇලෙන්නේ ය. දීමට හා සම්පත් හැර දැමීමට හේ සමත් වන්නේ ය. එබැවින් හේ දන් දීමෙන් උසස් ලෙස භවභෝග සම්පත් ද ලබන්නේය. සුදුසු අවස්ථාව දුටු විට ඒවා හැර පැවිදි වන්නට ද සමත් වන්නේ ය. එබැවින් හේ ඉක්මනින් නිවන් දක්නේ ය.

මෙකල බොහෝ දෙනා පිනක් කළ කල්හි බොහෝ භවභෝග සම්පත් පතා අවසානයේ දී මෙතේ බුදුන් දැක නිවන් දක්නට ද පතති. "පින් කොට පතන හැම දෙයක් ම එසේ සිදුවේය" යන වැරදි හැඟීමක් ද බොහෝ දෙනාට තිබේ. පින් කොට පතන දේවල් සිදුවන්නේ පතන දේ සිදු වීමට තරම් බලයක් ඇති වුවහොත් පමණෙකි. බර කරත්තය මොටෝරියක් යන වේගයෙන් ගමන් කරවිය නො හෙන්නාක් මෙන් දුබල පිනක් කොට මහත් දෙයක් පතා නො ලැබිය හැකිය. එබැවින් පැතු පමණින් ම මෙතේ බුදුන් දැක නිවන් දැකීම සිදු නො වන බව දත යුතු ය.

පිනක් කොට මෙතේ බුදුන් දැක නිවන් දක්නට පැතු කල්හි ඒ පිනෙහි එබඳු ශක්තියක් නැති කමින් හෝ යම් කිසි අන්තරායකින් හෝ එය සිදු නො වුවහොත් එයින් ඒ පිනේ බලය ද කෙළවර වී, එය මතු හෝ නිවන් දැකීමට ද හේතු නොවී අහෝසි වී යන්නට ඉඩ තිබේ. එබැවින් මෙතේ බුදුන් ගේ සස්නෙන් නිවන් දක්නට පැතීමට වඩා අනියමින් නිවන පැතීම යහපත් බව කිය යුතු ය. වර්තමාන ජනයා අතර මේ බුදු සස්නෙහි ම නිවන් දැකීමට හේතු සම්පත් ඇති අය ද නැතය යි නො කිය හැකි ය. සමහර විට බොහෝ ඇති විය හැකි ය. මෙතේ බුදුන් වහන්සේ ගැන ම බලාපොරොත්තු වීම මේ සස්නෙහි ම නිවන් දැකීමට හේතු සම්පත් තිබේ නම් එයින් ප්‍රයෝජන නො ලැබී යාමට ද කරුණෙකි. නිවන් දැකීමට හේතු සම්පත් ඇත ද එය සිදු කර ගැනීමට උත්සාහයක් නො කරන ඒ ගැන බලාපොරොත්තු හැර සිටින තැනැත්තා කරා පින් බලයට ඉබේ නිවන පැමිණෙන්නේ නො වේ. එය ලැබීමට උත්සාහ කළ යුතුය.

චතුරසංඛ්‍යා කල්ප ලක්‍ෂ්‍යයක් පෙරුම් පිරු අප මහ බෝසතාණන් වහන්සේට පවා නිවන් දැකීමට සය වසක් දුක් ගන්නට සිදු විය. අන්‍යයන් ගැන කියනු ම කීම? උත්සාහයක් නැතිව, බලාපොරොත්තුවක් නැතිව, සිටින තැනැත්තාගේ හේතු සම්පත්තිය මහ ධන සිටු පුත්‍රයාගේ හේතු සම්පත්තිය මෙන් නිෂ්ඵල වන්නේ ය.

දිනක් සිගා කැමෙන් ජීවත් වන මහා ධනසිටු පුත්‍රයා දැක, බුදුන්වහන්සේ ආනන්ද ස්ථවිරයන් වහන්සේට මෙසේ වදළ සේක. "ආනන්දය, මොහුට ප්‍රථම වයසේදී තමාගේ ධනය නැති කර නොගෙන ඒවා කර්මාන්තයන්හි යොදන ලද්දේ නම් මේ නුවර අග්‍ර සිටුවරයා වන්නට තිබුණේය. පැවිදි වී නම් රහත් ව නිවන් දක්නට තිබුණේ ය. මොහු ගේ භාය්‍යාවට ද, අනාගාමී ඵලයට පැමිණෙන්නට තිබිණ. මධ්‍යම වයසේ දී මොහු ගේ ධනය කර්මාන්තයන්හි යෙදවී නම් මොහුට මේ නුවර දෙවන සිටු වන්නට තිබුණේය. පැවිදි වී නම් අනාගාමී වන්නට තිබුණේ ය. මොහුගේ භාය්‍යාවට ද සකෘදගාමී ඵලයට පැමිණෙන්නට තිබිණ.

ධනය නො නසා ගෙන පශ්චිම වයසේ දී ඒවා කර්මාන්තයන්හි යොදන ලද්දේ නම් මොහුට මේ නුවර තුන්වන සිටුවරයා වන්නට තිබිණ. පැවිදි වී නම් සකෘදගාමී ඵලයට පැමිණෙන්නට තිබිණ. මොහුගේ භාය්‍යාවට ද සෝවාන් ඵලයට පැමිණෙන්නට තිබිණ. දැන් මොහු දෙපක්ෂයෙන් ම පිරිහී තැවෙන්නේ ය. මේ මහා ධන සිටු පුත්‍රයා ගේ හේතු සම්පත්තියෙන් ඔහුට පලක් නො ලැබුණාක් මෙන් ම මේ සස්තේ නිවන් දැක්මට හේතු සම්පත් ඇතියකු මෙතේ බුදුන් ගේ සස්තෙහි දී නිවන් දක්නට පත පතා සිටිය හොත් ඒ හේතු සම්පත්තියෙන් ඔහුට පලක් නො වන්නේ ය.

සමහර විට ඔහුට මෙතේ බුදුන් ගේ සස්තෙහි දී ද තවත්

බුදුවරයකුගේ කාලයේ දී නිවන් පතන්නට සිත් වන්නට ද බැරි නැත. එසේ ඉදිරියට උපදනා බුදුවරුන් පත පතා කල් යවන්නා හට කවදා නිවන් දැකිය හැකි වේ දැයි නො කිය හැකි ය. අප ලබා සිටින මේ බුදුසස්න නිවන් නො ලැබිය හැකි හිස් එකක් නොවේ. මේ සස්නෙහි නිවන් ලැබිය හැකි කාලය තවත් බොහෝ ඉදිරියට තිබේ. **පුබ්බයෝගාවචර සූත්‍රය** නිවන් දකිනු කැමතියන් විසින් විශේෂයෙන් සැලකිය යුතු සූත්‍ර ධර්මයෙකි. ඒ මෙසේ ය.

"පඤ්චිමෙ ආනන්ද, ආනිසංසා පුබ්බයෝගාවචරෙ, දිට්ඨෙව ධම්මෙ පටිගච්චේව අඤ්ඤං ආරාධෙති. නො වෙ දිට්ඨෙව ධම්මේ පටිගච්චේව අඤ්ඤං ආරාධෙති, අප මරණකාලෙ අඤ්ඤං ආරාධෙති, අප දෙවපුත්තො සමානො අඤ්ඤං ආරාධෙති, අප බුද්ධානං සම්මුඛි භාවෙ බිජ්ජාහිඤ්ඤෙ භොති. අප පච්ඡිමෙ කාලෙ පච්චෙක බුද්ධො භොති."

ආනන්දය, පූර්ව යෝගාවචරයා හට (පෙර භාවනා කළ තැනැත්තා හට) මේ අනුසස් පස ඇත්තේ ය. වර්තමාන භවයේ දී කලින් ම රහත් වන්නේ ය. වර්තමාන ජාතියේ දී කලින් රහත් නො වී නම් මරණාසන්න කාලයේ දී රහත් වෙයි. එසේ නො වී නම් දේවපුත්‍රයකු වී රහත් වෙයි. එසේ ද නො වී නම් බුදුවරයන් හමුවෙහි දී වහා රහත් වෙයි. එසේ ද නො වී නම් පසු කාලයේ දී පසේ බුදු වෙයි. මේ පූර්ව යෝගාවචර සූත්‍රයේ තේරුම ය.

පූර්ව යෝගාවචරයනට වර්තමාන ජාතියේදී ම රහත් විය හැකි බව හා නො හැකි වී නම් දෙ වන ජාතියේ දෙවියකු වී රහත්විය හැකි බව ද පූර්ව යෝගාවචර සූත්‍රයෙන් ප්‍රකාශ වේ. එබැවින් බෝධියට - නිවනට පැමිණෙනු කැමැතියන් විසින් වර්තමාන ජාතියේ ම එයට පැමිණීමේ බලාපොරොත්තුවෙන් ක්‍රියා කිරීම මැනවි. නොහැකි වුව හොත් දෙවන ජාතියේ දෙවිලොවදී බෝධියට - නිවනට පැමිණීමේ

බලාපොරොත්තුවෙන් ක්‍රියා කරනු මැනවි.

මේ කාලයේ සැටියට දෙවිලොව, මිනිස්ලොවට වඩා නිවන් දැකීමට පහසු තැන බව කිය යුතු ය. බුදුන් වහන්සේ පිරිනිවී දැනට අවුරුදු දෙදහස් පන්සියයකට සමීප කාලයක් ඉකුත් වී තිබේ. අප අතර බුදුන් දුටු කෙනෙක් නැත. බුදුන් වහන්සේ ගෙන් දහම් ඇසූ කෙනෙක් ද නැත. අපට තිබෙන්නේ බුදුන් වහන්සේ ගැන පරම්පරා බොහෝ ගණනක් අතින් අතට ආ ආරංචියකි. අපට ඇත්තේ පරම්පරා ගණනක් අතින් අතට ආ ධර්මයෙකි. මඟ ඵල ලැබීමට උපදෙස් ලබා ගැනීම සඳහා ඒවාට පැමිණ සිටින කෙනෙක් සොයා ගන්නට ද අපට නැත.

දෙවි ලොව දෙවියන් ගේ ආයුෂ්‍ය දීර්ඝ බැවින් එද බුදුන් දුටු, උන් වහන්සේ ගෙන් බණ ඇසූ දෙවියෝ අදත් දෙවිලොව බොහෝ ඇතහ. දහම් අසා මඟ ඵල ලබා සිටින දෙවිවරු ද දෙවියන් අතර බොහෝ ඇතහ. බුදුන් වහන්සේ ගෙන් දහම් ඇසුවා වූ ද, දහම් අසා මඟ ඵල ලැබුවා වූ ද තැනැත්තන් ගෙන් වැඩි පිරිස දිව්‍ය බ්‍රහ්මයෝ ය. උන්වහන්සේගේ ප්‍රථම ධර්ම දේශනාව අසා අටළොස් කෝටියක් සත්ත්වයන් නිවන් දුටු බව කියා තිබේ. එද බණ ඇසූ පිරිසෙහි මනුෂ්‍යයන් සිටියේ පස් දෙනෙක් පමණෙකි. සෙස්සෝ දිව්‍ය බ්‍රහ්මයෝ ය. එද මනුෂ්‍යයන්ගෙන් සෝවාන් මඟට පැමිණ නිවන් දුටුයේ එක් අයෙක් පමණ ය. තවත් බොහෝ ධර්ම සමාගමයන්හි නිවන් දුටු කෝටි ගණන් සත්ත්වයන්ගෙන් වැඩි දෙනා දිව්‍ය බ්‍රහ්මයෝ ම ය. ඒ දිව්‍ය බ්‍රහ්මයන්ගෙන් වැඩි දෙනා අදත් එහි ජීවත් වන්නාහ. එ බැවින් දෙවිලොව උපන් තැනැත්තාට බුදුන් වහන්සේ ගෙන් දහම් ඇසුවන් ගෙන් ම ඒ දහම් ඇසිය හැකි ය. මඟ ඵල නිවන් දැක සිටින්නන් ගෙන් ම ඒ ගැන උපදෙස් ලැබිය හැකි ය.

බුදුන් වහන්සේගෙන් ම දහම් ඇසුවන් අතර පවත්නා ධර්මය පරම්පරා බොහෝ ගණනක් අතින් අතට අවුත් අප අතර තිබෙන

ධර්මයට වඩා ශුද්ධ බව උසස් බව අවිවාදයෙන් පිළිගත යුතු ය. මාර්ග ඵලවලට පැමිණ සිටින්නකු දෙසන ධර්මය පෘථග්ථනයකු දෙසන ධර්මයට වඩා ශුද්ධ බව ද එසේ ම පිළිගත යුතුය. නිවන් දකිනු සඳහා ඔවුන් ගෙන් ලබා ගන්නා උපදෙස් ද පෘථග්ථනයකුගෙන් ලබා ගන්නා උපදෙස්වලට වඩා යහපත් ය. කරුණු මෙසේ හෙයින් මෙකල මගපල ලබා නිවන් දක්නට හොඳ ම ස්ථානය පහසු ස්ථානය දිව්‍ය ලෝකය බව කිය යුතු ය. දැනට බුදුසස්සනක් ලබා සිටින්නවුන් විසින් තමන් ලබා තිබෙන බුදුසස්සනෙහි ම නිවන් දැකීමට ඇති ඉඩ කඩ ගැන නො සොයා ඉතා දීර්ඝ කාලයකින් ඇති වන අන් බුදුවරයන්ගේ සසුන් ගැන සෙවීම අතට පත් දෙය හැර දැමීමකි. එය වැස්සට ගසින් ගසට යාම වැනි ක්‍රියාවකි.

කුශලය පාරමිතා සංඛ්‍යාවට පැමිණෙන්නේ ද නො පැමිණෙන්නේ ද ප්‍රාර්ථනයේ හැටියට ය. එබැවින් පින්කරනුවන් විසින් කරනු ලබන ප්‍රාර්ථනය සැලකිය යුතු කරුණකි. සිදු නො විය හැකි තරමේ පැතුම් පැතීම ද පිනෙන් ලැබිය හැකි ඵලය ලබා ගැනීමට බාධාවක් විය හැකිය. නො මනා පැතුම් පැතීමද නිවන් ලැබීමට බාධාවෙකි. සමහර විට නො මනා පැතුම් පැතීමෙන් නොයෙක් විපත් ද විය හැකි ය. ස්වර්ණතිලකා මල් පුද නො මනා පැතුමක් පතා පුරුෂයන් උමතු කරවන රූප ශෝභාවක් ලබා ගත් නිසා රජවරු බොහෝ දෙනකුට හා උසස් ආචාර්යවරයකුට ද ඇයට ද මැරෙන්නට සිදුවිය. එබැවින් පින් කොට පැතීමක් කරන හොත් නුවණින් සලකා යහපත් පැතීමක් ම කළ යුතුය. පින් කළ තැනැත්තාට නො පැතුයේ ද භවභෝග සම්පත් ලැබෙන්නේ ය. නො පැතුව හොත් ඒවා නො ලැබෙති යි බිය වන්නට කරුණක් නැත.

සාමාන්‍ය කුශලයන්ගෙන් නො පැතුව හොත් නිවන් නො ලැබේ. පැතුයේ ද කෙළින් ම නිවන් ලබා දීමට ශක්තියක් දනාදි කුශලයන්ට නැත. ප්‍රාර්ථනය කළ තැනැත්තා හට ඒ කුශලයෝ නිවන් ලැබීමට උපකාර වෙති. භවභෝග සම්පත් ගෙන දීමේ ශක්තිය කුශලයට

ස්වභාවයෙන් ම ඇත්තේ ය. එ බැවින් එය නො පැතුයේද භවභෝග සම්පත් ලබා දෙන්නේය. භවභෝග සම්පත් පැතීමෙන් සිදුවන්නේ කුශලයේ නිවන් ලැබීමට උපනිඃශ්‍රය වීමේ ශක්තිය හීනවීම පමණකි. එ බැවින් පිනක් කළ කල්හි නිවන හෝ බෝධිය පමණක් පැතීම කළ යුතු ය. බෝධියට පැමිණිය හොත් නිවනට පැමිණීම ද වේ.

බුදු බව හෝ පසේ බුදු බව හෝ අග්‍ර ශ්‍රාවක මහා ශ්‍රාවක තනතුරක් හෝ නො පතන්නේ නම් කාල නියමයක් නැති ව "වහා නිවනට පැමිණෙමවා" යි පැතීම යහපති. භවභෝග සම්පත් නො පතා ම බැරි අයට ඒවා පතතොත් නිවන් මග නො වැසෙන ලෙස පැතීමට ගුරුකම් ගැනීමට පෞරාණිකයකු විසින් රචනා කර තිබෙන ප්‍රාර්ථනා ගාථා දෙකක් දක්වනු ලැබේ.

(1) පුඤ්ඤෙනානෙන සොභං නිපුණ මති සතො
සම්පරායෙ ච තිත්තො
දක්ඛො දිට්ඨිජ්ජපඤ්ඤෙ අවිකල විරියො
භොගා චා සංවිභාගී
නික්ඛො සුරොදිතත්තො සපරහිත වරො
දීඝජ්චී අරොගො
ධඤ්ඤෙ වණණො යසස්සී විපුලබලධරො
කිත්තිමා කන්තත්තපුපෙතො

(2) සද්ධො දුතංගුපෙතො පරමසිරිධරො
භොගවා සංවිභාගී
ලජ්ජී කලයාණමිත්තො අභිරත කුසලො
පඤ්චසීලාදි රක්ඛො
අප්පිච්ඡො අප්පකොධො අතිඋජ්ජ හදයො
ඉද්ධිමා අප්පමෙයොසා
පාසංසො පෙමවාචො සුජන ගුණවිදු

මාමකො සො භවෙය්‍යං

ගාථාවල තේරුම:

(1) මේ කුශල බලයෙන් මම මතු භවයේ දී තියුණු නුවණ ඇත්තේ ද, සිහි ඇත්තේ ද, කාමයන්හි තෘප්ති ඇත්තේ ද, ක්‍රියාවෙහි දක්ෂයෙක් ද, දෘෂ්ටිය සෘජු කළ හැකි නුවණ ඇත්තේ ද, චීර්ය ඇත්තේ ද, වස්තු ඇත්තේ ද, දෙන ස්වාභාවය ඇත්තේ ද, තියුණු වූයේ ද, ශූර වූයේ ද, ස්ථීර සිත් ඇත්තේ ද, ආත්මාර්ථ පරාර්ථ සිදු කරන්නේ ද, දීර්ඝ කාලයක් ජීවත් වන්නේ ද, රෝග නැත්තේ ද, වාසනා ඇත්තේ ද, මනා වර්ණ ඇත්තේ ද, පිරිවර ඇත්තේ ද, මහත් වූ කාය බල ඇත්තේ ද, කීර්ති ඇත්තේ ද, ඉවසීමෙන් යුක්ත වන්නේ ද වෙමිවා!

(2) මම මේ ආත්ම භාවයේ දී ම ශ්‍රද්ධාව ඇත්තේ ද, දෙන තැනැත්තකු ගේ අංගවලින් යුක්ත වූයේ ද, උතුම් සිරියා දරන්නේ ද, කාමයන්හි නො ඇලුණේ ද, පාපයට ලජ්ජා ඇත්තේ ද, කල්‍යාණ මිත්‍රයන් ඇත්තේ ද, කුශලයෙහි ඇලුම් ඇත්තේ ද, පඤ්චඝීලාදිය රක්තේ ද, ලෝභ නැත්තේ ද, ක්‍රෝධ නැත්තේ ද, ඉතා සෘජු සිත් ඇත්තේ ද, සෘද්ධි ඇත්තේ ද, ප්‍රමාණ කළ නොහෙන ගුණ ඇත්තේ ද, ලෝකයා විසින් පසසනු ලබන්නේ ද, පෙම්වත් කථා ඇත්තේ ද, සන්පුරුෂයන් ගේ ගුණ දන්නේ ද, ගුණවතුන්ට ඇලුම් කරන්නේ ද, වෙමිවා!

පැරුම් පිරීමට උපකාර වන කරුණු පිළිබඳ වූ මෙ බඳු පැතුම් වලින් කුශලය දූෂණය නොවන්නේ බෝධිය හා නිවන ද ඇත් නො වන්නේ ය. දනාදී පාරමී කුශලයන් කළ හැකි වීම පිණිස භවභෝග සම්පත් පැතීමෙන් කුශලය දුබල නොවේ. වඩ වඩා පැරුම් පිරිය හැකිවීම පිණිස සුදුසු භවභෝග පතා කරන කුශලය පාරමී සංඛ්‍යාවට ඇතුළු වේ. පාරමී නොවන්නේ සැප විඳිනු පිණිස භවභෝග සම්පත්

පතා කරන කුශලයෝ ය.

දුන සීලාදීන් ගේ හීන මධ්‍යම ප්‍රණීත විභාගය ද මෙහිදී දත යුතු ය. "යස කාමතාය පවත්තිතං හීනං. පුඤ්ඤඵල කාමතාය පවත්තිතං මජ්ඣමං. කත්තබ්බ මෙවිදන්ති අරියභාවාං නිස්සාය පවත්තිතං පණිතං" යි දැක්වෙන පරිදි කීර්ති ප්‍රශංසා කැමැත්තෙන් පවත්වන දුනසීලාදිය හීන ය. ඒ කුශලය පාරමී වනු තබා උසස් ලෙස හවහෝග සම්පත් පවා ගෙන දීමට සමත් නො වේ. පුණ්‍යඵලය ලබා ගැනීමේ ආශාවෙන් කරන්නා වූ කුශලය මධ්‍යම ය. දීමෙන් වඩ වඩා ඵල ලැබෙන ප්‍රතිග්‍රාහකයන් සොයා වඩ වඩා ඵල ලැබීමට දිය යුතු වස්තු තෝරා දෙන - ක්‍රම තෝරා දෙන දුනාදිය, පුණ්‍යඵලාශාවෙන් පවත්වන කුශලය ය. එබඳු කුශලය බොහෝ හවහෝග සම්පත් ගෙන දීමට හා ප්‍රණීත හවහෝග සම්පත් ලබාදීමට ද සමත් නමුත් බෝධියට පැමිණවීමට නො සමත් බැවින් පාරමිතා කුශල සංඛ්‍යාවට නො ගැනේ. මෙය මා විසින් කළ යුතුමය යි තමාගේ ආර්ය භාවය නිසා පවත්වන ලද කුශලය ප්‍රණීතය.

තමන් සතු වස්තුව තමන් ම භුක්ති නොවිඳ අන්‍යයන් හා වැළඳීම ආයතීයන්ගේ සිරිත ය. බාලයෝ තමන් සතු වස්තුව රාක්ෂසාධිගෘහිත විලක් සේ කර ගෙන කිසිවකුට ලංවන්නට නො දී තමන්ම වැළඳීම හෝ රැස්කර තැබීම හෝ කරති. "මා විසින් බාලයන්ගේ මාර්ගය හළ යුතු ය. ආයතීයන්ගේ මාර්ගය ගත යුතු ය" යි සලකා කීර්ති ප්‍රශංසා ගැන හෝ මතු ලබන හවහෝග සම්පත් ගැන හෝ නො බලා කළ යුතු බව පමණක් සලකා ප්‍රතිග්‍රාහක විභාගයක් නො කොට උසස් පහත් ඇති නැති හැම දෙනාටම ශක්ති පමණින් දීම් වශයෙන් පවත්නා වූ ද, එසේ ම සලකා සිල් රැකීම ආදී වශයෙන් පවත්නා වූ ද, කුශලය පාරමිතා සංඛ්‍යාවට වැටෙන ප්‍රණීත කුශලය වේ. එබඳු කුශලයෙන් උසස් ලෙස හවහෝග සම්පත් ද ලැබිය හැකි ය. සම්බෝධියට හා නිවනට ද පැමිණිය හැකි ය.

තවත් ක්‍රමයකින් කුශලයන්ගේ හීන මධ්‍යම ප්‍රණීත භාවය මෙසේ දත යුතු. "තණ්හා වසෙන භවභොගත්ථාය පවත්තිතං හීනං අත්තනො විමොක්ඛත්ථාය පවත්තිතං මජ්ඣමං, සබ්බසත්ත විමොක්ඛත්ථාය පවත්තිතං පාරමිතා සීලං පණීතං." යි දැක්වෙන පරිදි තෘෂ්ණා වශයෙන් භවභෝගාදිය පිණිස කරන කුශලය හීනය. තමාගේ විමුක්තිය (ගැලවීම) පිණිස කරන කුශලය මධ්‍යම ය. සකල සත්ත්වයන්ගේ ම විමුක්තිය පිණිස කරන පාරමිතා කුශලය ප්‍රණීතය. පළමු දැක්වූ ක්‍රමයේ දී මධ්‍යම භාවයට පැමිණෙන කුශලය මේ ක්‍රමයේ දී හීන කුශලය වේ. තමා ගේ විමුක්තිය පිණිස පවත්වන කුශලයට ප්‍රතෝකඛුද්ධ, ඛුද්ධශ්‍රාවකයන් ගේ පාරමිතා කුශලය ගැනේ. මෙහි ප්‍රණීත කුශලය වශයෙන් දැක්වන්නේ ලොචුතුරා ඛුදුවරයන්ගේ පාරමිතා කුශලය ය.

පාරමිතූ කචරහු ද යන මේ ප්‍රශ්නය වයඨාපිටකාර්ථ කථාවෙහි විසඳ තිබෙන්නේ "තණ්හා මාන දිට්ඨිහි අනුපහතා කරුණුපායකොසල්ල පරිගහනිතා දනාදයො ගුණා පාරමියො" යනුවෙනි. තෘෂ්ණා මාන දෘෂ්ටින් විසින් නො කෙලෙසන ලද කරුණාවෙන් හා උපා දන්තා නුවණින් වැළඳ ගන්නා ලද දනාදි ගුණයෝ පාරමිතූ ය යනු එහි තේරුම ය. තෘෂ්ණා මාන දෘෂ්ටින් විසින් නො කෙලෙසන ලද බව හා උපා දන්තා නුවණින් හාත්පසින් ගන්නා ලද බව හෙවත් උපා දන්තා නුවණින් පවත්වන ලද බව සකල පාරමිතාවන්ට ම සාධාරණ ලක්ෂණ දෙකකි.

කරුණාවෙන් පවත්වන ලද බව වනාහි මහා බෝධිසත්ත්වයන්ගේ පාරමිතාවෙහි විශේෂ ලක්ෂණයෙකි. ප්‍රතෝක බෝධිසත්ත්වයන් හා ශ්‍රාවක බෝධිසත්ත්වයන් පැරැමි පුරනුයේ ආත්ම විමෝක්ෂය පිණිස ය. එබැවින් ඔවුන්ගේ පාරමිතාවෙහි කරුණා පාරිගාහිත භාවය නැත. "චරියාපිටකට්ඨකථාව" මහා බෝධි පාරමිතාව විස්තර කරන ග්‍රන්ථයෙකි. එබැවින් මහාබෝධි පාරමිතාවට ගැලපෙන ලෙස එහි පාරමිතා ලක්ෂණය දැක්වන ලද්දී සිතිය හැකි ය. මෙය

බොහෝ දෙනා අවුල් කරගන්නා තැනකි.

"වර්යාපිකාර්ථ කථාවෙන් කරුණු ගෙන පාරමිතා විස්තරය කරමිසි ප්‍රතිඥ කොට පාරමිතාවන් විස්තර කරන සාධුවිලාසිනි නම් වූ "සුමංගල විලාසිනි" ටිකාවෙහි පාරමිතා කවරහු ද යන ප්‍රශ්නය විසඳු තිබෙන්නේ "තණ්හා මානාදිහි අනුපහතා කරුණුපාය කොසල්ල-පරිග්ගහිතා දනාදයො ගුණ සංඛාතා එතා ක්‍රියා පාරමිති විභාවිතා" යනුවෙනි. තෘෂ්ණා මානාදියෙන් නො පෙළෙන ලද කිරීමේ උපා දන්නා නුවණින් හාත්පසින් ගන්නා ලද හෙවත් පවත්වන ලද දනාදි ගුණයෝ යයි කියන ලද මේ ක්‍රියාවෝ පාරමිතා යයි ප්‍රකාශිතය යනු එහි තේරුම ය. සුමංගල විලාසිනි ටිකාවෙහි පාරමිතා හඳුන්වන හැම තැන ම "කරුණුපාය පරිග්ගහිතා" යන්න යොදා තිබේ. එයින් සිතා ගන්නට තිබෙන්නේ ඒ ආවායඝීවරයා වෙත තුබුණු වර්යා පිටකට්ඨකතාවෙහි ද එය එසේ ම තිබුණු බව ය. දැනට සිංහල අකුරන් මුද්‍රණය වී තිබෙන වර්යාපිටකට්ඨ කථාවෙහි පාරමිතා හඳුන්වන සෑම තැන ම "කරුණුපාය කොසල්ල පරිග්ගහිතා" යන පාඨය දක්නා ලැබේ. මෙසේ පිටපත්වල වෙනසක් පෙනෙන බැවින් වර්යා පිටකට්ඨකථාව සැකසූ ආවායඝී ධර්මපාල ස්වාමීන් විසින් එය කෙසේ ලියන ලද ද යන බව නිශ්චය කිරීම දුෂ්කර ය.

ත්‍රිවිධ පාරමිතා

මහාබෝධි පාරමිස, ප්‍රතෝක බෝධි පාරමි ය. ශ්‍රාවක බෝධි පාරමි යයි බෝධීන් ගේ වශයෙන් පාරමිතා ත්‍රිවිධ වෙති. මහා බෝධිය පිණිස පිරිය යුතු පාරමිතා මහාබෝධි පාරමිතාය. ප්‍රතෝක බෝධිය පිණිස පිරිය යුතු පාරමිතා ප්‍රතෝක බෝධි පාරමිතා ය. ශ්‍රාවක බෝධිය පිණිස පිරිය යුතු පාරමිතා ශ්‍රාවක බෝධි පාරමිතා ය.

පාරමි සම්පාදන කාලය

එක් සමයෙක් හි ආනන්ද ස්ථවිරයන් වහන්සේ "ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ලොවුතුරා බුදුවරයන්ගේ ප්‍රාර්ථනය කෙතෙක් කල් කරන්නට වටනේ ද" යි විචාළහ. එකල්හි බුදුන් වහන්සේ වදාරන සේක් "බුද්ධානං ආනන්ද හෙට්ඨිම පරිච්ඡේදෙන චත්තාරි අසංඛෙය්‍යානි කප්පසතසහස්සඤ්ච, මජ්ඣිම පරිච්ඡේදෙන අට්ඨඅසංඛෙය්‍යානි කප්පසතසහස්සඤ්ච උපරිම පරිච්ඡේදෙන සොළස අසංඛෙය්‍යානි කප්පසතසහස්සඤ්ච" යනුවෙන් "ආනන්දය, බුදුවරුන්ගේ ප්‍රාර්ථනය යටත් පිරිසෙයින් අසංඛ්‍ය සතරක් හා කල්ප ලක්ෂයක් ද, මධ්‍යම පරිච්ඡේදයෙන් අසංඛ්‍ය අටක් හා කල්ප ලක්ෂයක් ද, උඩත් පිරිසෙයින් අසංඛ්‍ය සොළසක් හා කල්ප ලක්ෂයක් ද කළ යුතු වන්නේ ය" යි වදාළ සේක.

මෙහි ප්‍රාර්ථනය වශයෙන් දක්වන ලද්දේ පැරුම් පුරමින් බුදු බව පැතිය යුතු කාලය ය. ප්‍රඥාව ය, ශ්‍රද්ධාව ය, වීර්‍යය ය යන මෙ ධර්ම තුන බුදු බව ලැබීමෙහි බල පවත්වන්නා වූ බුදු බව ලැබීමට අතිශයින් උපකාරී වූ ධර්ම තුනෙකි. ඒ ධර්මයෝ බෝසතුන් කෙරෙහි සම ව නො පිහිටති. එබැවින් ප්‍රඥාධික ය. ශ්‍රද්ධාධිකය, වීර්‍යාධිකය යි බෝසත්හු තිදෙනෙක් වෙති. ප්‍රඥාධික බෝසත්න්ට ශ්‍රද්ධාව මඳය. වීර්‍යය මධ්‍යම ය. ශ්‍රද්ධාධික බෝධිසත්ත්වයන්ට ප්‍රඥාව මධ්‍යම ය. වීර්‍යය මඳ ය. වීර්‍යාධික බෝධිසත්ත්වයන්ට ප්‍රඥාව මඳය. ශ්‍රද්ධාව මධ්‍යම ය. ප්‍රඥාධික බෝධිසත්ත්වයෝ චතුරසංඛ්‍යය කල්ප ලක්ෂයකින් සම්බෝධියට පැමිණෙති. ශ්‍රද්ධාධික බෝධිසත්ත්වයෝ අෂ්ටාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයකින් සම්බෝධියට පැමිණෙති. වීර්‍යාධික බෝධිසත්ත්වයෝ ඡෝඩාශාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයකින් සම්බෝධියට පැමිණෙති.

අන්ත:කල්පය ය, අසංඛ්‍ය කල්පය ය, මහා කල්ප යයි කල්ප තෙවැදෑරුම් වේ. පැරුම් පිරීමේ කාල ප්‍රමාණය ගනුයේ මහා

කල්පවලිනි. එය අති දීර්ඝ කාලයෙකි. එහි ප්‍රමාණය උපමාවෙන් මිස වර්ෂ සංඛ්‍යා වලින් නො දැක්විය හැකි ය. දිග පුළුලින් හා ගැඹුරෙන් යොදන බැගින් ඇති කොටුවක පිර වූ අබවලින් සිය වසකට එක අබ ඇටය බැගින් ගන්නා කල්හි ඒ කොටුවේ අබ හිස්වීමට ගතවන කාලය කෙටි බවත් කල්පය දිග බවත් බුදුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

අසංඛ්‍ය යනු ගණන් අතුරෙන් වැඩි ම ගණන ය. ඒ මෙසේ දතු යුතු. ලක්‍ෂ සියය කෝටිය ය. කෝටි ලක්‍ෂ සියය ප්‍රකෝටිය. ප්‍රකෝටි ලක්‍ෂ සියය නහුතය ය. නහුත ලක්‍ෂ සියය නින්නහුත ය ය. නින්නහුත ලක්‍ෂ සියය අක්ෂෝභිණිය ය. අක්ෂෝභිණි ලක්‍ෂ සියය බින්දුව ය. බින්දු ලක්‍ෂ සියය අබ්බුදය ය. අබ්බුද ලක්‍ෂ සියය නිරබ්බුද ය ය. නිරබ්බුද ලක්‍ෂ සියය අහහය ය. අහහ ලක්‍ෂ සියය අබ්බය ය. අබ්බ ලක්‍ෂ සියය අටටය ය. අටට ලක්‍ෂ සියය සෝගන්ධිකය ය. සෝගන්ධික ලක්‍ෂ සියය උප්පලය ය. උප්පල ලක්‍ෂ සියය කුමුදය ය. කුමුද ලක්‍ෂ සියය පුණ්ඩරිකය ය. පුණ්ඩරික ලක්‍ෂ සියය පදුමය ය. පදුම ලක්‍ෂ සියය කථානය ය. කථාන ලක්‍ෂ සියය මහා කථානය ය. මහා කථාන ලක්‍ෂ සියය අසංඛෙය්‍යය ය. මෙය සංඛ්‍යා ක්‍රමය පිළිබඳ එක් ආචාර්ය මතයෙකි. තවත් ආචාර්ය වරයන් විසින් මෙයට වෙනස් ලෙස ද සංඛ්‍යා ක්‍රමය දක්වා තිබේ.

චතුරසංඛ්‍ය කල්ප ලක්‍ෂාදී වශයෙන් දැක්වෙන කාලයන් පිරිසිඳිනුයේ අභිනීභාරයේ පටන් ය.

අභිනීභාරය

"ඉමිනා මෙ අධිකාරෙන කතෙන පුරිසුත්තමෙ සබ්බඤ්ඤානං පාපුණාමි තාරමි ජනතං බහුං"

යනුවෙන් "මා විසින් පුරුෂෝත්තමයා කෙරෙහි කරන ලද මේ

අධිකාරයෙන් සර්වඥත්වයට පැමිණෙන්නෙමි, බොහෝ ජනයා සසරින් එතර කරවන්නෙමි” යි සුමේධ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ දීපංකර බුදුන් වහන්සේ ඉදිරියේ පැතුවාක් මෙන් ලොවුතුරා බුදු කෙනෙකුන් ඉදිරියේ ප්‍රථම කොට බුදුබව පැතීම අභිනීහාර නම්. බුද්ධත්වය පිණිස කරන අභිනීහාරය අෂ්ටාංගයකින් යුක්ත විය යුතුය.

**මනුස්සත්තං ලිංගසම්පත්ති හෙතු සත්ථාර දස්සනං
පබ්බජ්ජා ගුණසම්පත්ති අධිකාරො ච ඡන්දතා
අට්ඨධම්ම සමොධානා අභිනීහාරො සමජ්ඣති”**

යනුවෙන් ඒ අෂ්ටාංගය දක්වා තිබේ. (1) මනුස්සත්ත, (2) ලිංගසම්පත්ති, (3) හේතු, (4) සත්ථාර දස්සන, (5) පබ්බජ්ජා, (6) ගුණසම්පත්ති, (7) අධිකාර, (8) ඡන්දතා යනු ඒ අංගයෝ ය.

- (1) මෙහි මනුස්සත්ත යනු මිනිස් බව ය. දේව බ්‍රහ්මාදිභූ බුදු නො වෙති. බුදු වන්නේ මනුෂ්‍යයෙක් ම ය. එබැවින් ප්‍රථම ප්‍රාර්ථනය මිනිස් ජාතියේ සිට කළ කල්හි ප්‍රාර්ථනය සිදු වේ. අන් ජාතියක සිට කිරීමෙන් සිදු නොවේ.
- (2) ලිංගසම්පත්ති යනු පිරිමි බවය. පිරිමියකු මිස ගැහැනියක් කවදවත් බුදු නොවේ. එබැවින් ස්ත්‍රී නපුංසක පණ්ඩිකාදීන් ව සිට කරන ප්‍රාර්ථනය සිදු නොවේ. ප්‍රථම ප්‍රාර්ථනය පුරුෂත්වයේ සිට ගෙන ම කළ යුතු ය. බුදු බව පතනු කැමති ස්ත්‍රීන් විසින් පිරිමි බව පතා පින් කොට පිරිමියකු වී බුදු බව පැතිය යුතුය.
- (3) හේතුය යනු ඒ ජාතියේදී ම උත්සාහ කළහොත් රහත් විය හැකි තරමට ඇත්තා වූ පෙර පින් ය. සුමේධ පණ්ඩිතයන් වහන්සේට මෙන් ඒ ජාතියේ ම රහත් වීමට

තරම් පින් ඇතියකුට ම අභිනීභාරය සමෘද්ධ වේ. සෙස්සන්ට නොවේ.

(4) සත්ථාරදස්සන යනු ලොවුතුරා බුදුවරයකු හමු වීම ය. සුමේධ පණ්ඩිතයන් වහන්සේ දීපංකර බුදුන් වහන්සේ හමුවෙහි බුදුබව පැතුවාක් මෙන් ලොවුතුරා බුදුවරයකු හමුවේදී ම බුදු බව පැතිය යුතු ය. අනිකකු හමුවේ කරන පැතීම සිදු නො වේ.

(5) පබ්බජ්ජා යනු පැවදි බව ය. බුදු බව පතන්නා විසින් බුදුසස්නෙහි ම හෝ පින් පවි හා පින් පව්වල විපාකය ඇති බව පිළිගන්නා වූ තාපස නිකායක හෝ පැවිදිව එය පැතිය යුතුය. ගිහිව සිටි පැතීමෙන් නො ලැබේ. බුදුවන්නෝ ද පැවිද්දෝ ම ය. ගිහියෝ බුදු නො වෙති.

(6) ගුණසම්පත්ති යනු ධ්‍යානාදි ගුණ ඇති බව ය. පැවිද්දන් ගෙන් ද ධ්‍යානාදි ගුණ ඇති ව පතන්නා හට ම බුදු බව ලැබේ. සෙස්සන්ට නො ලැබේ.

(7) අධිකාර යනු අධික වූ පරිත්‍යාගය ය. සුමේධ පණ්ඩිතයන් මෙන් බුදුවරයකුට ජීවිතාදිය පරිත්‍යාග නො කොට බුදුබව පතන්නා ගේ ප්‍රාර්ථනය සිදු නොවේ. එබඳු මහා පරිත්‍යාගයක් කිරීමට නො සමත් තැනැත්තන් ගේ ප්‍රාර්ථනය සිදු නොවේ. සුමේධ පණ්ඩිතයෝ වනාහි,
"අක්කමිත්චාන මං බුද්ධෝ සහ සිස්සෙහි ගච්ඡතු මා නං කලලෙ අක්කමිත්ථො හිතාය මෙ භවිස්සති"

යනුවෙන් දැක්වෙන පරිදි බුදුන් වහන්සේ ශිෂ්‍යයන් සමඟ මා පාගා යෙත්වා! උන්වහන්සේ මඩ නො මඩිත්වා! එය මට යහපත පිණිස

වන්නේය" යි දීපංකර බුදුන් වහන්සේට දිවි පුද බුදුබව පැතුහ.

(8) ඡන්දනා යනු මහත් වූ ඡන්දයක් හෙවත් බුදුවීම පිළිබඳ මහත් ඕනෑකමක් ඇති බවය. බලවත් ඡන්දය යි කියනුයේ චතුරසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂ්‍යයක් මුළුල්ලෙහි නරකයෙහි පැසීමෙන් බුදුබව ලැබේ නම් එයට ද නො පැකිල ඉදිරිපත් විය හැකි වන තරමේ බලවත් ඕනෑකමකට ය. එපමණ මහත් ඡන්දයකින් පතන්නා හට ම ප්‍රාර්ථනය සිදු වේ. මන්ද ඡන්දයෙන් පතන්නා හට ප්‍රාර්ථනය සිදු නො වේ.

මේ කරුණු අටින් යුක්ත නොවී බුදු බැව් පතන්නවුන් ගේ බුදුවීමේ අදහස ස්ථිර නො වේ. ඔවුන් ගේ බුදුවීමේ බලාපොරොත්තු භවත්තරයේ දී නැති වී යා හැකි ය. එබැවින් ලොවුතුරා බුදුවරයෝ ඔවුන්ට නියත විවරණය නො දෙන්නාහ. විවරණය දීම ය යනු අසවල් කාලයේ දී අසවල් නාමයෙන් අසවල් වෘක්ෂය මුල දී ලොවුතුරා බුදු බවට පැමිණෙන්නේය යි ප්‍රකාශ කිරීම ය. අෂ්ඨ ධර්ම සමෝධානයෙන් බුදුබව පතන තැනැත්තා ගේ බුදුවීමේ බලාපොරොත්තුව බුදුවන තුරු ම නැති නොවේ. අෂ්ටාංග සමෝධානයෙන් කරන අභිනිභාර නම් වූ කුල චිත්තය ඉපදීමෙන් පසු ඒ පුරුෂ තෙමේ නො නැවතී ම සම්බෝධියට යන්නෙක් වේ. මහා බෝධි යානයට නැගුණේ වේ. මහා බෝධිසත්ත්ව යන නාමයට හිමියෙක් වේ. එබැවින් අෂ්ටාංග සමෝධානයෙන් බුදුබව පතන මහා පුරුෂයන්ට ම බුදුවරයෝ නියත විවරණ දෙන්නාහ.

අභිනිභාරය මුදුන් පමුණුවා ගත් මහා බෝසත්හු ඉන්පසු අටළොස් අභවාස්ථානයන්ට නො පැමිණෙන්නාහු ය. බුද්ධ භූමි සතරින් ද, මහාබෝධි සත්වධායාය සයෙන් ද, සතර සම්පත්තියෙන් ද යුක්ත වන්නාහ.

අනව්‍යස්ථාන අටලොස

අභිනීභාරය මුදුන් පත් කර ගැනීමෙන් නියත විවරණ ලැබූ මහබෝසත්තු ඉන්පසු ලොවුතුරා බුදුබවට පැමිණෙන තුරු ජාත්‍යන්ධයෝ නො වන්නාහ. ජාතියෙන් බිහිරෝ නොවන්නාහ. උමතු නො වන්නාහ. කෙළ තොලු නො වන්නාහ. පිළ නො වන්නාහ. ප්‍රත්‍යන්තයෙහි නූපදනාහ. දූෂිත් කුස නූපදන්නාහ. නියත මිථ්‍යාදෘෂ්ටික නො වන්නාහ. ඔවුන්ගේ ලිංගය පරිවර්තනය නො වන්නේය. ආනන්තයී කර්ම නො කරන්නාහ. කුෂ්ට රෝගීහු නොවන්නාහ. තිරිසන් ජාතියෙහි වටුවාට කුඩාව ද ඇතුට මහත්ව ද නූපදනාහ. බුප්පිපාසිකය - නිජ්ඣාම තණ්හිකය යන ප්‍රේතයෝනිවලට නො පැමිණෙන්නාහ. කාලකඤ්ජික අසුර නිකායට නො පැමිණෙන්නාහ. ලෝකාන්තරික නරකයට හා අවිච්චි මහා නරකයට නො පැමිණෙන්නාහ. කාම ලෝකයෙහි මාර නොවන්නාහ. රූප ලෝකයෙහි අසංඥ සුද්ධාවාස භූමීන්හි නූපදනාහ. අරූප ලෝකයේ නූපදනාහ. අන් සක්වලවල නූපදනාහ. මෙය ලියන ලද්දේ සුත්‍රනිපාත අපදන අටුවාවල දක්වෙන සැටියට ය. මෙහි කරුණු අටලොසකට වඩා ඇති සේ පෙනේ. (විමසිය යුතු)

බුද්ධ භූමි සතර

උත්සාහය, උම්මග්ගය, අවත්ථානය, හිතවරියාය යන මොහු බුද්ධ භූමිහු ය. මෙහි උත්සාහ යනු දනාදි ක්‍රියා විෂයෙහි නො පසුබස්නා වූ ඉදිරියට ම යන්නා වූ ස්වභාවය ය. උම්මග්ග යනු පැරුම් පිරිමේ නො වරදින උපායයන් දැනීමෙහි සමර්ථ වූ තියුණු වූ ප්‍රඥාව ය. අවත්ථාන යනු කොතෙක් බාධා පැමිණියත් කොතෙක් අමාරුකම් පැමිණියත් පවත්වා ගෙන යන දනාදි ක්‍රියා විෂයෙහි, පවත්වා ගෙන යන ප්‍රතිපත්තියෙහි නො සැලී සිටීම ය. හිතවරියා යනු තමන්ට වරද කරන්නා වූ සත්ත්වයන් ද නො හැර සකල සත්ත්වයන් කෙරෙහි ම මෙමත්‍රිය හා කරුණාව පැවැත්වීම ය. බුදුවීමට සැහෙන පමණ පින් රැස්

කිරීම ඉතා ම දුෂ්කර කායභීයෙකි. කියන ලද කරුණු සතරෙහි නො පිහිටියවුන්ට පාරමිතාව සම්පූර්ණ නො කළ හැකි ය. පැරුම් පිරීමට අතිශයින් උපකාරක බැවින් මේ කරුණු සතර බුද්ධභූමි නම් වේ.

මහා බෝධිසත්ත්වයන් ගේ අද්ධ්‍යාශය සය

නෙක්ඛම්මජ්ඣාසය ය, පව්චේකජ්ඣාසය ය, අලෝභජ්ඣාසය ය අදෝසජ්ඣාසය ය, අමෝභජ්ඣාසය ය, නිස්සරණජ්ඣාසය ය යන මේ සදෙන මහාබෝධි සත්ත්වාධ්‍යාශයයෝ ය. ගස්වල ස්ථිර පැවැත්මට ඒවායේ අරටුව උපකාර වන්නාක් මෙන් ම මහ බෝසත්තට බෝධිවයභාවෙහි ස්ථිර ව පිහිටා සිටීමට මේ අධ්‍යාශය ධාතු සය අතිශයින් උපකාර වේ. අරටුව නැති ගස මඳ සුළඟක් හැමු විට බිඳ වැටෙන්නාක් මෙන් අධ්‍යාශය ධාතු නමැති හරය බෝසතුන් ගේ සන්තානයෙහි නො වේ නම් ඔවුහු කලෙක දී බෝධිවයභාවෙන් පහවන්නාහ. සම්බෝධිය දක්වා නොයන්නාහ.

නෙක්ඛම්මජ්ඣාසය යනු ගිහිගෙයින් බැහැර වීමේ අදහස ය. මහබෝසත්හු කාමයන් කෙරෙන් හෙවත් ගිහිගෙයින් නික්මෙන අදහස ඇත්තෝ ය. ගිහිගෙයි විසීමේ දෝෂ දක්නෝ ය. නෛෂ්ක්‍රම්‍යාධ්‍යාශය ධාතුව නැමැති අරටුව ස්වසන්නානයෙහි ඇත්තා වූ මහ බෝසත්හු ගැඹුරු දියේ ගිල්වා බැඳ තිබූ සිදුරු නැති ලබු කැට වැනියහ. දිය යට තිබෙන සිදුරු නැති ලබු කැටයේ ස්වභාවය දියෙන් මතු වන බව ය. එය දිය යට පවත්නේ උඩට ඇදී ගෙන ම ය. බැම්මෙන් මිදුණු වහා ම එය ජලය මතු වට පැමිණෙන්නේ ය. එමෙන් නෛෂ්ක්‍රම්‍යධාතු සාරය අභ්‍යන්තරයෙහි ඇති ව ගිහි ගෙයි පස්කම් සැප විදිමින් සිටින මහබෝසත්හු කරුණක් ඉදිරිපත් වූ වහා ම ධනය හැර අඹුදරුවන් හැර ඥාති මිත්‍රයන් හැර රජකම් පවා හැර පැවිදි වන්නාහ.

මහබෝසත් මහා ජනක රජතුමාට අඹගස් දෙක දැකීමෙන් රජය හැර පැවිදි විය හැකි වූයේ එතුමා කෙරෙහි නෛෂ්ක්‍රමය ධාතු සාරය තුළ නිසා ය. නෛෂ්ක්‍රමය ධාතුව සන්තානයෙහි නැතියවුන්ට විශාල සම්පත්තීන් තබා රුපියලක් දෙකක් වටනා දෙයකුදු නො හළ හැකි ය. ඔවුහු ගැඹුරු දිය යට තිබෙන ගල්කැට වැනිය හ. දිය යට තිබෙන ගල්කැටය යටට ම බර වී තිබෙන්නාක් මෙන් ඔවුහු කාමයන්හි ම ගැලී සිටින්නාහ.

පව්වේකප්ඤ්ඤාසය යනු විවේක ගැනීමේ අදහස ය. විවේකයට කැමැත්ත ය. මහබෝසත්හු විවේක ගන්නා අදහස් ඇත්තෝ ය. පුත්‍රදර ඥාතිමිත්‍රාදීන් පිරිවරා ගෙන ඔවුන් මැද වීසීමේ දෙස් දක්නෝ ය. විවේකාධ්‍යාය ධාතුව සන්තානයෙහි නැත්තා වූ පුත්‍රදර ඥාතිමිත්‍රාදීන් පිරිවරාගෙන ඔවුන් හා ගැටී ගැටී සිටීමේ තෘෂ්ණාව ඇති තැනැත්තාහට පිරිසෙන් බැහැර ව නො විසිය හැකි ය. විවේකයට පැමිණියේ ද හේ ඒ තෘෂ්ණාවෙන් නැවතත් ඥාති මිත්‍රාදීන් කරා පමුණුවනු ලබන්නේ ය. විවේකයට සතුටක් ඔහුට නැත. විවේකය ඔහුට සිර ගෙයක් වැනිය.

මහාබෝසත්නට අරණ්‍ය - වෘක්ෂමූලාදියට පැමිණ පුත්‍රදරා ඥාති-මිත්‍රාදීන්ගෙන් වෙන් ව එකලාව විසිය හැකි වන්නේ අභ්‍යන්තරයෙහි ඇති පව්වේකප්ඤ්ඤාසය ධාතුව නිසාය. සිරගෙයි ලා සිටින තැනැත්තා ඉන් පිට වුවහොත් ආරක්ෂක නිලධාරීන් විසින් ඔහු වහා සොයා නැවතත් සිරගෙයි හිඳුවන්නාක් මෙන් පව්වේකප්ඤ්ඤාසය ධාතු සාරය සන්තානයෙහි ඇති තැනැත්තා ජනයා අතරට පැමිණියේ ද ඒ පව්වේකප්ඤ්ඤාසය ධාතුවෙන් නැවත විවේකස්ථානයට ම ගෙන යනු ලබන්නේ ය.

අලෝහප්ඤ්ඤාසය යනු ලෝහයට ප්‍රතිපක්ෂ වූ අදහස ය. මහබෝසත්හු අලෝහාධ්‍යාය ඇත්තෝ ය. ලෝහයේ දෙස් දක්නෝ ය. සන්තානයෙහි අලෝහාධ්‍යාය ධාතුව නැත්තා වූ තැනැත්තා හට ශතයක්

දෙකක් වටනා දෙයක් පරිත්‍යාග කිරීමක් බර වැඩෙකි. අලෝභාධ්‍යාගය ඇති බැවින් මහ බෝසත්තනට පහසුවෙන් ම ධනය පරිත්‍යාග කළ හැකිය. රාජ්‍යයන් පරිත්‍යාග කළ හැකි ය. අඹුදරුවන් පරිත්‍යාග කළ හැකිය. ශරීරාවයවයන් පරිත්‍යාග කළ හැකිය. ජීවිතය ද පරිත්‍යාග කළ හැකි ය. අලෝභාධ්‍යාග නැමැති ධාතු සාරය සන්තානයෙහි ඇති බෝසත්තට අමාරුව දන් දීම නො ව දන් නොදී විසීම ය.

අදෝසජ්ඣාසය යනු ද්වේෂයට ප්‍රතිපක්ෂ වූ අදහස ය. මහ බෝසත්හු අද්වේෂාධ්‍යාගය ඇත්තෝ ය. ද්වේෂයේ දෙස් දක්නෝ ය. අද්වේෂාධ්‍යාගය නැත්තෝ සුළු කරුණකට ද තදින් කිපෙති. අද්වේෂාධ්‍යාග ධාතුව සන්තානයෙහි පිහිටියා වූ මහ බෝසත්හු තමන් ගේ ජීවිතයට අනතුරු කරන්නා කෙරෙහි පවා නො කිපෙති.

අමෝහජ්ඣාසය යනු මෝහයට ප්‍රතිපක්ෂ වූ අදහස ය. මහ බෝසත්හු අමෝහාධ්‍යාග ඇත්තෝ ය. මෝහයේ දෝෂ දක්නෝ ය. අමෝහාධ්‍යාගය ධාතුව සන්තානයෙහි නො පිහිටි සත්ත්වයනට හොඳ නරක කළ යුත්ත නො කළ යුත්ත දැන ගැනීමට දුෂ්කර ය. ස්කන්ධාදි ධර්මයන් ගේ තතු අනුන් කියනු ඇසුයේ ද ඔවුනට නො වැටහේ.

නිස්සරණජ්ඣාසය යනු සංසාර දුඛයෙන් මිදීමේ අදහස ය. මහබෝසත්හු නිශ්ශරණාද්ධ්‍යාගය ඇත්තෝය. භවයේ හෙවත් සංසාරයේ දෙස් දක්නෝය, නිශ්ශරණාද්ධ්‍යාගය ධාතුව සන්තානයෙහි නො පිහිටි පුද්ගලයන් කෙරෙහි භව තණ්හාව තදින් පවතී. එයින් ඔවුනට විදර්ශනා භාවනාදී භවයෙන් මිදීමේ පිළිවෙත්හි යෙදීමට අවකාශ නො දෙනු ලැබේ. ඔවුහු භව සම්පත්තිය පතා සංසාරය දික් වන පින් කම් පමණක් කරති. තෘෂ්ණාවෙන් දුෂ්ණය වන බැවින් ඔවුන්ගේ කුශලයෝ පාරමි සංඛ්‍යාවට නො පැමිණෙති.

සම්පත්ති සතර

ඉන්ද්‍රිය සම්පත්තියය, ප්‍රතිපත්ති සම්පත්තිය ය, කෞශල්‍ය සම්පත්තිය ය, අධ්‍යානය සම්පත්තිය ය යන මේ කරුණු සතර ප්‍රතෝෂක බෝධිසත්ත්ව ශ්‍රාවක බෝධිසත්ත්වයන්ට නැති, මහා බෝධි සත්ත්වයන්ට පමණක් ඇති විශේෂ කරුණු සතරෙකි. මේ කරුණු සතරින් ප්‍රතෝෂක බෝධිසත්ත්ව ශ්‍රාවක බෝධිසත්ත්වයන්ගේ හා මහා බෝධිසත්ත්වයන්ගේ මහත් වෙනසක් ඇත්තේ ය.

ඉන්ද්‍රිය සම්පත්තිය යනු සද්ධිනද්‍රිය ය,චිරියිනද්‍රිය ය, සනිනද්‍රිය ය, සමාධිනද්‍රිය ය, පඤ්ඤානද්‍රිය ය යන පසක් වූ ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් ගේ දියුණු තියුණු බව ය. ශ්‍රද්ධාව චුවමනා තැන දී මහ බෝසත්තට එය බලවත්ව ඇති වේ. ශ්‍රද්ධාවෙන් කළ යුත්තක් කිරීමේදී මහ බෝසතුන්ගේ ශ්‍රද්ධාව කිසි කලෙක දුබල නොවේ. නො හැකිලේ. වියඪිය චුවමනා තැන දී මහ බෝසතුන්ට එය බලවත් ව ඇති වේ. වියඪියෙන් සිදුකළ යුත්තක් කිරීමේ දී මවුන් ගේ වියඪිය කිසි කලෙක දුබල නොවේ. නො හැකිලේ. සිහිය චුවමනා තැන දී බලවත් වූ සිහිය මහ බෝසත්තට ඇති වේ. සිහියෙන් කළ යුත්තක් කිරීමේ දී එය කිසි කලෙක දුබල නොවේ. නො හැකිලේ. සමාධිය චුවමනා තැනදී මහ බෝසත්තට බලවත් සමාධිය ඇති වේ. සමාධියෙන් කළ යුත්තක් සිදු කිරීමේ දී කිසි කලෙක එය දුබල නොවේ. නො හැකිලේ. ප්‍රඥාව චුවමනා තැන දී මහ බෝසත්තට අතිශයින් තියුණු වූ සුවිශද ප්‍රඥාව ඇති වේ. ප්‍රඥාවෙන් සිදු කළ යුත්තක් සිදු කිරීමේදී එය කිසි කලෙක මොට නො වේ. නො හැකිලේ. එබඳු ඉන්ද්‍රිය සම්පත්තියක් ප්‍රතෝෂක බෝධි සත්ත්වයනට හා ශ්‍රාවක බෝධි සත්ත්වයනට නැත.

ප්‍රතිපත්ති සම්පත්තිය යනු ආත්මාර්ථය නො බලා ම පරාර්ථ සාධනයෙහි යෙදෙන බව ය. මහ බෝසතුන් පරාර්ථය පිණිස ක්‍රියා කරන්නාක් මෙන් ප්‍රතෝෂක බෝධිසත්ත්ව ශ්‍රාවක බෝධිසත්ත්වයෝ

පරාර්ථ සාධනයෙහි නො යෙදෙති. මහ බෝසත්හු ආත්මාර්ථය තබා පරාර්ථය පිණිස ක්‍රියා කරති. එසේ කිරීමේ දී ප්‍රත්‍යුපකාරයක් ද ඔවුහු බලාපොරොත්තු නො වෙති. අසචලා මට මේ මේ දෙය කළේ යයි කළ උපකාරය කියවා ගැනීමේ බලාපොරොත්තුව ද බෝසත්නට නැත. ඔවුහු තමන්ට වරද කරන්නා වූ අසත් පුරුෂයන්ට ද වරද නො සලකා උපකාර කරති. සමහරවිට උපකාර ලබන තැනැත්තාගෙන් පීඩා ලබමින් ම ද ඔහුට උපකාර කරති. දනශීලාදී කුශල ක්‍රියා කිරීමේ දී ද ඔවුහු ඉන් ලබන ඵලයක් නො පතා, නිවන් නොපතා, සත්ත්වයන් දුකින් මුදවනු පිණිස සර්වඥත්වය ම පතති. මේ මහා බෝසතුන් ගේ ප්‍රතිපත්ති සම්පත්තිය ය.

කෞශල්‍ය සම්පත්තිය යනු තැනට සුදුසු නුවණ ඇති බවය. තැනට සුදුසු නුවණ ප්‍රතෝක බෝධිසත්ත්ව ශ්‍රාවක බෝධි සත්ත්වයනට ද ඇතත් මහා බෝසත්නට සේ නැත. කොතරම් ගැඹුරු පැනයක් වුවත් විසඳ ගැනීමට ද, කොතරම් දුෂ්කර දෙයක් වුවත් සිදු කිරීමට ද නො වරදිනා නුවණක් මහ බෝසත්නට ඒ ඒ කරුණුවලදී ඇති වේ. එය මහබෝසතුන්ගේ කෞශල්‍ය සම්පත්තිය ය.

අධ්‍යාශය සම්පත්තිය යනු පැරුම් දහම් පිරීමේ බලවත් අදහස ය. එය දශපාරමීන් ගේ වශයෙන් ම විස්තර කළ යුතු ය. මහ බෝසත්හු බලවත් වූ දනාධ්‍යාශය ඇත්තෝ ය. එතුමෝ දෙන්නට දෙයක් ඇතහොත් දෙත් ම ය. දීම ඔවුන්ගේ ප්‍රීතියට කරුණෙකි. දෙන්නා වූ ඔවුහු ආදරයෙන් ම දෙති. ගෞරවයෙන් ම දෙති. තමන්ට ඉතිරි කර ගැනීමේ බලාපොරොත්තුවක් නැතිව ඇති තාක් වුව ද දී ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ගේ මනදෙළ පුරවති. ප්‍රතිග්‍රාහකයනට වුවමනා දෙය හැර අනෙකක් දී රැවටීමේ සිරිත ඔවුනට නැත. ප්‍රතිග්‍රාහකයාගේ මුහුණ බලා මොහු ගුණ හීනයෙක, මොහුට දීමෙන් පලක් නැතය යි ඇතමුන්ට මද කොට දීමේ හා ඇතැමුන්ට බොහෝ කොට දීමේ සිරිත බෝසතුන්ට නැත. සෑම දෙනා ගේ මනදෙළ පිරවීම මහා බෝසතුන්ගේ අදහස ය.

එතුමෝ දීමෙහි අනුසස් කියා අන්‍යයන් ද දීමෙහි යොදවති. අන්‍යයන් ගේ දීම් දැක සතුටු වෙති. මේවා මහ බෝසතුන් ගේ දැන පාරමිතා ලකුණු ය. ඉන්ද්‍රිය සම්පත්තෘදී කියන ලද කරුණු සතර මහබෝසතුන් හැඳින ගැනීමේ ලකුණු ය. එබැවින් ඒ ධර්මයෝ මහා බෝධිසත්ත්ව ලිංග නමුදු වෙති.

මහ බෝසතුන් කෙරෙහි පිහිටන ආශ්චය්‍යීද්භූත කරුණු සතර

අනේකානිසංසයන් ඇත්තා වූ ද, අනේක ගුණ විශේෂයන්ට කරුණු වූ ද, මහ බෝසතුන්ගේ අෂ්ටාංග සමන්වාගත අභිනීභාරය නිසා එතුමන් කෙරෙහි පිහිටන ආශ්චය්‍යීද්භූත කරුණු සතරෙකි. මහ බෝසත්හු සකල සත්ත්ව සමූහය ම තමන්ගේ ප්‍රිය පුත්‍ර සමූහයක් සේ දකිති. සලකති. එය මහ බෝසතුන් ගේ එක් ආශ්චය්‍යී අද්භූත කරුණකි. දරුවන් ඇතියවුන් ගේ සිත පුත්‍ර තෘෂ්ණාවෙන් කිලිටි වේ. මුළු ලෝකය ම දරු කොට සලකන මහ බෝසතුන් ගේ සිත කිසි කලෙක පුත්‍ර තෘෂ්ණාවෙන් කිලිටි නොවේ. එය මහ බෝසතුන්ගේ එක් ආශ්චය්‍යීද්භූත කරුණෙකි. සත්ත්වයනට යහපත ඇති කරන්නා වූ සැපත ඇති කරන්නා වූ අදහස හා උත්සාහය ද මහ බෝසතුන්ට බලවත් ලෙස ඇති වේ. එයින් දිනෙන් දින පාරමීහු වැඩෙති. මහා පුණ්‍යස්කන්ධයක් රැස්වීමෙන් මහ බෝසත්හු අන්‍ය සත්ත්වයන් විසින් ගරු බුහුමන් කළ යුතු වූ අසදාශ පුණ්‍යක්ෂේත්‍රයක් වේ. එය මහ බෝසතුන්ගේ එක් ආශ්චය්‍යීද්භූත කරුණෙකි.

ප්‍රත්‍යේක බෝධි පාරමිතාව

ප්‍රත්‍යේක බෝධි සත්ත්වයන් ගේ පාරමිතාව කොතෙක් කල් පිරිය යුතු වේ දැයි විවාළ ආනන්ද ස්ථවිරයන් වහන්සේට තථාගතයන් වහන්සේ "පච්චේක බුද්ධානං ද්වේ අසංබේයානි කප්පසතසහස්සං ච තතො ඔරං න සක්කා" යි "ආනන්දය, පසේ බුදුවරයන් කල්ප අසංඛ්‍ය දෙකක් හා ලක්ෂයක් ද පෙරුම් පිරිය යුතු වන්නේ ය. ඉන් මොබ ප්‍රත්‍යේක සම්බෝධියට නො පැමිණිය හැක්කේ යයි වදළ සේක. ඒ කාලය පිරිසිදිනුයේ ද අභිනීභාරයේ පටන් ය. පසේ බුදුවරයන් ගේ අභිනීභාරය (ප්‍රථම ප්‍රාර්ථනය) කරුණු පසකින් යුක්ත විය යුතුය.

“මනුස්සත්තං ලිංග සම්පත්ති විගතාසව දස්සනං,
අධිකාරො ඡන්දනා එතෙ අභිනීභාරස්ස කාරණා”

මිනිසත් බවය, ලිංග සම්පත්තිය ය, ක්ෂිණාශ්‍රව දර්ශනය ය, අධිකාරය ය, බලවත් ඡන්දය ය යන මේවා අභිනීභාරයේ දී සම්පූර්ණ විය යුතු කරුණු ය. ක්ෂිණාශ්‍රව දර්ශනය යනු බුදු පසේබුදු - රහත් උතුමන් ගෙන් කවරකු හෝ දැකීම ය. ප්‍රථම ප්‍රාර්ථනය සියලු කෙලෙසුන් නැසූ කවරකු සමීපයේ කෙළේ ද සිදු වේ.

ශ්‍රාවක බෝධි පාරමිතාව

ශ්‍රාවක බෝධි පාරමිතා කොතෙක් කල් පිරිය යුතු වන්නේ දැයි ආනන්ද ස්ථවිරයන් වහන්සේ විවාළ කල්හි බුදුන් වහන්සේ වදරන සේක් : "ද්විත්තං අග්ග සාවකානං එකං අසංබේයාං කප්පසතසහස්සං ච අසීති මහාසාවකානං කප්පසතසහස්සං තථා බුද්ධස්ස මනාපිතුන්තං උපට්ඨාකස්ස පුත්තස්ස" යි අග්‍ර ශ්‍රාවකයන් දෙදෙනාගේ පාරමිතාව එක් අසංඛ්‍යයක් හා කල්ප ලක්ෂයක් ද, අසූ මහා ශ්‍රාවකයන්ගේ පාරමිතාව කල්ප ලක්ෂයක් ද, එ පමණ ම කලක් බුදුන්ගේ මාපියන් ගේ හා අග්‍ර

උපස්ථායකයා ගේ ද පුත්‍රයා ගේ ද පාරමිතාව පිරිය යුතු වේ යයි වදාළ සේක. අග්‍ර ශ්‍රාවකාදීන් ගේ අභිනීභාරය “අධිකාරය, ඡන්දනය” යන අංග දෙකින් යුක්ත වූ කල්හි සමාද්ධ වන බව දක්ව තිබේ.

අග්‍ර ශ්‍රාවක මහ ශ්‍රාවකාදීන් ගේ ප්‍රාර්ථනය සිදුවීම පිළිබඳ ව කියන ලද කාල නියමය ස්ථිර වූවක් නොවේ. ශ්‍රාවක බෝධියට පැමිණිය හැකි වීමට ලොචුතුරා බුදුවරයන් ලොව පහළ විය යුතුය. ලොචුතුරා බුදුවරයන් ලොව පහළ වන්නේ කලාතුරකිනි. සමහර විට කල්ප අසංඛ්‍ය බොහෝ ගණනක් ද බුදුවරයන් පහළ නොවී ඉක්ම යා හැකිය. බුදුවරයන් නැතිව කල්ප ලක්ෂ ගණන් ඉක්මී යාම නම් නිතර සිදු වන්නකි.

යම් කිසිවකු අග්‍ර ශ්‍රාවක බෝධිය පැතු තැන සිට එක් අසංඛ්‍යයක් ගත වූ තැන දී බුදුවරයකු ලොව පහළ වෙතත් ඉදිරියට පැරුම් පිරිය යුතු කාලය තවත් කල්ප ලක්ෂයක් තිබෙන බැවින් ඒ පින්වතාට ඒ බුදු සස්තෝදී අග්‍රශ්‍රාවක බෝධියට නො පැමිණිය හැකිය. එතැන් පටන් කල්ප ලක්ෂයක් ගත වූ තැන ලොචුතුරා බුදු වරයකු පහළ වන හොත් ඒ පින්වතාට බෝධියට පැමිණෙන්නට ඉඩ තිබේ. ඉදින් එතැන් පටන් කල්ප අසංඛ්‍යයක් ම බුද්ධ ශුන්‍ය වුව හොත් ඒ පින්වතා ගේ ප්‍රාර්ථනය සිදු වීමට කල්ප අසංඛ්‍ය දෙකක් ම ගත වන්නේය. අසංඛ්‍ය කීපයක් බුද්ධ ශුන්‍ය වී නම් ඒ පින්වතා ගේ ප්‍රාර්ථනයේ සිද්ධියට අසංඛ්‍ය කීපයක් ගත වන්නේය. කල්ප ලක්ෂයකින් ලබන මහා ශ්‍රාවක බෝධියට පැමිණිය හැකි වන්නේ ද ඒ කාලය තුළ බුදුවරයකු පහළවුව හොත් ය. ඒ කාලය තුළ දී බුදුවරයන් ලොව පහළ නො වුව හොත් කල්ප කෝටි ගණන් අසංඛ්‍ය ගණන් එයට ද ගත වන්නේය. කරුණු මෙසේ හෙයින් ශ්‍රාවක බෝධිය පිළිබඳ ව දක්වන ලද කාල පරිච්ඡේද අනියත බව දත යුතු ය.

අග්‍ර ශ්‍රාවක මහා ශ්‍රාවකයන් ගෙන් අන්‍ය වූ රහතුන්ගේ ප්‍රාර්ථනා සිද්ධිය පිළිබඳ කාල පරිච්ඡේදයක් අතියමින් වුව ද තථාගතයන් වහන්සේ නො වදළ සේක. ඇතැම් ආවායඝී වරයෝ සාමාන්‍ය රහතුන්ට ද කල්ප ලක්ෂයක් පැරැම් පිරිය යුතු බව කියති. ඇතැම් ආවායඝී කෙනෙක් කල්ප දහසක් පැරැම් පිරිය යුතු බව කියති. ඒවා ඒ ඒ ආවායඝීවරයන්ගේ අදහස් ය. රහතුන් ගේ ප්‍රාර්ථනා සිද්ධියට ගත වන කාලය ද ලෝකයෙහි ලොවුතුරා බුදුවරයන් පහල වීමේ සැටියට කෙටිවීම හා දික්වීම සිදු වන බව කිව යුතු ය. ශ්‍රාවක බෝධියට පැමිණීමට හේතු සම්පත් ඇතියවුන් ද එය සඳහා උත්සාහ නො කිරීම නිසා ද, මාර්ගාවරණය කරන අකුශලයක් කරන නිසා ද ඒ ඒ සසුන්වල දී බෝධියට නො පැමිණෙන බව ඇතැම් කථා වස්තුවලින් පෙනේ.

ඒ ජාතියේදී ම මඟ ඵල ලැබීමට හේතු සම්පත් ඇති ව සිටි මහා ධන සිටු පුත්‍රයා ද ඔහු ගේ භායඝීව ද බෝධියට නො පැමිණියෝ ය. සෝවාන් වීමට හේතු සම්පත් ඇති ව සිටි අජාසත් රජ පාප මිත්‍ර සේවනයෙන් පිතෘ ඝාතක කර්ම කොට එයින් පිරිහිණ. ශ්‍රාවක බෝධිය පිළිබඳ ස්ථීර කාල නියමයක් නැති බව මේ කරුණුවලින් ද පෙනේ. එසේ නියමයක් නැත ද යම් කිසි ජාතියක දී නියම වශයෙන් ම රහත් වන පුද්ගල කොටසක් ඇති බව ද සංකීව්ච ස්ථවිරයන් වහන්සේ ගේ කථාවෙන් හා බක්කුල තෙරුන් වහන්සේ ගේ කථාවෙන් ද තවත් එබඳු කථාවලින් ද පෙනේ. සංකීව්ච තෙරුන් වහන්සේගේ මව උන් වහන්සේ ගැබ තුළ සිටියදී ම කාලක්‍රියා කළාය. ඇගේ සිරුර ද කුස තුළ හුන් දරුවාත් සමඟ ම සොහොන් කළහ. එහෙත් ඒ ජාතියේ දී ම රහත් වන්නට ඇති හේතු සම්පත්තිය නිසා ඒ දරුවාට අනතුරක් නොවූ බව සංකීව්ච රහතන් වහන්සේ ගේ කථාවෙහි දක්වා තිබේ. බක්කුල තෙරුන් වහන්සේ බාල කාලයේදී මසකු විසින් ගිලින ලද නමුදු එයින් අනතුරක් නො වූ බව ද ඒ කථාවේ දක්වා තිබේ.

පසේ බුදුවරයෝ

පව්වේක බුද්ධ යන වචනයේ තේරුම වෙන ම සත්‍යයන් අවබෝධ කළ තැනැත්තා ය යනුයි. පසේ බුදුවරයෝ ලොවුතුරා බුදුවරයන් ගෙන් හෝ බුද්ධ ශ්‍රාවකයන්ගෙන් හෝ උපදෙස් නොලබා ස්වෝත්සාහයෙන් ම සම්බෝධියට පැමිණෙති. ශ්‍රාවකයෝ ස්වෝත්සාහයෙන් ම සම්බෝධියට පැමිණීමට සමත් නො වෙති. පසේ බුදුවරයෝ ලොවුතුරා බුදුවරයන් නූපදනා කාලවල දී ම උපදිති. ලොවුතුරා බුදුවරු තමන් අවබෝධ කළ ධර්මයන් අන්‍යයන්ට ද අවබෝධ කරවා අන්‍යයන් ද සසරින් එතර කරවති.

පසේ බුදුවරු වනාහි තමන් අවබෝධ කළ ධර්මය වචන වලින් අන්‍යයන්ට ප්‍රකාශ කිරීමට සමත් නො වෙති. උන්වහන්සේලා අවබෝධ කළ ධර්මය ගොඵවකු දුටු සිහිනයක් බඳුය. ගොඵවා සිහිනය තමා ම දැන සිටිනවා මිස අනෙකකුට දැන්වීමට සමත් නොවේ. එමෙන් ම පසේ බුදුවරු ද ධර්මය තමන් ම දැන සිටිනවා මිස අනුන්ට අවබෝධ කරවීමට නො සමත් වෙති. එහෙත් සියලු ම සමාපත්ති සෘද්ධි ප්‍රතිසම්භිද්ධවෝ උන්වහන්සේලාට ඇත්තාහ. උන් වහන්සේලා ගුණ විශේෂයන් ගෙන් ලොවුතුරා බුදුවරයන්ට පහත් තැනක ද බුද්ධ ශ්‍රාවකයන්ට උසස් තැනක ද සිටිති. උන් වහන්සේලා ලොවුතුරා බුද්ධශ්‍රාවකයන් සේ අන්‍යයන් පැවිදි කොට නො හික්මවන්නාහ.

මහා කාරුණික වූ ලොවුතුරා බුදුවරයෝ බොහෝ සත්ත්වයන්ට පිහිට වනු පිණිස බොහෝ කල් පැරුම් පුරා බුදු වෙති. බුද්ධ ශ්‍රාවකයෝ ආත්ම විමුක්තිය පිණිස පැරුම් පුරා අර්හත්වයට පැමිණ නිවන් ලබති. බුද්ධ ප්‍රත්‍යේකබුද්ධ බුද්ධ ශ්‍රාවක වූ හැමදෙනා ම පැමිණෙන්නේ එක ම නිවනට ය. ශ්‍රාවකයන්ට පමණවත් පසේ බුදුවරයන්ට ලොවට වැඩ කළ නො හැකිය. ලබන නිවනේ වෙනසක් ද නැති ව ශ්‍රාවකයන්ට පමණවත් ලොවට යහපතක් කළ නො හෙන පසේ බුදු බව සඳහා දීර්ඝ කාලයක්

කුමට පැරැමි පුරන් ද යන මෙය විසඳ ගත යුතු ප්‍රශ්නයකි.

ශ්‍රාවක බෝධියෙන් නිවන් දක්නට බලාපොරොත්තු වන්නවුන්ට කෙතෙක් කල් හෝ ලොවුතුරා බුදුවරයකු පහළ වන තුරු සසර රැඳෙන්නට සිදු වේ. එතෙක් බලාපොරොත්තු නොවී ඉක්මනින් නිවන් දකිනු කැමැත්තෝ පසේ බුදුවන පතති. ශ්‍රාවක බෝධියට පැරැමි පිරිය යුතු කාලය කෙටි වුවද, ලොවුතුරා බුදුවරයකු පහළ වන තෙක් ඔවුන්ට බෝධියට පැමිණිය හැකි නො වන බැවින් පසේ බුදුවරුන්ට වඩා දීර්ඝ කාලයක් ඔවුන්ට සසර රැඳෙන්නට සිදු වේ. බුදුවරයන් ගේ සසුන්වල පිලිවෙත් පුරා රහත් නුවු පින්වත්හු ද ප්‍රත්‍යේක සම්බෝධිය පතති.

“යේ පුබ්බබුද්ධෙසු කතාධිකාර
අලද්ධමොක්ඛා ජිනසාසනෙසු
තෙනෙව සංවෙගමුඛෙන ධීරා
විනාපි බුද්ධෙහි සුනික්ඛපඤ්ඤා
ආරම්මණෙනාපි පරිත්තකෙන
පච්චෙකබොධිං අනුපාපුණන්ති”

මෙසේ පච්චෙකබුද්ධාපදනයෙහි වදරා තිබේ. එහි තේරුම පෙර බුදුවරයන් කෙරෙහි කළ පින් ඇත්තා වූ බුදුසසුන්වල දී නිවන් නො ලැබූ යම් කෙනෙක් වෙත් ද ධෙය්‍යවීවත් වූ තියුණු නුවණැත්තා වූ ඒ පින්වත්හු ඒ සංවේගයෙන් ම බුදුවරයන්ගෙන් වෙන් ව ද සුළු කරුණකින් ද ප්‍රත්‍යේක සම්බෝධියට පැමිණෙත් ය යනු යි.

බුන්මදත්ත ප්‍රත්‍යේක බුද්ධියන් වහන්සේ ගේ චරිතය

පසේ බුදුවරයන් එක් සාලිස් නමක ගේ චරිත කථා බග්ගවිසාණ

සූත්‍ර අටුවාවෙහි හා අපදන අටුවාවෙහි දක්නා ලැබේ. ප්‍රත්‍යේකබෝධි පාරමිතාව හා ශ්‍රාවක බෝධි පාරමිතාව පිළිබඳ වූ ඇතැම් කරුණු දන හැකිවීම පිණිස ඒ එක් සාලිස් වරිත කථා වලින් පළමුවැන්න වූ බ්‍රහ්මදත්ත ප්‍රත්‍යේක බුද්ධයන් වහන්සේගේ වරිත කථාව දක්වනු ලැබේ.

ඒ ප්‍රත්‍යේක බුද්ධයන් වහන්සේ කල්ප අසංඛ්‍ය දෙකක් හා ලක්ෂයක් පැරැම් පුරා කාශ්‍යප බුදුන් වහන්සේ ගේ සස්තෙනි පැවිදිව ආරණ්‍යකයකු වී ගත පව්වාගත වන පුරමින් අවුරුදු විසි දහසක් මහණදම් පිරුන. ඒ වත නො පුරා ප්‍රත්‍යේක සම්බෝධියට පැමිණෙන්නෝ නැතහ.

තමන්ගේ කර්මස්ථානය ගමට පිඬු සිඟා වඩනා කල්හි ගෙන යාම හා ආපසු එන කල්හි ගෙන ඒම ද ගත පව්වාගත වන ය. කර්මස්ථානය ගෙන යාම ය යනු පිඬු සිඟා වඩනට පටන් ගත් තැන් සිට අනෙකකට සිත යොමු නො කොට කර්මස්ථානය මෙනෙහි කරමින් යාම ය. ආපසු ගෙන ඒමය යනු එන කල්හි ද අනෙකකට සිත යොමු නො කොට කර්මස්ථානය මෙනෙහි කරමින් ම ඒමය. එහි පිළිවෙල මෙසේ දත යුතු.

කර්මස්ථානය ගෙන යන ආපසු නො ගෙනෙන හික්ෂුව ය, කර්මස්ථානය නො ගෙන යන ආපසු එන කල්හි ගෙනෙන හික්ෂුව ය, කර්මස්ථානය නො ගෙන යන නො ගෙන එන හික්ෂුව ය, කර්මස්ථානය ගෙන යන්නා වූ ද ආපසු ගෙනෙන්නා වූ ද හික්ෂුව ය යි මේ සස්තෙනි හික්ෂුහු සතර දෙනෙක් වෙති.

එක් හික්ෂුවක් දවල් කාලයේ හා රාත්‍රියේ ප්‍රථම යාමයේ ද නො නිද සක්මන් කිරීම ය, හිඳීම ය යන ඉරියව් දෙකින් වෙසෙමින් භාවනාවෙහි යෙදෙමින් ආවරණිය ධර්මයන්ගෙන් සිත පිරිසිදු කරයි. රාත්‍රියේ මධ්‍යම යාමයේ සිහියෙන් යුක්තව නැඟී සිටින වේලාව සිත්හි

තබා ගෙන සැත්පී පශ්චිම යාමයේ පිබිද සක්මනින් හා හිඳීමෙන් කර්මස්ථානය මෙතෙහි කරමින් ආවරණය ධර්මයන් කෙරෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි. උදෑසනින් සෑ-මලු, බෝ-මලු වල වත් කරයි. බෝධියට පැන් වත්කරයි. විහාරයේ පැන් තිබිය යුතු තැන්වලට පැන් ගෙනවුත් තබයි. ආවායෙඹ්පාධාර්යයන් ගේ වත් මැනවින් සම්පාදනය කරයි. ඉතිරි කුඩා මහත් වත් ද සපයයි.

ඒ භික්ෂු තෙමේ ශරීරය පිරිසිදු කරගෙන සෙනසුනට පිවිස, ශරීරය උණුසුම් ගන්වමින් කර්මස්ථානය මෙතෙහි කොට, පිඬු සිඟා යා යුතු කාලය පැමිණි කල්හි නැඟිට කර්මස්ථානය නො හැර ම පා සිවුරු ගෙන කමටහන මෙතෙහි කරමින් ම සෑ-මලුව කරා යයි. ඉදින් ඒ භික්ෂුව මෙතෙහි කරන කමටහන බුද්ධානුස්මෘතිය වේ නම් එය මෙතෙහි කරමින් ම සෑ-මලුවට පිවිසෙයි. ඉදින් මෙතෙහි කරන කමටහන අනෙකක් නම් භික්ෂුව විසින් එය සෑ-මලුවට නඟින පඩිපෙළ මුල අතින් ගෙනා බඩුවක් තබන්නාක් මෙන් තබා, බුද්ධාලම්බන ප්‍රීතිය ගෙන සෑ-මලුවට නැග, සෑය මහත් නම් තුන් යලක් පැදකුණු කොට සතර තැනක දී පසඟ පිහිටුවා වැඳිය යුතුය. සෑය කුඩා නම් තුන් වරක් පැදකුණු කොට, අට තැනක පසඟ පිහිටුවා වැඳිය යුතු ය. ඉක්බිති බෝ-මලුවට ගොස් දිවමන් බුදුනට සෙයින් ගෞරව දක්වා බෝධි වන්දනාව කළ යුතුය. මේ අටුවාවල වැඳිය යුතු සැටි දක්වා තිබෙන ආකාරය ය.

අද මෙන් එද ගාථා කියා වැඳීමේ සිරිතක් නො පැවති බව මෙයින් පෙනේ. ගාථා නො කියා ද වැඳීම කළ යුතු බව මෙයින් දන යුතු ය. මෙසේ ඒ භික්ෂුව සෑය හා මහබෝ වැඳ කමටහන තැබූ තැනට පැමිණ තැබූ බඩුවක් ගන්නාක් මෙන් කමටහන ගෙන, එය මෙතෙහි කරමින් ගම සම්පයට ගොස්, කර්මස්ථාන ශීර්ෂයෙන් ම ගම් වැඳීමේ දී රැකිය යුතු සිකපද රැකෙන සේ සිවුරු හැඳ පොරවා පිඬු පිණිස ගමට පිවිසෙයි. ගම්වැසියෝ ඒ භික්ෂුව දැක "අපගේ භාමුදුරුවෝ වැඩම කළහ" යි පෙර ගමන් කොට පාත්‍රය ගෙන ගෙයක හෝ ආසන ශාලාවක හෝ

හිඳුවා කැඳ පිළිගන්වති.

ඔවුහු දවල් දනය පිළියෙල වනතුරු හික්ෂුවගෙන් පැන හෝ විවාරති. බණ අසන්නට හෝ සැරසෙති. ආරාධනයක් නැතිව වුව ද ජන සංග්‍රහය පිණිස බණ කිය යුතු යයි අර්ථකථාවායඪයෝ කියති. කර්මස්ථානයෙන් යුක්ත වූ ධර්මකථාවෙක් නැත. එබැවින් ඒ හික්ෂුව කර්මස්ථාන ශීර්ෂයෙන් ම බණ කියා දන් වළඳ අනුමෝදනය කොට ආපසු එන්නට පිටත් වෙයි.

පහන් වූ ගම් වැසියෝ පසු ගමන් කිරීම් වශයෙන් හික්ෂුව හා එති. හික්ෂුව ඔවුන් හා කථා කරමින් අවුත් ඔවුන් නවත්වා මගට බසී. පළමු පිඬු සිඟා වළඳ නික්මුණු හික්ෂු සාමණේරයෝ ඒ හික්ෂුව දැක පා-සිවුරු පිළිගනිති. එසේ හමුවන්නා වූ හික්ෂු සාමණේරයන් හා ද ගිහියන් හා ද කථා කරමින් ඒ හික්ෂුව විහාරයට එයි. මේ කමටහන ගෙනයාම පමණක් කොට ආපසු නො ගෙනෙන හික්ෂුව ගේ ප්‍රතිපත්තිය ය.

රාත්‍රියෙහි නිරාහාර ව කමටහන් මෙනෙහි කොට උදෑසන වත් සපයන්නා වූ ඇතැම් හික්ෂුවක ගේ පාවකාශ්නිය උත්සන්න වේ. එයින් හික්ෂුව වෙහෙසට පත් වෙයි. ක්ලාන්ත වෙයි. එයින් හේ කමටහන මැනවින් මෙනෙහි කිරීමට නො සමත් වෙයි. ඒ හික්ෂුව උදෑසනින්ම පා-සිවුරු ගෙන ඉක්මනින් වෛත්‍යය හා බෝධිය වැඳ, ඉක්මනින් ගොස් කැඳ පිණිස ගමට පිවිසෙයි. ගමෙහි හැසිර කැඳ ලබා ආසන ශාලාවකට පිවිස කැඳ වළඳන්නට පටන් ගනී.

කැඳ උගුරු දෙක තුනක් වැළඳීමෙන් ගින්න සන් සිඳුණු පසු හික්ෂුව ඉතිරි කැඳ කර්මස්ථාන ශීර්ෂයෙන් වළඳ පාත්‍රය හා මුව සෝද ගෙන, පිඬු සිඟා යාමට කාලය පැමිණෙන තුරු එහි ම කමටහන මෙනෙහි කරමින් වැඩ හිඳ, කාලය පැමිණි කල්හි කමටහන මෙනෙහි කරමින් ම පිඬු සිඟා වැඩ, කර්මස්ථාන ශීර්ෂයෙන් ම අහර වළඳ

කර්මස්ථානය මෙතෙහි කරමින් ම විහාරයට ආපසු පැමිණෙයි. මේ කමටහන නො ගෙන යන ආපසු එන කල්හි ගෙනෙන හික්ෂුව ගේ ප්‍රතිපත්ති ය.

පෙර බුදු සස්න පැවති ප්‍රදේශවල හික්ෂුන් වහන්සේලාගේ ප්‍රයෝජනය පිණිස කරවන ලද බොහෝ ආසන ශාලාවෝ වූහ. ඒවායේ අසුන්වල හිඳ කැඳ වළඳ පිඬු සිඟා යාමේ වේලාව පැමිණෙන තුරු ඒ අසුන්වල ම හිඳ භාවනා කොට රහත් වූ හික්ෂුන්ගේ ප්‍රමාණයක් නැති බව ද, එකල ලක්දිව ඒ ඒ තැන්වල තුබූ ආසන ශාලාවල යම්කිසි හික්ෂුවක් කැඳ වළඳ භාවනා කොට රහත් නොවූ අසුනක් නුච්චි බව ද අටුවාවල දක්වා තිබේ.

සියලු වත් බිඳ දමා කමටහන් මෙතෙහි කළ යුතු බවවත් නො සිතා ප්‍රමාද ව වාසය කරන්නා වූ හික්ෂුව, කාම විතර්කාදියෙන් රාත්‍රිය ඉක්මවා උදෑසන - පා - සිවුරු ගෙන කථා කරන්නට කෙනකු ලද හොත් කථා කරමින් ද, නො ලද හොත් කාමවිතර්කාදියෙන් ද යුක්තව ගමට පිවිස, පිඬු සිඟා වළඳ ගිහියන් හා අනනුලෝමික කථාවෙන් කල් ගෙවා, කාමවිතර්කාදියෙන් යුක්ත ව හෝ මඟ හමුවන්නවුන් හා තිරශ්චිත කථා කරමින් හෝ විහාරයට පැමිණෙන හිස් පුද්ගලයා කමටහන නො ගෙන යන, නො ම ගෙන එන හික්ෂුව ය.

ගත පව්වාගත වත පුරන හික්ෂුව නම් කමටහන ගෙන ගොස් නැවත ගෙන එන්නා වූ හික්ෂුව ය. වැඩ කැමති කුලපුත්‍රයෝ බුදු සස්තෙහි පැවිදිව, දස දෙන - විසි දෙන - තිස් දෙන - සතළිස් දෙන - පනස් දෙන - සියක් දෙන එක් ව මහණ දම් පුරති. "ඇවැත්නි, ආයුෂ්මත්හු ණය ගෙවා ගත නො හෙන නිසා හෝ, බිය නිසා හෝ, ජීවත් විය නො හෙන නිසා හෝ, පැවිදි වූවෝ නො වෙති. දුකින් මිඳෙනු පිණිස ම පැවිදි වූවෝ ය. එසේ පැවිදි වූ ආයුෂ්මතුන්ට ප්‍රමාදවීමට සුදුසු නැත. එබැවින් ආයුෂ්මත්හු ගමනෙහිදී උපන් ක්ලේශය

හිඳීම දක්වා නො පවත්වා ගමනෙහි දී ම දුරු කරත්වා. සිටීමෙහි දී හිඳීමෙහි දී ගයනයෙහි දී ක්ලේශයක් උපන හොත් ඒ ක්ලේශය අන් ඉරියව්වකට ගෙන නො ගොස් ඒ ඒ ඉරියව්වේ දී ම දුරු කෙරෙත්වා"යි කථා කර ගෙන උන් වහන්සේලා වෙසෙති.

එසේ කථා කරගෙන හැසිරෙන්නා වූ ඒ භික්ෂූන් පිඬු සිඟා වඩිනා කල්හි යම්කිසි භික්ෂුවකට ක්ලේශයක් උපන හොත් ඒ භික්ෂුව වහා ඒ ක්ලේශය සිය සිතින් බැහැර කරයි. නො හැකි වුවහොත් ඉදිරියට නො ගොස් එහි ම නවතී. වැඩි මහලු පිළිවෙලින් යාම මිස ඉදිරියෙන් යන වැඩි මහලු භික්ෂුව පසු කොට යන සිරිතත් වතින් සම්පූර්ණ භික්ෂූන්ගේ නැත. එබැවින් කෙලෙස් උපන් භික්ෂුව සිටි කල්හි පසුව එන භික්ෂූහු ද සිටිති.

එකල්හි කෙලෙස් ඇති වුණු භික්ෂුව තමාට ම තමා අවවාද කරන්නේ "මහණ, තට කෙලෙස් ඇති වූ බව මේ අයුෂ්මත්හු ද දනිති. එය තට ලජ්ජා වීමට කරුණෙකි. වහා එය දුරු කරව" යි අවවාද කරගෙන එකෙණෙහි ම එය බැහැර කොට එතැන දීම ආයඪී භූමියට පැමිණෙන්නේ ය. නො හැකි වුවහොත් එතැන ම හිඳ ගනී. පසුව එන්නාහු ද එසේ ම හිඳ ගනිති. කෙලෙස් උපන් භික්ෂුවකට එය දුරු කොට එතැනදී ම ආයඪීභූමියට පැමිණිය නො හැකි වුව හොත් එය යට කොට කර්මස්ථානය මෙතෙහි කරමින් යන්නේ ය. කර්මස්ථානයෙන් තොර වූ සිතින් පිය නො නගන්නේ ය. ප්‍රමාදයකින් කෙලෙස් සහිත සිතින් ඉදිරියට ගියේ නම් කෙලෙස් උපන් තැනට ම ආපසු එන්නේ ය.

ආලින්දකවාසී මහා චූස්සදේව තෙරුන් වහන්සේ එකුත් විසිවසක් ගතපව්වාගත වත පිරුහ. කෙලෙස් ඇති වී අමතක වී ඉදිරියට ගමන් කළ හොත් එය දැනුණු වහාම උන් වහන්සේ කෙලෙස් උපන් තැනට ආපසු අවුත්, එය දුරු කර ගෙන ම ඉදිරියට යන්නාහ. උන්වහන්සේ ඉදිරියට යමින් ද ආපසු එමින් ද යනු දක්නෝ "මේ

භාමුදුරුවෝ නැවත නැවත ආපසු එමින් යන්නාහ. "මුත්වහන්සේ නැති වුණු දෙයක් සොයන් ද, නැතහොත් පාර වරදවා ගෙන යෙත්ද"යි කථා කරති. තෙරුන් වහන්සේ ඒවාට ඇහුම් කන් නොදී කමටහන මෙනෙහි කරමින් ම ගමන් කරති. උන්වහන්සේ වත පුරා විසි වසක් තුළ දී සියලු කෙලෙසුන් නසා රහත් වූහ.

රහත් වූ දිනයේ දී උන් වහන්සේ ගේ සක්මනේ කෙළවර වසන දෙවියා පහන්වලින් මෙන් ඇඟිලිවලින් එළිය විහිදුවමින් උන් වහන්සේට ගෞරව කෙළේ ය. සතර වරම් දෙවියෝ ද, සක් දෙව් රජ ද, සහම්පති බ්‍රහ්ම රාජයා ද ඒ පෙදෙස බබුළුවමින් පැමිණ සිටියෝය. වනවාසී මහාතිස්ස ස්ථවිරයන් වහන්සේ රාත්‍රියේ දී ආලෝකය දැක "රාත්‍රියේ දී ආයුෂ්මතුන් සම්පයේ දක්නට ලැබුණු ආලෝකය කවරේද"යි විචාලෝය. තෙරුන් වහන්සේ "ආලෝකය නම්, පහන් ආලෝකයක් ද විය හැකි ය. මාණ්කයාලෝකයක් ද විය හැකි ය" යි කීහ. මහාතිස්ස තෙරුන් වහන්සේ "ආයුෂ්මත්හු කාරණය සඟවති" යි නැවත නැවතත් විචාළ කල්හි කාරණය සිදු වූ සැටියට ප්‍රකාශ කළහ.

කාළවල්ලි මණ්ඩප වාසී මහානාග තෙරුන් වහන්සේ ද ගතපච්චාගත වත පිරුහ. උන් වහන්සේ පළමුවෙන් "භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ මහා ප්‍රධානයට පූජා කෙරෙමි"යි සත් වසක් නොනිද ම භාවනා කළහ. නැවත සොළොස් වසක් ගත පච්චාගත වත පුරා රහත් වූහ. උන් වහන්සේ කර්මස්ථානයෙන් යුක්ත වූ සිතින් ම පිය නඟමින් කර්මස්ථානයෙන් තොර වූ සිතින් ඉදිරියට ගිය හොත් ආපසු එමින් ගම සම්පයට ගොස්, පාත්‍රය සෝද ආහාර පිළිගැන්වූ ද, වැන්ද වූ ද, මිනිසුන්ට "සුචපත් වේවා" යි කියන්නට යමෙන් ද, "කර්මස්ථානයට හානියක් නො වේවා" යි මුඛයේ ද පැන තබා ගෙන ගමට පිවිසෙති.

යම් කිසිවකු විසින් දචස හෝ හික්ෂු ගණන හෝ ප්‍රශ්නයක් හෝ විචාළ හොත් ඒ පැන් ගිල එයට පිළිතුරු දෙති. එබඳු ප්‍රශ්නයක් අසන

කෙනකු නුචුව හොත් මුව තුළ පැන් තබා ගෙන ම පිඩු සිඟා ගම් දෙර දී ඒ පැන් ඉවත ලා යන්නාහ.

කථා නො කිරීමට මෙ පමණ උත්සාහ කරන යෝගාවචරයන් කථා කරන්නේ කුමට ද යනු දත යුතු කරුණෙකි. සම්පූර්ණයෙන් ම කථා නො කිරීම තිර්ථකයන් ගේ ව්‍රතයක් මිස බෞද්ධ භික්ෂූන් ගේ සිරිතක් නොවේ. "න භික්ඛවෙ මුගඛිඛතං තිත්ථිය සමාදනං සමාදියිතඛිඛං, යො සමාදියෙය්‍ය ආපත්ති දුක්කට්ඨස" යි මහණෙනි, තිර්ථකයන් ගේ සමාදනයක් වූ මුග ව්‍රතය (ගොළුවකු මෙන් හැසිරීම) සමාදන් නො විය යුතු ය. යමෙක් සමාදන් වේ නම්, ඒ මහණ හට දුකුළා ඇවැත් වේය" යි බුදුන් වහන්සේ සික පදයක් ද පනවා තිබෙන බැවින්, ලොව රචටන්නට කථා නො කරන අය මිස ශික්ෂාකාමීහු කථා නො කිරීමේ ව්‍රතය සමාදන් නො වෙති.

කලමඛනිත්ථ විහාරයේ වස් විසූ පනස් නමක් භික්ෂූහු ද ගත පව්වාගත වත පිරුහ. උන් වහන්සේලා ඇසළ මස පුණු පොහෝ දිනයේදී "අප රහත් නොවී ඔවුනොවුන් හා කථා නො කරමුය" යි කතිකා කර ගෙන වස් වැසූහ. උන් වහන්සේලා ද, මහානාග තෙරුන් වහන්සේ මෙන් ම මුව තුළ පැන් තබාගෙන ගම් වැදුණාහ. ගමේ දී කථා කිරීමට කාරණයක් නුචුවහොත් උන් වහන්සේ මුවින් ගත් පැන් ගම් දෙර සමීපයේ ඉවත ලා යන්නාහ. මනුෂ්‍යයෝ ඉවත ලූ පැන් බලා පැමිණි භික්ෂූන් මෙතෙකැයි ගණන් ගනිති.

ඒ භික්ෂූන් වහන්සේලාට පිණිඩපාතය දෙන ගම්වැස්සෝ මෙ භික්ෂූන් කථා නො කරන්නේ අප හා පමණක් ද? මුත් වහන්සේලා ඔවුනොවුන් හා ද කථා නො කෙරෙත් ද? ඉදින් ඔවුනොවුන් කථා නො කරත් නම් මුත් වහන්සේලා ඔවුනොවුන් හා කලහ කර ගෙන සිටින්නෝ ය. ඉදින් උන්වහන්සේලා අසමගියෙන් සිටිත් නම්, අප විසින් ඔවුනොවුන් සමගි කර වන්නට වටනේය" යි එක් දවසක් සෑම දෙනා

එක් ව විහාරයට ගියෝ ය. විහාරයට ගියා වූ ඔවුහු එක් තැන හික්ෂුන් දෙනමක් නුදුටහ. ඔවුන් අතර සිටි එක් නුවණැති පුරුෂයෙක් විහාරයේ ඇවිද බලා සෙස්සන්ට කියනුයේ "මෙහි සෑ - මලු, බෝ - මලු හැමද තිබෙන්නේ ය. විහාරයේ හැමදිය යුතු තැන් සියල්ල හැමද තිබෙන්නේ ය. පැන් තිබිය යුතු තැන්වල පැන් ඇත්තේ ය. ඉදල් මුසුන් ආදී බඩු තැන්පත් කොට තිබෙන්නේය. කලහකරුවන් වසන තැන් මෙසේ නො වේය" යි කීහ. ඔහු ගේ බස් අසා සියල්ලෝ ම පෙරලා ගියහ. ගත පව්වාගත වත පිරු ඒ හැම දෙනා වහන්සේ ම වස් කාලය තුළ දී සවි කෙලෙසුන් නසා රහත් ව මහා පවාරණයේ දී විසුද්ධි පවාරණය කළෝය.

ගත පව්වාගත වත පුරන්තා වූ හික්ෂුහු ආලින්දක වාසී මහා ඵ්‍රස්සදේව තෙරුන් වහන්සේ මෙන් ද, කාලවල්ලි මණ්ඩප වාසී මහානාග තෙරුන් වහන්සේ මෙන් ද, කලම්බනිත්ථ විහාරයේ වස් විසු හික්ෂුන් මෙන් ද, කර්මස්ථානයෙන් යුක්ත චිත්තයෙන් ම පිය නගමින් ගම සමීපයට ගොස්, මුඛයෙහි පැන් තබා ගෙන සුරා ධූර්ථාදි කලහ කාරයන් නැති, වණ්ඩ හස්ති, අශ්වයන් නැති විච්චලට වැද, නො සම මගක යන දිය කරත්තයක් සේ සෙමින් ගෙපිළිවෙලින් වඩිති. පිඬු සිගා අවසන් වූ පසු කර්මස්ථානයෙන් යුක්ත සිතින් ම ගමෙන් පිටත පහසු තැනකට හෝ විහාරයට ම හෝ පැමිණ සුදුසු තැනක හිඳ, ආහාරයෙහි ප්‍රතිකූල සංඥාව උපදවා, කරත්ත රෝදයට තෙල් දැමීමේ උපමාව ය, වණයට බෙහෙත් ගැල්වීමේ උපමාව ය, පුත්‍ර මාංසෝපමාව ය යන උපමාවලින් ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කෙරෙමින් අෂ්ටාංගයකින් යුක්ත කොට ආහාරය වළඳති.

උන් වහන්සේලා ක්‍රීඩා පිණිස ආහාර නො වළඳති. මද වඩනු පිණිස නො වළඳති. ඇඟ තර කරවනු පිණිස නො වළඳති. ඇඟ පැහැපත් කරනු පිණිස නො වළඳති. වළඳ අවසන් වූ පසු ආහාර ක්ලාන්තය සන්සිඳෙනු පිණිස මඳක් විවේක ගෙන, දවල් කාලයේ ද

රාත්‍රියේ ප්‍රථම යාමයේ හා පශ්චිම යාමයේ ද කර්ම ස්ථානයන් ම මෙනෙහි කරන්නාහ. එසේ මහණ දම් පුරන්නා වූ භික්ෂුහු ගත පච්චාගත වත සම්පූර්ණ කරන්නෝ ය.

ආහාර වැළඳීමේ දී මෙනෙහි කරන උපමාවලින් කරත්ත රෝදයට තෙල් දැමීමේ උපමාව මෙනෙහි කරන සැටි මෙසේ දත යුතු. කරත්ත රෝදයේ පූනුවෙහි තෙල් වියලුණු කල්හි එයින් හඬ නැගෙයි. ගොනුන්ට ඇදීම දුෂ්කර වෙයි. අලවංගුව හා පූනුව ගෙවෙන්නට පටන් ගනී. රියකරු එය නො ගෙවී ආරක්ෂා වනු සඳහා ද පහසුවෙන් ක්‍රියා කර වීමට හැකි වනු සඳහා ද එයට තෙල් දමයි. එමෙන් යෝගාවචර භික්ෂුව ද "ශරීරයේ පැවැත්ම පිණිස ද, එය ක්‍රියාවේ යෙදවීමට පහසු වනු පිණිස ද ආහාර වළඳමි" යි සිතා ආහාර වළඳයි.

වණයට බෙහෙත් ගැල්වීමේ උපමාව මෙනෙහි කරන සැටි මෙසේ ය. වණයෙහි බොහෝ දුක්වේදනා හට ගනී. දුක් හටගන්නා තැනක් බැවින් ශරීරය ද වණයක් බඳු ය. යෝගාවචර භික්ෂුව, රිදුම් - කැසුම් ආදී දුක් දුරු කර ගැනීම පිණිස වණයක් ඇති තැනැත්තා එහි බෙහෙත් ගල්වන්නාක් මෙන් "මම ද මේ සිරුරේ ඇතිවන බඩගිනි වේදනාව ආදී ආහාර නැති කමින් වන වේදනා දුරු කර ගනු පිණිස වළඳමි" යි අහර වළඳයි.

පුත්‍ර මාංසෝපමාව මෙසේ ය: අඹු සැමි යුවලක් ඔවුන්ගේ අත දරුවා ද ගෙන කාන්තාරයක් මැදින් ගමන් කළෝ ය. කාන්තාරය මැද දී ඔවුන් ගෙන ගිය බත් පැන් අවසන් විය. ඔවුහු බත් පැන් නැති කමින් ද තද උෂ්ණයෙන් ද අතිශයින් පීඩාවට පත් වූහ. සියුමැලි බැවින් ළදරුවා කලින් ම මළේය. ඒ අඹු සැමි දෙදෙනා ජීවත් වුව හොත් අපට මතු දරුවන් ලැබිය හැකි ය. නිරාහාර ව සිටියහොත් මෙහි ම මැරෙන්නට වනු මිස අපට ද කාන්තාරයෙන් එතර වන්නට නො ලැබෙන්නේ ය. අපි මේ දරුවා ගේ මස් කා කාන්තාරයෙන් එතර වන්නෙමු" යි දරුවා

ගේ මස් අමුවෙන් ම කා කුස ගින්න නිවා ගත්තෝ ය. මෙය ඇත්ත වශයෙන් සිදු වූවක් නොව උපමා කථාවකි.

ඒ අශ්‍රී සැමියන්ට ඒ මස මිනි මස් නිසා පිළිකුල් ය. දරුවා ගේ මස් නිසා ද පිළිකුල් ය. ලපටි මස් නිසා ද පිළිකුල් ය. අමු මස් නිසා ද පිළිකුල් ය. ලුණු ඇඹුල් දුරු මිරිස් නැති නිසා ද පිළිකුල් ය. එ පමණ පිළිකුල් වූ ඒ මස ඔවුන් අනුභව කළේ, ඒ ගැන අල්ප මාත්‍ර වූ ද, සතුටක් ආසාවක් ඇති නිසා නොව කාන්තාරයෙන් එතර වීම පිණිස ය. එ මෙන් ගත පව්වාගත වන පුරන මේ හික්ෂුව ද රස තෘෂ්ණාව සම්පූර්ණයෙන් දුරු කොට "දිවි පවත්වා ගැනීම පිණිස ම සංසාරයෙන් එතර වනු පිණිස ම, පිළිවෙත් පුරනු සඳහා ම ආහාර වළඳුම්"යි සලකා ආහාරය වළඳයි.

කියන ලද පරිදි ගත පව්වාගත වන පුරන්නා වූ හික්ෂු තෙමේ හේතු සම්පත් ඇතියෙක් වේ නම්, ප්‍රථම වයසේ දී ම රහත් වෙයි. නොවී නම් මධ්‍යම වයසේ දී හෝ රහත් වෙයි. එසේ ද නොවී නම් මරණාසන්නයේ දී හෝ රහත් වෙයි. එසේ නො වී නම් දෙ වන ජාතියේ දී දිව්‍යපුත්‍රයෙක් හෝ වී රහත් වෙයි. එසේ ද නො වී නම් අබුද්ධෝත්පාද කාලයේ දී පසේ බුදු කෙනෙක් හෝ වෙයි. එසේ ද නො වී නම් බාහිය දරුවරයන් මෙන් බුදුවරයකු ගේ හමුවෙහි වහා රහත් වෙයි. සැරියුත් මහ තෙරුන් වහන්සේ මෙන් මහා ප්‍රාඥයෙක් හෝ වෙයි. මුගලන් මහ තෙරුන් වහන්සේ මෙන් සෘද්ධි ඇතියෙක් හෝ වෙයි. මහ කසුප් තෙරුන් වහන්සේ මෙන් ධුත වාදියෙක් හෝ වෙයි. අනුරුදු තෙරුන් වහන්සේ මෙන් දිවැස් ඇතියෙක් හෝ වෙයි. උපාලි තෙරුන් වහන්සේ මෙන් විනයධරයෙක් හෝ වෙයි. පුණ්‍ය තෙරුන් වහන්සේ මෙන් ධර්ම කථිකයෙක් හෝ වෙයි. ඊර්වන තෙරුන් වහන්සේ මෙන් ආරණ්‍යකයෙක් හෝ වෙයි. ආනන්ද ස්ථවිරයන් වහන්සේ මෙන් බහුශ්‍රැතයෙක් හෝ වෙයි. රහල් තෙරුන් වහන්සේ මෙන් ශික්ෂාකාමියෙක් හෝ වෙයි.

ඉහත සඳහන් කළ ප්‍රතෝෂක බෝධි සත්ත්ව තුමා කසුප් බුදුන් වහන්සේගේ සස්තෙහි ගත පච්චාගතවන පුරා ආයු කෙළවර වූතුව, කාමාවචර දිව්‍ය ලෝකයෙහි ඉපද, බෝ කල් දිව්‍ය ශ්‍රී සම්පත් විඳ දෙව් ලොවින් වූත ව එවකට දඹදිව අග රජ වූ බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත රජුගේ අග මෙහෙසිය කුස පිළිසිඳ ගත්තේය. කුසයෙහි දරුවකු පිළිසිඳ ගතහොත් නුවණැති ස්ත්‍රීහු එකෙණෙහි ම දැන ගනිති. දේවිය නුවණැතියක බැවින් දරු ගැබ පිහිටි බව දැන රජුට දැන්වූවාය. පින්වත් දරුවන් කුස හොත් කල්හි මව්වරු ගර්භාරක්ෂාව ලබති. බ්‍රහ්මදත්ත රජතෙමේ මේ පින්වත් කුමරුගේ මවට ගර්භාරක්ෂාව සලසා දිණ.

ගර්භාරක්ෂා දීමය යනු කුස හොත් දරුවාට පීඩාවක් නො වන සේ හැසිරීමට උච්චතා සියල්ල මවට සපයා දීම ය. ආදරයෙන් ආරක්ෂා කරනු ලබන ගැබ මේරු දේවිය, සුතිකා ගෘහයට පිවිස එක් බලවත් උදෑසනක තෙලින් හැණු මනෝ සීල පිණ්ඩයක් සේ ශෝභන වූ පින්වත් කුමරකු ප්‍රසූත කළාය. ඉපදී පස්වන දිනයේ ඒ කුමාරයා සරසා බ්‍රහ්මදත්ත රජුට දැක්වූහ. රජ සතුටුව කිරි මවුන් සැට දෙනකු යොදවා කුමරා පෝෂණය කරවීය. සොළොස් හවුරුදු වයසට පැමිණියා වූ පින්වත් කුමරා පිය රජ තුමා විසින් එවකට දඹදිව පැවති විසි දහසක් නගරවලට අග රජු වශයෙන් බ්‍රහ්මදත්ත නාමයෙන් ම රජයෙහි අභිෂේක කරවන ලද්දේ ය. ඒ රජතුමාට විසි දහසක් නගරයෝ වූහ. විසි දහසක් ප්‍රාසාදයෝ වූහ. විසි දහසක් ඇත්තු වූහ. විසි දහසක් අශ්වයෝ වූහ. විසි දහසක් රථ වූහ. විසි දහසක් ඇමතියෝ වූහ. රජ තෙමේ මහත් යස ඉසුරෙන් රජය කරද්දී ම කසිණ පරිකර්ම කොට පඤ්චාහිඤුවන් හා අෂ්ටසමාපත්තීන් ඉපද වී ය. අභිෂේක ලත් රජුන් විසින් විනිශ්චයාසනයෙහි හිඳ ගත යුතු ම ය.

දිනක් විනිශ්චය ශාලාවේ හිඳ ගත් කල එ තැන මහා ශබ්ද ඇති විය. රජ තෙමේ මේ ශබ්ද සාමාපත්තියට බාධා වෙතැයි එතැනින්

නික්ම ප්‍රාසාදයට නැග ධ්‍යාන සමාපත්තියට සම වදින්නට උත්සාහ කළේය. එහෙත් එද සමවතට පැමිණෙන්නට නො හැකි විය. රාජ්‍යයේ කටයුතුවලින් විකෘෂිත වූ එතුමා ධ්‍යානයෙන් පිරිහිණ. ඉක්බිති රජතුමා "රාජ්‍යයය, ශ්‍රමණ ධර්මය ය යන මේ දෙකින් කවරක් උතුම් ද"යි විමසනුයේ "රාජ්‍ය සුඛය සුළු ය. අනේකාදීනව ඇත්තේ ය. උතුමන් විසින් සෙවුනා ලද ශ්‍රමණ සුඛය ම උතුම් ය. එහි අනුසස් බොහෝය"යි වැටහී එක්තරා ඇමතියකුට රජය බාර කොට, ප්‍රාසාදයට නැග බත් පැන් ගෙන එන්නවුන්ට හැර අන් කිසිවකුට එහි නො වදනා ලෙසට නොයෝග කොට සමවත් සුවයෙන් වසන්නට පටන් ගත්තේ ය.

අඩ මසක් පමණ ගත වූ පසු දේවිය, "උයන් ගමන් නැටුම් බැලීම් ආදී කිසි තැනක රජු දක්නට නැත. රජ කොහි වෙසේද"යි විචාලා ය. ඇමතියෝ සිදු වූ සියල්ල ඇයට කීහ. ඉක්බිති දේවිය "රජු විසින් රජය භාර කරන ලද්දේ නම් මම ද භාර කරන ලද්දී වෙමි ය. මා හා වාසය කිරීමට මෙහි එනු මැනවැ" යි රාජ්‍ය භාර අමාත්‍යයා වෙත දූතයකු යැව්වාය. ඇමති තෙමේ "නො ඇසිය යුත්තක් ඇසුමහ" යි කන් අතින් වසා ගත්තේය. දේවිය නැවතත් දෙනුත් වරක් පණිවිඩ යවා, ඇමතියා නො එන කල්හි තර්ජනය කොට යැව්වා ය. ඇමතියා බිය වී "ස්ත්‍රීහු තද සිත් ඇත්තෝය. ඉදින් නො ගියෙම් නම් මා හට අනර්ථ කෙරෙති"යි සිතා නො කැමැත්තෙන් ම එක් දිනක් රහසින් ම එහි ගොස් ඇය සතුව කෙළේ ය. ඇමතියාට ද ඇගේ ශරීර ස්පර්ශය රස වී හේ නැවත නැවතත් එහි යන්නට පටන් ගත්තේ ය. කල් යෑමෙන් ඇගේ හිමියකු මෙන් ප්‍රසිද්ධියේ ම එහි යන්නට විය. රාජ පුරුෂයෝ ඒ පුවත රජුට සැල කළෝ ය. රජ පළමුවෙන් එය නො අදහා නැවත නැවතත් කියන කල්හි තෙමේ ම විමසා කාරණය සියැසින් ම දැක, සියලු ඇමතියන් රැස් කරවා කාරණය ඔවුන්ට කීහ.

ඇමතියෝ මොහු රාජ්‍යාපරාධ කාරයෙක, මොහු ගේ අත් කපන්නට වටනේ ය, පා කපන්නට වටනේ ය, යනාදීන් උල හිඳුවීම්

දක්වා ඇති සියලු ම වධ කළ යුතු බව කීහ. රජතුමා කියනුයේ මොහුට වධ කරවීමෙන් මා හට, හිංසා කිරීමේ අකුශලය සිදු වන්නේ ය. 'මොහු ගේ දේපොල ගැනීමෙන් මා හට අදත්තාදන පාපය වන්නේ ය. ඒවායින් කම් නැත. මොහු මාගේ රාජ්‍යයෙන් බැහැර කරව'යි කීය. ඇමතියෝ ඔහු රජයෙන් නෙරපූහ. හේ අඹු දරුවන් හා ධන සාරය ද ගෙන අන් රටකට ගොස් එහි රජුට උපස්ථාන කරන්නට විය.

හේ ටික දිනකින් ඒ රජු හා විශ්වාසයට පැමිණ එක් දවසක් දෙවයන් වහන්ස, "මැස්සන් නැති මීයක් ඇත. එය කන කෙනකු නැතය"යි කීය. රජ එය කවටකමක් සේ සිතා ඒ ගැන සැලකිල්ලක් නො කෙළේ ය. ඇමතියා ඉන් පසු ද ඉඩ ලැබුණු විටක වඩාත් වර්ණනා කොට කීහ. රජ "ඒ කුමක් ද" යි ඇසීය. "දේවයන් වහන්ස, බරණැස් රජය"යයි ඇමතියා කීය. එකල්හි රජු "නුඹ තැන් කරන්නේ මා එහි ගෙන ගොස් මරවන්නට ද" යි ඇසීය. ඇමතියා කියනුයේ "දේවයන් වහන්ස, එසේ නො කියනු මැනවි. අවිශ්වාස නම් නුඹ වහන්සේ ම මිනිසුන් යවා විමසන සේක්වා."යි කීය. රජු එහි මිනිසුන් යැවීය. ඔවුහු එහි ගොස් උමං කැණ රජු ගේ යහන් ගබඩාවෙන් ම මතු වූහ. රජතුමා "කුමට අවු ද" යි ඔවුන්ගෙන් විචාරා "දේවයන් වහන්ස, "අපි සොරු නො වෙමු."යි කී කල්හි ඔවුනට ධනය දී මතු එවැනි දේ නො කරන ලෙසට අවවාද කොට ඔවුන් යැවී.

සතුරු රජ එසේ තුන් වරක් ම විමසා, බරණැස් රජු සිල්වතකු බව ද, නපුරකු නො වන බව ද, ස්ථිර වශයෙන් ම දැන සිවුරග සෙනඟ ගෙන බාරාණසී නගර සීමාවේ එක් කුඩා නගරයකට වැද, මේ නගරය දෙව, නො දෙන හොත් යුදයට එව"යි කියා ඇමතියකු බ්‍රහ්මදත්ත රජු වෙත යැවීය. ඇමතියා ගොස් බඹදත් රජුට එ පුවත් කියා "දේවයන් වහන්ස, නගරය දෙන්නෙමිද, යුද කරන්නෙමි ද"යි විචාළේ ය. බඹදත් රජතුමා "යුද නො කොට නගරය දී මෙහි එව"යි ඇමතියට අණ කළේ ය. හේ රජ අණ පරිදි එසේ කෙළේ ය. සතුරු රජ ඒ නගරය ගෙන

තවත් නගර වලට ද ගොස් එසේ ම ඒ ඒ නගරවල හුන් ඇමතියන් බඹදත් රජවෙත යැවී ය. රජතුමා යුද නො කොට ඒ නගර සතුරු රජුට දී එන ලෙස සැමට ම අණ කෙළේ ය.

ඇමතිවරු හැම දෙන ඒ ඒ නගර සතුරු රජුට දී බරණැස් නුවරට පැමිණියහ. ඉක්බිති ඇමතිවරු රැස්ව බඹදත් රජු වෙත ගොස්, "මහරජ සතුරු රජු හා යුද කරමු"යි කීහ. රජතුමා ද "ප්‍රාණඝාතය නො කළ හැකි ය"යි ඔවුන් වැළැක්වී ය. ඇමතියෝ, "අපි ඒ රජු නො මරා අල්ලා මෙහි ගෙනෙමු" ය යනාදීන් නොයෙක් කරුණු කියා "මහ රජ, එනු මැනව" යි කියා ගමනට සුදනම් වූහ. රජතුමා "ඉදින් මැරීම් පහර දීම් කොල්ලකැම් නො කරන්නහු නම් එන්නේ මැ"යි කීය. ඇමතියෝ "දේවයන් වහන්ස, අපි ඒ කිසිවක් නො කරන්නෙමු ය, බිය ගන්වා සතුරන් පලවා හරිමු" ය යි කියා සේනා රැස් කරවා කළ තුළ පහන් දල්වා ගෙන රාත්‍රියෙහි ගියෝ ය.

සතුරු රජ ද එක් නගරයක් ගෙන විරුද්ධ ව කිසිවකු නො පැමිණියෙන් සන්නාහයන් මුදු යුදයක් ගැන බලාපොරොත්තු රහිත ව ඒ වේලාවේ සේනාවක් සමඟ නිදමින් සිටියේ ය. බරණැස් රජුගේ ඇමතියෝ රජු ද කැඳවා ගෙන සතුරු රජු ගේ කඳවුරට වැද, කළවල තුබූ පහන් එකවර පිටතට ගෙන ආලෝකවත් කොට එකවර මහ හඬ නැගූහ. සතුරු රජුගේ ඇමතියෝ මහසෙනඟ දූක බිය වී තමන් ගේ රජු වෙත ගොස් "නැගිටින්න මී වදය කන්නය"යි මහ හඬ නැගූහ. සතුරු රජ ඒ හඬින් පිබිද බිය වී "අනුන්ගේ කීම් අසා සතුරන් අතට පැමිණියෙමි"යි රාත්‍රිය මුළුල්ලෙහි වැලපී "මේ ධාර්මික රජතුමා අපරාධයක් නො කරන්නේ ය. එතුමා වෙත ගොස් සමාව ඉල්ලමි"යි එතුමා වෙත ගොස් දණින් වැටී සමාව ඉල්ලී ය.

බඹදත් රජ ඔහුට මතු එවැනි දේ නො කරන ලෙසට අවවාද කොට සමාව දිණ. සතුරු රජ බරණැස් සමීපයෙහි ම වූ ජනපදයක රජ

බව ලබා බරණැස් රජු හා මිතුරු ව විසී ය. බඹදත් රජ දෙ සෙනඟ ඔවුනොවුන් සමඟියෙන් සතුටින් සිටිනු දැක, මාගේ සිත රැකීම නිසා ජන සමූහයේ එකකු ගෙන්වත් මැස්සකුට බොන පමණට ලේ බිඳුවක්වත් නො සෙල්විණැයි සතුටුව "සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා" යනාදීන් හැම සතුන් කෙරෙහි මෙන් වඩන්නට පටන් ගත්තේ ය. ඔහුට එයින් මෙෙත්‍රී ධ්‍යානය උපන.

ඉක්බිති රජතුමා මෙෙත්‍රී ධ්‍යානය පාදක කොට සකල සංස්කාරයන් අනිත්‍යාදි වශයෙන් බලමින් විදසුන් වැඩීය. එයින් එතුමා සියලු කෙලෙසුන් නසා ප්‍රතෝක සම්බෝධියට පැමිණියේය. පසේ බුදු වී එල සමාපත්ති සුඛයෙන් ඇතු පිට හුන් රජු වෙත ඇමතියෝ ගොස් "දේවයන් වහන්ස, දැන් යාමට කාලය ය. එබැවින් ජය ගත් සේනාවට සත්කාර කළ යුතු ය. පැරදුණු සේනාවට බත් වැටුප් දිය යුතුය"යි කීය. රජතුමා "දරුවෙනි, මම රජ නොවෙමි, පසේ බුදු වෙමි"යි කීය. එකල්හි ඇමතියෝ "දේවයන් වහන්ස, කුමක් කියන සේක්ද? පසේ බුදුවරු ඔබඳු නොවෙති"යි කීහ. රජතුමා පසේ බුදුවරුන්ගේ සැටි විචාලේ ය. "දේවයන් වහන්ස, පසේ බුදුවරු දැගුල් හිසකේ ඇති අට පිරිකර දරන්නෝ වෙති"යි ඇමතියෝ කීහ.

රජ තෙමේ අතින් හිස පිරිමැද්දේ ය. එකෙණෙහි ම ගිහි ලිංගය අතුරුදහන් විය. පැවිදි වෙස පහල විය. රජතුමා සියවස් ගත කළ මහ තෙර කෙනකු සේ පෙනිණ. බුද්ධදත්ත ප්‍රතෝක බුද්ධයන් වහන්සේ චතුර්ථ ධ්‍යානයට සම වැදී ඇතු පිටින් අහසට පැන නැඟ පද්මයක වැඩ හුන්හ. ඇමතිවරු වැඳ "ස්වාමීනි, ඔබ වහන්සේ මෙය කෙසේ ලැබූ සේක් ද"යි විචාලෝය. පසේ බුදුන්වහන්සේ -

“සබ්බේසු භූතෙසු නිධාය දණ්ඩං
අවිභෙදයං අඤ්ඤාතරම්පි තෙසං
න පුත්ත මිච්ඡෙය්‍ය කුතො සභායං
එකො වරෙ ධග්ගවිසාණ කප්පො”

යන මේ ගාථාව වදුරා මහා ජනයා බලා සිටියදී ම පසේ බුදුවරයන් වහන්සේලාගේ වාසස්ථානය වූ ගන්ධමාදන පර්වතයට අහසින් වැටීසේක. ගන්ධමාදන පර්වතය හිමාලය අඩවියේ පිහිටි රමා පර්වතයෙකි. එහි පා - ගමනින් නො යා හැකිය. එය පසේ බුදුවරයන්ගේ ප්‍රධාන ස්ථානය ය. අහසින් ගොස් පසේ බුදුවරු එහි ගුහාවල වෙසෙති. එහි ම රැස්වීම් පවත්වති. විද්‍යා චක්‍රවර්තීන් විසින් විරචිත බුන්සරණයේ මේ පසේ බුදුවරුන්ගේ වාසස්ථානය මෙසේ විස්තර කර තිබේ.

"එහි මැ නන්දමූලක නම් පර්වතයෙහි පසේ බුදුන් වහන්සේ වරුන් දෑ වසන තැන රන් ගුහා යැ, මැණික් ගුහා යැ, රිදී ගුහා යැ යි තුන් ගුහායෙක් ඇත. ඔවුන් අතුරෙහි මැණික් ලෙණ දෙඳ යොදුනක් උස යොදුනක් පළල මඤ්ඡුසක නම් ගසෙක් ඇත. ඒ වෘක්ෂයෙහි දියහි ගොඩහි පුජනා හැම මල් මැ පිපෙන්නේ යැ. එහි විශේෂයෙන් හැම පසේ බුදුන් වහන්සේ වඩනා දවස් මැ සිසාරා සර්ව රත්නමය වූ මලුවෙක් වෙයි.

එහි හමනා වාතයෙන් කසළ හැමද දමයි. එක් වාතයෙක් සත් රුවන් වැලි තනයයි. දිය ඉස්නා එක් වාතයෙක් අනවතජ්න විලින් දිය ගෙන වුත් ඉස්නේ යැ. සුවද කරන එක් පවනෙක් සියලු සුවද රුකින් සුවද ගෙනෙන්නේ යැ. මල් බිඳිනා එක් පවනෙක් මල් කඩා වගුරුවයි. අතුරන්නා වූ එක් පවනෙක් හැම තන්හි මැ මල් අතුරුයි. එහි හැම වේලෙහි ම ආසන පනවා තිබේ මැයැ. එහි පසේ බුදු වූ දවස් ද පොහෝ කරන දවස් ද පසේ බුදුන් වහන්සේ එයට වැඩැ පණවන ලද ආසනයෙහි වැඩැ හිඳිනා සේක.

උන් වහන්සේ වැඩැ හුන් ඉක්බිති සෙසු පසේ බුදුන් වහන්සේ වරුන් දෑ ද අවුත් පණවන ලද ආසනයෙහි වැඩ හිඳු එක්තරා

සමාපත්තියකට සම වැද සමාපත්තීන් නැගෙන සෙයෙකැ. ඉක්බිති හැම දෙනා වහන්සේට පළමු පසේ බුදු වූ වහන්සේ අළුතැ පසේ බුදු වැ වැඩි වහන්සේ හැම දෙනා වහන්සේට අනුමෝදනා පිණිස "තෙපි කෙසේ පසේ බුදු වූ ද" යි කමටහන් විචාරන සේක. ඒ වේලෙහි පසේ බුදුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ උදනඛ්‍යාකරණ ගාථා වදරන සෙයෙක. මෙසේ ගන්ධමාදනකූටය තෙම පසේ බුදුන් වහන්සේ වරුන් දැ ට වසන තැන වෙයි."

දසපාරමිතා

“දනං සීලඤ්ච නෙක්ඛම්මං.
පඤ්ඤා විරියෙන පඤ්චමං.
ඛන්ති සච්චමධිට්ඨානං.
මෙත්තුපෙක්ඛාතිමා දස.”

දන පාරමිතාව ය, ශීල පාරමිතාව ය, නෛශ්ක්‍රමා පාරමිතාව ය, ප්‍රඥා පාරමිතාව ය, වීර්ය පාරමිතාව ය, ක්ෂාන්ති පාරමිතාව ය, සත්‍ය පාරමිතාව ය, අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව ය, මෛත්‍රී පාරමිතාව ය, උපේක්ෂා පාරමිතාව ය යි පාරමිතා දශයෙකි. එයින් එක් එක් පාරමිතාවක් පාරමිතා ය, උප පාරමිතා ය, පරමාර්ථ පාරමිතා ය යන හේදයෙන් තුන් වැදෑරුම් විමෙන් පාරමිතා තිසක් වේ.

පාරමිතා සම්පාදනයේ උපාය

සෑම දෙනා විසින් පාරමිතා සම්පාදනය කළ යුතු ආකාරය එකක් නො වේ. ලොවුතුරා බුදු බව පතන මහ බෝසතුන් විසින් පාරමිතා සම්පාදනය කළ යුතු ආකාරය එකෙකි. ප්‍රත්‍යේක බෝධිසත්ත්වයන් විසින් පාරමිතා සම්පාදනය කළ යුතු ආකාරය අනෙකකි. ශ්‍රාවක

බෝධිසත්ත්වයන් විසින් සම්පාදනය කළ යුතු ආකාරය අනෙකකි. එයින් මහ බෝසතුන් විසින් පාරමි සම්පාදනය කළ යුතු ආකාරය මෙසේ ය:

මහ බෝසතුන්ගේ පාරමිතා සම්පාදනය වතුරංගයකින් යුක්ත විය යුතු ය. දශ පාරමිත් අතුරෙන් එකකුදු අඩු නො කොට සියල්ල ම සම්පාදනය කිරීම ඉන් එක් අංගයෙකි.

ඒවා සම්පාදනය කරන කල්හි දු පලක් නැති වැඩක් කරන්නාක් මෙන්, අනුන් ගේ වුවමනාවකට වැඩක් කරන්නාක් මෙන්, නො සැලකිල්ලෙන් නො කොට, ඉතාම ආදරයෙන් ගෞරවයෙන් සම්පාදනය කිරීම එක් අංගයකි.

දුර ගමනක් යන රෝගියකු නැවති නැවතී යන්නාක් මෙන් පාරමිතා සම්පාදනය කලින් කල නො නවත්වා දිගට ම කර ගෙන යෑම එක් අංගයකි.

කලක් පාරමිතා සම්පාදනය කොට අතහැර නො දමා කොතෙක් කල් හෝ ලොවුතුරා බුදු බවට පැමිණෙන තෙක් ම පාරමි සම්පාදනය කිරීම එක් අංගයෙකි. මේ අංග සතර මහ බෝසතුන්ගේ පාරමි සම්පාදනයේ උපාය සතරෙකි.

තව ද මහා බෝධිය පතන්නහු විසින් පළමු කොට "මාගේ මේ ආත්මභාවය බුදුවරුන්ට පිරිනමමි" යි බුදුවරුන්ට ආත්ම පූජාව කළ යුතු ය. "මා හට ලැබෙන්නා වූ ද, මා විසින් සපයන්නා වූ ද යම් වස්තුවක් වේ නම් ඒ සියල්ල වුව ද යාවකයන් ඇති වුව හොත් දන් දෙමි ය. දී ඉතිරි වූ දෙයක් වේ නම් එ පමණක් ම මාගේ ප්‍රයෝජනයට ගනිමි" යි ලබන්නට පළමු ව ම සියලු වස්තුව දීමට නියම කර ගත යුතු ය. දන් දීමට ඇති බාධක සතර දුරු කර ගත යුතු ය.

දන් දිය හැකි වීමට දීමේ පුරුද්ද තිබිය යුතු ය. නුපුරුද්ද දනයට එක් බාධකයෙකි. දන වස්තූන් ද තිබිය දී ප්‍රතිග්‍රාහකයන් සිටිය දී යාවකයන් ඉල්ලද්දී දීමට සිත නො නැමෙන්නේ පුරුද්ද මද වීමෙනි. එකල්හි මහ බෝසත්හු සිතන්නාහු "මාගේ සිත දනයට නො නැමෙන්නේ පුරුද්දේ මද බව නිසා ය. මගේ වස්තුව ලබන්නට ද ප්‍රමමයෙන් මා විසින් දීමට නියම කර ගන්නා ලද්දේ ය. දන් මා විසින් පුරුද්ද ඇතිවීම පිණිස දන් දීමට පටන් ගත යුතු ය" යි සිතා පළමු වන දන බාධකය දුරු කර ගනිති.

දන වස්තූන් මද බව හෙවත් දිළිඳු කම දන පාරමිතාවට ඇත්තා වූ එක් මහත් බාධකයෙකි. දීමට වස්තුව මද කල්හි මහ බෝසත්හු දන් මා දිළිඳුව සිටින්නේ පෙර නුදුන් නිසා ය. මා විසින් දන් ඇති සැටියට ස්වල්ප වශයෙන් හෝ දීම කළ යුතු යි සිතා ඇති සැටියට දන් දෙන්නට පටන් ගැනීමෙන් දෙ වන දන බාධකය දුරු කර ගනිති.

සිය ගණන් දහස් ගණන් වස්තූන් ඉල්ලන කල්හි එතෙක් දීමට සිත නමා ගැනීම පහසු නො වේ. දහස් ගණන් ලක්ෂ ගණන් වටිනා දේවල් ඉල්ලන කල්හි ඒවා දීමට සිත නමා ගැනීම ද දුෂ්කර ය. ඉල්ලන දේවල් වැඩි වීම, දන වස්තුවල වටිනාකම වැඩිවීම, දන වස්තූන් උසස් දේවල් වීම දීමට එක් බාධකයෙකි. එබඳු අවස්ථාවල දී මහ බෝසත්හු "මා විසින් පතන දෙය වූ ලොවුතුරා බුදු බව සියල්ලටම උසස් දෙයක, වටිනාකම පමණ කළ නො හෙන දෙයක, බොහෝ වස්තූන් නො දී, උසස් වස්තූන් නොදී ලොවුතුරා බුදු බව නැමැති උසස් දෙය නො ලැබිය හැකි ය. මා විසින් ඒ උසස් දෙය ලැබීම සඳහා බොහෝ වස්තූන් දිය යුතුය. වටිනා වස්තූන් දිය යුතු ය. උසස් වස්තූන් දිය යුතු යයි සිතා තුන් වන දන බාධකය දුරු කර ගනිති.

නිතර දන් දීම කරගෙන යන්නහුගේ වස්තුව ක්‍රමයෙන් හීන වන්නේ ය. නො නවත්වා දිගෙන යන දයකයා ක්‍රමයෙන් දිළිඳු වේ.

දිළිඳු බව මහ දුකෙකි. එබැවින් වස්තු හීනත්වය ගැන සිහිවීම එක් දුන බාධකයෙකි. දීමෙන් වස්තුව හීන වී දිළිඳු වූ මහ බෝසත්හු වස්තුවේ අනිත්‍යතාව හා පෙර දන් දුන්නා මද බැවින් දිළිඳු වන බව ද සිතා ඒ බාධකය දුරු කර ගෙන ඇති සැටියෙන් දන් දීම කරති. ශීලාදි පාරමීන් සම්පාදනය කිරීමේ උපාය ද දුන පාරමිතාව සම්බන්ධයෙන් කියන ලද කරුණු අනුව සිතාගත යුතුය.

බුදුවරයන් හට තමන්ගේ ආත්මය භාර කිරීම හෙවත් පූජා කිරීම ද පාරමී සම්පාදනයේ උපායෙකි. කලින් ම තමන්ගේ ආත්මය බුදුවරුන්ට පූජා කොට බුදුවරුන්ට කැප කොට පැරැමි බිමට බැස වියඹී කර ගෙන යන්නා වූ මහ බෝසත්හට තමන් ගේ ධනයට හා අඹු දරුවන්ට ද ජීවිතයට ද හානි වන්නා වූ කිනම් උපද්‍රවයක් කුමකින් හෝ කවර පුද්ගලයකුගෙන් හෝ පැමිණියත් මාගේ ආත්මය බුදුවරුන්ට පුදන ලද්දක් ය, මට වන විපතක්, වන හානියක් වේවා, කුමක් වුවත් කම් නැත යයි පාරමිතා භූමියෙන් පහ නො වී එහි ස්ථිරව සිටිය හැකි වේ. එබැවින් මහ බෝසතුන් ගේ ආත්ම පූජාව සකල පාරමිතාවන් ගේ ම සම්පාදනෝපායක් වේ.

නාම-රූප සංඛ්‍යාත සංස්කාරයන්ගේ හෙවත් ස්කන්ධ පඤ්චකයා ගේ අසාරත්වය සලකා ආත්මය කෙරෙහි ඇල්ම තුනී කර ගැනීම හා කරුණා මෙමත්‍රීන් දියුණු කිරීමෙන් පර සත්ත්වයන් කෙරෙහි ස්නේහය දියුණු කර ගැනීමත් පාරමී සම්පාදනයේ උපායයෝ ය. ආත්ම ස්නේහය තුනී කර ගත් මහ බෝසත්හට බෝධි සම්භාර සම්පාදනයෙන් වන දුක් ගැහැට අලාභ හානි ඉවසිය හැකි වේ. පර සත්ත්වයන් කෙරෙහි දයාව දියුණු කර ගැනීමෙන් ඔවුන් උදෙසා කොතෙක් වුව ද දුක් ගත හැකි වේ. වෙහෙසිය හැකි වේ. තමන්ගේ ධනය හා සැපය ඔවුන් උදෙසා පරිත්‍යාග කළ හැකි වේ. එබැවින් ආත්ම ස්නේහය තුනී කර ගැනීම හා පර සත්ත්වස්නේහය දියුණු කර ගැනීම පාරමී සම්පාදනයේ උපාය වේ.

මෙතෙකින් දක්වන ලද්දේ මහා බෝධි පාරමිතා සම්පාදනයේ උපායයෝ ය. ප්‍රත්‍යේක බෝධි ශ්‍රාවක බෝධීන්ට පාරමී සම්පාදනය කිරීම මහා බෝධි පාරමිතා සම්පාදනය සේ බර වැඩක් නොවේ. එබැවින් ප්‍රත්‍යේක බෝධි සත්ත්වයන් හා ශ්‍රාවක බෝධිසත්ත්වයෝ මහ බෝසතුන් කරන පරිදි මහා පරිත්‍යාගයන් කොට මහ දුක් ගෙන පාරමී සම්පාදනයේ නො යෙදෙති. ඒ බෝධි දෙක සඳහා පාරමී සම්පාදනය කරනුවන් විසින් මහා බෝධි පාරමිතා සම්පාදනයේ උපාය වශයෙන් දක්වන ලද කරුණුවලින් තම තමන්ගේ තත්ත්වයට යෝග්‍ය කරුණු පාරමී සම්පාදනෝපාය වශයෙන් සලකා ගත යුතුය.

1. දූහ පාරමිතාව

පූජා වශයෙන් හෝ අනුග්‍රහ වශයෙන් හෝ තමා අයත් දෙයක් කම් පල සලකා දීම දූහ නම් වේ. අභිධර්ම ක්‍රමයෙන් කියත හොත් තමා අයත් දෙය දීම වශයන් උපදනා චේතනාව දූහ යැයි කියනු ලැබේ.

ආහාර පාන වස්ත්‍රාදී දූහ වස්තූන්ට ද දූහ යන නම කියති. මෙහි එය අදහස් කරනු නො ලැබේ. ගුණාදියෙන් තමාට උසස් අයට ගෞරව පෙරදැරිව කරන දීම පූජා නම් වේ. ගුණාදියෙන් තමා හා සම වූවන්ට ද පහත් වූවන්ට ද උපකාර වශයෙන් මෙහි කරුණා පෙරදැරිව දීම අනුග්‍රහ නම් වේ. ණයට දීම, ණය ගෙවීම, පඩි දීම, බදු ගෙවීම යනාදිය පූජා හෝ අනුග්‍රහ නොවන බැවින් දූහ සංඛ්‍යාවටනො ගනු ලැබේ. පූජා වශයෙන් හෝ අනුග්‍රහ වශයෙන් පවත්වන ලද දූහ ම බෝධිත්‍රය අතුරෙන් යම් කිසිවක් හෝ නිවන හෝ පතා කරන කල්හි දූහ පාරමිතාව නම් වේ. වයඨීපිටකාර්ථ කතාවෙහි වනාහි:

"කරුණුපාය කොසල්ල පරිග්ගහිතා අත්තූපකරණ පරිච්චාග චේතනා දූහපාරමිතා" යයි කරුණාවෙන් හා උපා දන්තා නුවණින්

වැළඳ ගන්නා ලද ආත්මෝපකරණ පරිත්‍යාග චේතනාව දන පාරමිතාව යයි දක්වා තිබෙන්නේ මහා බෝධි සත්ත්වයන්ගේ දන පාරමිතාව යි.

ලොවුතුරා බුදුවීමට විවරණ ලත් මහ බෝසත්හු එදින ම, "කුමක් කිරීමෙන් බුදු විය හැකි ද? බුදුවන්නට කල යුතු දේවල් කවරහු ද" යි සිය නැණින් සොයති. එසේ බුද්ධ කාරක ධර්මයන් සොයන මහබෝසතුන් විසින් පළමු කොට දැක පළමුවෙන් සමාදන් වන්නා වූ ධර්මය දන පාරමිතාව යි.

"හන්ද බුද්ධකරෙ ධම්මෙ විචිනාමි ඉතො විතො
උද්ධං අධො දසදිසා යාවතා ධම්මධාතුයා.
විචිනන්තො තද දක්ඛිං පඨමං දනපාරමිං
පුබ්බකෙහි මහෙසීහි අනුචිණ්ණං මහාපථං
ඉමං ත්වං පඨමං තාව දළ්භං කත්වා සමාදිය,
දනපාරමිතං ගච්ඡ යදි බොධිං පත්තුමිච්ඡසි"

මේ අප බෝසතුන් විවරණ ලැබ පාරමී ධර්මයන් සෙවීමේ දී දන පාරමිතාව දැක සමාදන් වූ සැටි දැක්වෙන බුද්ධවංශ පාලියේ එන ගාථා තුනෙකි. ඒවායේ තේරුම මෙසේ ය:

මම දැන් මේ ධර්මධාතු සංඛ්‍යාත ලෝකයෙහි දෙව් ලොව ද මිනිස් ලොව ද යන සැම තැන ම දැන දිශාවෙහි ම ඔබ මොබ බුද්ධකාරක ධර්මයන් සොයමි.

සොයන්නා වූ මම එකල්හි පෙර බුදුවරයන් ගිය මහා මාර්ගය වූ දන පාරමිතාව පළමු කොට දුටුයෙමි.

ඉදින් නුඹ සම්බෝධියට පැමිණෙනු කැමැත්තෙහි නම් පළමු කොට ම මේ දන පාරමිතාව තද කොට ගනුව. දන පාරමිතාව පුරව. - යනුයි.

දන් දීම සෑම දෙනාට ම කළ හැකි පහසු දෙයක් නොවේ. දන් දීමේ අපහසු කම දුප්පත් කම ම නොවේ. සුළු දෙයක් නොවටිනා දෙයක් තමනට ප්‍රයෝජනයක් නැති දෙයක් දීම සෑමට ම කළ හැකි වුවද, උසස් දෙයක්, වටිනා දෙයක්, දුනහොත් පාඩුවන තමාට ප්‍රයෝජනවත් දෙයක් දීම බොහෝ දුරට සිත දියුණු කරගත් - නුවණ දියුණු කරගත් අයට මිස, අන්‍යයන්ට නො කළ හැකිය. උසස් දේ නො දී, වටිනා දේ නොදී දුන පාරමිතාව සම්පූර්ණ නො කළ හැකිය. වටිනා දේ උසස් දේ දීම වනාහි යුද්ධයක් කිරීම සේ අමාරු වැඩක් බව "දුනං ව යුද්ධං ව සමානමාහු" යනුවෙන් දක්වා තිබේ. උසස් දේ දීමේ දුෂ්කරත්වය දසණ්ණක ජාතකයේ මෙසේ දක්වා තිබේ. එය සත්තක නිපාතයේ ජාතකයෙකි.

පෙර බරණැස් නුවර විසූ මද්දව නම් රජෙක් ඉතා වටිනා දෙයක් දී එහි ආශාව නිසා රෝගාතුර විය. මානසික රෝගය බෙහෙත් වලින් සුව කළ නොහෙන බැවින් රජු සුවපත් කරනු පිණිස රජ මිදුලේ ක්‍රීඩා දක්වීමක් කලහ. එහි එක් පුරුෂයෙක් දෙතිස් අගලක් දිග තියුණු කඩුවක් ගිල්ලේය. රජ එය දක පුදුම වී ලෝකයෙහි එයට වඩා තවත් දුෂ්කර දෙයක් ඇත්තේ ද යි ඇමතියකුගෙන් විචාළේ ය. එකල්හි ඇමති තෙමේ -

"ගිලෙයා පුරිසො ලොභා අසිං සම්පන්න පායිනං
 යොව චජ්ජා දදමිති තං දුක්කරතරං තතො
 සබ්බඤ්ඤං සුකරං ධානං එවං ජානහි මාගධ"

මගධ රජුපුරුවනි, පුරුෂයෙක් ධන ලෝභයෙන් මුවහත් වූ අනුන්ගේ ලේ බොන්නා වූ කඩුව ගිලින්නේය. යමෙක් තමා අයත් දෙයක් අනුන්ට දෙමිය කියා නම් (දෙන්නට පොරොන්දු වේ නම්) එය කඩුව ගිලීමට වඩා දුෂ්කරය. ලෝකයෙහි ඇති අන් කරුණු සියල්ල ම

පහසුය. දෙමි යයි කීම ම ඒ සියල්ලට දුෂ්කර වේ යයි කියේ ය. එය අසා මගධ රජ අන් ඇමතියකුට කථා කොට පළමු ඇමතියා කී දෙයට වඩා තවත් දුෂ්කර දෑ ඇත්තේ දැයි විචාලේ ය. එකල්හි ඇමති තෙමේ කියනුයේ -

"න වාචමුපජ්චන්ති අප්පං ගිරමුදිරිතං
යො ච දත්වා අවාකයිරා තං දුක්කරතරං තතො
සබ්බඤ්ඤං සුකරං ධානං එවං ජානාහි මාගධ."

මගධ රජ්ජරුවනි, වචනය නිසා ජීවත් වන්නෝ නැත. එබැවින් වචනය නිෂ්ඵලය. යමෙක් කී සැටියට ම වස්තු ලෝභය දුරු කොට කී දේ දෙයි නම් එය ම දුෂ්කර කාරණය ය. ලෝකයේ ඇති අන් සියල්ල ම පහසු යයි කියේය. එය ඇසූ රජතුමා මම පොරොන්දු වූ සැටියට ම දුෂ්කර දෙයක් කළෙමි යි සතුටු වී ශෝකය තුනී කර ගෙන: සමීපයේ සිටි මහ බෝසත් සේනක පඬිතුමා ගෙන් කියන ලද කරුණු දෙකට වඩා තවත් දුෂ්කර කරුණු ඇත්ද යි විචාලේ ය. සේනක පණ්ඩිතයෝ කියන්නාහු-

"දදෙය්‍ය පුරිසො දනං අප්පං වා යදි වා බහුං
යො ච දත්වා නානුතප්පෙ තං දුක්කරතරං තතො
සබ්බඤ්ඤං සුකරං ධානං එවං ජානාහි මාගධ"

මිනිස් තෙමේ ස්වල්ප වූ ද මහත් වූ ද දන දෙන්නේය. යමෙක් උසස් දෑ වටිනා දෑ දී දුන් දෙය ගැන පසුව නො තැවේ නම්, එය ම දුෂ්කර කාරණය වන්නේ ය. මගධ රජ්ජරුවනි, අන් සියල්ල ම එයට වඩා පහසු කරුණු යයි කීහ. මහ බෝසතුන් ගේ කීම අසා මගධ රජතුමා මම දුන් දුෂ්කර කරුණු දෙකක් සම්පූර්ණ කළෙමිය. මා වැන්නකුට දුන් දෙය ගැන ශෝක කිරීම නුසුදුසුය. ඒ තුන් වන දුෂ්කර කාරණය ද මා විසින් සිදු කළ යුතු යැයි සලකා ශෝකය දුරු කර ගත්තේ ය. දීමෙහි ඇත්තා වූ දුෂ්කරත්වය මේ කථාවෙන් දත හැකිය.

දීම කොතරම් දුෂ්කර කරුණක් වුව ද සම්බෝධයට පැමිණෙනු කැමතියන් විසින් එය කල යුතු ම ය. දන් දිය හැකි වන තරමට ධෛර්යය දියුණු කර ගැනුමෙන් ද, නුවණ දියුණු කර ගැනීමෙන් ද, දීම පුරුදු කිරීමෙන් ද, උසස් දෑ දිය හැකි තත්වයට පැමිණිය හැකි ය. දන පාරමිතා නො පිරිය හැකි තැනැත්තාට ඉතිරි පාරමිතා ද නො පිරිය හැකිය. දන පාරමිතාව දියුණු කර ගත් තරමට ඉතිරි පාරමිතා ද පිරිය හැකි ය. දන පාරමිතාව ගුණයන්ගේ ප්‍රතිෂ්ඨාව ය. දන් දීමට නො සමත් තැනැත්තා කෙරෙහි උසස් ගුණ නො පිහිටිය හැකි ය.

ඇතැමුන් දනය පහත් කොට සුළු කොට කපා කරන්නේ නො දැනීම හෝ කපටිකම හෝ නිසාය. දීම කෙනෙකුගේ ගුණ මැනීමේ කෝදුව ය. හැම ගුණයෝම පරිත්‍යාගය මුල් කොට ඇත්තෝය. ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකීම එක් ගුණයකි. රුපියලක් පරිත්‍යාග කිරීමට සමත් තැනැත්තේ රුපියලක ලාභය නිසා ද, රුපියලක අලාභය නිසා ද, ප්‍රාණඝාතය නො කරයි. එහෙත් ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකුම නිසා රුපියල් පහක දහයක අලාභයක් වන හොත් හේ ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකීමට සමත් නොවේ. රුපියල් පහක් දහයක් පරිත්‍යාග කිරීමට සමත් තැනැත්තා ම එයින් වැළකීමට සමත් වේ. රුපියල් දහසක් පරිත්‍යාග කිරීමට සමත් තැනැත්තේ දහසක ලාභයටද ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකීමට සමත් වේ. දහසකට වන අලාභය රැක ගැනීම පිණිස ද ඔහුට ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකිය හැකිය.

අඹුදරුවන් පරිත්‍යාග කිරීමේ ශක්තිය ඇති තැනැත්තාට අඹු දරුවන්ට හානි කරන අඹු දරුවන් නසන්නට තැත් කරන සතුරා නොමරා ප්‍රාණ ඝාතයෙන් වැළකිය හැකිය. ජීවිතය පරිත්‍යාග කිරීමේ ශක්තිය ඇති තැනැත්තා හට දිවි නසන්නට තැත් කරන සතුරා නො නසා ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකිය හැකි ය. මෙසේ ඒ ඒ පුද්ගලයන්ට කවර ගුණ ධර්මයක් වුවත් පිරිය හැකි වන්නේ, ගුණ ධර්මයෙහි පිහිටා සිටිය හැකි වන්නේ ත්‍යාග ශක්තියේ හැටියට බව දන යුතුය.

ගුණ ධර්මයන් ගේ වටිනා කම, ප්‍රමාණ කරනු ලබන්නේ ද ත්‍යාගයෙනි. ශතයක් වත් අලාභය ඉවසීමේ ශක්තිය නැති තැනැත්තා විසින් සිල් සමාදන් වී නිකන් සිටින කාලයේ කීමට පමණක් රක්තා ශීලය ශතයකුදු නො වටනේය. රුපියලක් රැක ගැනීමට හෝ රුපියලක් ලබා ගැනීමට හෝ සිකපදය නො ඉක්ම වන්නා ගේ ශීලය රුපියලක් වටනේය. රුපියල් සියයක් දහසක් දසදහසක් ලක්ෂයක් කෝටියක් නිසා කඩ නො කරන්නා වූ ශීලය ඒ ඒ තරමට වටනේය. අඹු දරුවන් නිසා නො කඩ කරන ශීලය අඹු දරුවන් පමණ ද, ශරීරාවයවයන් නිසා නො කඩ කරන ශීලය ශරීරාවයවයන් පමණද, ජීවිතය නිසා නො කඩ කරන ශීලය ජීවිතය පමණ ද වටිනා බව දත යුතුය. ඉතිරි ගුණ ධර්මයන් ගේ වටිනා කම ද කියන ලද්දට අනුව තේරුම් ගත යුතුය. මෙසේ ත්‍යාග ශක්තිය ම ගුණ ධර්මයන්ගේ ප්‍රතිෂ්ඨාව ද මිම්ම ද වන බැවින් දන පාරමිතාව ගුණ ධර්මයන් ගේ රජ බව කිව යුතු ය. එබැවින් මහ බෝසත්හු පළමු කොටම එය සමාදන් වෙති.

දන පාරමිතාව පාරමිතන්ගේ රජ වතු දු, බෞද්ධයන් සැම දෙන නිවන් පතන නමුදු, වර්තමාන බෞද්ධයන්ගෙන් වැඩි දෙනෙක් දන පාරමිතාවේ ඉතා පහත් තැනක සිටින්නෝ ය. දීමේ ශක්තිය තබා තව ම බොහෝ බෞද්ධයන්ට දන කථාව ඇසිය හැකි ශක්තියවත් ලැබී නැත. ඔවුහු දන් දීම ගැන කථා කළ හොත් බණ කියුව හොත් ධර්මකථිකයාට පවා බැණ බැණ යෙති. දන කථා ශීල කථා ස්වර්ග කථාදිය පිළිවෙළින් කියමින් දහම් දෙසීම කළ යුතු වුවද ඔවුන්ගේ කරදරය නිසා වර්තමාන ධර්මකථිකයන්ට දන කථාව හැර දමා දහම් දෙසන්නට සිදු වී තිබේ. ගිහියන්ගේ තත්වය පමණක් නොව මේ අතින් පැවිද්දන්ගේ තත්වය ද සංවේග ජනකය.

අකීර්ති තාපසයන් වහන්සේ තමන් වහන්සේට වළඳන්නට තුඹු ආහාරය පිළිවෙළින් තෙදිනක් තමන් නිරාහාරව සිටගෙන දන් දුන්නාහ. අපේ වර්තමාන පැවිදි උතුමන් වහන්සේලා ගෙන් ඇතැමෙක් දීම තමන්

විසින් කළ යුත්තක් බව පවා නො දනිති. දීම ගිහියන්ට මිස පැවිද්දන්ට අයත් නොවන වැඩක් සැටියට ඔවුහු සිතති. මේ තත්ත්වයෙන් නො නැගී සිටින තෙක් ඔවුන්ට නිවනට ලං විය හැකි නො වේ.

දන පාරමිතාව පිරිය යුතු ආකරය

සැපයට හේතුවන උපකරණයෝ ය, ශරීරාවයවයෝ ය, ජීවිතය ය යන මේවා පරිත්‍යාග කිරීමෙන් ද, අන්‍යයන්ට පැමිණියා වූ ද, ඉදිරියට පැමිණිය හැකි වූ ද, හය දුරු කිරීමෙන් ද, ධර්මෝපදේශ දීමෙන් ද, දන පාරමිතාව පිරිය යුතුය.

දන් දීම නුවණින් කළ යුත්තකි. ඒ ගැන දන යුතු කරුණු රාශියෙකි. සුදුසු ආකාරයන් නොසලකා, දුන්නා වීමට පමණක් දෙන දනයේ වටිනා කමක් නැත. නුවණින් ආරක්ෂිත නො වූ එබඳු දීම් පාරමිතා සංඛ්‍යාවට ද නො පැමිණේ. පාරමිතා කුශලය නුවණින් හාත්පසින් ගන්නා ලද්දක් ආරක්ෂා කරන ලද්දක් විය යුතු බැවින් පාරමිතා කුශලයක් වනු පිණිස දෙන තැනැත්තා සුදුසු සැටියට දෙන්නට දන ගෙන ම දීම කළ යුතුය.

දෙන තැනැත්තා විසින් ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ගේ තත්ත්වය සලකා තමාට වඩා ගුණාදියෙන් උසස් ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ට පූජා වශයෙන් දීම කළ යුතුය. අනුග්‍රහ කිරීමට සුදුසු අයට අනුග්‍රහ වශයෙන් දිය යුතුය. ඒ දෙයාකාරයෙන් ම දීමට සුදුසු ප්‍රතිග්‍රාහකයාට දෙපරිද්දෙන් ම දිය යුතුය.

දන වස්තුව කෙරෙහි ලෝභය මඳකුදු ඉතිරි කර නො ගෙන සම්පූර්ණයෙන් දුරු කොට දිය යුතුය. එය ද පහසු කායඝීයක් නොවේ. ලෝභය ඉතිරි වී තිබෙන බව දයකයාට දන ගැනීම ද පහසු නැත. දෙන බොහෝ දෙනා දුන් දෙය පිළිබඳ ලෝභය ඉතිරි කර ගෙන දෙන නමුත් ඒ බව ඔවුහු නො දනිති. "අසවල් හාමුදුරුවන්ට අසවල් පන්සලට මා මෙ පමණ දී තිබෙනවා ය. මෙ පමණ වැඩ කර තිබෙනවා ය. එහෙත්

මට අසවල් දෙය දුන්නේ නැත. අසවල් දෙය කළේ නැත" ය යි ඇතැම් දයක භවතුන් හික්මුන්ට දෙස් කියනු දක්නට ලැබේ. ඔවුන් එසේ දෙස් කියන්නේ දුන් දෙය ගැන ආශාව හෙවත් බලාපොරොත්තුව ඉතිරි කර ගෙන දුන් නිසාය.

ඇතැම් භවත්හු එබඳු කරුණු නිසා ඉදිරියට දීම නවත්වති. එයින් තේරුම් ගන්නට තිබෙන්නේ ඒ භවත්හු දැන වස්තුව ගැන බලාපොරොත්තුව සම්පූර්ණයෙන් හැර දීමක් කරන්නට ම නො කැමති බව ය. දීමෙන් පසු තමන් දුන් දෙයට වූ දෙය, කළ දෙය, සොයන්නෝ ද ආශාව ඉතිරි කර ගෙන දුන් අය ය. දුන් දෙය පිළිබඳ ආශාව සම්පූර්ණයෙන් ම දුරු වුණා ද ඉතිරි වුණා ද යන බව දෙන අවස්ථාවේ දී දැන නො හැකිය. ඉතිරි වී ඇති බව තේරුම් ගත හැකි වන්නේ එබඳු සිදුවීම් වල අනුසාරයෙනි. දෙන්නා වූ පින්වත්හු මේ සියුම් කරුණු තේරුම් ගැනීමට උත්සාහ කෙරෙත්වා. ආශාව ඉතිරි කරගෙන දෙන දැන උසස් දනයෝ නො වෙති.

දන් දීම ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ට යහපතක් කිරීමකි. අනුග්‍රහයක් කිරීමකි. දෙන සෑම දීමකින් ම ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ට යහපතක් සිදු නො වේ. ඇතැම් දීම්වලින් ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ට සිදුවන්නේ අලාභ හා කරදරය. එබඳු දීම්වල ද වටිනා කමක් නැත. දිය යුත්තේ එයින් ප්‍රතිග්‍රාහකයාට හෝ අනෙකකුට හෝ විපතක් කරදරයක් අලාභයක් නො වන සැටියටය. ප්‍රතිග්‍රාහකයාට උපකාරයක් වන සැටියට ම ය. ප්‍රතිග්‍රාහකයාට ප්‍රයෝජනයක් නො වන සැටියට ද, අලාභහානි වෙන සැටියට ද දෙන දනය, නො දීම ම යහපති. රෝගියකුට අපථ්‍යාභාරයක් අපථ්‍ය බෙහෙතක් දීම වැනි, ළදරුවකුට කැපෙන පිහියක් දීම වැනි දැන දීම නපුරකි.

ඇතැම් බෞද්ධයෝ ස්වකීය විහාරයෙහි ලෙහෙසියෙන් ආහාරයක් වළඳන හික්මුවට එය කර ගන්නට නො දී බොහෝ දුර කැඳවාගෙන ගොස්, වෙහෙසට පත් කරවා මහා සංග්‍රහයක් සැටියට

සිතා ආහාරයක් දෙති. එබඳු දූන වලින් ප්‍රතිග්‍රාහකයාට වන ලාභය කරදර වීම පමණෙකි. ප්‍රතිග්‍රාහකයාට උපකාරයක් නොවන කරදරයක් ම වන එබඳු දූන දීම ම අනුන්ට කරන අවැඩකි. සමහර නිමන්ත්‍රණවලට යාමෙන් ආහාර ටිකක් හා නොවටිනා යම්කිසි සුළුදෙයක් ලැබෙතත් දවසක දෙකක වැඩ පාළු වීමෙන් ප්‍රතිග්‍රාහකයාට අලාභ වන ලෙස දීම ද අනුන්ට නපුරක් කිරීමෙකි.

ප්‍රතිග්‍රාහකයාට තමාගේ වැඩ පාළුවීමෙන් වන අලාභයට වඩා මහත් වූ ද, කරදරයට වඩා ප්‍රයෝජනවත් වූ ද, වටිනා සංග්‍රහයක් කිරීමට නම් දුර බැහැර කැඳවාගෙන ගොස් දීම ද වටනේ ය. යම්කිසි වස්තුවර්ගයක් චුළුමනා පමණටත් වඩා ඇතියකුට ඒ දෙය ම දීම ද නිෂ්ඵලය. පැවිද්දකුට කබායක් දීම වැනි, ගිහියකුට පාත්‍රයක් සිවුරක් දීම වැනි ප්‍රතිග්‍රාහකයාට ප්‍රයෝජනයක් නැති දෑ දීම ද සංග්‍රහයක් නො වේ. බොහෝ දෙනෙකුට එක් දෙයක් දීම ද, ප්‍රතිග්‍රාහකයාගේ චුළුමනාව නො පිරිමැසෙන ලෙස මඳ කොට දීම ද නිෂ්ඵලය. එබඳු දීම වල ද වටිනාකමක් නැත. කෙනකුට ආහාරයක් දෙන හොත් කුසගින්න නිවෙන පමණට දිය යුතු ය. වස්ත්‍රයක් දෙන හොත් ප්‍රතිග්‍රාහකයාට හැඳීමට හෝ පෙරවීමට හෝ අන් ප්‍රයෝජනයකට හෝ සෑහෙන වස්ත්‍රයක් දිය යුතුය.

දෙන තැනැත්තා විසින් ගිහියකුට දෙන හොත් ගිහියාට ප්‍රයෝජනවත් දෙයක් ද, පැවිද්දකුට දෙන හොත් පැවිද්දට ප්‍රයෝජනවත් දෙයක් ද, ස්ත්‍රියකට දෙන හොත් ස්ත්‍රියකට ප්‍රයෝජනවත් දේ ද, පුරුෂයකුට දෙන හොත් පුරුෂයකුට ප්‍රයෝජනවත් දේ ද, බාලයකුට දෙන හොත් බාලයාට ප්‍රයෝජනවත් දෙය ද, තිරිසනකුට දෙන හොත් තිරිසනාට ප්‍රයෝජනවත් දෙය ද දිය යුතුය.

සත්ත්ව හිංසාවට පාවිච්චි කරන ආයුධ විෂාදිය නො දිය යුතු ය. මත්පැන් නො දිය යුතුය. අනර්ථයට හේතු වන ක්‍රීඩාභාණ්ඩාදිය නො

දිය යුතුය. රෝගීන්ට අසත්ප්‍රාය ආහාරාදිය නො දිය යුතු ය. සත්ප්‍රාය දෙය වුව ද පමණ ඉක්මවා ඔවුනට නො දිය යුතුය. ගවාදී සතුන් දෙන කල්හි ඔවුනට නො සලකන අයට හා හිංසා කරන අයට නො දිය යුත්තාහ. කුණු වූ දිරු දෙයක් අහක දමන්නාක් මෙන් අනාදරයෙන් නො දී ප්‍රතිග්‍රාහකයාට යහපතක් කිරීමේ අදහසින් කරුණා මෙමිත්‍රියෙන් ම දිය යුතු ය.

දන වස්තුව පිළියෙල කිරීමේ දී ද දීමෙහි දී ද සිත පහද ගෙන දිය යුතුය. දුන් පසු ද සිත පහද ගත යුතුය. දුන් දෙය ගැන නැවත සොයන්නට නොයා යුතු ය. ප්‍රතිග්‍රාහකයන් නො වෙහෙසවා දිය යුතු ය. ප්‍රතිග්‍රාහකයන් ගෙන් හෝ අනිකකුගෙන් හෝ ප්‍රශංසා බලාපොරොත්තුව නො දිය යුතුය. ප්‍රත්‍යුපකාර බලාපොරොත්තුවෙන් නොදිය යුතුය. දීමෙන් සම්බෝධිය හෝ නිවන හැර අන් සැපතක් බලාපොරොත්තු නොවිය යුතුය. පැවිද්දන්ට දෙන කල්හි මා දෙන වස්තුවෙන් මුත් වහන්සේලා සුඛිත ව පහසුවෙන් පිළිවෙත් පුරා තම තමන්ගේ අභිමතාර්ථය සිදු කර ගනිත්වා යි සලකා දිය යුතුය. ගිහියන්ට දෙන කල්හි මාගේ වස්තුවෙන් මොවුහු සුඛිත වෙත්වායි, සලකා දිය යුතුය. තමන්ගේ දනය පිළිගත් අය ඉන් පසු කුමක් කෙරෙත් ද යි වැඩි දුරට සොයන්නට නො යා යුතුය. එසේ කරන්නට යාමෙන් අපර වේතනාව නරක් වී කරගත් පිනේ ශක්තිය ද හීන විය හැකිය.

ප්‍රතිග්‍රාහක විභාගය

ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ගේ ගුණ සම්පන්නියද දනය මහත් ඵල වීමට කරුණෙකි. ගුණවත් ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ට දෙන දනය මහත් ඵල වේ. ගුණ හීනයන්ට දෙන දනය අල්ප ඵල වන්නේය. එහෙත් දයකයා ගුණ සම්පන්න නම් කා හට වුව ද කරන දීම මහත්ඵල වේ. එබැවින්

"යො සීලවා දුස්සීලෙසු දදති දනං
ධම්මේන ලද්ධං සුපසන්නවිත්තො.
අභිසද්දහං කම්මඵලං උළාරං
සා දක්ඛිණා දයකතො විසුජ්ඣති"

යි දක්ෂිණාවිභංග සූත්‍රයේ වදාරා තිබේ. යම් සිල්වතෙක් පහන් සිතින් දැනුමින් ලත් දෙය කර්ම කර්මඵලය විශ්වාස කොට දුශ්ශීලයන්ට දේ ද, ඒ දීම දයකයා ගේ වශයෙන් මහත්ඵල වන්නේය යනු එහි අදහස යි.

අන්‍ය සත්ත්වයන්ට - පුද්ගලයන්ට අනුග්‍රහ කිරීමේ අදහස උසස් ගුණයකි. ප්‍රධාන පව් සියල්ල ම අනුන්ට කරන නපුරුකම් ය. විපත් ය. අනුන්ට අනුග්‍රහ කිරීමේ අදහස යමෙකුට ඇති නම් හේ අනුන්ට අපරාධ නො කරන්නේ ය.

එබැවින් සිල් සමාදන් වූවන් නුවූවන් හේ සිල්වතෙකි. මහ බෝසත්හු නිතර ම අනුන්ට අනුග්‍රහ කිරීමේ අදහස ඇත්තේ ය. එබැවින් එතුමෝ නිතර ම සිල්වත්හු ය. ගුණවත්හු ය. තමන් ගුණවත් බැවින් මහබෝසතුන් විසින් දෙන දනය කවරකුට දුනත් එය උතුම් පිනක් වන්නේය. වෙසතුරු රජතුමා කිසි ගුණයක් නැති ජූජක බමුණාට දුන් දනය මහපොළොව ද සෙලවී ගිය මහ පිනක් වූයේ එහෙයිනි. මහබෝසතුන්ගේ දන පාරමිතාව උපමා නැති තරම් විශාල ව්‍යාපාරයෙකි. එහි විශාලත්වය -

"සො සාගරෙ ජලධිකං රුධිරං අදසි
භූමිං පරාජිය සමං සමදසි දනං
මෙරුජ්ජමාණමධිකඤ්ච සමොලි සීසං
බෙ තාරකාධිකතරං නයනං අදසි"

යනුවෙන් දක්වා තිබේ "ඒ මහබෝසනාණන් වහන්සේ සාගරයේ ජලයට අධික කොට ලේ දුන් සේක. මහ පොළොව පරදවා ඇඟ මස් දුන් සේක. මහමෙරේ ප්‍රමාණයට අධික කොට ඔටුනු පළන් හිස් දන් දුන් සේක. අහසේ තරුවලට අධික කොට ඇස් දුන් සේක"යනු එහි තේරුම යි.

සිල්වතුන් සොයා දන් දෙන්නට ගිය හොත් මහ බෝසත් කෙනකුට ඉහත කී වස්තූන් දෙන්නට කිසි කලෙක සිදු නො වන්නේ ය. කෙනකු ගේ ලේ මස් ඇස් ඉස් පිළිගන්නා සිල්වතා කවරේ ද? ඒවා පිළිගැනීමට කැමති වන සිල්වතුන් නො සෙවිය හැකි බැවින් මහ බෝසනාණන් වහන්සේ සාගර ජලය පරදවා ලේ දන් දෙන්නට ඇත්තේ ද දුශ්ශීලයන්ට ම ය. මහ පොළොව පරදවා ඇඟ මස් දෙන්නට ඇත්තේ ද දුශ්ශීලයන්ට ම ය. මහමෙර පරදවා හිස් දෙන්නට ඇත්තේ ද දුශ්ශීලයන්ට ම ය. අහසේ තරු පරදවා ඇස් දෙනට ඇත්තේ ද දුශ්ශීලයන්ට ම ය.

දන් දීම සඳහා සිල්වතුන් ම සොයන්නට ගිය හොත් මහ බෝසත් කෙනකුට දන පාරමිතාව සම්පූර්ණ කොට කිසි කලෙක බුදුවන්නට නො ලැබෙන්නේ ය. එබැවින් මහ බෝසත්හු ප්‍රතිග්‍රාහක විභාගයක් නො කොට ම දන් දෙති. එහෙත් එතුමෝ ගුණවත් ප්‍රතිග්‍රාහකයන් ලත් කල්හි ඒ උතුමන්ට වඩා ආදරයෙන් දන් දෙති.

ප්‍රත්‍යේක බෝධි පාරමිතාව ගැන පොත පතේ දැක්වෙන කරුණු ඇත්තේ ස්වල්පයෙකි. ප්‍රතිග්‍රාහකයන් සම්බන්ධයෙන් ප්‍රත්‍යේක බෝධි සත්ත්වයන් ගේ පිළිපැදීමත් මහා බෝධි සත්ත්වයන්ගේ පිළිපැදීම වැනි විය යුතුය. ශ්‍රාවක බෝධි සත්ත්වයන් ගේ වර්ත අනුව බලන කල්හි ප්‍රතිග්‍රාහකයන් සොයා දන් දීම ඔවුන්ට යහපත් බව කිව යුතුය. එහෙත් තමන් වෙත පැමිණෙන කවර ප්‍රතිග්‍රාහකයෙකුට වුව ද විභාගයක්

නැතිව ශ්‍රාවක බෝධි සත්ත්වවරු ද දන් දෙති. ඔවුහු භික්ෂු භික්ෂුණි උපාසකෝපාසිකාවනට විශේෂයෙන් දන් දෙති.

කලින් සිය නිවෙස තීර්ථකයන්ට පැන් පොකුණක් කර තුබුණු උපාලි ගෘහපතිතුමා රත්නත්‍රය සරණ යාමෙන් පසු තීර්ථකයනට සිය නිවසට පැමිණීම තහනම් කළේය. භික්ෂු භික්ෂුණි උපාසකෝ-පාසිකාවන්ට සිය නිවස විවෘත කළේය. පැමිණෙන තීර්ථකයනට නිවසෙන් පිටතට ගෙන ගොස් දෙන ලෙස සේවකයනට අණ කළේ ය. තීර්ථකයන්ට දීම සම්පූර්ණයෙන් නො නැවැත් විය. ශ්‍රාවක බෝධිය පතනුවන් විසින් උපාලි ගෘහපතිතුමා ගේ දන් දීම ආදර්ශයට ගත යුතුය.

දුශ්ශීල දනය

මෙකල ඇතැමෙක් දුශ්ශීල දනය මහා පාපයකැ යි මහා අපරාධය කැ යි හඬ නගති. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්ෂිණාවිභංග සූත්‍රයෙහි දනමය කුශලය කුඩා මහත්වීම් වශයෙන් දක්ෂිණාර්භයන් හෙවත් ප්‍රතිග්‍රාහකයන් බෙදා දක්වා තිබේ. දුන හොත් දෙන තැනැත්තාට පවි සිදුවන නො දිය යුතු පුද්ගලයකු එහි හෝ අන් තැනක හෝ දක්වා වදරා නැත. කවරකුට වත් නො දිය යුතු යයි බුදුන් වහන්සේ කොතැනකදී වත් නො වදළ සේක. යමෙක් කාහට වුවත් නො දීමට අනුශාසනය කෙරේ නම්, හේ ප්‍රතිග්‍රාහකයාගේ ලාභය නැති කිරීමෙන් හා දයකයාගේ කුශලය නැති කිරීමෙන් ද පාපයක් කර ගන්නේ ය. තමාගේ සත්පුරුෂ ගුණය ද නැති කර ගන්නේ ය. දන් දීම් වැළැක්වීම ගැන බුදුන් වහන්සේ වදරා තිබෙන්නේ මෙසේ ය.

"යො බො වච්ඡ, පරං දනං දදන්තං වාරෙති. සො තිණ්ණං අන්තරායකරො හොති, තිණ්ණං පාරිපන්ථිකො, කතමෙසං තිණ්ණං?"

දයකස්ස පුඤ්ඤන්තරායකරො භොති. පටිග්ගාභකානං ලාභන්තරාය කරො භොති, පුබ්බෙව ඛො පනස්ස අත්තා ඛතො ව භොති උපහතොව."

(අංගුත්තර නිකාය - තික නිපාත)

"වච්ඡය, යමෙක් අනුන්ට දන් දෙන්නකු එයින් වළක්වා ද හේ තිදෙනකුට අන්තරාය කරන්නේ වේ. තිදෙනකුගේ වස්තුව පැහැර ගන්නා සොරෙක් වේ. කවර තිදෙනකුට හේ අන්තරාය කෙරේ ද? දයකයාගේ පිනට අන්තරාය කෙරේ. ප්‍රතිග්‍රාහකයාගේ ලාභයට අන්තරාය කරන්නේ වේ. පළමුවෙන් තමා ගේ සත්පුරුෂ ගුණය භාරා දූමුයේ වේ. සත්පුරුෂ ගුණය නැති කළ කෙනෙක් වේ" ය යනු එහි තේරුම යි.

උග්ග සිටු තුමාගේ චරිතය.

වැදෑ රට හස්ති ග්‍රාමයෙහි විසූ උග්ග සිටු තුමා ගේ චරිතය ද දන් දෙන්නවුන් විසින් සැලකිය යුත්තකි. එය අංගුත්තර නිකායේ අෂ්ටක නිපාතයේ ගෘහපති වර්ගයේ දක්නා ලැබේ. දිනක් තථාගතයන් වහන්සේ වැදෑ රට හස්ති ග්‍රාමයෙහි වැඩ වෙසෙන සේක්, උග්ග සිටු තුමා ආශ්වය්‍යී කරුණු අටක් ඇති කෙනෙකු යි වදළ සේක. එය ඇසූ එක් හික්ෂුවක් උග්ග සිටු තුමා වෙත ගොස් "මහතාණෙනි, ඔබ කෙරෙහි ආශ්වය්‍යී කරුණු අටක් ඇතහ යි තථාගතයන් වහන්සේ වදළ සේක. පින්වත! ඔබ කෙරෙහි ඇති ඒ ආශ්වය්‍යී කරුණු මොනවා ද යි අපි දැන ගනු කැමැත්තමිහ. අපටද ඒවා කියනු මැනව" යි කීහ.

උග්ග සිටුතුමා තමා කෙරෙහි ඇති ආශ්වය්‍යී කරුණු අටක් ඒ හික්ෂුවට ප්‍රකාශ කෙළේය. හික්ෂුන් වහන්සේ බුදුන් වහන්සේ වෙත ගොස් උග්ග සිටු තුමා කී කරුණු උන්වහන්සේට සැලකළහ.

තථාගතයන් වහන්සේ ඒ සියල්ල එසේ ම යයි ස්ථිර කළ සේක. පිළිගත් සේක. ඒවා දනු කැමැත්තන් විසින් අංගුත්තර නිකායෙන් බලාගත යුතුය. ඒවායින් එක් කරුණක් දැක්වෙන්නේ මෙසේ ය.

"අනච්ඡරියං ඛො පන භන්තෙ, සංසෙ නිමන්තිතෙ දෙවතා උපසංකමිත්වා ආරොචෙන්ති, අසුකො ගහපති භික්ඛු උභතො භාග විමුත්තො, අසුකො පඤ්ඤා විමුත්තො, අසුකො කායසක්ඛී, අසුකො දිට්ඨිප්පත්තෝ, අසුකො සද්දවිමුත්තො, අසුකො සද්ධානුසාරී, අසුකො ධම්මානුසාරී, අසුකො සීලවා කල්‍යාණ ධම්මො, අසුකෝ දුස්සීලො පාපධම්මොති, සංසං ඛො පනාභං භන්තෙ පරිච්ඡන්තො නාභිජානාමි එවං චිත්තං උප්පාදෙතා, ඉමස්ස වා ථොකං දෙම ඉමස්ස වා බහුකන්ති, අඵබ්වාභං භන්තෙ සමචිත්තොව දෙමි. අයං ඛො මෙ භන්තෙ ජට්ඨො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො සංවිජ්ජති."

මේ උග්ග සිටුතුමා ඔහුගේ එක් ආශ්වයී කරුණක් ඒ භික්ෂුවට සැලකළ සැටි දැක්වෙන අංගුත්තර නිකායේ එන පාඨයෙකි. ඒ පාඨයෙන් දැක්වෙන්නේ උග්ග සිටුතුමා සංඝයා හට ආරාධනා කොට දන් දෙන්නට සැරසෙන විට රාත්‍රියෙහි දෙවියන් අවුත් ඒ සිටුවරයාට පසු දින දන් පිළිගැනීමට පැමිණෙන භික්ෂුන්ගේ තතු කියන බවත්, එතුමා "මේ භික්ෂුව සිල්වත්ය. මේ භික්ෂුව දුශ්ශීල ය" යි දැන ගෙන ම දන් දෙතත් සිල්වතුන්ට වැඩි කොට දෙන්නටත් දුශ්ශීලයන් ට මද කොට දෙන්නටත් නො සිතා, රහත් නො රහත් සිල්වත් දුසිල් සැමට සම සිතින් සම සේ දෙන බවත් එතුමා කෙරහි ඇති සවන ආශ්වයී කරුණ බව ය.

උග්ග සිටුතුමා අනාගාමී ආයී පුද්ගලයෙකි. දුශ්ශීලයනට දීම පාපයක් නම් අනාගාමී පුද්ගලයෙකු වූ උග්ග සිටුතුමා දැන දැන ම කෙසේ නම් දුශ්ශීලයනට දන් දේ ද? නො දේ ම ය. ඇතැමුන් කියන සැටියට දැන දැනම දුශ්ශීලයනට දන් දීම පපයක් නම්, බුදුන් වහන්සේ

එය උග්ග සිටුකුමා ගේ මහා ගුණයක් කොට ආශ්වයාචී කරුණක් කොට නො වදරන සේක. මේ කාරණයෙන් පෙනෙන්නේ දුශ්ශීලයන් හැර සිල්වතුන් තෝරා දන් දෙනවාට වඩා හැමට ම දීම උසස් බව ය. දුශ්ශීලයන්ට දන් දීම පාපයකැ යි කියන්නවුන් එසේ කියන්නේ ආගම නො දැනීම නිසා හෝ ඊයාචී නිසා හෝ වඩ වඩා ලාභ උපදවා ගැනීම පිණිස හෝ විය යුතුය.

කෙරාටික කම වැඩි වැඩි පමණට වඩ වඩා සිල්වතකු සැටියට ලොවට පෙනී සිටිය හැකි ය. එබැවින් කෙනෙක් සිල්වත් ද දුශ්ශීල ද කියා තේරුම් ගැනීම පහසු නොවේ. ලෝකයා විසින් උග්‍ර සිල්වතුන් සැටියට සලකන අය අතර දුශ්ශීලයන් සිටිය හැකි ය. දුශ්ශීලයන් කොට සලකන අය අතර හොඳ සිල්වතුන් ද සිටින්නට බැරි නැත. කෙනෙක් සැබැවට සිල්වත් ද? නැත ද? යන බව තේරුම් ගත හැකි වන්නේ බොහෝ කල් ළඟින් ආශ්‍රය කළ හොත් ය. එසේ කළත් ඒ බව කල්පනා කරන්නකුට මිස සැමට ම තේරුම් ගත නො හැකි ය. ධර්ම විනය දෙක දත් නුවණැතියකුට මිස අනිකකුට තේරුම් නො ගත හැකිය. එ බැවින් බුදුන් වහන්සේ කොසොල් රජතුමාට,:

"සංවාසෙන බො මහාරාජ සීලං වෙදිතබ්බං. තඤ්ච බො දීසෙන අද්ධුනා න ඉත්තරං මනසි කරොතා නො අමනසිකරොතා, පඤ්ඤවතා නො දුප්පඤ්ඤෙන"

යනු වදළ සේක. අනුන් ගේ තතු සොයා ගැනීම පහසු කායාචීයක් නො වන බැවින් දනපාරමිතාව පුරන පින්වතා විසින් කවරකුට වුව ද දී තමා ගේ පාරමිතාව සම්පූර්ණ කර ගත යුතු ය. දන් දීමට සිත නමා ගැනීමට දුෂ්කර වී තිබෙන්නේ බොහෝ දෙනාට අනුන් ගේ නුගුණ සෙවීම ම පුරුදු වී තිබෙන බැවිනි. අනුන් ගේ අගුණ සොයන අගුණ ගණන් ගන්නා ස්වභාවය හැර දමා අනුන්ගේ ගුණ සොයන කෙනකු විය යුතු ය. ලෝකයෙහි ගුණයක් ඇත්තේ ම නැති

අගුණ ම ඇති පුද්ගලයෙක් සෙවිය නො හැකි ය. යම් කිසි එක් ගුණයක්වත් කා කෙරෙහිත් ඇත. ප්‍රතිග්‍රාහකයා ගේ අගුණ සිහිකරන්නට නො ගොස් ඔහු කෙරෙහි ඇති ගුණයක් සොයා සිත පහද ගැනීමෙන් දීම කළ හැකි වේ.

ප්‍රතිග්‍රාහකයා හරක් මරන්නේ නම් හේ මිනී නො මරන්නේය, මිනී මරන්නකුට වඩා මේ හරක් මරන්නා ගුණවතෙකැ යි සිතා ගත යුතු ය. ප්‍රතිග්‍රාහකයා මිනීත් මරන්නේ නම් ඔහු මා පියන් නො මරන්නේ ය, මා පියනුත් මරණ මේ ලෝකයෙහි මා පියන් නො මරන මොහු හොඳය යි සිතා ගත යුතු ය. මෙසේ අනුන්ගේ ගුණ දක්නට පුරුදු කර ගැනීමෙන් දන පාරමිතාව පිරීම පහසු වේ. දීම කරුණාව පෙරදැරි කර ගෙන කරන්නා හට දුශ්ශීලයාට දීම වඩාත් පහසු ය.

සිල්වතා ය, දුශ්ශීලයා ය යන දෙදෙනාගෙන් වඩා කරුණාවට පාත්‍ර වන්නේ දුශ්ශීලයා ය. දුශ්ශීලයා දුශ්ශීල භාවයෙන් මෙලොව පිරිහෙයි. මරණින් මතු ද අපාගත වෙයි. එබැවින් හේ අනුකම්පා කළ යුත්තෙකි. මරණින් මතු අපාගත වී මහ දුකට පත් වන්නට සිටින මොහු මාගේ දනයෙන් මඳ සුවයක්වත් ලබාවා යි අනුකම්පා වශයෙන් දුශ්ශීලයාට දිය හැකි ය. දුශ්ශීලයාට දීම පාපයක යන ඇතැම් භවතුන් ගේ කීම ගැන මුළා වී සිල්වතුන් ම සොයන්නට නො සිට කා හට හෝ දන් දී දන පාරමිතාව සම්පූර්ණ කෙරෙත්වා.

දුනයේ ප්‍රභේද

ත්‍රිවිධ දුනය

ආමිස දුනය, අභය දුනය, ධර්ම දුනය යි දුනය තුන් වැදැරුම් වේ. මිනිසුන් ගේ හා අන්‍ය සත්ත්වයන්ගේ ද සැපයට හේතු වන ආහාර පානාදි වස්තූන් කම්පල අදහා දීම ආමිස දුන නම් වේ. සත්ත්වයන්ගේ

සැපයට හේතු වන නිරවද්‍ය වූ සකල අවිඥනක සවිඥනක වස්තූහු දිය යුක්තාහ. එබැවින් දන වස්තූන් ගේ වශයෙන් කියත හොත් බොහෝ ආමිස දනයෝ ඇත්තාහ.

සංක්ෂේපයෙන් කියත හොත් බාහිර වස්තු දනය ය, ආභ්‍යන්තරික වස්තු දනය යි ආමිස දනය දෙ වැදැරුම් බව කිව යුතුය. ආහාර - පාන - වස්ත්‍ර - බෙහෙත් - කෙත් - වතු - රන් - රිදී - මුතු - මැණික් - මිල - මුදල් - ගේ - ඇඳ - පුටු - මේස - පැදුරු - කොට්ටි - කැති - උදුලු - නගුල් - වෑ - පොරෝ - පිහියා - මල් - සුවඳ - විලවුන් ආදී අවිඥනක වස්තූන් හා ඇත් අස්, මහිණාදී සවිඥනක වස්තූන් ද දීම බාහිර දන නම් වේ. ඇස් - ඉස් - මස් - ලේ ආදී තමාගේ ශරීරයේ කොටස් හා දසත්වයට පැමිණීම වශයෙන් සම්පූර්ණ ආත්ම භාවය ද දීම ආභ්‍යන්තරික වස්තු දන නම් වේ.

අභය දනය යනු රජුන් ගෙන් හෝ සොරුන්ගෙන් හෝ සතුරන්ගෙන් හෝ සිංහ ව්‍යාඝ්‍රාදී නපුරු සතුන්ගෙන් හෝ යක්ෂ ප්‍රේතාදී භූතයන්ගෙන් හෝ ගින්නෙන් දියෙන් සුලඟින් හෝ සත්ත්වයනට හයක් පැමිණි කල්හි ඉන් ඔවුන් මිදවීම හා අනාගතයට ඇති විය හැකි විපත් නො වනු පිණිස ආරක්ෂාව ඇති කිරීමත් ය.

ධර්ම දනය යනු ලාභ සත්කාර කීර්ති ප්‍රශංසාපේක්ෂාවන් නැති ව, අනුන්ට නිග්‍රහ කිරීමේ හෝ තමන් උසස් කිරීමේ හෝ අදහසින් තොරව, කරුණා මෙමත්‍රියෙන් අන්‍යන්ට ත්‍යාගන ධර්මය කියා දීම ය, ධර්ම කපීකයන් ට සත්කාර කොට බණ කියවීම ය, දහම් පොත් පත් සම්පාදනය කිරීමය, දහම් පොත් පත් මුද්‍රණය කරවා හෝ මිලයට ගෙන හෝ දීම ය, ධර්මය උගන්වන ගුරුවරුන්ට ඒ සඳහා ආධාර කිරීම ය, ධර්මය උගන්නා ශිෂ්‍යනට ඒ සඳහා ආධාර කිරීම ය, දහම් හල් කරවීම ය, පොත් ගුල් පිහිටුවීම ය, ත්‍යාගන ධර්මයෙන් අන්‍ය වූ නිරවද්‍ය විද්‍යා

ශාස්ත්‍ර උගැන්වීම ය, ඒවා උගන්වන තැන් ඇති කිරීම ය යන ආදිය සිදු කිරීම ය.

කරුණු කියා දී අබෞද්ධයන් බෞද්ධයන් කර වීම ය, බුදු සස්තෙහි නො පහන් අය පැහැද වීම ය, බෞද්ධ වූවන් සුවර්තයෙහි පිහිට වීම ය, සිල් සමාදන් නො වන්නවුන් සීල සමාදනයෙහි යෙදවීම ය, ගිහියන් පැවිදි කරවා බුදු සස්තට ඇතුළු කරවීම ය, පැවිද්දන් ශීලාදී ගුණයෙන් සම්පූර්ණ කිරීමෙහි යෙදවීම ය, රූපා - රූප ධ්‍යානයන් හා අභිඥ උපදවා ගැනීමෙහි උත්සාහවත් කරවීම ය, ශ්‍රාවක බෝධියෙන් නිවන් පතනුවන් විදසුන් වඩා මග පල ලබා ගැනීමෙහි උත්සාහ වත් කර වීම ය, ඒවාට උපදෙස් දීම ය, යෝගාවචරයනට අනුබල දීම ය යන මොහු ද ධර්ම දනයෝය.

චතුර්විධ දනය

විවර දනය, පිණ්ඩපාත දනය, සේනාසන දනය, ගිලානපච්චය දනය යි විනය ක්‍රමයෙන් දන සතරක් වේ. තථාගතයන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවක වූ භික්ෂු භික්ෂුණී සාමණේර සාමණේරී ශික්ෂමානා යන මොවුන්ගේ පහසුව සඳහා විවරය, පිණ්ඩපාතය, සේනාසනය, ගිලානපච්චය යන මේ වස්තු සතර කොටස පිළිගැනීමට හා පරිභෝග කිරීමට අවසර දී වදාළ සේක.

විවර යනු භික්ෂුන් වහන්සේලා හඳින පොරවන වස්තුවලට හා උන්වහන්සේලාට කැප වූ අන්‍ය වස්තු වලට ද බුදු සස්තෙහි ව්‍යවහාර කරන නමෙකි. විවර නාමයෙන් හඳුන්වන ඒ වස්තු දීම විවර දන නම් වේ.

අරුණෝදයේ පටන් ඉර මුදුන් වීම තෙක් කාලය බුද්ධාදීන් ආහාර වලදන කාලය යි. පිණ්ඩපාත යනු ඒ කාලයෙහි පමණක් කැපවූ

ආහාර පානයන්ට නමෙකි. පිණිඬපාත නාමයෙන් හැඳින්වෙන ආහාර පානයන් දීම පිණිඬපාත දාන නම් වේ.

සේනාසන යනු වාසය කරන ගෙවලට හා නිදන හිඳින ඇඳ පුටු ආදී වස්තූන්ට නමෙකි. සේනාසන නාමයෙන් හඳුන්වන වස්තූන් දීම සේනාසන දාන නම් වේ.

ගිලානප්පච්චය යනු බෙහෙත් පිණිස ගන්නා වස්තූන්ට නමෙකි. බෙහෙත් පිණිස ගත හැකි වස්තු පිණිඬපාත නාමයෙන් හඳුන්වන වස්තු අතර ද ඇත්තේ ය. බෙහෙත් වතු දු ඒවා ගිලානප්පච්චය නාමයෙන් හඳුන්වන වස්තු කොටසට ඇතුළු නොවේ. ඒවා ගැන විශේෂ විභාග විනයෙන් දත යුතු ය. විනයෙහි ගිලානප්පච්චය නාමයෙන් හඳුන්වන හික්ෂුන්ට විකාලයෙහි ද කැපවූ වස්තූන් දීම ගිලානප්පච්චය දාන නම් වේ.

සවැදැරුම් දානය

රූපදාන ය, සඳ්දදාන ය, ගන්ධදාන ය, රසදාන ය, පොට්ඨබ්බදාන ය, ධම්මදානය යි දානය අභිධම් ක්‍රමයෙන් සවැදැරුම් වේ.

රූප දානය යනු පැහැය දීමයි. පැහැය හෙවත් වර්ණය දීමක් වශයෙන් සලකා නිල් - රතු - කහ සුදු ආදී පැහැයයන් ඇති පුෂ්ප වස්තූන්ද වස්තූන් ද ශරීරය වර්ණවත් කිරීමට පාවිච්චි කරන සුනු වර්ග - කල්ක වර්ග බෙහෙත් වර්ග ද , ගෘහ වස්තූන්ද වස්තූන් වර්ණවත් කිරීමට ගන්නා සායම් වර්ග ද දීම රූප දාන නම් වේ.

සඳ්ද දානය යනු හඬ දීම ය. ශබ්දය මල් පොකුරක් සේ අතින් ගෙන අනෙකකුගේ අතට දිය හැක්කක් නොවේ. ශබ්දය පූජා කරමි යි තුනුරුවන් උදෙසා ගණ්ඨා බෙර ආදිය වැයීම ය, මිල දී පූජා පිණිස අනුන් ලවා වාදනය කරවීමය. ශබ්ද දානය වශයෙන් සලකා සුදුසු

තැන්වල ගණයා ආදිය පිහිටවීම ය, ධර්ම කථිකයනට හඬ වැඩෙන - හඬ මිහිරි වන බෙහෙත් පිදීම ය, ධර්ම සෝභා කිරීමය. ශබ්දදන වශයෙන් සලකා බණ පිරිත් කීම ය, කියවීම ය යන ආදීහු ශබ්ද දනයෝ ය.

ගන්ධදනය යනු සුවඳ දීම ය. ගන්ධය ද රූප ශබ්දයන් මෙන් ම වස්තුවෙන් උපුටා අතට ගෙන අනෙකකු අතට දිය හැකියක් නො වේ. ගන්ධ දන වශයෙන් සලකා සුවඳ ඇත්තා වූ මල් ආදී වස්තූන් තුනුරුවනට පිදීම ද අන්‍ය ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ට දීම ද ගන්ධ දනය ය.

මධුර තික්තාදී රසයන් දීම රස දනය ය. රසය ද ආහාරාදී වස්තුවෙන් උපුටා දිය හැක්කක් නො වේ. රසය දෙමි ය, මේ මාගේ රස දනය යි සලකා රසය ඇත්තා වූ ආහාර පානාදිය දීම රසදනය වේ.

ඓතිහාසිකව සැපයුණු කල්හි ශරීරයට සැප දුක් ඇති වන වස්තූන්ට නමෙකි. එක ම වස්තුව සැපීමෙන් ශරීරයට සැප දුක් දෙක ම ඇති වන බැවින්, දීම සඳහා සැපීමෙන් ශරීරයට සැපය පමණක් ඇති වන වස්තු කොටස් නැත. ඓතිහාසිකව දන වශයෙන් සලකා ශරීර සුඛයට හේතු වන වස්තු ඇඳ - පුටු - ඇතිරිලි - කොට්ට - මෙට්ට ආදිය දීම ඓතිහාසිකව දන ය.

රූප ශබ්දදී අරමුණු පසට අයත් නො වන සියල්ල ම ධම්ම නම් වේ. ඒවායින් කවරක් හෝ දීම ධම්ම දන නම් වේ. ආමිස දන, අභය දන - ධම්ම දන යන තෙ වැදැරුම් දනයෙහි කියැවෙන ධර්මදනය අනෙකකි. අභිධර්ම ක්‍රමයෙන් කරන දන විභාගයේදී කියන මේ ධර්ම දනය අනෙකකි. තුන් ආකාර දනයට අයත් වූ ඇතැම් ආමිස දනය ද අභය දනය ද ධර්ම දනය ද ආරම්භණ හේදයෙන් කියන ධම්ම දනයට අයත් වේ.

ආරම්භණ භේදයෙන් කියන ධර්මදනය, ඕජා දන - පාන දන - ජීවිත දන යන මොවුන් ගේ වශයෙන් දන යුතුය. කිරි - වෙඩරු - ගිතෙල් - මී පැණි - සකුරු - තලතෙල් ආදී ඕජා බහුල වස්තූන් ඕජා දන වශයෙන් සලකා දීම ඕජා දන නම් වේ. පිපාසාව සන්සිඳවීමේ අදහසින් පිපාසාව නසන පාන වර්ග දීම පාන දන නම් වේ. ජීවිත දන වශයෙන් සලකා දිවි පැවැත්වීමට වුවමනා ආහාර පාන බෙහෙත් ආදිය දීම ය, රෝගීන්ට වෙදුන් පමුණුවා දීම ය, බන්ධන වලට හසුවී සිටින සතුන් මිඳවීම ය, දෑල් ආදී සතුන් මැරීමේ උපකරණ විනාශ කරවීම ය යන ආදිය ජීවිත දන නම් වේ. ඕජා දන - පාන දන - ජීවිත දන යන මේවා ධර්ම දනයෝ ය. ධර්ම දන දෙකක් ඇති බැවින් අවුල් විය හැකිය. අවුල් නොකර ගත යුතු ය.

දන පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්තිය

සැපයට හේතු වන බාහිර වස්තූන් හා ශරීරාවයවයන් ද ජීවිතය ද පරිත්‍යාග කිරීම ය, සත්ත්වයනට පැමිණියා වූ ද පැමිණෙන්නට තිබෙන්නා වූ ද හය දුරු කිරීම ය, ධර්මෝපදේශ දීමෙන් සත්ත්වයනට අනුග්‍රහ කිරීම ය, පිදිය යුත්තන් පිදීම ය යන මේවා දන පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්තිය ය.

මහ බෝසතුන්ගේ දන පාරමිතා ප්‍රතිපත්තිය මෙසේ ය - බාහිර වස්තූන් දෙන්නා වූ මහ බෝසත්හු යමෙක් ලබනු කැමති වේ නම් ඒ දෙය ඔහුට දෙති. ප්‍රතිග්‍රාහකයා නො පතන, ඔහුට නො වුවමනා දෙය නො දෙති. ඒ ඒ අයට වුවමනා වස්තූන් තුමු ම දන, ඉල්ලන්නට කලින් ම ද ඒවා දෙති. දෙන කල්හි ද ආලය ඉතිරි කර නොගෙන සම්පූර්ණයෙන් ම නිරපේක්ෂව දෙති. දිය යුතු වස්තු ඇත හොත් ප්‍රතිග්‍රාහකයාට සෑහෙන පමණට ම ප්‍රතිග්‍රාහකයාගේ වුවමනාව

පිරිමැසෙන සැටියට ම දෙති. දැන වස්තුව මඳ කල්හි ඇති සැටියට දෙති.

අනුනට අනර්ථ විය හැකි මත්පැන් විෂ ආයුධාදිය නො දෙති. අනර්ථයට හේතු වන ප්‍රමාදයට හේතු වන ක්‍රීඩා භාණ්ඩාදිය නො දෙති. ගිලනුන්ට හා යාවකයන්ට අහිත වූ දෑ නො දෙති. පමණට වඩා ද නොදෙති. ගිහියන්ට සුදුසු දෑ ගිහියන්ට දෙති. පැවිද්දන්ට සුදුසු දෑ පැවිද්දන්ට දෙති. මාපියෝ ය, අඹු දරුවෝ ය, මිතුරෝ ය, දසයෝය, කම්කරුවෝ ය යන මොවුන්ගෙන් කිසිවකුට පීඩාවක් නො වන සැටියට ම දෙති. උසස් දෙයක් වටිනා දෙයක් දෙන්නට ප්‍රතිඥා කොට සුළු දෙයක් නො වටනා දෙයක් නො දෙති. හුඟක් දෙන්නට ප්‍රතිඥා කොට මඳක් නොදෙති. ලාභ සත්කාර කීර්ති ප්‍රශංසා නිසා නො දෙති. ප්‍රත්‍යුපකාර බලාපොරොත්තුවෙන් නො දෙති. දීමෙහි දී සම්බෝධිය හැර අන් ඵලයක් බලාපොරොත්තු නො වෙති. යාවකයා හෝ දැන වස්තුව හෝ පිළිකුල් කොට නො දෙති.

දෙන තැනැත්තාට අලාභ කරන අවමන් කරන ගුණ නැති නො හික්මුණු යාවකයන්ට ද, අහක දමන්නාක් මෙන් නො දී ආදරයෙන් ම දෙති. කර්මය හා කර්ම ඵලය සඳහා ම දෙති. දුර සිට ගෙන්වා පැමිණි කල්හි පමා කොට දීම් ආදියෙන් යාවකයන් වෙහෙසවා නො දෙති. නො වෙහෙසවා ම දෙති. අනුන් රැවටීමේ අදහසින් හෝ බිඳවීමේ අදහසින් හෝ නො දෙති. අනුන්ට අනුග්‍රහ කිරීමේ ශුද්ධාධ්‍යානයෙන් ම දෙති. දයකයාට කරදර කරන යාවකයන්ට ද රැවීමක් සැර කිරීමක් නො කොට ප්‍රිය වචනයෙන් කථා කොට ම දෙති.

යම් වස්තුවක් ගැන තමන් ගේ ආලය අධික බව දැනුණ හොත්, මහ බෝසත්හු අමාරුවෙන් වුව ද ප්‍රතිග්‍රාහකයන් සොයා ඒ දෙය ඉක්මනින් ම දෙති. ලෝභය වැඩෙන්නට නො දෙති. සුළු දෙයක් පමණක් ඇති කල්හි යාවකයකු පැමිණ ඒ දෙය ඉල්ලුවහොත් අකීර්ති

පණ්ඩිතයන් තමන් නිරාහාරව සිට ගෙන දන් දුන්නාක් මෙන්, තමන් ගැන නො බලා යාවකයාගේ දුක තමන් බාර ගෙන තමන් පීඩා විඳිමින් යාවකයා සුවපත් කරති. යාවකයාගේ මනදෙළ පුරවති.

ගවාදී සතුන් දෙන කල්හි ඔවුනට නො සලකන, වද දෙන අසත්පුරුෂයනට නොදී කරුණාවෙන් ඔවුන්ගෙන් ප්‍රයෝජන ගන්නා අයට ම දෙති. දසයන් කම්කරුවන් අඹුදරුවන් දෙන කල්හි ඔවුන්ගේ කැමැත්ත නො ලබා ඔවුනට නො දන්වා නො දෙති. යක්ෂ රාක්ෂසාදීන්ට හෝ නපුරු මිත්සුන්ට හෝ දූත දූත ඔවුන් නො දෙති. රජය දෙන කල්හි ද දූතමිත් සෙමෙන් රට පාලනය කරන සත්පුරුෂයෙකුට ම මිස ජනයා පෙළන රට වනසන අසත් පුරුෂයනට නො දෙති. මේ මහා බෝසතුන්ගේ බාහිර වස්තු දනයේ ප්‍රතිපත්තිය ය.

මහ බෝසතුන් ගේ අභ්‍යන්තර වස්තු දීමේ ප්‍රතිපත්තිය මෙසේය: දසත්වයට පැමිණීම ය, අත් පා ලේ මස් ආදිය දීම ය යි අභ්‍යන්තර වස්තු දනය දෙවැදැරුම් වේ. ලෝකයේ ඇතැම්හු කුසගින්න නිවා ගනු පිණිස හෝ යම්කිසි විශේෂ වස්තුවක් ලබනු පිණිස හෝ අනුන්ගේ දසත්වයට පැමිණෙති. මහ බෝසත්හු තමන් තෘෂ්ණා දසත්වයෙන් මිදෙනු පිණිස ද, ලොකයා තෘෂ්ණා දසත්වයෙන් මුදවනු පිණිස ද, දන පාරමිතාව පුරනුවස් තුමු ම තමන්ගේ ආත්මභාවය අනුන්ට කැප කරති. බාහිර වස්තුවක් දෙන්නාක් මෙන් ම කිසිම පැකිළීමක් පසු බැසීමක් නැතිව, ලේ - මස් - අත් - පා ආදිය ශරීයයෙන් වෙන්කොට දෙති.

ආධ්‍යාත්මික වස්තුන් දෙන බෝසත්හු ඒවා නිෂ්ඵල වන ලෙස නො දෙති. යමකින් ප්‍රතිග්‍රාහකයා හට ඒකාන්තයෙන් ප්‍රයෝජන වන බව දන හොත් ඒ දෙය පමණක් ඔහුට දෙති. අනෙකක් නො දෙති. එතුමෝ මාරකායික දෙවියනට හෝ ප්‍රයෝජනයක් නැති ව හිංසාව පිණිස ඉල්ලන්නවුන්ට හෝ ඒවා නො දෙති. උමතුකම හෝ මෝඩකම හෝ නිසා ඉල්ලන්නවුන්ට ද නො දෙති. ප්‍රයෝජනයක් ඇති ව ඉල්ලන

කෙනෙකු මුණ ගැසුණ හොත් එවැන්නන් දුර්ලභ බැවින් එකෙණෙහි ම දෙති.

දන් දීමෙන් මහ බෝසතුන් බලාපොරොත්තු වන කරුණු

ආමිස දනය දෙන්නා වූ මහ බෝසත්හු මේ දනයෙන් සත්ත්වයනට ආයුෂ - වර්ණ - සුඛ - බල - ප්‍රතිභාණාදිය හා අර්භත්වය ද නිපදවන්නෙමි යි ආහාර දෙති. සත්ත්වයන්ගේ තෘෂ්ණා පිපාසාව සන්සිඳුවන්නෙමි යි පානයන් දෙති. ශරීරයේ රන්වන් පැහැය හා හිරි මතප් නමැති ආභරණයන් ද ලබමි යි වස්ත්‍ර දෙති. සෘද්ධි බලය හා නිර්වාණ සුඛය ලබනු පිණිස රථ වාහන දෙති. ශීල සුගන්ධය ලබනු පිණිස සුවඳ දෙති. බුද්ධි ගුණ ශෝභාව ලබනු පිණිස මල් හා සුවඳ දෙති. බෝධි මණ්ඩලය ලබනු පිණිස ආසන දෙති. තථාගත සෙය්‍යාව ඇතිවනු පිණිස යහන් දෙති. සත්ත්වයන්ට පිහිට විය හැකි වනු පිණිස ආවාස දෙති. පසැස් ලබනු පිණිස පහන් දෙති. ව්‍යාමප්‍රභාව පිණිස රූප දෙති. බ්‍රහ්ම ස්වරය පිණිස ශබ්දය දෙති. සකල ලෝකයාට ප්‍රිය වනු පිණිස රසය දෙති. බුද්ධි සුබ්‍රිමාල භාවය පිණිස ස්ප්‍රෂ්ට දනය කෙරති. අපරාමර භාවය පිණිස බෙහෙත් දෙති. ක්ලේශ දුසත්වයෙන් මිදෙනු පිණිස දසයනට නිදහස දෙති. සද්ධර්මාහිරතිය පිණිස නිරවද්‍ය ක්‍රීඩා රතියට හේතු වන වස්තූන් දෙති. සකල සත්ත්වයන් ම දරු බවට පමුණුවා ගනු පිණිස දරුවන් දෙති. සකල ලෝකයේ ම ස්වාමීත්වය පිණිස භාය්‍යාවන් දෙති. මහාපුරුෂ ලක්ෂණ සම්පත්තිය පිණිස රන් රිදී මුතු මැණික් ආදිය දෙති. අනුවාසඤ්ජන සම්පත්තිය පිණිස නා නා විධ ආභරණයන් දෙති.

දහම් ගබඩාව ලබනු පිණිස වස්තු ගබඩා දෙති. ධර්මරාජ්‍ය ප්‍රතිලාභය පිණිස රාජ්‍යයන් දෙති. වක්‍ර ලක්ෂණයෙන් හෙබි පාදයන්ගෙන් මහබෝමැඩට ගමන් කළ හැකි වනු පිණිස පාදයන් දෙති.

චතුරෝසයෙන් එතර විය හැකි වනු පිණිස හා සත්ත්වයන්ට දහම් නැමති අත දිය හැකි වනු පිණිස අත් දෙති. ශ්‍රද්ධාදි ඉන්ද්‍රියයන් ලබනු පිණිස කන්තාසාදිය දෙති. සමන්ත වක්ඛු නම් වූ සියල්ල දන්තා නුවණැස ලබණු පිණිස ඇස් දන් දෙති. දක්තා වූ ද, අසන්තා වූ ද, සිහි කරන්තා වූ ද, උවැටන් කරන්තා වූ ද, ජනයාට හිත සුව ඵලවන බුද්ධ ශරීරය ලබනු පිණිස ලේ මස් දෙති. සකල ලෝකයාට ම උතුම් වනු පිණිස උත්තමාංග නම් වූ හිස් දෙති.

එසේ දෙන්තා වූ බෝසත්හු අනේසන වශයෙන් නො දෙති. පරුපසාතය පිණිස නො දෙති, භය නිසා නො දෙති, ලජ්ජාව නිසා නො දෙති, ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ට කිපී නො දෙති. ප්‍රණීතය ඇති කල්හි එය සඟවා අප්‍රණීතය නො දෙති. තමන්ගේ උසස් බව පෙන්වීමට නො දෙති. අනුන් පහත් කිරීමට නොදෙති. එලය බලාගෙන නො දෙති. යාවකයන් පිළිකල් කොට නො දෙති. අනාදරයෙන් නො දෙති. මනාකොට ම දෙති. සියතින් දෙති. සුදුසු කාලයෙහි ම දෙති. ගරු කොට දෙති. විභාගයක් නැති ව දෙති. තුන් කල්හි ම සොම්නසින් ම දෙති. දී නො පසුතැවෙති. ප්‍රතිග්‍රාහකයන් වශයෙන් මානාවමානය නො කොට දෙති. ප්‍රතිග්‍රාහකයන්ට ප්‍රිය කථාවෙන් ම දෙති. ආහාරය දෙන කල්හි වස්ත්‍රාදිය පිරිවර කොට දෙති. වස්ත්‍ර දෙන කල්හි ආහාරාදිය පිරිවර කොට දෙති. යානාදිය දෙන කල්හි ද එසේ ම පරිවාර වස්තූන් සමඟ දෙති. රූපදනය දෙන කල්හි ඉතිරි ආරම්මණයන් ද පිරිවර කොට දෙති. ශබ්ධ දනාදිය එසේම පිරිවර සහිත කොට දෙති.

මේ මහා බෝධිසත්ත්වයන් විසින් දනපාරමිතාව පුරන ආකාරය ය. එතරම් උසස් දන පාරමිතාවක් නො පිරුයේද ප්‍රත්‍යේක බෝධියට හා ශ්‍රාවක බෝධියට පැමිණිය හැකි ය. එබැවින් ප්‍රත්‍යේක බෝධිසත්ත්වයන් හා ශ්‍රාවක බෝධිසත්ත්වයෝ මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ දන පාරමිතාවක් පුරති. ප්‍රත්‍යේක බෝධිසත්ත්වයන් හා ශ්‍රාවක

බෝධිසත්වයන් විසින් දන පාරමිතාව පිරිය යුතු ආකාරය ද මහාබෝධි සත්වයන්ගේ ප්‍රතිපත්තිය අනුව සලකා ගත යුතු ය.

දහ පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා විධිය

දීම හැම දෙනා විසින් ම නො කළ හැකි දුෂ්කර කායථියක් බව ඉහත දක්වා ඇත. ඒ දුෂ්කර ක්‍රියාව සිදු කළ හැකි වීමට කාරණානුකූලව ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කළ යුතු ය. ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කිරීම යනු කල්පනා කිරීම ය. සිතීම ය. එය කළ යුත්තේ මෙසේ ය.

ධනය බොහෝ දෙනා ඇලුම් කරන දෙයකි. එක් අයකු අයත් කරගෙන සිටින ධනය හැකි නම් ධන හිමියා මරා වුව ද ගනු කැමැත්ත ඇත්තෝ බොහෝ ය. අවකාශ ලද හොත් ඔවුහු ධනය පැහැර නො ගන්නාහු නො වෙති. එබැවින් ධනය තිබීම ධන හිමියාට අන්තරායෙකි. කෙනෙකුට ධනය තිබීම නො ඉවසන්නෝ බොහෝ ය. එබැවින් ධනය සතුරන් බෝවීමට හේතුවෙකි. ලෝකයේ ඇති වන කෝලාහල වලින් වැඩි කොටසක් ධනය නිසාම ඇති වෙයි. ධනය කෝලාහල ඇති වීමට ද වෙෙර ඇති කිරීමට ද හේතුවකි. ධනය ලැබීමට ද ආරක්ෂා කිරීමට ද බොහෝ දුක් ගත යුතුය. පර පීඩනාදී පවිකම් ද ඒ නිසා නොයෙක් විට කරන්නට සිදු වේ.

කෙසේ ආරක්ෂා කළත් ඒ ධනය රාජවෝරාදීන් විසින් පැහැර ගත හැකි ය. දිය - ගිනි - සුළං ආදියෙන් ද විනාශ විය හැකි ය. ධන විනාශයෙන් ද ශෝකාදී දුක් වේ. නො දී වියදම් නො කොට මසුරුකමින් රැස් කර ගෙන සිටින්නාවූ ධනය හිමියාට පලක් නැත. ඔහුට එයින් ඇත්තේ ආරක්ෂා කිරීමේ දුක පමණෙකි. මසුරු කමින් කිසිවකුට නො දී වියදම් නො කර ධනයට ඇලුම් කරමින් විසීම

මරණින් මතු අපායෝත්පත්තියට ද හේතු වෙයි. දුක සේ රැස් කර ගත් ධනය වියදම් වීම ද ධන හිමියාට ශෝකයට කරුණෙකි. මෙසේ බලන කල්හි ධනය සෙවීම ය, ආරක්ෂා කිරීම ය, වියදම් වීම ය, විනාශවීම ය යන හැම කරුණකින් ම ධනහිමියාට ඇති වන්නේ දුක ය.

ධනය නිසා නැයෝ නැයන් මරති. සහෝදරයෝ සහෝදරයන් මරති. දරුවෝ මා පියන් මරති. අඹුවෝ සැමියන් මරති. සැමියෝ අඹුවන් මරති. මුල මැද අග යන තුන් තැන්හි ම දුක් ඇති කරන්නා වූ පව් ඇති කරන්නා වූ විශ්වාසය නො තැබිය හැක්කා වූ මහානර්ථකර වූ ධනයෙන් වන්නා වූ අන්තරායයන්ගෙන් මිදීමට ඇත්තා වූ එකම උපාය ඒ ධනය හැර දීමය. එයින් ගත හැක්කා වූ උසස්ම ප්‍රයෝජනය ද දන් දීම ය. දන් දීමෙන් ධනයෙන් ගත හැකි උසස් ප්‍රයෝජනය මා විසින් ගත යුතුය යි මෙනෙහි කළ යුතු ය.

මේ යාවකයෝ, හැරදමා පරලොව යන්නට සිදු වන ධනය ගෙන යාමට මා හට උපදෙස් දෙන ගුරුවරයෝ යයි ද, මරණ ගින්නෙන් දූවෙන මේ ලෝකයෙන් මාගේ ධනය බැහැර කර ගැනීමට උපකාර කාරයෝ යයි ද, බැහැර කරන්නා වූ මාගේ ධනය ආරක්ෂා කර තැබීමට ස්ථානයෝ යයි ද, දන් දීමෙහි යෙදීමෙන් මා හට ලොවුතුරා බුදුබව ලබා ගැනීමට ආධාර කරන කල්‍යාණ මිත්‍රයෝ යයි ද මෙනෙහි කළ යුතු ය.

ඒකාන්තයෙන් හැර යන්නට සිදුවන මේ ධනය ඉල්ලන්නට කලින් ම යාවකයනට දිය යුතුය. අමාරුවෙන් වුව ද ප්‍රතිග්‍රාහකයන් සොයා දිය යුතු වස්තුව ඉල්ලන්නට මා කරා යාවකයන් පැමිණීම මාගේ භාග්‍යයෙකි. යාවකයනට දීම් වශයෙන් මා කරන්නේ මා හට ම අනුග්‍රහයෙකි. යාවකයන් නැති වුවහොත් මා හට දැන පාරමිතාව පිරිය නොහෙන බැවින් මා විසින් ඔවුනට හැකි තාක් අනුග්‍රහ කළ යුතු ය. ඔවුනට දීම සඳහා මා විසින් වස්තුව සෙවිය යුතු යයි ද මෙනෙහි කළ යුතුය.

නො ඉල්ලා යාවකයෝ මගේ ධනය කවද ගෙන යන්නාහු ද? කෙසේ මම යාවකයනට ප්‍රිය වෙමි ද? යාවකයෝ කෙසේ මා හට ප්‍රිය වන්නහු ද? කවද මම දෙමින් සතුටු වන්නෙමි ද? කවද මම දුන් දේ ගැන සතුටු වන්නෙමි ද? කෙසේ මා හට යාවකයෝ ඇති වෙත් ද? කෙසේ මා කෙරෙහි මහත් වූ දුනාධ්‍යාශය ඇති වේ ද? බෝධිසත්ත්වයෙක් මි යි කියා ගන්නා මම යාවකයන් හා ධනය ද ඇති කල්හි නො දෙන්නේ නම් එය මාගේ මහා වඤ්චාවෙකැ යි ද මෙනෙහි කළ යුතුය.

අභ්‍යන්තර වස්තු දනය ගැන මෙනෙහි කළ යුතු ආකාරය මෙසේ ය: කෙසේ ආරක්ෂා කළත් යම්කිසි දිනයක දී ජීවිතය ඒකාන්තයෙන් නැසෙන්නේය, ශරීරය ද ඉන්පසු කුණුවී යාමෙන් හෝ සතුන්ට ආහාර වීමෙන් හෝ පොළොවට පස් වීමෙන් හෝ කෙළවර වන්නේ ය. ඊට කලින් ලේ - මස් ආදී ශරීරාවයවයන් හා ජීවිතය ද චූළමනා කෙනකුට දීම ම ඉන් ගත හැකි ප්‍රයෝජනය ගැනීම ය. එබැවින් ප්‍රතිග්‍රාහකයකු ලද හොත් මාගේ ලේ - මස් ආදිය ද ජීවිතය ද ඔහුට දිය යුතුය යි මෙනෙහි කළ යුතු ය.

ලේ මස් ආදිය හෝ ජීවිතය හෝ ඉල්ලන්නා කෙරෙහි කෝපය ඇති විය හැකිය. එසේ නොවනු පිණිස ඒවා ඉල්ලන අය ගැන මෙනෙහි කළ යුතු ආකාරය මෙසේය: යම්කිසි දවසක කුණු වී මිනිසුන්ට ලං විය නො හෙන තැනට පැමිණෙන්නා වූ මේ සිරුර ද, කෙසේ ආරක්ෂා කළත් පැවැත්විය නොහෙන ජීවිතය ද, උදර අදහස් ඇති බෝසත්හු නිකම් ම විනාශ වී යන්නට කලින් ප්‍රතිග්‍රාහකයන් අමාරුවෙන් චූළ ද සොය දන් දෙන්නාහ. ඒවා ගන්නා ප්‍රතිග්‍රාහකයෝ ද සුලභ නො වෙති. සෙවීමක් නො කොට මොහු මා වෙත පැමිණීම මාගේ වාසනාවෙක, මොහු මට බුදුබව ලබා දීමට පැමිණියෙක, මාගේ

අදහස සිදු කිරීමට උපකාර වනු පිණිස පැමිණි මොහු ගේ අදහස ද මා විසින් සිදු කළ යුතු යයි ද මෙනෙහි කළ යුතු ය.

ලෝභය නූපදනාකාරයෙන් අප්‍රභිණ බැවින් සමහර විට බෝසතුන්ගේ සන්තානයෙහි ද එය නැඟී සිටිය හැකි ය. දන වස්තූන් පිළිබඳ ලෝභය හෙවත් නො දෙනු කැමැත්ත ඇති වුව හොත් එය දුරු කර ගනු පිණිස මෙනෙහි කළ යුතු ආකාරය මෙසේය: සත්පුරුෂය, සම්බෝධිය පිණිස පින් රැස් කරන්නා වූ නුඹ මේ කය හා ජීවිතය ද, ඒ දෙක පරිත්‍යාගයෙන් ලැබෙන කුශලය ද, සියලු වස්තූන් ගේ යහපත පිණිස පරිත්‍යාග කෙළෙහි ය. එසේ කළ නුඹේ බාහිර වස්තු වලට ඇළුම් කිරීම වනාහි එළඳෙන දී කඹයට ඇළුම් කිරීමක් වැන්න. එය නුඹට නුසුදුසු යයි මෙනෙහි කළ යුතු ය.

මිනිසුන් විසින් දලු කඩාගෙන යන, කොළ කඩා ගෙන යන, අතු කපා ගෙන යන, පොතු ගලවා ගෙන යන, මුල් උපුටා ගෙන යන මහත් වූ බෙහෙත් ගස ඒ ගැන කිසිවක් නො සිතන්නාක් මෙන් සකල ලෝකයාට ම යහපත සිදු කිරීමට බලාපොරොත්තු වන මා විසින් ද අනේක දූඛයන්ට උත්පත්තිස්ථාන වූ අපවිත්‍ර දෑ ගලන - උතුරන මේ සිරුර අනුන්ගේ යහපත පිණිස යෙදවීමෙහි දී කිසිදු නො මනා අදහසක් ඇති කර ගත යුතු නොවේ යයි ද සිතිය යුතු ය.

ඒකාන්තයෙන් බිඳෙන - දිරන - විසිරෙන ස්වභාවය ඇති ධාතු සමූහයක් වූ මේ සිරුරෙහි හා බාහිර වස්තූන්ගේ ද කිසි වෙනසක් නැත. මේ සිරුර මම ය කියා ද මාගේ ආත්මය කියා ද ගැනීම සම්මෝහයක් ම ය. එබැවින් බාහිර වස්තූන්හි මෙන් ම ලේ - මස් - අත් - පා - ඇස් - කන් ආදීන්හි ද ආලය හළ යුතුය. මාගේ බාහිර වස්තූන් මෙන්ම ලේ මස් ආදිය ද කැමති කෙනෙක් ගනිත්වා යි සිතිය යුතුය. මේ දන පාරමිතාව පිළිබඳ වූ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා ක්‍රමය යි.

මෙසේ නැවත නැවත මෙනෙහි කරන්නා වූ සම්බෝධියට නැමුණා වූ - සම්බෝධියට බර වූ සිත් ඇත්තා වූ බෝසතුන් ගේ සිත කෙලෙසුන් කෙරෙන් දුරු වී පිරිසිදු වෙයි. ඔවුන්ට ධනය ය, ශරීරය ය, ජීවිතය ය යන මේවා කෙරෙහි අපේක්ෂාව තුනී වෙයි. ඒ හේතුවෙන් විශුද්ධ ප්‍රතිපත්තියෙහි පිහිටියා වූ බෝසතුන්ට වඩ වඩා වස්තු පරිත්‍යාගයෙන් ද, අභය දන ධර්මදන වශයෙන් ද, සත්ත්වයනට අනුග්‍රහ කිරීම් වශයෙන් ද දන පාරමිතාව පිරීමෙහි සමර්ථ භාවය ඇති වේ.

දන පාරමිතාවේ ප්‍රභේද

සාමාන්‍යයෙන් දන පාරමිතාව එකක් වුව ද එය දන පාරමිතාව ය, දන උප පාරමිතාව ය, දන පරමාර්ථ පාරමිතාව ය යි ත්‍රිවිධ වේ.

"පුත්තදරධනාදි උපකරණ පරිච්චාගො දන පාරමී, අත්තනො අංග පරිච්චාගො දන උපපාරමී. අත්තනො ජීවිත පරිච්චාගො දනපරමත්ථ පාරමී".

පුත්තදර ධනාදි උපකරණ පරිත්‍යාගය දන පාරමිතාව නම් වේ. ලේ - මස් - ඇස් - කන් - අත් - පා ආදී තමාගේ ශරීරාවයව පරිත්‍යාගය දන උප පාරමී නම් වේ. දෙවෙනි දන පාරමිතාව යනු එහි තේරුම යි. තමා ගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කිරීම දන පරමාර්ථ පාරමී නම් වේ. උසස් දන පාරමිතාව ය යනු එහි තේරුම යි.

සාමාන්‍යයෙන් එකක් වූ දන පාරමිතාව මෙසේ තුනට බෙද කියනුයේ ත්‍රිවිධ බෝධීන්ගේ වශයෙනි. ලොවුතුරා බුදු බවට පෙරුම් පුරුන බෝසතුන් විසින් දන පාරමිතාව ය, දන උප පාරමිතාව ය, දන පරමාර්ථ පාරමිතාව ය යන මේ තුනම පිරිය යුතු ය. ප්‍රතෝක සම්බෝධියට පෙරුම් පුරන බෝසතුන් විසින් දන පාරමිතාව ය, දන

උප පාරමිතාව ය යන දෙක පිරිස යුතුය. ශ්‍රාවක බෝධියට පෙරුම් පුරන බෝසතුන් විසින් දන පාරමිතාව පිරිස යුතුය. දන පාරමිතා තුන ම පිරිස හැකි තැනැත්තෝ ලොච්තුරා බුදු බවට පැමිණෙති. පළමුවන දෙවන පාරමිතා දෙක පමණක් පිරිස හැකි තැනැත්තෝ පසේ බුදු බවට පැමිණෙති. පළමුවන දන පාරමිතාව පමණක් පිරිස හැකි තැනැත්තෝ ශ්‍රාවක බෝධියට පැමිණෙති. ශීල පාරමිතාදී ඉතිරි පාරමිතා නවයෙහි මේ ප්‍රභේදය කියන ලද පරිද්දෙන් සැලකිය යුතු ය.

මහබෝසතාණන් වහන්සේ ගේ දන පාරමිතාව පිළිබඳව විසය්හ ජාතකය, අකිත්ති ජාතකය, සංඛ ජාතකය, නිමි ජාතකය, වෙස්සන්තර ජාතකය, කුරු රාජ වරියාව, මහාසුදස්සනරාජ වරියාව, මහා ගෝවින්ද වරියාව, චන්දරාජ වරියාව යන ආදිය කිය යුතු ය.

දන උප පාරමිතාව පිළිබඳව සිව් ජාතකය, චුල්ලපදුම ජාතකය, ඡද්දන්ත ජාතකය, සීලවනාගරාජ ජාතකය කිව යුතුය.

දන පරමාර්ථ පාරමිතාව පිළිබඳව සස ජාතකය, නිග්‍රෝධමිග ජාතකය, බදිරංගාර ජාතකය, මහාකපි ජාතකය, ජයද්දිස ජාතකය යනාදිය කිය යුතු ය.

තිලෝක විජය චක්‍රවර්ති රජතුමා ගේ මනෝමය දහය

පින් පව් වනුයේ ඒ ඒ ක්‍රියා සිදු කරන්නා වූ සිත් ය. යම් කිසි දන වස්තුවක් ප්‍රතිග්‍රාහකයකුට දෙන්නා වූ සිත හෙවත් දීමේ දී පහළ වන්නා වූ සිත බඳු වූ සිතක්, දන වස්තුවක් හා ප්‍රතිග්‍රාහකයකු නො මැතිව යමකුට තමාගේ සන්තානයෙහි ඇති කර ගත හැකි නම්, ඒ සිත ද සත්‍ය වශයෙන් දීම සිදු කරන්නා වූ සිත සේ ම කුශල් සිතක් වේ.

යම්කිසි දූත වස්තුවක් ප්‍රතිග්‍රාහකයෙකුට දීමෙහි දී ඇතිවන කුශල සිතට සමාන සිතක් දූත වස්තුවක් හා ප්‍රතිග්‍රාහකයකු නැති ව ඉපදවීම ඉතා දුෂ්කර ය.

අතීතයේ අප මහ බෝසතාණන් වහන්සේ ත්‍රිලෝක විජය නම් වූ චක්‍රවර්ති රජ ව මනෝමය මහා දනයක් දුන් බව බුද්ධාපදන පාළියෙහි දැක් වේ. මනෝමය දනය යනු දූත වස්තූන් හා ප්‍රතිග්‍රාහකයන් නැතිව, දූත වස්තු හා ප්‍රතිග්‍රාහකයන් සිතින් ම මවා ගෙන සිතින් ම දෙන්නා වූ දනයෙකි. ත්‍රිලෝක විජය චක්‍රවර්ති රජතුමා දුන් මනෝමය දනය කවර ආකාරයකින් වත් සත්‍ය වශයෙන් සිදු කළ නො හෙන අති විශාල දනයෙකි. ඒ මෙසේ යැ:

එතුමා විවේකස්ථානයක හිඳ දසදහසක් සක්වළ සෑම තැන ම දියෙහි ද, ගොඩ ද, අහසේ ද ඇත්තා වූ රන් - රිදී - මුතු - මැණික් ආදී රත්ත සියල්ල තමාගේ භවනය සමීපයට සිතින් රැස් කළේ ය. එය සත්‍ය වශයෙන් රැස් කිරීමක් නො වේ. රැස් කරන සේ ද - රැස් වූ සේ ද සිතින් සිතා ගැනීමකි. ඉක්බිති එතුමා සිතින් ම රිදියෙන් බීමක් කොට ඒ රත්නයන්ගෙන් මහල් බොහෝ ගණනක් ඇති දහස් ගනන් කාමර ඇති, දහස් ගණන් ශාලා ඇති, දහස් ගණන් දෙර ඇති, දහස් ගණන් කණු ඇති මාලාකර්ම ලතාකර්මයෙන් සුසැදි අති විශාල ප්‍රාසාදයක් සිතින් ම තැනූයේ ය. ඉර - සඳ - තරු ආදියෙන් අලංකාර කරන ලද වියනින් ද, රහුදූල් - මල් දම් - කොඩි - තොරන් - පුන් කලස් ආදියෙන් ද එය දෙව් විමනක් සේ සරසන ලද්දේය. එහි නොයෙක් පැහැති බුමුතුරුණු අතුරා සත් රුවනින් ම කල ලක්ෂ ගනන් හිඳින නිදන අසුන් පිහිට වී ය. ඒවායේ අගනා ඇතිරිලි අතුරන ලදහ. කොට්ට - මෙට්ට තබන ලදහ. පහන් පිහිටුවන ලදහ. වාසස්ථානයකට තිබිය යුතු සියල්ල ම එහි තබන ලද හ.

ඉක්බිති රජතුමා අතීත වූ ද, වර්තමාන වූ ද සියලු බුදුවරයන් වහන්සේලා ද, පසේ බුදුවරයන් වහන්සේලා ද, බුද්ධ ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා ද ඒ ප්‍රාසාදයට සිතින් වැඩම කරවන ලදහ. දෙව්ලොව හා මිනිස්ලොව කප් රුක් වලින් නා නා වස්ත්‍රයන් ගෙන ඒ සැම දෙනා වහන්සේට සිතින් ම තුන් සිවුරු පිඳී ය. ප්‍රණීතවත් ආහාර පානයන් පිළියෙල කොට මාණිකාමය පාත්‍රවලට බෙද ඒ බුදු පසේබුදු මහරහතන් වහන්සේලාට සිතින් ම පිරිනැමී ය. තෙල් ගිතෙල් මී සකුරු ආදී බෙහෙත් වර්ග ද ඒ ආයතීයන් යන් වහන්සේලාට පිරිනැමීය.

එතුමා තමාගේ ප්‍රාසාදයෙහි ස්වර්ණමය අසුන්වල බුදු පසේබුදු - මහරහතන් වහන්සේලාගෙන් සමහර කෙනකු සැනපී සිටින සැටි ද, සමහර කෙනකු සමාපත්තිවලට සම වැඳී සිටින සැටි ද, සමහර කෙනකු දහම් දෙසන සැටි ද, බුදුවරු බුදුවරුන්ගෙන් පැන විවාරන සැටි ද, බුදුවරු ඒවා විසඳන සැටි ද, ශ්‍රාවකයන් බුදුවරයන්ගෙන් පැන විවාරන සැටි ද, බුදුවරු ශ්‍රාවකයන්ගෙන් පැන විවාරන සැටි ද, ඒවා විසඳන සැටි ද, රහතන් වහන්සේලා ඔවුනොවුන් පැන විවාරන විසඳන සැටි ද සිතමින් ප්‍රීති විය.

ප්‍රාසාදය අවට උයන් පොකුණුවල මල් පිපී තිබෙන සැටි ද, තමා මල් නෙලා ප්‍රාසාදයට ගෙන ගොස් පුදන සැටි ද, නා නා වර්ණ පක්ෂීන් ප්‍රාසාදය අවට මල් රුක් වල ගයමින් - නටමින් ඒ පෙදෙස අලංකාර කරන සැටි ද, ප්‍රාසාදය අවට පූජා පිණිස නොයෙක් තුර්යයයන් වාදනය කරන සැටි ද, ගී නැටුම් පවත්වන සැටි ද, දෙව් මිනිසුන් එහි රැස් වන සැටි ද, ගස් මුදුන් කඳු මුදුන් වල නන් පැහැති කොඩි ලෙළදෙන සැටි ද, සිතින් බලමින් එතුමා ප්‍රීති වී ය. එතුමා තමාගේ මනෝමය දනයෙන් ලෝකයා හට මෙසේ අනුමෝදන් කරවන ලද්දේ ය.

"යං කිඤ්චිකුසලං කම්මං කත්තබ්බං කිරියං මම
 කායෙන වාචා මනසා තිදෙස සුකතං මයා
 යෙ සත්තා සඤ්ඤිතො අත්ථී යෙ ච සත්තා අසඤ්ඤිතො

කතං පුඤ්ඤඵලං මය්හං සබ්බෙ භාගී භවන්තු තෙ

යෙසං කතං සුවිදිතං දින්නං පුඤ්ඤඵලං මයා,
යෙව තස්මිං න ජානන්ති දෙවා ගන්ත්වා නිවෙදස්සං
සබ්බලොකමිහි යෙ සත්තා ජීවන්තාහාර හෙතුකා
මනුඤ්ඤං භොජනං සබ්බං ලභන්තු මම වෙතසා"

කය වචන සිත යන තුන් දෙරින් සිදු කළ යුතු වූ කුශලකර්ම සංඛ්‍යාත යම්කිසි ක්‍රියාවක් දෙව්ලොව ඉපදීමට හේතු වන පරිදි මා විසින් මනා කොට කරන ලද ද ඒ කුශලයා ගේ ඵලය,

සිත් ඇත්තා වූ ද සිත් නැත්තා වූ ද සියලු ම සත්ත්වයෝ ලබන්වා. මා විසින් මේ පින් ඵලය දුන් බව නො දන්නා වූ සත්ත්වයනට දෙවියෝ ගොස් ඒ බව දන්වන්වා. ලෝකයේ යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ආහාරයෙන් ජීවත් වෙද්ද, ඒ සියල්ලෝ ම මාගේ කුශල විත්ත බලයෙන් සියලු යහපත් බොජුන් ලබන්වා යනු ඒ ගථාවල අදහස යි.

මෙසේ දෙන ලද මනෝමය දනයෙන් ලැබූ බොහෝ ඵල ද අපදන පාළියෙ දක්වා තිබේ. දික් වන බැවින් මෙහි නො දක්වනු ලැබේ. නැති දේ තමාගේ සිතට ඇති වස්තූන් සේ පෙනෙන සැටියට සිතිය හැක්කේ සමධිය පුරුදු කළ යෝගාවචරයනටය. ත්‍රිලෝක විජය චක්‍රවර්ති රජතුමාට තමාගේ සිතට පෙනෙන සැටියට ප්‍රතිග්‍රාහකයන් හා දන වස්තූන් සිතින් නිර්මිතකර ගත හැකි වූයේ ඔහු යෝගාවචරයකු වූ බැවින් සිතිය හැකි ය.

මේ කථාව මෙහි දක්වන ලද්දේ සිතින් ම ද දනමය කුශලය සිදුකර ගැනීමට ඉඩ ඇති බව දැන ගනු පිණිසය. තමා අයත් වස්තූන් කෙරෙහි ලෝභය දුරු කොට ඒවා දීමට ශක්තිය නැති තැනැත්තන් විසින් වස්තුව වියදුම් නො කොට සිතින් ම දන් දෙමි යි කියා සිතූයේ ද

ඒවායේ බලයක් නැත. ඒවා ඇත්තා වූ වස්තුව දීමේ දී ඇති වන සිතුවම්වලට සමාන නො වන බැවිනි. මනෝමය කුශලය මතු විපාක ගෙන දීමට තරම් ශක්තියක් ඇතිවීමට නම් ඇත්තා වූ වස්තුව දීමේ දී පහළ වන කුසල චිත්තයට සමාන සිත් සිතිය යුතු ය. තමා අයත් වස්තුව දීමට ශක්තියක් නැති කමින් ඒවායේ ලෝභය දුරු කිරීමට ශක්තියක් නැති කමින් සිතින් දන් දෙන තැනැත්තකුට මනෝමය දනය දීම් වශයෙන් තමා අයත් වස්තු පරිත්‍යාග කිරීමේ දී ඇති වන සිත්වලට සමාන සිත් ඇති නො වේ.

මෙය බොහෝ දෙනාට මුළා විය හැකි කරුණෙකි. සිතින් ම දන් දුන්නාම ඇත කියා තමා අයත් වස්තුව නො දී සිතින් ම දෙන්නට සැරසීම නො මග යාමෙකි. තමා ගේ වස්තුවට ඇති ලෝභය දුරු කළ නො හැකියන්ට සිතින් දන්දීම පුරුදු කිරීමෙන් කියයුතු එක්තරා ප්‍රයෝජනයක් ඇත්තේ ය. එනම් දන්දීමේ ශක්තිය ලැබීමය. සිතින් දන් දී දන් දීමට සිත පුරුදු කරන කල්හි දීමට ඇති හීතිය ක්‍රමයෙන් පහවී තමා අයත් වස්තුව දීමේ ශක්තිය ක්‍රමයෙන් ලැබෙන්නේ ය. එසේ කරන තැනැත්තාගේ සිත ක්‍රමයෙන් දීමට නැවෙන්නේ ය. ඒ හේතුවෙන් කල් යාමෙන් ඒ තැනැත්තාට දන් දිය හැකි කෙනකු විය හැකි ය.

**"යෙ ව බුද්ධා අතීතා ව යෙ ව බුද්ධා අනාගතා
පච්චුප්පන්නා ව යෙ බුද්ධා අහං වන්දමි සබ්බද්"**

යනුවෙන් වර්තමාන බෞද්ධයන් කරන වන්දනාව ද නැත්තා වූ බුදුවරයන් සිතින් අරමුණු කොට කරන්නක් බැවින් මනෝමය වන්දනාවෙකි. නැත්තා වූ බුදුවරයන් සිතින් සලකා ගෙන, මල් පහන් - සුවඳ - ආහාර යනාදිය ඒ බුදුවරයන්ට පිදීම ද අර්ධ වශයෙන් මනෝමය දනයකි. එය අර්ධ මනෝමය දනයක් වනුයේ දන් දීමකට තිබිය යුතු දන වස්තුවය - ප්‍රතිග්‍රාහකයෝ ය යන අංග දෙකින් දන වස්තුව වූ එක් අංගයක් ඇති ව ප්‍රතිග්‍රාහකාංගය නැති ව කරන පූජාවක් වන හෙයිනි.

ත්‍රිලෝක විජය රජතුමාගේ දනයට අතීත වර්තමාන බුදුවරයන් වහන්සේලා පමණක් ගන්නා ලදහ. අනාගතබුදුවරයෝ නො ගන්නා ලදහ. ඒ බව -

"යේ ව එතරහි අත්ථි බුද්ධා ලොකෙ අනුත්තරා
අතීතා වත්තමානා ව භවනං සබ්බෙ මා හරිං."

යන අපදන ගාථාවෙන් දැක් වේ. මෙකල කරන වන්දනාවට කාලාත්‍රයෙහි ම බුදුවරයන් ගෙන තිබේ. ඒ වෙනසද සැලකිය යුතු කරුණකි.

පිලින්දවච්ඡ මහ රහතන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක පාරමිතා මහා දූතය

ශ්‍රාවක බෝධිසත්ත්වයන් ගේ දූත පාරමිතාව ගැන දූත ගැනීම සඳහා ද, ඒ ඒ දූතයන් ගේ අනුසස් වෙන වෙන ම දූත ගනු පිණිස ද, පිලින්දවච්ඡ මහ රහතන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක පාරමිතා මහ දූතය දක්වනු ලැබේ.

මෙයින් කල්ප ලක්ෂයකට පෙර පදුමුත්තර නම් වූ බුදුන් වහන්සේ ලොව පහළ වූ සේක. ඒ බුදුන් වහන්සේ ගේ පියාණන් වූ ආනන්ද රජ්ජුරුවෝ අනෙකකුට අවකාශ නො දෙමින් ශ්‍රාවක සංඝයා සහිත වූ බුදුන් වහන්සේට තමන් ම සිව්පසයෙන් උපස්ථාන කලහ. එකල්හි පිලින්දවච්ඡ මහ රහතන් වහන්සේ හසංචතී නගරයෙහි බොහෝ ධන සම්පත් ඇති කුලයක ඉපද ආනන්ද රජතුමාගේ ගේ මිත්‍රයෙක් ව ද උන්හ. දිනක් එතුමා තමාගේ ප්‍රාසාදයෙහි හිඳ සිතනුයේ මට බොහෝ ධනය ඇත්තේ ය. මගේ ගෙය ධනයෙන් පිරුණ තැනක.

බුදුන් වහන්සේ ද ලොව පහළවූ සේක. මා විසින් උන් වහන්සේට දන් දිය යුතුය.

පදුම නම් වූ රාජකුමාරයා විසින් ද බුදුපාමොක් මහ සඟනට ඇතුන් හා ඇඳ පුටු ආදී බොහෝ භාණ්ඩ ද පුදන ලද්දේ ය. මට ද බොහෝ වස්තුව දිය හැකිය ය. මම මීට පෙර කිසිවකු නුදුන් පරිදි මහා දනයක් දෙමි ය. මම ඒ ස්ඵවපරිඡ්ඡාර මහා දනය දීමේ ආදී කර්මිකයා (පළමුවෙන් දෙන තැනැත්තා) වෙමි යි සිතුවේ ය. එසේ සිතා එතුමා බුදුන් ප්‍රමුඛ ලක්ෂයක් භික්ෂූන් වහන්සේලාට පුදනු පිණිස කුඩ ලක්ෂයක් කම්කරුවන් ලවා කරවී ය. පාත්‍ර සිවුරු ආදී භික්ෂූන් වහන්සේලාට කැප වූ භික්ෂූන් වහන්සේලා පරිභෝග කරන්නා වූ, යම් පමණ වස්තු වේ නම් ඒ සියල්ලෙන් ම ලක්ෂය බැගින් රැස් කළේ ය.

පූජා භාණ්ඩ සියල්ල රැස් කොට එතුමා ආනන්ද රජු කරා ගොස් වැඳ කියනුයේ "අප දෙදෙන එක කල ඉපිද එකට ම වැඩුණෝ වෙමු. අපි දෙදෙන සමාන සුව දුක් ඇත්තෝ ද සමාන සිත් ඇත්තෝ ද වෙමු. අපි දෙදෙන කෙනකුට කෙනකු අනුකූලව හැසිරෙන්නෝ වෙමු. මහරජාණෙනි, මට මහත් වෛතසික දුෂ්ඨයක් ඇත්තේ ය. හැකි නම් මාගේ දුක දුරු කරනු මැනවි. මා හට පිහිට වන මැනව" යි කී ය. එකල්හි ආනන්ද රජුටුටුටු කියන්නාහු "අප දෙදෙනා සම සිත් ඇත්තෝ ය. ඔබ ගේ දුක මාගේ ද දුකෙකි. ඉදින් ඔබ දුක මා විසින් දුරු කළ හැකි දෙයක් නම් දුරු කරන බව දැන ගනුව" යි කීහ.

එකල්හි රාජමිත්‍රයා කියනුයේ "දේවයන් වහන්ස, මගේ දුක ලෙහෙසියෙන් දුරු කළ හැකියක් නො වේ. ඔබ එය කිරීමට සමර්ථ නම් මිස නිකම් ගර්ජනා නො කරනු මැනව" යි කීය. එකල්හි රජු "මාගේ රට වුව ද මාගේ ජීවිතය වුව ද ඔබගේ දුක දුරු කර ගැනීමට උවමනා නම් කම්පාවක් නැතිව දෙමි" යි කී හ. රාජමිත්‍රයා කියනු යේ "දේවයන්

වහන්ස, ඔබ වහන්සේ බොහෝ කොට ගර්ජනා කළාහු ය, ඔබගේ ගර්ජනාව හිස් එකක් විය හැකිය. ඔබ ගේ සත්‍යයෙහි ධර්මයෙහි පිහිටීමේ ප්‍රමාණය දැන ගන්නෙමිය" යි කී හ. රජහු කියන්නාහු "ඇත්තා වූ කවරෙක් වුවත් දෙන මා ඔබ තදින් පෙළන්නෙහිය. මා පෙළීමෙන් ඔබට කවර ඵලයක් ද? ඔබට මගෙන් වුවමනා දෙයක් ඇති නම් එය වහා කියව" යි කී හ. "මහරජාණෙනි, මගේ දුක නම් ලෝකාග්‍ර වූ බුදුරජාණන් වහන්සේට සන්කාරයක් කරන්නට නො ලැබීමය. ඒ වරය දීමෙන් මාගේ දුක දුරු කරනු මැනව" යි රාජමිත්‍රයා කීය.

එකල්හි රජහු "තථාගතයන් වහන්සේ කාහටවත් නො දිය යුතු වූ වස්තුවෙක. තථාගතයන් වහන්සේ නො ඉල්ලනු මැනව. අනෙක් කැමති වරයක් දෙමි" යි කීහ. "මහරජ ඔබ පළමු ජීවිතය තෙක් සියල්ල දෙමි" යි ගර්ජනා කළාහු ය. ජීවිතය පවා දෙන්නට කථා කළ ඔබ වහන්සේ විසින් "තථාගතයන් වහන්සේ දිය යුතුය"යි රාජමිත්‍රයා කීය."තථාගතයන් වහන්සේ කිසිවකුට නො දිය යුතු ය. මා විසින් තථාගතයන් වහන්සේ දෙන බවක් නො කියන ලද්දේ ය. ඔබ කැමති ධනයක් ගනුව"යි රජුහු කීහ.

එකල්හි රාජමිත්‍රයා කියනුයේ "ඔබගේ ප්‍රතිඥාවේ හැටියට තථාගතයන් වහන්සේ දිය යුතු ම ය. මේ කාරණය ගැන විනිශ්චයකාරයන් ගෙන් අසමුය"යි කියා රජුද කැඳවා ගෙන විනිශ්චය ශාලාවට ගොස් විනිශ්චයකාරයන්ට නඩු කීහ. විනිශ්චයකාරයෝ නඩුවෙන් රජුපුරුවන් පැරදවූහ. එකල්හි රජහු මිත්‍රයා විසින් තමාගේ දුනය දුන් පසු නැවත තථාගතයන් වහන්සේ දෙන ලෙස විනිශ්චයකාරයන්ට කීහ. විනිශ්චයකාරයෝ කැමති සේ දන් දී ඔබ අදහස සම්පූර්ණ කර ගෙන නැවත බුදුන් වහන්සේ රජුපුරුවන්ට ම දෙන ලෙස රාජමිත්‍රයාට නියම කළෝ ය. රාජමිත්‍රයා විනිශ්චයකාරයන්ට හා රජුට ද වැඳ අවසර ගෙන පදමුත්තර බුදුන්වහන්සේ වෙත මහත්

ප්‍රීතියෙන් එළඹ, ලක්ෂයක් රහතන් වහන්සේලා ද සමඟ තමාගේ නිවසට වැඩම කරන ලෙස ආරාධනය කළේ ය. පදුමුත්තර බුදුන්වහන්සේ ද ඔහු කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් ඔහුගේ ආරාධනය ඉවසා වදළ සේක.

බුදුන් වහන්සේ ඉවසා වදළ බව තේරුම් ගත් ඒ පුරුෂ තෙමේ, ප්‍රීතියෙන් සිත පින පිනා සිය නිවසට ගොස් ශ්‍රේණිමිත්‍රාදී බොහෝ ජනයා රැස් කරවා ගෙන විශාල මණ්ඩපයක් කරවා සපු - නා - වැටකේ - හෙලපියුම් - රත්පියුම් ආදී නානා පුෂ්පයෙන් එය සරසවා එහි ම ලක්ෂයක් කුඩ නංවා, ඒ කුඩ යට නා නා පුෂ්පයෙන් සැරසූ අසුන් ලක්ෂයක් පනවා පූජාව පිළියෙල කෙළේ ය. ඒ අසුන්වලින් ඉතා පහත් අසුන සියයක් අගනේ ය. එසේ පූජාව පිළියෙල කොට පදුමුත්තර බුදුන් වහන්සේට කාලය සැල කළ කල්හි උන් වහන්සේ ලක්ෂයක් ශ්‍රාවකයන් වහන්සේ ද සමඟ එහි වැඩමවා වදළ සේක.

දයක මහතා තථාගතයන් වහන්සේ වැඳ "ස්වාමීනි, මා විසින් පිළියෙළ කරන ලද්ද වූ නිරවද්‍ය වූ කැප වූ මේ කුඩ ලක්ෂය හා අසුන් ලක්ෂය ද මා කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් පිළිගන්නා සේක්වා"යි ආයාචනය කෙළේය. බුදුන් වහන්සේ ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා ද සමඟ ඒ අසුන් හි වැඩහුන් සේක. දයක මහතා සැම දෙනා වහන්සේට ලෝභ පාත්‍රය බැගින් පිළිගන්වා සර්ව පරිෂ්කාර සහිත මහා දනය දුන්නේ ය. පදුමුත්තර බුදුන් වහන්සේ ඔහුට අනුග්‍රහ පිණිස සතියක් ම ඒ මල් මඩුවෙහි වැඩ හුන් සේක. එහිදී පදුමුත්තර බුදුන් වහන්සේ රැස් වූ බොහෝ ජනයාට දහම් දෙසූ සේක. එයින් සුවාසූ දහසක් සත්ත්වයන්ට ධර්මාභිසමය විය.

සත්වන දිනයේ දී පදුමුත්තර බුදුන් වහන්සේ වදරන සේක් "මා ඇතුළු සඟනට සර්වපරිෂ්කාර දනය දුන් මේ පුරුෂයා සසර බොහෝ

සැප සම්පත් ලබා කල්ප ලක්ෂයකින් මතු ලොව පහළ වන්නා වූ ගෞතම නම් වූ තථාගතයන් වහන්සේගේ සස්තෙනි පිලින්දවවිෂ නමින් ශ්‍රාවකයෙක් වී දේවතාවන්ට ප්‍රියමනාප පුද්ගලයන් අතුරෙන් අග්‍රස්ථානය ලබන්නේය"යි වදාළ සේක.

පිලින්දවවිෂ මහ රහතන් වහන්සේ පසු කාලයේ දී තමන් ගේ අතිත චරිතය ප්‍රකාශ කරන්නාහු. ඒ ඒ දනයෙන් ලැබූ ඵලානිසංසයන් වෙත වෙනම ප්‍රකාශ කළාහ. උන්වහන්සේ ලැබූ දානානිසංසයන් දැක්වෙන අපදාන ගාථා හා ඒවායේ තේරුම් ද මෙතැන් පටන් දක්වනු ලැබේ.

ජත්‍රු දුහයේ අනුසස් අට

"ජත්තේ සුගතෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
අට්ඨානිසංසෙ අනුහොමි කම්මානුවිෂවිකෙ මම.

සීතං උණ්භං න ජානාමි රජො ජල්ලං න ලිම්පති
අනුපද්දවො අනීතී ච හොමි අපවිතො සද

සුබ්බච්ඡවිකො හොමි විසදං හොති මානසං
ජත්තසතසහස්සානි භවෙ සංසරතො මම

සබ්බාලංකාර යුත්තානි තස්ස කම්මස්ස වාහසා
ඉමං ජාතිං ධපෙත්වාන මත්ථකෙ ධාරයන්ති මෙ"

බුදුන් වහන්සේට ද උත්තම වූ සංඝයා හට ද කුඩ පුද මාගේ කර්මයට සුදුසු වූ ආනිසංස අටක් අනුභව කරමි. ශීතෝෂ්ණ දෙකින් පීඩා නො ලබමි. මාගේ ශරීරයේ කුණු නො ඇලෙයි. උපද්‍රව නැත්තේ

වෙමි. අන්තරාය නැත්තේ වෙමි. හැම කල්හි අන්‍යයන් විසින් ගරු කරන ලද්දේ වෙමි. සියුම් සම ඇත්තේ වෙමි. මාගේ සිත පිරිසිදු වෙයි. කුඩ පූජා කිරීම වූ ඒ කර්මයේ බලයෙන් සසර සැරිසරන්නා වූ මාගේ හිස මත මේ ජාතියෙන් අන්‍ය ජාතීන්හි සර්වාලංකාරයෙන් යුක්ත වූ කුඩ ලක්ෂයක් දරන්න.

රහත් වූ ජාතියේ උන්වහන්සේ ගේ හිස මත ඡත්‍රධාරණයක් නැති වූයේ අර්හත් ඵල සංඛ්‍යාත ඡත්‍රය දරන හෙයින් නැයි කියා තිබේ.

වස්ත්‍ර දැනගේ අනුසස් අට

"දුස්සානි සුගතෙ දන්වා සංසෙ ගණ වරුත්තමෙ
අට්ඨානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම,

සුවණ්ණේ වණ්ණො විරජො සප්පහාසො පතාපවා
සිනිද්ධං හොති මෙ ගත්තං භවෙ සංසරතො මම

දුස්සසතසහස්සානි සෙතා පීතා ච ලොහිතා
ධාරෙන්ති මත්ථකෙ මය්හං දුස්සදනස්සිදං ඵලං"

බුදුන් වහන්සේට ද ගණන්තම වූ සංඝයා හට ද වස්ත්‍ර පුද, මාගේ කර්මයට සුදුසු වූ අනුසස් අටක් අනුභව කරමි. රන්වන් සිරුර ඇත්තේ වෙමි. ශරීරයේ රජස් නැත්තේ වෙමි. රැස් විහිදෙන ශරීර ඇත්තේ වෙමි. ප්‍රතාප ඇත්තේ වෙමි. මාගේ සිරුර සිනිඳු වෙයි. භවයෙහි හැසිරෙන මාගේ හිස මත සුදු පැහැය ඇත්තා වූ ද, කහ පැහැය ඇත්තා වූ ද, රතු පැහැය ඇත්තා වූ ද ලක්ෂ ගණන් වස්ත්‍ර දරති. මෙය වස්ත්‍ර දැනගේ ඵලය ය.

පාත්‍ර දැනගේ අනුසස් දසය

"පත්තෙ සුගතෙ දත්වා සංඝෙ ගණවරුත්තමේ
දසානිසංඝෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම,

සුවණ්ණථාලෙ මණ්ණථාලෙ රජතෙ පි ව ථාලකෙ
ලොහිතංකමයෙ ථාලෙ පරිභුඤ්ජාමි සබ්බද

අනුපද්දවො අනීති ව භොමි අපචිතො සද
ලාහි අන්තස්ස පානස්ස වත්ථස්ස සයනස්ස ව

න විනස්සන්ති මෙ භොගා ටීරචිත්තො භවාමහං
ධම්මාකාමො සද භොමි අප්පක්ලේසො අනාසවො

දෙවලොකෙ මනුස්සෙ වා අනුබන්ධා ඉමෙ ගුණා
ජායා යථාපි රුක්ඛස්ස සබ්බත්ථ න ජහන්ති මං"

බුදුන් වහන්සේට ද උත්තම වූ සංඝයා වහන්සේට ද පාත්‍ර පුද මාගේ කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් දසයක් වළඳමි. රන් තලි ද මැණික් තලි ද රිදී තලි ද රන් මැණික් තලි ද හැම කල්හි පරිභෝග කරමි. උපද්‍රව නැත්තේ ද අනතුරු නැත්තේ ද වෙමි. හැම කල්හි ගරු කරන ලද්දේ වෙමි. ආහාර පාන වස්ත්‍ර සයනාසන ලබන්නේ වෙමි. මාගේ භෝගයෝ නො නසිති. මම ස්ථීර සිත් ඇත්තේ වෙමි. හැම කල්හි ම ධර්මය කැමති වෙමි. මද කෙලෙස් ඇත්තේ වෙමි. ආශ්‍රව රහිත වෙමි. මේ ගුණයෝ දිව්‍යලෝකයේ ද මනුෂ්‍ය ලෝකයේ ද යන හැම තන්හි ඡායාව ව්‍යාප්තිය නො හරන්නක් මෙන් මා නො හරිමි.

දැලිපිහියා පිදීමේ අනුසස් අට

"විත්තබන්ධන සම්බද්ධා සුකතා වාසියො බහු
දත්වාන බුද්ධ සෙට්ඨස්ස සංඝස්ස ච තථෙවනං
අට්ඨානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම

සුරො හොමි විසාරි ච වෙසාරජ්ජේසු පාරමී
ධිතී විරියවා හොමි පග්ගහිත මනො සද

කිලෙසච්ඡෙදනං ඤාණං සුබ්‍රමං අතුලං සුවිං
සබ්බත්ථ පටිලහාමි තස්ස නිස්සන්දතො අහං."

විචිත්‍ර බන්ධනයෙන් බඳනා ලද (විසිතුරු මිටි ඇති) මනා කොට කරන ලද්ද වූ බොහෝ කරකැති බුද්ධ ශ්‍රේෂ්ඨයන් වහන්සේට හා මහා සංඝයා වහන්සේට ද පුද මාගේ කර්මයට අනුරූප වූ ආනිසංස අටක් වළඳමි. මම හැම කල්හි සුර ද වෙමි. නො විසිරි සිත් ඇත්තේ ද වෙමි. වෛශාරද්‍යයෙහි පරතෙරට පැමිණියෙමි. ධෙය්‍යී ඇත්තේ වෙමි. වීය්‍යී ඇත්තේ වෙමි. ඔසවා ගන්නා ලද සිත් ඇත්තේ වෙමි. කෙලෙස් සිද්ධින්නා වූ සියුම් වූ අසම වූ ශුද්ධ වූ ඥානය හැම කල්හි ඒ කර්ම බලයෙන් ලබමි. (මෙහි පෙනෙන්නේ කරුණු සතෙකි. එබැවින් අට්ඨානිසංසෙ අනුභොමි යන්න සත්තානිසංසෙ අනුභොමි යි කියා විය යුතු ය යි සිතමි.)

පිහියා පිදීමේ අනුසස් පස

"අකක්කසෙ අඵරුසෙ සුධොතෙ සත්ථකෙ බහු
පසන්නචිත්තො දත්වාන බුද්ධෙ සංසෙ තථෙව ච,

පඤ්චානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම

කල්‍යාණවිත්තං විරියං ඛන්තිං ච මෙන්තසත්ථකං

**තණ්හා සල්ලස්ස ඡන්තත්තා පඤ්ඤසත්ථං අනුත්තරං
චජ්ජරෙන සමං ඤාණං තෙසං නිස්සන්දතො ලභෙ"**

අකර්කශ වූ අඵරුශ වූ මොනවට පණ පොවන ලද්ද වූ බොහෝ පිහියා බුදුනට ද සංඝයාට ද පහත් සිතින් දී මාගේ කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් පසක් ලබමි. යහපත් සිත් ද, වීර්යය ද, ක්ෂාන්තිය ද, මෛත්‍රිය නැමැති සැත ද, තෘෂ්ණා සංඛ්‍යාත සුල ද සුන් කළ බැවින් අනුත්තර වූ ප්‍රඥ ගස්ත්‍රය වූ චත්‍රායුධය හා සමාන වූ ඥානය ඒවායේ අනුසස් වශයෙන් ලබමි.

ඉඳි කටු දීමේ අනුසස් සත

**"සුවියො සුගතෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ,
පඤ්චානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුව්ඡවිකෙ මම**

**න සංසයො කංඛච්ඡෙදෙ අභිරූපො ච භොගවා
තික්ඛපඤ්ඤෙ සද භොමි සංසරන්තො භවාහවෙ**

**ගම්භිරං නිපුණං ධානං අත්ථං ඤාණෙන පස්සයිං
චජ්ජරග්ග සමං ඤාණං භොති මෙ තමසාතනං"**

බුදුන්වහන්සේට හා උත්තම සංඝයා වහන්සේට ඉඳිකටු පුද මාගේ කර්මයට අනුරූප ආනිසංස පසක් ලබමි. සැක නැත්තේ වෙමි. සැක සිඳින්නේ වෙමි. රූ ඇත්තේ වෙමි. භෝග ඇත්තේ වෙමි.

භවයෙහි හැසිරෙන්නා වූ මම හැම කල්හි ම තියුණු නුවණ ඇත්තේ වෙමි. ගම්හිර වූ ද සියුම් වූ ද ස්ථාන වූ ද අර්ථයන් ඥානයෙන් දිටිමි. මොහඳුර දුරු කරන්නා වූ වජ්‍රායුධාග්‍රහයට සම වූ ඥානය මා හට ඇත්තේ ය.

නිය කපන අවි පිඳීමේ අනුසස් පස

"නබවිජෙදනෙ සුගතෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ,
පඤ්චානිසංසේ අනුභොමි කම්මානුව්ඡවිකෙ මම,

දසි දසෙ ගවස්සෙ ච භතකෙ ආරක්ඛකෙ බහු
නභාපිතෙ භත්තකෙ සුදෙ සබ්බත්ථෙව ලභාමහං"

බුදුන්ට ද මහා සංඝයා හට ද නිය කපන ආයුධ පුද මාගේ කර්මයට අනුකූල වූ අනුසස් පසක් ලබමි. බොහෝ වූ දසි දසයන් ද, ගවයන් හා අශ්වයෝ ද, ආරක්ෂක මෙහෙකරුවන් ද, කරනැවැතියන් ද (කෙස් රැවුල් කපන්නන්) බත් පිසින්නන් ද හැම තන්හි ම ලබමි.

පවන් අතු පිඳීමේ අනුසස් අට

"විධුපනෙ සුගතෙ දත්වා තාලවණ්ඨෙ ච සොහනෙ,
අට්ඨානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුව්ඡවිකෙ මම

සීතං උණ්භං න ජානාමි පරිළාහො න විජ්ජති,
දරථං නාහිජානාමි විත්තසන්නාපනං මම.

රාගග්ගි දෙසමොහග්ගි මානග්ගි දිට්ඨි අග්ගිව,
සබ්බග්ගි නිබ්බුතා මය්භං තස්ස නිස්සන්දතො මම

මොරහත්වෙට වාමරියො දත්වා සංසෙ ගණුත්තමෙ
උපසන්තකිලෙසොහං වීරහාමි අනංගණො"

තථාගතයන් වහන්සේට ශෝභන වූ පවන් අතු ද තල්වැට ද පුද මාගේ කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් අටක් ලබමි. ශීතයෙන් හා උෂ්ණයෙන් පීඩා නො ලබමි. ශරීර දහයක් ද නැත. මාගේ සිත තවත්තා වූ දහයක් ද නැත. රාගග්නිය ය, ද්වේෂාග්නිය ය, මෝහාග්නිය ය, මානාග්නිය ය, දෘෂ්ට්‍යාග්නිය ය යන සකලාග්නීහු මගේ ඒ කුශලයාගේ නිස්සන්දයෙන් මාහට නිවුණාහු ය. මොනර පිල් හා වාමර ද සංඝයා හට දී, සන්සුන් කෙලෙස් ඇත්තේ කෙලෙස් වලින් මිදී වාසය කරමි.

පෙරහන්කඩ දීමේ අනුසස් පහ

"පරිස්සාවනෙ සුගතෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ,
පඤ්චනිසංසෙ අනුහොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම.

සබ්බෙසං සමතික්කම්ම දිබ්බං ආයුං ලභාමහං,
අප්පසය්හො සද හොමි වොරපච්චත්ථිකෙහි වා

සත්ථෙත වා විසෙන වා විහෙසම්පි න කුබ්බතෙ
අන්තරා මරණං නත්ථි තෙසං නිස්සන්දතො මම."

බුදුන් වහන්සේට ද ගණෝත්තම වූ මහා සංඝයා වහන්සේට ද, පෙරහන්කඩ දී මාගේ කර්මයනට අනුරූප වූ අනුසස් පසක් ලබමි. මම හැම දෙනාම ඉක්මවා දිව්‍යායුෂය ලබමි. සොරුන් විසින් ද සතුරන් විසින් ද සැම කල්හි හිංසා නො කළ හැක්කේ වෙමි. ආයුධයෙන් ද

විෂයෙන් ද මාහට හිංසාවක් නොවේ. පෙරහන්කඩ පිදීමේ නිස්සන්දනයෙන් මා හට අතුරු මරණයක් නැත.

තෙල් තබා ගන්නා බඳුන් පිදීමේ අනුසස් පස

"තෙලධරෙ සුගතෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
පඤ්චානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම

සුවාරුරුපො සුගදෙ සුසමුග්ගත මානසො
අවික්ඛිත්ත මනො භොමි සබ්බාරක්ඛෙහි රක්ඛිතො"

බුදුන් වහන්සේට ද සගතට ද තේලධරයන් (තෙල් බඳුන්) දී මාගේ කර්මයනට අනුරූප වූ අනුසස් පසක් ලබමි. මනා රූ ඇත්තේ ද, මනා වචන ඇත්තේ ද, උසස් සිත් ඇත්තේ ද, අවික්ෂිප්ත සිත් ඇත්තේ ද, සකලාරක්ෂාවෙන් ආරක්ෂිත වූයේ ද වෙමි.

ඉදිකටු ගුලා පිදීමේ අනුසස් තුන

"සුවිසරෙ සුගතෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ.
නිණානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම.

වෙතොසුඛං කායසුඛං ඉරියාපථ්ඨං සුඛං,
ඉමෙ ගුණෙ පටිලභාමි තස්ස නිස්සන්දනො අහං"

බුදුනට ද සංඝයා හට ද ඉදිකටු කොපු පුද මාගේ කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් තුනක් ලබමි. විත්ත සුඛය ද, කාය සුඛය ද, ඉරියව් පැවැත්මේ සුඛය ද යන මේ ආනිසංඝයන් එයින් ලබමි.

අංසකඩ පිදීමේ අනුසස් තුන

"අංසබද්ධෙ ජනෙ දන්වා සංසෙ ගුණවරුත්තමෙ,
තිණානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුවඡ්චිකෙ මම

වෙතො ඤාණඤ්ච වින්දමි සරාමි දුතියං භවං.
සබ්බත්ථ සුවඡ්චි හොමි තස්ස නිස්සන්දනො මම."

බුදුන් වහන්සේට හා සඟනට අංසකඩ පුද මාගේ කර්මයට අනුරූප පරිදි අනුසස් තුනක් ලබමි. පරසින් දන්නා නුවණ ලබමි. දෙවන ඡාතිය ද සිහි කරමි. මාගේ ඒ කුසලයෙන් හැම කල්හි ම මනා සිව් ඇත්තේ වෙමි.

පටි පිදීමේ අනුසස් සය

"කායබන්ධෙ ජනෙ දන්වා සංසෙ ගුණවරුත්තමෙ,
ජානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුවඡ්චිකෙ මම,

සමාධිසු න කම්පාමි වසී හොමි සමාධිසු,
අභෙජ්ජපරිසො හොමි ආදෙය්‍ය වචනො සද

උපට්ඨිත සතී හොමි තාසො මය්හං න විජ්ජති
දෙවලොකෙ මනුස්සෙ වා අනුබන්ධා ඉමෙ ගුණෙ"

බුදුනට ද සංඝයාට ද පටි පුද අනුසස් සයක් ලබමි. සමාධීන්හි කම්පා නොවෙමි. සමාධියෙහි වශීභාවය (හුරුපුරුදු බව) ඇත්තේ වෙමි. නො බිඳෙන පිරිස් ඇත්තේ වෙමි. හැමකල්හි අනුන් පිළිගන්නා වචන ඇත්තේ වෙමි. එළඹ සිටි සිහි ඇත්තේ වෙමි. බියක් මට නැත. දෙව්ලොව දී ද මිනිස් ලොව දී ද මේ ගුණයෝ මා හා පවත්නාහ.

ආධාරකයන් පිළිමේ අනුසස්

"ආධාරකෙ ජනෙ දන්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ පඤ්චවණ්ණෙහි දයාදෙ අවලො හොමි කෙනෙවි.

යෙ කෙවි මෙ සුතා ධම්මා සතිඤ්ඤාණප්පබොධනා ධනා මෙ න විනස්සන්ති භවන්ති සුවිනිච්ඡතා"

ආධාරක යනු පාත්‍රාදිය තබන අඩිය ය. "පඤ්ච වණ්ණෙහි දයාදෝ" මෙහි අර්ථය අනිශ්චිතය. අවලො හොමි කෙනෙවි, කිසිවකින් නො සැලෙමි.

සිහි නුවණ පුබුදුවන්න වූ යම් ධර්ම කෙනෙක් මා විසින් අසන ලද ද, දරන ලද ද, ඒ ධර්මයෝ මා කෙරෙහි නො නස්නාහ. මා විසින් ඒ ධර්මයෝ සුවිනිශ්චිත ය.

භාජන පිළිමේ අනුසස් තුන

"භාජනෙ පරිභොගෙ ච දන්වා බුද්ධෙ ගණුත්තමෙ තිණානිසංසෙ අනුහොමි කම්මානුව්ඡවිකෙ මම.

සොණ්ණමයෙ මණ්ණමයෙ අථො පි ඵලිකාමයෙ ලොහිතංකමයෙ වෙච ලභාමි භාජනෙ අහං

හරියාදසදසී ච හත්ථස්සරථ පත්තිකා ඉත්ථි පතිබ්බතා වෙච පරිභොගානි සබ්බද

විජ්ජා මන්තපදෙ වෙව විවිධෙ ආගමෙ බහු
සබ්බං සිජ්ජං නිසාමෙමි පරිභොගානි සබ්බද්ද"

බුදුන්ට ද සඟනට ද පරිභෝග භාජන පුද මාගේ කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් තුනක් ලබමි. රනින් කරන ලද්ද වූ ද, මිණියෙන් කරන ලද්ද වූ ද, පළිගුවෙන් කරන ලද්ද වූ ද, පියුම්රාමිණියෙන් කරන ලද්ද වූ ද භාජන මම ලබමි. භාය්‍යාවෝ ද දසදසීහු ද, ඇත්, අස්, රිය, පාබල, සේනා ද පතිවත් ඇත්තා වූ ස්ත්‍රීහු ද හැම කල්හි මාගේ පාරිභෝගයෝ වෙති. විද්‍යා ද, මන්ත්‍රයන් ද නා නා ආගමයන් ද, සියලු ශිල්ප ද උගනිමි. ඒවා හැම කල්හි මාගේ පාරිභෝගයෝ වෙති.

හලි පිදීමේ අනුසස් තුන

"ථාලකෙ සුගතෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ,
නිණානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම.

සොණ්ණමයෙ මණ්ණමයෙ අථොපි ඵලිකාමයෙ,
ලොහිතංකමයෙ වෙව ලභාමි ථාලකෙ අහං.

අස්සත්ථකෙ ඵලමයෙ අථො පොක්ඛර පත්තකෙ
මධුපානක සංඛෙ ච ලභාමි ථාලකෙ අහං.

චත්තෙ ගුණෙ පටිපත්ති ආචාර කිරියාසු ච,
ඉමෙ ගුණෙ පටිලභෙ තස්ස නිස්සන්දතො අහං.

ථාලක යනු තැටිවලට හා පිඟන් ආදී නො ගැඹුරු බඳුන්වලට නමෙකි. බුදුන්ට ද සඟනට ද තලි දී මාගේ කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් තුනක් ලබමි. රන්මුවා මිණිමුවා පළිගුමුවා පියුම්රාමිණිමුවා තලි මම

ලබමි. බෝ පත් සටහන් ඇති තලි ද, එලයෙන් කළ තලි ද, පියුම් පත් බඳු තලි ද, මධුපානය කරන සක් ද තවත් නොයෙක් තලි ද මම ලබමි. වතෙහි ද ගුණයෙහි ද ප්‍රතිපත්තියෙහි ද ආචාර ක්‍රියාවන්හි ද මැනවින් පවතිමි. එහි එල වශයෙන් මේ ගුණ ලබමි. (මේ ගාථාවල අදහස විමසා ගත යුතු.)

බෙහෙත් පිඳීමේ අනුසස් දසය

"හෙසජීජං සුගතෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
දසානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම.

ආයුචා බලචා වීරො වණ්ණචා යසචා සුඛි
අනුපද්දවො අනීති ච භොමි අපචිතො සද
න මෙ පියවියොගත්ථි තස්ස නිස්සන්දතො මම"

බුදුන්ට ද සඟන්ට ද බෙහෙත් පුද මාගේ කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් දසයක් ලබමි. ආයු ඇත්තේ ද, බල ඇත්තේ ද, වීර්‍ය ඇත්තේ ද, වර්ණය ඇත්තේ ද, යශස් ඇත්තේ ද, සැප ඇත්තේද, උපද්‍රව නැත්තේ ද, අන්තරාය නැත්තේ ද, හැම කල්හි ගරු කරන ලද්දේ ද වෙමි. ප්‍රිය විජ්ජයෝගයක් ද මට නැත.

පාවහන් පිඳීමේ අනුසස් තුහ

"උපාහනෙ ජනෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
නිණානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම

හත්ථියානං අස්සයානං සිව්කා සන්දමානිකා
සට්ඨිසකසහස්සානි පරිචාරෙන්ති මං සද

මණිමයා කම්බිලිකා සොණ්ණරජන පාදුකා
නිබ්බන්තනී පදුද්ධාරෙ භවෙ සංසරතො මම

නියාමං පට්ඨාවන්ති ආචාරගුණ සොධනං
ඉමෙ ගුණෙ පටිලභෙ තස්ස නිස්සන්දතො අහං

පාදුකෙ සුගතෙ දන්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
ඉද්ධිපාදුක මාරුය්හ විහරාමි යදිච්ඡකං"

බුදුන්ට ද සඟන්ට ද පාවහන් පුද මාගේ කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් තුනක් ලබමි. හස්තියාන ද අශ්ව යාන ද සිව්කා ද රථ ද හැම කල්හි සැටලක්ෂයක් මා පිරිවරත්. මැණිකෙන් කළා වූ ද, කම්බිලියෙන් කළා වූ ද, රනින් රිදියෙන් කළා වූ ද පාදුකාවෝ මාගේ පා ඔසවන කල්හි පහළ වෙති. (සතරවන ගාථාව නිශ්චිතාර්තයක් නො දිය හැකි සේ අවුල් ය.) බුදුන්ට හා සඟන්ට පාදුකාවන් දී සෘද්ධිපාදුකාවට නැඟී රිසි සේ වාසය කරමි.

දිය පිස්නා වස්ත්‍ර දීමේ අනුසස් සය

"උදපුඤ්ජනකෙ වොලෙ දන්වා බුද්ධෙ ගණුත්තමෙ
පඤ්චානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම.

සුවණ්ණවණ්ණො විරජො සප්පභාසො පතාප වා
සිනිද්ධං හොති මෙ ගත්තං රජො ජල්ලං න ලිම්පති
ඉමෙ ගුණෙ පටිලභෙ තස්ස නිස්සන්දතො අහං"

බුදුනට ද සඟනට ද දිය පිස්නා වස්ත්‍ර දී මාගේ කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් පසක් ලබමි. රන්වන් පැහැ ඇත්තේ වෙමි. රජස් නැත්තේ වෙමි. ශරීරයෙන් නික්මෙන රැස් ඇත්තේ වෙමි. ප්‍රතාප ඇත්තේ වෙමි. මාගේ සිරුර සිනිඳු වෙයි. සිරුරෙහි කුණු නො ඇලෙයි. ඒ කර්මයෙන් මම මේ ගුණයන් ලබමි.

සැරයටි පිදීමේ අනුසස් සය

"කත්තරදණ්ඨෙ ඩ සුගතෙ දන්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ,
ජානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුවච්චිකෙ මම

පුත්තා මය්හං බහු භොන්ති තාසො මය්හං න විජ්ජති
අප්පසය්භෝ සද භොමි සබ්බාරක්ඛෙහි රක්ඛිතො
බලිතං මං න ජානාමි අභන්තං මානසං මම"

බුදුනට ද සඟනට ද සැරයටි පුද මාගේ කර්මයට අනුරූප වූ පරිදි අනුසස් සයක් ලබමි. මා හට පුත්‍රයෝ බොහෝ වෙති. තැනි ගැනීමක් මට නැත. හැම කල්හි අනුන් විසින් පීඩා නො කළ හැක්කේ වෙමි. සකලාරක්ෂාවෙන් ආරක්ෂා කරන ලද්දේ වෙමි. මාගේ වැරදීමක් නො දකිමි. මාගේ සිත නො පෙළන ලද්දේ ය.

බෙහෙත් අඳුන් පිදීමේ අනුසස් අට

"මසධං අඤ්ජනං දන්වා බුද්ධෙ සංසෙ ගණුත්තමෙ,
අට්ඨානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුවච්චිකෙ මම.

විසාල නයනො භොමි සෙන පීත සලොහිතො
අනාවලි පසන්නක්ඛො සබ්බරොග විචජ්ජතො.

**ලහාමි දිබ්බනයනං පඤ්ඤුවක්ඛුං අනුත්තරං
ඉමෙ ගුණෙ පටිලභෙ තස්ස නිස්සන්දනො අහං"**

බුදුනට ද සඟනට ද බෙහෙත් අදුන් (ඇස් බෙහෙත්) පුද මාගේ කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් අටක් ලබමි. මහත් නෙත් ඇත්තේ වෙමි. ඇසෙහි සුදු කහ රතු පැහැයන් මනා කොට ඇත්තේ වෙමි. නො කැඩුනා වූ පහන් වූ ඇස් ඇත්තේ වෙමි. සියලු රෝගයෙන් මිදුණෙමි. දිවැස ලබමි. අනුත්තර ප්‍රඥාවක්ෂ්‍රස ලබමි. මම එහි අනුසස් වශයෙන් මේ ගුණයන් ලබමි.

යතුරු හා යතුරු කොපු පිදීමේ අනුසස්

**"කුඤ්චිකෙ සුගතෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ,
ධම්මද්වාර විවරණං ලහාමි ඤාණ කුඤ්චිකං"**

කුඤ්චිකානං සරෙ දත්වා බුද්ධෙ සංසෙ ගණුත්තමෙ,
ද්වානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම.
අප්පකොධො අනායාසො සංසරන්තො භවෙ අහං"

බුදුනට ද සඟනට ද යතුරු පුද ධර්මද්වාරය විවෘත කරන ඥානය නැමති යතුරු ලබමි. යතුරු තබා ගන්නා කොපු දී අනුසස් දෙකක් ලබමි. ක්‍රෝධය මඳවූයේ වෙමි. වෙහෙස නැත්තේ වෙමි.

ආයෝග දුහයේ අනුසස් පස

**"ආයෝගෙ සුගතෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ,
පඤ්චානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම,**

සමාධිසු න කම්පාමි වසී හොමි සමාධිසු
අහෙජ්ජපරිසො හොමි ආදෙයා වචනො සද
ජායති හොගසම්පත්ති භවෙ සංසරතො මම."

ආයෝග යනු පටි විශේෂයකි. බුදුනට ද සඟනට ද ආයෝගයන් පුද කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් පසක් ලබමි. සමාධියෙහි නො ඇලෙමි. සමාධියෙහි වගී භාවය ඇත්තෙමි. නො බිඳෙන පිරිස් ඇත්තේ වෙමි. හැම කල්හි විශ්වාස කරන කථා ඇත්තේ වෙමි. භවයෙහි හැසිරෙන්නා වූ මා හට භෝග සම්පත්තිය ඇති වේ.

දුම් බොන පයිජ්ප පිදීමේ අනුසස් තුන

"දුමනෙත්තේ ජනේ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
තිණානිසංසෙ අනුහොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම

සති මෙ උජ්ජකා හොති සුසම්බන්ධා නහාරවෙ,
ලහාමි දිබ්බනයනං තස්ස නිස්සන්දතො අහං"

බුදුනට ද සඟනට ද දුම් බොන පයිජ්ප පුද ඒ කර්මය ට අනුරූප වූ අනුසස් තුනක් ලබමි. මාගේ සිහිය සෘජු වෙයි. නහර මනා කොට සම්බන්ධ ඇත්තානු වෙති. ඒ කර්මයෙන් දිව්‍ය නේත්‍ර ලබමි.

පහන් පිදීමේ අනුසස් තුන

"දීපට්ඨානෙ ජනෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
තිණානිසංසෙ අනුහොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම

ජාතිමා අංගසම්පන්නො පඤ්ඤවා බුද්ධිසම්මතො
ඉමෙ ගුණෙ පටිලභෙ තස්ස නිස්සන්දතො අහං"

බුදුනට ද සඟනට ද පහන් දල්වන භාණ්ඩ පුද කර්මයට අනුරූප අනුසස් තුනක් ලබමි. උසස් කුල ඇත්තේ වෙමි. අංග සම්පූර්ණ වූයේ වෙමි. නුවණැත්තේ ය යි සම්මත කරන ලද්දේ වෙමි. එහි අනුසස් වශයෙන් මේ ගුණයන් ලබමි.

මහ සැළි හා කරඬු පිදීමේ අනුසස් දසය

"තුම්බකෙ ච කරණ්ඛෙ ච දන්වා බුද්ධෙ ගණුත්තමෙ
දසානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුවච්චිකෙ මම

සද ගුත්තො සුඛසමංගී මහා යසවා තථා ගතී.
විපත්ති විගතො සුබ්බමාලෝ සබ්බිති පරිච්ඡේතො

විපුලෙ ච ගුණෙ ලාභී සමාව වරණා මම
සුවිච්ඡේත උබ්බෙගො තුම්බකෙ ච කරණ්ඛකෙ

ලභාමි චතුරො චණ්ණෙ හත්ථස්ස රතනානි ච,
තානි මෙ න විනස්සන්ති තුම්බදනෙ ඉදං ඵලං"

(මේ ගාථා වල අර්ථ විමසිය යුතුය)

බුදුනට ද මහ සඟනට ද මහා සැළි හා කරඬු ද පුද කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් දසයක් ලබමි. හැම කල්හි ආරක්ෂා ඇත්තේ වෙමි. සැපයෙන් යුක්තවෙමි. මහත් යසස් ඇත්තේ වෙමි. විපත් නැත්තේ වෙමි. සියුමැලි වෙමි. සියලු අන්තරායයන්ගෙන් මිදුණේ වෙමි. මහත් ගුණ ඇත්තේ වෙමි. බිය නැත්තේ වෙමි. වර්ණ සතර ඇති මහා සැළි

හා කරඬු ලබමි. හස්තාශ්ව රථයන් ලබමි. මාගේ ඒ වස්තූහු නො නැසෙයි. මෙය මහසෑළි දීමේ ඵලය ය.

අඳුන් නළ දීමේ අනුසස්

"අඤ්ජන නාළියෝ දත්වා බුද්ධෙ සංඝෙ ගණුත්තමෙ,
පඤ්චානිසංඝෙ අනුභොමි කම්මානුවච්ඡවිකෙ මම.

සබ්බලක්ඛණ සම්පන්නො ආයු පඤ්ඤ සමාහිතො
සබ්බායාස විනිමිමුත්තො කායො මේ හොති සබ්බද්"

බුදුන්ට ද සඟන්ට ද අඳුන් නළ දී අනුසස් පසක් ලබමි. මාගේ ගරීරය සෑම කල්හි සර්වලක්ෂණයෙන් යුක්ත වෙයි. ආයුෂයෙන් හා ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වෙයි. සකලායාසයෙන් මිදුණේ වෙයි.

කුඩා පිහියා හා ලොම් උදුරන අඬු දීමේ අනුසස්

"තනුධාරෙ සුනිසිතෙ සංඝෙ දත්වාන පිප්ඵලෙ
කිලෙස කන්තනං ඤාණං ලභාමි අතුලං සුචිං.

සණ්ඨාසෙ සුගතෙ දත්වා සංඝෙ ගණවරුත්තමෙ
කිලෙස ලුඤ්චනං ඤාණං ලභාමි අතුලං සුචිං"

තුනී ධාරා ඇති තියුණු කරන ලද්ද වූ පිහියා සඟන්ට දී අතුලය වූ පරිශුද්ධ වූ කෙලෙස් සිදිනා නුවණ ලබමි. බුදුන්ට ද මහා සඟන්ට ද ලොම් උදුරන අඬු පුද අතුලය වූ පරිශුද්ධ වූ කෙලෙස් උදුරන නුවණ ලබමි.

නස්‍ය කිරීමේ උපකරණ පිළිමේ අනුසස් අට

"නක්ථුකෙ සුගතෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
අට්ඨානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම

සද්ධං සීලං නිරිං වා පි අඛො ඔත්තප්පියං ගුණං
සුතං වාගඤ්ච ඛන්ති ව පඤ්ඤං මෙ අට්ඨමං ගුණං"

බුදුන්ට ද සඟන්ට ද නස්‍ය කරන උපකරණ පුද අනුසස් අටක් ලබමි. ශ්‍රද්ධාව ය, ශීලය ය, නිරිය ය, ඔත්තප්ප ය, ශ්‍රැතය ය, ත්‍යාගය ය, ක්ෂාන්තිය ය, ප්‍රඥාව ය යන මොහු ඒ ගුණයෝ ය.

පුටු පිළිමේ අනුසස් සය

"පීඨකෙ සුගතෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
පඤ්චා නිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම.

උච්චෙ කුලෙ පජායාමි මහාභොගො භවාමහං,
සබ්බෙ මං අපවායන්ති කිත්ති අබ්භුග්ගතා මම

කප්පසත සහස්සානි පල්ලංකා චතුරස්සකා
පරිවාරෙන්ති මං නිච්චං සංවිභාගරතො අහං."

බුදුන්ට ද සඟන්ට ද පුටු පුද කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් පසක් ලබමි. මම උසස් කුලයෙහි උපදිමි. මහා භෝග ඇත්තේ වෙමි. සියල්ලෝ ම මට ගරු කෙරෙති. මාගේ කීර්තිය පැන නැංගේ ය. කල්ප ලක්ෂයක් මුළුල්ලෙහි පුටු මා පිරිවරයි. මම දීමේ ඇලුණෙමි.

මෙට්ට පිදීමේ අනුසස් සය

"හිසියො සුගතෙ දන්වා සංසෙ ගණවරුත්තමේ
ඡානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුවඡවිකෙ මම

සමගත්තො අපචිතො මුදුකො වාරු දස්සනො
ලහාමි ඤාණපරිවාරං හිසිදනස්සිදං ඵලං

තුලිකා විකතිකායො කට්ඨිස්සා චිත්තකා බහු
වරපොත්ථකෙ කම්බලෙ ච ලහාමි විවිධෙ අහං

පචාරිකෙ ච මුදුකෙ මුදුකා ඡිනචෙණියො
ලහාමි විවිධත්ථාරෙ හිසිදනස්සිදං ඵලං

යතො සරාමි අත්තානං යතො පත්තොස්මි විඤ්ඤානං
අතුචඡො ඤාන මඤ්චොමිහි හිසිදනස්සිදං ඵලං"

බුදුනට හා මහසඟනට ද මෙට්ට පුද කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් සයක් ලබමි. සම වූ ශරීර ඇත්තේ වෙමි. ගරු කරන ලද්දේ වෙමි. මාදු ශරීර ඇත්තේ වෙමි. මනා දකුම් ඇති ශරීර ඇත්තේ වෙමි. ඥානය හා පිරිවර ලබමි. මෙය හිසි දනයාගේ ඵලය වන්නේ ය. පුළුන් ගුදිරි ද, සිංහවායාසුදි රූපයෙන් විසිතුරු කළ ඇතිරි ද, රන් රිදී කෙදි මිශ්‍ර කොට වියන ලද ඇතිරි ද, විසිතුරු කොට වියන ලද ඇතිරි ද, නියදින් කළ ඇතිරි ද, කම්බලි ද යන නානාවිධ බොහෝ ඇතිරි ලබමි. මාදු වූ උතුරු සඵ ද අඳුන් දිවි සමින් ඇඳ පමණට කළ ඇතිරි ද යන නානා ප්‍රකාර ඇතිරි ලබමි. මෙය හිසිදනයාගේ ඵලය ය. යම් කලෙක පටන් මා සිහි කෙරෙමි ද, යම් කලෙක පටන් නුවණැති බවට පැමිණියෙමි ද, එතැන් පටන් ධ්‍යානයෙන් හිස් නො වූයෙමි. ධ්‍යාන නමැති ඇඳ ඇත්තේ වෙමි. මෙය හිසිදනයා ගේ ඵලය ය.

කොට්ට පිඳිමේ අනුසස් සය

"බිම්බොහනෙ ජනෙ දක්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
ජානානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම

උණ්ණිකෙ පදුමකෙ ව අපො ලොහිත වන්දනෙ,
බිම්බොහනෙ උපාධෙමි උත්තමංගං සද මම.

අට්ඨංගිකෙ මග්ගවරෙ සාමඤ්ඤෙ චතුරො ඵලෙ
තෙසු ඤ්ණං උපනෙත්වා විහාරෙ සබ්බකාලිකං

දනෙ දමෙ සඤ්ඤමෙ ව අප්පමඤ්ඤසු රුපිසු
තෙසු ඤ්ණං උපනෙත්වා විහාරෙ සබ්බකාලිකං

වත්තෙ ගුණෙ පටිපත්ති ආචාරකිරියාසු ව
තෙසු ඤ්ණං උපනෙත්වා විහාරෙ සබ්බද අහං

චංකමෙ වා පධානෙ වා විරියෙ බොධිපක්ඛියෙ
තෙසු ඤ්ණං උපනෙත්වා විහාරාමි යදිච්ඡකං

සිලං සමාධිපඤ්ඤ ව විමුක්ති ව අනුත්තරා
තෙසු ඤ්ණං උපනෙත්වා විහාරාමි සුඛං අහං"

බුදුන්ට ද සඟන්ට ද කොට්ට පුද කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් සයක් ලබමි. ලොමින් කරන ලද්ද වූ ද පද්මාකාර වූ ද, ලෝහිත වන්දනයෙන් කරන ලද්ද වූ ද කොට්ට වල සෑම කල්හි මාගේ හිස

තබමි. උත්තම වූ අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙහි ද සතරක් වූ ශ්‍රාමණ්‍ය ඵලයෙහි ද යන මේ ධර්මයන්හි ඥානය ඵලවා සැම කල්හි වෙසෙමි. දීමෙහි ද, ඉන්ද්‍රිය දමනයෙහි ද, සිත සමාධි කිරීමෙහි ද, අප්‍රමාණ්‍යන්හි ද, රූපධ්‍යානයන්හි ද, සැම කල්හි ඥානය ඵලවා වෙසමි. වතෙහි ද, ගුණයෙහි ද, ප්‍රතිපත්තියෙහි ද, ආචාර ක්‍රියාවන්හි ද, සැම කල්හි ඥානය යොදවා වෙසමි. සක්මනෙහි ද, සමයක් ප්‍රධානයෙහි ද වීර්යයෙහි ද, බෝධිපාක්ෂික ධර්මයෙහි ද රිසිසේ ඥානය ඵලවා වෙසෙමි. ශීලයය, සමාධිය ය, ප්‍රඥාව ය, අනුත්තර විමුක්තිය ය යන මේ ධර්මයන්හි සුවසේ ඥානය ඵලවා මම වෙසෙමි.

පිදුරු බිසි පිදීමේ අනුසස් දෙක

"පලාලපීඨෙ ජනෙ දන්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
ද්වානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුවඡවිකෙ මම

සොවණ්ණමයෙ මණිමයෙ දන්තසාරමයෙ බහු
පල්ලංකසෙට්ඨෙ වින්දමි පලාලපීඨස්සිදං ඵලං"

බුදුන්ට ද සගන්ට ද පිදුරු බිසි පුද කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් දෙකක් ලබමි. රනින් කළා වූ ද, මිණියෙන් කළා වූ ද, දළයෙන් හා හරයෙන් කළා වූ ද, බොහෝ වූ උසස් පයරියකයන් ලබමි. මෙය පලාල පීඨ දනයාගේ ඵලය ය.

පා පුටු දීමේ අනුසස් දෙක

"පාදපීඨෙ ජනෙ දන්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
ද්වානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුවඡවිකෙ මම

ලභාමි බහුකේ යානෙ පාදපීඨස්සිදං ඵලං
දුසිදසා ච හරියා යෙවඤ්ඤෙ අනුජීවිනො
සම්මා පරිවරන්තෙ මං පාදපීඨස්සිදං ඵලං"

බුදුන්ට ද සඟනට ද පා පුටු පුදු කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් දෙකක් ලබමි. බොහෝ යානයන් ලබමි. එය පා පුටු පිදීමේ ඵලය ය. දුසිදසියෝ ද, භාය්‍යාවෝ ද, මා නිසා ජීවත් වන අන්‍යයෝ ද මා හට මැනවින් උවටැන් කෙරෙති. එය පා පුටු දීමේ ඵලය ය.

ඇඟ ගල්වන තෙල් පිදීමේ අනුසස් පස

"තෙල අබ්භඤ්ජනෙ දත්වා සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
පඤ්චානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම

අව්‍යාදිතා රූපවතා ඛ්ඡපං ධම්මනිසන්තිතා.
ලාභිතා අන්තපානස්ස ආයුපඤ්චමකං මම."

සංඝයාට ඇඟ ගල්වන තෙල් දී කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් පසක් ලබමි. නිරෝග බව ය, රූපත් බවය, වහා ධර්මයන් දැන ගැනීමට සමත් බව ය, ආහාර පාන ලබන බව ය, ආයුෂ ලබන බව ය යන මොහු එහි ආනිසංසයෝ ය.

තෙල් ගිතෙල් පිදීමේ අනුසස් පස

"සජ්ජිතෙලං ච දත්වාන සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
පඤ්චානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම

ථාමවා රූපසම්පන්නො පහට්ඨිතනුජො සද
අව්‍යාධි විසදෙ හොමි සප්පි තෙලස්සිදං ඵලං"

ගිතෙල් හා තෙල් සංඝයාහට පුද කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් පසක් ලබමි. බල ඇත්තේ වෙමි, රූප සම්පත් ඇත්තේ වෙමි. සතුටු වූ දරුවන් ඇත්තේ වෙමි. රෝග නැත්තේ වෙමි. පිරිසිදු වෙමි. මෙය ගිතෙල් හා තෙල්වල ඵලය ය.

මුව පිරිසිදු කරන දූ දීමේ අනුසස් පස

"මුඛසොධනකං දන්වා බුද්ධෙ සංඝෙ ගණුත්තමෙ,
පඤ්චානිසංඝෙ අනුභොමි කම්මානුව්ඡවිකෙ මම

විසුද්ධකණ්ඨො මධුරසරො කාසසාසව්ච්ඡ්ඡතො
උප්පලගන්ධො මුඛතො උපවායති මෙ සද"

බුදුන්ට ද සඟන්ට ද මුව පිරිසිදු කරන වස්තූන් දී කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් පසක් ලබමි. පිරිසිදු උගුර ඇත්තේ වෙමි. මිහිරි හඬ ඇත්තේ වෙමි. කාශග්වාස නැත්තේ වෙමි. මාගේ මුවින් හැම කල්හිම මානෙල් මල් සුවද හමයි.

දී ආදිය දීමේ අනුසස්

"දධිං දන්වාන සම්පන්නං බුද්ධෙ සංඝෙ ගණුත්තමෙ
භුඤ්ජාමි අමතං විත්තං වරං කායගතා සතිං

වණ්ණගන්ධ රසොපෙනං මධුං දන්වා ජිනෙ ගණෙ
අනුපමං අතුලියං පිවෙ මුත්තිරසං අහං

**යථාභූතං රසං දත්වා බුද්ධෙ සංසෙ අනුත්තරෙ
චතුරො ඵලෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම"**

බුදුන්ට ද සඟනට ද යහපත් වූ දී පුද උතුම් ධනය වූ කායගතා සතිය වළඳුම්. වර්ණගන්ධ රසයෙන් යුක්ත වූ මී බුදුන්ට සහ සඟනට දී අතුලය අනුපම වූ විමුක්තිරසය මම වළඳුම්. බුදුන්ට ද සඟනට ද රස දී මාගේ කර්මයට අනුරූප පරිදි සතර ඵලය ලබමි.

ආහාර පාන දීමේ අනුසස් දසය

**"අන්තං පානංච දත්වාන බුද්ධෙ සංසෙ ගණුත්තමෙ
දසානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම"**

ආයුචා බලචා ධීරො වණ්ණචා යසචා සුඛි
ලාභි අන්තස්ස පානස්ස සුරො පඤ්ඤාණචා සද
ඉමෙ ගුණෙ පටිලභෙ සංසරන්තො භවේ අහං"

බුදුන්ට ද සඟනට ද ආහාර පාන පුද කර්මයට අනුරූප අනුසස් දසයක් ලබමි. බොහෝ ආයු ඇත්තේ වෙමි. බලවත් වෙමි. දෙධයථී ඇත්තේ වෙමි. වර්ණ ඇත්තේ වෙමි. යශස් ඇත්තේ වෙමි. සුව ඇත්තේ වෙමි. ආහාර පාන ලබන්නේ වෙමි. ශූර වෙමි. නුවණැති වෙමි. භවයෙහි හැසිරෙන්නා වූ මම මේ අනුසස් ලබමි.

සුවඳ දුම් පිදීමේ අනුසස් දසය

**"ධූපං දත්වාන සුගතෙ සංසෙ ගණවරුත්තමෙ
දසානිසංසෙ අනුභොමි කම්මානුච්ඡවිකෙ මම"**

සුගන්ධදෙනො යසවා සීසපඤ්ඤො ච කිත්තිමා
තිකංඛපඤ්ඤො භූරිපඤ්ඤො භාසගම්භීරපඤ්ඤවා

වෙපුල්ලජචනපඤ්ඤො සංසරන්තො භවාභවෙ,
තස්සෙව වාහසාදනී පත්තො සන්ති සුඛං සිවං"

බුදුන්ට ද සගන්ට ද දුම් පුද කර්මයට අනුරූප වූ අනුසස් දසයක් ලබමි. සුවඳ විහිදෙන සිරුර ඇත්තෙමි. යශස් ඇත්තෙමි. වහා අවබෝධ වන නුවණ ඇත්තෙමි. කීර්ති ඇත්තෙමි. තියුණු නුවණ ඇත්තෙමි. භූතාර්ථය දන්නා නුවණ ඇත්තෙමි. භාස ප්‍රඥාව ඇත්තෙමි. ගම්භීර ප්‍රඥාව ඇත්තෙමි. පැතුරුණා වූ ප්‍රඥාව ඇත්තෙමි. ජචන ප්‍රඥා ඇත්තෙමි. ඒ කුශලයේ හේතුවෙන් ශාන්ත සුවය වූ නිවනට පැමිණියෙමි.

2. ශීල පාරමිතාව

තුන්තරා බෝධියෙන් එක්තරා බෝධියක් හෝ නිවන හෝ පතා රක්තා වූ - පවත්වන්නා වූ - තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි මානයන් විසින් නො පෙළන ලද්ද වූ කුශල ශීලය ශීල පාරමිතා නම් වේ.

"මේ ශීලයෙන් අනාගතයේ සිටුවරයෙක් හෝ රජෙක් හෝ දෙවියෙක් හෝ වෙමි"යි භවභෝග සම්පත් පතා රක්තා වූ පවත්වන්නා වූ තෘෂ්ණා නිශ්‍රිත වූ තෘෂ්ණාවෙන් තැළී දුබල වූ ශීලය පාරමිතා සංඛ්‍යාවට නො පැමිණේ. සත්ත්වයා ඒකාන්තයෙන් ශුද්ධියට පමුණුවන්නා වූ විදර්ශනා ධ්‍යාන මාර්ගයන් නො තකා ශීලය ම විශුද්ධියට පැමිණීමේ මාර්ගය යි වරදවා ගෙන රක්තා වූ - දෘෂ්ටි නිශ්‍රිත වූ - දෘෂ්ටියෙන් තැළී දුබල වූ ශීලය ද පාරමිතා සංඛ්‍යාවට නො පැමිණේ. ශීලය කරණකොට තමා උසස් කොට ද අනුන් පහත් කොට ද සිතන්නා වූ පුද්ගලයාගේ මාන නිශ්‍රිත වූ මානයෙන් තළා දුබල කරන ලද්ද වූ ශීලය ද පාරමිතා සංඛ්‍යාවට නො පැමිණේ. මතු දැක්වෙන පාරමිතා ගැන ද මේ ක්‍රමය මෙසේ ම සැලකිය යුතු ය. මහා බෝධිසත්වයන්ගේ පාරමිතාව ගැන පමණක් කියන හොත් -

"කරුණුපායකොසල්ලපරිග්ගහිතං කාය වචී සුවරිතං අත්ථතො අකත්තබ්බවිරතී, කත්තබ්බකරණ චේතනාදයො ච සීලපාරමිතා."

යන වරියාපිටක අටුවා පාඨයෙන් දැක්වෙන පරිදි කරුණාවෙන් හා උපා දන්නා නුවණින් හාත්පසින් ගන්නා ලද කාය වාග් සුවරිතය, අර්ථ වශයෙන් නො කළ යුත්තෙන් වැළකෙන, කළ යුත්ත කරන චේතනාදිය ශීල පාරමිතා නමැයි කිය යුතුය.

ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ පුද්ගලයන්ගේ ප්‍රකෘති ස්වභාවයෝ ශීල නම් වෙති. සත්ත්වයන්ගේ පුද්ගලයන්ගේ වශයෙන් බොහෝ ශීලයෝ වෙති. සතර පයින් යාම, තණ උලා කෑම, කතා නො කිරීම, බිම නිද ගැනීම යන ආදී ගවයන් ගේ ප්‍රකෘති ස්වභාවය ගෝශීල නම් වේ. වකුටු වී නිද ගැනීම, වළවල් භාරා නිද ගැනීම, බිරීම, නගුට වැනීම, නගුට පහන් කර ගැනීම යන ආදී බල්ලන් ගේ ප්‍රකෘති ස්වභාවය කුක්කුර ශීල නම් වේ. බුදු පසේබුදු මහරහතන් වහන්සේලාගේ ප්‍රකෘති ස්වභාවය ආයඝීල නම් වේ.

මේ පාරමිතා කථාවෙහි "ශීලය"යි කියනුයේ ඒ ආයඝී ශීලයට ය. ඒ ආයඝී ශීලය බොහෝ අංග ඇති විශාල ශීලයෙකි. ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකීම, අදත්තා දනයෙන් වැළකීම, මෙමුඛයෙන් වැළකීම, බොරු කීමෙන් වැළකීම, සුරා පානයෙන් වැළකීම යනාදිය ඒ ආයඝීශීලයේ අංගයෝ ය. තම තමන්ට හැකි පමණින් ඒ ආයඝීලාංගයන් අනුව පිළිපැදීම සිල් රැකීමය. මේ ඉතා පහසු ක්‍රමයකින් ශීලය හැදින්වීමකි.

කය - වචන දෙකට අකුශල ක්‍රියා විෂයෙහි හැසිරෙන්නට නො දී ඒ දෙක මනා කොට තබන බව, ආරක්ෂා කරන බව හා කුශල ධර්මයන්ට ආධාර වන බව ශීලයේ ලක්ෂණයෝ ය. සිල් රක්තා කල්හි කය වචන දෙකින් අකුසල් කරන්නට අවසර නො ලැබේ. එබැවින් ශීලය කය - වචනය දෙක මනා කොට තබන - ආරක්ෂා කරන ධර්මයෙකි. එය කය - වචන දෙකට ආරක්ෂකයකු වැනිය. ශීලයෙහි පිහිටි තැනැත්තා කෙරෙහි සකල කුශලයෝ ම ඇති වෙති. වැඩෙති. එබැවින් ශීලය කුශලයනට ආධාර ස්ථානයකි. සරු බිමෙකි. ශීලයේ විස්තර විශුද්ධිමාර්ගාදියෙන් දත යුතුය.

ශීල පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය

ශීලය සාමාන්‍යයෙන් එකක් වුව ද ගෘහස්ථ ශීල, ප්‍රචුන්න ශීල වශයෙන් දෙ වැදැරුම් වේ. ශීල පාරමිතාව පුරන බෝසත්හු ගිහි ව සිට ද පැවිදි ව ද සිල් රකිති. ගිහි ගෙයි වෙසෙන බෝසතුන් විසින් ගෘහස්ථ ශීලයන් රක්‍ෂා කිරීමෙන් ද, පැවිදිව වෙසෙන බෝසතුන් විසින් ප්‍රචුන්න ශීලයන් රක්‍ෂා කිරීමෙන් ද ශීලපාරමිතාව පිරිය යුතුය. ගිහි පැවිදි සෑම දෙනා ගේ ම ශීලය වාරිත්‍ර ශීල වාරිත්‍ර ශීල වශයෙන් දෙ වැදැරුම් වේ. ඒ ඒ තත්වයේ සැටියට නො කළ යුතු ක්‍රියාවලින් වැළකීම වාරිත්‍ර ශීලය ය. කළ යුතු දැ කිරීම වාරිත්‍ර ශීලය ය. එයින් වාරිත්‍ර ශීලය ප්‍රධාන ය. එහි ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය මෙසේ දත යුතුය.

වාරිත්‍ර ශීලයෙහි ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය

මහ බෝසත් කෙනෙකු විසින් ම සත්ත්වයන් කෙරෙහි මෛත්‍රිය කරුණාව පැවැත්විය යුතු ය. සිහිනයෙන් වත් ක්‍රෝධය නූපදනා ලෙස ඒවා දියුණු කළ යුතු ය. එසේ කළ කල්හි ප්‍රාණසාතයෙන් වැළකීම ඉබේම සිදු වේ. පරෝපකාර කිරීමේ අදහස තහවුරු කර ගෙන අනුන් අයත් වස්තුව සර්පයන් සේ ස්පර්ශ නො කළ යුතුය. ලෝභය දුරු කොට අන් සතු වස්තුව කැට කැබලිති සේ සැලකිය යුතු ය. පරෝපකාරයට සිත නමා ගැනීමෙන් හා ලෝභය දුරුකිරීමෙන් අදත්තාදනයෙන් වැළකීම ඉබේම සිදුවේ.

ගිහිව වෙසෙන බෝසතුන් විසින් පරදරාවන් මවුවරුන් මෙන් ද, සහෝදරියන් මෙන් ද, සැලකිය යුතු ය. එසේ සලකා පරදර සේවනයෙන් වැළකිය යුතු ය. පැවිදි බෝසතුන් විසින් කය අගුහ වශයෙන් සලකමින් සප්ත මෛථුනයෙන් හා අබ්‍රහ්මචයභාවෙන් වැළකිය යුතු ය. කපා කිරීමේ දී සත්‍ය වූ ද, ප්‍රයෝජනවත් වූ ද, අනුන්ට ප්‍රිය වන්නා වූ ද, වචන පමණක් ප්‍රමාණ යුක්ත කොට කියන්නට පුරුදු

කර ගත යුතු ය. එසේ පුරුදු කර ගැනීමෙන් මෘෂාවාද - පෛශුන්‍ය වචන - පරුෂ වචන කීමෙන් ද වැළකීම ඉබේ ම සිදු වේ. තමාගෙන් දීමට ම මිස අනුන්ගෙන් ගැනීමට නො සිතිය යුතුය. අනුන්ට යහපතක් ම මිස නපුරක් නො සිතිය යුතුය. කම්පල දන්තා නුවණ ඇති කර ගත යුතු ය. ගුණවතුන් භජනය කරන ගුණවතුන් ප්‍රිය කරන කෙනකු විය යුතු ය. මෙසේ සතර අපායට මාර්ගය වන දශ අකුශල කර්ම පථයෙන් වැළකී, ස්වර්ග මෝක්ෂයන්ට මාර්ග වූ දශ කුශල කර්ම පථයට බැස ගත් තැනැත්තා හට පාරමිතූ පිරෙති.

ශීලය ඉබේ ම රැකෙන, ඉහත කී ගුණයන් නැත්තා වූ තැනැත්තා හට සිල් රැකීම මහ දුකෙකි. ඔහුට ශීල සමාදානය සිර ගෙයකට හසු වීමක් වැනිය. ඔහු විසින් දුකින් රක්ෂා කරන ශීලය දුබල ය. දුකින් සිල් රකින්නා වූ එබඳු පුද්ගලයන් ගේ ශීලය අස්ථිර ය. බිඳෙන සුලු ය. දුසිල් බවට ප්‍රතිපක්ෂ වූ ඉහත කී මෙහි කරුණාදී ගුණ ඇතිකර ගත් තැනැත්තාට සිල් රැකීමට අපහසුවක් නැත. සිල් රැකීම ඔහුට සුවයෙකි. ශීලය බිඳීම ම ඔහුට දුකෙකි. ඔහුගේ ශීලය ස්ථිරය. ඉබේ ම ඔහුගෙන් සිල් රැකෙන්නේ ය. උසස් ශීලය වනුයේ එබඳු පුද්ගලයාගේ ශීලය ය. ප්‍රාණසාතාදිය කිරීමේ කැමැත්ත ඇති ව සිට, ශීලය නමැති වැටෙන් නො පැන යා හැකි බව නිසා, දුසිරිතෙන් වළක්වා තැනැත්තාගේ ශීලය හීනය.

ශීලාලංකාරයෙන් විනේය ජනයන් අලංකාර කරනු කැමති මහබෝසතුන් විසින් ද පරම පාරිශුද්ධියට පැමිණෙනු කැමති ප්‍රතෝෂ බෝධිසත්ත්ව ශ්‍රාවක බෝධිසත්ත්ව වරයන් විසින් ද ආදියෙහි ම ශීලය පිරිසිදු කරගත යුතු ය.

**"කිකිව අණ්ඩං වමරිව වාලධිං
පියංව පුත්තං නයනංව එකකං
තථෙව සීලං අනුරක්ඛ මානකා**

සුපෙසලා හොඵ සද සගාරවා"

යන ගාථාවෙන් දැක්වෙන පරිදි කිරල් දෙන ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් බිජු රක්තාක් මෙන් ද, සෙමර මුවා ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් වලිගය රක්තාක් මෙන් ද, එක් පුතු ඇති මව පුතා රක්තාක් මෙන් ද, එක් ඇසක් ඇති තැනැත්තා එය රක්තාක් මෙන්ද පරමාදර ගෞරවයෙන් ශීලය රැකිය යුතු ය. ප්‍රමාදයෙන් සික පදයක් බිඳී ගියහොත් ගිහියන් විසින් මතු ඒ වරද නො කෙරෙමි යි ඉටා ගැනීමෙන් හෝ නැවත ශීලය සමාදන් වීමෙන් හෝ සිල් පිරිසිදු කර ගත යුතු ය. පැවිද්දන් විසින් විනය කර්මාදියෙන් නැවත ශීලය පිරිසිදු කර ගත යුතු ය.

භානභාගිය ශීලය ය, ධීනිභාගිය ශීලය ය, විසේසභාගිය ශීලය ය, නිබ්බේධභාගිය ශීලය යයි ශීලය සිව් වැදැරුම් වේ. පිරිහෙන අතට බර වී නැමී තිබෙන ශීලය භානභාගිය ශීලය නම්. තිබෙන සැටියට තිබෙන ශීලය ධීනිභාගිය ශීල නම්. ධ්‍යානාදී විශේෂයන්ට බර වුණු නැමුණු ශීලය විසේසභාගිය ශීල නම්. ලෝකෝත්තර මාර්ගයට බර වුණු - නැමුණු ශීලය නිබ්බේධභාගිය ශීල නම්.

"යොව සෙවති දුස්සීලෙ සීලවන්තෙ න සෙවති,
වත්ථු විතික්කමෙ දෙසං න පස්සති අවිද්දසු.

මිච්ඡාසංකප්ප බහුලො ඉන්ද්‍රියානි න රක්ඛති.
එවරුපස්ස වෙ සීලං ජායතෙ භානභාගියං"

යමෙක් දුශ්ශීලයන් සේවනය කෙරේ ද, සිල්වතුන් සේවනය නො කෙරේ ද, සිකපද ඉක්මවීමේ දෝශය නො දකී ද, නුවණ නැත්තේ වේ ද, මිථ්‍යා කල්පනා බහුල කොට ඇත්තේ ද, ඉන්ද්‍රියයන් නො රකී ද එබඳු තැනැත්තා ගේ ශීලය ඒකාන්තයෙන් භානභාගිය වන්නේ ය.

"යෙ පනත්තමනො හොති සීලසම්පත්තියා ඉධ,
කම්මට්ඨානානුයොගමිහි න උප්පාදෙති මානසං

තුට්ඨස්ස සීලමත්තෙන අසටන්තස්ස උත්තරං
තස්ස තං ධීතිභාගියං සීලං භවති භික්ඛුනො"

මේ සස්තෙහි යමෙක් තමාගේ ශීලසම්පත්තියෙන් ම සතුටු වේ ද, කර්මස්ථානානු යෝගය ගැන නො සිතා ද ශීලමාත්‍රාදියෙන් සතුටුවන්නා වූ මතු විශේෂයකට පැමිණීමට වැයම් නො කරන්නා වූ ඒ භික්ෂුව ගේ ශීලය ධීතිභාගිය වේ.

"සම්පන්න සීලෝ සටති සමාධත්ථාය යො පන,
විසෙසභාගියං සීලං හොති එතස්ස භික්ඛුනො"

යමෙක් වනාහි ශීලයෙන් සම්පූර්ණ වූයේ සමාධිය පිණිස උත්සාහ කෙරේ ද, ඒ භික්ෂුවගේ ශීලය විසේසභාගිය වේ.

"අතුට්ඨො සීල මත්තෙන නිබ්බදං යොනුයුඤ්ජති,
හොති නිබ්බේධ භාගියං සීලමෙතස්ස භික්ඛුනො"

යම් භික්ෂුවක් තෙමේ ශීලමාත්‍රයෙන් සතුටු නො වී විදර්ශනා වැඩිමෙහි යෙදේ ද, ඒ භික්ෂුවගේ ශීලය නිබ්බේධභාගිය ශීලය වේ.

ශීල පාරමිතාව පුරන බෝසතුන් විසින් ශීලය පිළිබඳ වූ මේ ආකාර සතර සලකා සුදුසු සේ පිළිපැදිය යුතුය.

වාරිත ශීලයෙහි ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය

බෝසතුන් විසින් වාරිත ශීලය සම්පූර්ණ කිරීම වශයෙන් වයෝ වෘද්ධත්වයෙන් හා ගුණ වෘද්ධත්වයෙන් ගරු කළ යුතු වූ කලාණ මිත්‍රයන්ට, සුදුසු පරිදි අභිවාදනය හා දෑක හුනස්නෙන් නැගී සිටීම ද, දෙ අත් එක් කොට වැදීම ද, පා සේදීම - පවත් සැලීම ආදී සුදුසු කටයුතු ද අවස්ථානුරූපව කළ යුතු ය. කලින් කල එබඳු කලාණ මිත්‍රයන් කරා ගොස් ඔවුන් ඇසුරු කළ යුතු ය.

හැකි පමණින් රෝගීන් ට සාත්තු කළ යුතුය. සුභාමිතයන් ඇසු කල්හි සාධුකාර දිය යුතු ය. ගුණවතුන්ගේ ගුණ ප්‍රකාශ කළ යුතු ය. වර්ණනා කළ යුතු ය. අනුන්ගේ අපරාධ ඉවසිය යුතු ය. ඒවාට සමාව දිය යුතු ය. අනුන්ගේ උපකාර සිහි කළ යුතු ය. පින් අනුමෝදන් විය යුතු ය. තමන් ගේ පින සම්බෝධියට යොමු කළ යුතු ය. කුශල ධර්මයෙහි අප්‍රමාද විය යුතු ය. තමා ගේ වරද, වරද සැටියට පිළිගෙන එය සුදුස්සන් ඉදිරියේ නො සඟවා කියන කෙනෙකු විය යුතු ය. මතු ඒ වරද නො කරන්නට ඉටා ගෙන එසේ ම පිළිපදින්නකු විය යුතු ය.

අන්‍යයන්ගේ නිරවද්‍ය වැඩවලට අනලසව හැකි පමණින් තමාගේ තත්වයට සුදුසු පරිදි උපකාර විය යුතු ය. රෝගීන්ට හැකි පමණින් ප්‍රතිකාර කොට ඔවුන් සුවපත් කිරීමට උත්සාහ කරන්නකු විය යුතුය. ඥාති ව්‍යසනාදියෙන් ශෝකයට පැමිණියවුන් සන්සිඳු වන්නකු විය යුතු ය. නිග්‍රහ කළ යුත්තන් හට අකුශලයෙන් නගා කුශලයෙහි පිහිටුවීම පිණිස ම ධර්මයෙන් ම නිග්‍රහ කරන්නකු විය යුතු ය. අනුග්‍රහ කළ යුත්තන්ට ධර්මයෙන් ම අනුග්‍රහ කරන්නකු විය යුතුය. අපරාධවලට අනුබල නො දිය යුතු ය.

පෙර මහබෝසතුන් විසින් කළ, සාමාන්‍ය ජනයා විසින් කළ නොහෙන, පරම දුෂ්කර ක්‍රියා ඇසු කල්හි, මහ බෝසතුන්ගේ උදර වර්ත කථා ඇසු කල්හි, කාහට මේවා කළ හැකිදැයි සිතා බෝධිසම්මාර පිරිමට බිය නො වී, පසු නො බැස, "මම ද ඒ මහෝත්තමයන් ගේ අඩි පාරේ යමි ය, අන්‍යයන් ට යමක් කළ හැකි නම් මට ද ඒ දේ කළ හැකිය'යි සිතා, මම ද පෙර බෝසතුන් අනුව සිල් පුරා ඔවුන් සේ ම සම්බෝධියට පැමිණෙන්නෙමි"යි ශ්‍රද්ධාව පෙරදැරි කරගෙන වියඹී නොහැර ශීල පාරමිතාව පිරිය යුතු ය.

කොතෙක් සිල් රැකියත්, කොතෙක් යහපත් ක්‍රියා කළත්, කොතෙක් දුෂ්කර ක්‍රියා කළත් ඒවා ලොවට කියා පාන්නකු නො විය යුතුය. තමන්ගේ ගුණ නො හෙළිකර අපරාධ නො සඟවන කෙනෙකු විය යුතු ය. ලෝභය දුරු කළා වූ, ලද දෙයින් සතුටු වන්නා වූ, විවේකය හඞ්ඞය කරන්නා වූ ජනයා හා අම්බුව වාසය කරන්නා වූ, දුක් ඉවසන්නා වූ, ඒ ඒ දෙයට ආශා නො කරන්නා වූ, අවික්ෂිප්ත වූ, නිහඞ්ඞනී වූ, අවපල වූ, අවාචාල වූ, පමණට කථා කරන්නා වූ, සන්සුන් ඉඳුරන් ඇත්තා වූ, සන්සුන් සිත් ඇත්තා වූ, කුහකාදි මිථ්‍යාච්චයෙන් වෙන් වූ, ආචාර ගෝචර සම්පන්න වූ, ස්වල්ප වරදට ද බිය වන්නා වූ, සිකපදය මනා කොට රක්තා වූ, වියඹී ඇත්තා වූ, සම්බෝධියට හා නිවනට යවන ලද සිත් ඇතතා වූ, ශරීරය ගැන හා ජීවිතය ගැන අපේක්ෂාවක් නැත්තා වූ, සිකපද බිඳ කය හා ජීවිතය ආරක්ෂා කර ගැනීමේ අදහසක් ඇති වුව හොත් එය වහා දුරු කරන්නා වූ කෙනෙකු විය යුතුය.

අල්පමාත්‍ර විශේෂාධිගමයකින් සතුටු නො විය යුතුය. මතු මත්තෙහි ලැබිය යුතු ධ්‍යානාදී ගුණ විශේෂයක් ලැබීම සඳහා වැඩ කිරීමෙහි නො හැකිලෝන්නා වූ, නො පසුබස්නා වූ බලවත් වීර්යයෙන් යුක්ත විය යුතු ය.

පෙරුම් පුරන්නා වූ බෝසතුන් විසින් අන්ධයනට මග පෙන්වීම් ආදියෙන් උපකාර කළ යුතුය. බිහිරන්ට හා ගොළුවන්ට හස්තමුද්‍රාවෙන් සංඥාදීම් ආදියෙන් අනුග්‍රහ කළ යුතු ය. පිළිවෙලට යානවාහනාදියෙන් උපකාර කළ යුතුය. ශ්‍රද්ධාව නැතියවුන් සැදහැවතුන් කිරීමට උත්සාහ කළ යුතු ය. අලසයන් අනලසයන් කිරීමට උත්සාහ කළ යුතු ය. සිහි නැතියවුන්ට සිහි ඇති කිරීමට ද, වික්ෂිප්තයන්ට සමාධිය ඇති කිරීමට ද, මෝඩයන්ට නුවණ ඇති කිරීමට ද, උත්සාහ කළ යුතු ය. කාමවිභ්ෂන්දදී නිවරණයන්ගෙන් පෙළෙන්නවුන් කෙරෙහි ඒවා දුරු කිරීමට උත්සාහ කළ යුතු ය. කාම විතර්කාදී මිථ්‍යා විතර්ක බහුලයන් ඒවායින් මිද වීමට චීර්ස කළ යුතු ය. තමන්ට උපකාර කළවුන්ට කෙළෙහි ගුණ සලකා දුටු තැන පළමුවෙන් කථා කරන, ප්‍රිය වචනයෙන් කථා කරන, තමන්ට කළ උපකාරයට සම වූ ද, අධික වූ ද, දෙයින් සංග්‍රහ කරන්නකු විය යුතු ය. විපතේ දී කා හට වුව ද පිහිට විය යුතු ය. අන්‍යන් ගේ වර්ත හා අදහස් තේරුම් ගෙන සුදුසු සැටියට ඒ ඒ අය ආශ්‍රය කිරීමටත් ඒ ඒ අය කෙරෙහි සුදුසු සේ පිළිපැදීමටත් උගත යුතුය. අනුන් ආශ්‍රය කිරීම ඒ ඒ අය අකුශලයෙන් ඉවත් කොට කුශලයෙහි පිහිටුවීම සඳහා ම කළ යුතු ය. තමාගේ ප්‍රයෝජනය නො සැලකිය යුතු ය. අනුන්ගේ සිත් ආරක්ෂා කිරීම හා අනුන් සුමග යැවීම බෝසත්නට කුශල් වැඩිමේ කරුණෙකි.

හිතාධ්‍යාශයෙන් වුව ද අනුන්ට පීඩා නො කළ යුතු ය. අනුන්ගේ සිත් නො රිදවිය යුතු ය. අනුන්ට සැක නො ඉපද විය යුතු ය. නිග්‍රහ වන සැටියට අනුන්ට චෝදනා නො කළ යුතුය. යටහත් පැවතුම් ඇතියන් ඉදිරියෙහි තමා උසස් ලෙස නො හැසිරිය යුතු ය. පමණ ඉක්මවා අනුන් ආශ්‍රය නොකළ යුතු ය. අනුන් ආශ්‍රය කිරීමෙන් සම්පූර්ණයෙන් ම ද නොවැළකිය යුතු ය. නො කල්හි අනුන් ආශ්‍රය නො කළ යුතු ය. සේවනය කළ පුද්ගලයන් දේශ කාලයන්ට අනුරූප පරිදි සේවනය කළ යුතු ය. අනුන් ඉදිරියෙහි ඔවුන්ගේ ප්‍රියයන්ට නින්දා නො කළ යුතු ය. ඔවුන් ගේ අප්‍රියයන්ට ප්‍රශංසා ද නො කළ යුතු ය.

විශ්වාස නො කළ යුත්තන් විශ්වාස නො කළ යුතුය. ධාර්මික නිමන්ත්‍රණයන් ද ප්‍රතික්ෂේප නො කළ යුතු ය. අනුන්ගෙන් ඉල්ලීම නො කළ යුතු ය. දෙන දෙය වුව ද පමණ ඉක්මවා නො පිළිගත යුතු ය.

සැදහැයෙහි අනුසස් කියා සැදහැවතුන් සතුටු කළ යුතු ය. ශීලයේ අනුසස් කියා සිල්වතුන් සතුටු කළ යුතු ය. උගත් බවේ අනුසස් දක්වා උගතුන් සතුටු කළ යුතු ය. දීමෙහි අනුසස් දක්වා ත්‍යාගවතුන් සතුටු කළ යුතු ය. නුවණෙහි ගුණ කියා නැණවතුන් සතුටු කළ යුතු ය. ඉදින් බෝසත් තෙම අභිඥලාභී වේ නම් අභිඥ බලයෙන් ප්‍රේතයන් හා නරකය දක්වා සත්ත්වයන් බිය ගන්වවා ඔවුන් පවින් තුරන් කොට කුශලයෙහි පිහිට විය යුතු ය. ශ්‍රද්ධාදි ගුණ ඇතියවුන් කෙරෙහි ඒව දියුණු කළ යුතු ය. මිසදිටුවන් සමාසක් දෘෂ්ටියෙහි පිහිට විය යුතු ය. මෙසේ කිරීමෙන් පාරමිතා පුණ්‍යස්කන්ධය වැඩෙන්නේ ය.

මෙහි වාරිත්‍ර ශීල ප්‍රතිපත්තිය කියන ලද්දේ ලොචතුරා බුදු බවට පෙරැම් පුරන මහ බෝසතුන්ට ගැලපෙන සැටියට ය. ප්‍රතෝක සම්බෝධිය හා ශ්‍රාවක බෝධිය පතනුවන් විසින් ද තම තමන්ගේ ශක්ති පමණින් ඉහත කී ප්‍රතිපත්තියම පිරිය යුතු ය.

ශීල පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය

ලෝභාදි ක්ලේශයන් ප්‍රහානය නො කළා වූ පෘථග්ජන සත්ත්වයා ගේ සිත පස්කම් සැප විදීමට හා පාපයට නැමී, බර වී පවතී. ඔහුට වැටහෙන්නේ ශීලය කරදරයක් වශයෙනි. එබැවින් සත්ත්වයෝ බොහෝ අනුසස් ඇත ද සිල් නො රකිති. සිල් රැකිය හැකි විමට පෘථග්ජන සත්ත්වයාගේ සිත සකස් කර ගතයුතු ය. ශීලයෙහි අනුසස් හා දුසිල් බැව්හි නපුර ද, උසස් ලෙස සිල් රැකියන් ගේ චරිත ද, මෙනෙහි

කිරීමෙන් සිල් රැකිය හැකි වන පරිදි සිත සකස් වේ. එබැවින් ශීල පාරමිතාව පිරිය හැකි වීමට මතු දැක්වෙන කරුණු මෙනෙහි කළ යුතුය.

- 1) මේ ශීලය වනාහි ගංගා දියේ ජලයෙන් සෝද පිරිසිදු කළ නොහෙන කෙලෙස් කිලුට සෝද හැරීමට සමත් ජලයෙකි.
- 2) ගිතෙල් සඳුන් ආදී සිසිල් දෙයින් නො නිවිය හැකි කෙලෙස් දූවිල්ල නිවීමට සමත් බෙහෙතකි.
- 3) මුතුචැල් ඔටුනු ආදී ආභරණයන් පරදවන ආභරණයකි.
- 4) උඩු සුළඟට ද පැතිර යන, සුළං නැතිව ද පැතිරෙන හැම කලකට ම සුදුසු සුවඳෙකි.
- 5) රජුන් ගෙන් පවා ගෞරව ලැබිය හැකි උතුම් වශීකරණ මන්ත්‍රයෙකි.
- 6) වාතුර්මහාරජ්කාදී දිව්‍යලෝකයන්ට නැඟීමට පියගැට පෙලකි.
- 7) ධ්‍යානහිඤ උපදවා ගැනීමට උපායෙකි.
- 8) නිර්වාණ මහා නගරයට වැටී තිබෙන මාර්ගයෙකි.
- 9) ශ්‍රාවක බෝධි ප්‍රතෝෂ බෝධි සමයක් සම්බෝධියනට භූමියකි.
- 10) පුර්වනා කරන සෑම සම්පතක් ම ලැබීමේ උපාය වන බැවින් සිතුවිණි - කප්රුක් ආදිය යට කරන දෙයකි.

- 11) සිල්වත් තැනැත්තා හට මා විසින් යහපතක් කරන ලද ය: සසර හයට පිහිටක් කරගන්නා ලදැයි ශීලය නිසා මහත් වූ ප්‍රීතියක් ඇති වන්නේ ය.
- 12) මා විසින් මෙබඳු නො මනා දෙයක් කරන ලද්දේ ය : මා අතින් මේ මේ වැරදි සිදු වූයේය" යි සිල්වතා තමාට තෙමේ වෝදනා කර නො ගන්නේ ය.
- 13) අන්‍ය නුවණැත්තෝ ද මෙනම් අපරාධයක් කෙළේය"යි සිල්වතාට වෝදනා නො කරන්නාහ.
- 14) සිල්වතාට අපරාධ කිරීම නිසා රාජාදීන්ගෙන් දඬුවම් ලබන්නට සිදු නොවන්නේය.
- 15) පව් නො කරන බැවින් සිල්වතා හට අපාය හය ද නැත්තේය.
- 16) සිල්වතාට මොහු ගුණවතෙක කියා නුවණැත්තෝ පසස්නාහ.
- 17) මා විසින් නපුරු කම් කරන ලද්දේ ය. පව්කම් කරන ලද්දේය යි දුශ්ශීලයාට ඇතිවන පසුතැවිල්ල සිල්වතාට නො වන්නේ ය.
- 18) ශීලය, අප්‍රමාදයට කරුණු වීම් වශයෙන් භෝග ව්‍යසනාදිය වැළැක්වීම් වශයෙන් අර්ථ සාධක වන බැවින් සැපයට හේතුවකි.
- 19) හීන ජාති ඇත්තා වූ ද සිල්වතා හට රාජාදීන් විසින් පවා වැඳුම් පිදුම් කරන බැවින් ශීලය කුල සම්පත්තිය ඉක්මවන්නකි.

- 20) හොර සතුරන්ට ගත නොහෙන බැවින් ද, පරලොව යන කල්හි තමා හා එන බැවින් ද, සමථාදිගුණයන්ට ආධාර වන බැවින් ද ශීල ධනය බාහිර ධනය ඉක්මවා සිටී.
- 21) ශීලය පරම ඵෙශ්වය්‍යීයට හේතු වීම් වශයෙන් රාජාදීන්ගේ ඵෙශ්වය්‍යීය ඉක්මවන්නකි. ඒ ඒ සත්ත්ව නිකායන්හි සත්ත්වයනට ඊශ්වරත්වය ශීලය නිසා ලැබෙන්නේ ය.
- 22) සිල් නැති තැනැත්තා මළ එකකු වැනි බැවින් ශීලය ජීවිතයට ද වඩා උසස් ය.
- 23) සතුරන් පවා සතුටු වන බැවින් ද, ජරා රෝගාදිය නිසා වෙනසක ට නො පැමිණෙන බැවින් ද ශීලය රූප සම්පත්තිය ඉක්මව යි.
- 24) ශීලය ප්‍රාසාද්දි ස්ථාන හා රාජ යුවරාජාදි තනතුරු ද ඉක්ම වන්නකි.
- 25) නොයෙක් සැපවලට හේතු වන බැවින් ද, කිසි කලෙක වෙනස් නො වන හිතවතකු බැවින් ද, ශීලය නැයන් ඉක්මවයි.
- 26) ආරක්ෂා කිරීමට දුෂ්කර වූ ආත්මය ආරක්ෂා කරන හෙයින් ශීලය බල ඇණියකට ද, මන්ත්‍රයකට ද උසස් ය.

උසස් ලෙස සිල් රැකි උතුමන්ගේ වර්ත කථා

පෙර ලක්දිව උතුරුවඩුන්නා පව්වෙහි වෙසෙන එක්තරා ගොවියෙක් අම්බරිය විහාරයේ වෙසෙන පිංගල බුද්ධරක්ඛිත තෙරුන් වහන්සේගෙන් පන්සිල් සමාදන් වී ගොවිකමින් දිවි රකිමින් විසූයේය. එක් දිනෙක සීසාන අතර වල් වැදුණු ගොනුන් සොයනු පිණිස ඔහු උතුරුවඩුන්නා පව්වෙහි ඇවිදින අතර නපුරු පිඹුරෙකුට හසු විය. පිඹුරා තදින් ගොවියාගේ සිරුර වෙළෙන්නට පටන් ගත. ගොවියාගේ අතෙහි හොඳට කැපෙන කැත්තක් ද තිබුණි. පිඹුරා ගෙන් ගැලවෙනු පිණිස කැත්තෙන් උගේ හිස කපා දමන්නට ගොවියාට සිත් විය. ඔහුට එ කෙණෙහිම පිංගල බුද්ධරක්ඛිත තෙරුන් වහන්සේගෙන් සමාදන් වූ ශීලය සිහි විය.

සම්භාවනීය ගුරුවරයකුගේ සමීපයෙහි දී සමාදන් වූ ශීලය බිඳලීම නුසුදුසු"යි ගොවියා ඉවසුවේ ය. පිඹුරා තවත් වෙළීම තද කරන්නට විය. ගොවියාට බලවත් වේදනා ඇති වී නැවතත් පිඹුරා මරා දමන්නට සිත් විය. එහෙත් හේ එසේ නො කොට ශීලයම රක්ෂා කෙළේ ය. පිඹුරා වෙළීම තවත් තද කරන්නට වන. ගොවියාට නැවත ද ඌ මරා දමීමේ අදහස පහළ විය. එහෙත් එසේ නො කොට ජීවිතය පරිත්‍යාග කරන්නටත්, ශීලය නො බිඳින්නටත් සිතා තවත් වේදනාව අධික වන කල්හි පිඹුරා මරන්නට සිදු නොවනු පිණිස කැත්ත ඇතට විසි කළේ ය. පිඹුරා ද ඔහු හැර ගියේ ය.

පෙර ලක්දිව විසූ "ධාර්මිකතිස්ස" රජතුමට වටුමස් කෑමේ ආශාව ඇති විය. රජතුමා "ඉදින් මම වටුමස් කන්නට කැමැත්තෙමි" යි අන්‍යන්ට කිවහොත් බොහෝ වටුවන් මරන්නාහ යි සිතා උපන් ආශාව ඉවසමින් තුන් අවුරුද්දක් ගත කළේ ය. ආශාව නිසා ම තෙවසකින් පසු රජතුමාගේ කන් අඩි පැසවීය. ඉන්පසු රජතුමා ඉවසිය නො හැකි වී, "මේ නුවර හොඳින් සිල් රක්ෂා කෙනෙකු ඇත්දැයි විචාළේය. "එසේ ය,

දේවයන් වහන්ස, නොකඩ කොට සිල් රක්තා තිස්ස නමැත්තෙක් ඇතැයි කීහ. රජතුමා ඔහු කැඳවන ලෙස අණ කළේ ය. තිස්ස අවුත් රජුට වැඳ සිටියේ ය.

ඉක්බිති රජතුමා 'උඹ තිස්සදැයි ඔහු ගෙන් අසා, "එසේ ය"යි කී කල්හි ඔහුට යන්නට අණ කොට ඔහු මඳක් දුර ගිය කල්හි කුකුළකු ගෙනවා මේ කුකුළා ගේ මස් තුන් ආකාරයකින් පිස අපට ගෙනවිත් දෙන ලෙස කියා එක්තරා පුරුෂයකු අත තිස්සට යැවී ය. රාජ පුරුෂයා කුකුළා ගෙන ගොස් තිස්සට කාරණය කී ය. එකල්හි තිස්ස කියනුයේ "පින්වත, ඉදින් මේ කුකුළා මළ එකකු වී නම් අප දන්නා සැටියට පිස රජතුමාට පිළිගැන්විය හැකි ය. ප්‍රාණඝාතය නම් මම නො කරමි"යි කී ය.

රාජ පුරුෂයා රජු කරා ගොස් රජුට ඒ බව කී ය. රජතුමා නැවතත් තිස්ස වෙත ගොස් කුකුළා දෙන්නට නියම කළේ ය. රාජ පුරුෂයා ගොස් "පින්වත, රජ අණ බරපතල දෙයකි. එය නොඉක්මව ව, ශීලය නම් පසුව ද සමාදන් විය හැකි ය. රජ අණ කරවයි කීය. එකල්හි තිස්ස කියනුයේ "පින්වත රජු මා නො මැරවූවත් මරණය ඒකාන්තයෙන් වන්නේ ය. එයින් නිදහස් විය නො හැකිය. ප්‍රාණඝාතය නම් මම නො කරමි"යි කීය. රාජ පුරුෂයා පෙරළා ගොස් රජුට ඒ බව සැළ කළේ ය. රජතුමා තුන්වන වර ද කුකුළා යැවී ය. තිස්ස නො පිළිගත් කල්හි නැවත ද තිස්ස ගෙන්වා රජතුමා ම තිස්සට කුකුළා පිස ගෙන එන ලෙස කී ය. තිස්ස රජතුමාට ද පළමු සේ ම කී ය.

ඉක්බිති රජතුමා රාජ පුරුෂයන් කැඳවා "මොහු රජ අණ ඉක්ම වන්නේ ය. මොහු ගෙන ගොස් මොහු ගේ හිස සිඳ දමව්" යයි කීයේ ය. එසේ කියා "මොහුට තර්ජනය කරමින් බිය ගන්වමින් මරණ තැනට ගෙන ගොස් හිස් කපනා කොටය උඩ මොහු නිදි කරවා මා හට කියව"යි රහසින් රාජ පුරුෂයන්ට දැන්වීය. රාජ පුරුෂයෝ තිස්ස

උපාසක වධකස්ථානයට ගෙන ගොස් දංගෙඩිය මත හොවා, කුකුළා අතට දී රජුගේ නියෝගය කරන හොත් තවමත් නිදහස් වන්නට ඉඩ ඇති බව කීහ. තිස්ස උපාසක කුකුළා අතට ගෙන "දරුව, මාගේ ජීවිතය තට දෙමි. තාගේ ජීවිතය මම ගනිමි. තෝ සුවසේ යව" යි කියා කුකුළා හැරියේ ය. ඌ පියඹා ගසකට ගියේ ය. කුකුළාට අහස දුන් ඒ ස්ථානය කුක්කුටගිරි නම් වේ.

රජ ඒ ප්‍රවෘත්තිය අසා තිස්ස උපාසක ගෙන්වා සර්වාභ-රණයෙන් සරසවා, සත්කාර කරවා, "දරුව මට වටුමස් කෑමට ආශාව ඇති වී තුන් අවුරුද්දක් විය. එය සොයවා ගැනීමට සුදුස්සකු සොයනු පිණිස නුඹ ගැන විමසුවෙමි ය. මා හට ත්‍රිකෝටිපාරිශුද්ධ වටුමසක් සපයා දිය හැකිද"යි ඔහුගෙන් ඇසී ය. තිස්ස උපාසක "එසේ ය; දේවයන් වහන්ස ය"යි කියා රජුගෙන් අවසර ගෙන ගොස් එක් උදෑසනක නුවර දෙරටුව ළඟදී මළ වටුවන් තිදෙනකු ගෙනෙන මිනිසකු දැක ඔහුගෙන් ඒවා මිලයට ගෙන පිස, රජුට පිළිගැන්වීය.

රජතුමා එක් වටුවකුගෙන් කැබෙල්ලක් කඩා මුඛයෙහි තැබීය. එකෙණෙහි රජුගේ ශරීරයේ සත් සියයක් රස නහරවල මස් රසය පැතිර ගියේය. එකෙණෙහි රජතුමාට සංඝයා වහන්සේ සිහි විය. එතුමා මම රජෙක් ව සිට ද වටුමස් කන්නට සිතී තුන් අවුරුද්දක් නො ලැබ සිටියෙමි. ආහාර පිසීම නො කරන හික්ෂුන් වහන්සේලා කොයින් වටුමස් ලබන්දැයි සිතා මුව තුල ලූ මස් කඩ බිම හෙළී ය. තිස්ස උපාසක දණ බිම හැණ ඒ මස් කඩ මුවින් ම ගත්තේ ය. එකල්හි රජතුමා මම නුඹේ නිර්දෝෂ භාවය දනිමි ය කියා මස් කඩ බිම හෙලූ කරුණ ඔහුට කියා ඉතිරි මස් ආරක්ෂා කර තබන්නට කී ය.

දෙවන දිනයෙහි රාජ කුලපග තෙරුන් වහන්සේ පිඬු සිඟා වැඩියහ. තිස්ස උපාසක තෙරුන් වහන්සේ දැක පාත්‍රය ගෙන රජ මැදුරට වැඩමවා ගෙන ගියේය. මහලු කල පැවිදි වූ තවත් හික්ෂුවක් ද

තෙරුන් වහන්සේ හා යන කෙනෙකුගේ විලාසයෙන් රජ ගෙදරට පිවිසියේය. තෙරුන් වහන්සේ ඒ හික්ෂුව රජු ගේ ආරාධනාවකින් එන කෙනෙකු යි සිතා තුෂ්ණිමිභූත වූහ. උපාසක තුමා ද තෙරුන් වහන්සේ ගේ උපස්ථායක හික්ෂුවක් වන්නට ඇතැයි තුෂ්ණිමිභූත විය. රජතුමා ඒ දෙනම වඩා හිඳුවා කැඳ පිළිගන්වා වටුමස් පිළිගැන්වී ය. තෙරුන් වහන්සේ එක් වටුවකු පිළිගත්හ. අනික් හික්ෂුව ද එක් වටුවකු පිළිගත්තේ ය. රජතුමා ඉතිරි කොටස ද නො විචාරා වැළඳීම නුසුදුසු යි සිතා ඉතිරි මස තෙරුන් වහන්සේට එල විය. තෙරුන් වහන්සේ ප්‍රතික්ෂේප කළහ. අනික් හික්ෂුවට පිරිනැමූ කල්හි එය ද පිළිගත්තේ ය.

තුන් අවුරුද්දක් බලාපොරොත්තු වූ රජුට වටුමස් වළඳන්නට නො ලැබිණ. බලවත් දනාධ්‍යාශය ඇතියකු වුව ද රජතුමාට එද සිත සතුටු කර ගන්නට නුපුළුවන් වී ය. වළඳ අවසන් වූ පසු තෙරුන් වහන්සේ වඩනා කල්හි රජතුමා පාත්‍රය ද ගෙන උන් වහන්සේ අනුව ගොස් "ස්වාමීනි, ගෙවලට වඩනා කල්හි වත උගත් හික්ෂුන් සමඟ වඩනට වටනේය"යි සැල කෙළේ ය. එය අසා තෙරුන්වහන්සේ මහළු මහණ රජුගේ නිමන්ත්‍රණයෙන් පැමිණියකු නො වන බව තේරුම් ගත්හ.

තෙරුන් වහන්සේ පසු දින තමන් වහන්සේගේ උපස්ථායක සාමණේර නමක් සමඟ රජ මැදුරට වැඩියහ. රජතුමාට වටුවන් තිදෙනකු ලැබී තිබිණ. තෙරුන් වහන්සේ කැඳ වැළඳූ පසු රජතුමා වටුමස් එල විය. තෙරුන් වහන්සේ එක් වටුවකු පිළිගත්තේ ය. ඉතිරි වටුවා සාමණේරයන්ට එල වූ කල්හි සාමණේරයෝ ඇඟිල්ලෙන් සංඥ කොට මැදින් කඩවා එක් කොටසක් පිළිගත්හ. රජතුමා එය ද නැවත තෙරුන් වහන්සේට එල විය. තෙරුන් වහන්සේ ප්‍රතික්ෂේප කළ සේක. සාමණේරයන්ට එල වූ කල්හි සාමණේරයෝ ද ප්‍රතික්ෂේප කළහ. රජතුමා ඉතිරි වටුමස් අනුභව කරමින්, වත් දත් පැවිද්දන් වහන්සේලා නිසා වටුමස් එකහමාරක මස් වළඳන්නට ලදිමිසි කී ය.

ජීවිතයට ද උතුම් කොට සිල් රක්තා එක්තරා ස්ථවිරයන් වහන්සේ කෙනකුත් මහාවත්තනි නම් වනයෙහිදී සොරු කළුවැල්වලින් බැඳ නිදිකර වූහ. නො මැරුණු පැලවෙන ස්වභාවය ඇති වැල සිඳ දැමීමෙන් ඇවැත් වන නිසා ඒ සිල්වත් තෙරුන් වහන්සේ ජීවිතය නිසා ද ඒ සුළු වරද නො කළහ. උන්වහන්සේ නිද සිටිමින් ම විදසුන් වඩා අනාගාමී ඵලයට පැමිණ සත්වන දිනයෙහි කාලක්‍රියා කොට බ්‍රහ්ම ලෝකයෙහි උපන්හ.

ලක්දිව එක්තරා වනයක දී සොරු එක්තරා තෙරුන් වහන්සේ කෙනකු රසකිඳු වැල්වලින් බැඳ තැබූහ. ඒ තෙරුන් වහන්සේ වනය ගිනි ඇවිලිගෙන එන කල්හි ද වැල් නො සිඳ, එසේ ම නිඳු විදසුන් වඩා අර්හත්වයට පැමිණ ගින්නෙන් දැවී පිරිනිවන් පා වදළ සේක. ජීවිතය නො තකා සිල් රැකි උතුමන් පිළිබඳ මෙබඳු කථා බොහෝ ඇත්තේ ය.

ශීල පාරමිතාවේ ප්‍රභේද

ශීල පාරමිතාව ය, ශීල උප පාරමිතාව ය, ශීල පරමාර්ථ පාරමිතාව ය යි ශීල පාරමිතාව ත්‍රිවිධ වේ.

ලෝකයෙහි ඇතැමෙක් ක්‍රීඩා පිණිස ද, තමන් ගේ සමත්කම් පෙන්වීමට ද, ක්‍රෝධ ඊර්ෂ්‍යාදිය නිසා ද, ප්‍රාණඝාතාදී පවිකම් කරති. සිල් රක්තා වූ ඇතැම්හු එවැනි නිරර්ථක දේ ගැන පවිකම් නො කරති. ගොයම් රැක ගැනීමට මැස්සන් මරන්නාක් මෙන්, ධාන්‍ය රැක ගැනීමට මීයන් මරන්නාක් මෙන්, යම්කිසි පාපක්‍රියාවක් නො කළ හොත් තමන්ගේ ධනය නො රැකෙන අවස්ථා පැමිණි කල්හි ධනය රැක ගැනීම පිණිසත්, අඹුදරුවන්ට විපත් පැමිණෙන කල්හි ඔවුන් රැක ගැනීම පිණිසත් පවිකම් කරති. පවිකම් නොකළ හොත් නොලැබිය හැකි ඇතැම් වස්තූන් ලබනු පිණිස ද පවිකම් කෙරති. කරුණක් පැමිණි

කල්හි ධනය නිසාත්, අඹුදරුවන් නිසාත් බිඳින්නා වූ ඔවුන්ගේ ඒ ශීලය ශීලයක් වුවත් එය උසස් ශීලයක් නො වන බැවින් මේ පාරමී කථාවෙහි ඒ ශීලය ගණන් ගනු නො ලැබේ. ඇතැමෙක් වස්තුව විනාශ වන කල්හි වස්තුව රැක ගැනීමටවත්, වස්තු නැති කල්හි ලබා ගැනීමටවත්, අඹු දරුවන් නිසාවත් පවී කම් නො කරති. අඹුදරුවන් හා වස්තුව පරිත්‍යාග කිරීමෙන් ශීලය ම රකිති. අඹුදරුවන් නිසා වත්, වස්තුව නිසාවත් නොකඩ කරන්නා වූ ඔවුන්ගේ ඒ ශීලය ශීල උප පාරමිතාව ය.

වස්තුව හා අඹුදරුවන් පරිත්‍යාග කොට පවින් වැළකීමට සමත් සෑම දෙනා ම යම්කිසි පවක් නො කළ හොත් තමන්ගේ ශරීරාවයවයන් නැසෙන, නො රැකෙන තැනක් පැමිණියහොත්, පවීකම් කොට ශීලය බිඳ ශරීරාවයව රැක ගනිති. ඇතැමෙක් ශරීරාවයව ද විනාශ වෙතොත් විනාශ වේවා'යි එය පරිත්‍යාග කොට ශීලය ම උසස් කොට ගෙන රකිති. ශරීරාවයවයන් පරිත්‍යාග කොට රක්තා වූ ඒ ශීලය ශීල උප පාරමිතාව ය.

ශරීරාවයවයන් ද පරිත්‍යාග කොට සිල් රැකීමේ ශක්තිය ඇති සෑම දෙන ම ශීලය නො කඩ කළ හොත්, ජීවිතය නො රැකෙන අවස්ථාවක් පැමිණියහොත් ඒ අවස්ථාවේ දී ජීවිතය රකිනු පිණිස පවීකම් කොට ශීලය බිඳිති. ඇතැම් පින්වත්හු තමාගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කර ධම්මිකතිස්ස රජතුමාගේ අණට කීකරු නො වී කුකුළා මැරීම නො කළ උපාසකතුමා මෙන් ද, පිඹුරා ශරීරය වෙළෙන කල්හි අත තුබූ කැත්ත ඇතට විසිකර ශීලය ම ජීවිතයට වඩා උසස් කොට රැකී උතුරු වඩුන්නාවේ ගොවියා මෙන් ද සිල් රකිති. ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් රක්තා වූ ඒ ශීලය ශීල පරමාර්ථ පාරමිතාව ය.

සිල් රකින්නා වූ සෑම දෙනාට ඒ ශීලය ධනාදිය පරිත්‍යාග කොට රකින්නට සිදුවන අවස්ථාවල් මුණ ගැසෙන්නේ නැත. තමා රක්තා ශීලය පාරමිතාව හෝ උප පාරමිතාව හෝ පරමාර්ථ පාරමිතාව හෝ

විමට එබඳු කරුණු මුණ ගැසෙන්නට ම ඕනෑ නැත. සිල් රක්තා වූ යමකුට ඒ ශීලය, ධනය නිසා හෝ අඹුදරුවන් නිසා හෝ නො බිඳෙන තරමේ අධිෂ්ඨාන ශක්තිය ඇත්තේ නම් ඔහුගේ ශීලය ශීල පාරමිතාව වේ.

යමකුට ශරීරාවයවයක් නිසා ශීලය නොබිඳෙන තරමේ අධිෂ්ඨාන ශක්තිය ඇත්නම් ශරීරාවයව පරිත්‍යාග කොට ශීලය රකින්නට සිදුවන අවස්ථා නො පැමිණියේ ද ඔහුගේ ශීලය ශීල උපපාරමිතාව ය.

යමකුට ජීවිතය නැසුනත් ශීලය නොකඩ කරන තරමේ අධිෂ්ඨාන ශක්තිය ඇත්තේ නම් ඔහුට ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් ශීලය රකින්නට සිදුවන අවස්ථා නො පැමිණියේ ද ඔහුගේ ශීලය ශීල පරමාර්ථ පාරමිතාව වේ. කරුණු මුණ ගැසුණ හොත් තමාගේ ශීලාධිෂ්ඨාන ශක්තිය කො පමණ ද යන බව නිවැරදි ලෙස තේරුම් ගත හැකි වේ.

මහ බෝසතාණන් වහන්සේගේ ශීල පාරමිතාව දැක්වීමට වරියාපිටකයෙහි එන මාතෘපෝෂක හස්ති රාජ, භූරිදත්තරාජ, වම්පෙය්‍ය නාගරාජ, වූලබෝධි තාපස, මහිසරාජ, රුරුමීගරාජ, මතංගපණ්ඩිත, ධර්මදේවපුත්‍ර, අලිනසත්තු, සංඛපාල යන වර්ත විස්තර කළ යුතුය. මහ බෝසතාණන් වහන්සේ නොයෙක් ජාතිවල පෙර බුදුසසුන්වල පැවිදිවත්, සෘෂි ප්‍රවුජ්‍යාවෙන් පැවිදිවත් ශීල පාරමිතාව පිරූ බව බුද්ධ වංශයෙන් හා ජාතක පොතෙන් ද පෙනේ. ප්‍රත්‍යේක බෝධිසත්ත්වරු ද එසේ ම පැවිදි ව ඇති බව ප්‍රත්‍යේක බුද්ධ වර්තවලින් පෙනේ.

යො පබ්බජ් ජාතිසතානි පඤ්ච
පභාය කාමානි මනොරමානි,
තං චිතරාගං සුසමාහිතින්ද්‍රියං
පරිනිබ්බතං වන්දථ සාරිපුත්තං

යනාදීන් ශාරීපුත්‍ර, මොද්ගලයාන, මහාකාශ්‍යපාදී මහරහතන් වහන්සේලා ද පෙර ජාතිවල පැවිදිව ශීල පාරමිතාව පුරා ඇති බව දක්වා තිබේ. එබැවින් ලොවිතුරා බුදු බවටත්, පසේබුදු බවටත්, අග්‍ර ශ්‍රාවක මහා ශ්‍රාවක බවටත් ගිහිව සිල් රැකීම් වශයෙන් ශීල පාරමිතාව පිරීම ම ප්‍රමාණ නො වන බව සිතිය යුතු ය.

ඒ උසස් තත්වයන් පතනුවන් විසින් පැවිදිව සිල් රැකීම් වශයෙන් ද ශීල පාරමිතාව පිරිය යුතු ය. ප්‍රකෘති ශ්‍රාවකයන් ගේ ශීල පාරමිතාව සම්පූර්ණ වීමට පැවිදි විය යුතු ම යයි කියන්නට තරම් කරුණු නො පෙනේ. එහෙත් ඒ සඳහා පැරුම් පුරන පින්වතුන්ටත් පැවිදිව ශීල පාරමිතාව පිරීම ම හොඳ බව කිව යුතුය.

සීලානිසංසය

ශීලයෙහි අනුසස් බොහෝ ය. සීලානිසංස දැක්වෙන දේශනා ද බොහෝ ය. මජ්ඣිම නිකායේ මූල පණ්ණාසකයේ ප්‍රථම වර්ගයේ ආකංඛෙය්‍ය සූත්‍රය හා විසාබුපෝසථ සූත්‍රය ද විශේෂයෙන් සීලානිසංසය දැක්වෙන සූත්‍ර දෙකකි. සීලානිසංසය දැක්වෙන සීලවත්ථෙර ගාථා මෙසේ ය.

- (1) සීලමෙවිධ සික්ඛෙථ අස්මිං ලොකෙ සුසික්ඛිතං
සීලං හි සබ්බසම්පත්තිං උපනාමෙති සෙවිතං.
- (2) සීලං රක්ඛෙය්‍ය මෙධාවි
පත්ථයානො තයො සුබ්බෙ
පසංසං විත්තිලාහඤ්ච
පෙච්චසග්ගෙ පමොදනං.

- (3) සීලවා හි බහුමිත්තෙ සඤ්ඤමෙනාධිගච්ඡති
දුස්සීලෝ පන මිත්තෙහි ධංසනෙ පාපමාවරං.
- (4) අවණ්ණං ච අකිත්තිං ච
දුස්සීලො ලභනෙ නරො
චණ්ණ කිත්ති පාසංසඤ්ච
සද ලභති සීලවා
- (5) ආදි සීලං පතිට්ඨා ච කල්‍යාණනඤ්ච මාතුකං
පමුඛං සබ්බධම්මානං තස්මා සීලං විසොධයෙ
- (6) වෙලා ච සංවරො සීලං චිත්තස්ස අභිභාසනං
තිත්ථං ච සබ්බඤ්ඤාධානං තස්මා සීලං විසොධයෙ
- (7) සීලං බලං අප්පට්ඨං සීලං ආවුධමුත්තමං
සීලං ආභරණං සෙට්ඨං සීලං කචචමබ්භුතං.
- (8) සීලං සෙතු මහෙසක්ඛො
සීලං ගන්ධො අනුත්තරො
සීලං විලෙපනං සෙට්ඨං
යෙන වාති දිසො දිසං.
- (9) සීලං සම්බල මෙවග්ගං සීලං පාථෙය්‍ය මුත්තමං
සීලං සෙට්ඨො අතිවාහො යෙන යාති දිසො දිසං.
- (10) ඉධෙච නින්දං ලභති
පෙච්චා'පායෙ ච දුම්මනො
සබ්බත්ථ දුම්මනො බාලො

සිලෙසු අසමාහිතො

- (11) ඉධෙව කිත්තිං ලහති
පෙච්ච සග්ගෙ ව සුම්මනො
සබ්බත්ථ සුමනො ධීරො
සිලෙසු සුසමාහිතො

- (12) සීලමෙව ඉධ අග්ගං පඤ්ඤවා පන උත්තමො
මනුස්සෙසු ව දෙවෙසු සීල පඤ්ඤණනො ජයං.

ගාථාවල තේරුම පිළිවෙලින් මෙසේ දැන යුතු.

1. මේ ලෝකයෙහි අභිවාද්ධිය කැමති තැනැත්තේ වාරිත්‍ර වාරිත්‍රාදී ප්‍රභේද ශීලය ම රක්තේ ය. රක්තා ලද ශීලය සිල් රැකි පුද්ගලයා හට සකල සම්පත්තීන් ම ගෙන දෙන්නේ ය.
2. ප්‍රශංසාවය, සතුටය, මතු දෙව්ලොව සතුටු වීම ය යන කරුණු තුන ප්‍රාර්ථනා කරන නුවණැත්තේ ශීලය රක්තේ ය.
3. සිල්වත් තැනැත්තේ තමා ගේ හික්මීමෙන් බොහෝ මිත්‍රයන් ලබන්නේ ය. දුශ්ශීලයා වනාහි පව් කම් කිරීමෙන් මිත්‍රයන්ගෙන් පහවන්නේ ය.
4. දුසිල් මිනිසා ඉදිරියේ ගර්භාව ද, අපකීර්තිය ද ලබන්නේ ය. ගුණ වර්ණනාව ද, කීර්තිය ද ඉදිරියේ කරන ප්‍රශංසාව ද, සිල්වතා හැම කල්හි ලබයි.
5. ශීලය කුශලයන්ට මූල ය. ධ්‍යානාදී උත්තරී මනුෂ්‍ය ධර්මයන්ගේ පිහිට ය. (ඒවා ඇති වන වැඩෙන බිම ය.) සමථ විදර්ශනාදී වූ

කලාණ ධර්මයන් ගේ මව ය. සකලානවදා ධර්මයන් ගේ ද්වාරය ය. එබැවින් ශීලය පිරිසිදු කරන්නේ ය.

- 6 සංවර ශීලය දුශ්චරිත සංඛ්‍යාත ජලස්කන්ධය නවත්වන වෙරළ ද වේ. රක්තභූගේ සිත සතුටු කරවන දෙය ද වේ. සියලු බුදුවරයන් නිර්වාණ නමැති සයුරට බස්නා තොට ද වේ.
- 7 ශීලය මාරසේනා මර්දනය කරන අසදාශ මහා සේනාව ය, ශීලය කෙලෙසුන් සිඳින උතුම් ආයුධය ය. ශීලය ශ්‍රේෂ්ඨ ආහරණයෙක. ශීලය අද්භූත සන්නාහයෙක.
- 8 ශීලය සංසාර සාගරයෙන් එතර වීමට ඇති මහානුභාව සම්පන්න හෙයකි. (පාලමකි) උඩු සුළගෙහි ද යන සුවඳක් වීමෙන් ශීලය එයට වඩා උතුම් සුවඳක් නැති උසස්ම සුවඳ ය. ශීලය, ඇඟ ගලවා ගෙන සිටින උතුම් තැනැත්තාගේ සුවඳ සියලු දිසාවන්හි පැතිර යන උතුම් විලවුනෙකි.
- 9 ශීලය සංසාර කාන්තාරයේ ගමන් කරන තැනැත්තා හට ගෙන යා හැකි පිළිනු නො වන නො නැසෙන බත් මූලකි. ශීලය වුවමනා සෑම දෙයක් ම ලබා ගත හැකි සොර සතුරන්ට නොගත හැකි උසස් මාර්ගෝපකරණයෙකි. (මඟ වියදමට ගන්නා මුදල් පසුම්බියකි) ශීලය කිසි අනතුරකට කරදරයකට හසු නො වේ. කැමති දිශාවකට යා හැකි උතුම් යානයෙකි.
- 10 ශීලයෙහි නො පිහිටියා වූ අඥයා මෙලොව ද නින්ද ලබන්නේ ය. මරණින් පසු අපාගත වී කණගාටු වන්නේ ය. හැම තන්හි ම නො සතුවීන් ම වෙසෙන්නේ ය.

- 11 සිල් රක්තා වූ නුවණැත්තා මෙලොව ද කීර්තිය ලබන්නේ ය. මරණින් පසු ස්වර්ගයෙහි සතුටු වන්නේ ය. සෑම තන්හි ම සතුටු වන්නේ ය.
- 12 නොයෙක් ලෞකික සම්පත් ලබා දෙන බැවින් ද සංසාර දුක්ඛයෙන් එතර කොට නිවනට පමුණු වන බැවින් ද ශීලය උතුම් ම ය. එසේ ම නුවණැත්තා ද උතුම් ය. මිනිස් ලොව ද, දෙවිලොව ද, ශීල ප්‍රඥ, දෙකින් ජය ලබන්නේ ය.

දහය හා ශීලය

යඤ්ච ගහපති වෙලාමො බ්‍රාහ්මණො දනං අදසි මහ දනං. යොවෙකං දිට්ඨිසම්පන්නං භොජෙය්‍ය, යො ච සතං දිට්ඨිසම්පන්නානං භොජෙය්‍ය, යොවෙකං සකදගාමීං භොජෙය්‍ය, යො ච සතං සකදගාමීනං භොජෙය්‍ය, යොවෙකං අනාගාමීං භොජෙය්‍ය, යො ච සතං අනාගාමීනං භොජෙය්‍ය, යොවෙකං අරහන්තං භොජෙය්‍ය, යො ච සතං අරහන්තානං භොජෙය්‍ය, යොවෙකං පච්චේකඤ්ඤිධං භොජෙය්‍ය, යො ච සතං පච්චේකඤ්ඤිධානං භොජෙය්‍ය, යො ච තථාගතං අරහන්තං සම්මසම්ඤ්ඤිධං භොජෙය්‍ය, යො ච ඤ්ඤිධපමුඛං සංඝං භොජෙය්‍ය යො ච චතුර්දිසං සංඝං උද්දිස්ස විහාරං කාරාපෙය්‍ය, යො ච පසන්නචිත්තො ඤ්ඤිධඤ්ච ධම්මඤ්ච සංඝඤ්ච සරණං ගච්ඡෙය්‍ය, යො ච පසන්නචිත්තො සික්ඛාපදනී සමාදියෙය්‍ය, පාණාතිපාතා වෙරමණිං අදින්නාදනා වෙරමණිං කාමේසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණිං මුසාවාද වෙරමණිං සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා වෙරමණිං ඉදං තතො මහප්ඵලතරං.

(වේලාම සුත්ත)

වේලාම බ්‍රාහ්මණයා සියල්ල සුවාසු දහස බැගින් පිළියෙළ කොට මහා දනයක් බුදුසස්න නැති කල්හි දුන්නේය. ඒ මහා දනයට

වඩා එක් සෝවාන් පුද්ගලයකු වැළඳවීම මහත්ඵල බවත්, සෝවාන් පුද්ගලයන් සියයකට වැළඳවීම ඊට වඩා මහත්ඵල බවත්, එක් සකාදගාමී පුද්ගලයකු වැළඳවීම ඊට වඩා මහත්ඵල බවත්, සකාදගාමී පුද්ගලයන් සියයකට වැළඳවීම ඊට වඩා මහත්ඵල බවත්, එක් අනාගාමී පුද්ගලයකු වැළඳ වීම ඊට වඩා මහත්ඵල බවත්, අනාගාමී පුද්ගලයන් සියයකට වැළඳවීම ඊට වඩා මහත්ඵල බවත්, ඊට වඩා එක් රහත් පුද්ගලයකු වැළඳවීම මහත්ඵල බවත්, ඊට වඩා රහත් පුද්ගලයන් සිය දෙනකු වැළඳ වීම මහත් ඵල බවත්, ඊට වඩා එක් පසේ බුදුවරයකු වැළඳවීම මහත්ඵල බවත්, ඊට වඩා පසේ බුදුවරයන් සිය දෙනකුන්ට වැළඳ වීම මහත්ඵල බවත්, ඊට වඩා ලොච්ඡුරා බුදු වරයකු වැළඳවීම මහත්ඵල බවත්, ඊට වඩා බුදුන් ප්‍රමුඛ සංඝයා වැළඳවීම මහත්ඵල බවත්, ඊට වඩා සිව් දිග වෙසෙන සංඝයා උදෙසා විහාරයක් කරවීම මහත්ඵල බවත්, ඊට වඩා පහන් සිතින් රත්නත්‍රය සරණයාම මහත් ඵලබවත්, ඊට වඩා පහන් සිතින් පඤ්චශීලය සමාදන්වීම මහත්ඵල බවත් මේ සූත්‍ර පාඨයෙන් තථාගතයන්වහන්සේ විසින් වදාරා තිබේ. එයින් කියන ලද හැම දනයකට ම වඩා පඤ්චශීල සමාදනය උසස් බව පෙනේ. පඤ්චශීල සමාදනය ම හැම දනයකට ම උසස් වන කල්හි එයට වඩා උසස් ශීලයක් සමාදන් වීම ගැන කියනු ම කීම?

මෙහි දැක්වෙන සරණ ගමනය සාමාන්‍ය සරණ ගමනය නොව කිසි කලෙක වෙනස් නො වන ලෝකෝත්තර සරණ ගමනය ය. පඤ්චශීල සමාදනයත් ලෝකෝත්තර විරතිය ය. මෙකල බෞද්ධයෝ දන් දෙන තැන්වල දී ද බණ අසන තැන්වල දී ද වන්දනා කිරීමේ දී ද පන්සිල් සමාදන් වීමය කියා සික පද කීමක් කරති. එය සිකපද කීමක් මිස, සීල සමාදනයක් නොවේ.

සමාදන යන්නෙහි තේරුම මනා කොට ගැනී ය, පිළිගැනීම ය යනුයි. මම අද පටන් ප්‍රාණඝාත නො කරමි යි ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකී සිටින හැටියට පිළිගැනීමත්, අදත්තාදනාදියෙන් ද එසේ වැළකී සිටින

සැටියට පිළිගැනීමත් පඤ්චශීල සමාදාන ය යි. ඇත්ත වශයෙන් ප්‍රාණ සාතාදියෙන් වැළකීමේ අදහස නැතිව නිකම් සිකපද කීම සිකපද කීමක් මිස සිල් සමාදන් වීමක් නො වේ. ඒ සිකපද කීම දවසට දෙ වරක් නොව සිය වරක් කළත් එහි ඇති වටිනා කමක් නැත. ඇතැමෙක් සමාදන් වීමේ දී ඇත්ත වශයෙන් ම සමාදන් වෙති. ශක්තියක් නැති කමින් ඔවුන්ට එහි පිහිටිය හැකි නො වෙයි. සමාදන් වූ සිකපදය පසුව කඩ කරති. එබඳු දුබල සමාදානයෙහි ද වැඩි වටිනාකමක් නැත්තේ ය. හොඳට ම වටිනාකම ඇත්තේ සමාදන් වීමෙන් පසු කිසි කලෙක කඩ නො කරන ස්ථිර සමාදානයේ ය. කියන ලද සූත්‍ර පාඨයෙහි දැක්වෙන්නේ කවදාවත් නො කඩන ලෝකෝත්තර සීල සමාදානය ය.

පඤ්චශීලය මහා දාන මහා පසක් වන බව

පඤ්චමානි භික්ඛවෙ, දානානි මහාදානානි අග්ගඤ්ඤානි රත්තඤ්ඤානි වංසඤ්ඤානි පොරාණානි අසංකිණ්ණානි අසංකිණ්ණපුබ්බානි න සංකීයන්ති න සංකීයිස්සන්ති අප්පතිකුට්ඨානි සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤානි, කතමානි පඤ්චව?

1. ඉධ භික්ඛවෙ, අරියසාවකෝ පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිච්චතො හොති, පාණාතිපාතා පටිච්චතො භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අපරිමාණානං සත්තානං අභයං දෙනි: අවෙරං දෙනි, අබ්‍යාපජ්ඣං දෙනි. අපරිමාණානං සත්තානං අභයං දන්වා අවෙරං දන්වා අබ්‍යාපජ්ඣං දන්වා අපරිමාණස්ස අභයස්ස අවෙරස්ස අබ්‍යාපජ්ඣස්ස භාගී හොති.

ඉදං භික්ඛවෙ, පඨමං දානං මහා දානං අග්ගඤ්ඤං රත්තඤ්ඤං වංසඤ්ඤං පොරාණං අසංකිණ්ණං අසංකිණ්ණපුබ්බං න සංකීයති න සංකීයිස්සති අප්පතිකුට්ඨං සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි

විඤ්ඤාහි. අයං භික්ඛවෙ, චතුත්ථො පුඤ්ඤාහිසන්දෙ කුසලාහිසන්දෙ සුඛස්සාහාරො සොවග්ගිකො සුඛවිපාකො සග්ගසංවත්තනිකො ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තති.

2. පුන ච පරං භික්ඛවෙ අරියසාවකො අදින්නාදනං පහාය අදින්නාදනා පටිච්චතො හොති - පෙ -
3. කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිච්චතො හොති - පෙ -
4. මුසාවාදං පහාය මුසාවාද පටිච්චතො හොති - පෙ -
5. සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානං පහාය සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා පටිච්චතො හොති. සුරාමෙරය මජ්ජපමාදට්ඨානා පටිච්චතො භික්ඛවෙ, අරියසාවකො අපරිමාණානං සත්තානං අභයං දෙති. අවෙරං දෙති. අඛ්‍යාපජ්ඣං දෙති. අපරිමාණානං සත්තානං අභයං දත්වා, අවෙරං දත්වා, අඛ්‍යාපජ්ඣං දත්වා, අපරිමාණස්ස අභයස්ස අවෙරස්ස අඛ්‍යාපජ්ඣස්ස හාගි හොති.

ඉදං භික්ඛවෙ, පඤ්චමං දනං මහාදනං අග්ගඤ්ඤං රත්තඤ්ඤං චංසඤ්ඤං පොරාණං අසංකිණ්ණං අසංකිණ්ණ පුබ්බං න සංකීයති න සංකීයිස්සති අප්පතිකුට්ඨං සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤාහි. අයං භික්ඛවෙ අට්ඨමො පුඤ්ඤාහිසන්දෙ කුසලාහිසන්දෙ සුඛස්සාහාරො සොවග්ගිකො සුඛ විපාකො සග්ගසංවත්තනිකො ඉට්ඨාය කන්තාය මනාපාය හිතාය සුඛාය සංවත්තති."

මේ අංගුත්තර නිකායේ අට්ඨක නිපාතයේ පඨම පණ්ණාසකයේ සතරවන වර්ගයේ එන සූත්‍රයකින් කොටසකි. එහි තේරුම මෙසේය

මහණෙනි, අග්‍රය යි සලකනු ලබන්නා වූ, දීර්ඝ කාලයක පටන් පැවැත්තාහු යයි සලකනු ලබන්නා වූ, මහෝත්තමයන්ගේ වංශය යි සලකනු ලබන්නා වූ, පෞරණික වූ, නො මනාය යි ඉවත නො ලන ලද්ද වූ, අතීත බුදුවරයන් විසින් ඉවත නො ලන ලද්ද වූ, පස් දෙනෙක් වූ, මේ දනයෝ මහාදනයෝ ඇතහ. ඒ දනයන් දැනුණු බැහැර නො කෙරෙති. මතු බුදුවරයෝ ද බැහැර නො කරන්නාහ. ඒ දනයෝ ශ්‍රමණයන් විසින්, බ්‍රහ්මණයන් විසින්, නුවණැතියන් විසින් ගර්භා නො කරන ලද්දෝ ය.

ඒ දනයෝ පස්දෙනා කවරහුද යත්?

- (1) මහණෙනි, මේ සස්තෙහි ආර්යශ්‍රාවක තෙමේ ප්‍රණසාතය හැර ප්‍රාණසාතයෙන් වැළකුණේ වේ ද, මහණෙනි, ප්‍රාණසාතයෙන් වැළකුණා වූ ආයථීශ්‍රාවක තෙමේ අප්‍රමාණ සත්ත්වයනට අභය දෙයි. අවෛරය දෙයි. නිදුක් බව දෙයි. හේ අප්‍රමාණ සත්ත්වයනට අභය දී, අවෛරය දී, නිදුක් බව දී අප්‍රමාණ අභයයට අවෛරයට නිදුක් බවට හිමි වෙයි.

මහණෙනි, මෙය අග්‍රය යි සලකන්නා වූ, පරණය යි සලකන්නා වූ බුද්ධාදීගේ වංශය යි සලකන්නා වූ, පරණ වූ දැනුණු අහක නො දමන්නා වූ, මතු බුදුවරයන් විසින්ද අහක නො දමන්නා වූ පළමු වන දනය ය, මහා දනය ය. මෙය නුවුවමනා වැඩකැ යි දැනුණු බැහැර නො කරනු ලැබේ. මතු බුදුවරයන් විසින් ද බැහැර නො කරනු ලැබේ. ශ්‍රමණයන් විසින් බ්‍රහ්මණයන් විසින්, නුවණැතියන් විසින් ගර්භා නො කරන ලද්දෝය. මහණෙනි, මෙය සතර වැනි වූ පින් ගලන තැන ය. කුශල් ගලන තැන ය. සැප ගෙන දෙන දෙය ය. සුන්දර වූ අග්‍ර සම්පත් ගෙන දෙන ධර්මය ය. සැප විපාක ගෙන දෙන ධර්මය ය. ස්වර්ගය පිණිස පවත්නා ධර්මය ය. එය ඉෂ්ට භාවය පිණිස කාන්ත භාවය පිණිස, මනාප භාවය පිණිස, හිතය පිණිස, සුඛය පිණිස පවති.

- (2) මහණෙනි, නැවත ආර්යශ්‍රාවක තෙමේ අදින්නාදනය හැර අදින්නාදනයෙන් වැළකුනේ වේ ද - පෙ -
- (3) කාමමිථ්‍යාවාරය හැර කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් වැළකුණේ වේ ද - පෙ-
- (4) මුසාවාදය හැර මුසාවාදයෙන් වැළකුණේ වේ ද - පෙ
- (5) මදයට ප්‍රමාදයට හේතු වන සුරාමේරය පානය හැර සුරාමේරය පානයෙන් වැළකුණේ වේ ද මහණෙනි, මද ප්‍රමාදයන්ට හේතු වන සුරාමේරය පානයෙන් වැළකුණා වූ ආයඝීශ්‍රාවක තෙමේ අප්‍රමාණ සත්ත්වයන්ට අභය දෙයි. අවෙරය දෙයි. නිදුක් බව දෙයි. අප්‍රමාණ සත්ත්වයන්ට අභය දී, අවෙරය දී, නිදුක් බව දී, අප්‍රමාණ වූ අභයයට අවෙරයට දුක් නැති බවට හිමියෙක් වෙයි.

මහණෙනි, මෙය අග්‍රය යි සලකන්නා වූ, පරණය යි සලකනු ලබන්නා වූ, බුද්ධාදීන්ගේ වංශය යි සලකනු ලබන්නා වූ, පෞරාණික වූ බුද්ධාදීන් විසින් බැහැර නො කරන්නා වූ පෙර බුදුවරයන් විසින් බැහැර නො කරන ලද්ද වූ පස්වන දනය ය. මහා දනය ය. මෙය වර්තමානයෙහි බැහැර නො කරනු ලැබේ. අනාගතයේ දී බැහැර නො කරනු ලබන්නේ ය. ශ්‍රමණයන් විසින් ද බ්‍රාහ්මණයන් විසින් ද නුවණැතියන් විසින් ද ගර්භා නො කරන ලද්දක් ය. මහණෙනි, මේ (සුරාපානවිරතිය වූ මහා දනය) අටවන පින් ගලන තැන ය. කුශල් ගලන තැන ය. සැප ඵලවන දෙය ය. සුන්දර වූ අග්‍ර සම්පත් ලබා දෙන කරුණ ය. සැප විපාක ගෙන දෙන ධර්මය ය. ස්වර්ගය පිණිස පවත්නා ධර්මය ය. මෙය ඉෂ්ට භාවය කාන්ත භාවය මනාප භාවය පිණිස හිතය පිණිස සැපය පිණිස පවති.

මෙම සූත්‍රයෙන් දැක්වෙන්නේ පඤ්චශීලය බුද්ධාදීන් විසින් උසස් කොට සලකනු ලබන මහා දන පසක් වන බව ය. ප්‍රාණසාතාදියෙන් වළක්වා තැනැත්තාගේ ඒ ක්‍රියාව සකල සත්ත්වයන්ට අහස දීමකි. අහස දීම යනු නිදහස දීම ය. අදත්තාදනයෙන් වැළකීම වස්තු හිමියන්ට අහස දීම කි. පරදර සේවනයෙන් වැළකීම පරදරාවන්ට හා ඔවුන්ගේ හිමියන්ට අහස දීමකි. බොරු කීමෙන් වැළකීම නො රැවටීම් වශයෙන් අහස දීමකි. සුරාපානය කරන තැනැත්තා බොහෝ දෙනාට කරදර කාරයෙකි. එයින් වැළකීම ඒ කරදරය නො කිරීම වශයෙන් මහජනයාට නිදහස දීමකි. මෙසේ බලන කල පන්සිල් රකින්නහුට මහා දන පසක් දෙමිය කියා ද ප්‍රීතිය ලැබිය හැකි ය. මේවා වියදමක් නැති ව මහන්සියක් නැතිව දිය හැකි දනයෝ ය.

ආහාර දනාදියෙන් ලැබෙන්නා වූ ආනිසංසය වුව ද, මැනවින් ලැබෙන්නේ සිල්වතාට ම ය. දුශ්ශීලව සිට දන් දුන්නා වූ තැනැත්තාට ඔහුගේ පව්කම් කලින් විපාක දෙන්නට පටන් ගතහොත් ඒ කාලය තුළ දී ඔහුගේ දනමය කුශලය විපාක දීමට අවකාශයක් නො ලබයි. පරණ වී අවකාශ ලත් විටක විපාක දෙන්නට පටන් ගත්තේ ද, එතැනදී ද අකුශල කර්ම, අතර අතර පැමිණ විපාක දෙන්නට පටන් ගැනීමෙන් දන විපාකය - දනානිසංසය දුබල කරයි. එයට හානි කරයි.

දනමය කුශලයාගේ විපාකයෙන් මිනිස්ලොව පොහොසත් තැනක ඉපිද ධනය ලැබුවේ ද අතීත අදින්නාදන කර්මයෙන් ඒ ධනය පිරිනේ. සම්පූර්ණයෙන් ම හෝ විනාශ වේ. අතීත ප්‍රාණසාත කර්මයෙන් රෝගාදී නොයෙක් දුක් ඇති කරයි. සිල්වත්ව සිට දන් දුන්නා වූ තැනැත්තාට කුශල විපාකයට - කුසලානිසංසයට හානි කරන පව් නැති බැවින් දනමය කුශලයාගේ ඵලය දීප්තිමත් ව ලැබේ.

"ඉධ භික්ඛවේ, එකච්චො දනං දෙනි සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා අන්තං පානං වත්ථං. මාලාගන්ධ විලෙපනං සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යං.

- පෙ - කායස්ස හෙද පරමිමරණා ඛත්තිය මහාසාලානං වා බ්‍රාහ්මණ මහාසාලානං වා ගහපති මහාසාලානං වා සහවාතං උපපජ්ජති. තඤ්ච ඛො සීලවතො වදාමි නො දුස්සීලස්ස."

යනාදීන් තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දනානිසංසය සිල්වතාට ම ලැබෙන බවත් දුශ්ශීලයාට නො ලැබෙන බවත් අංගුත්තර නිකායේ අවිධික නිපාතයෙහි ප්‍රකාශිත ය. බෞද්ධයන්ට දන් දෙන අවස්ථාවල පන්සිල් සමාදන් වීම පුරුදු වී තිබෙන්නේ ඉහත දැක් වූ දේශනාව නිසා ය. දනානිසංසය මැනවින් ලැබීමට සැමකල්හි ම ශීලයෙන් යුක්ත ව පවිත් තොර ව විසීම මිස, දන් දෙන වෙලාවේ දී සමාදන් වී පසුව කඩන ක්ෂණිකශීලය පිරිමැසෙන්නේ නො වේ. එබැවින් තමන් කරන පින්කම්වල ඵලය උසස් ලෙස ලබනු කැමැත්තෝ සැම කල්හි ම සිල් රකින්නවා!

සිල් රැකීමේ අනුසස් දැක්වෙන කථා

මරණාසන්නයේදී පන්සිල් සමාදන් වීමෙන් දෙව්ලොව ගිය වෙළෙන්දෝ

අප බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයෙහි වැඩ වෙසෙන සමයෙහි වෙළෙන්දෝ සන්සියදෙනෙක් නැවක නැගී මුහුදෙහි ගියෝ ය. සැඩ සුළඟ නිසා ඔවුන්ගේ නැව ඊයක වේගයෙන් මහ සමුදුර මැදට ගියේ ය. රළ අධික වීම නිසා මුහුදු මැද දී නැවට වතුර ඇතුළු වන්නට පටන් ගත. නැවියෝ බිය පත්වී තම තමන් අදහන දෙව්වරුන්ට යදිමින් විලාප කියන්නට හඬන්නට පටන් ගත්හ. එහි සිටි එක් පුරුෂයෙක් මේ මහා හයේ දී මට පිහිටක් ඇද්දෝ යි සිතනුයේ තමා විසින් රක්තා පිරිසිදු සරණ ශීලය දැක නිර්භීතව බද්ධ පයඝීංකයෙන් හුන්නේ ය.

ඔහු එසේ නිර්භීත ව වාඩි වී සිටිනු දුටු සේසෝ මේ මහා භය ඔබට නැත්තේ කවර හේතුවකින් දැයි ඇසූහ. මම නැව් නගිනා දිනයෙහි සංඝයාට දන් දී සරණ ශීලය සමාදන් වී ආවෙමි. එබැවින් මට භයක් නැතය යි හේ කීය. එකල්හි මිනිස්සු "හිමියනි, ඔබට පිහිට වන ඒ සරණ ශීලය අපටත් නො වටනේ ද" යි ඇසූහ. හේ "සැම දෙනාට ම එය වටනේ ය" යි කීහ. එකල්හි සෙස්සෝ එසේ නම් ඒ සරණ ශීලය අපටත් දුන මැනවයි කීහ. හෙතෙමේ වෙළෙඳුන් සත් සියය සත් කොටසකට බෙදා වරකට සිය සිය දෙනාට තිසරණ සහිත පඤ්ච ශීලය දිණ.

ඔවුන්ගෙන් පළමු වන සිය දෙනා ඇස්වටය තෙක් වතුරේ සිට සිල් සමාදන් වූහ. දෙවන සිය දෙනා දණ පමණට වතුරේ සිට සිල් සමාදන් වූහ. තුන්වන සිය දෙනා තුනටිය පමණට වතුරේ සිට සිල් සමාදන් වූහ. සතරවන සිය දෙනා පෙකණිය පමණට ජලයෙහි සිට ද, පස්වන සිය දෙනා තන පමණට දියෙහි සිට ද, සවන සිය දෙනා ගෙළ පමණට වතුරේ සිට ද, සත්වන සිය දෙනා කටට එන නො එන තරම් දියෙහි සිට ද, සිල් සමාදන් වූහ.

මෙසේ හේ සැම දෙනාට ම තිසරණ පන්සිල් සමාදන් කරවා නුඹලාට අන් පිහිටක් නැත. ශීලය ම පිහිට ය. එය ම මෙතෙහි කරව යි සෝභා කෙළේ ය. ඒ වෙළෙඳුන් සත්සිය දෙනා ම දියේ ගිලී මැරී මරණාසන්නයේ දී ගත් ශීලයේ අනුහසින් තච්චිසා දෙව් ලොව උපන්න. ඔවුන් සැම දෙනාගේ ම විමාන එක් තැනක ම පහළ විය. ගුරුවරයාට සියක් යොදුන් රන් විමනක් හා සෙස්සන්ට එය වටා පසු පසු සිල් සමාදන් වූවන්ට ක්‍රමයෙන් මිටි මිටි වූ විමානයෝත් පහළ වූහ. සැමට ම පසු සිල් ගත් සියයට පහළ වූ විමානයෝ දෙළොස් යොදුන් පමණ වූහ.

ඒ දෙවියෝ උපන් කෙණෙහි තමන් කළ කුශලයන් ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කරන්නාහු පන්සිල් දුන් ආවායඝීවරයා නිසා ඒ සම්පත් ලද බව දැන, තමන් ගේ ආවායඝීවරයා ගේ ගුණය සමයක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේට

සැල කරනු පිණිස රාත්‍රියෙහි මධ්‍යම යාමයෙහි බුදුන් වහන්සේ වෙත පැමිණ, එයින් සදෙනෙක් ආවායථීවරයා ගේ ගුණ පැවසීම් වශයෙන් බුදුන් වහන්සේ හමුවෙහි ගාථාව බැගින් කීහ. ඒ ගාථා මෙසේ ය.

- (1) "සබ්බිරෙව සමාසෙඨ සබ්බි කුබ්බෙන සන්ථවං.
සතං සද්ධම්ම මඤ්ඤය සෙයොහා හොති න පාපියො
- (2) සබ්බිරෙව සමාසෙඨ සබ්බි කුබ්බෙන සන්ථවං.
සතං සද්ධම්ම මඤ්ඤය පඤ්ඤ ලබ්හති නාඤ්ඤතො
- (3) සබ්බිරෙව සමාසෙඨ සබ්බි කුබ්බෙන සන්ථවං.
සතං සද්ධම්ම මඤ්ඤය සොක මජ්ඣෙ න සොචති
- (4) සබ්බිරෙව සමාසෙඨ සබ්බි කුබ්බෙන සන්ථවං.
සතං සද්ධම්ම මඤ්ඤය ඤති මජ්ඣෙ විරොචති
- (5) සබ්බිරෙව සමාසෙඨ සබ්බි කුබ්බෙන සන්ථවං.
සතං සද්ධම්ම මඤ්ඤය සත්තා ගච්ඡන්ති සුග්ගතිං.
- (6) සබ්බිරෙව සමාසෙඨ සබ්බි කුබ්බෙන සන්ථවං.
සතං සද්ධම්ම මඤ්ඤය සත්තා තිට්ඨන්ති සාතතං.

ගාථාවල තේරුම මෙසේ ය -

- (1) සත්පුරුෂයන් හා ම එක්වවි. සත්පුරුෂයන් හා ම මිතුරුකම් පවත්වවි. බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන් ගේ පඤ්ඤාදී දශශීලාදී සද්ධර්මය දැන ගැනීමෙන් දියුණුවක් වෙයි. පිරිහීමක් නො වෙයි.

- (2) සත්පුරුෂයන් හා ම එක්වවි. සත්පුරුෂයන් හා ම මිතුරුකම් කරවි. බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන්ගේ සද්ධර්මය දැන ගැනීමෙන් ප්‍රඥාව ලැබේ. වැලි ආදියෙන් තෙල් ආදිය නො ලැබෙන්නාක් මෙන් අනිකකින් ප්‍රඥාව නො ලැබේ.
- (3) සත්පුරුෂයන් හා ම එක්වවි. සත්පුරුෂයන් හා ම මිතුරුකම් පවත්වවි. බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන් ගේ සද්ධර්මය දැන ගැනීමෙන් ශෝක මධ්‍යයේ ශෝක නොකරයි.
- (4) සත්පුරුෂයන් හා ම එක්වවි. සත්පුරුෂයන් හා ම මිතුරුකම් පවත්වවි. සත්පුරුෂයන් ගේ සද්ධර්මය දැන ගැනීමෙන් නැයන් මැද බබළයි.
- (5) සත්පුරුෂයන් හා ම එක්වවි. සත්පුරුෂයන් හා ම මිතුරුකම් පවත්වවි. සත්පුරුෂයන් ගේ සද්ධර්මය දැන සත්ත්වයෝ සුගතියට යෙති.
- (6) සත්පුරුෂයන් හා ම එක්වවි. සත්පුරුෂයන් හා ම මිතුරුකම් පවත්වවි. සත්පුරුෂයන් ගේ සද්ධර්මය දැනීමෙන් සුවය විර කාලයක් පවති.

තථාගතයන් වහන්සේ ඒ සැම දෙනාගේ ම ගාථා අසා සිට සැමදෙනා ගේ ම කීම් යහපත් බව වදාරා, අපෙත් ද ගාථාවක් අසව් යැයි වදාරා මෙසේ වදළ සේක.

**"සබ්බිරොව සමාසෙථ සබ්බි කුබ්බෙථ සන්ථවං
සතං සද්ධම්මමඤ්ඤය සබ්බදුක්ඛා පමුච්චති"**

සත්පුරුෂයන් සමඟ ම එක්වේ. සත්පුරුෂයන් හා මිතුරුකම් පවත්වේ. සත්පුරුෂයන් ගේ සද්ධර්මය දැන සකල දුඃඛයෙන් මිදේ ය, යනු එහි තේරු ම යි. දේවතාවෝ සතුටුව, තථාගතයන් වහන්සේට වැද පැදකුණු කොට අතුරුදන් වූහ.

(මේ කථාව දේවතා සංයුක්තයේ ය)

සොරුන් පන්සිය දෙනාගේ කථාව:

කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සස්න පවත්නා කාලයේ දී ගම් වැසියන් විසින් ලුහුබඳිනා ලද සොරුන් පන්සිය දෙනෙක් පලා යන්නාහු, සැඟවීමට තැනක් හෝ අන් පිහිටක් හෝ නො ලැබ, වනයෙහි ගල් තලාවක් මත වැඩහුන් එක්තරා ආරණ්‍යක හික්ෂුන් වහන්සේ නමක් දක, උන්වහන්සේ වෙත එළඹ වැද වැටී, "ස්වාමීනි, අපට පිහිට වන සේක්වා"යි කීහ. තෙරුන් වහන්සේ කියන සේක් "නුඹලාට ශීලයට වඩා පිහිට වන දෙයක් නැත. ඒ නිසා සෑම දෙනා ම පන්සිල් ගනිත්වා"යි කීය. තෙරුන් වහන්සේ ගේ වචනය පිළිගෙන සෑම දෙනා ම උන්වහන්සේ ගෙන් පන්සිල් සමාදන් වූහ.

ඉක්බිති තෙරුන් වහන්සේ ඒ සොරුන්ට අවවාද කරන සේක් "පින්වත්නි, දැන් තෙපි සිල්වත්හු ය, තෙපි මේ ශීලය ජීවිතය සේ උතුම් කොට රක්ෂා කරවු. මෙතැන් පටන් තෙපි තමන්ගේ ජීවිතය නසන්නට තැත් කරන්නවුන්ටවත් ද්වේෂ නො කරවි" යයි කී සේක. ඔවුහු "එසේ ය" කියා තෙරුන් වහන්සේ ගේ අනුශාසනය පිළිගත්හ. ඔවුන් සොයා ආ ජනපද වැසියෝ සැණෙකින් ම එහි පැමිණ සොරුන් සෑම දෙනා ම මරා දැමූ හ.

මරණාසන්නයේ පන්සිල් ගත් පිනෙන් ඒ සෑම දෙනා ම කාමාවචර දෙවියන් කෙරෙහි උපන්නෝ ය. දෙවිලොව ද සොරදෙටුවා ඔවුන්ගේ දෙටුවා විය. සෙස්සෝ ඔහු ගේ පිරිවර වූහ. ඔවුහු අප

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලය දක්වා දිව්‍යලෝකයෙන් දිව්‍ය ලෝකයට ඉපදීම් වශයෙන් දෙව්ලොව ම බුද්ධාන්තරයක් වූ අති දීර්ඝ කාලය ගෙවා අප බුදුන් වහන්සේගේ කාලයෙහි මිනිස් ලොව කෙවුල් ගමක ඉපද කපිල සූත්‍ර ධර්මය අසා පැවිදිව සවි කෙලෙසුන් නසා රහත්ව නිවන් දුටහ.

(මේ කථාව සුත්ත නිපාත අටුවාවෙහි ආයේ ය)

එක් පොහොයක සිල්සමාදන් වූ උත්තමා ස්ථවිරියගේ කථාව

විපස්සි බුදුන් වහන්සේගේ කාලයෙහි බන්ධුමතී නගරයෙහි රජතුමා පොහොයක් පාසා ම සිල් සමාදන් වෙමින් වෙහෙරට ගොස් දන් දෙමින් බණ අසමින් කල් යවයි. රජු එසේ පිළිපදිනු දෑක මහජනයා ද රජු අනුව පෙහෙවස් වෙසෙන්නටත් දන් දෙන්නටත්, බණ අසන්නටත් පටන් ගත්හ. ඒ කාලයේ ඒ නුවර ගෙයක එක් දැසියක් රජු ගේ හා මහජනයා ගේ ඒ ව්‍යාපාරය දෑක සිතන්නී "මෙතෙක් සම්පත් ඇති මේ රජතුමා ඒ සැප සම්පත් හැර සිල් සමාදන් වන්නට යන්නේත්, මහජනයා මේ තරම් ප්‍රීතියකින් සිල් සමාදන් වන්නේත් නිකම් නොවේ ය. මෙය එසේ මෙසේ සුළු දෙයක් නො වේ ය. මෙය ඉතා සඵල දෙයක් විය යුතු ය. මා විසින් කවර ආකාරයකින් හෝ අවසරයක් ලබා සිල් සමාදන් විය යුතු ය"යි සිතා, ස්වාමියාගෙන් අවසර ගෙන එක් පොහෝ දිනයක සිල් සමාදන් ව ඉතා ආදරයෙන් ඒ ශීලය ආරක්ෂා කළා ය.

ඔ තොමෝ ඒ පිනෙන් තව්තිසා දෙව්ලොව උපන්නාය. එතැන් පටන් අප බුදුරජාණන් වහන්සේ ගේ කාලය දක්වා දෙවි මිනිස් දෙ ලොව නැවත නැවත උපදිමින් බොහෝ දෙවි මිනිස් සැප සම්පත් ලබා අන්තිම වරට සැවැත් නුවර සිටු ගෙයක ඉපද සත් හැවිරිදි වයසේ දී ම පටාවාරා ස්ථවිරියගෙන් දහම් අසා බුදු සස්තෙහි පැවිදිව අඩමසක් ගත

වන්නට ද කලින් සවි කෙලෙසුන් නසා සිවි පිළිසිඹියා සහිතව රහත් ව නිවන් දුටුවා ය.

මේ ටේරි ගාථා අටුවාවෙහි එන උත්තමා ස්ථවිරිය ගේ චරිතය ය. මද කලක් රැකි ශීලයෙහි මෙතෙක් අනුසස් ඇති කල්හි දශ ශීල, සාමණේර ශීල, උපසම්පද ශීලයන් බොහෝ කල් රැකීමෙන් වන ඵල කෙසේ කියා නිම කළ හැකි ද? නො හැකි ම ය.

3. නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව

ආදීනව දැකීම් වශයෙන්, කාමයන් කෙරෙන් හා භවයන් කෙරෙන් නික්මීම් වශයෙන් උපදනා වූ සම්බෝධියට නැමුණු - බරවුණු අලෝභ ප්‍රධාන කුශල විත්තය නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව ය. මෙහි නික්මීම ය යනු ඇල්ම ගරු කොට බැහැර කිරීමය. තමා හෝ කාමයන් ගෙන් හා භවයන් ගෙන් ඇත් වීම ය. ආලය අත හැරීම් මාත්‍රය ම කාමයන් බැහැර කිරීම ද වේ. කාමයන්ගෙන් බැහැර වීම ද වේ. චරියා පිටක අටුවාවෙහි මහාබෝධි පාරමිතා ව පමණක් දැක්වීම් වශයෙන්,

“කරුණුපාය කොසල්ල පරිග්ගහිතො ආදීනව දස්සන පුබ්බංගමො කාමභවෙහි නික්බමණ විත්තුප්පාදො නෙක්බම්ම පාරමිතා.”

යනු කීහ. කරුණාවෙන් හා උපා දන්නා නුවණින් හාත්පසින් ගන්නා ලද - ආරක්ෂා කරන ලද ආදීනවය දැකීම් පෙරටු කොට ඇත්තා වූ කාමයන් කෙරෙන් හා භවයෙන් නික්මෙන්නා වූ විත්තෝත්පාදය නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව ය යනු එහි තේරුම යි.

වස්තුකාමය ක්ලේශකාමය යි කාම දෙකකි. රූප කාමය ය, සද්දකාමය ය, ගන්ධකාමය ය, රසකාමය ය, පොට්ඨබ්බකාමය ය, ධම්මකාමය යයි වස්තුකාම සයකි. එයින් රූප කාමය යනු ලෝකයා විසින් හොඳ යයි සලකනු ලබන, පෙනෙන කල්හි සිත් නෙත් පිනා යන බලන්නහුට ආස්වාදයක් ඇති වන ඇසට පෙනෙන පණ ඇති නැති සියල්ල ය.

සද්දකාමය යනු ඇසෙන කල්හි කනට මිහිරි, සිතට මිහිරි ඇසීමෙන් ආස්වාදයක් ලැබෙන, ලෝභය ඇති වන ශබ්දයෝ ය. ගන්ධකාමය යනු හොඳය යි සලකන නාසයට මිහිරි සිතට පිරිය ආඝ්‍රාණයෙන් ආස්වාදයක්

ලැබෙන ලෝභයට හේතුවන සුගන්ධයෝ ය. රසකාමය යනු දිවට මිහිරි සිතට පිරිය ආස්වාදනීය රසයෝ ය. ඓතිහාසිකකාමය යනු ශරීරයෙහි සැපෙන ගැවෙන ඇතිල්ලෙන කල්හි සුවය ඇති වන පණ ඇති නැති වස්තූහු ය. ශරීරයට වඩා සුවය ඇති වන්නේ පණ ඇති වස්තු ගැවෙන සැපෙන ඇතිල්ලෙන කල්හි ය. ඒ නිසා මනුෂ්‍යයෝ අනිකක් නො ලබන කල්හි තමා ගේ අත මත හිස තබා නිදිති. තදින් ලෝභය ඇති වන්නේ පණ ඇති වස්තුවල ස්පර්ශයට ය.

ධම්මකාමය යනු රූපකාමාදි පසෙන් අන්‍ය වූ ලෝභය ඇති වන සියල්ල ය. කරුණාව - මෛත්‍රිය - ආලය - ඥානය - විශ්වාසය - සිහිය යනාදිය ධම්ම කාමයෝ ය. පින් ද ධම්ම කාමයට ම අයත් වේ. තවත් ක්‍රමයකින් කියන හොත් මනුෂ්‍යාදීන් විසින් හොඳය කියා උසස්ය කියා සලකනු ලබන ආහාර - පාන - වස්ත්‍ර - ආභරණ - ගෘහ - යාන - වාහන - කෙත් - වතු - ඇඳ - පුටු - මේස - භාජන - රන් - රිදී - මුතු - මැණික් - මුදල් ආදිය ය. ගවාදි ප්‍රයෝජනවත් සත්ත්වයෝ ය. අඹුදරු නෑ මිතුරෝ යන මේ සියල්ල වස්තු කාමය ය. ක්ලේශ කාමය යනු වස්තු කාමය පිළිබඳව ඇති වන ලෝභය ය, කාම භවය ය, රූප භවය ය, අරූප භවය යයි භව තුනෙකි.

නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව පිළිබඳ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා ක්‍රමය

සත්ත්වයා යම්තාක් කාමයන්හි හා භවයෙහි ඇලී වෙසේ ද එතෙක් හේ දුකෙහි ය. ඔහුට දුකින් මිදිය හැකි වන්නේ ඒ ලෝභය නැති කිරීමෙනි. ආයතී සත්‍යයන් නො දක්නා වූ සත්ත්වයාට ඉතා ම හොඳ දෙය සැටියට ද ඉතා ම උසස් දෙය සැටියට ද, තමාට ඇත්තා වූ උසස් පිහිට සැටියට ද පෙනෙන්නේ කාම භවය ය. එබැවින් කාම තෘෂ්ණාව සත්ත්වයන් කෙරෙහි අනාදිමත් කාලයක පටන් වැඩී මුල් බැස තහවුරු වී තිබේ. යම්කිසි හේතුවකින් තමා ඇලුම් කරන කාමයන් හා භවය නැති වන්නට එන සේ

පෙනෙනවා නම් සත්ත්වයාට එයට වඩා නපුරක් හයක් නැත. තණ්හාව කොතරම් දුකට හේතුවක් වුවත් කාම හවයන් අතහැරීමට සත්ත්වයා කැමති නැත. එබැවින් ආයාඪී තත්ත්වයන් නො දක්නා සත්ත්වයාට ඒවා අතහැරීම ඉතා දුෂ්කර ය.

තරමක් දුරටත් එය කළ හැකි වීමට නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව පිළිබඳව ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා ක්‍රමය උගෙන ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කළ යුතු ය. ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කිරීමය ය යනු සිතීමය. කාමයන්හි ආස්වාදදීනව දෙක ම ඇත්තේය. කාමයන් ගේ ආස්වාදය නම් ඒවා නිසා ඒ ඒ වේලාවෙහි ලැබෙන ක්ෂණික සුවය හා ප්‍රීතිය ය. ආදීනවය නම් ඒවා නිසා ඇති වන දුක හා දෙමිනස ය. කාමයන් හැර දැමිය නො හෙන්නේ ද, කාමාසාව දුරු කළ නො හෙන්නේ ද සත්ත්වයන් විසින් ඒවායේ ආදීනව පක්ෂය නො සිතා ආස්වාද පක්ෂය ගැන ම සිතන බැවිනි. කාමයන්හි ආස්වාදදීනව දෙක ම ඇතත් සත්ත්වයනට වඩා පෙනෙන්නේ ඔවුන් පතන සොයන ආස්වාද පක්ෂය පමණෙකි. මහත්ව ඇත්තා වූ කාමාදීනවය ඔවුහු නො දකිති.

විෂ මිශ්‍ර කේක් කැබෙල්ලෙහි මෙන් කාමයන්හි ද නපුර ඇත්තේ නො පෙනෙන ලෙස ය. මතු වී ඇත්තේ මිහිර ය. එද සත්ත්වයනට කාමාදීනවය නො දැකිය හැකි වීමේ එක් හේතුවකි. තථාගතයන් වහන්සේ ගේ ධර්මය ඇසුරු කිරීමෙන් කාමයන්හි යට වී ඇති මහාදීනවය දැකිය හැකි ය. කාමාදීනවයන් මතු කොට පෙන්වන ධර්ම, පිටකත්‍රයේ බොහෝ තැන්වල ඇත්තේ ය. ඒවාට අනුව කාමයන් ගේ හා හවයේ ආදීනවය මෙතැන් පටන් දක්වනු ලැබේ. තෘෂ්ණාව දුරු කර ගත හැකි වීමට ඒවා මතක තබා ගෙන නැවත නැවත සිතනු. නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව පිළිබඳ වූ ප්‍රත්‍යාවේක්ෂාව එය ය.

බඩසයින් පෙළෙන බල්ලකුට ලේ - මස් නැති වියළි ඇට කැබෙල්ලක් දුනහොත් එය සපා ඌ වෙහෙසට පත්වනු මිස, දත්

කඩාගෙන කට තුඩාල කරගෙන දුකට පත්වනු මිස, උගේ සාගින්න නො නිවෙන්නේ ය. එමෙන් සත්ත්වයන් විසින් කොතෙක් කාම වස්තූන් රැස් කර ගත්තේ ද, කොතෙක් කාම වස්තූන් පරිභෝග කළේ ද, ඒවායින් වෙහෙසටත්, දුකටත් පත්වනු මිස පුද්ගලයා ගේ කාම තෘෂ්ණාව නො සන්සිඳෙන්නේ ය. එබැවින් කාමයෝ ලේ මස් නැති වියළි ඇට කැබැල්ලක් වැනියහ.

ගිජුලිහිණියකු හෝ කපුටකු හෝ උකුස්සකු හෝ මස් කැටියක් ගෙන පියාසර කරන හොත් සෙසු ගිජුලිහිණිහු ද, කපුටෝ ද, උකුස්සෝ ද එය උදුරා ගනු පිණිස ලුහුබැඳ කොටන්නාහ. මස් කැටිය ගත් එකා එය නො හළහොත් මරණයට හෝ පැමිණෙන්නේ ය. මැරෙන තරමේ දුකට හෝ පත් වන්නේ ය. එමෙන් බොහෝ දෙනා බලාපොරොත්තු වන, බොහෝ දෙනා ඇලුම් කරන කාම වස්තූන් යම් කිසිවෙක් රැස් කරගෙන සිටී නම් ඒවා උදුරා ගැනීමට මරා හෝ පැහැර ගැනීමට දහසක් දෙනා බලා සිටින්නාහ. එබැවින් කාම වස්තූහු ලිහිණියකු ගෙන යන මස් කැටියක් බඳුය හ.

එක් කොනක් ගිනි ඇවිලෙන තණසුල යමෙක් ගෙන නො හැර සිටිය හොත් ඔහු ගේ අත ගින්නෙන් දූවෙන්නාක් මෙන් කාම වස්තූන් අයත් කර ගෙන ඒවා නො හැර සිටින තැනැත්තා කාම වස්තූන් නිසා දුකට පත් වන්නේ ය. එබැවින් කාමවස්තූහු තණසුලක් වැනිය හ.

මිනිසකු ගිනි අගුරු වළකට ඇද දමුව හොත් මහ දුකට පත් වන්නාක් මෙන් කාම වස්තූන් අයත් කර ගෙන එහි ඇලී ගැලී සිටින තැනැත්තාට ඒවා නිසා මහදුක් පැමිණෙන්නේ ය. එබැවින් කාම වස්තූහු ගිනි අගුරු වලවල් බඳුය හ.

රාත්‍රියෙහි ලස්සන ගෙවල් උයන් ආදිය සිහිනයෙන් දුටු තැනැත්තා අවදි වී බලන කල්හි ඒ සිහිනයෙන් දුටු කිසිවක් නො දක්නේ ය. එමෙන් බොහෝ කාම වස්තූන් රැස් කර ගෙන සිටින තැනැත්තා ඒවා නැතිවීමෙන්

හෝ මිය පරලොව යෑමෙන් හෝ පසු, ඒ කාම වස්තූන්ගෙන් කිසිවක් නො දක්නේය. කිසිවක් ඔහුට නැත්තේ ය. කාම වස්තූන් නිසා ලබන්නා වූ සුවය ද එකෙණෙහි ම මිස පසුව නැත්තේ ය. එබැවින් කාම වස්තූහු හා කාම සුවය සිහිනයක් බඳු ය.

වටිනා රථයක් හා ඇඳුම් කට්ටලයක් අනුන්ගෙන් ඉල්ලා ගෙන ගමනක් ගියා වූ තැනැත්තාට ඒවා පරිභෝග කරන්නට ලැබෙන්නේ ඒ දවසේ පමණකි. පසුව ඒවා හිමියන්ට බාර දෙන්නට සිදු වේ. එමෙන් කාම වස්තූන් අයත් කර ගෙන සිටින්නාට පරිභෝග කරන්නටත් ලැබෙන්නේ මඳ කලකි. එබැවින් කාම වස්තූහු අනුන්ගෙන් මඳ කලකට ඉල්ලා ගත් වස්තු වැනිය හ.

මහ වන මැද හිමියකු නැති පලින් බර වූ ගසෙකි. පුරුෂයෙක් එය දක එයට නැග ගෙඩි කන්නට පටන් ගත්තේ ය. පොරවක් ගෙන වනයෙහි හැසිරෙන මිනිසෙක් ද ඒ ගස දුටුවේ ය. හේ "මම ගස් යන්නට නො දනිමි. මේ ගස කපා බිම හෙලා ගෙඩි කමි" යි ගස කපන්නට පටන් ගත්තේ ය. එසේ කරන කල්හි ගසේ සිටින පුරුෂයා ගෙඩි වලට ලෝභයෙන් එහි ම සිටිය හොත් මරණයට හෝ පැමිණෙන්නේ ය. මැරෙන තරමේ දුකට හෝ පැමිණෙන්නේ ය. එමෙන් කාමයන් නො හැර අල්ලා ගෙන, අයත් කර ගෙන සිටියහොත් එයින් මහ දුකට පත් වන්නේ ය. එබැවින් කාමයෝ ගෙඩි ඇති ගසක් වැනිය හ.

කාමයන් අයත් කර ගෙන සිටින තැනැත්තා ද, සොයන තැනැත්තා ද යන දෙදෙනා ම නොයෙක් විට නොයෙක් වධ බන්ධනවලට අසුව දුකට පත් වෙති. අයත් කර ගෙන සිටින තැනැත්තා හා සොයන තැනැත්තා ඒ නිසා නොයෙක් විට ගැහුම් - බැණුම් - කැපුම් - කෙටුම්වලට හසුවන බැවින් කාම වස්තූහු මස් කපන කොටයක් හා කඩුවක් වැනියහ.

කාමයන් සොයන තැනැත්තා හා අයත් කරගෙන සිටින තැනැත්තා ඒ නිසා නොයෙක් විට පහර ලබන බැවින් කාමයෝ උල්පිහියා වැනිය හ.

දුෂ්ට කරන ලද තැනැත්තා මරණයට හෝ මැරෙන තරමේ දුකට හෝ පත් වන බැවින් නයි ඔලුව භායානක දෙයකි. අයත් කර ගෙන සිටින තැනැත්තාට භය පැමිණෙන බැවින් කාම වස්තූහු නයි ඔලුවක් වැනියහ. නයි ඔලුව අතින් ගත හොත් නයා ඇඟ වෙළෙන්තේ ය. හළොත් සපන්නේ ය. එමෙන් ස්ත්‍රී ආදී ඇතැම් කාම වස්තුවක් ගත් කල්හි හැර යන්නට නො දී ගත් තැනැත්තා අල්ලා ගන්නේ ය. අමාරුවෙන්වත් හළ හොත් නපුරක් කරන්නේ ය. එබැවින් කාම වස්තූහු නයි ඔලුව වැනිය හ.

කාමාශාව ඇතියහුට කාම වස්තු නැති බව ද මහ දුකෙකි. සෙවීම ද දුකෙකි. ලැබූ පසු ආරක්‍ෂා කිරීම ද දුකෙකි. ලැබූ වස්තූන් දිරායාම, පරණ වී යාම, නැති වීම, සොරු ගැනීම, පරිභෝගයෙන් විනාශ වී යාම යන මේ සියල්ල ම දුක් ය. මුල මැද අග යන හැම තැනදී ම ඒවාට ඇලුම් කරන පුද්ගලයා දවන බැවින් තවන බැවින් කාමයෝ ගිනි කඳක් වැනිය හ.

මෙතෙකින් දක්වන ලදුයේ කාමයන් ගේ ආදීනවය බැලිය යුතු වූ එක්තරා ක්‍රමයෙකි. තවත් ක්‍රමයක් මෙසේ ය:

කාමයන් උචමතා තැනැත්තා හට ඒවා සෙවිය හැකිවීම පිණිස, සෙවීමේ සමත්කම ලැබීම පිණිස, වර්ෂ බොහෝ ගණනක් යම් කිසි ශිල්පයක් හෝ ශාස්ත්‍රයක් උගෙනීමට දුක් විඳින්නට සිදු වේ. දුක්විඳ උගෙන රස්සාවට පටන් ගත් කල්හි අවිචේන් වේළෙන්ට ද, නොයෙක් විට වැස්සට තෙමෙන්නට ද, පින්තට සුළඟට අසුවන්නට ද, සා ගින්නෙන් පිපාසයෙන් සිටින්නට ද, මැස්සන් ගෙන් මදුරුවන්ගෙන් පීඩා විඳින්නට ද අන් ස්වාමියකු යටතේ වැඩ කරනවා නම් ස්වාමියාගේ ඇනුම් - බැනුම් - ගැරහුම් ඇසීමට ද, සතුරන් ගෙන් නොයෙක් කරදර ලැබීමට ද සිදු වේ. මේ කාමයන් නිසා ඇති වන එක් දුഃඛස්කන්ධයෙකි.

කාම වස්තූන් ලබනු පිණිස එසේ දුක් ගෙන වැඩ කරන්නා වූ තැනැත්තා හට සමහර විට ඒ උත්සාහයෙන් මහන්සියෙන් - ඩහදියෙන් බලාපොරොත්තු වන දෙය ලැබෙන්නේ ය. සමහර විට මහන්සි වී ද

බලාපොරොත්තුව ඉටු නො වී මහන්සිය ව්‍යර්ථ වේ. එසේ මහන්සිය ව්‍යර්ථ වූ විට මහන්සි වූ තැනැත්තාට මාගේ මහන්සිය නිෂ්ඵල වී යයි මහත් දෙමනසක් ඇති වේ. එය ද කාමයන්ගේ එක් ආදීනවයෙකි. කාමයන් නිසා වර්තමාන ජාතියේ දී ම ලබන්නට වන දුඃඛස්කන්ධයෙකි.

වස්තු සෙවීම සඳහා දුක් ගත් විට බලාපොරොත්තුව පරිදි වස්තුව ලැබුණේ වේ නම් ඒ වස්තුව රජුන්ගෙන් - සොරුන්ගෙන් - සතුරන්ගෙන් - ගින්නෙන් - දියෙන් - අප්‍රිය උරුමක්කාරයන්ගෙන් ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා බොහෝ දුක් විඳින්නට සිදු වේ. ඔහුට නිතර ම සැකයෙන් බයෙන් සිටින්නට සිදු වේ. එසේ දුකින් ආරක්ෂා කෙළේද සමහර විට ඒවායින් බලාපොරොත්තු වන දෙය සිදුකර ගන්නට කලින් ඒ වස්තුව රාජ වෝරාදීන් නිසා නැති වන්නේ ය. එසේ චූචහොත් වස්තුව සැපයූ තැනැත්තාට එයින් අති මහත් දෙමනසක් ඇති වේ. හඬන්නට සිදු වේ. මෙය ද කාමයන් ගේ එක් ආදීනවයකි. කාමයන් නිසා මේ ලොව ම ලබන දුඃඛස්කන්ධයෙකි.

තවද කාම වස්තු නිසා රජවරු රජවරුන් හා යුද කර ගන්නාහ. රට වැසියෝ රට වැසියන් හා කලහ කරන්නාහ. පුතා ද මව හා කෝලාහල කරන්නේ ය. මව පුතා හා කෝලාහල කරන්නේ ය. පියා ද පුතා හා කලහ කරයි. පුතා ද පියා හා කලහ කරයි. සහෝදරයෝ සහෝදරයන් හා කලහ කරති. සහෝදරියෝ සහෝදරියන් හා කලහ කරති. බිරියෝ සැමියන් හා කලහ කරති. සැමියෝ බිරියන් හා කලහ කරති. යහළුවෝ යහළුවන් හා කලහ කෙරති. පැවිද්දෝ පැවිද්දන් හා කලහ කෙරෙති. ගුරුවරු ගෝලයන් හා කලහ කෙරෙති.

කලහ කරන්නා වූ ඔවුහු අතින් ද ඔවුනොවුන්ට පහර දෙති. ගල් මුල්වලින් ද පහර දෙති. කඩු කිනිසි ආදියෙන් පහර දෙති. ඒවායින් ඇතැමෙක් මරණයට පැමිණෙති. ඇතැමෙක් මැරෙන තරමේ දුකට පත් වෙති. ඇතැමෙක් සිරේ යති. ඇතැමෙක් ඵල්ලුම් ගස් යති. මෙය ද

කාමයන්ගේ එක් මහා ආදීනවයෙකි. කාමයන් නිසා මෙලොවදී ම හමුවන මහා දුෂ්කන්ධයෙකි.

තව ද මනුෂ්‍යයෝ කාමයන් නිසා ම යුද හමුදාවලට බැදී අත් තුවක්කුවලින් වෙඩි තබන, මැෂින් තුවක්කුවලින් වෙඩි තබන, හෙන ගසන්නාක් මෙන් හඬ නගන කාලතුවක්කු වලින් අතරක් නැතිව වෙඩි තබන අහසේ සිට මාරක බෝම්බ හෙළන විෂ වායු පතුරුවන, ගිනි අවුලු වන, යුද බිම්වලට වැද යුද කෙරෙහි. එයින් ඇතැමෙක් මරණයට පැමිණෙති. ඇතැමෙක් මැරෙන තරමේ දුකට පත් වෙති. යුද බිම් වලට ගිය ඇතැමෙක් වෙහෙසට පත් වීමෙන් ම රෝගාතුර වී මිය යති. ඇතැමෙක් පහර ලැබ අත් පා සුන් වී ජීවිතයෙන් වැඩක් ගත නො හෙන තැනට පැමිණෙති. මෙය ද කාමයන් ගේ මහා ආදීනවයෙකි. කාමයන් නිසා මෙ ලොව දී ම හමුවන මහා දුෂ්කන්ධයෙකි.

තව ද කාමයන් නිසා ඇතැම්හු සොරකම් කරති. මං පැහැරීම් කෙරෙහි. වඤ්චා කෙරෙහි. පරදරාවන් කරා යෙති. ඒවා කොට හසු වී මොහු සොරක, තක්කඩික කියා ගිය ගිය තැන නින්දා ලබති. යන යන තැන්වලින් සොරාය සොරාය කියා පලවා හරිනු ලබති. අල්ලා බඳිනු ලබති. තළනු ලබති. සිරගෙවලට දමනු ලබති. මෙය ද කාමයන්ගේ එක් ආදීනවයෙකි. මෙලොව ම හමුවන මහා දුෂ්කන්ධයෙකි.

තවද මනුෂ්‍යයෝ කාමයන් නිසා නොයෙක් පව් කම් කොට මරණින් මතු යමපලුන් විසින්, බුර බුරා ගිනි දෑල් නගින, ගිනියම් වූ පොළොවෙහි නිරිසතුන් පෙරලා දමා හඬව හඬවා ඔවුන්ගේ සිරුර ලී ඉරන්නාක් මෙන් කියත්වලින් ඉරමින්, හරස් කියත් වලින් කඩ කඩ කොට කපමින් සසිමින්, ලෝදිය පොවමින්, ලොහොගුලි ගිල්වමින් නිරිසතුන්ට වද දෙන මහා නරකවල ඉපදෙති. සාගින්න නිවෙන පමණට ආහාරයක්, පිපාසාව සන්සිඳෙන තරමට වතුර ටිකක් කවදවත් නො ලබන, හඳින්නට වකක්, සිටින්නට තැනක් නො ලබන, නිතර දුකින් පෙළෙන, ප්‍රේත

යෝනිවල උපදිනි. ඔවුනොවුන් කා දමනු ලබන, කිසිවකුගෙන් පිහිටක් නැති නිතර ම බියෙන් සිටින තිරිසන් බවට ද පැමිණෙති. මෙය ද කාමයන්ගේ මහා ආදීනවයෙකි. කාමයන් නිසා වන මහා දුෂ්ඨකන්ධයෙකි.

වඩා උස් නො වූ, වඩා මිටි නො වූ, වඩා තර නො වූ, වඩා සිහින් නො වූ, වඩා කළු නො වූ, වඩා සුදු නො වූ, මෘදු වූ, ශෝභන වූ ශරීරයක් ඇති, සොළොස් අවුරුදු වයසෙහි සිටින්නා වූ කාන්තාව පරම සුන්දර කාම වස්තුවෙකි. කලක දී ඕ තොමෝ පැසුණු හිසකේ ඇතිව, නහර ඉල්පුණු, ඇට මතු වුණු, සම රැලි ගැසුණු, කුදු ගැසුණු, දත් කඩතොළු වුණු, කබ පෙරන ඇස් ඇති, අප්‍රිය දර්ශන ඇති, තැනැත්තියක්ව සිටිනු දක්නා ලැබේ. මෙය කාමයන් ගේ එක් ආදීනවයෙකි.

බොහෝ දෙනා විසින් දක්නට කැමති වන, කථා කරන්නට කැමති වන, වැළඳ ගන්නට කැමති වන මැණිකක් සේ මලක් සේ සලකන, ඒ කාන්තාව කලක දී රෝගාතුර වී යහනින් නැගිට ගත නොහී අනුන් විසින් කවනු ලබන, පොවනු ලබන තත්ත්වයට පැමිණ, මල මුත්‍ර තැවරුණු වස්ත්‍ර හා ශරීර ඇතිව, දුගඳ හමන, කෙනකුට ළං විය නොහෙන තත්ත්වයට පැමිණ නිදනු දක්නා ලැබේ. මෙය ද කාමයන්ගේ එක් ආදීනවයෙකි.

තව කලකදී බොහෝ දෙනා විසින් ලස්සන ය, මොළොක් ය, මට සිලුටුය, බොහොම හොඳ කාන්තාවක කියා අයිති කර ගන්නට, පොර කෑ බලන්නට අත පත ගාන්නට වැළඳ ගන්නට සිඹින්නට සිතූ, ඒ කාන්තාව මැරී ඉදිමී නිල් වී ද්වාර වලින් අසුවී වෑස්සෙමින් දුගඳ හමමින් කෙනකුට ළං විය නො හෙන තත්ත්වයට පැමිණ සිටිනු දක්නා ලැබේ. එද කාමයන් ගේ එක් ආදීනවයෙකි.

ඉන්පසු ඒ ලස්සන කතගේ සිරුර ගෙයක තිබිය දී ඒ ගෙයි මිනිසුන්ට විසිය නො හෙන බැවින් හැර ගෙන ගොස් පොළොවට යට කර දමනු දක්නා ලැබේ. එද කාමයන් ගේ එක් ආදීනවයෙකි.

කාමයන්ගේ ආදීනව ඉතා බොහෝ ය. දක්වන ලද්දේ බිඳකි. කියන ලද පරිදි කාමයන් ගේ ආදීනවය මෙතෙහි කිරීමෙන් නෛෂ්ක්‍රමයට සිත නැමේ. “සම්බාධො ඝරාවාසො ජරාපථො අබ්භොකාසො පබ්බජ්ජා” යනුවෙන් දක්වෙන පරිදි “ගිහි ගෙය බොහෝ කරදර ඇති බැවින් අවහිර තැනක; පිනට ඉඩ නැති තැනක; මහණකම ගැටෙන - බැඳෙන තැන් නො වන බැවින් අන් කිසිවක් නැති අහස වැනි ය යනාදීන් ගිහි ගෙයි ආදීනවය හා ප්‍රවුජ්ජාවෙහි ගුණ ද මෙතෙහි කිරීමෙන් නෛෂ්ක්‍රමයාධ්‍යාය ඇති වේ.

පෙර අභිනිෂ්ක්‍රමණය කළවුන් ගේ වරිත මෙතෙහි කිරීමෙන් ද නෛෂ්ක්‍රමයාධ්‍යාය ඇති වේ. මහාජනක ජාතකය, සෝණක ජාතකය, චූලසුතසෝම ජාතකය, හත්ථිපාල ජාතකය, අයෝසර ජාතකය, හිස ජාතකය, සෝමනස්ස ජාතකය යනාදී අප මහබෝසතාණන් වහන්සේගේ නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව දක්වෙන ජාතක කථා මෙතෙහි කිරීම මැනවි. ඇතැම් ශ්‍රාවක වරිත මෙතෙහි කිරීම ද යහපති. දැන ගැනීමට බොහෝ ප්‍රයෝජනවත් එක් ශ්‍රාවක වරිතයක් දක්වනු ලැබේ. ඒ මෙසේ ය:

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේගේ කථාව

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ කුරු රට වුල්ල කොට්ඨිත නම් නියම් ගමෙහි ප්‍රධාන පවුලට සිටි එකම දරුවා ය. ඔහුගේ නම රට්ඨපාල ය. ඔහුට ඒ නම ලැබී තිබෙන්නේ දුර්භික්‍ෂාදියෙන් රට අවුල් වූ අවස්ථාවල දී රට රැක ගැනීමට ශක්ති ඇති මහ ධනවතකු නිසා ය.

දිනක් තථාගතයන් වහන්සේ ඒ ගමට වැඩ එහි වැසියන්ට දහම් දෙසූ සේක. රට්ඨපාල කුලපුත්‍රයා ද ඒ ධර්මය ඇසුවේ ය. දහම් ඇසුවා වූ ඔහුට “බුදුන් වහන්සේ විසින් දේශනය කළ පරිදි සර්වාකාරයෙන් පිරිසුදු කොට බ්‍රහ්මචරියාව රක්නට ගිහිගෙයි දී නුපුළුවන. ඒ නිසා මා ගිහිගෙය හැර බුදුසස්තෙහි පැවිදි වන්නට ඕනෑ ය”යි සිතීණ. හේ ධර්ම දේශනාවසානයෙහි හුදකලාව බුදුන් වහන්සේ වෙත එළඹ පැවිද්ද ඉල්ලා

සිටියේය. බුදුරජාණන් වහන්සේ “මාපියන් විසින් අනුදන්නා ලද්දේ ද යි” අසා “නැතය” යි කී කල්හි “රට්ඨපාලය, බුදුවරයෝ මා පියන් නො අනුදන් කුල පුත්‍රයන් පැවිදි නො කෙරති” යි වදළ සේක.

එකල්හි රට්ඨපාල “මා පියන්ගෙන් අවසර ගෙන පැවිදි වෙමි” යි සිතා ගෙදර ගොස් මාපියනට කියනුයේ “මෑණියෙනි, පියාණෙනි, මම බුදුන් වහන්සේගෙන් ධර්මය ආසුුවෙමි. උන් වහන්සේ දෙසු සැටියට පිරිසිදු ලෙස බුන්මයඝ්ඵාච පුරන්තට ගිහි ගෙයි සිට ගෙන නුපුළුවන, එබැවින් මට පැවිදි වන්නට අවසර දුන මැනව”යි කීය. එකල්හි මාපියෝ කියන්නාහු “දරුව, නුඹ අපට ඇත්තා වූ එක ම දරුවා ය. කිසි දුකක් නො විඳ සුවසේ වැඩුණු නුඹට පැවිදි වී දුක් විඳින්නට නුපුළුවන. දරුව මේ ගෙයි වුවමනා පමණ ධනය ඇත්තේ ය. නුඹ සුවසේ කා බී හැඳ පැළඳ පස්කම් සුව විඳිමින් මෙහි ම වෙසෙමින් පින් කර ගනුව, නුඹට පැවිදි වීමට කැමැත්ත නො දිය හැකි ය. අප නුඹ කෙරෙන් මරණයෙන් පවා වෙන් වන්නේ නො කැමැත්තෙන් ය. ජීවත් වන අපට කෙසේ නුඹෙන් වෙන් ව විසිය හැකිදැ”යි කීහ.

දෙවෙනුව ද තුන්වෙනුව ද රට්ඨපාල කුල පුත්‍රයා එසේ කීය. මාපියෝ ද ඔහුට කැමැත්ත නො දුන්හ. එකල්හි රට්ඨපාල කුල පුත්‍රයා “මහණ වන්නට කැමැත්ත නො දෙනහොත් මෙහි ම නො කා නො බී සිට මැරෙමි”යි බිම වැදහෙව, උපවාසයක් ආරම්භ කෙළේ ය. රට්ඨපාලයන් ගේ මාපියෝ බිම වැතිර සිටින පුතණුවන්ට නැවතත් තුන්වර දක්වා කරුණු කීහ. එහෙත් රට්ඨපාලගේ අදහස වෙනස් කරවන්නට ඔවුහු නො සමත් වූහ. නො කා නො බී සිටීමෙන් අමාරු වන කල්හි රට්ඨපාලයන් නැගිටිතැ යි ඔවුහු සිතූ නමුත් එසේ නො වී ය. පසුව බිය පත් වූ මාපියෝ රට්ඨපාලයන් ගේ යහළුවන්ට කාරණය දන්වූ හ. ඔවුහු ද අවුත් තුන්වර දක්වා රට්ඨපාලයන්ට කරුණු කීහ. ඒවායින් රට්ඨපාලයන්ගේ අදහස මඳකුදු වෙනස් නො වී ය. රට්ඨපාලයෝ පෙර සේම නිදති.

එකල්හි යහළුවෝ රට්ඨපාලයන් ගේ මාපියන් වෙත ගොස් කියන්නාහු “මෑණියනි, පියාණෙනි, ඉදින් නුඹලා රට්ඨපාලයන්ට පැවිදි වන්නට කැමැත්ත තුදුන හොත් ඔහු මැරෙන්නාහ. ඉදින් ඔහුට කැමැත්ත දුන හොත් පැවිදිව නුමුත් ජීවත් වන පුතණුවන් නුඹලාට දැකිය හැකි වනු ඇත. ඔහුට මහණ දමෙහි සිත් අලවා වාසය කරන්න නුපුළුවන් වුව හොත් නැවතත් ඔහු මෙහි ම එනු ඇත. එබැවින් ඔහුට පැවිදි වන්නට අවසර දෙනු මැනව”යි කීහ. එකල්හි මාපියෝ “අපි රට්ඨපාලයන්ට පැවිදි වන්නට කැමැත්ත දෙන්නෙමු ය. පැවිදි වූ පසු ඔහු අපට දක්නට ලැබෙන්නට ඕනෑ”යයි කීහ. යහළුවෝ රට්ඨපාලයන් වෙත ගොස් එ පවත් කීහ. එකල්හි රට්ඨපාලයෝ නැගිට උපවාසයෙන් පිරිහුණු, ශරීර ශක්තිය නැවත ඇති කර ගෙන බුදුන් වහන්සේ වෙත ගොස් පැවිදිව උපසම්පදව ද ලබා ගත්හ.

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේගේ උපසම්පදව කරවා අඩ මසකින් පසු තථාගතයන් වහන්සේ සැවැත් නුවර බලා වැඩි සේක. රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ ද බුදුන් වහන්සේ සමඟ වැඩ විවේකස්ථානයක වෙසෙමින් භාවනාවෙහි යෙදුනාහ. උන්වහන්සේ පෙර පින් ඇති උත්තමයකු වුව ද නෙයා පුද්ගලයෙකි. එබැවින් අද අද ම රහත් වන්නෙමි ය යන අදහසින් අනලස්ව මහණ දම් පිරින. එසේ වී නමුත් උන් වහන්සේට ඉක්මනින් මහණ දම් පිරීමේ අවසානයට පැමිණීමට නො හැකි වී ය. උන් වහන්සේ මහෝත්සාහයෙන් මහණදම් පුරන සේක් - දෙළොස් වසකින් පසු එක් දිනයකදී සවි කෙලෙසුන් නසා රහත් වූ සේක.

රහත් වූ රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ බුදුන් කරා ගොස් වැඳ එකත් පසෙක හිඳ “ස්වාමීනි නුඹ වහන්සේ අවසර දෙන සේක් නම්, ථුල්ලකොට්ඨිතයට ගොස් මා පියනට පෙනී සිටින්නට කැමැත්තෙමි”යි සැලකළ සේක. තථාගතයන් වහන්සේ රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේගේ සිත තමන් වහන්සේගේ ඥානයෙන් බලා උන් වහන්සේ නැවත ගිහි බවට නො පැමිණෙන කෙනෙකු වී සිටින බව දැක, එහි යාම අනුදාන වදළ සේක. ඉක්බිති රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ වැඳ අවසර ගෙන ථුල්ලකොට්ඨිතයට

වැඩ, කෝරවා රජුගේ මිගාවීර නම් උයනෙහි නැවතී පසු දින ගෙවිලිවෙලින් පිඬු සිගා වඩනා සේක් - මාපියන් ගේ නිවසට ද පැමිණියහ.

එවේලෙහි තෙරුන් වහන්සේ ගේ පියාණෝ මැද දෙරටුහලෙහි හිසකේ අවුල් හරවමින් උන්නහ. ඔහු තෙරුන් වහන්සේ දක හැඳින ගත නොහී "මේ මුඩු මහණෝ අපට සිටි එකම පුතා පැවිදි කර වූහයි ආක්‍රෝශ කළහ. උන් වහන්සේට පියාණන්ගෙන් කිසි සැලකිල්ලක් නො ලැබිණි. එකෙණෙහි තෙරුන් වහන්සේට නෑ වන දැසියක්, පිළිණු අහරක් ඉවත ලැමට සැරසිණ. එය දක තෙරුන් වහන්සේ "නැගණිය, ඔය පිළිණු ආහාර අහක දමන්නට කැමැත්තී නම් එසේ නො කොට මාගේ පාත්‍රයට දමව'යි කීහ. දැසිය පිළිණු ආහාරය තෙරුන් වහන්සේගේ පාත්‍රයට බෙදන්නී, අත් පා සලකුණුවලින් උන් වහන්සේ හැඳින, උන් වහන්සේගේ මෑණියන්ට රට්ඨපාල කුලපුත්‍රයා පැමිණි බව දැන්වූවා ය.

එකල්හි මෑණියෝ "බොල තී කියන දෙය ඇත්තක් නම් තී අදසියක් වන්නෙහිය"යි කියා විමසන ලෙස තෙරුන් වහන්සේගේ පියාට කීහ. එකෙණෙහි තෙරුන් වහන්සේ බිත්තියක් අයින් පිළිණු පිට්ටු වළඳමින් වැඩහුන් සේක. පියාණෝ එහි ගොස් "දරුව අපේ ගෙයි ධනය ඇත්තේ නො වේ ද? අහක දමන පිළිණු පිට්ටු කුමට වළඳන්නෙහි ද? දරුව, තමාගේ ගෙදරට යා යුතු නො වේද"යි කීහ. එකල්හි තෙරුන් වහන්සේ කියන සේක් "ගෘහපතිය, පැවිද්දන් වූ අපට ගෙවල් කොයින්ද? අපි ගෙවල් නැත්තෝ ය. තොපගේ ගෙට අපි ගියෙමු. එහිදී අපි දනයක් තබා හොඳ කථාවක් වත් නො ලැබුවෙමු. හුදෙක් එතැනින් අපට ලැබුණේ ඇණුම් - බැණුම් පමණය"යි වදළ සේක. එක්ලහි පියාණෝ "ගෙට එනු මැනව" යි තෙරුන් වහන්සේට කීහ. "ගෘහපතිය, දැන් අප අහර වළඳ අවසානය'යි තෙරුන් වහන්සේ කීහ. පියාණෝ පසු දිනට ආරාධනා කළහ. තෙරුන් වහන්සේ එය ඉවසා වදළ සේක.

තෙරුන් වහන්සේ ගේ පියාණෝ පසු දින ගෙයි තුබූ රන් රිදී ගෙන්වා විශාල ගොඩවල් දෙකක් කරවා කලාල වලින් වසා තබවා, තෙරුන් වහන්සේගේ පුරාණ භායථීවන්ටද තෙරුන් වහන්සේට ප්‍රිය වන සැටියට සැරසී සිටින සේ දන්වා, ප්‍රණීත පරිදි භෝජනය පිළියෙල කරවා තෙරුන් වහන්සේට කාලය දන්වූහ. තෙරුන් වහන්සේ එහි වැඩි සේක. පියාණෝ වසා තුබූ රන් රිදී ගොඩවල් හරවා තෙරුන් වහන්සේට දක්වා “දරුව, මෙහි සැප විදින්නට පුළුවන. පින් කරන්නටත් පුළුවන. ඔය සිවුර ඉවත දමා මෙහි වෙසෙමින් සැපත් වළඳමින් පිනුක් කරව”යි කීහ. තෙරුන් වහන්සේ වදරන සේක් - “ගෘහපතිය, නුඹ මා කියන්නක් කරන්නෙහි නම් මේ ධනය කරන්නවල පටවා ගෙන ගොස් ගඟ මැද දියට විසී කරනු මැනව. මේවා තබා ගෙන සිටිය හොත් නුඹට මේවා නිසා තැවෙන්නට - ශෝක වන්නට - හඬන්නට - වැලපෙන්නට සිදු වන්නේ ය” යි. වදළ සේක.

එකල්හි තෙරුන් වහන්සේගේ පියාණෝ “මොහු මා විසින් ගෙන්වන ලද්දේ සිවුරු හරවා ගන්නට සිතා ගෙන ය. දන් මොහු ලැහැස්ති වෙන්නේ මාත් මහණ කිරීමටය”යි සිතා පසු බැස, තෙරුන් වහන්සේ ගේ පුරාණ භායථීවන්ට “තොප ගේ සැමියා පැමිණ සිටින්නේ ය. පුළුවන් සැටියකින් ඔහු සිවුරු හරවා ගනුව” යි කීහ. ස්ත්‍රීහු තෙරුන් වහන්සේ වෙත එළඹ පාමුල වැටී, “හිමියනි, මහණදම් පුරා ඔබ ලබන්නට සිතන අප්පරාවන් ගේ සැටි කෙසේද”යි ඇසූහ. “නැගණියනි, අපි අප්පරාවන් නිසා මහණකම් කරන්නමෝ නො වම්හ”යි වදළ සේක. රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ සහෝදරත්වය දක්වමින් කථා කරනු අසා ස්ත්‍රීහු ක්ලාන්තව වැටුණෝ ය. තෙරුන් වහන්සේ ‘ගෘහපතිය, අපට කරදර නො කර දෙන දෙයක් ඇති නම් දී අප පිටත් කරනු මැනව’යි කීහ. එකල්හි පියාණෝ ප්‍රණීත භෝජනයෙන් තෙරුන් වහන්සේට සංග්‍රහ කළහ. තෙරුන් වහන්සේ වළඳ අවසානයෙහි සිට ගෙන ම සමීපයෙහි සිටියවුන්ට මේ ගාථා වදළ සේක.

(1) “පස්ස චිත්තකතං බිම්බං අරුකායං සමුස්සිතං

ආතුරං බහුසංකප්පං යස්ස නත්ථී ධුවං ධීති.

- (2) පස්ස විත්තකතං රූපං මණිනා කුණ්ඩලෙන ච, අල්ලතවෙන ඔනද්දං සහ වත්ථෙහි සොහති.
- (3) අලත්තක කතා කෙසා මුඛං චුණ්ණකමක්ඛිතං අලං බාලස්ස මොහාය නො ච පාරගවෙසිනො
- (4) අට්ඨපාදකතා කෙසා නෙත්තා අඤ්ජන මක්ඛිතා අලං බාලස්ස මොහාය නො ච පාරගවෙසිනො
- (5) අඤ්ජනීච නවා විත්තා පුත්තිකායො අලංකතො අලං බාලස්ස මොහාය නො ච පාරගවෙසිනො
- (6) ඔද්භි මීගවො පාසං නාසදු වාකරං මීගො භුන්වා නිවාපං ගච්ඡාම කන්දන්තෙ මීගන්ධකෙ”

ඒ ගාථාවල තේරුම මෙසේ ය -

- (1) ඇට - නහර - මස් වලින් කෙලින් කොට සිටවා තිබෙන්නා වූ, නව ද්වාර සංඛ්‍යාත වණයන් නිසා වණකයක් වූ, ජරා ව්‍යාධි ක්ලේශයන් ගෙන් ආතුර වූ බොහෝ පුරුෂයන් විසින් පතනු ලබන්නා වූ, විසිතුරු කරන ලද්ද වූ මේ ස්ත්‍රී ආත්මභාවය බලව, එහි එක් සැටියකට ස්ථීරව පැවැත්මක් නම් නැත.
- (2) මැණිකෙන් හා කරාබුවෙන් විසිතුරු කරන ලද්ද වූ අමු මිනිස් සමෙන් වෙලා ඇති ශරීරය බලව, එය වස්ත්‍ර සහිත වූයේ ම හොඹී.
- (3) හිසකේ ලාකඩ කැටවලින් ඔප කරන ලද්දහ. මුහුණ ගෝරෝචනාදී සුනු ගල්වන ලද්දේය. සංසාරයා ගේ පරතෙර නො සොයන බාලයාට එය මුළාවීමට සැහෙන්තේ ය.

- (4) කේශයෝ හොර ලාටු මිශ්‍ර දියෙන් තෙමා නළල් කෙළවර රැළී ගන්නා සරසන ලද්දහ. නේත්‍රයෝ අඳුන් ගල්වන ලද්දහ. පරතෙර නො සොයන්නා වූ මෝඩයාට මුළාවීමට එය ප්‍රමාණ ය.
- (5) විසිතුරු අලුත් අඳුන් කරඬුවක් මෙන් කුණුකය අලංකාර කරන ලද්දේ ය. පරතෙර නො සොයන්නා වූ මෝඩයාට මුළා වීමට එය ප්‍රමාණ ය.
- (6) මුව වැද්ද රන් රිදී ගොඩවල් ය, ස්ත්‍රීහු ය යන කාම වස්තූ වූ වර දූල දූමීමේ ය. මුවා දූලට නො පැන්නේ ය. මුවා ඇල්ලීමට තැබූ ආහාරය වළඳ මුවන් බඳින්නවුන් හඬද්දී අපි යමු.

ඉක්බිති තෙරුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ ආනුභාවය දක්වමින් අහසට නැගී ගොස් මිගාවීර උයන්හි එක් රුක් මුලෙක්හි වැඩ සිටි සේක. උයන් පල්ලා තෙරුන් වහන්සේ දෑක වහා රජ ගෙදරට ගොස් “දේවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ නිතර මතක් කරන ගුණ කියන රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ උයනෙහි ගසක් මුල වැඩ සිටිති” යි කීය.

කෝරව්‍ය රජතුමා මහත් සතුටට පැමිණ තෙරුන් වහන්සේ දක්නට එහි ගොස් පිළිසඳර කථා කොට කියනුයේ “රට්ඨපාලයන් වහන්ස, මේ ලෝකයෙහි ඇතැමෙක් ජරාවට පැමිණි කල්හි මම දැන් මහලු වී සිටිමි. මට දැන් වස්තුව සපයන්නට නුපුළුවන. ඇති දෙයක් වැඩි දියුණු කරන්නට ද නුපුළුවන. මෙසේ සිටිනවාට වඩා මට පැවිදි වීම හොඳය”යි වයස පිරිහීම නිසා පැවිදි වෙති. ඔබ වහන්සේ තවම තරුණ වියෙහි සිටිනා කෙනෙකි.

රට්ඨපාලයන් වහන්ස, ඇතැමෙක් සුව කළ නො හෙන රෝගයන්ට භාජන වී දුබල වීමෙන් මට දැන් වස්තුව සපයන්නටත් නුපුළුවන. ඇති දෙයක් දියුණු කර ගැනීමටත් නුපුළුවන. මෙසේ විසීමට වඩා පැවිදි වීම හොඳය”යි සිතා පැවිදි වෙති. ඔබ වහන්සේට එබඳු පිරිහීමක් පෙනෙන්නට

නැත. ඔබ වහන්සේ නිරෝගී ශක්ති සම්පන්න කෙනෙකි. පින්වත් රටියපාලයන් වහන්ස, ඇතැමෙක් ධනවත්ව සිට ධනයෙන් පිරිහී ගොස් මට නැවත ධනය ඇති කර ගැනීම පහසු නැත. ඇති දෑ දියුණු කර ගැනීමට ද පහසු නැත. මට මෙසේ දිළිඳු ජීවිතයක් ගත කරනවාට වඩා පැවිදි වී පරලොව ගැනවත් බලා ගැනීම යහපතැයි සිතා පැවිදි වෙති. ඔබ වහන්සේ මේ ථූල්ලකොට්ඨිකයේ පොහොසත් පවුලේ දරුවෙක, ඔබ වහන්සේට ධනයෙන් අඩුවක්ද නැත.

පින්වත් රටියපාලයන් වහන්ස, ඇතැමෙක් බොහෝ ඥාති මිත්‍රයන් ඇතුව සිට පසුව අනුක්‍රමයෙන් ඔවුන් මිය යාමෙන් තනි වෙති. ඔවුහු මෙසේ තනි ජීවිතයක් ගත කරන්නා වූ අපට මේ තනි ජීවිතයට වඩා පැවිදි වීම යහපතැ යි සිතා ඥාති පරිහානිය නිසා පැවිදි වෙති. රටියපාලයන් වහන්ස, ඔබ නෑ මිතුරන් ගෙන් පිරිහුණු කෙනෙක් ද නො වෙයි. ඔබ වහන්සේට මේ ථූල්ලකොට්ඨිකයෙහි බොහෝ නෑ මිතුරෝ ඇත. ඔබ වහන්සේ කුමක් දැන, කුමක් දැක, කුමක් අසා පැවිදි වූ සේක් ද”යි කී ය.

“මහරජ, තථාගතයන් වහන්සේ වදළ ධර්මපද සතරක් ඇත්තේ ය. මම ඒවා දැන, ඒවා දැක, ඒවා අසා පැවිදි වූයෙමි. මහරජ “උපනීයති ලොකො අද්ධුවෝ” යනු තථාගතයන් වහන්සේ වදළ එක් ධර්ම පදයෙකි. “අත්තානෝ ලොකො අනභිස්සරො” යනු එක් ධර්මපදයෙකි. “අස්සකො ලොකො සබ්බං පභාය ගමනීයං” යනු එක් ධර්ම පදයෙකි. “ඌනො ලොකො අතිත්තො තණ්හාදසො” යනු එක් ධර්ම පදයෙකි. මහරජ මේ මා දත්, මා දුටු, මා ඇසූ ධර්ම පද සතරය’යි තෙරුන් වහන්සේ වදළ සේක.

- (1) “උපනීයති ලොකො අද්ධුවෝ” යන ධර්ම පදයෙහි තේරුම - සත්ත්වයන් ගේ එක් ස්වභාවයක නැවතී සිටීමක් නැත. ආයුෂ්ක්ෂයවීමෙන් ඔවුහු ජරා මරණයන් කරා ගෙන යනු ලැබෙත්ය යනු යි.

- (2) “අත්තානො ලොකො අනභිස්සරො” යන ධර්මපදයෙහි තේරුම - සත්ත්වයාට පිහිට වන්නට සමත් කෙනෙකු නැතියෙක් ය, සනසන්නට කෙනෙකු නැතියෙක් ය යනුයි. සත්ත්වයාට ජරා මරණාදියට නො පැමිණ විසීමට - පිහිට වීමට සමත් කෙනෙක් නැත. සත්ත්වයා සැනසීමට සමත් කෙනෙක් නැත යනු යි.
- (3) “අස්සකො ලොකො සබ්බං පභාය ගමනීයං.” යන ධර්ම පදයෙහි තේරුම - සත්ත්වයා හට ඇත්ත වශයෙන් අයත් දෙයක් නැත. මාගේ ය, මාගේ යයි කියා ගෙන සිටින සියල්ල ම ඔහුට හැර යාමට සිදු වේ ය යනු යි.
- (4) “ඌනො ලොකො අතිත්තො තණ්හාදසො” යන ධර්ම පදයෙහි තේරුම - සත්ත්වයාට කොතෙක් ලැබුණත් මදිය. ඇති වීමක් නැත. හේ හැම කල්හි ම තෘෂ්ණාවට දසයෙක යනු යි.

ඉක්බිති රජතුමා හා රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ අතර ඇති වූ කථාව මෙසේ ය -

රජතුමා - පින්වත් රට්ඨපාලයන් වහන්ස, උපතීයති ලොකො අද්ධුවොයි ඔබ වහන්සේ කීවහු ය. එහි තේරුම කවරේ ද?

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, ඔබට අතීතයේ හස්තිශිල්ප, අස්ව ශිල්පාදියෙහි දක්ෂ භාවයක් ඇති, හොඳට කාය ශක්තිය ඇති, විසිවස් විසිපස් වස් වයස ඇති කාලයක් තිබුණේ නොවේ ද?

රජතුමා - රට්ඨපාලයන් වහන්ස, ඒ හරිය කුමට කියමු ද? එද මට සිතූණේ මම සෘද්ධිමතෙක්ය කියා ය. මාගේ ශක්තිය තිබුණු සැටි එසේ ය.

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, දැනුත් නුඹට ඒ සපන්කම් කළ හැකි ද?

රජතුමා - රට්ඨපාලයන් වහන්ස, කුමට කියනවාද? දැන් මම අසු අවුරුදු වයසෙහි සිටිමි. දැන් පය තැබුවා ම මාගේ පය නවතින්නේ තබන තැන නොව අන් තැනක ය. දැන් මගේ හැටි ඔහොම තමා. පෙර තුබූ ඒ බල පුළුවන්කාරකම් කිසිවක් දැන් මට නැත.

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ “උපනීයති ලොකො අද්ධුවො” යි වදලේ ඔය කාරණය නිසා ය.

රජතුමා - රට්ඨපාලයන් වහන්ස, ඉතා පුදුමයි. “උපනීයති ලොකො අද්ධුවො” යන බුද්ධ වචනය හරියට හරි. ඒ බව මට දැන් හොඳින් ම වැටහුණා.

පින්වත් රට්ඨපාලයන් වහන්ස, අපේ රජ වාසලට හස්ති සේනාවක් ද ඇත්තේ ය. අශ්ව සේනාවක් ද ඇත්තේ ය. රථ සේනාවක් ද ඇත්තේය. පාබල සේනාවක් ද ඇත්තේ ය. රට්ඨපාලයන් වහන්ස, අපට විපතක් පැමිණි කල්හි ඒ සේනාවෝ අප වෙනුවෙන් සටන් කරන්නාහ. අප ආරක්ෂා කරන්නාහ. “අත්තානො ලොකො අනභිස්සරො, යි ඔබ වහන්සේ සත්ත්වයාට පිහිට විය හැකි කෙනෙකු නැතය”යි කියන සේක. එහි තේරුම කුමක් ද?

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, ඔබගේ ශරීරයෙහි නො නැසී පවත්නා යම්කිසි රෝගයක් ඇත් ද?

රජතුමා - එසේ ය; රට්ටිපාලයන් වහන්ස, මාගේ ශරීරයෙහි නපුරු වාතාබාධයක් ඇත්තේ ය. එය උත්සන්න වූ ඇතැම් අවස්ථාවල කොරව්‍ය රජු දැන් දැන් මැරෙනු ඇතැයි මාගේ නෑ මිතුරෝ රැස්ව බලා සිටිති.

රට්ටිපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, ඔබට ඇති වන ඒ වේදනාව ඒ පැමිණෙන නෑ මිතුරන් සමඟ බෙදාගෙන විඳිමින් ඔබට සැනසිල්ලක් ලබා ගන්නට බැරි ද?

රජතුමා - රට්ටිපාලයන් වහන්ස, කොතෙකුත් නෑ මිතුරන් සිටියත් වේදනාව බෙදා ගෙන විඳින්නට නුපුළුවන. ඒ වේදනාව විඳින්නට වන්නේ මට පමණක් ය. එයින් කොටසක් බාර ගැනීමට සමතෙක් නැත.

රට්ටිපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, තථාගතයන් වහන්සේ “අත්තානො ලොකො අනභිස්සරො” යන ධර්ම පදය වදාළේ ඔය කාරණය ගැන ය.

රජතුමා - පින්වත් රට්ටිපාලයන් වහන්ස, ඒ තථාගතයන් වහන්සේ ගේ දැනුම ඉතා පුදුමයි. “අත්තානො ලොකො අනභිස්සරො” යන බණ පදය හරියට ම හරි.

පින්වත් රට්ටිපාලයන් වහන්ස, නිධානවල ද ගබඩාවල ද බොහෝ ධනය අපට තිබේ. “අස්සකෝ ලොකො සබ්බං පභාය ගමනීයං” සත්ත්වයාට අයත් කිසිවක් නැතය, සියල්ල හැර දමා යා යුතුය යි නුඹ වහන්සේ කියන්නාහුය. එහි තේරුම කුමක් ද?

රට්ටිපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, ඔබ දැන් බොහෝ වස්තු රැස්කර ගෙන පස්කම් සැප විඳින්නෙහි ය. ඒ වස්තුව එසේ ම තිබිය

දී ඒවා අනුන්ට භුක්ති විඳිමට හැර, ඔබට පමණක් පරලෝ යන්නට සිදු වෙනවා මිස ඒවා ගෙන ගොස් පරලොව ද භුක්ති විඳින්නට ලැබෙනවා ද?

රජතුමා - රට්ඨපාලයන් වහන්ස, ඒ ධනය එසේ ම තුබූ තුබූ තැන්වල තිබියදී පරලොව යන්නට සිදු වෙනවා මිස කිසිවක් ගෙන යන්නට නො ලැබෙන්නේ ය.

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, තථාගතයන් වහන්සේ “අස්සකො ලොකො සබ්බං පහාය ගමනීයං” යන ධර්ම පදය වදලේ ඒ කාරණය නිසා ය.

රජතුමා - රට්ඨපාලයන් වහන්ස, තථාගත වචනය ඉතා ආශ්චය්‍යී යි. එය එසේ ම යි. පින්වත් රට්ඨපාලයන් වහන්ස, “ලානො ලොකො අතිත්තො තණ්හා දසො” යි නුඹ වහන්සේ තවත් ධර්ම පදයක් කීවහු ය. එහි තේරුම කුමක් ද?

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, ඔබ දැන් බොහෝ සම්පත් ඇති මේ කුරුරට අයත් කරගෙන එයට අධිපති ව වාසය කරනවා නේ ද?

රජතුමා - එහෙමයි රට්ඨපාලයන් වහන්ස.

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, ඔබට විශ්වාස කළහැකි මිනිසකු අවුත්, දේවයන් වහන්ස, නැගෙනහිර දිග ඔබට පහසුවෙන් යටත් කර ගත හැකි ජනපදයක් ඇත. නුඹ වහන්සේ විසින් එයත් යටත් කරගනු මැනව යි කියත හොත් ඔබ කුමක් කරන්නෙහි ද?

රජතුමා - රට්ඨපාලයන් වහන්ස. එයත් යටත් කර ගනිමි.

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, දකුණු දිගින් කෙනෙක් අවුත් එසේ කියුවහොත් ඔබ කුමක් කරන්නෙහි ද?

රජකුමා - රට්ඨපාලයන් වහන්ස, ඒ ජනපදයන් අයත් කර ගනිමි.

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, බස්නාහිරින් කෙනකු අවුත් එසේ කියුව හොත් කුමක් කරන්නෙහි ද?

රජකුමා - රට්ඨපාලයන් වහන්ස, එයත් අයිති කර ගනිමි.

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, උතුරෙන් කෙනෙකු අවුත් එසේ කියුව හොත් කුමක් කරන්නෙහි ද?

රජකුමා - එයත් යටත් කර ගනිමි.

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, මුහුදෙන් එතර සිටි කෙනකු අවුත් එසේ කියුව හොත් කුමක් කරන්නෙහි ද?

රජකුමා - එයත් අයිති කර ගනිමි.

රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ - මහරජ, තථාගතයන් වහන්සේ විසින් “ඌනො ලොකො අතිත්තො තණ්හා දසො” යන ධර්මපදය වදලේ ඔය කරුණු ගැන ය.

රජකුමා - රට්ඨපාලයන් වහන්ස, ආශ්චර්යයි. තථාගතයන් වහන්සේ වදළ ඒ ධර්මපදය එසේ ම යි. සත්ත්වයනට ඇති විමක් නම් වන්නේ ම නැත.

ඉක්බිති රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ රජුට ගාථා තෙළෙසකින් දහම් දෙසූ සේක. ඒ ගාථා හා ඒවායේ තේරුම මෙසේ ය : (ඒවා රසවත් ගාථාය. සිංහලයෙන් තේරුම් කිරීමේදී පාළි වචන අනුව ම තේරුම් කළ හොත්

ඒවායේ රසය නො ලැබේ. එබැවින් ගාථාවල රසය නො නැසෙන පරිදි සිංහලයට ගැලපෙන සැටියට ඒවායේ තේරුම දක්වනු ලැබේ.)

පස්සාමි ලොකෙ සධනෙ මනුස්සෙ
ලද්ධාන විත්තං න දදන්ති මොහා
ලද්ධා ධනං සන්තිවයං කරොන්ති
භියොභව කාමෙ අභිපත්ථයන්ති

ලෝකයෙහි පොහොසත්තු ඇතහ. ඔවුහු වස්තුව ඇත ද, ලෝභය නිසා කිසිවකුට කිසිවක් නො දෙති. ලෝභයෙන් ධනය ම රැස් කරති. තව තවත් කම් සැප ම පතති.

රාජා පසස්භ පඨවිං ජිනිත්වා
සසාගරන්තං මහිමාවසන්තො
ඔරං සමුද්දස්ස අතිත්තරූපො
පාරං සමුද්දස්ස'පි පත්ථයෙථ

සාගරය දක්වා ඇති මේ පොළොව අයිති කර ගෙන සිටින රජුට එපමණින් ඇති නොවී සාගරයෙන් ඔබ රටවල් ගැන ද සිතන්නේ ය.

රාජා ච අඤ්ඤෙ ච බහු මනුස්සා
අවිත තණ්හා මරණං උපෙන්නි
ඌණාව හුත්වාත ජහන්ති දෙහං
කාමෙහි ලොකමිහි න'හත්ථී තිත්ති

රජ ද අන්‍ය බොහෝ මනුෂ්‍යයෝ ද ලෝභය දුරු නො කොට ම මැරෙති. ඔවුහු රැස් කළ වස්තුව ඇති නොවී ම මැරෙති. ලෝකයෙහි මිනිසුන්ට කාමයන් ඇති වීමක් නම් නැත. කෙතෙක් ලැබුවත් ඔවුන්ට මදිම ය.

කන්දන්ති තං ඤාති පරිකිරිය කෙසෙ

අහො වතා නො අමරාති වාහු
වත්ථෙන තං පාරුතං නීහරිත්වා
චිතං සමොධාය තතො ඩහන්ති.

නෑයෝ ඒ මිය ගිය තැනැත්තා ගැන අනේ අපේ තාත්තා, අනේ අපේ අම්මා, අනේ අපේ මල්ලී, අනේ අපේ හොඳ නංගී යනාදීන් කියමින් හිසකේ අවුල් කර ගෙන හඬති. එසේ කොට මළ තැනැත්තාට රෙද්දක් පොරවා බැහැරට ගෙන ගොස් දර සෑයක් කොට එහි තබා දවති.

සො ඩය්හති සුලෙහි විතුජ්ජමානො
එකෙන වත්ථෙන පහාය හොගෙ
න මියමානස්ස හවන්ති තාණා
ඤ්ඤිධම්මිත්තා අථවා සහායා

ඒ මළ තැනැත්තා හම්බ කළ සියල්ල අත හැර, හැඳි වත පමණකින් එහි ගොස් මිනී දවන්නන්ගේ හුල් පහරට ලක් වෙමින් ගිනි ගොඩේ දූවෙන්නේ ය. මේ ලෝකයෙහි මැරෙන්නහුට පිහිට වන නෑයෙක් මිතුරෙක් නැත්තේ ය.

දයාදකා තස්ස ධනං හරන්ති
සත්තෝ පන ගච්ඡති යෙන කම්මං
න මියමානං ධනමන්වෙති කිඤ්චි
පුත්තා ච දරා ච ධනං ච රච්ඨං

ඒ මළහු තණ්හාවෙන් රැස් කළ ධනය උරුමක්කාරයෝ බෙද ගනිති. මළ තැනැත්තේ කම් වූ පරිදිදෙන් සුගතියට හෝ අපායට යේ; ඔහු හා යන ධනයක් නැත. නෑයෙක් මිතුරෙක් ද නැත. රටක් ද නැත.

න දීස මායුං ලහතෙ ධනෙන
න වාපි චිත්තෙන ජරං චිහන්ති
අජ්ජං හි දං ජීවිතං ආහු ධීරා

අසස්සතං විජ්ජරිණාම ධම්මං.

ධනය නිසා ධනවතාට ලෝකයෙහි අන්‍යයන් ජීවත් වෙන කාලයට අධික කාලයක් ජීවත් වන්නට නො ලැබේ. ධනය නිසා ධනවතා ජරාවට නො පැමිණෙන්නේ ද නො වේ. මේ ජීවිතය අල්පය යි ද, අස්ථීරය යි ද, පෙරෙළන දෙයකැ යි ද නුවණැත්තෝ කීහු.

අඛිඪා දලිද්ද ච චුසන්ති එස්සා
බාලො ච ධීරො ච තථෙව චුට්ඨො
බාලෙ හි බාලා චධිතොව සෙති
ධීරො ච නාවෙධති එස්ස චුට්ඨො

පොහොසත් නො පොහොසත් හැම දෙන ම මැරෙන්නා හ. බාලයෝ ත් පණ්ඩිතයෝත් එසේ ම මැරෙන්නා හ. මරණ කාලයේ දී බාලයා මා විසින් පිනක් කර නො ගනිමි යි තැවී තැවී නිදන්නේ ය. පව් නො කළ බැවින් හා පින් කළ බැවින් නුවණැත්තේ මරණ කාලයේ දී තැවීමක් නැති ව බියක් නැති ව මැරෙන්නේ ය.

තස්මා හි පඤ්ඤව ධනෙන සෙයො
යාය වොසානං ඉධාධිගච්ඡති
අසො සිත්තා හි භවාභවෙසු
පාපානි කම්මානි කරොන්ති මොහා

ප්‍රඥව කරණකොට මේ ලෝකයේ සකල කෘත්‍යයන්ගේ අවසානය වූ අර්භත්වයට පැමිණිය හැකි වන බැවින් ධනයට වඩා ප්‍රඥව ම උතුම්, අර්භත්වයට නො පැමිණීම නිසා කුඩා මහත් භවයන්හි, මෝහයෙන් සත්ත්වයා පවිකම් කරන්නේ ය.

උපෙනි ගබ්භං ච පරඤ්ච ලොකං
සංසාරමාපජ්ජ පරම්පරාය

තස්සප්ප පඤ්ඤා අභිසද්දහන්තො
උපෙති ගබ්භඤ්ච පරඤ්ච ලොකං

පව් කරන්නා වූ සත්ත්වයා භව පරම්පරාවෙන් සංසාරයට පැමිණ ගර්භයට ද පරලොවට ද යයි. නුවණ නැති තැනැත්තේ ඔහුගේ වචන අදහා ක්‍රියා කොට තෙමේත් ගර්භයට හා පරලොවට යයි.

වොරො යථා සන්ධිමුඛෙ ගභීතො
සකම්මනා භඤ්ඤති පාප ධම්මො
එවං පජා පෙච්ච පරමිහි ලොකෙ
සකම්මනා භඤ්ඤති පාප ධම්මො

ගෙය බිත්ද සිඳුර ලඟ ම සිට අසු වූ සොරා තමා කළ වරදට ගෙනිමියන්ගෙන් ගුට්ඛැට හා රජයෙන් දඬුවම් ද, ලබන්නාක් මෙන් පව් කළ තැනැත්තේ පසුව පරලොව් හි අපායේ දී තමා කළ අපරාධ ගැන දඬුවම් ලබන්නේ ය.

කාමාහි චිත්‍රා මධුරා මනොරමා
වීරූපරූපෙන මථෙන්නි චිත්තං
ආදීනවං කාමගුණෙසු දිස්වා
තස්මා අහං පබ්බජ්තො'ස්මි රාජ.

විසිතුරු වූ මිහිර වූ සිත් අලවන්නා වූ කාමයෝ නා නා ආකාරයෙන් සත්ත්වයා ගේ සිත පෙළන්, මහරජ, මම මෙ ලොව ද දෙව්ලොව ද ඇති කාමයන් ගේ දෙස් දක පැවිදි වූයෙමි.

“දුමප්ඵලා නෙව පතන්ති මානවා
දහරා ච වුද්ධා ච සථීරභේද

**එකමිපි දිස්වා පබ්බජ්ජනෝ'මිහි රාජ
අපණ්ණකං සාමඤ්ඤමෙව සෙය්‍යො"**

ලදරු වූ ද, මහලු වූ ද, මනුෂ්‍යයෝ ගස්වල ගෙඩි වැටෙන්නාක් මෙන් මැරී වැටෙති. මහරජ, මම එය ද දැක පැවිදි වූයෙමි. වැරදීමක් නැති ඒකාන්තයෙන් නිවනට පමුණුවන්නා වූ පැවිද්ද ම උතුමි.

රටියපාල තෙරුන් වහන්සේගේ වර්තය නිමි.

මහා බෝධිසත්ත්ව මහා ජනක රජතුමාගේ නෛෂ්ක්‍රම්‍ය සංකල්පනා.

මහබෝසත් මහා ජනක රජතුමාගේ නෛෂ්ක්‍රම්‍ය සංකල්පනාව දැක්වෙන ගාථා බොහෝ ගණනක් මහා ජනක ජාතකයෙහි ඇත්තේ ය. ඒවායින් කිහිපයක් මෙසේ ය.

**කදහං මිථිලං චීතං විසාලං සබ්බතො පහං
පහාය පබ්බජ්ජසාමි තං කදස්සු භවිස්සති**

සියල්ලෙන් සමෘද්ධ වූ, විශාල වූ, වස්ත්‍රාලංකාරාලෝකයෙන් බබළන්නා වූ, මේ මිථිලා නගරය හැර මම කවද පැවිදි වන්නෙමිද? එය මට කවද සිදුවේ ද?

**කද සත්තසතතභරියා අස්සවා පියභාණිනී
පහාය පබ්බජ්ජසාමි තං කදස්සු භවිස්සති.**

කීකරු වූ ප්‍රිය කථා ඇත්තා වූ, භාය්‍යාවන් සත් සියය හැර, කවද මම පැවිදි වෙමිද? එය මට කවද සිදු වේ ද?

කදපත්තං ගහෙන්වාන මුණ්ඛො සංඝාටිපාරුතො,
පිණ්ඩිකාය වරිස්සාමි තං කදස්සු භවිස්සති.

හිස මුඩු කොට, කැබලි එකතු කොට මැසු සිවුර පොරවා, පාත්‍රය ගෙන කවද මම පිඩු සිඟා යෙම් ද? එය මට කවද සිදු වේ ද?

කද සත්තාහං මෙසෙ ඔවට්ටො අල්ලව්වරො
පිණ්ඩිකාය වරිස්සාමි තං කදස්සු භවිස්සති.

සතියක් තිස්සේ නො නැවතී වස්නා මහ වැස්සේ තෙමී තෙමී, තෙමුණු සිවුරෙන් කවද මම පිඩු සිඟා යෙම් ද? එය මට කවද සිදු වේ ද?

හිත්වා සතපලං කංසං සොවණ්ණං සතරාජිකං
අග්ගහිං මත්තිකාපත්තං තං දුතියාහිසෙවනං

සිය පලමක් රනින් කළ සිය ගණන් රේඛා ඇති රන් තලිය හැර මැටි පාත්‍රය ගනිමි. එය මාගේ දෙවෙනි අභිෂේකය ය.

නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය

කියන ලද පරිදි කාමයන්ගේ ආදීනවය හා නෛෂ්ක්‍රමයේ ආනිසංසයන් ද මෙතෙහි කොට නෛෂ්ක්‍රමයට සිත නමා ගෙන නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව පිරිය යුතු ය. මේ නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව ශීල පාරමිතාව හා විශේෂයෙන්ම බැඳී පවත්නකි. එය පැවිදි වීම ප්‍රධාන කොට ඇතියකි. ගිහියන්ට ද එය එක්තරා ප්‍රමාණයකින් පිරිය හැකි ය. පොහෝ දිනයන්හි සිල් සමාදන් වීමෙහි ද නෛෂ්ක්‍රමය ඇත්තේ ය. පොහෝ දිනයන්හි සිල් සමාදන් වී අඛණ්ඩවරයාවෙන් වැළකීම, කාමවස්තුවකින් ඒ දිනයට නුමුත් බැහැරවීම නෛෂ්ක්‍රමයෙකි.

විකාල හෝජනයෙන් වැළකීම ය, නැටුම් බැලීම් ආදියෙන් වැළකීම ය, උච්චාසයන මහා සයන පරිභෝගයෙන් වැළකීම ය යන මේවා ද ඒ ඒ කාම වස්තූන්ගෙන් බැහැර වීමක් බැවින් නෛෂ්ක්‍රමය ය; සමථ විදර්ශනා භාවනාවන්හි යෙදීමත් වස්තුකාම ක්ලේශකාමයන්ගෙන් බැහැර වීමක් බැවින් නෛෂ්ක්‍රමයයෙකි. ගිහිව සිටින පින්වතුන් විසින් නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව පිරිමි වශයෙන් පොහොය සිල් සමාදන් වීමත්, භාවනාවත් කළ යුතුය.

නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව හා තාපස ප්‍රවුප්‍ර්‍යාව

උසස් ලෙස නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව පුරනු කැමති පින්වතා විසින් පැවිදි විය යුතුය. පැවිදි වීම උසස් නෛෂ්ක්‍රමය ය. නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව පුරන පින්වතුන්ට විශේෂයෙන් ම පැවිදි වීමට නිසි තැන සර්වඥ ශාසනය ය. ලෝකයෙහි සර්වඥශාසනය සැම කල්හි ම නැත්තේය. එය නැති කාලවල දී කර්මවාදී තාපස නිකායවල පැවිදි වීම සුදුසු ය. “පබ්බජ්ජමනුකිට්ඨන්තෙ ච මහාසත්තෙන අසති බුද්ධුප්පාදෙ, කම්මවාදීනං කිරියවාදීනං තාපස පරිබ්බාජකානං පබ්බජ්ජා අනුට්ඨාතබ්බා. උප්පන්තේසු පන සම්මා සම්බුද්ධෙසු. තෙසං සාසනෙ පබ්බජ්ජතබ්බං” යනුවෙන් ඒ බව වරියාපිටක අටුවාවෙහි ද දක්වා තිබේ.

“ඉමස්මිං බො සුභද්ද, ධම්මවිනයේ අරියො අට්ඨංගිකො මග්ගො උපලබ්භති. ඉධෙව සුභද්ද සමණො ඉධ දුතියො සමණො ඉධ තතියෝ සමණො ඉධ චතුත්ථො සමණො” යනුවෙන් බුදු සස්තෙහි පමණක් ඇති, ඉන් පිටත නැති, ශ්‍රමණයන් සතර දෙනෙකු ඇති බව, මහාපරිනිබ්බාන සූත්‍රයෙහි වදාරා තිබේ. එහි දැක්වෙන සතර වන ශ්‍රමණයා නම් රහතන් වහන්සේ ය.

සමායක් සම්බෝධිය ය, ප්‍රත්යේක සම්බෝධිය ය, ශ්‍රාවක බෝධිය ය යන බෝධිත්‍රය ම අර්හත් මාර්ගයේ ම ප්‍රභේදයෝය. එබැවින් බෝධිත්‍රය බුදු

සස්නට අයත් උසස් ධර්ම තුනකි. ඒවා ලැබීමේ පාරමිතාව පිරීමට ඉතා සුදුසු තැන ද සර්වඥ ශාසනය ය. මහා බෝධි සත්ත්වයන් වහන්සේලා බුදු සස්න ඇති කල්හි බුදු සස්නෙහි පැවිදි වන්නේ එහෙයිනි. තාපසවරු බුදු සස්නට අයත් පිරිසක් නොවේ. බුදු සස්නට අයත් වන්නේ භික්ෂු - භික්ෂුණී උපාසක - උපාසිකා යන පිරිස් සතර ය.

තාපස පිරිසය කියා පස්වන පිරිසක් බුදු සස්නට නැත. එහෙත් යම් කිසි කෙනෙකු කැමති නම් බෞද්ධ තාපසයකු වී සිටියට වරදක් නැත. බෞද්ධ තාපසවරු බුදු සස්නට අයත් භික්ෂු පිරිසට ඇතුළත් නොවේ. රත්නත්‍රය සරණ යන බැවින් ඔවුහු බුදු සස්නෙහි උපාසක පිරිසට අයත් වෙති. බුදු සස්නෙහි උපාසක උපාසිකා පිරිසට නියමිත ඇඳුමක් නැත්තේ ය. ඔවුනට කැමති ඇඳුමකින් සිටිය හැකි ය. භික්ෂු පිරිසට හා භික්ෂුණී පිරිසට නියමිත ඇඳුම් ඇත්තේය. ඒ දෙ පිරිසට විනයයෙහි නියම ඇඳුම මිස අන් ඇඳුමක් ඇඳීමට කැප නැත. ඒ භික්ෂු භික්ෂුණීන්ට නියමිත ඇඳුම ද උපාසකෝපාසිකාවන්ට කැප නැත. තාපසවරුන්ටත් කැප නැත.

ශාසනික භික්ෂු වේශය අනෙකකි. තාපස වේශය අනෙකකි. විනයානුකූල භික්ෂුන්ට නියමිත විවරාදිය භික්ෂුන්ට මිස තාපසවරුන්ට අයිති නැත. තාපසවරුන්ට තාපස පරිඡ්ඡාර ඇත්තේ ය. එබැවින් තාපසවරුන් විසින් තාපස වේශය මිස භික්ෂු වේශය නො ගත යුතු ය. මෙකල භික්ෂු වේශයෙන් හැසිරෙන තාපසවරු දක්නා ලැබෙත්. බුදු සස්නෙහි භික්ෂුන්ගේ පරිඡ්ඡාර ගැනීමත්, ශාසනික භික්ෂුන් හඳින පොරවන සැටියට ඒවා හැඳ පෙරවීමත්, ඇතැම් තාපසවරුන් විසින් කරන බලවත් වරදකි. රජයේ යම් කිසි නිලයකට අයත් ඇඳුම් අනිකකු හඳිනවා නම් එය දඬුවම් ලැබීමට නිසි වරදක් වන්නාක් මෙන්ම, ශාසනයෙහි පැවිද්ද නො ලැබූ තාපසයන් විසින් භික්ෂු පරිඡ්ඡාර ගැනීමත් දඬුවම් ලැබීමට නිසි වරදකි.

විනයානුකූල වූ විවරයන් විනයානුකූලව සුදුසු හික්ෂුන් වහන්සේ කෙනකුගෙන් නො ලබා, තමා විසින් ම පොරවා ගන්නා වූ තැනැත්තාට විනයෙහි කියා තිබෙන්නේ ලිංගත්ථෙතකයා ය කියා ය. එහි තේරුම ශාසනික හික්ෂු වේශය සොරාගත් තැනැත්තා ය යනු යි. ලිංගත්ථෙතක තාපසයකු ලවා හෝ ගිහියකු ලවා එය පොරවා ගත් තැනැත්තා ද ලිංගත්ථෙතකයෙක් ම ය. ලිංගත්ථෙතක භාවය බරපතල වරදෙකි. ඒ ගැන දැනු කැමැත්තෝ විනය පොත්වලින් එය බලා ගනිත්වා! නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව පිරීම සඳහා තාපස වනු කැමැත්තෝ ලිංගත්ථෙතක නො වන ලෙස නියම තාපස වේශයෙන් ම එය කෙරෙත්වා.!

පැවිදි වන කුලපුත්‍රයන් පැවිදි වන්නේ ද තමා ගේ මා පිය සහෝදරාදි ඥාති පිරිස හා තමාගේ යම් මඳ වූ හෝ බොහෝ වූ හෝ දේපළක් වේ නම් එයත් හැර දැමීමෙනි. ලෝකයෙහි සිය නෑ මිතුරු පිරිස හැර එක් රැයක් ගත කිරීම පවා බොහෝ දෙනාට දුෂ්කර කරුණකි. යම් කිසිවෙක් සම්පූර්ණයෙන් ම ගෙයක්, නෑ මිතුරු පිරිසක් හැර දමා පැවිදි වේ නම් ඔහු කරන්නේ ඉතා දුෂ්කර දෙයකි. එය මහාහිනිෂ්ක්‍රමණයෙකි. එසේ පැවිදි වූ තැනැත්තා ගේ සිවු පිරිසිදු සීලය රැකීමත් නෛෂ්ක්‍රමය මය. ධූතංග සංරක්ෂණය ය, සමථ විදර්ශනා භාවනාවන්හි යෙදීම ය යන මේවා ද නෛෂ්ක්‍රමය ම ය. පැවිදි වන පින්වත්හු ගිහි ගෙයින් නික්මීම් මාත්‍රයෙන් නො නැවතී ශීල පූරණ ධූතංගසංරක්ෂණ ධ්‍යාන භාවනා යනාදියෙන් නෛෂ්ක්‍රමය දියුණු කෙරෙත්වා!

බොහෝ දෙනා පැවිදිව නැවතත් අනික් ආකාරයකට කාම වස්තු කොටසක් අල්ලා ගනිති. විහාරාරාම ගෝලබාලාදීහු පැවිද්දන්ගේ කාම වස්තූහු ය. ඒවා අයත් කර ගෙන ඒවාට ඇලුම් කරගෙන ඒවායේ බැඳී සිටින පින්වතුන්ට නැවතත් වරක් අභිනිෂ්ක්‍රමණය කරන්නට තිබේ. නැවත කළ යුතු අභිනිෂ්ක්‍රමණය නම් විහාරාදි දේපල හැර දමා විවේක ස්ථානයන්ට එළඹ භාවනාවෙහි යෙදීම හා නගර ග්‍රාමයන්හි මහා විහාර වල වාසය කෙළේ ද ඒවාට හා අන්‍ය ප්‍රත්‍යයවලට ද ඇලුම් නො කිරීමයි.

පෙර අනුරාධපුරයෙහි චූපාරාමයේ විසූ අල්පේච්ඡ තෙරුන් වහන්සේ වැනි අයට නම් පැවිදි වීමෙන් පසු අනිනිෂ්ක්‍රමණයක් කරන්නට දෙයක් නැත. ඒ තෙරුන් වහන්සේ ගේ කථාව මෙසේ ය:

පෙර අනුරාධපුරයේ විසූ යහළුවෝ දෙදෙනෙක් චූපාරාම විහාරයේ පැවිදි වූහ. ඒ දෙනම ගෙන් එක් නමක් උභය ප්‍රාතිමෝක්ෂය උගෙන පස් වස් පිරිමෙන් පසු පාචීන ඛණ්ඩාරාජී නම් වූ පෙදෙසට ගියේ ය. එක් නමක් චූපාරාම විහාරයේ ම වාසය කෙළේ ය. පාචීන ඛණ්ඩාරාජී යනු නැගෙනහිර දෙස කඳු අතර පිහිටි වන පෙදෙසකි. එහි ගිය හික්ෂුන් වහන්සේ දසවස් පිරි තෙර නමක් වීමෙන් පසු “මේ පෙදෙස විවේකව වාසය කිරීමට සුදුසු පෙදෙසක් ය. ඒ බව චූපාරාමයේ වෙසෙන යහළු තෙරුන් වහන්සේටත් දන්වන්නට ඕනෑ ය” යි සිතා අනුරාධපුරය බලා ගියහ.

චූපාරාමයට පැමිණි කල්හි එහි වෙසෙන යහළු තෙරුන් වහන්සේ දෑක, පෙර ගමන් කොට පාචීන ඛණ්ඩාරාජීයෙන් ආ තෙරුන් වහන්සේ පිළිගෙන වත් කොට පිළිසඳර කථා කොට වාසය කිරීමට අසුන් පනවා දුන්හ. විහාරයට පිවිසි ආගන්තුක තෙරුන් වහන්සේ “මාගේ යහළු තෙරුන් වහන්සේ මෙහි කලක පටන් වාසය කරන්නකු බැවින් දැන් මට හොඳ ගිලන්පසක් එවනු ඇතැයි සිතුව. එහෙත් ගිලන්පසක් නම් නො ලැබිණ. රාත්‍රියේ ගිලන්පසක් නොලැබූ ඒ තෙරුන් වහන්සේ පසුදින උදයේ, අපට දැන් යහළු තෙරුන් වහන්සේ විසින් උපස්ථායකයන් අත අවුළුපත් හා කැඳ එවනු ඇතැයි සිතුව. එහෙත් කිසිවක් නො ලැබිණ.

ඉක්බිති තෙරුන් වහන්සේ “උදයට විහාරයට ගෙනෙන කෙනෙක් නම් නැත. ගමට පිවිසි කල්හි ගමේ දී අවුළුපත් හා කැඳ ලැබෙනු ඇතැයි සිතා යහළු තෙරුන් වහන්සේ සමග ගමට වැඩියහ. එහෙත් සිතු සැටියට කිසිවක් නො ලැබිණ. ඒ දෙන ම එක් විටීයක දී කැඳ ස්වල්පයක් ලැබී එක් ආසන ශාලාවක හිඳ එය වැළඳූහ. ඉක්බිති ආගන්තුක තෙරුන් වහන්සේ

'නිබඳව දෙන කැඳක් නැතත් දවාලට හොඳින් ආහාරයක් ලැබෙනු ඇතැයි' සිතුව. ඒ දෙනම දවල් ද පිඬු සිඟා වැඩ ලද සැටියට වැළඳුන. ඉන් පසු ආගන්තුක තෙරුන් වහන්සේ ස්වාමීනි, "සෑම කල්හි ම යැපෙන්නේ මෙසේදැයි ඇසුව. අනිත් තෙරුන් වහන්සේ, "ඇවැත්නි, එසේය' යි කී කල්හි, 'ස්වාමීනි, පාචිනඛණ්ඩාරාජිය මීට වඩා පහසු ය. අපි එහි යමුයි' ආගන්තුක තෙරුන් වහන්සේ කීහ.

එකල්හි ආවාසික තෙරුන් වහන්සේ නගරයේ දක්ෂිණද්වාරයෙන් නික්ම කුඹල් නම් මඟට වන්න. ආගන්තුක තෙරුන් වහන්සේ 'මේ මඟට ආවේ මන්දැයි' ඇසුව. 'ඇවැත්නි, ඔබ පාචිනඛණ්ඩාරාජියෙහි ගුණ කී නිසා ය'යි කීහ. 'ස්වාමීනි, ඔබ වහන්සේ මෙපමණ දිගු කලක් විසූ තැන කිසි අතිරේක භාණ්ඩයක් නැද්දැයි' ඇසුව. ආවාසික තෙරුන් වහන්සේ කියන්නාහු 'ඇවැත්නි, එහි ඇඳ පුටු සඟ සතුය. ඒවා සුදුසු සේ තැන්පත් කොට ඇත. මාගේ කිසි අතිරේක පරිෂ්කාරයක් නැතිය' යි කීහ.

එකල්හි ආගන්තුක තෙරුන් වහන්සේ 'ස්වාමීනි, මාගේ සැරයටියත්, තෙල් ගුලාවත්, පසුම්බියකුත් එහිය'යි කීහ. 'ඇවැත්නි, ඔබ එක් රැයක් එහි විසූ පමණින් ඔපමණ බඩු තැබූයෙහි දැයි' ආවාසික තෙරුන් වහන්සේ කීහ. 'එසේ ය' යි කියා ආගන්තුක තෙරුන් වහන්සේ අනික් තෙරුන් වහන්සේට පැහැදී ආවාසික තෙරුන් වහන්සේට වැඳ 'නුඹ වහන්සේ වැනියන්ට හැම තැනම ආණාය ය. ථූපාරාමය සිටු බුදුවරයන්වහන්සේගේ ම ධාතු නිධන් කළ තැනක. ධර්මශ්‍රවණය හා වෛත්‍ය දර්ශනයත් ලැබෙන මෙහි ම නුඹ වහන්සේට සුදුසු ය'යි කියා දෙවන දවස්හි පා සිවුරු ගෙන පාචිනඛණ්ඩාරාජිය බලා ගියහ.

මෙබඳු පුද්ගලයින්ගේ නෛෂ්ක්‍රමාය උසස් නෛෂ්ක්‍රමායය. එබඳු පුද්ගලයන් ගමේ සිටියත් නගරයේ සිටියත් රන් රිදියෙන් කළ ප්‍රාසාදයක සිටියත් ඒවායේ නො ඇලී වෙසෙන බැවින් ඔවුහු සෑම කල්හි ම නෛෂ්ක්‍රමාය ඇත්තෝ ය.

නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාවේ ප්‍රභේද

අඹු දරුවන් හා නෑ මිතුරන් ද, ධනය ද අත හැරීම නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතාව ය. ඒවා හැර ප්‍රවුජ්‍යාව ගත් කැනැත්තා ආහාර පාන වස්තූන්දී කාමවස්තූන් නැතිකම නිසා ඇති වන අමාරුකම් ඉවසිය නො හැකි වීමෙන් සමහර විට නැවතත් කාම වස්තූන් සොයන්නට පටන් ගැනීමෙන් නෛෂ්ක්‍රමයෙන් පහවෙයි.

බලවත් අධිෂ්ඨාන ශක්තිය හා ඥාන ශක්තිය ඇති ඇතැම් පින්වත්හු සාගින්න පිපාසාව ආදී සුළු කරුණු ගැන තබා ගරීරාවයවයන් රැක ගැනීම නිසාවත් නැවත වස්තු සෙවීමට නො බසිති. ගරීරාවයවයන් රැක ගැනීමේ අදහස ද හැර ඒවා නැසෙනොත් නැසෙන්නට හැර කාමවස්තු නො සොයන කාම වස්තූන්ගෙන් බැහැරව සිටින පින්වතුන්ගේ ඒ නෛෂ්ක්‍රමයය: නෛෂ්ක්‍රමය උප පාරමිතාව ය.

කාම වස්තූන් ගෙන් බැහැරව සිට ජීවිතය රැක ගන්නට නොහැකි තත්ත්වයක් පැමිණියත් ජීවිතය නැති වන්නට හැර කාම වස්තූන් ගෙන් බැහැරව සිටින බලවත් අධිෂ්ඨානය හා ප්‍රඥාව ඇති පින්වතුන්ගේ ඒ නෛෂ්ක්‍රමයය නෛෂ්ක්‍රමය පරමාර්ථ පාරමිතාව ය.

4. ප්‍රඥා පාරමිතාව

සත්ත්වයෝ ඇසින් ලෝකයේ ඇති වස්තූන් හා සත්ත්වයන් දකිති. කනින් ශබ්දයන් අසති. ඒ දැකීම් ඇසීම් දෙක ද දැනීම් දෙකකි. නාසයෙන් ගන්ධයන් දැන ගනිති. දිවෙන් රස දැන ගනිති. කයින් ශීතෝෂ්ණාදී ස්ප්‍ර්ෂ්ටව්‍යයන් දැන ගනිති. සාගින්න - පිපාසාව - රිදුම - සනීපය දැන ගනිති. වරක් දුටු දෙයක් නැවත දුටු කල්හි එය කලින් දුටු දෙය බව දැන ගනිති. වරක් දුටු දෙයකට සමාන දෙයක් පසුව දුටු කල්හි එය කලින් දුටු දෙයට සමාන දෙයක් බව - ඒ ජාතියේ දෙයක් බව දැන ගනිති.

වචන අසා අර්ථ දැන ගනිති. වස්තූන් දුටු කල්හි ඒවාට කියන නම් දැන ගනිති. චතුරෙන් තෙත් වනු වරක් දුටු කල්හි චතුර තෙත් කරන දෙයක් බව දැන ගනිති. ගින්නෙන් දූවෙනු වරක් දුටු කල්හි ගින්න දූවෙන දෙයක් බව දැන ගනිති. සතුරන් මිතුරන් දැන ගනිති. නැයන් නො නැයන් දැන ගනිති. බෙහෙත් දැන ගනිති. ආහාර දැන ගනිති. මනුෂ්‍යයන්ට පමණක් නොව කිරිසනුන්ටත් ඇත්තා වූ මෙ වැනි දැනීම් වලට වඩා උසස් වූ දැනුමක් ද ඇත්තේ ය. "ප්‍රඥාවය" කියනුයේ ඒ දැනුම ය.

මෙය පින ය, මෙය පව ය, මෙය හොඳ ය, මෙය නරක ය, මොහු ගරු කළ යුක්තා ය, මොහු ගරු නො කළ යුක්තා ය, මේ හේතුවෙන් මෙබඳු ඵලයක් ඇති වේ ය, මෙය ඇති වූයේ - සිදු වූයේ අසවල් හේතුවෙන් ය යි දැන ගන්නේ ඒ ප්‍රඥාවෙනි. ස්කන්ධ ආයතන - ධාතු - සත්‍යාදී ගැඹුරු ධර්ම දැන ගන්නේ ද ඒ ප්‍රඥාවෙනි. දහම් පොත්වල නොයෙක් තැන්වල ඤාණ - පඤ්ඤා - විජ්ජා - සම්මාදිට්ඨී යනාදී නොයෙක් නම් වලින් ඒ ප්‍රඥාව දක්වා ඇත්තේ ය.

ලෝකයේ ඇති සියල්ලට ම වඩා උතුම් දෙය ප්‍රඥාව ය. ලෞකික වූ ද, ලෝකෝත්තර වූ ද සකලාර්ථයන් ම ප්‍රඥාවෙන් සිදු කර ගත හැකි ය. ඒ උතුම් ප්‍රඥාව මනුෂ්‍යයෝ නොයෙක් අදහස් වලින් සොයති. සම්බෝධිය ද ලෝකෝත්තර ප්‍රඥාව ම ය. ලෝකෝත්තර ප්‍රඥාව වූ ඒ සම්බෝධිය ලැබීම පිණිස, එයට පැමිණෙනු පිණිස ශිල්ප ශාස්ත්‍ර උගෙනීමත්, බුද්ධ ධර්මය උගෙනීමත්, ඥානය ලබනු පිණිස පණ්ඩිතයන් ඇසුරු කිරීමත්, පණ්ඩිතයන්ගෙන් නොදන්නා දේ විමසීමත්, පණ්ඩිතයන් හා සාකච්ඡා කිරීමත්, ප්‍රඥාව ලබනු පිණිස හා ලැබූ ප්‍රඥාව දියුණු තියුණු කර ගැනීම පිණිස භාවනාවෙහි යෙදීමත්, ලබා ගත් ප්‍රඥාවෙන් සම්බුද්ධ ශාසනයාගේ විරස්ථිතිය පිණිස හා ලොවට වැඩ පිණිස ධර්මය උගැන්වීමත්, ධර්ම දේශනයත්, ධර්ම ග්‍රන්ථ සම්පාදනයත්, තවත් ක්‍රම වලින් ප්‍රඥ බලයෙන් ලොවට යහපත සිදු කිරීමත්, සේනක පණ්ඩිතයන් තමන්ගේ ප්‍රඥ බලයෙන් පසුමිඛිය තුළ සිටි සර්පයා දක්වා බ්‍රාහ්මණයා දුකින් මිදෙව්වාක් මෙන් ප්‍රඥ බලයෙන් දුකට පත් වූවන්ට පිහිට වීමත් ප්‍රඥ පාරමිතාව ය.

"කරුණුපාය කොසල්ල පරිග්ගහිතො ධම්මානං සාමඤ්ඤ විසෙසලක්ඛණාවබොධො පඤ්ඤ පාරමිතා" යි වරියා පිටක අටුවාවෙහි කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍යයෙන් ආරක්ෂා කරන ලද ධර්මයන්ගේ සාමාන්‍ය විශේෂ ලක්ෂණාවබෝධය - ප්‍රඥ පාරමිතාව යයි මහා බෝධි පාරමිතාව දක්වා තිබේ. එහි අදහස් කරන ධර්මයෝ නම් චිත්ත - ස්පර්ශ - වේදනාදී පරමාර්ථ ධර්මයෝ ය. ධර්මයන්ගේ සාමාන්‍ය ලක්ෂණ නම් වෙනසක් නැතිව සියල්ලෙහි ම ඇති අනිත්‍ය - දුක්ඛ - අනාත්ම යන ලක්ෂණ තුන ය.

විශේෂ ලක්ෂණ නම් ඒ ධර්මයන් ගෙන් එක එකට ම, වෙන වෙන ම ඇත්තා වූ, එකින් එකට වෙනස් වූ ලක්ෂණයෝ ය. ධර්මයන් ගේ සාමාන්‍ය ලක්ෂණ හා විශේෂ ලක්ෂණ දන්නා වූ ඥානය විදර්ශනා ඥානය ය. අනේක ප්‍රකාර ඥානයන් අතුරෙන් සම්බෝධියට ඉතාම ළඟින්

උපකාර වන්නා වූ ද, අතිශයින් උපකාර වන්නා වූ ද දෙය විදර්ශනා ඥානය ය. මහ බෝසතාණන් වහන්සේ බුදුවන දින රාත්‍රියෙහි බෝරුක් මුල වැඩ හිඳ කෙළේ ද විදර්ශනා වැඩීමය. සමයක් සම්බෝධියට පැමිණියේ ඒ විදර්ශනා ඥානයේ බලයෙනි. වරියා පිටක අටුවාවෙහි ප්‍රඥ පාරමිතාව වශයෙන් විදර්ශනා ඥානය පමණක් දක්වා තිබෙන්නේ ප්‍රධාන ධර්මය දැක්වීම් වශයෙනි.

**"පඤ්ඤය විචින්නොහං බ්‍රාහ්මණං මොවසිං දුබ්‍රා
පඤ්ඤය මෙ සමො නත්ථි එසා මෙ පඤ්ඤ පාරමි"**

යනුවෙන් පසුම්බියෙහි සිටි සර්පයා නුවණින් දැක පෙන්නා දී බ්‍රාහ්මණයා දුකින් මිදවීම ප්‍රඥ පාරමිතාව බව දක්වා තිබීමෙන් විදර්ශනා ඥානයෙන් අන්‍ය ඥානයන් ද ප්‍රඥ පාරමිතාවට ඇතුළු වන බව දත හැකි ය. වරියා පිටක අටුවාවෙහි මත් අන් තැන්වලත් විදර්ශනා ඥානයෙන් අන්‍ය ප්‍රඥාවන් ද ප්‍රඥ පාරමිතාව වශයෙන් කියා තිබේ.

සිදු කිරීම දුෂ්කර වූ ප්‍රාණසාත අදත්තාදන කාම මිථ්‍යාවාරයන් සිදු කිරීමටත්, ඉන් පසු ඒවායින් බේරීමටත්, යුද්ධ කිරීමටත්, වඤ්චා කිරීමටත්, සියුම් දැනුමක් වුවමනා ය. ප්‍රාණසාතාදි ක්‍රියා අකුශලයෝ ය. කෙසේ උපා යොදා කළත් ඒවා සිදු කිරීමට මෝහය වුවමනාම ය. සෑම අකුශල් සිතක් ම මෝහ සහගත ය. මෝහය ප්‍රඥාවට විරුද්ධ ධර්මයකි. ඒ මෝහ - ප්‍රඥ දෙක කිසි කලක එක් නොවේ. එක් සිතක නො යෙදේ. එබැවින් අකුශල විෂයෙහි උපාය දැනීම ප්‍රඥාව නො වන බව දත යුතුය.

අකුශල ක්‍රියා විශයෙහි පවත්නා දැනීමත් ලෝකයා සලකන්නේ නුවණ හෙවත් ප්‍රඥාව ලෙස ය. "සොරාට බ්‍රහස්පතීටත් වඩා නුවණ ඇතය" යන කථාව ඇති වී තිබෙන්නේ එබැවිනි. ලෝහ - දෘෂ්ටි - මෝහ - විතර්ක - විචාර යන වෛතසික පස හා සිත ද අකුශල පක්ෂයේ ප්‍රඥාව සේ පවත්නා බව පොත්වල උගන්වා තිබේ. පාප ක්‍රියා

සිදු කිරීමේ දී උපා යෙදීම් වශයෙන් පවත්නේ ඒ ධර්මයන් ය. පව් කම් කරන්නවුන් විසින් නුවණ සැටියට සලකන්නේ ඒ ලෝභාදී ධර්මයන් ය.

මෝඩයන්ට තමන් ගේ හැම මෝඩකමක් ම වැටහෙන්නේ නුවණ සැටියට ය. සාමාන්‍ය ලෝකයාට තම තමන්ට ඇති වැරදි හැඟීම් සියල්ල පෙනෙන්නේ නුවණ සැටියට ය. කාහටත් නොයෙක් විට තම තමන්ගේ සන්තානවල ඇති වන මෝහාදී ධර්ම, ප්‍රඥාව හැටියට ම වැටහේ. එබැවින් සත්‍ය වූ ප්‍රඥාව කෝක ද යන බව නොයෙක් විට දැන ගැනීමට අපහසු වේ. ප්‍රඥ පාරමිතාව පුරන පින්වතා විසින් ප්‍රඥාව හැඳින ගැනීම ගැන ද සැලකිය යුතුය.

කුණ්ඩලකේශීගේ කථාව බොහෝ දෙනාට ප්‍රඥාව වරදවා තේරුම් ගැනීමට කරුණක් වී තිබේ. කුණ්ඩලකේශී ගේ ආභරණ ටික පැහැර ගෙන පර්වතයෙන් පහළට පෙරළා දමා ඇය මරන්නට තැත් කළ සොරා රවටා, ඇ සොරා පර්වතයෙන් පහළට පෙරළා මරා දැමීමාය. ඒ ක්‍රියාව බලා සිටි දෙවියා -

**"නසො සබ්බෙසු ධානෙසු පුරිසො හොති පණ්ඩිතො
ඉත්ථි පි පණ්ඩිතෝ හොති තත්ථ තත්ථ විචක්ඛණා" යි**

කුණ්ඩලකේශී ගේ ක්‍රියාව වර්ණනා කෙළේය. ඇය මූලින් කළ වැදීම හා පුරුෂයා වැළඳ ගැනීමත් මායාව ය. මායා - සාධේය්‍ය යන මේවා බුද්ධාගමයේ පව් ලැයිස්තුවට අයත් ඒවා ය. දෙවියා විසින් නුවණ හැටියට සිතුව ද, ඒවාත් මෝහ සහගත ක්‍රියා ම ය. පර්වතයෙන් පෙරළීම ද්වේෂ සහගත සිතින් කරන ලද්දකි. එහි ද මෝහය ඇත්තේ ය. ඒ අවස්ථාවේ දී කුණ්ඩලකේශීට ප්‍රඥාව ඇති වුණා නම්, ඒ පව් කම් එකකුත් ඇය අතින් නො කෙරෙන්නේ ය. ඒ සියල්ල ම සිදු වූයේ ඒ අවස්ථාවේ දී ඇගේ සන්තානයෙහි පාපයේ ආදීනවය මුච්භ කරන

මෝහය ඥාන රූපයෙන් සිටීමෙනි. මේවා බලා සිටි දේවතාවා ඇයට ස්තුති කෙළේ ද ඔහු සැබෑ ප්‍රඥාව නාඳුනන බැවිනි.

“යෙන කෙනවි වණ්ණෙන මුදුතා දරුණෙන වා
උද්ධරෙ දීනමත්තානං පච්ඡා ධම්මං සමාවරෙ” යි

පැරණි උපදෙසක් ඇත්තේ ය. දේවතාවාගේ ප්‍රශංසාව එයට අනුව කරන ලද්දක් විය හැකි ය. එය බුද්ධාගමට ගැලපෙන උපදේශයක් නො වේ. උම්මත්ත ජාතකයෙහි, එය “ක්ෂත්‍රීය මායාවකැ” යි කියා තිබේ. මනුෂ්‍යයන් බොහෝ සෙයින් පව් කම් කරන්නේ තමන්ගේ අමාරුකම් පිරිමසා ගැනීමට ය. අමාරුවට පත් වූ කල්හි එයින් මිදීමට පව් කම් නො කිරීම ම ධර්ම වයඹාවය.

චූචමනාවක් නැති අවස්ථාවක දී කචිරුත් පව් කම් නො කරති. චූචමනා නැති කමට පව් නො කිරීම ධර්ම වයඹාවක් නො වේ. ධර්ම වයඹාව නම් පව් කම් කරන්නට චූචමනාව තිබිය දී නො කර හැරීම ය. එබැවින් අමාරුවට පත් වූ අවස්ථාවේ එයින් ගොඩ නැඟීමට පව් කම් කොට, පසුව ධර්මයෙහි හැසිරීමට තැනක් නැත්තේ ය. ධර්මයෙහි හැසිරීමට ඇත්තා වූ ප්‍රධාන ස්ථානය අමාරුවට පත්ව සිටින අවස්ථාව ය. එබැවින් ඉහත කී උපදේශය මායාවක් මිස ධර්මයක් නො වන බව දත යුතුය. ඒ අනුව ක්‍රියා කිරීම මෝඩ කමක් මිස නුවණක්කාර කමක් නොවන බව ද දත යුතු ය.

දූන ගන්නා දෙය “නො වරදවා ඇති සැටියට ම දැනීමත් හැම පැත්තෙන් ම දැනීමත්, ඇතුළු පිට දෙක ම දූන ගැනීම ත්, ඉදිකටු තුඩ සේ ඉතා සියුම් තැනටත් පැමිණ, ඉතා සියුම් දෙය දූන ගැනීමත් ප්‍රඥාවේ ලක්ෂණය යි.

ප්‍රඥ ප්‍රභේද

ප්‍රඥව හැඳින් ගැනීමට ප්‍රඥවේ උසස් බව තේරුම් ගැනීම හා ප්‍රඥ ප්‍රභේද දැන ගැනීමත් ඉතා ප්‍රයෝජන ය. ප්‍රඥ ප්‍රභේද ඉතා බොහෝ ය. "සොතාවධානෙ පඤ්ඤ සුතමය ඤාණං සුත්වාන සංවරෙ පඤ්ඤ සීලමයෙ ඤාණං, සංවරත්වා සම්මා දහනෙ පඤ්ඤ සමාධි භාවනාමයෙ ඤාණං" යනාදීන් පටිසම්භිද මග්ගයෙහි ප්‍රඥ බොහෝ ගණනක් දක්වා තිබේ. අභිධර්ම විභංග ප්‍රකරණයේ ඤාණ විභංගය යන නාමයෙන් ප්‍රඥ ප්‍රභේද දැක්වෙන පරිච්ඡේදයක් ම ඇත්තේ ය. ඒ සියල්ල මෙහි නො දැක්විය හැකිය. දනු කැමැත්තෝ ඒ පොත්වලින් බලා ගනිත්වා. මෙහි ද ප්‍රඥ ප්‍රභේද කීපයක් දක්වනු ලැබේ.

ලෞකික ලෝකෝත්තර වශයෙන් ප්‍රඥව දෙ වැදෑරුම් වේ. කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර සිත්වල ප්‍රඥව ලෞකික ප්‍රඥව ය. සතර මාර්ග සතර ඵල චිත්තයන්හි ප්‍රඥව ලෝකෝත්තර ය. පෙරුම් පිරිමෙන් ලබන - පැමිණෙන සම්බෝධිය ලෝකෝත්තර ප්‍රඥව ම ය. බුද්ධ ශ්‍රාවකයන් ගේ සතර මාර්ග - සතර ඵල චිත්තයන්හි ප්‍රඥව ශ්‍රාවක බෝධිය ය. පසේ බුදුවරයන්ගේ සතර මාර්ග සතර ඵල චිත්තයන්හි ප්‍රඥව ප්‍රත්‍යේක සම්බෝධිය ය. ලොචුතුරා බුදුවරයන්ගේ සතර මාර්ග සතර ඵල චිත්තයන්හි ප්‍රඥව සමාසක් සම්බෝධිය ය. ප්‍රඥ පාරමිතාව වන්නේ ලෞකික ප්‍රඥව ය. ලෞකික ප්‍රඥව ද කුශලාච්‍යාකෘත වශයෙන් දෙ පරිදි වේ. ඒ දෙකින් ප්‍රඥ පාරමිතාව වනුයේ කුශල ප්‍රඥව ය.

"චිත්තාමය ප්‍රඥව ය, ශ්‍රැතමය ප්‍රඥව ය, භාවනාමය ප්‍රඥව ය" යි ද ප්‍රඥව ත්‍රිවිධ වේ. කෙත් වතු වැවීම, ගෘහ නිර්මාණය, නෞකා රථාදී නිර්මාණය, යන්ත්‍ර නිර්මාණය, භාණ්ඩ ආහාර ඖෂධ වස්ත්‍රාදී ප්‍රයෝජනවත් දේ නිර්මාණය කිරීම ය යන කර්මාන්තයන් පිළිබඳව ද වෛද්‍ය නක්ෂත්‍ර ගණිතාදී ශාස්ත්‍ර පිළිබඳව ද, කුශලා කුශලයන් පිළිබඳව ද, ස්කන්ධාදීන්ගේ අනිත්‍යාදිය පිළිබඳව ද, තවත් නිරවද්‍ය දේ

පිළිබඳව ද, අනුන් ගෙන් උපදෙස් නො ලබා, තමන් විසින් ම කල්පනා කොට ඇති කර ගන්නා දැනීම වින්තාමය ප්‍රඥාවය. ඒ කරුණු පිළිබඳව අනුන්ගෙන් අසා අනුන් ගෙන් උපදෙස් ලබා ඇති කර ගන්නා වූ ප්‍රඥාව ශ්‍රැතමය ප්‍රඥාවය. භාවනාවෙන් ඇති කර ගන්නා වූ ප්‍රඥාව භාවනාමය ප්‍රඥාව ය.

"ආය කෞශල්‍ය, අපාය කෞශල්‍යය, උපාය කෞශල්‍යය" යි ද ප්‍රඥාව ත්‍රිවිධ වේ. ආය යනු දියුණුවට නමෙකි. එය ද අනර්ථහානි, අනර්ථෝත්පත්ති වශයෙන් දෙ වැදැරුම් වේ. අනර්ථයන් පැමිණීම දියුණුවට බාධාවෙකි. එබැවින් අනර්ථ නැති බව ද දියුණුවේ එක් අංගයෙකි. ලෝකයෙහි බොහෝ දෙනාට නොයෙක් අනර්ථ පැමිණේ. එහෙත් ඒවා පැමිණීමේ හේතු බොහෝ දෙනා නො දනිති. පැමිණියා වූ ද මතු පැමිණෙන්නට ඇත්තා වූ ද, අනර්ථයන්ගෙන් මිදෙන සැටිත් බොහෝ දෙනා නො දනිති.

දෙලෝ වැඩ සිදු කර ගත හැකි වීමට ත්, සම්බෝධියට පැමිණිය හැකි වීමටත්, "අර්ථය" යි කියනු ලබන දනාදි ක්‍රියා සිදු කර ගැනීමටත්, උපකාර වන ධන ධාන්‍යාදි වස්තුව හා කුශලය පිරිහීමේ හේතුවත් ඒවා වළක්වා ගන්නා සැටිත් දැන ගත යුතුය. වස්තුව වූ ද කුශලය වූ ද අර්ථය ඇති කර ගන්නා සැටිත් දැන යුතු ය. අර්ථ හානි, අර්ථෝත්පත්ති යන ඒ කරුණු දෙක පිළිබඳ වූ යහපත් දැනීම - නිවැරදි දැනීම ආයකෞශල්‍ය යන නාමයෙන් කියැවෙන ප්‍රඥාව ය. අපාය යනු පරිහානිය ය. එය අර්ථහානි අනර්ථෝත්පත්ති වශයෙන් දෙ වැදැරුම් වේ. ඒ දෙක වන සැටිත් වළක්වා ගන්නා සැටිත් දන්නා නුවණ අපාය කෞශල්‍ය නම් වූ ප්‍රඥාව ය. උපාය කෞශල්‍ය යනු හදිස්සියෙන් පැමිණෙන අන්තරාය-යන්ගෙන් මිදීමට හා සිදු කළ යුතු දෑ සිදු කිරීමට ද අවස්ථාවට සුදුසු සේ ඇති වන ප්‍රඥාව ය.

ප්‍රඥාව ඇතිවීමේ හේතු

ප්‍රඥාව ඇති කර ගැනීමට - ප්‍රඥ පාරමිතාව පිරිය හැකි වීමට - ප්‍රඥාව ඇතිවීමේ හේතූන් දැන ගෙන තිබීමත් ප්‍රයෝජනවත් ය. ප්‍රඥාව ඇති වීමට හේතු බොහෝ ය. ත්‍රිහේතුක ප්‍රතිසන්ධිය ඇති බවය, ප්‍රඥාව පතා කළ පින් ඇති බව ය. හොඳින් වැඩුණු අංග සම්පූර්ණ ශරීරය ඇති බව ය. නිරෝගී බව ය, ප්‍රඥාව ආවරණය කරන අතීත අකුශලකර්ම නැති බව ය, නා නා ශිල්ප - නා නා ශාස්ත්‍ර දන්නා බව ය, ධර්මය දන්නා බව ය, විමසන බව ය, නුවණ මෙහෙයා කළ යුතු කර්මාන්තවල යෙදෙන බව ය, ශාස්ත්‍රීය වැඩ වල යෙදෙන බව ය, දහම් දෙසීම ය, දහම් ඇසීම ය, ගැඹුරු ධර්මය ගැන කල්පනා කිරීම ය, පණ්ඩිතයන් හා සාකච්ඡා කරන බව ය, පණ්ඩිතයන් ඇසුරු කරන බව ය, මෝඩයන් ගෙන් දුරුව වාසය කරන බවය, සමාධිය වැඩීම ය, කෙලෙස් තුනී කර ගැනීම ය, වාසස්ථාන හා ශරීරයන් ඇදුම් පැළඳුනුත් පිරිසිදුව තබා ගන්නා බව ය, ප්‍රඥාව වැඩෙන බෙහෙත් ආහාර වැළඳීම ය යනාදිය ය.

ප්‍රඥාවට බාධක කරුණු

ප්‍රඥ පාරමිතාව පුරන්නා විසින් ප්‍රඥාවට බාධක කරුණු ද දැන සිටිය යුතු ය. ප්‍රඥාවට බාධක කරුණු සැටියට ප්‍රධාන වශයෙන් කිය යුත්තේ නිවරණය පස ය.

“පඤ්චිමෙ භික්ඛවෙ, ආවරණා නිවරණා වෙනසෝ උපක්කිලෙසා පඤ්ඤය දුබ්බලීකරණා. කතමෙ පඤ්ච? කාමච්ඡන්දෙ භික්ඛවේ ආවරණො නිවරණො වෙනසො උපක්කිලෙසො පඤ්ඤය දුබ්බලීකරණො, ව්‍යාපාදෙ භික්ඛවෙ, ආවරණො නිවරණො වෙනසො උපක්කිලෙසො පඤ්ඤය දුබ්බලීකරණො, ටීනමිද්ධං භික්ඛවෙ, ආවරණං නිවරණං වෙනසො උපක්කිලෙසං පඤ්ඤය දුබ්බලීකරණං, උද්ධච්ච-කුක්කුච්චං භික්ඛවෙ, ආවරණං නිවරණං වෙනසො උපක්කිලෙසං

පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණං, විචිකිච්ඡා භික්ඛවෙ, ආචරණං නීචරණං වෙනසො උපක්කිලෙසං පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණං ඉමො බො භික්ඛවෙ, පඤ්ච ආචරණා නීචරණා වෙනසො උපක්කිලෙසා පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණා”

(බොජ්ඣංග සංයුත්ත)

යනුවෙන් ඒ බව ප්‍රකාශිත ය. මහණෙනි, සිත වසන්තා වූ කුශල ධර්මයන් වසන්තා වූ සිත පෙළන්තා වූ ප්‍රඥාව දුබල කරන්තා වූ ධර්මයෝ පස් දෙන මොවුහුය. කවරහු ද?

මහණෙනි, කාමච්ඡන්දය සිත වසන්තා වූ කුශලය වසන්තා වූ සිත තවන්තා වූ ප්‍රඥාව දුබල කරන්තා වූ ධර්මයෙක, මහණෙනි, ව්‍යාපාදය සිත වසන්තා වූ කුශලය වසන්තා වූ සිත තවන්තා වූ ප්‍රඥාව දුබල කරන්තා වූ ධර්මයෙක, මහණෙනි, ථීනමිද්ධය සිත වසන්තා වූ කුශලය වසන්තා වූ සිත තවන්තා වූ ප්‍රඥාව දුබල කරන්තා වූ ධර්මයෙක, මහණෙනි, උද්ධච්ච කුක්කුච්චය සිත වසන්තා වූ කුශලය වසන්තා වූ සිත තවන්තා වූ ප්‍රඥාව දුබල කරන්තා වූ ධර්මයෙක. මහණෙනි, විචිකිච්ඡාව සිත වසන්තා වූ කුශලය ආචරණය කරන්තා වූ සිත තවන්තා වූ ප්‍රඥාව දුබල කරන්තා වූ ධර්මයෙක. මහණෙනි, මේ ධර්මයෝ පස් දෙන සිත වසන්තා වූ කුශලය වසන්තා වූ සිත තවන්තා වූ ප්‍රඥාව දුබල කරන්තා වූ ධර්මයෝ ය යනු එහි තේරුම යි.

නීචරණ පස අතුරෙනුත් කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද දෙක වඩාත්ම ප්‍රඥාවට බාධක ය. ඒ දෙක නිසා මෙ ලොවත් මහ දුකට පත්ව මරණින් මතු ද අපා ගත වන්නෝ බොහෝ ය. වර්යා පිටක අටුවාවෙහි ප්‍රඥාවට බාධක මෝහයට හේතු වන කරුණු බොහෝ ගණනක් දක්වා තිබේ.

"අරතී, තන්දී, විජම්භිතා, ආලසියං, ගණසංගණකාරාමතා, නිද්දසීලතා, අනිච්ඡය සීලතා, ඤ්ණස්මිං අකුතුහලතා, මිච්ඡාමානො. අපරිපුච්ඡකතා, කායස්ස න සම්මා පරිභාරො, අසමාහිත විත්තතා, දුප්පඤ්ඤනං පුග්ගලානං සෙවනතා, පඤ්ඤවන්තානං අපයිරුපාසනා, අත්තපරිභවො, මිච්ඡා විකප්පා, විපරිතාහිනිවෙසො, කායදළ්භි බහුලතා, අසංවෙගසීලතා, පඤ්ඤවනීවරණානි." මේ වරියාපිටක අටුවාවෙහි සම්මෝහ කාරණයන් දක්වා ඇති ආකාරය ය.

උකටලී බව ය, පමා වෙවී වැඩ කරන බව ය, ඇඟ ඒ මේ අත අඹරවන හිරි අරින ගතිය ය, අලස බව ය, බොහෝ දෙනා හා එක්ව විසීමෙහි ඇලීම ය, බොහෝ නිදන බව ය, ඒ ඒ දෙය විනිශ්චය නො කර ගන්නා ස්වභාවය ය, ඥානයෙහි නො කුහුල් බව ය, (ඤ්ණස්මිං අකුතුලතා යනු තේරුම් ගැනීම දුෂ්කර ය.) වරදවා සිතා ගැනීම ය, අනුන්ගෙන් නො පිළිවිසින ස්වභාවය ය, ශරීරය මනා කොට පරිහරණය නො කරන බව ය, නොසන්සුන් සිත් ඇති බව ය, නුවණ නැතියන් සේවනය කරන බව ය, නුවණැතියන් කරා නො යන බව ය, තමාට ම අවමන් කර ගන්නා බව ය, වරදවා කල්පනා කිරීම ය, යම් යම් කරුණු වරදවා විනිශ්චය කර ගෙන සිටීම ය, ශාරීරික දහය අධික බව ය, සංවේග නැති බව ය, පඤ්ඤවනීවරණයෝය යන මොහු වරියා පිටක අටුවාවෙහි දැක්වෙන සම්මෝහ හේතූහු ය.

ප්‍රඥ පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය

ප්‍රඥ පාරමිතාව පිරිමේ උත්සාහය ඇතිවනු පිණිස ප්‍රඥවෙහි ගුණ මෙතෙහි කළ යුතු ය. ප්‍රඥවෙහි ගුණ ප්‍රඥවෙහි අනුසස් බොහෝ ය. ශ්‍රාවක බෝධි - ප්‍රත්‍යෝක සම්බෝධි - සමාක් සම්බෝධි යන නම් වලින් කියැවෙන්නේ ලෝකෝත්තර ප්‍රඥ තුනෙකි. ලෞකික ප්‍රඥව නො වඩා ඒ ලෝකෝත්තර ප්‍රඥව කවර ආකාරයකින්වත් ඇති කරන්නට නුපුළුවන. ලෝකෝත්තර ප්‍රඥව ඇති වන්නේ ලෞකික ප්‍රඥව දියුණු

විමෝචය. එ බැවින් ප්‍රඥ පාරමිතාව සම්බෝධියට විශේෂයෙන් ම උපකාරක පාරමිතාව වේ.

ජීවිතයෙන් තොර වූ ශරීරය කිසිවක් කිරීමට සමත් නොවන්නාක් මෙන් ද, විඤ්ඤාණයෙන් තොර වූ චක්ෂුරාදිය දර්ශනාදිය සිදු කිරීමට සමත් නො වන්නාක් මෙන් ද, ප්‍රඥාවෙන් තොර වූ ශ්‍රද්ධාදි ධර්මයෝ දනාදි ක්‍රියා මැනවින් සිදු කිරීමට සමත් නො වෙති. එබැවින් පාරමිතා පූරණයේ දී ප්‍රඥාව ම ප්‍රධාන වේ.

ඥානයෙන් තොරව දෙන දනය මහත්ඵල මහානිසංස නො වන දුබල පිනෙකි. දන පාරමිතාව වන්නේ නුවණින් යුක්ත වන දන චේතනාව ය. ධනය පමණක් නොව අඹුදරුවන් ද ශරීරාවයවයන් ද ජීවිතය ද දිය හැකි වන තරමට සිත සාද ගත හැක්කේ ද ප්‍රඥාව ඇති තැනැත්තාට ය. ප්‍රඥාව හීන තැනැත්තන්ට ශරීරාවයවාදි වස්තූන් දී පසුතැවිලි නො වී නො සිටිය හැකි ය.

මම දෙමි ය අන්‍යයෝ මගෙන් ගෙන ජීවත් වෙතිසි තමා උසස් කොට ප්‍රතිග්‍රාහකයන් පහත් කොට සිතන්නා වූ, දුන් නිසා තමා කියන දෙයකට ප්‍රතිග්‍රාහකයන් අනුකූල විය යුතුය, තමා කියන දෙයක් ඔවුන් විසින් කළ යුතු යි සිතන්නා වූ තැනැත්තා ගේ දනය මානයෙන් කිලිටි වේ. භව භෝග සම්පත් බලාපොරොත්තු වන්නා වූ තැනැත්තාගේ දනය තෘෂ්ණාවෙන් කිලිටි වේ. දනය කිසි ක්ලේශයකින් කිලිටි නො වන ලෙස පරිශුද්ධ දන පාරමිතාව වන සැටියට දීමනාව කළ හැකි වන්නේ ද නුවණැත්තාට පමණ ය.

ප්‍රඥාව හීන තැනැත්ත ගේ ශීලය ද තෘෂ්ණා මානයන්ගෙන් නොයෙක් විට කිලිටි වේ. "අපි ම සිල්වත්හු ය. අන්‍යයෝ දුශ්ශීලයෝ ය" යි තමන් උසස් කොට අනුන් පහත් කොට සිතන උග්‍ර ශීලවත්තයන්ගේ ශීලය කොතෙක් උග්‍ර වුව ද එය මානයෙන් කිලිටි ය. අරණ්‍යාදියෙහි වෙසෙමින් ඉතා දුකසේ හොඳින් සිල් රක්තා වූ පින්වතුන් විසින් මෙය

විශේෂයෙන් සැලකිය යුතු කරුණෙකි. අත්තුක්කංසන, පරවම්භන, තණ්හාදියෙන් නො කිලිටි වන සේ සිල් රැකිය හැක්කේ ද ප්‍රාඥයා හට ය. සත්ත්වයන් බොහෝ ඇලුම් කරන උසස් කොට සලකන කාමයන්ගෙන් නික්මිය හැක්කේ ද නුවණැත්තාට ම ය. ප්‍රඥවෙන් තොර වූ වියඝිය ඵල රහිත ය. සෑම දෙයක් ම සිදු කළ හැක්කේ ප්‍රඥ සම්ප්‍රයුක්ත වියඝියෙනි. ඥානයෙන් යුක්ත වියඝිය ලොචතුරා බුදු බව ද ලබා දෙන්නේ ය.

ක්ෂාන්ති පාරමිතාව පිරිමි වශයෙන් අනුන් කරන නින්ද පරිභව අලාභ හානි ආදියෙන් ප්‍රයෝජනය ලැබිය හැක්කේ නුවණැත්තාට පමණ ය. නුවණ මඳ තැනැත්තේ ඒවා නිසා කෝප වී තමාට ම හානි කර ගන්නේ ය. තමාටත් අනුන්ටත් අනර්ථයක් නොවන සැටියට යහපතක් ම වන සැටියට සෑම තන්හි ම සත්‍යය ම පාවිච්චි කොට සත්‍ය පාරමිතාව පිරිය හැක්කේ නුවණැත්තාට ම ය. නුවණ මඳ තැනැත්තේ සමහර විට සත්‍යයෙන් අමාරුවට ද පත් වන්නේ ය.

දුනාදි පාරමිතා ප්‍රතිපත්ති පටන් ගෙන කලක දී නො හැර දමා ඒවායේ පිහිටා සිටිය හැක්කේ ද නුවණැත්තාට ම ය. නුවණ මඳ තැනැත්තාට පාරමිතා පූරණයෙහි ස්ථිරව නොපිහිටිය හැකි ය. හිතාහිත මධ්‍යස්ථ සකල සත්ත්වයන් කෙරෙහි වෙනසක් නැතිව මෙන් සිත පැවැත්විය හැකි වන්නේ ද නුවණැත්තාට ම ය. නුවණ මඳ තැනැත්තේ ලාභාලාභාදී ලෝක ධර්මයන් කරණකොට ගෙන විකාරයට පැමිණෙන්නේ ය. ලෝක ධර්මයන් නිසා උඩගු වීමක් තැවීමක් නැතිව මැදහත් ව විසිය හැක්කේ ද නුවණැත්තාට ම ය. මෙසේ තවත් නොයෙක් ආකාරවලින් ද ප්‍රඥවෙහි ගුණ මෙතෙහි කළ යුතු ය.

ප්‍රඥ පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය

ප්‍රඥ පාරමිතාව පුරනු කැමති පින්වතුන් විසින් ඉහත දැක් වූ ප්‍රඥවට බාධක වූ සම්මෝහ හේතූන් ගෙන් හැකි තාක් දුරු විය යුතු ය. ප්‍රඥවට හේතු වන දෑ සේවනය කළ යුතු ය. සත්ත්වයන් ගේ දියුණුවට යහපතට සැපයට හේතු වන නිරවද්‍ය විද්‍යා ශිල්පයන් උගත යුතු ය. නා නා භාෂා උගත යුතු ය. ස්කන්ධ පස ය, ආයතන දෙළස ය, ධාතු අටළොස ය, ඉන්ද්‍රිය දෙවිස්සය, චතුරායඝී සත්‍යය ය, ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පාදය ය, සතිපට්ඨානාදී බෝධිපාක්ෂික ධර්මයෝ ය යන මේවා උගත යුතු ය. ත්‍රිපිටක ධර්මයන් හැකි තාක් උගත යුතු ය.

භාවනාවෙහි යෙදී පරිකර්ම සමාධි මාත්‍රය හෝ උපදවා ගත යුතු ය. රූපාවචර අරූපාවචර ධ්‍යාන උපදවා ගත යුතු ය. පඤ්චාහිඤ උපදවා ගත යුතු ය. නාම රූප ධර්ම පමණක් ඇති බව හා නාම රූප, සත්ත්ව පුද්ගල භාවයෙන් හිස් බවත්, නාම රූපයන්ගෙන් අන්‍ය සත්ත්වයකු පුද්ගලයකු නැති බවත්, තේරුම් කරගෙන දෘෂ්ටි විශුද්ධිය ඇති කර ගත යුතු ය. මේ නාමරූප ධර්මයෝ මේ මේ හේතූන් නිසා ඇති වන්නාහ. ඇති වන්නට කලින් නො තිබුණාහ. ඇති වූ ධර්මයෝ ද සැණෙකින් බිඳී යන්නාහ යි දන්නා කාංක්ෂා විතරණ විශුද්ධිය ඇති කර ගත යුතු ය. සංස්කාරයන්ගේ අනිත්‍ය දුඃඛ අනාත්ම යන ලක්ෂණ තුන දක්නා නුවණ ඇති කර ගත යුතු ය.

සම්මස්සන ඤාණය ය, උදයබ්බයානු පස්සනා ඤාණය ය, භංගානුපස්සනා ඤාණය ය, භයතුපට්ඨාන ඤාණය ය, ආදීනවානුපස්සනා ඤාණය ය, නිබ්බිදනු පස්සනා ඤාණය ය, මුඤ්චිතුකමයතා ඤාණය ය, පටිසංඛානුපස්සනා ඤාණය ය, සංඛාරූපෙක්ඛා ඤාණය ය, සච්චානුලෝමික ඤාණය ය යන විදර්ශනා ඤාණයන් ඇති කර ගත යුතු ය.

වර්තමාන භවයේ මගපල ලබා නිවන් දැකීමට බලාපොරොත්තු නො වන මහා බෝධිසත්ත්ව ප්‍රත්‍යේක බෝධිසත්ත්ව මහා ශ්‍රාවක බෝධිසත්ත්ව වරයන් විසින් පටිපදාඥාණදස්සන විසුද්ධියෙන් විදර්ශනාව නැවැත්විය යුතු ය. ඉන් ඔබ්බට භාවනාව ගෙන ගොස් සෝවාන් මගට පැමිණිය හොත් අනාගතයේ බලාපොරොත්තු වන බෝධිචලට පැමිණිය නොහෙන්නේ ය.

මහා බෝධිසත්ත්වයන් විසින් කරුණාව පෙරදැරි කොට තමන් දැන උගත් විද්‍යා ශිල්පයන්ගෙන් අන්‍යයන්ගේ යහපත පිණිස ද වැඩ කළ යුතු ය. ඒවා අන්‍යයන්ට පුහුණු කර විය යුතු ය. තමන්ගේ ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාවෙන් අනුන්ට යහපත සිදුකර දිය යුතු ය. තමන් දැන තිබෙන ධර්මයෙන් අන්‍යයන්ට ද මඟ පෙන්විය යුතු ය. ඒ ධර්ම අන්‍යයන්ට ද උගැන්විය යුතු ය. ධ්‍යානාභිඥාවන් හා විදර්ශනා ඥානයන් අන්‍යයන්ට ද ඇති කර දිය යුතු ය. ප්‍රත්‍යේක බෝධි සත්ත්ව ශ්‍රාවක බෝධිසත්ත්ව වරයන්ට ද තමන්ගේ ඥානයෙන් ලොවට යහපත සිදු කිරීමට වටනේ ය.

ප්‍රඥ පාරමිතාවේ ප්‍රභේද

තමන්ගේ ධන ධාන්‍යාදී වස්තූන් කෙරෙහි හා අඹු දරුවන් කෙරෙහි ද තෘෂ්ණාව දුරු කොට, ප්‍රඥ සම්පාදනය හා තමන්ගේ ප්‍රඥාවෙන් අනුන්ට යහපත සිදු කිරීමත් ප්‍රඥ පාරමිතාව ය. අත් පා ආදී ශරීරාවයවයන් ගැන ආලය හැර, ප්‍රඥ සම්පාදනය හා තමන් ගේ ප්‍රඥාවෙන් ලොවට යහපත සිදු කිරීමත් ප්‍රඥ උප පාරමිතාව ය. තමාගේ ජීවිතය ගැන නො තකා ප්‍රඥව සම්පාදනය කිරීම හා ප්‍රඥාවෙන් ලොවට යහපත සිදු කිරීමත් ප්‍රඥ පරමාර්ථ පාරමිතාව ය. ප්‍රඥාවෙන් අන්‍යයන්ගේ වස්තූව හා අඹු දරුවන් රැක දීම ප්‍රඥ පාරමිතාව හැටියට ද, අන්‍යයන්ගේ ශරීරාංගයන් රැක දීම ප්‍රඥ උප පාරමිතාව සැටියට ද,

අන්‍යයන්ගේ ජීවිතය රැක දීම ප්‍රඥ පරමාර්ථ පාරමිතාව සැටියට ද, කියන්නටත් වටනේය.

තමා ගේ වස්තුව හා අඹු දරුවන් හැර නෑ මිතුරන් හැර ශරීරාවයවයන් ගැනත් ජීවිතය ගැනත් නො තකා ප්‍රඥ සම්පාදනය සඳහා අරණ්‍යාදියට වැද භාවනා කරන යෝගාවචරයා ගේ ඒ ක්‍රියාව ප්‍රඥ පාරමිතාව ද වේ. ප්‍රඥ උප පාරමිතාවද වේ. ප්‍රඥ පරමාර්ථ පාරමිතාවද වේ.

සේනක පණ්ඩිත කාලයේ අප මහා බෝසතාණන් වහන්සේ විසින් තමන් වහන්සේගේ නුවණින් මරණ හයින් තැති ගෙන තමන් වහන්සේ වෙත පැමිණි බ්‍රාහ්මණයා ගේ පසුම්බිය තුළ සර්පයකු ඇති බව තමන් වහන්සේ නුවණින් දැක, සර්පයා දක්වා බ්‍රාහ්මණයා ගේ දිවි රැක දීම ප්‍රඥ පරමාර්ථ පාරමිතාව බව වරියා පිටක අටුවා ආදියෙහි දක්වා තිබේ. මහෝජ්‍යධ පණ්ඩිතයන් විසින් තමන් වහන්සේ ගේ නුවණින් වේදේහ රජු ගේ දිවි රැක දීමත්, තමන් වහන්සේ ගේ ජීවිතය ගැන නොතකා වේදේහ රජු වෙනුවෙන් තමන් වහන්සේ ගේ නුවණ යොදා ක්‍රියා කිරීමත්, දහම් සොඬ රජතුමා විසින් ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් ධර්මය සෙවීමත් ප්‍රඥ පරමාර්ථ පාරමිතාව ය.

මහා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේගේ ප්‍රඥ පාරමිතාව සත්තුහත්ත ජාතක, උම්මග්ග ජාතක, සම්භව ජාතක, මහා බෝධි ජාතක, විඳුර ජාතක, මහා ගෝවින්ද ජාතකාදියෙන් දැක්විය යුතුය.

5. වියඹී පාරමිතාව

තුන්තරා බෝධිය අතුරෙන් එක් බෝධියක් පිණිස පවත්වන දන් දීම, සිල් රැකීම, ධුතංග පිරිමි, අනුන්ට යහපත සිදු කිරීම ආදිය පිළිබඳ වූ ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත කුශල වියඹීය වියඹී පාරමිතාව ය.

අකුශල වියඹීයක් හා අව්‍යාකෘත වියඹීයක් ද ඇත්තේ ය. ඒවා මෙහි නො ගනු ලැබේ. ඥාන විප්‍රයුක්ත වියඹීයක් ද ඇත්තේ ය. එය කුශල වුව ද සම්බෝධියට පැමිණවීමට තරම් නො වන බැවින් වියඹී පාරමිතාවට ඇතුළු කරනු නො ලැබේ. වියඹීය අර්ථසාධක වන්නේ ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වූ කල්හි ය. ප්‍රඥ විරහිත වියඹීය අල්ප ඵල ඇතියකි. නොයෙක් විට නිෂ්ඵල ද වේ. බෝධිපාක්ෂික ධර්ම විෂයෙහි සම්මප්පධාන - විරිසිද්ධිපාද - විරිසිනදිය - විරියබල - විරිය සම්බොජ්ඣංග - සම්මාවායාම යන නම් වලින් දැක්වෙන්නේ ද වියඹීය ම ය. ලෝකෝත්තර වූ බෝධි පාක්ෂික වියඹී ද පාරමිතා වශයෙන් නො ගනු ලැබේ. ශරීර ශක්තියට ද වියඹීය යි කියනු ලැබේ. මෙහි එය ද නො ගනු ලැබේ.

කුශල කරණයේදී අභිමතාර්ථය සිදුවන තෙක් එය කරගෙන යා නො හැකි වීමට නොයෙක් අමාරුකම් නොයෙක් බාධා පැමිණෙන්නේ ය. තම තමන්ට ඇත්තා වූ දුබලකම් නිසා බොහෝ දෙනා කුශල ක්‍රියා පටන් ගැනීම පවා නො කෙරෙහි. සමහරු බොහෝ කල් ගත කොට පටන් ගනිති. පටන් ගත්තවුන්ගෙන් ද, සමහරු මඳක් කොට හැර දමති. සම්බෝධියට පැමිණීම දක්වා නො නවත්වා එය කරගෙන යන්නේ අල්ප වෙති. කොතෙක් අමාරුකම් ඇත ද කළ යුක්ත පසු නො කොට පටන් ගන්නා වූ ද, පටන් ගත් දෙය අභිමතාර්ථ සිද්ධිය දක්වා නො නවත්වා කර ගෙන යන්නා වූ ද, තැනැත්තා ගේ චිත්ත ශක්තිය මෙහි අදහස් කරන වියඹීය ය. එය වෛතසික ධර්මයෙකි.

“කරුණුපාය කොසල්ලපරිග්ගහිතො කාය චිත්තෙහි පරහිකාරම්භො විරිය පාරමිතා” යනුවෙන් චරියාපිටක අටුවාවෙහි මහා බෝධිසත්ත්වයන්ගේ වීර්ය පාරමිතාව දක්වා තිබේ. කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍යයෙන් පරිගෘහිත පරහිතසාධක වීර්යය: වීර්ය පාරමිතාවය යනු එහි තේරුම යි. මේ පාඨයෙන් දැක්වෙන්නේ වීර්ය පාරමිතාව අසම්පූර්ණ වශයෙනි. ඒ බව චරියා පිටක අටුවාවෙහි දැක්වෙන වීර්ය පාරමිතා ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමයෙන් ම දැන හැකි ය.

වීර්යය ද අනේකාකාර වේ. “කාමං තවො ච නහාරු ච අට්ඨි ච අවසිස්සතු, උපසුස්සතු සරිරෙ මංස ලොහිතා, යං තං පුරිස ටාමෙන පුරිස පරක්කමෙන පත්තබ්බං න තං අප්පත්වා විරියස්ස සංඛානං හවිස්සති” යනුවෙන් දැක්වෙන්නේ “සමත් නහරත් ඇටත් ඉතිරි වෙතොත් ඉතිරි වේවා, ලේ මස් වියළි යතොත් වියලී යේවා, පුරුෂ පරාක්‍රමයෙන් පුරුෂ බලයෙන් යමකට පැමිණිය යුතු ද එයට නො පැමිණ කායරිය නො නවත්වමි” ය යන චතුරංග සමත්වාගත වීර්යය යි. එය උසස් ම වීර්ය ය. මන්දෝත්සාහයෙන් මන්ද වීර්යයෙන් ලැබිය හැකි වන්නේ සුළු දේවල් ය. උසස් උසස් දේවල් ලැබීමට උසස් වීර්යයක් ම තිබිය යුතු ය. ලොචුතුරා බුදු බවට වඩා උසස් දෙයක් නැත. එය ලැබීමට ඉතා මහත් වීර්යයක් වුවමනා ය. පසේ බුදු බව හා රහත් බවත් ඉතා උසස් ඒවා ය.

“පඨව්‍යා එකරජ්ජෙන සග්ගස්ස ගමනෙන වා:
සබ්බලොකාධිපච්චෙන සොතාපත්ති එලං වරං.”

යනුවෙන් සක්විති රජකමට ද වඩා ස්වර්ගයට යාමට ද වඩා, මුළු ලොවට ම අධිපති කමට වඩා, සෝවාන් එලය උතුම් බව වදාරා තිබේ. සෝවාන් එලය එපමණ උතුම් වන කල්හි රහත් බැව්හි පසේ බුදු බැව්හි උතුම් බව කියනුම කිම? උත්තම වූ ඒ බෝධීන්ට පැමිණීමට උසස් වීර්යයක් තිබිය යුතු ම ය.

වීයඝී පාරමිතාව පුරන පින්වතුන් විසින් වීයඝී ඇතිවීමේ හේතු දත යුතු ය. කුසින් වස්තු අට දත යුතු ය. ආරම්භ වස්තු අට දත යුතු ය. වීයඝීයට ප්‍රතිපක්ෂ ධර්ම හා ඒවා ඇතිවීමේ හේතු දත යුතු ය.

වීයඝී ඇතිවීමේ හේතු එකොළොස

“එකාදස ධම්මා විරිය සම්බොජ්ඣංගස්ස උප්පාදය සංවත්තනිති, අපායභය පව්වචෙක්ඛණතා, ආනිසංස දස්සාවිතා, ගමනවිථි පව්වචෙක්ඛණතා, පිණ්ඩපාතාපවායනතා, දයජ්ජමහත්ත පව්වචෙක්ඛණතා සඤ්ඤ මහත්ත පව්වචෙක්ඛණතා, ජාති මහත්ත පව්වචෙක්ඛණතා, සබ්බමචාරිමහත්ත පව්වචෙක්ඛණතා, කුසිතපුග්ගල පරිවජ්ජනතා, ආරද්ධවිරිය පුග්ගල සෙවනතා, තදධි මුත්තතානි.”

මෙයින් විරිය සම්බොජ්ඣංගයට හේතු එකොළොසක් දැක් වේ. විරිය සම්බොජ්ඣංගය යනු ද වීයඝීය ම ය. මෙය දැක්වෙන්නේ පැවිද්දන්ගේ වශයෙනි.

1. අපාය භය සිහි කරන බව ය.
2. වීයඝීයෙහි අනුසස් දක්නා බව ය.
3. බුද්ධාදි උත්තමයන් වහන්සේලාගේ ගමන් මාර්ගය මෙනෙහි කරන බව ය.
4. අනුන්ගෙන් ලබන භෝජනය ගැන සලකන බව ය.
5. තමා ගේ උරුමයේ මහත් බව මෙනෙහි කරන බව ය.
6. තමා ගේ ශාස්තෘවරයා ගේ මහත් බව මෙනෙහි කරන බව ය.
7. ජාතියේ මහත් බව ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කරන බව ය.
8. සබ්බමචාරීන් ගේ මහත්බව ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කරන බව ය.
9. අලස පුගුලන් බැහැර කරන බව ය.

- 10. පටන් ගන්නා ලද විශ්‍යීය ඇතියන් සේවනය කරන බවය.
- 11. විශ්‍යීය ඇති කර ගැනීමට නැමුණු සිත් ඇති බව ය.

යන මේ කරුණු එකොළොස විරිය සම්බොජ්ඣංග හේතූන් සැටියට අටුවාවල දක්වා තිබේ. අප විසින් සම්පාදිත “බෝධි පාක්ෂික ධර්ම විස්තරයේ” මේවා විස්තර කර ඇත.

කුසිත වස්තූ අට

“අට්ඨිමානි භික්ඛවෙ, කුසිත වත්ථුනි, කතමානි අට්ඨං? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛුනා කම්මං කාතබ්බං හොති” යනාදීන් අංගුත්තර නිකාය අට්ඨක නිපාතයෙහි කුසිත වස්තූ අට දේශිත ය. එද භික්ෂූන් ගේ වශයෙන් දේශනය කරන ලද්දකි. ඒ මෙසේ ය:

- 1) වැඩක් කරන්නට තිබෙන කල්හි මට වැඩක් කරන්නට ඇත්තේ ය. වැඩ කිරීමේ දී මට වෙහෙසෙන්නට සිදු වන්නේ ය. වෙහෙසෙන්නට ඇති නිසා දෑන් නිදන්නට ඕනෑ ය යි නො පැමිණියා වූ මාගී ඵලාදියට පැමිණෙනු පිණිස විශ්‍යීයෙන් භාවනාවෙහි නො යෙදී නිද ගැනීම පළමුවන කුසිත වස්තුව ය.
- 2) යම් කිසි වැඩක් කොට වෙහෙසුණු පසු මම දෑන් වෙහෙසී සිටීමිසි නො පැමිණියා වූ මාගීඵලාදියට පැමිණෙනු පිණිස විශ්‍යීයෙන් භාවනාවෙහි නො යෙදී නිද ගැනීම දෙවන කුසිත වස්තුව ය.
- 3) ගමනක් යන්නට ඇති කල්හි ගමනක් යන්නට තිබියයි නො පැමිණියා වූ මාගීඵලාදියට පැමිණෙනු පිණිස විශ්‍යීයෙන් භාවනාවෙහි නො යෙදී නිද ගැනීම තුන්වන කුසිත වස්තුව ය.

- 4) ගමනක් ගොස් ආපසු අවුත් දැන් මම වෙහෙසි සිටිමි යි නො පැමිණියා වූ මාර්ගඵලාදියට පැමිණෙනු පිණිස වීයඝීය නො කොට නිද ගැනීම සතරවන කුසිත වස්තුව ය.
- 5) වැළඳීමට සෑහෙන පමණ ආහාරයක් නොලත් කල්හි අද මම සෑහෙන පමණට ආහාර නො ලදමි. අද මගේ කයට ශක්තිය නැතය යි නො ලැබූ මාර්ගඵලාදියට පැමිණීමට වෙර නො වඩා නිද ගැනීම පස්වන කුසිත වස්තුව ය.
- 6) සෑහෙන පමණට ආහාර ගත් පසු අහර වැළඳු මේ වේලාවෙහි මාගේ කය බර ය. අකර්මණ්‍ය යි නොපැමිණි මාර්ගඵලාදියට පැමිණෙනු සඳහා වෙර නො වඩා නිද ගැනීම සවන කුසිත වස්තුව ය.
- 7) මඳ රෝගයක් ඇති වූ කල්හි දැන් මට සනීපයක් නැත යි නො පැමිණියා වූ මාර්ගඵලාදියට පැමිණීමට වෙර නො වඩා නිද ගැනීම සත් වන කුසිත වස්තුව ය.
- 8) හටගත් රෝගය සුව වූ කල්හි සනීප වූ හැටියේ ම මට වැඩ නො කළ හැකි ය. තව ම මම දුබල වෙමිය යි මාර්ගඵලාදියට පැමිණෙනු සඳහා වෙර නො වඩා නිද ගැනීම අටවන කුසිත වස්තුව ය.

ආරම්භ වස්තු අට

- 1) වැඩක් කළයුතුව තිබෙන කල්හි මට වැඩක් කරන්නට ඇත්තේ ය. වැඩ පටන් ගත් කල්හි මට බුදුන් වහන්සේගේ අනුශාසනය මෙනෙහි කිරීම පහසු නො වන්නේ ය. මා විසින් දැන් දැන් ම නො පැමිණියා වූ මාර්ගඵලාදියට පැමිණෙනු පිණිස වීයඝී කළ

යුතු ය යි නො පැමිණියා වූ මාර්ගඵලාදියට පැමිණෙනු පිණිස වියැහී කිරීම පළමු වන ආරම්භ වස්තුව ය.

- 2) වැඩක් කොට අවසන් වූ කල්හි වැඩ කිරීමේ දී මා හට බුදුන් වහන්සේ ගේ අනුශාසනය මෙනෙහි කරන්නට නො ලැබිණ, ඒ පාඩුව පිරිමැසෙන්නට දැන් නො පැමිණියා වූ මාර්ගඵලාදියට පැමිණෙනු පිණිස වියැහී කරමි යි නො පැමිණියා වූ මාර්ගඵලාදියට පැමිණෙනු පිණිස වියැහී කිරීම දෙවන ආරම්භ වස්තුව ය.
- 3) ගමනක් යන්නට ඇති කල්හි ගමන් යාමේ දී මා හට බුදුන් වහන්සේ ගේ අනුශාසනය මෙනෙහි කිරීම පහසු නො වන්නේ ය. දැන් දැන් ම මා විසින් නො පැමිණියා වූ මාර්ගඵලාදියට පැමිණෙනු පිණිස වියැහී කළ යුතු යි සිතා නො පැමිණි ධර්මයනට පැමිණෙනු සඳහා වියැහී කිරීම තුන් වන ආරම්භ වස්තුව ය.
- 4) ගමනක් ගොස් නිම කළ කල්හි ගමන යෑමේ දී මා හට බුදුන් වහන්සේ ගේ අනුශාසනය මෙනෙහි කරන්නට නො ලැබිණ. දැන් මා විසින් නො පැමිණියා වූ මාර්ගඵලාදියට පැමිණෙනු පිණිස වියැහී කළ යුතු ය යි නො පැමිණි මාර්ගඵලාදියට පැමිණෙනු පිණිස වියැහී කිරීම සතර වන ආරම්භ වස්තුව ය.
- 5) රුක්ෂ වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ ආභාරයක් සෑහෙන පමණට නො ලත් කල්හි සෑහෙන පමණට ආභාරයක් නො ලැබුණත් තව ම මාගේ කය සැහැල්ලුය, කර්මණ්‍යය, කය දුබල වී බැරිවන්නට කලින් මා විසින් නො පැමිණි මාර්ගඵලාදියට පැමිණෙනු සඳහා වියැහී කළ යුතු ය යි නො පැමිණි ධර්මයනට පැමිණෙනු පිණිස වියැහී කිරීම පස්වන ආරම්භ වස්තුව ය.

- 6) රුක්ෂ වූ හෝ ප්‍රණීත වූ හෝ ආහාරයක් සැහෙන පමණට ලත් කල්හි දැන් මාගේ ශරීරය ශක්තිමත් ය. මේ වේලාවේදී මා විසින් නො පැමිණියා වූ මාර්ගඵලාදියට පැමිණෙනු පිණිස වියඹී කළ යුතුය'යි වියඹී කිරීම සවන ආරම්භ වස්තුව ය.
- 7) සුළු රෝගයක් හටගත් කල්හි මේ රෝගය වර්ධනය වුවහොත් මා හට බුදුන් වහන්සේ ගේ අනුශාසනය මෙතෙහි කරන්නට නො ලැබෙන්නේ ය යි නො පැමිණියා වූ මාර්ග ඵලාදියට පැමිණෙනු සඳහා වියඹී කිරීම සත්වන ආරම්භ වස්තුව ය.
- 8) රෝගාතුර වී සුව වූ කල්හි මා හට රෝගාතුර වී සිටි කාලයේ දී බුදුන් වහන්සේගේ අනුශාසනය මෙතෙහි කරන්නට නොලැබිණැයි නො පැමිණි මාර්ගඵලාදියට පැමිණෙනු සඳහා වෙර වැඩීම අටවන ආරම්භ වස්තුව ය.

වියඹියට ප්‍රතිපක්ෂ ධර්ම හා ඒවා ඇතිවීමේ හේතු

වියඹියට කෙළින් ම ප්‍රතිපක්ෂ ධර්මයෝ නම් ස්ත්‍රියාන මිද්ධ දෙකය. ස්ත්‍රියාන මිද්ධ දෙක නැගී සිටින්නා වූ තැනැත්තා ගේ සන්තානයෙන් වියඹිය බැහැර වන්නේ ය.

“අත්ථි භික්ඛවෙ, අරති තන්දි විපම්භිතා භත්තසම්මදෙ වෙතසො ලීනත්තං, තත්ථ අයොනිසො මනසිකාර බහුලීකාරො අයමාහාරො අනුප්පන්නස්ස වා ටීනමිද්ධස්ස උප්පාදය, උප්පන්නස්ස වා ටීනමිද්ධස්ස භියෙයාභාවාය” යනුවෙන් කුශල ක්‍රියාවෙහි නො සතුටු බව වූ අරතිය ය, අලස බව ය, ඇඟ පණ නැති බව ය, බත් මත ය, සිත හැකිලෙන බව ය යන මේ කරුණු ගැන අයෝනිසෝ මනස්කාරය බහුල බව ස්ත්‍රියාන මිද්ධයන් ගේ ආහාරය හෙවත් උප්පත්ති හේතුව බව වදාරා තිබේ.

ස්ත්‍රායන මිද්ධයන් නූපදීමේ
නො වැඩීමේ දුරු වීමේ හේතු

චීනමිද්ධයන් නූපදීමේ නො වැඩීමේ දුරු වීමේ හේතු වශයෙන් දැක්වෙන කරුණු වියහී හේතු වශයෙන් ද සැලකිය යුතුය.

“අත්ථි භික්ඛවෙ, ආරම්භධාතු නික්කමධාතු පරක්කමධාතු තත්ථ යොනිසො මනසිකාර ඛහුලීකාරො අයමාහාරො අනුප්පන්තස්ස වා චීනමිද්ධස්ස අනුප්පාදය, උප්පනස්ස වා චීනමිද්ධස්ස න භියොයා භාවාය න වෙජුල්ලාය.”

යනුවෙන් චීනමිද්ධය නූපදීමේ නො වැඩීමේ හේතු දක්වා තිබේ. ආරම්භ ධාතුව ය, නික්කම ධාතුව ය, පරක්කම ධාතුව ය යන ත්‍රිවිධ වූ වියහීය පිළිබඳව යෝනිසෝ මනස්කාරය ඛහුල කොට පැවැත්වීම චීනමිද්ධයන් නූපදීමේ ද උපන් චීනමිද්ධයන් නො වැඩීමේ ද හේතුව බව එයින් දැක්විණ.

ආරම්භධාතු යනු යම් කිසි කටයුත්තක් පළමුවෙන් පටන් ගන්නා වියහීය ය. පටන් ගත් කටයුත්ත නො නවත්වා කර ගෙන යන්නා වූ ආරම්භ ධාතුවට වඩා බලවත් වූ වියහීය කුසීත භාවයෙන් නික්මුණු බැවින් නික්කම ධාතු නම්, පැමිණෙන පැමිණෙන හැම උවදුරක් ම මැඩ පවත්වා ගෙන අභිමතාර්ථ සිද්ධිය තෙක් ඉදිරියට යන බලවත් වියහීය පරක්කම ධාතු නම්.

චීනමිද්ධයන් දුරු වීමේ හේතු සය

“අපි ච ඡ ධම්මා චීනමිද්ධස්ස පහානාය සංවත්තන්ති,
අනිභොජනෙ නිමිත්තග්ගාහො, ඉරියාපථ සම්පරිවත්තනනා,

ආලෝකසඤ්ඤ මනසිකාරො, අබ්‍හොකාස වාසො, කල්‍යාණමිත්තතා, සප්පායකථාති.”

යනුවෙන් ටීනමිද්ධය දුරු වීමේ හේතු සයක් දක්වා තිබේ. පමණට වඩා ආහාර වැළඳීමෙන් වැළකීම ය, ඉරියව් වෙනස් කිරීම ය, ආලෝකය මෙනෙහි කිරීම ය, එළිමහනෙහි විසීම ය, කල්‍යාණ මිත්‍ර සේවනය ය, සත්ප්‍රාය කථාය යන මේ සය ටීනමිද්ධය හෙවත් අලස බව දුරු වීමේ හේතු ය.

දනවල දී බොහෝ අනුභව කිරීමෙන් දයකයනට පින් වැඩි වේය යන හැගීම ඇති බමුණෝ වෙති. ඔවුහු ඒ නිසා බොහෝ අනුභව කෙරෙති. ඇතැම් බමුණෙක් දනවල දී නැගිටින්නට බැරිවන තුරු බත් අනුභව කෙරෙති. අහර ගත් පසු අනුන් විසින් අතින් අල්ලා නැගිට විය යුතු ඒ බමුණෝ “ආහාර හත්ථක” නම් වෙති. ඇතැම් බමුණෙක් බඩ කට පුරා කා ඒවා වමාරා දමා නැවතත් අනුභව කෙරෙති. ඔවුහු “භුත්තවමිතක” නම් වෙති. ඇතැම් බමුණෙක් නැගිටින්නට බැරිවන තෙක් කා එතැන ම පෙරලෙති. ඔවුහු “තත්ථවට්ටක” නම් වෙති. ඇතැම් බමුණෙක් හිණ වතක් තබා ගන්නට නො හැකි වන තෙක් අනුභව කෙරෙති. ඔවුහු “අලංසාටක” නම් වෙති. ඇතැම් බමුණෙක් උගුර තෙක් කුස පිරි සිටින සැටියට අනුභව කෙරෙති. කට ඇරියහොත් ඔවුන් ගේ උගුරෙන් කවුඩකුට හොට දමා බත් ගත හැකි ය. ඔවුහු “කාකමාසක” නම් වෙති.

ආහාරහත්ථකාදී බමුණන් මෙන් දයකයනට පින් සිදු කිරීමේ අදහසින් හෝ වඩාත් ඇඟ සනීප කර ගැනීමේ අදහසින් හෝ රස තෘෂ්ණාව නිසා හෝ පමණට වඩා ආහාරය ගත් කල්හි ටීනමිද්ධය හෙවත් අලස බව හිස ඔසවන්නට නුපුළුවන් වන සැටියට එන්නේ ය. පමණට වඩා ආහාරානුභවය නොයෙක් රෝගයන්ට ද හේතු වේ.

“වත්තාරෝ පඤ්ච ආලොපෙ අභුත්වා උදකං පිවෙ,
අලං ඵාසු විහාරය පතිතත්තස්ස හික්ඛුනෝ”

යනුවෙන් දැක්වෙන පරිදි බඩට අල්ලන ප්‍රමාණයෙන් බත් පිඬු සතරක් පසක් අඩු කොට අභර වළඳ පැන් පානය කරන තැනැත්තාට නිරෝගී බවත්, වියඪියත් ඇති වේ.

වියඪිය පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය

ආහාර පානවස්ත්‍රාදී ජීවත් වීමට වුවමනා උපකරණ සපයා ගෙන, සොරකම් නො කොට, අනුන්ගෙන් නො ඉල්ලා ලෝකයෙහි නියම මිනිසකු සැටියට ජීවත් වීමට පවා, වියඪී නැනෝ සමත් නො වෙති. නො පසු බස්නා වියඪීය ඇති වෙහෙස ගණන් නො ගන්නා වූ චීර පුරුෂයනට නො පැමිණිය හැකි නො ලැබිය හැකි සැපතක් නැත.

වියඪියේ බලයෙන් මහ දුක්වලින් මහ විපත්වලින් මනුෂ්‍යයෝ මිඳෙති. වියඪී බලයෙන් දිලින්දෝ පොහොසත් වෙති. අපණ්ඩිතයෝ පණ්ඩිත වෙති. ඇතැම්හු රජ වෙති. ඇතැම්හු ඇමති වෙති. ඇතැම්හු සෙන්පති වෙති. මනුෂ්‍යයෝ වියඪී බලයෙන් තවත් නොයෙක් තත්ත්වයන්ට පැමිණෙති. වියඪී බලයෙන් මිනිස්සු දේවත්වයට ද බ්‍රහ්මත්වයට ද පත් වෙති. පෘථග්ජනයෝ වියඪී බලයෙන් ම රහත් බවට ද, පසේ බුදු බවට ද, ලොචතුරා බුදු බවට ද පැමිණෙති. රජතුමා මිස රොඩී කොලුවා රජ වන්නට නො සිතන්නාක් මෙන් වියඪී වන්තයා මිස අලසයා ලොචතුරා බුදු වන්නට, පසේ බුදු වන්නට, රහත් වන්නට නො සිතන්නේ ය. තමා දුකින් මිදීමටත්, නිවන් සැපතට පැමිණීමටත් නො සිතන්නා වූ අලසයා ලොචතුරා බුදුබවට පැමිණ සියලු සතුන් දුකින් මිදවීමට කෙසේ සිතා ද? නො සිතා ම ය. අලස බව මහා නපුරෙකි. අලසයෝ උසස් බවට කිසි කලෙක නො පැමිණෙති. ඔවුහු ඒ අලස බව නිසා ලබා තිබෙන යස ඉසුරෙන් ද පිරිහෙති.

සත්ත්ව සන්තානයෙහි රාගාදී ක්ලේශයෝ මතැතුන් සේ නැග එති. ඒවාට වසඟ වන සත්ත්වයෝ නොයෙක් පව් කම් කරති. කෙලෙස් වඩා අන්‍යයන් පව් කම්වල යොදවන්නා වූ ද, සුසිරිතෙන් බැහැර කරවන්නා වූ ද පාප මිත්‍රයෝ සත්ත්වයා වටේ පිරී සිටිති. ඔවුන් ගෙන් බේරී නිවන් මග ගමන් කිරීමට ඇත්තා වූ ආරක්ෂාවත්, ඔවුන් මැඩලීමට ඇත්තා වූ එක ම ආයුධයත් වියතිය ම ය. මෙසේ නා නා ආකාරයෙන් විරියයේ අනුසස් මෙනෙහි කළ යුතු ය. අලස බැවිහි දෙස් මෙනෙහි කළ යුතු ය.

ඉහත දැක්වුණු වියතිය ඇති වීමේ හේතු ද, කුසිත වස්තු අට ද, ආරම්භ වස්තු අට ද, වියතියට ප්‍රතිපක්ෂ ධර්ම ද, ඒවා ඇති වීමේ හේතු ද, ඒවා නැති වීමේ හේතු ද මෙනෙහි කළ යුතු ය. වියතිය ඇතියන් ගේ චරිත මෙනෙහි කළ යුතු ය. මතු දැක්වෙන ධර්ම පද ද වියතිය ඇති වීම සඳහා මෙනෙහි කිරීමට සුදුසු ය.

“අජ්ජෙව කිච්චං ආතප්පං
කො ජඤ්ඤ මරණං සුවෙ,
නහි නො සංගරං තෙන
මහා සෙනෙන මච්චනා”

කළ යුත්ත අද ම කළ යුතු ය. සෙට වන මරණය කවරෙක් දැනී ද? මහා සේනා ඇති ඒ මාරයා ගේ අප හා පොරොන්දුවක් නැත.

“සබ්බරත්තිං සුපිත්වාන දිවා සංගණිකෙ රතො
කදස්සු නාම දුම්මේධො දුක්ඛස්සන්තං කරස්සති”

මුළු රාත්‍රිය නිද ගෙන දවල් අන්‍යයන් හා එක්ව කථා කිරීමෙහි ඇලුනා වූ නුවණ නැති තැනැත්තා කවද දුක් කෙලවර කෙරේ ද?

**“යො පුබ්බෙ කරණයානි පච්ඡා සො කාතුමිච්ඡති.
සුඛා සො ධංසතෙ යානා පච්ඡා ච අනුතප්පති”**

යමෙක් පළමු කළ යුත්ත පසුව කරන්නට කැමති වේද,
හෙතෙමේ සැපයෙන් පිරිහෙන්නේ ය. මතු තැවෙන්නේ ය.

**“ආරහථ නික්ඛමථ යුඤ්ජථ බුද්ධසාසනෙ,
ධුනාථ මච්චුනො සෙනං නළාගාරං ච කුඤ්ජරො.”**

වියඪී කරවි, අලස බව දුරු කරවි, බුදු සස්තෙහි පිළිවෙත්
පිරිමෙහි යෙදෙවි. ඇතා බටලී ගෙය පොඩිකර දමන්නාක් මෙන් මාර
සේනාව මඩිවි.

**“පරිත්තං දුරු මාරුය්හ යථා සීදෙ මහණ්ණවෙ
එවං කුසිත මාගම්ම සාධු ජ්විපි සීදති
තස්මා න පරිචජ්ජෙය්හ කුසිතං හීන විරියං.”**

මහ සයුරේදී පිහිට පිණිස කුඩා දර කඩකට නැගුණු තැනැත්තා
යම් සේ මහ සයුරෙහි ම ගැලේ ද, එමෙන් අලසයා නිසා ඔහු ඇසුරු
කරන තැනැත්තා ද, පිරිහීම් සයුරෙහි ගැලේ. එබැවින් අලසයා දුරු
කරන්නේ ය. ඔහු ඇසුරු නො කරන්නේ ය.

වියඪීය ඇති කර ගැනීමට මෙහෙහි කළයුතු වර්ත

මහා සීව තෙරුන් වහන්සේ,

මහා සීව තෙරුන් වහන්සේ බුදු සස්තෙහි අති ප්‍රසිද්ධ මහා
පඬිවරයෙකි. බොහෝ හික්ෂුහු උන්වහන්සේ ගෙන් උගෙනීම සඳහා
පැමිණෙති. ඊ දවල් දෙකහි ම උන්වහන්සේ හික්ෂුන්ට උගන්වූහ.

උන්වහන්සේ ගේ අවවාදයෙහි පිහිටා රහත් වූ හික්ෂුහු තිස් දහසක් පමණ වූහ. එහෙත් උන්වහන්සේ පෘථග්ජනව ම විසූහ.

දිනක් රහත් වූ ගෝල නමක් විසින් සංවේගයට පමුණුවන ලදුව උන්වහන්සේ රහත් වන්නට සිතා පිරිසෙන් බැහැරව ‘ගාමන්ත පබ්භාර’ නම් ගුහාවට වැඩියහ. “මා වැනියකුට රහත් වීම කවර බරෙක් ද? දෙකුන් දිනකින් ම රහත් ව ආපසු එමි.’යි උන්වහන්සේ සිතුව. උන්වහන්සේ එහි වැඩියේ ඇසල මස පුර තෙළෙස්වක දිනයක ය. පසළොස්වක් පොහෝ දින පැමිණෙන තුරු එහි භාවනාවෙහි යෙදුණ නමුත් උන්වහන්සේ රහත් නොවූහ. ඉක්බිති උන්වහන්සේ අවපැළවිය දිනයෙහි එහි ම වස් ඉටා ගෙන වස් තෙමස මුළුල්ලෙහි භාවනා කළහ. එහෙත් රහත් නොවූහ.

දෙකුන් දිනකින් රහත් වන්නට සිතා ආ උන්වහන්සේට තෙමසකිනුත් බැරවීම නිසා පවාරණ දිනයෙහි ඇස්වලින් කදුළු වැගිරිණ. එහෙත් උන්වහන්සේ මදකුදු වීයඝීය ලිහිල් නො කළ සේක. උන්වහන්සේ වීයඝීය තවත් දැඩි කර ගත්හ. සතර ඉරියව්වෙන් කල් යවා තමන් වහන්සේට රහත් වන්නට නුපුළුවනැයි සිතා උන්වහන්සේ ඇඳ ඔසොවා පසෙක තබා රහත් වන තුරු නො නිදම් ය, පානො සෝදම්ය යි ඉටා භාවනාවට පටන් ගත්හ. එසේ ද වර්ෂයක් ඉක්ම ගියේ ය. එහෙත් රහත් නො වූහ. එසේ නො නිද පා නො සෝද භාවනා කිරීමෙන් ම දෙවන, තුන්වන අවුරුදු ද ඉක්මිණ. තෙරුන් වහන්සේ තවමත් රහත් නො විය හැකි වූහ.

කල්යාමෙන් උන්වහන්සේගේ පතුල් පැලෙන්නට විය. ගම් දරුවෝ කටු වලින් උන්වහන්සේ ගේ පාදයන්හි පැලුම් මැසූහ. මෙසේ වීයඝී කරන්නා වූ උන්වහන්සේට තිස් වන වස ද ඉක්ම ගියේය. තිස් වන වසේ මහා පවාරණ දිනයේ දී “තිස් වසක් වීයඝී කොට ද මට රහත් නො විය හැකි විය. මට මේ අත් බැවිහි මාර්ගයක් ඵලයක් උපදවා

ගැනීමේ භාග්‍යයක් නැත. මට විශුද්ධි පවාරණය කරන්නට මේ අත් බැව්හි නො ලැබෙන්නේ ය.” යනාදිය සිතන්නා වූ උන්වහන්සේ ගේ තෙත්වලින් කඳුළු වැගිරෙන්නට විය. එකල්හි එක් දෙව් දුවක් විසින් උත්සාහවත් කරවන ලදුව නැවතත් උත්සාහ කළ පසු උන්වහන්සේ සවි කෙලෙසුන් නසා රහත් වූහ.

වක්ඛුපාල තෙරුන් වහන්සේ

වක්ඛුපාල තෙරුන් වහන්සේ කමටහන් ගෙන හික්ෂුන් වහන්සේ සැට නමක් ද සමඟ ප්‍රත්‍යන්ත ප්‍රදේශයක වස් එළඹ නො නිද ම මහණ දම් පුරන්නට පටන් ගත්හ. පළමු වන මස ඉක්මුණු පසු උන්වහන්සේ නොපසු බැස්සාහ. නො නිද ප්‍රතිකාර කිරීමෙන් ඒ රෝගය සුව කළ නො හෙන බව වෛද්‍යවරයා ද කීය. එහෙත් උන්වහන්සේ වීයඝීය නො හළ සේක. ඇසට වෙන දෙයක් වේවා යි නො නිද ම විදර්ශනා කළහ. වස් තුන් මස අවසානයේ දී ඒ වීර්යයෙන් උන්වහන්සේ රහත් වූහ. තෙත් යුවල අන්ධ විය.

පීතිමල්ල තෙරුන් වහන්සේ

පීතිමල්ල තෙරුන් වහන්සේ දඹදිවින් මෙහි අවුත් මහා විහාරයෙහි පැවිදිව උපසම්පදව ලැබූ කෙනෙකි. උන් වහන්සේ හික්ෂුන් වහන්සේලා තිස් නමක් සමඟ අරණ්‍ය සේනාසනයක මහණදම් පුරන්නාහු සක්මන් කිරීමෙන් පතුල් ගෙවී එසේ නො කළ හැකි වූ කල්හි ද වීර්යය මඳකුණු ලිහිල් නො කොට දණින් සක්මන් කරමින් භාවනා කළහ. එසේ සක්මන් කරන්නා වූ උන්වහන්සේට එක් මුව වැද්දෙක් රාත්‍රියේ අන්ධකාරයේ මුවෙකැ යි සිතා පහර දිණ. සැත තෙරුන් වහන්සේගේ ශරීරය විද ගෙන බොහෝ ඇතුළට වැදින. උන්වහන්සේ එයින් ද වීර්යය නො හල සේක. සැත ශරීරයෙන් බැහැර කරවා තණ වලින් තුවාලය වස්වා, ගල්තලාව මතුයෙහි හිඳවා ගෙන

ශරීරය ගැන අපේක්ෂාව හැර භාවනාවෙහි මහත් වූ චීර්යයෙන් යෙදී සවි කෙලෙසුන් නසා රහත් වූහ.

පෙර මෙසේ නො නිද ම භාවනාවෙහි යෙදී රහත් වූ ද, රහත් වීමෙන් පසුත් ඒ චීර්යය එසේ ම පැවැත් වූ ද රහතන් වහන්සේලා බොහෝ වූහ. දම් සෙනෙවි සැරියුත් මහා තෙරුන් වහන්සේ තිස් වසක් ඇඳක පිට නො තැබූහ. තුන් ඉරියව්වෙන් පමණක් විසූහ. මුගලන් මහ තෙරුන් වහන්සේ ද එසේ ම විසූහ. මහ කසුප් තෙරුන් වහන්සේ විසි වසක් ඇඳක පිට නොතැබූහ. අනුරුද්ධ තෙරුන් වහන්සේ පනස් පස් වසක් ද, හද්දිය තෙරුන් වහන්සේ තිස් වසක් ද, සෝණ තෙරුන් වහන්සේ අටළොස් වසක් ද, රට්ඨපාල තෙරුන් වහන්සේ දෙළොස් වසක් ද, අනඳ මහ තෙරුන් වහන්සේ පසළොස් වසක් ද, රාහුල තෙරුන් වහන්සේ දෙළොස් වසක් ද, බක්කුල තෙරුන් වහන්සේ අසූ වසක් ද, නාලක තෙරුන් වහන්සේ පරිනිර්වාණය දක්වා ද ඇඳක පිට නො තැබූහ. හිදීම ය, සිටීම ය, ගමනය යන තුන් ඉරියව්වෙන් පමණක් කල් යැවූහ.

වීයඝීය පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය

වීයඝී පාරමිතාවට ම අයත් විශේෂ ප්‍රතිපත්තියක් නැත. වීයඝීයෙන් දැන ශීලාදී පාරමිතා පිරිම වීයඝී පාරමිතාව ද වේ. දනාදී පාරමිතා කුශලයන් අඩුවක් නැතිව කිරීම ය, ආදරයෙන් ගෞරවයෙන් හොඳින් කිරීම ය. කලින් කල නො නවත්වා දිගට ම කරගෙන යාම ය. සම්බෝධියට පැමිණෙන තුරු අත් නො හැර කිරීම ය, යන අංගයන් ගෙන් යුක්තව දනාදි ක්‍රියා කිරීම ම, වීයඝී පාරමිතාවේ ද ප්‍රතිපත්ති ය. විශේෂයෙන් සමාසක් සම්බෝධිය පතන මහබෝසතුන් විසින් පැරුම් පිරීම පිණිස නිතර ම සුදනමින් විසිය යුතු ය. මා විසින් අද කිනම් පුණ්‍ය සම්භාරයක් රැස් කරන ලදද? කිනම් ඥාන සම්භාරයක් රැස් කරන

ලද ද? අනුන්ට කිනම් යහපතක් කරන ලද දැයි දිනපතා තමන් ගැන සිතා බැලිය යුතු ය.

සකල සත්ත්වයන් කෙරෙහි ම අවංකව මෛත්‍රිය හා කරුණාව පැවැත්විය යුතු ය. අනුන් ගේ දුක තමන් ගේ දුක සේ සැලකිය යුතු ය. තමා ගේ ධනයත්, ශරීරයත්, ජීවිතයත්, අනුන් ගේ යහපත පිණිස හා සම්බෝධිය පිණිස පරිත්‍යාග කර තැබිය යුතුය. සියලු සත්ත්වයන් ම තමන් ගේ දරුවන් කොට සැලකිය යුතු ය. තමන් ගේ කය, වචනය, සිත යන දේවරත්‍රයෙන් කරන සියල්ල ම සම්බෝධියට නැමුණු සිතින් ම කළ යුතු ය. පාරමිතා විෂයෙහි වියඪය වඩ වඩා දියුණු කොට පැවැත්විය යුතු ය. ප්‍රත්‍යේක බෝධිසත්ත්ව ශ්‍රාවක බෝධිසත්ත්වයන් ගේ වියඪය පාරමිතා ප්‍රතිපත්තිය නම් සම්බෝධිය සඳහා කළයුතු ඒ ඒ ක්‍රියාවල් නො පිරිහෙන සැටියට වඩ වඩා දියුණු වන සැටියට කර ගෙන යාම ය. පරහිතකරණය ඒ බෝසතුන්ට අප්‍රධාන කරුණෙකි.

වියඪී පාරමිතා ප්‍රභේද

අඹු දරුවන් නිසා හෝ ධනය නිසා හෝ අන් සැපක් දුකක් නිසා හෝ පුද්ගලයකු නිසා හෝ නො පසු බස්නා වූ, නො නවත්වන්නා වූ, සම්බෝධිය පිණිස පවත්වන්නා වූ වියඪීය වියඪී පාරමිතාව ය.

සම්බෝධිය පිණිස කරන දන් දීම, සිල් රැකීම, භාවනා කිරීම ආදියෙහි දී තමන්ගේ ශරීරාවයවයන් නිසා ද ලිහිල් නො කරන බලවත් වියඪීය, වියඪී උප පාරමිතාව ය. ඇස් දෙක නැසෙන්නට හැර සම්බෝධිය පිණිස උත්සාහ කළ චක්ඛුපාල තෙරුන් වහන්සේ ගේ වියඪීයය, වියඪීය උප පාරමිතාව ය.

ජීවිතය නිසා ද නො නවත්වන ඉතා බලවත් වියඪීය, වියඪී පරමාර්ථ පාරමිතාව ය. සැතින් පහර ලබා සිටියදී එයට ප්‍රතිකාර

කරන්නට නො ගොස් ජීවිතාශාව හැර භාවනා කළ පීතිමල්ල තෙරුන් වහන්සේගේ වීයඝීය වීයඝී පරමාර්ථ පාරමිතාව ය.

වණ්ණපථ ජාතකය, මහාසීලවරාජ ජාතකය, පඤ්චායුධ ජාතකය, මහාවානරින්ද ජාතකය, මහා ජනක ජාතකය යනාදිය මහ බෝසතාණන් වහන්සේගේ වීයඝීය පාරමිතාව දැක්වෙන ජාතකයෝ ය.

6. ක්ෂාන්ති පාරමිතාව

ශීතෝෂ්ණ දෙකින් වන පීඩා ද, සාගින්න පිපාසය ලෙස ආදියෙන් වන දුක් ද, මනුෂ්‍ය තිරශ්චිතාදීන් නිසා වන්නා වූ පීඩා ද, ඔවුන් විසින් කරන පීඩා ද, ඉවසීම “ක්ෂාන්ති” නම්.

ඉවසීම නොයෙක් හේතූන් නිසා කරති. ඇතැම්හු අනුවණකම නිසා ඉවසති. ඇතැම්හු දුබල කම නිසා ඉවසති. ඇතැම්හු රාගය නිසා ඉවසති. ඇතැම්හු කුහක කමට ඉවසති. ඇතැම්හු මිල මුදල් ආදිය ලැබීමේ ආශාවෙන් ඉවසති. ඒ ඉවසීම් මේ පාරමිතා කථාවෙහි අදහස් නො කරනු ලැබේ. පාරමිතා කථාවෙහි අදහස් කරන්නේ බෝධිත්‍රය අතුරෙන් යමකට පැමිණීමේ උපාය වශයෙන් කරන ඉවසීම ය. බෝධිත්‍රයෙන් එකකට පැමිණීමේ උපාය වශයෙන් කරන්නා වූ ඉවසීම ක්ෂාන්ති පාරමිතාව ය. මහා බෝධි පාරමිතාව දැක්වීම් වශයෙන් වරියා පිටක අටුවාවෙහි -

“කරුණුපාය කොසල්ල පරිග්ගහිතං සත්ත සංඛාරා’පරාධ සහනං අදෙසප්පධානො තදකාරප්පවත්තො විත්තුප්පාදෙ ඛන්තිපාරමිතා”යි කීහ.

කරුණාවෙන් හා උපා දන්නා නුවණින් පරිගාහිත වූ සත්ත්ව සංස්කාරයන්ගේ අපරාධ ඉවසීම හෙවත් ඒ ආකාරයෙන් පවත්නා වූ අද්වේෂය ප්‍රධාන සිත, ක්ෂාන්ති පාරමිතාව ය යනු එහි තේරුම යි.

ඉවසීම බුද්ධාදීන් විසින් පසස්නා ලද උසස් ගුණයෙකි. පැමිණි දුක් කරදරවලින් මිදීමට උත්සාහ නො කොට ඉවසමිය කියා ඒවා නිකම් ම විඳ දරා ගෙන සිටීමත් ගුණයක් නො වේ. දුක් කරදර වලින් මිදීමට උත්සාහ කළ යුතු ය. ගුණයක් වශයෙන් පාරමිතාවක් වශයෙන්

ඉවසීම යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ දුක් කරදර නිසා විපර්යාසයට නො පැමිණීම ය. ඇතැම්හු යම් යම් දුක් කරදර ඇතිවීම නිසා කළයුත්ත නො කර හරිති. නො කළ යුතු දේ කරති. එය දුක් කරදර නිසා විපර්යාසයට පැමිණීම ය. පාරමිතාවක් වශයෙන් හා ගුණයක් වශයෙන් ගණන් ගන්නා ඉවසීම නම්, දුක් කරදර නිසා තමා කරන යහපත් කටයුතු අත නො හැරීම හා කෝපවීම - පලි ගැනීම් ආදී පව් කම් නො කිරීම ය.

“කථඤ්ච භික්ඛවෙ : භික්ඛු ඛන්තා හොති? ඉධ භික්ඛවෙ, භික්ඛු ඛමො හොති, සීතස්ස උණ්හස්ස ජගච්ඡාය. පිපාසාය ඩංසමකසවාතාත - පසිරිංසපසම්ඵස්සානං. දුරුත්තානං. දුරාගතානං. වචනපථානං, උප්පන්නානං. සාරීරිකානං. වේදනානං. දුක්ඛානං. තිප්පානං. ඛරානං. කටුකානං. අසාතානං. අමනාපානං. පාණහරානං. අධිවාසන ජාතිකො හොති: එවං ඛො භික්ඛවෙ! භික්ඛු ඛන්තා හොති.”

තථාගතයන් වහන්සේ විසින් මේ දේශනාවෙන් ඉවසන තැනැත්තා දක්වා තිබේ. යමෙක් ශීතය හා උෂ්ණය ද, සාගින්න ද, පිපාසාව ද, මැසීමදුරුවන්ගේ පීඩා ද, අවි සුළං ද, සර්පයන් ගේ දෂ්ට කිරීම් ද, නො මනා කථා ද, ශරීරයේ හටගන්නා වේදනා ද, ඉවසා නම් ඒ තැනැත්තා ඉවසන තැනැත්තා යයි කියා ඒ දේශනාවෙන් දැක්වේ.

ධර්මය උගෙනීම, බණ කීම, බණ ඇසීම, වත් පිළිවෙත් කිරීම, භාවනා කිරීම ආදී සම්බෝධය පිණිස කළයුතු වැඩ කිරීමේදී ශීතය හෝ උෂ්ණය ඇති වුවහොත් ඇතැම්හු ඒ ශීතෝෂ්ණයන් නිසා කරමින් සිටි කටයුත්ත නවත්වති. ශීතෝෂ්ණයන් දුරු කිරීමට උවමනා දෑ සෙවීම වශයෙන් සමහර විට පව් කම් කෙරෙති. ඒ ශීතෝෂ්ණයන් නො ඉවසීම ය. “ලෝමසනාග” තෙරුන් වහන්සේ මෙන් ශීතල හා උෂ්ණය තිබියදී තමා කරන දෙය නො නවත්වා කර ගෙන යාම ශීතෝෂ්ණ ඉවසීම ය.

ලෝමසනාග තෙරුන් වහන්සේ සෑගිරියේ පියංගු ගුහාවෙහි වාසය කරන සේක්, හිම වැටෙන තද ශීත කාලයේ දී ලෝකාන්තරික

නරකය මෙතෙහි කොට තමන් වහන්සේගේ භාවනාව නො නවත්වා ම කරමින් එළිමහතෙහි විසුහ. උන්වහන්සේ තද උෂ්ණ කාලයේදී ද අවිච්චි මහා නරකය මෙතෙහි කොට ඩහදිය වගුරුවමින් එළිමහතෙහි ම කථමස්ථානය මෙතෙහි කරමින් විසුහ.

සෑහෙන පමණට ආහාර පාන නො ලැබ දුබලව වෙසෙන මට සිල් නො රැකිය හැකි ය, වත පිළිවෙත නො කළ හැකි ය, භාවනා නො කළ හැකිය, කියා ඒවා හැර දමීමත්, ආහාර පාන සපයනු පිණිස ගිහියකු නම් වැරදි වෙළඳුම් ආදිය කිරීමත්, පැවිද්දකු නම් කුල දූෂණාදියෙන් ප්‍රත්‍ය සැපයීමත්, සාගින්න හා පිපාසාව නො ඉවසීම ය. සාගින්නෙන් පිපාසාවෙන් වන පීඩා ගණන් නො ගෙන තමා කරගෙන යන ශීලපුරණාදි කටයුතු නො පිරිහෙලා කරගෙන යාමත්, සාගින්න පිපාසාව සන්සිඳවා ගැනීමට පව් කම් නො කිරීමත්, සා ගින්න හා පිපාසය ඉවසීම ය.

මැසි මදුරු ආදි සතුන් ගෙන් පීඩා ඇති වූ කල්හි ඒ නිසා පිළිවෙත් පිරිම නැවැත්වීම හා සතුන් විනාශ කිරීම ආදි පව්කම් කිරීමත් සතුන් ගෙන් වන පීඩා නො ඉවසීම ය. පොළඟා සැපීමත් ගණන් නො ගෙන රාත්‍රිය මුළුල්ලෙහි ම ආර්යවංශ ධර්මය ශ්‍රවණය කළ පිණිඩිපාතික තෙරුන් වහන්සේ මෙන් සතුන් ගෙන් පීඩා ඇති වූ කල්හි ද තමා කරන ක්‍රියාව නො නවත්වා කර ගෙන යෑමත්, ඒ නිසා පව් කම් නො කිරීමත් මැසි මදුරු ආදි සතුන් ගෙන් වන පීඩා ඉවසීම ය.

ගවරවාලඅංගණ නම් ස්ථානයෙහි වස් වැසූ හික්කුන් වහන්සේලා තිස් නමක් දෙසතියකට වරක් බැගින් මහා ආර්යවංශ ධර්මය දේශනය කළහ. එක් දවසක් පිණිඩිපාතික තෙරුන් වහන්සේ එහි ගොස් දහම් දෙසන තැන පිටිපස මුවාචක හිඳ බණ අසන්නට පටන් ගත්හ. මඳ වේලාවකින් පොළඟකු තෙරුන් වහන්සේගේ පය සැපීය. තෙරුන් වහන්සේට බලවත් වේදනා ඇති වූ නමුත් ඒ බව කියා එයට ප්‍රතිකාර

කර වන්නට ගිය හොත් තමන් වහන්සේ ගේ හා තවත් බොහෝ දෙනෙකුන්ගේත් ධර්ම ශ්‍රවණයට එය අන්තරායයක් වන බැවින් කිසිවකුට නො කියා සර්පයා අල්වා පසුම්බියක ලා බැඳ තබා ආදරයෙන් දහම් අසමින් උන්න.

අරුතෝද්ගමනයේ තෙරුන් වහන්සේගේ ඵලත්‍රයට පැමිණීමත්, සැපු මුඛයෙන් විෂ පෘථිවියට බැස යාමත් ධර්ම දේශකයන් වහන්සේ බණ හමාර කිරීමත් එකවර සිදු විය. ඉක්බිති තෙරුන් වහන්සේ එහි උන් භික්ෂූන් වහන්සේලා කැඳවා "එක් සොරකු අල්ලා ගනිමි" යි කියා පසුම්බිය මුදු සර්පයා දැක්වූහ. භික්ෂූන් වහන්සේලා සර්පයා දැක 'මු දුෂ්ට කෙළේ කොයි වේලේ ද'යි ඇසූහ. "ඇවැත්නි, ඊයේ සවස් කාලයේ දී ය"යි තෙරුන් වහන්සේ කීහ. කාහටවත් නො දන්වා මේ තරම් බැරූරුම් දෙයක් නුඹ වහන්සේ කෙළේ මන්ද'යි භික්ෂූහු ඇසූහ. තෙරුන් වහන්සේ "ඇවැත්නි, මෙය කීවේ නම් මා ලැබූ අනුසස් මට නො ලැබෙන්නේ ය"යි කීහ. මේ පිණිඩපාතික තෙරුන් වහන්සේ වැනි උදර අදහස් ඇත්තෝ ඉවසන්නෝ ය.

දීඝ භාණක අභය තෙරුන් වහන්සේ වැන්නෝ නො මනා වචන ඉවසන්නෝ ය. ඒ තෙරුන් වහන්සේ මහා ආර්යවංශ ප්‍රතිපදාව දේශනය කළහ. බොහෝ මාගම් වැස්සෝ බණ ඇසීමට එති. තෙරුන් වහන්සේට මහා සත්කාරයක් උපන. එක්තරා තෙර කෙනෙකුට එය ඉවසිය නො හැකි වී; 'මේ දීඝභාණක ආර්යවංශ ධර්මය දෙසමි' යි කියමින් මුළු රැය ම කෝලාහල කෙළේ ය, යනාදීන් අභය තෙරුන් වහන්සේට බණින්නට විය. ඒ දෙදෙනා වහන්සේ තම තමන්ගේ වාසස්ථාන කරා ගවුචක් පමණ තැන් එක මඟ යන්නාහු මඟ දිගට ම ද අභය තෙරුන් වහන්සේට බැන්නෝ ය.

දෙදෙනා වහන්සේලා ගේ විහාරවලට යන මං බෙදෙන තැන දී අභය තෙරුන් වහන්සේ අනික් තෙරුන් වහන්සේට වැඳ, 'ස්වාමීනී, මේ

නුඹ වහන්සේ ගේ මග ය'යි කීහ. බණින ස්ථවිරයෝ නො ඇසුණාක් මෙන් ගියහ. අහස තෙරුන් වහන්සේ විහාරයට ගිය කල්හි අත වැස්සෝ, 'ස්වාමීනි, ගවුචක් දිගට ම බණින කල්හි නුඹ වහන්සේ ගේ සිතට කිසිවක් නොවී ද'යි ඇසූහ. 'ඇවැත්නි, ඉවසීම ම මගේ වැඩේ ය. නො ඉවසීම නො වේ ය. ඒ බැනුම නිසා එක් පියවරකදිවත් මාගේ සිත කමටහනින් බැහැර නො ගියේය, යි කීහ.

යම්කිසි ශාරීරිකාබාධයක් ඇති වූ කල්හි එය නිසා සම්බෝධිය පිණිස කරන කටයුතු හැර නො දැමීම හා ආබාධය සුව කර ගැනීම පිණිස ප්‍රාණඝාතාදිය නො කිරීමත් ශාරීරික වේදනා ඉවසීම ය. පෙර සිතුවුවේවෙහි විසූ එක්තරා යෝගාවචර තෙරුන් වහන්සේ කෙනකු ගේ කුසයෙහි බලවත් වාතාබාධයක් ඇති විය. සමහර විට එබඳු ආබාධ යෝගාවචරයන්ට යෝග කර්මය නිසා ම ද ඇති වේ. වේදනාව ඉවසා ගතනොහී තෙරුන් වහන්සේ ඒ මේ අත පෙරළෙන්නට වූහ. එය දුටු පිණිසවපාතික තෙරුන් වහන්සේ කෙනෙක් "ඇවැත්නි, පැවිද්දෝ ඉවසන ස්වභාව ඇතියෝය' යි කීහ. තෙරුන් වහන්සේ "එසේය, ස්වාමීනි" යි කියා නො සෙල්වී තමන් වහන්සේ කමටහන ම මෙතෙහි කරන්නට පටන් ගත්හ. වාතය වඩ වඩා කුපිත වීමෙන් නාභිය පටන් ලය දක්වා තෙරුන් වහන්සේගේ කුසය පැලිණ. තෙරුන් වහන්සේ වේදනාව යටපත් කොට විදර්ශනා වඩා ඒ මොහොතෙහි ම අනාගාමී වී අපවත් වූහ.

තමාටත්, තමාගේ ධනයටත් අඹු දරුවන්ටත් නෑ මිතුරන්ටත්, අනුන් කරන අලාභ හානි අපරාධ ඉවසීම ක්ෂාන්ති පාරමිතාවෙහි උසස් කොටස ය. ඒවා නො ඉවසා කිසි පලි ගන්නට යාමෙන් දෙපක්ෂය ම විනාශයට පැමිණෙති. මරණින් මතු ද අපා ගත වෙති.

ක්ෂාන්ති පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය

ක්ෂාන්තිය නම් සකල ගුණයන්ට ප්‍රතිපක්ෂ වූ, ක්‍රෝධය දුරු කරන්නා වූ සත්පුරුෂයන් ගේ ආයුධය ය, අනුන් පෙළීමේ ශක්තිය ඇති බලවතුන් ගේ අලංකාරය ය, ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් ගේ මහ බලය ය, ක්‍රෝධාග්නිය නිවන ජලය ය, යහපත් කීර්තිය ඇති වන තැන ය, පාප පුද්ගලයන්ගේ වාක් විෂ නසන ඖෂධය ය, සංවරයෙහි පිහිටියවුන්ගේ උසස් ගතිය ය, ද්වේෂ නමැති මහා සාගරයේ වෙරළ ය, අපායද්වාරය වසන පියන ය, දිව්‍ය බ්‍රහ්ම ලෝකයන්ට නගින හිණ ය, සියලු ගුණයන් වාසය කරන බිම ය, උත්තම කාය වාක් මනා විශුද්ධිය ය, මෙසේ ක්ෂාන්තියේ ගුණ මෙනෙහි කළ යුතු ය.

“ලොව වෙසෙන සැමට ම සතුරු පක්ෂයක් ද ඇත්තේ ය. ලොවුතුරා බුදුවරු පවා එයින් නො මිදුණාහ. එය ලෝකස්වභාවයය. මට අනුන්ගෙන් පීඩා ලැබෙන්නේ අතීතයෙහි ඉපදීමට හේතු වන කර්ම රැස් කර සතුරු පීඩා ලැබිය යුතු මේ ලෝකයේ උපන් බැවින් ය. එයට මම ද වරද කරුවෙක් වෙමිය. සතුරා ම වරදකරු සැටියට ගෙන ඔහුට කිපීම වරදෙක’ අනුන් වරද කළ කල්හි මෙසේ මෙනෙහි කරනු.

අපකාරකයන් නැති නම් මා හට ක්ෂාන්ති පාරමිතාව පුරන්නට තැනක් නැත. ක්ෂාන්ති පාරමිතාව පුරන්නට ලැබෙන්නේ මේ සතුරන් නිසා ය. මේ අපකාරකයෝ මා හට ක්ෂාන්ති පාරමිතාව පිරීමට අවස්ථාවක් ඇති කර දීමෙන් උපකාරකයෝය යි ද මෙනෙහි කරනු.

මහ බෝසතුන් විසින් තමන් තුන් ලොවට ම පියවරු මෙන් ද, ලෝ වැස්සන් තමන් ගේ දරුවන් මෙන් ද මහා කරුණාව පෙරදැරි කොට සැලකිය යුතු ය. අනුන් වරද කළ කල්හි මොවුහු මාගේ දරුවන් වැන්නෝ ය. මම මොවුන් දුකින් මිදවීමට සිටින තැනැත්තා වෙමි. කවර

නම් පියෙක් දරුවන්ට කිපෙත් ද? වරද ඉවසනු විනා පියකු වැනි මම මොවුන්ට කෙසේ කිපෙමිදැයි සිතිය යුතු ය.

කකචුපම අවවාදය

සියලු ම බෝසතුන් විසින් නො කිපී, විසිය හැකි වීමට කකචුපම ඕවාදදිය මෙනෙහි කිරීම ද සුදුසු ය. කකචුපම අවවාදය මෙසේ ය-

“උභතො දණ්ඩකෙන පි වෙ භික්ඛවෙ කකචෙන වොරා ඔවරකා අංගමංගාන ඔකන්තෙය්‍යං, තත්‍රාපි යො මනො පදුසෙය්‍යා. න මෙ සො තෙන සාසනකරො”

“මහණෙනි, නීව කර්ම කරන්නා වූ සොරු ඉදින් තොපගේ ශරීරය හරස් කියතින් කපන් ද, එකල්හි දු යමෙක් කිපේ නම් එයින් ඒ තැනැත්තා මාගේ අනුශාසනය කරන්නේ නොවේ’ ය යනු එහි තේරුම යි. සොරුන් විසින් තමා ගේ ශරීරය සරස් කියතෙන් කපමින් වද දෙන කලක වුව ද නො කිපිය යුතුය, යනු තථාගතයන් වහන්සේගේ අනුශාසනය ය.

පුණ්ණෝවාදය

එක් සවස් කාලයක ආයුෂ්මත් පුණ්ණ තෙරුන් වහන්සේ බුදුන් වහන්සේ වෙත එළඹ, ‘ස්වාමීනී භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම හුදෙකලාව වෙසෙමින් මහණදම් පුරනු කැමැත්තෙමි. ඒ සඳහා මට කෙටි අවවාදයක් කරනු මැනැවැ’ යි සැළ කළෝය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුණ්ණ තෙරණුවන්ට කොටින් දහම් දෙසා “පුණ්ණය, මා ගෙන් මේ

කෙටි දහම් දෙසුම අසා ගෙන කවර ජනපදයක වාසය කරන්නෙහිදී' යි විචාල සේක.

“ස්වාමීනි, සුභාපරන්ත නම් ජනපදයක් ඇත. මම එහි වෙසෙමි.”

“පුණ්ණය, සුභාපරන්තයේ මිනිස්සු නපුරුය, ඉදින් එහිදී තට බැන්නහු නම් එකල්හි කුමක් සිතන්නෙහි ද?”

“ස්වාමීනි, සුභාපරන්තයේ හොඳ මිනිස්සු ය, බණින නුමුත් මොවුහු මට අතින් නො ගසති' යි සිතමි.

“පුණ්ණය, ඉදින් සුභාපරන්තයේ අතින් ගසත් නම් කුමක් සිතන්නෙහි ද?”

“ස්වාමීනී, මේ මිනිස්සු හොඳය, අතින් ගසන නමුත් මොවුහු මට ගල් නො ගසති' යි සිතමි.

“පුණ්ණය, ඉදින් සුභාපරන්තයේ ගල් ගසත් නම් එකල්හි කුමක් සිතන්නෙහි ද?”

“ස්වාමීනී, සුභාපරන්තයේ හොඳය. ගල් ගසත්, මුත් පොලුවලින් නො ගසති' යි සිතන්නෙමි.

“පුණ්ණය, ඉදින් සුභාපරන්තයේ පොලුවලින් ගසත් නම් කුමක් සිතන්නෙහි ද?”

“ස්වාමීනී, සුභාපරන්තයේ හොඳය, පොලු වලින් ගසත් මුත් කැති පිහියාවලින් නො කොටති'යි සිතමි.

“පුණ්ණය, සුභාපරන්තයෝ පිහියාවලින්, කැති මන්තාවලින් කොටන්නාහු නම් කුමක් සිතන්නෙහි ද?”

“ස්වාමීනී, සුභාපරන්තයෝ හොඳය, මොවුහු මා නො මරති 'යි සිතමි.

“පුණ්ණය, ඉදින් සුභාපරන්තයෝ තා මරන් නම් කුමක් සිතන්නෙහි ද?”

“ස්වාමීනී, ශරීරයත්, ජීවිතයත් පිළිකල් කරන ඇතැම් බුද්ධ ශ්‍රාවකයෝ ශරීරය ගැනත්, ජීවිතය ගැනත් කළකිරී තමන් මරවා ගැනීමට මිනිසුන් සොයති. නො සොයා ම මම මිනීමරුවන් ලදිමි” යි සිතමි.

ඉක්බිති බුදුරජාණන් වහන්සේ වදරන සේක් “පුණ්ණය, ඉතා හොඳය. එබඳු හික්මීමක් ඇත්තා වූ තට සුභාපරන්තයෙහි විසිය හැකි ය. එයට කල් දනුව' යි වදළ සේක.

පුණ්ණ තෙරුන් වහන්සේ එහි ගොස් උපාසකයන් පන්සියයක් ද, උපාසිකාවන් පන්සියයක් ද ඇති කොට තමන් වහන්සේ ද සවි කෙලෙසුන් නසා රහත්ව පිරිනිවන් පා වදළ සේක.

ඉවසිය හැකි වනු සඳහා භාවිත කළ යුතු ගාථා

“කොධං වධිත්චාන කදචි සොචති
මක්ඛප්පහානං ඉසයො වණ්ණයන්ති,
සබ්බේසං වුත්තං ඵරුසං ඛමෙථ
එතං ඛන්තිං උත්තම මාහු සන්තෝ”

තේරුම:

ක්‍රෝධය නසා කිසි කලෙක ශෝක නො කෙරේ. මක්බි නම් වූ කළඟුණ අමතක කරන ස්වභාවය දුරු කිරීම සාමීහු වර්ණනා කෙරෙති. සම - උසස් - පහත් සැම දෙනා ම කියන පරොස් බස් ඉවසවි. ඒ ක්ෂාන්තිය උතුමැයි සත්පුරුෂයෝ කියති.

“හයා හ සෙට්ටස්ස වචො කමෙඵ
සාරම්භ හෙතු පන සාදියස්ස.
යො විධ භීනස්ස වචො බමෙඵ
එතං බන්තිං උත්තම මාහු සනො”

තේරුම:

බිය නිසා ශ්‍රේෂ්ඨයා ගේ වචනය ඉවසන්නේ ය. එකට එක කිරීම නිසා සමානයාගේ වචනය ඉවසන්නේ ය. මේ ලෝකයෙහි යමෙක් භීනයා ගේ වචනය ඉවසා ද එය උතුම් ඉවසීමය යි සත්පුරුෂයෝ කීහ.

“අක්කොසං වධ බන්ධඤ්ච අදුට්ඨො යො තිතික්ඛති
බන්තිබලං බලාණිකං තමහං බුමි බ්‍රාහ්මණං”

තේරුම:

යමෙක් බැණුම් හා වධබන්ධන, කෝප නො වී ඉවසා ද, ක්ෂාන්ති බලය ඇති බල ඇණියක් ඇති ඒ තැනැත්තා මම පවි දුරු කළ කෙනෙකැයි කියමි.

“සද්තථපරමා අත්ථා කන්තා භියෙයා න විජ්ජති.
යො හවෙ බලවා සන්තො දුබ්බලස්ස තිතික්ඛති,
තමාහු පරමං බන්තිං නිව්චං බමති දුබ්බලො”

තේරුම:

අර්ථයන්ගෙන් ආත්මාර්ථය ප්‍රධානය, අර්ථයන් අතුරෙන් ක්ෂාන්තියට උතුම් අර්ථයක් නැත. යමෙක් බලවත්ව සිට දුර්වලයා ගේ අපරාධ ඉවසා ද, එය උත්තම ක්ෂාන්තිය ය. දුර්වලයා නිතර ම ඉවසයි.

“තස්සේ ච තෙන පාපියෝ යො කුද්ධං පටිකුජ්ඣති,
කුද්ධං අප්පටි කුජ්ඣන්තො සංගාමාං ජේති දුජ්ජයං”

තේරුම:

යමෙක් කිපුණු තැනැත්තාට කිපේ ද, එයින් ඔහුට ම පාපයක් වේ. කිපුණහුට නො කිපෙන තැනැත්තේ දිනීමට දුෂ්කර යුද්ධයෙන් දිනයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අතීත චරිත මෙතෙහි කිරීමෙන් ද ක්ෂාන්තිය ඇති කර ගත හැකි ය.

සීලවරාජ චරිතය

මහ බෝසතාණන් වහන්සේ සීලවරාජ කාලයේ දී තමන්ගේ දේවිය දුෂණය කළ ඇමතියා විසින් පොළඹ වන ලදුව තුන්සිය යොදුන් රාජ්‍යය පැහැර ගැනීමට ආ රජු වැළැක්වීමට, තමන්ගේ ඇමතියන්ට ආයුධයකට අත තබන්නට වත් නුදුන්න. සතුරු රජු විසින් ඇමතියන් දහස් දෙනා ද සමඟ අමු සොහොනෙහි ගෙල දක්වා පණ පිටින් වළලනු ලැබූ කල්හි ද අල්පමාත්‍රයකදු කෝප නො වී, රාත්‍රී කාලයේ සිවලුන් විසින් බිම කැණීමේ උපකාරයෙන් වළෙන් නැගී, ඇමතියන් දහස ද බේරා ගෙන දේවනානුභාවයෙන් රාත්‍රීයේ ම රජ වාසලට පැමිණි කල තමන් වහන්සේගේ සිරි යහන්හි නිද සිටි දුෂ්ට රජු දැකූ, කිසිදු නපුරක් නො කොට සතුරු රජා තමන් වහන්සේගේ මිතුරකු කර ගත්හ.

ක්ෂාන්තිවාදී වර්තය

මහ බෝසතාණන් වහන්සේ ක්ෂාන්තිවාදී තාපස කාලයේ දී කලාබු රජු විසින් බෝසතාණන් වහන්සේට පහර දෙ දහසක් කසයෙන් තළවා, අත් - පා- නාසා ද සිඳවන ලදහ. මහ බෝසතාණන් වහන්සේ කිපුණ හොත් මුළු රට ම විනාශ වනු ඇතැ යි බිය පත් වූ සෙනෙවි තුමා ලේ පිසදමා සෙමින් මහ බෝසතාණන් වහන්සේ හිඳුවා “නුඹ වහන්සේට මේ අපරාධය කළ රජුට මිස අනෙකකුට නො කිපෙනු මැනව”යි යාඥ කෙළේ ය. එලෙසින් මහ බෝසතාණන් වහන්සේ -

“යො මෙ හත්ථෙ ව පාදෙව කණ්ණ නාසඤ්ච ඡෙදයි
විරං ජීවතු සො රාජා නහි කුජ්ඣන්ති මාදිසා”යි

යම් රජෙක් මාගේ අත් - පා - කන් - නාසා සිඳ වී ද, ඒ රජ බොහෝ කල් ජීවත් වේවා, මා වැන්නෝ නො කිපෙති යි වදළහ. බෝසතාණන් වහන්සේට අපරාධ කළ දුෂ්ට රජ ද උයන් දෙරටුවේ දී ම ඒ පවින් පොළොවෙහි ගිලී අවිච්චි මහා නරකයෙහි උපත.

ඡද්දන්ත නාගරාජ වර්තය

මහ බෝසතාණන් වහන්සේ ඡද්දන්ත නම් ඇත්රජ වූ කාලයේ දී වළක් කැණ සැගවී සිට විෂ පෙවූ ඊයෙන් තමන් වහන්සේට විද්ද වූ පාපී පුරුෂයා හට මදකුඳු නො කිපී “යහළුව, නුඹ කිනම් ප්‍රයෝජනයක් පිණිස කාගේ උවමනාවකට මා විද්දෙහි ද?”යි ප්‍රිය වචනයෙන් අසා “කාගි රජු ගේ දේවියට ඔබ ගේ දළ වුවමනා වී මා එවන ලද්දේ කී කල්හි සවනක් රැසින් බබලන තමන් වහන්සේගේ උතුම් දළ දෙක ද වැද්දට පරිත්‍යාග කළ සේක.

මහා කපි ජාතකය

පෙර ගොවි කම් කරන එක් බමුණෙක් පලාගිය ගොනුන් සොයමින් වනයෙහි ඇවිදින්නේ මං මුළා වී සත් දිනක් නිරාහාරව සිට, එක් දිමුල් ගසක එල දෑක එයට නැග ගෙඩි කන්නේ සැට රියන් ප්‍රපාතයකට ඇද වැටිණ. එකල්හි මහ බෝසතාණන් වහන්සේ වදුරුව ඉපිද, ඒ වනයෙහි පලාඑල බුදිමින් ඇවිදිනාහු ප්‍රපාතයේ වැටීහුන් මිනිසා දෑක මහත් වූ කරුණාවෙන් ප්‍රපාතයට බැස වැටී සිටි මිනිසා කර තබා ගෙන ඉතා අමාරුවෙන් ගොඩ ගත්හ. වෙහෙසට පත් බෝසතාණන් වහන්සේ ඒ පාපී පුරුෂයා කෙරෙහි විශ්වාසය තබා ඔහුට තමන් වහන්සේ රැක ගන්නට ය කියා විඩා සංසිදුවා ගනු පිණිස මඳක් නින්දට වත්හ.

වළොං ගොඩ නැංවූ පච්චාර මිනිසා “මුවන් මෙන් වදුරා ද මිනිසුන් ගේ ආහාරයෙකි. මු මරා මස් කා මඟට ද මස් ගෙන යමි”යි සිතා මහ ගලක් ගෙන බෝසතාණන් වහන්සේගේ හිසට ගැසීය. ඒ අවස්ථාවේ මිනිසා බොහෝ දුබලව සිටි බැවින් පහර දැඩි නුවුයේ බෝසතාණන් ගේ දිවි රැකිණ. එහෙත් බරපතල ලෙස හිස තුවාලවී ලේ ගලන්නට විය. මහ බෝසතාණෝ පිබිද, තමන් විසින් ම වලෙන් ගොඩ නැංවූ මිනිසා තමාට පහර දුන් බව තේරුම් ගෙන වහා ගසකට නැඟ ඒ පාපී පුරුෂයා කෙරෙහි මදකුඳු නො කීපී -

“මා හෙ ත්වං අධිමමට්ඨ වෙදනං කටුකං චූසී
මා හෙව පාපකම්මන්තං එලං වෙඨංච තං වධී”යි

“පච්චාරය, තට මේ පවින් කටුක වේදනා නො වේවා, එලය හුණගස නසන්නාක් මෙන් තා කළ මේ පව තා නො නසාවා”යි ඒ පට්ටාට සුබ පතා, “පච්චාරය, තෝ බිමින් යව; මම ගස්වලින් යෙමින් තට පියසට යන්නට මඟ පෙන්වමි”යි කියා මහත් වූ වේදනාවෙන්

පෙළෙමින් කඳුළු වගුරුවමින් ගසින් ගසට යෙමින් මිනිහාට මග පෙන්වූහ. මිත්‍රදෝහි කම ඉහාත්මයේ ම විපාක දෙන මහ පවෙකි. ඒ පවින් දෝහි කම් කළ පුරුෂයාගේ ශරීරයෙහි සුව නො වන දරුණු කුෂ්ට රෝගයක් උපන. දෙඹු ගෙඩි පමණ, දෙහි ගෙඩි, දෙඩම් ගෙඩි පමණ ගෙඩි ඔහු ගේ සිරුරෙහි හට ගත. හේ සත් වසක් බොහෝ දුක් විඳ අන්තිමේ දී පොළොවෙහි ගිලී මිය ගොස් අවිච්චි මහා නරකයෙහි උපන.

ද්වේෂයේ ආදීනව මෙනෙහි කිරීම ද ක්ෂාන්තිය දියුණු කර ගත හැකි වීමට ඇති එක් උපායෙකි. ශිතෝෂ්ණාදිය නිසා කළ යුතු දෑ හැර නො දැමීමෙන් ද, පරාපරාධයන් ගැන නො කිපීමෙන් ද දැන ශීලාදිය සම්පූර්ණ කිරීම ක්ෂාන්ති පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්තිය ය.

ක්ෂාන්ති පාරමිතාවේ හේදත්‍රය

ධනයට හා අඹු දරු ආදීන්ට වන හානි ගැන නො බලා ශිතෝෂ්ණාදිය හා පරාපරාධ ඉවසීම ක්ෂාන්ති පාරමිතාව ය.

නෙත් දෙක රැක ගැනීමේ බලාපොරොත්තුව හැර වේදනා ඉවසමින් මහණ දම් පුරා රහත් වූ චක්ඛුපාල තෙරුන් වහන්සේ මෙන් අත් පා ආදී ශරීරාවයව පරිත්‍යාගයෙන් කරන ඉවසීම ක්ෂාන්ති උප පාරමිතාව ය.

ක්ෂාන්තිවාදී තාපසයන් වහන්සේ මෙන් ද, සීලව රජතුමා මෙන් ද, පොළඟා සැපීම ගණන් නො ගෙන බණ ඇසූ පිණිඬපාතික තෙරුන් වහන්සේ මෙන් ද ජීවිත පරිත්‍යාගයෙන් කරන ඉවසීම ක්ෂාන්ති පරමාර්ථ පාරමිතාව ය.

7. සත්‍ය පාරමිතාව

බෝධිත්‍රයෙන් එකකට පැමිණෙනු රිසියෙන් පවත්වන සත්‍යවාදී භාවය සත්‍ය පාරමිතාවය ය. “කරුණුපාය කොසල්ලපරිග්ගහිතං විරතී චේතනාදී හෙදං අවිසංවාදනං සච්චපාරමිතා”යි මහා බෝධිසත්ත්වයන්ගේ වශයෙන් සත්‍ය පාරමිතාව වරියා පිටක අටුවාවෙහි දක්වා තිබේ. “කරුණාවෙන් හා උපා දන්තා නුවණින් වැළඳ ගන්නා ලද, විරතී චේතනාදී ප්‍රභේද ඇති, අනුන් නො රැවටීම සත්‍ය පාරමිතාව’ යනු එහි තේරුම යි.

සත්‍යවාදීත්වය ශිලයේ ම එක් කොටසකි. එහෙත් එය සකල ගුණයන්ට ම ආධාර වන, මහා ගුණයක් උසස් ගුණයක්, වන බැවින් “සත්‍ය පාරමිතාවය” යි වෙන් වූ පාරමිතාවක් වශයෙන් ගණන් ගෙන තිබේ. අන් කොතෙක් ගුණ ඇතත් සත්‍යයෙහි නො පිහිටි තැනැත්තා ගුණවතකු වශයෙන් ගණන් ගනු නො ලැබේ. යමෙක් සත්‍යයෙහි පිහිටියේ නම්, පොරොන්දු කඩ නො කෙරේ නම්, ඒ තැනැත්තා කෙරෙහි ඒ සත්‍යයෙහි පිහිටීම නිසා ම තවත් බොහෝ ගුණ ඇති වේ.එ බැවින් සත්‍යය ගුණයන්ට බිමක් ද වෙයි. උසස් ගුණයක් ද වෙයි. මෙය මහ බෝසතුන් විසින් ඉතා උසස්කොට රැකි ගුණයෙකි.

මහ බෝසතාණන් වහන්සේ අතින් සමහර අවස්ථාවල දී ප්‍රාණසාතයත්, අදන්තාදනයත්, මිථ්‍යාවාරයත්, සුරාපානයත් සිදුවී ඇති නමුත් අනුන් ගේ අර්ථය නැසෙන පරිදි බොරු කීමක් කවදවත් සිදුවී නැති බව -“බෝධිසත්තස්ස හි එකච්චේසු ධානෙසු පාණාති පාතමිපි අදින්තාදනමිපි මිච්ඡාවාරොපි සුරාපානමිපි හොති යෙව. අත්ථ භඤ්ජක විසංවාදං පන පුරක්ඛන්වා මුසාවාදෙ නාම නාහොසී” යනුවෙන් භාරිත ජාතක අටුවාවේ දක්වා තිබේ.

වාග් දුශ්චරිතයෙන් වැළකීම් වශයෙන් සැම තන්හි ම සත්‍යය පාවිච්චි කිරීම ය, පොරොන්දු නො කඩ කිරීම ය, ආත්මාර්ථ පරාර්ථ සාධනය පිණිස සත්‍ය කීම ය යි සත්‍ය පාරමිතාව තුන් ආකාරයකින් තේරුම් ගත යුතු ය. අනුන් රැවටීමේ අදහසින් තොරව, ඉටු කිරීමේ අදහසින් ම පොරොන්දු වී පසුව යම් යම් අමාරු කම් නිසා ඇතැම්හු ඒ පොරොන්දු කඩ කරති. එසේ කරන්නවුන්ට පොරොන්දු වන අවස්ථාවේ දී රැවටීමේ අදහසක් නැතිව ඇත්ත වශයෙන් ම පොරොන්දු වූ බැවින් බොරු කීමේ පාපය නම් නො වේ. එසේ කරන තැනැත්තා බොරු නො කියන නමුත් සත්‍යයෙහි පිහිටියෙක් ද නො වේ.

සත්‍යය කීම මෙන් ම සත්‍යයෙහි පිහිටීම ද උසස් ගුණයෙකි. බෝධිසත්ත්ව ගුණයෙකි. එබැවින් සත්‍යයෙහි පිහිටීමත් සත්‍ය පාරමිතාවේ එක් කොටසක් වශයෙන් ගෙන තමා කෙරෙහි විද්‍යාමාන යම් කිසි ගුණයක් හෝ, වෙනත් උත්තමයකුගේ ගුණයක් හෝ කියා, ඒ සත්‍යානුභාවයෙන් මෙනම් දෙයක් සිදු වේවා යයි කීම “සත්‍ය ක්‍රියා” නම් වේ. පිරිත් කීමද සත්‍ය ක්‍රියාවෙකි. පිරිත් කීමෙහි දී බොහෝ සෙයින් සිදු වන්නේ රත්නත්‍රයේ ගුණවලින් සත්‍ය ක්‍රියා කිරීම ය. සත්‍ය පාරමිතාව දැක්වීම සඳහා දේශනය කර තිබෙන බෝධිසත්ත්ව චරිතවල බොහෝ සෙයින් ඇත්තේ උන්වහන්සේ ගේ ම යම් කිසි ගුණයක් කියා සත්‍ය ක්‍රියා කිරීම ය.

අනුන් ගේ ගුණයක් කියා කරන සත්‍යක්‍රියාවට වඩා තමන් විසින් පවත්වා ගෙන එන තමන්ගේ ගුණයක් කියා සත්‍ය ක්‍රියා කිරීම ඵලදයක බව නොයෙකුත් කථා වස්තු වලින් පෙනේ. සුළු කරුණ වුවද තමන්ගේ ගුණයෙන් කරන සත්‍ය ක්‍රියාවේ ඵලය එකෙණෙහි ම ලැබෙන බව මතු දැක්වෙන ජාතක කථාවෙන් දත හැකිය.

එක් කලෙක මහාබෝසතාණන් වහන්සේ අසූ කෙළක් ධනය ඇති බමුණු පවුලක ඉපද, තමන්ට හිමිව තුබූ සියලු ධනය දන් දී පැවිදි

වුභ. උන් වහන්සේගේ නාමය “දීපායන” තාපසයෝය. උන් වහන්සේ පසු කාලයේදී මණ්ඩව්‍ය නම් වූ යහළුවකු විසින් කරවා දෙන ලද පන්සලක විසූහ. දිනක් මණ්ඩව්‍ය හා ඔහුගේ භාය්‍යාව කුඩා දරුවකු ද ගෙන තාපසයන් වහන්සේ වෙත ගොස් කථා කරමින් සිටින අතර දරුවා තාපසයාණන් වහන්සේ ගේ සක්මන කෙළවර පන්දුවකින් ක්‍රීඩා කෙළේ ය. වරක් ඔහුගේ පන්දුව සර්පයකු වෙසෙන බිලයකට වැටීමෙන් සර්පයා කිපී සිටි වේලෙහි එය ගැනීමට ළමයා අත දැමීමේය. කිපී සිටි සර්පයා ඔහුගේ අත දෂ්ට කෙළේ ය. එයින් ඔහු එතැන ම සිහිසන් නැති වී වැටිණ.

මඳ වේලාවකින් එසේ වැටී සිටි දරුවා දෑක මා පිය දෙදෙන ඔහු ඔසවා ගෙන ගොස් තාපසයන් වහන්සේ ගේ පා මූල තබා “ස්වාමීනී, පැවිද්දෝ මන්ත්‍ර බෙහෙත් දන්නාහ. අපගේ මේ දරුවා සුවපත් කර දෙන සේක්වා’යි කීහ. එකල්හි බෝසතාණන් වහන්සේ “මම වෙදකම් කිරීමට මහණ වූවෙක් නො වෙමි. මම වෙදකම් නොදනිමි” යි කීහ. “එසේ නම් ස්වාමීනී, මේ පොඩි දරුවාට අනුකම්පා කොට සත්‍ය ක්‍රියාවක් වත් කරනු මැනවි”යි දරුවාගේ මාපියෝ කීහ. ඒ දරුවාගේ නම යඤ්ඤදත්ත ය. තාපසයන් වහන්සේ ඔහු කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් මෙසේ සත්‍ය ක්‍රියා කළහ.

“සත්තාහමෙවාහං පසන්නචින්තො
 පුඤ්ඤත්ථිකො අචරිං බ්‍රහ්මචරියං.
 අථාපරං යං චරිතං මම යිදං
 වස්සානි පඤ්ඤස සමාධිකානි:
 අකාමකෝ වාපි අහ: චරාමී
 එතෙන සච්චෙන සුවත්ථි හොතු
 හතං විසං ජීවතු යඤ්ඤදත්තො”

තේරුම:

මා පැවිදිව පහන් සිතින් පින් කැමැත්තෙන් මහණ කම කෙළේ සත් දිනක් පමණ ය. ඉන් පසු පනස් වසකට අධික කාලයක් මා මේ මහණකම කෙළේ නො කැමැත්තෙන් ය. ඒ සත්‍යානුභාවයෙන් යඤ්ඤදත්තට සුවච්චවා! විස නැසේවා!! යඤ්ඤදත්ත ජීවත් වේවා!!!

මහ බෝසතාණන් වහන්සේ මෙසේ සත්‍ය ක්‍රියා කළ සැටියේ ම දරුවාගේ සිරුරෙහි හිස පටන් පපුව දක්වා තිබූ විෂ පොළොවට බැස ගියේ ය. දරුවා ඇස හැර බලා ‘අම්මේ’යි කියා හැරී නැවතත් නිද ගත්තේය. “මට කළ හැකි හරිය මම කෙළෙමි. ඔබට ද කළ හැකි දෙයක් කරනු මැනව’ යි බෝසතාණන් වහන්සේ දරුවාගේ පියාට කීහ. හෙතෙමේ ද මමත් සත්‍ය ක්‍රියා කරමි යි දරුවා ගේ ළය මත අත තබා මෙසේ සත්‍යක්‍රියා කෙළේ ය.

“යස්මා දනං නාහිනන්දිං කදවි
දිස්වානාහං අතිථිං වාසකාලෙ,
න වා පි මේ අප්පියතං අවෙදුං
බහුස්සුතා සමණා බ්‍රාහ්මණාව
අකාමකො වා හි අහං දදමි
එතෙන සච්චෙන සුවත්ථි හොතු
හතං විසං ජීවතු යඤ්ඤදත්තො”

තේරුම:

ආගන්තුකයන් මා ගේ ගෙට පැමිණි කල්හි ඔවුන්ට දන් දීමට කැමැත්තක් මට කවදවත් ඇති නො විය. නො කැමැත්තෙන් ම මම දන් දෙමි ය: එහෙත් ඒ බව උගත්ගුමණ බ්‍රාහ්මණයන්ට පවා නො දැනුණේ ය. ඒ සත්‍යානුභාවයෙන් යඤ්ඤදත්තට සැප වේවා! විස නැසේවා!! යඤ්ඤදත්ත ජීවත් වේවා!!!

ඒ සත්‍යක්‍රියාවේ බලයෙන් තුනටියෙන් උඩ තිබූ විෂ බැස ගියේය. දරුවා හිඳ ගත්තේය. එහෙත් නැගිටීමට නොහැකි විය. එකල්හි ප්‍රිය භාර්යාවට "සොඳුර, මම මට කළ හැකි දෙය කෙළෙමි. නුඹද සත්‍යක්‍රියා කොට පුතාට නැගිට යන්නට සලස්සන්න' යි කීය. එකල්හි භාය්‍යාව, "මගේ ද එක් සත්‍යයක් ඇත්තේය. එය ඔබ ඉදිරියේ කිව නො හැකිය'යි කීය. සොඳුර, කුමක් කිවත් වරද නැත. කොයි ලෙසකින් හෝ මේ දරුවා සුවපත් කරන්න ය'යි සැමියා කීය. එකල්හි භාර්යාව මෙසේ සත්‍යක්‍රියා කළාය.

"ආසිවිසො තාත පහුත තෙජො
 යොතං අඩංසි බිලසා උදිච්ච
 තස්මිං ච මේ අප්පියතාය අජ්ජ
 පිතරී ච තෙ නත්ථි කොචි විසෙසො ,
 එතෙන සච්චෙන සුවත්ථි හොතු
 හතං විසං ජීවතු යඤ්ඤදත්තො"

තේරුම:

දරුව, උග්‍ර විෂ ඇත්තා වූ යම් සර්පයෙක් බිලයෙන් නැගී නුඹ දෂ්ට කෙළේ ද, ඒ සර්පයා කෙරෙහි හා නුඹ ගේ පියා කෙරෙහිත් මාගේ අප්‍රියතාවෙහි වෙනසක් නැත. ඒ දෙදෙනාම වෙනසක් නැතිව මට අප්‍රිය ය. එහෙත් ඒ බව අද මේ වන තුරු මම කිසිවෙකුට නො දැන්වූයෙමි. ඒ සත්‍යානුභාවයෙන් නුඹට සැපවේවා! විස නැසේවා!! යඤ්ඤදත්ත ජීවත් වේවා!!!

මෙසේ සත්‍යක්‍රියා කළ කල්හි යඤ්ඤදත්තගේ ශරීරයේ විෂ සම්පූර්ණයෙන්ම බැස ගියේය. හේ නැවත ද සෙල්ලම් කිරීමට පටන් ගත්තේය. (මේ කණ්හදීපායන ජාතකයෙන් කොටසකි.)

සත්‍ය පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය

සත්‍ය පාරමිතාව පිරිය හැකි වීමට මුසාවාදයේ ආදීනවය මෙතෙහි කළ යුතු ය. සත්‍යයෙහි පිහටීමේ අනුසස් මෙතෙහි කළ යුතුය. සත්‍යවාදීන්ගේ හා සත්‍ය බලයෙන් ආත්මාර්ථය හා ලෝකාර්ථය සිදු කළ පුද්ගලයන්ගේ වර්ත මෙතෙහි කළ යුතු ය.

මුසාවාදයේ ආදීනව

බොරු කීම නිවයන්ගේ ක්‍රියාවකි. උත්තමයෝ ජීවිතය නිසාවත් බොරු නො කියති. බොරු කියන්නෝ බොරු කාරයෝ යයි ලෝකයා පිළිකුල් කරති. බොරු කියන්නා ගේ ඇත්ත වුව ද සෙස්සෝ ඇත්තක් හැටියට නො පිළිගනිති. බොරු කියන්නාට විශ්වාසයෙහි පිහිටීමෙන් ලැබිය යුතු උපකාරයක් අනුන් ගෙන් නො ලැබිය හැකිය. පරලොව ගැන අපේක්ෂාවක් නැති බොරු කියන තැනැත්තාට නො කළ හැකි පාපයක් නැති බව:

“එකං ධම්මං අතීතස්ස මුසාවාදස්ස ජන්තූනො
විතිණ්ණ පරලෝකස්ස නත්ථි පාපං අකාරියං”

යනුවෙන් ප්‍රකාශිතය.

බොරු කියන්නෝ ඒ පවින් මරණින් මතු අපායෙහි ඉපදෙති. අපායෙන් මිදී නැවත මිනිස් ලොව උපන් කල්හි ද ඉතිරිව ඇති ඒ පව නිසා එක බොරුවකට සිය ගණන් ජාතිවල දී නො කළ වරදවලට හසුවී දඬුවම් ලබති. නින්දා ලබති. මෝඩයෝ වෙති. දීනයෝ වෙති. ගොළු වෙති. ගොත ගසන්නෝ වෙති. අමිහිරි කටහඬ ඇත්තෝ වෙති. කට ගඳ ඇතියෝ වෙති. නො මනා කැන දන් ඇත්තෝ වෙති. මුඛ රෝග බහුලයෝ වෙති. දරු මුණුබුරෝ ද ඔවුන් ගේ කීම නො සලකති.

ඔවුනට දරුවෝ නොලැබෙති. ලබන්නාහු ද ගැහැනු දරුවෝ වෙති. ඒ දරුවෝ ද ඔවුනට අකීකරු වෙති.

බොරැකීම හා පැවිද්ද

බොරැ කීම පැවිද්දන්ට ඉතා අයෝග්‍ය පාපයෙකි. පැවිද්දන් විශේෂයෙන් ම සත්‍යවාදී විය යුතුය. බොරැකීමට ලජ්ජා නො වන පැවිද්දගේ මහණකම ගැන අම්බලට්ඨික රාහුලෝවාද සූත්‍රයෙහි දැක්වෙන සැටි මෙසේය:

“අඵ බො භගවා පරිත්තං උදකාවසෙසං උදකාධානෙ ධපෙත්වා ආයස්මත්තං රාහුලං ආමන්තෙසි; පස්සසි නො ත්වං රාහුල, ඉමං පරිත්තං උදකාවසෙසං උදකාධානෙ ධපිතන්ති? එවං භන්තෙ, එවං පරිත්තං බො රාහුල, කෙසං සාමඤ්ඤං යෙසං නත්ථී සම්පජාන මුසාවාදෙ ලජ්ජාති.”

“අඵ බො භගවා තං පරිත්තං උදකාවසෙසං ඡඩ්ඛෙත්වා ආයස්මත්තං රාහුලං ආමන්තෙසි; පස්සසි නො ත්වං ඡඩ්ඛිතං කො රාහුල තෙසං, සාමඤ්ඤං යෙසං නත්ථී සම්පජාන මුසාවාදෙ ලජ්ජාති.”

“අඵ බො භගවා තං උදකාධානං නික්කුජ්ජන්වා, ආයස්මත්තං රාහුලං ආමන්තෙසි; පස්සසි නො ත්වං රාහුල, ඉමං උදකාධානං නික්කුජ්ජන්ති? එවංභන්තෙ. එවං නික්කුජ්ජිතං බො රාහුල, තෙසං සාමඤ්ඤං යෙසං නත්ථී සම්පජාන මුසාවාදෙ ලජ්ජාති.”

“අඵ බො භගවා තං උදකාධානං උක්කුජ්ජන්වා, ආයස්මත්තං රාහුලං ආමන්තෙසි; පස්සසි නො ත්වං රාහුල, ඉමං උදකාධානං රිත්තං තුවුඡන්ති? එවං භන්තෙ. එවං රිත්තං තුවුඡං බො රාහුල, තෙසං සාමඤ්ඤං යෙසං නත්ථී සම්පජාන මුසාවාදෙ ලජ්ජාති.”

දිනක් බුදුරජාණන් වහන්සේ පා සෝද දිය බඳුනෙහි වතුර ඇබිත්තක් ඉතිරි කොට රාහුල සාමණේරයන් අමතා “රාහුලය, මේ දිය බඳුනෙහි ඉතිරි වී ඇති වතුර ඇබිත්ත දක්නෙහි දැයි වදරා, “එසේ ය” යි සැල කළ කල්හි “රාහුලය, බොරු කීමට ලැජ්ජා නැති තැනැත්තාට ඇති මහණකම මෙසේ ම ඇබිත්තකැ’යි වදළ සේක.

ඉක්බිති තථාගතයන් වහන්සේ ඒ වතුර ඇබිත්ත ද විසි කොට රාහුල සාමණේරයන්ට දක්වා “රාහුලය බොරු කීමට ලැජ්ජා නැති තැනැත්තා ගේ මහණකම මෙසේ විසි කරන ලද්දකැ’ යි වදළ සේක.

ඉක්බිති තථාගතයන් වහන්සේ දිය බඳුන මුනින් නවා දක්වා “රාහුලය බොරු කීමට ලැජ්ජා නො වන්නාහු ගේ මහණකම මෙසේම මුනින් නැමුණේය” යි වදළ සේක.

ඉක්බිති ඒ බඳුන මුව උඩට සිටින සේ තබා රාහුල සාමණේරයන්ට දක්වා “රාහුලය, බොරු කීමට ලැජ්ජා නැති තැනැත්තා ගේ මහණකම මේ බඳුන සේ ම සිස්ස”යි වදළ සේක. මේ ඉහත දැක්වූ සූත්‍ර පාඨයේ අදහස ය.

සත්‍යයේ අනුසස්

“යෙ කෙච්ච මෙ අත්ථී රසා පතච්ඡා
සච්චං තෙසං සාධුතරං රසානං
සච්චෙ ධීතා සමණා බ්‍රාහ්මණා ච
තරන්ති ජාති මරණස්ස පාරං”

“පොළොවෙහි යම් පමණ රස ඇත්තේ ද, ඒ රසයන්ගෙන් සත්‍යය හොඳම රසය වේ. සත්‍යයෙහි පිහිටියා වූ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ ජාති මරණයන්ගේ පරතරට යෙති ය” යනු එහි තේරුම යි. මෙලොව

ම සත්‍යයෙහි පිහිටි තැනැත්තා කීර්තිය ඇතියෙක් වේ. ලෝකයා ගරු කරන්නෙක් වේ. විශ්වාසය තබන්නෙක් වේ. සත්‍යයේ බලයෙන් ආත්මාර්ථ පරාර්ථ දෙක ම සිදු කිරීමට සමත්තෙක් වේ. මෙසේ සත්‍යයෙහි ඇති බොහෝ අනුසස් මෙනෙහි කළ යුතු ය.

සත්‍යයෙහි පිහිටි උතුමන් ගේ වර්ත අධිමුත්ත සාමණේරයන් වහන්සේ

අධිමුත්ත සාමණේරයෝ සංකිච්ච තෙරුන් වහන්සේගේ ගෝල නමකි. දිනක් සංකිච්ච තෙරුන් වහන්සේ සාමණේරයන් අමතා “සාමණේරය, දැන් තෙපි වැඩිවිය පැමිණ සිටින්නාහු ය. උපසම්පද කරවීමට මාපියන් වෙත ගොස් වයස විවාරා එව’යි කීහ. සාමණේරයෝ පා සිවුරු ගෙන මාපියන්ගේ ගමට යන්නාහු අතර මඟ පිහිටි සොරුන් වෙසෙන මහ වනයෙන් මොබ නැඟණියන් ගේ ගෙයි දන් වළඳ තමන් වහන්සේගේ වයස විවාළහ. නැඟණියෝ, එය තමන් නො දන්නා බවත්, “මෑණියන් දන්නා බවත් කියා “මෑණියන් වෙත ගොස් අසනු මැනව”යි කීහ.

සාමණේරයෝ මෑණියන් වෙත යන්නාහු සොරුන් වෙසෙන වනයට ඇතුළු වූහ. සොරුන් ගේ දූතයෙක් උන්වහන්සේ දූක පැවිද්දකු වනයෙහි එන බව සොරුන්ට දැන්වීය. සොරු මඟ රැක සිට සාමණේරයන් අල්ලා ගත්හ. ඒ සොරුන්ගෙන් ඇතැමෙක් සාමණේරයන් මරා දමන්නටත්, ඇතැමෙක් මුද්‍ර හරින්නටත් කථා කළහ. ඔවුන් ගේ කථා ඇසූ සාමණේරයෝ මම තවම මහන දම් පුරා අවසන් නොකළෙමි. මොවුන් විසින් මා මරා දමුව හොත් මේ අත්බැවිහි මට රහත්වන්නට නො ලැබෙන්නේ ය. මොවුන් හා කථා කොට මාගේ

ජීවිතය රැක ගත යුතු යි සිතා සොර දෙටුවා අමතා ඇවැත්නි, මම ඔබට උපමාවක් කියන්නෙමි.

“පෙර මහ වනයක මිනිසෙක් උගුලක් අටවා සාවකු මැරීය. සාවා මැරී සිටිනු දුටු මෘග පක්ෂීහු සැම දෙන ම මෙහි නපුරක් ඇත්තේ යයි එක් රැයකදී ම එම වනය හැර ගියෝය. එසේ ම කිසි ධනයක් නැති ශ්‍රමණයකු මෙම වනයෙහි දී මැරුවහොත් පැවිද්දකුටවත් බේරී යන්නට නොලැබෙන මෙම වනයට මින් පසු කිසිවෙක් නො එන්නාහ. ඉන්පසු ඔබට මගීන්ගෙන් ධනය පැහැර ගන්නට නො ලැබෙන්නේ ය යි” කීහ. එකල්හි සොර දෙටුවා මේ සාමණේරයන් කියන දෙය සැබෑ ය. මුත් වහන්සේ මැරුවහොත් මින් පසු මෙ මග මිනිස්සු නො එන්නාහ. අපට මින්පසු ධනය නො ලැබී යන්නේය යි වනයෙහි සොරු ඇති බව මග යන එන කිසිවකුට නොකියන ලෙස පොරොන්දු කරවා ගෙන සාමණේරයන් මුද හැරියේ ය.

ඉදිරියට යන්නා වූ සාමණේරයන්ට තමන් ගේ මා පිය දෙදෙනා හා සහෝදරයා ද, සහෝදරී ද ඒ මග එනු හමු වූහ. සත්‍යයෙහි පිහිටි සාමණේරයෝ වනයෙහි සොරු ඇති බව ඔවුනට ද නො කීහ. තමන් ගේ මා පියන් රැක ගැනීමට ද පොරොන්දු කඩ නො කළහ. සාමණේරයන්ගේ නෑ පිරිස සොරුන් විසින් අල්ලා ගන්නා ලදහ. සොරුන් ඔවුනට පීඩා කරන කල්හි සාමණේරයන් ගේ මෑණියෝ “මේ අන්තරාය දූන දූන ද අධිමුත්තයෝ අපට නො කීහ යි කියමින් ළයෙහි අත් ගසමින් හඬන්නට පටන් ගත්හ. අධිමුත්තයන් ගැන කියමින් හඬනු අසා සොර දෙටුවා ඇගෙන් තොරතුරු විමසූ කල්හි “මම අධිමුත්ත සාමණේරයන් ගේ මවය. මේ පියාය. මේ සහෝදරිය හා සහෝදරයා ය. අධිමුත්ත කළේ මහ අපරාධයෙක. මේ මේ අන්තරාය දූන දූන ම අධිමුත්තයෝ අපට නො කීහ” යි කීහ.

එකල්හි සොර දෙටුවා “මෙය ධර්මයෙන් ජීවත් වන ආයතීයන් ගේ සැටිය. අධිමුත්ත සත්‍ය වාදියෙක, සත්‍යයෙහි පිහිටියෙක, පොරොන්දු කඩ නො කරන්නෙක, ඒ නිසා නුඹලා ගේ ඒම උන්වහන්සේ විසින් වළක්වා නැත. අධිමුත්තයන් වහන්සේ ගේ සත්‍ය වාදීත්වය නිසා නුඹලා ද මුදහරන්නෙමි” යි ඔවුන් හැම දෙන ම මුදහැර, ඒ කාරණයෙන් පැහැදුණා වූ සොරු සියලු දෙනා ම සාමණේරයන් වහන්සේ යටතේ පැවිදි වූහ. සාමණේරයෝ සොරුන් පන්සියය ද ගෙන තමන් ගේ ආවායතීවරයන් වහන්සේ වෙත ගොස්, තමන් පළමුවෙන් උපසම්පදව ලබා සොරු පන්සිය ය තමන් වහන්සේ ගේ අතවැසියන් ලෙස පසුව උපසම්පද කරවූහ. ඒ හැම දෙනා ම අධිමුත්තයන් වහන්සේ ගේ අවවාදයෙහි පිහිටා මහණ දම් පුරා රහත්ව තිවන් දුටහ.

හාරිත තාපස වර්තය

එක් කලෙක බෝසතාණන් වහන්සේ අසු කෙළක් ධනය ඇති බමුණු පවුලක ඉපද සිප්සතර උගෙන වැඩිවිය පැමිණ මාපියන් ඇවෑමෙන් තමන්ට හිමි වූ ධනස්කන්ධය දන් දී හිමාලයට වැද, පැවිදිව භාවනා කොට සතියක් තුළදී පඤ්චාහිඤ උපදවා වන මුල් ඵලාභාරයෙන් යැපෙමින් එහි ම බොහෝ කලක් වැස, ලුණු ඇඹුල් සේවනය කරනු පිණිස එහි සිට ක්‍රමයෙන් බරණැස බලා අවුත් රාත්‍රියෙහි රජ උයනේ වැස, පසු දින බරණැස් නුවර පිඬු සිඟා වඩනාහු රජ මැදුර සමීපයට පැමිණියහ.

රජතුමා තාපසයන් දක පැහැදී රජ මැදුරට වැඩමවා සේසත් ඔසවන ලද රාජාසනයෙහි වඩා හිඳවා අග්‍ර රස හෝපනයන් වළඳවා, අනුමෙවෙනි බණ අසා වඩාත් පැහැදී “කොහි වඩනා සේක්ද” යි අසා “වස් විසීමට තැනක් බලා ඇවිදීමුය” යි තාපසයන් වහන්සේ වදළ කල්හි, සිය උයන්හි පන්සලක් කරවා බෝසතාණන් වහන්සේ එහි වස්වා

උපස්ථානය උයන්පල්ලාට පැවරීය. බෝසතාණන් වහන්සේ දිනපතා රජ ගෙදරින් දන් වළඳමින් රජතුමාට අර්ථයෙන් ධර්මයෙන් අනුශාසනය කෙරෙමින් විසූහ.

දෙළොස් වසරක් ගත විය. දිනක් රජතුමා කිපුණා වූ පසල් දනවුවක් සන්සිඳවන්නට යන්නට සැරසී තාපසයන් වහන්සේ ගැන අප්‍රමාද විය යුතු බව සිය දේවියට කියා තාපසයන් වහන්සේට උපස්ථානය දේවියට පවරා ගියේය. එතැන් පටන් දේවිය බෝසතාණන් වහන්සේට සියතින්ම උපස්ථාන කරන්නීය. දිනක් දේවිය තාපසයන් වහන්සේ වැළඳවීමට බොජුන් පිළියෙළකර තබා බෝසතාණන් වහන්සේ පසුවන බැවින් මටසිළුට සළුවක් හැඳ කවුළුව හැර තබවා ශරීරයට සුළං වදිනු පිණිස කුඩා ඇඳක වැතිර හුන්නාය.

බෝසතාණන් වහන්සේ කාලය පැමිණි කල්හි හැඳ පොරවා පාත්‍රය ගෙන අහසින් සිව්මැදුරු කවුළුව වෙත පැමිණියහ. දේවිය බෝසතාණන් වහන්සේගේ වැහැරී සිවුරු හඬ අසා වහා නැගීටින්නී, හැඳි සළු ගිලීහි වැටිණ. දේවියගේ ශරීරය වූ විසභාගාරම්මණය බෝසතාණන්ගේ නෙතට හමුවත් ම, කිපුණු සර්පයකු සේ රාගය නැග අවුත් බෝසතාණන් ධ්‍යානයෙන් තොර කෙළේය. එකෙණෙහි තමන් පැවිද්දකු බව වත් සිතා ගැනීමට අපොහොසත් වූ බෝසතාණෝ වහා ගොස් දේවිය ගේ අත ගත්හ. එහි සිටියෝ එකෙණෙහි දෙදෙනා තිරයකින් මුවා කළහ.

බෝසතාණෝ දේවිය නිසා සිල් බිඳගෙන වළඳ අහසින් යා නො හැකිව පයින් ම උයනට ගොස් ඉන් පසු දිනපතා ම රජ මැදුරට එමින් දේවිය හා එසේ හැසිරෙන්නට පටන් ගත්හ. මේ ප්‍රවෘත්තිය මුළු නුවර පැතිර ගියේ ය. ඇමතියෝ ඒ බව රජුට දන්වා යැවූහ. බෝසතාණන්ගේ ගුණ ගැන විශ්වාසය තැබූ රජතුමා ඇමතියන්ගේ හසුන් නො පිළිගත්තේය. එතුමා ප්‍රත්‍යන්තය සන්සිඳවා ආපසු ඇවිත් නගර

ප්‍රදක්මිණා කොට දේවිය වෙත ගොස් ඇයගෙන් ද ඒ කාරණය විචාළේය. දේවිය ද එය සැබෑ බව කීවාය. රජතුමා එපමණින් ද කාරණය නො පිළිගෙන උයනට ගොස් තාපසයන් වැද එකත් පසෙක හිඳ “ඔබ කාම සේවනයට පටන් ගෙන තිබේය යන ආරංචිය සැබෑ දැ”යි විචාළේය.

එකල්හි තාපසයෝ සිතන්නාහු “මම එබන්දක් නො කෙළෙමි” යි කියුවහොත් මේ රජ ඒකාන්තයෙන් එය පිළිගන්නේය. මේ ලෝකයෙහි සත්‍ය වැනි අන් පිහිටක් නැත්තේ ය. සත්‍යයෙන් බැහැර වුවන්ට බෝ මූල හිඳ සම්බෝධියට නොපැමිණිය හැකිය. කුමක් සිදුවුවත් මා විසින් සත්‍ය ම කිව යුතුය’ යි.

“එව මෙතං මහාරාජ යථා තෙ වචනං සුතං
කුමමග්ගං පටිපන්නොස්මි මොහනෙයොසු මුවිජ්ජනො”

“මහරජ, ඔබ අප ගැන අසන ලද්ද එසේ ම ය. මම නො මග ගියෙමි, මුළු කරවන කාමයන් නිසා මුළු වුයෙමි” යි කීහ.

එකල්හි රජතුමා “ස්වාමීනි, ලෙඩට බෙහෙත් ඇත්තේ ය, පිපාසාවට පැන් ඇත්තේ ය, සාගින්නට බත් ඇත්තේ ය. එමෙන් කෙලෙස් සන්සිඳවීමට නුවණ ඇත්තේ ය. රාගය සන්සිඳවා ගන්නට නුපුළුවන් කල්හි ඔබ වහන්සේගේ තියුණු නුවණින් ඇති ඵලය කවරේදැ”යි කීහ. එකල්හි තාපසයෝ -

“වත්තාරො මෙ මහාරාජ
ලොකෙ අතිබලා භුසා
රාගො දෙසො මදෙ මොහො
යත්ථ පඤ්ඤා න ගාධතී”

යනුවෙන් “මහරජ, රාගය, ද්වේෂය, මදය, මෝහය යන මේවා ලෝකයෙහි මහා බලයෝ ය. ඒවා නැඟී සිටි කල්හි ඒ පුද්ගලයා කෙරෙහි ප්‍රඥාව නො පිහිටන්නේ ය”යි කීහ. රජතුමා තවත් කරුණු කී කල්හි තාපසයන් වහන්සේට නියම සිහිය ලැබී රජුගෙන් මඳකට අවසර ගෙන පන්සලට වැඩ නැවතත් වහා නැඟී වී ගිය ධ්‍යානය උපදවා ගෙන අහසෙහි වැඩ හිඳ රජුට දහම් දෙසා, “මහරජ, මම අස්ථානයෙහි වාසය කිරීම නිසා මහා ජනයා මැද නින්දවට පත් වූයෙමි. මම නැවත ස්ත්‍රී ගන්ධය නැති වනයට යෙමි”යි රජතුමා හඬදී ම හිමවතට ගොස් ධ්‍යාන සුවයෙන් කල් යවා බඹලොව උපන්න.

මත්ස්‍යරාජ වර්තය

අතීතයෙහි කොසොල් රට සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ පොකුණ පිහිටි තැන මහ විලක් විය. එහි බොහෝ මත්ස්‍යයෝ විසුහ. බෝසතාණන් වහන්සේ ද මත්ස්‍ය යෝනියෙහි ඉපිද ඒ විලෙහි මසුන්ට රජව විසුහ. එසමයෙහි මහ නියඟයක් විය. බොහෝ වැව් පොකුණු ඇල දෙලවල දිය සිඳී ගියේය. ගොවිතැන් පාලු විය. බෝසතාණන් වාසය කරන විල ද සිඳිණ. මත්ස්‍යයෝ මඩ යට සැඟවුණෝ ය. බොහෝ උකුස්සෝ ද, කපුටෝ ද, මඩ පිට හිඳ මඩේ සැඟවී දුබලව වෙසෙන මසුන් ඇද ඇද කන්නට වුහ. මසුන්ට මහා විනාශයක් විය.

බෝසතාණන් වහන්සේ තමන් ගේ පිරිසට වන මහා විනාශය දැක කරුණාවෙන් තෙත් වූ ළය ඇත්තාහු “මේ මසුන් ගේ ශෝකය සන්සිඳවන්නට මා හැර අනිකෙක් නැත. කිනම් උපායකින් මොවුන් ගේ දුක සන්සිඳවන්නෙමි ද”යි සිතන්නාහු. “පෙර බෝසතුන් විසින් පුරුදු කරන ලද්ද වූ ද, මා කෙරෙහි ඇත්තා වූ ද සත්‍ය ධර්මයේ බලයෙන් සත්‍යක්‍රියා කොට මහවැසි වස්වා, මාගේ නෑ පිරිසට ජීවිත දනය දිය හැකිය; ආහාරයෙන් ජීවත් වන ලෝකයාට මනෝපකාරයක් ද කළ හැකිය”යි සිතා .

“යතෝ සරාමි අත්තානං යතො පත්තොස්මි විඤ්ඤානං
 නාහිජානාමි සංවිච්ච ඵකපාණමිපි හිංසිතං:
 එතෙන සච්චවජ්ජේන පජ්ජන්තො අභිවස්සතු :
 අභිත්ථනය පජ්ජන්ත නිධිං කාකස්ස නාසය,
 කාකං සොකාය රත්ඨෙහි මච්ඡෙ සොකා පමොචය”යි

සත්‍යක්‍රියා කළ සේක. එකෙණෙහි අහස් කුස පුරා මහ වැසි ඇති වී, අහස ගොරවමින් විදුලි කොටමින් කොසොල් රට පුරා මහා වැසි වැස්සේ ය. සැණෙකින් විල දියෙන් පිරී ගියේය. එද බෝසතාණන් වහන්සේ තිරිසන් අත් බැවිහි සිට ගෙන කළ ඒ සත්‍යක්‍රියාවේ බලය අදත් පවත්නේ ය. එබැවින් චරියා පිටකයෙහි ගාථාවලින් දැක්වෙන මේ පුවත අදත් වැසි වස්වන පිරිතක් සැටියට භාවිත කරති.

මත්ස්‍යරාජ පිරිත

පුතාං පරං යද් හොමි මච්ඡරාජා මහාසරෙ,
 උණ්භෙ සුරිය සන්තාපෙ සරෙ උදකං බියථ

තතො කාකා ච ශිජ්ඣා ච බකා කුලල සෙනකා,
 හක්ඛයන්ති දිවා රත්තිං මච්ඡෙ උපනිසීදිය.

එවං චින්තෙස’හං තත්ථ සහ ඤාතීහි පීලිතො,
 කෙන නුබො උපායෙන ඤාති දුක්ඛා පමොචයෙ.

චින්තයින්වාන ධම්මත්ථං සච්චං අද්දස පස්සයං,
 සච්චෙ ධන්වා පමොචෙසිං ඤාතීනං තං අතික්ඛයං

අනුස්සරින්වා සද්ධම්මං පරමත්ථං විචින්තයං,
 අකාසිං සච්ච කිරියං යං ලොකෙ ධුව සස්සතං

යතො සරාමි අත්තානං යතො පත්තො'ස්මි විඤ්ඤානං,
නාහිජානාමි සඤ්චිච්ච එක පාණම්පි හිංසිතං,
එතෙන සච්චවජ්ජේන පජ්ජන්තො අභිවස්සතු

අභිත්ථනය පජ්ජන්ත නිධිං කාකස්ස නාසය,
කාකං සොකාය රන්ධෙහි මච්ඡෙ සොකා පමොවය

සහකතෙ සච්චවරෙ පජ්ජන්තො අභිගජ්ජය,
ඵලං නින්තං ච පුරෙන්නො ඛණෙන අභිවස්සථ

එවරුපං සච්චවරං කත්වා විරිය මුත්තමං,
වස්සාපෙසිං මහාමෙසං සච්චතෙජ ඛලස්සිතො
සච්චෙන මෙ සමො නත්ථි එසා මෙ සච්ච පාරමි.

නියමිත රටවල් රාජ්‍යවල් විනාශ වන අවස්ථා වලදී බොහෝ දෙනා එක් වී ශීලයෙහි පිහිටා භක්තියෙන් යුක්ත ව රත්නත්‍රයට පුද පුජා පවත්වමින් මහා සංඝයා වහන්සේ ලවා මංගල සුත්‍රාදී ධර්මයන් හා මේ පිරිත කියවා ගැනීමෙන් වැසි වටනා බව කියති.

බෝසතාණන් වහන්සේ වට්ටක යෝනියෙහි ඉපිද සිටි අවස්ථාවකදී ද සත්‍යක්‍රියා බලයෙන් ලැවී ගින්නක් නිවා ගත්හ. ඒ සත්‍යක්‍රියාවේ ආනුභාවය ද අදත් පවතී. වට්ටක පිරිතය කියා ඒ සත්‍යක්‍රියාව මෙරට පිරිත් පොත් වලට ඇතුළු කර ඇතත් මත්ස්‍ය රාජ පිරිත මෙරට පිරිත් පොත්වල දක්නට නැත. එබැවින් මත්ස්‍යරාජ පිරිතෙන් අප රටටත් ප්‍රයෝජනයක් වෙතොත් වේවා යි එය මේ පොතට ඇතුළු කෙළෙමු.

සත්‍ය පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය

බොරු කීමෙන් වැළකී සෑම කල්හි සත්‍යය කීමත්, පොරොන්දු කඩ නො කොට සෑම කල්හි සත්‍යයෙහි පිහිටා සිටීමත් සත්‍ය පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය ය. සත්‍යයක් නැති සත්‍යයෙහි නො පිහිටි තැනැත්තා කෙරෙහි අන් කිසි ගුණ ධර්ම ඇතත් ඒවායේ ද වටිනා කමක් නැත. අන් ගුණවල වටිනාකම ඇති වීමටත් සත්‍යයෙහි පිහිටීම නමැති මූල ගුණය තිබිය යුතුය. සත්‍යයෙහි නො පිහිටියකුට තුන්තරා බෝධියෙන් එකකට වත් නො පැමිණිය හැකි ය. ලොවුතුරා බුදු බව නො ලැබිය හැකි බව ගැන කියනුම කිම?

සත්‍යය උතුම් ගුණයක් වුව ද එහි පිහිටීම ලෙහෙසි නැත. සත්‍යයෙහි පිහිටා සිටින තැනැත්තන්ට එයින් නොයෙක් විට අලාභ හානි වෙයි. සතුරෝ ඇතිවෙති. සමහර විට ජීවිතයට පවා අනතුරු එයින් සිදුවිය හැකිය. සෑම කල්හි සත්‍යයෙහි පිහිටා සිටිය හැක්කේ ඒ සියල්ල ම විඳ දරා ගතහැකි ආත්ම ශක්තියක් ඇතිකරගත් උදර අදහස් ඇති මහත්මයකුට පමණෙකි. සම්බෝධියට පැමිණෙනු කැමතියන් විසින් උදර අදහස් ඇති, කිසිවකට කම්පා නො වන මහාත්මයන් විය යුතුය. සම්බෝධිය නමැති උසස් දෙය ලාමක අදහස් ඇති ආත්ම ශක්තිය නැතියන්ට හිමි නො වන දෙයක් බව සැලකිය යුතුය.

පොරොන්දු කඩ කිරීම ගුණයෙන් හීන, දීනයන්ගේ ස්වභාවයකි. බෝසතුන් විසින් එය නො කළ යුත්තකි. පොරොන්දුවක් කඩ කිරීම දිවි නසා ගැනීම තරමේ මහත් දෙයක් කොට බෝසතුන් විසින් සැලකිය යුතුය. ඉටුකරන්නට නුපුළුවන් පොරොන්දු, නො විය යුතුය. පොරොන්දුවක් වීමට කලින් එය තමන්ට ඉටු කළ හැකි වේද? නො හැකි වේද? යන්න ගැන හොඳින් කල්පනා කළ යුතුය. යම් කිසිවක් ඉටු කිරීම දුෂ්කර සේ පෙනෙනවා නම් ඒ දෙය ගැන පොරොන්දු නො විය යුතුය. බොහෝ දෙනා පොරොන්දු ඉටු නො කොට බොරුකාරයන්

වන්නේ කලින් සිතා නො බලා ඉටු කළ නො හැකි පොරොන්දුවලට බැඳීමෙනි.

නුවණින් තොරව සත්‍ය කීමෙන් ද සමහර අවස්ථාවල දී තමාට හා අන්‍යයන්ට මහත් විපත් සිදු විය හැකිය. සත්‍යය පාවිච්චි කිරීමෙන් විපතක් වේය කියා බොරු කියන හොත් එයත් තමන්ට කර ගන්නා නපුරෙකි. කාහටවත් නපුරක් නො වන සැටියට සත්‍යයෙහි පිහිටා සිටිය හැකි වීමට නුවණින් යුක්ත විය යුතුය.

දිනක් දුටුගැමුණු රජතුමා ගේ මලණු තිස්ස කුමාරයෝ දුටුගැමුණු රජු හා යුද කොට පැරදී පලා යන්නාහු එක පන්සලකට පිවිස එහි වසන තෙරුන් වහන්සේට වැද "ස්වාමිනී, මා ගලවා ගනු මැනව්"යි අයැද, තෙරුන් වහන්සේ සැතපෙන ඇඳ යටට වැද සැඟවුණෝය. දුටුගැමුණු රජ අවුත් විහාරය වට කොට එහි පිවිස "ස්වාමිනී, තිස්ස කොහිද"යි විචාළේය. රජතුමාගේ ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරු නොදී ද නො සිටිය හැකි ය. ඉදින් තිස්ස කුමාරයන් සැඟවුණු තැන කියුව හොත් එයින් ද වන්නේ නපුරක් ය. තිස්ස කුමරු විහාරයෙහි නැත" යයි බොරු කියුව හොත් එයින් ද තෙරුන් වහන්සේගේ සිල් බිඳෙන්නේ ය.

නුවණින් ක්‍රියා නො කළ හොත් මෙබඳු අවස්ථා වලදී පක්ෂයකට විපත් වන්නේ ම ය. තෙරුන් වහන්සේ නුවණැති බැවින් "ඇඳේ තිස්ස නැතය" යි රජතුමාට කීහ. රජතුමා තිස්ස කුමාරයා ඇඳ යට සැඟ වී ඇති බව තේරුම් ගත් මුත් තෙරුන් වහන්සේ කෙරෙහි ගෞරවයෙන් කිසිවක් නො කීය. තෙරුන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවෙහි දී නුවණින් ක්‍රියා කිරීමෙන් තිස්සකුමාරයන් හා තමන් වහන්සේගේ ශීල ගුණයන් රැක ගත්හ.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ නැයන් වූ කිඹුල්වත්පුර විසූ ශාක්‍යවංශිකයෝ ද සත්‍යවාදීහු ය. ඔවුහු ජීවිතය නිසාවත් බොරු නො

කියන්නෝ ය. ඔවුන් හා වෛර බැඳගෙන විසූ විඩුඩහ රජයට පත්වීමෙන් පසු ශාකායන් ගෙන් පළි ගැනීමේ අදහසින් සේනාවක් සමඟ කිඹුල්වත් පුරයට ගොස් “තමා ගේ මුත්තණුවන් වූ මහානාම ශාකායන් හා එතුමා වෙත සිටින්නවුන් ද හැර ශාකාය යි කියන හැම දෙනා ම මරා දමව්”යි සේනාවට අණ කෙළේ ය. ප්‍රාණසාතය නො කරන බැවින් ශාකායෝ විඩුඩහ ගේ සේනාවට පහර නුදුන්හ. විඩුඩහගේ සේනාව කිඹුල්වත් පුරයට වැද දුටු දුටු තැනැත්තා ගෙන් නුඹ ශාකාය දැයි අසමින් ශාකාය යි කියන හැම දෙනාම මරා දමන්නට වන්න.

බොහෝ ශාකායෝ ඇත්ත කියා විඩුඩහ ගේ පුරුෂයන් අතින් මැරුම් කැඟ. “සාක” යනු පාලි භාෂාවෙහි පලාවලට නමෙකි. උපායෙහි දක්ෂ වූ ඇතැම් ශාකායෝ විඩුඩහ ගේ පුරුෂයන් පැමිණ “නුඹ ශාකාය ද”යි අසන කල්හි කටේ තණ පත් තබා ගෙන “සාක නො වෙය; තිණ” ය යි කීහ. ඇතැමෙක් බට දණ්ඩක් අතේ තබාගෙන නුඹ ශාකාය ද? ඇසූ කල්හි “සාක නො වෙය; නළ” යයි කීහ. එසේ පිළිතුරු දුන් ශාකායෝ දිවි ලැබූහ.

ඇත්ත කියා මරණයට කැප වූ ශාකායන් මෙන් විපතට පත් නො වීමට - තිස්ස කුමරුත්, තමන් වහන්සේ ගේ ශීලයත් රැකගත් තෙරුන් වහන්සේ මෙන් ද, බොරු නොකියා උපායෙන් දිවි ගලවා ගත් ශාකායන් මෙන් ද, තමාට හෝ අනුන්ට නපුරක් සිදු නො වන ලෙස නුවණින් සත්‍යය පාවිච්චි කරන්නට සත්‍ය පාරමිතාව පුරන පින්වතුන් විසින් උගත යුතුය.

සත්‍ය පාරමිතාවේ ප්‍රභේද

සත්‍යය කීමෙන් සමහර අවස්ථාවල දී කියන්නා හට නොයෙක් අලාභ හානි විය හැකි ය. සත්‍යය කියුව හොත් තමාගේ ධනයට හෝ

අඹු දරු ආදීන්ට හානි විය හැකි ව තිබෙන අවස්ථාවේ දී ධනය රැක ගැනීමට අඹු දරුවන් රැක ගැනීමට බොරු නොකියා සත්‍යය ම කීමත්, පොරොන්දු කඩ නො කළ හොත් ධනයට හෝ අඹු දරු ආදීන්ට හෝ හානියක් විය හැකි තැන දී ධනාදිය නිසා පොරොන්දු කඩ නො කොට සත්‍යයෙහි පිහිටීමත් සත්‍ය පාරමිතාව ය.

සත්‍යය කියුව හොත් තමා ගේ ශරීරාවයවයන්ට හානි විය හැකි අවස්ථාවල දී ශරීරාවයවය රැකීමට බොරු නොකියා සත්‍යය ම කීමත් පොරොන්දු කඩ නො කළහොත් ශරීරාවයවයන්ට හානි විය හැකි අවස්ථාවල දී ශරීරාවයවයන් රැක ගැනීමට ද පොරොන්දු කඩ නො කොට සත්‍යයෙහි පිහිටීමත් සත්‍ය උප පාරමිතාව ය.

සත්‍යය කියුව හොත් ජීවිතය හානි විය හැකි අවස්ථාවල දී ජීවිතය රැක ගැනීමට ද බොරු නොකියා සත්‍යය ම කීමත් පොරොන්දු ඉටු කළ හොත් ජීවිතය හානි විය හැකි අවස්ථාවල දී ජීවිතය රැක ගැනීමට පොරොන්දු කඩ නොකොට සත්‍යයෙහි පිහිටීමත් සත්‍ය පරමාර්ථ පාරමිතාව ය.

8. අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව

සම්බෝධිය පිණිස පුරන පාරමිතාවන්ට අයත් වූ දන ශීලාදී සත් ක්‍රියාවන්ගෙන් කවරක් හෝ මෙසේ කරමිය, මෙතෙක් කල් කරමියයි සිතීන් නියම කරගෙන ඒ නියමය අඩු නොකොට කඩ නොකොට සම්පූර්ණ කිරීම් වශයෙන් එහි පිහිටීම අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව ය.

වරයාපිටක අටුවාවෙහි “කරුණුපාය කොසල්ල පරිග්ගහිතං අවල සමාදනාධිට්ඨානං තදකාරප්පවත්තෝ විත්තුප්පාදෙ අධිට්ඨාන පාරමිතා” යි මහා බෝධි අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව දක්වා තිබේ. කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍යයෙන් පරිගාහිත අවල සමාදන සංඛ්‍යාත අධිෂ්ඨානය හෙවත් ඒ ආකාරයෙන් පවත්නා සිත අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව යනු එහි තේරුමයි.

බෝධිත්‍රය අතුරෙන් කවරකට වුවත් පැමිණිය හැකි විමට බොහෝ පින් තිබිය යුතුය. පව මිස පින සත්ත්වයනට එතරම් ප්‍රිය දෙයක් නොවේ. එබැවින් අධිෂ්ඨාන ශක්තිය නැති තැනැත්තා කලින් කරන්නට සිතා අවස්ථාව පැමිණි කල්හි සමහර විට එය නොකර හරින්නේය. සිතුවාට වඩා අඩු කොට කරන්නේ ය. දහසක් දෙන්නට සිතා සියයක් දීමෙන් නවතින්නේය. මසක් සිල් රකින්නට සිතා පටන් ගෙන සතියකින් නවතින්නේය. දිවි හිමියෙන් මහණ දම් පුරන්නට සිතා පැවිදිව, කලකදී ගිහි බවට පැමිණෙන්නේ ය. එසේ නොවී සිතූ සැටියෙන් ඒ පින් සම්පූර්ණ කළ හැකි විමට අධිෂ්ඨාන ශක්තිය තිබිය යුතුය.

අධිෂ්ඨාන මාත්‍රය මහ පිනක් නො වතුදු අධිෂ්ඨාන ශක්තිය නැතියන්ට පාරමිතා සම්පූර්ණ නො කළ හැකි බැවින් අධිෂ්ඨානය ද

එක් පාරමිතාවක් වශයෙන් ගණන් ගනු ලැබේ. මෙය දුනාදි පාරමිතාවන් හා බැඳී පවතින පාරමිතාවෙකි.

අධිෂ්ඨාන පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය

අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව පිරිය හැකිවීමට අධිෂ්ඨාන ශක්තිය නැති අයගේ දුබල බවත්, අධිෂ්ඨාන ශක්තියේ ගුණත්, අධිෂ්ඨාන ශක්තිය ඇතියවුන් ගේ වරින් මෙතෙහි කළ යුතු ය.

ගංගානිරිය තෙරුන් වහන්සේ

සැවත්තුවර “දත්ත” නම් වූ ගෘහපති පුත්‍රයෙක් සසර කලකිරී බුදු සස්තෙහි පැවිදිව, පාංසුකුල විවරයන් හා සොහොන් වලට දිය ඉසින බඳුනක් බඳු මැටි පාත්‍රයක් ද ගෙන ගං ඉවුරක තල්පත් තුනකින් කළ කුඩා කුටියක විසුවේය. ගං ඉවුරෙහි වෙසන බැවින් ඒ තෙරුන් වහන්සේගේ නම “ගංගානිරිය” නම් විය.

ඒ තෙරුන් වහන්සේ “රහත් නො කිසිවෙකු හා කථා නොකරමි”යි ඉටා ගෙන පළමුවන අවුරුද්ද ඒක වචනයකුදු කිසිවකු හා කථා නො කොට ම මගණ දම් පිරුහ. දෙවන අවුරුද්දේ දී ද ඒ තෙරුන් වහන්සේ පිඬු සිගා වඩනා ගමෙහි එක් ස්ත්‍රියක් “තෙරුන් වහන්සේ ගොළුවෙක් ද ? නැත දැයි විමසනු පිණිස පාත්‍රයට කිරි වත් කරන්නට පටන් ගත්තාය. තෙරුන් වහන්සේ අතින් සංඥ කළ මුත් ඕ නවත්වා ම වත් කළා ය. එද ඇයට “ඇත නැගණිය” යන වචනය උන්වහන්සේ කීහ. තුන් වන වසේ දී උන්වහන්සේ රහත්ව මේ ගාථා වදළහ.

“තිණ්ණං මෙ තාලපත්තානං ගංගා තිරෙ කතා කුටී
ඡව සිත්තොව මෙ පත්තො පංසුකුලං ච විවරං

**ද්විතීන්තං අන්තරවස්සානං එකා වාචා මෙ භාසිතා
තතියෙ අන්තරවස්සමිති තමොක්ඛන්ධො පදුළිතො”**

“ගං ඉචුරෙහි මාගේ කුටිය තල්පත් තුනකින් කරන ලද්දක් ය. මාගේ පාත්‍රය සොහොන් ගිනි නිවීමට දිය ඉසින බඳුනක් බඳුය. වීචරය පංසුකුල වීචරයෙක. මා විසින් දැවුරුද්දකට කථා කරන ලදුයේ එක්වචනයෙක, තුන්වන වසරෙහි මෝහස්කන්ධය බිඳින ලද්දේ ය” යනු එහි තේරුම ය.

සිව් රජතුමා

සිව් රට අරිෂ්ට පුරයේ රජකළ සිව් මහරජාණෝ නගරද්වාර සතර ය, නුවර මැද ය, රාජ භවන සමීපය ය යන ස්ථාන සයෙහි මහා දූන් සැල් සයක් කරවා දිනකට ලක්ෂ සය බැගින් වැය කෙරෙමින් දුගී, මගී යාවකාදීන්ට දන් දුන්හ. රජතුමා පොහෝ දිනයන්හි දන් සැල් බලා ඇවිදින්නේ ය. එතුමා එක් පසළොස්වක් පොහෝ දිනක උදෑසන රාජ පයඝීංකයෙහි හිඳ, සිතනුයේ “මා විසින් බාහිර වස්තූන් ගෙන් නුදුන් දෙයක් නැත. බාහිර වස්තු දනය ම මට ප්‍රමාණ නොවන්නේය. මා විසින් ආධ්‍යාත්මික වස්තු ද දිය යුතු ය. මාගෙන් ආධ්‍යාත්මික වස්තුවක් ඉල්ලන්නට ප්‍රතිග්‍රාහකයෙකු පැමිණිය හොත් යෙහෙක, ඇසක් වුවත් ඉල්ලන කෙනෙකු පැමිණියහොත් මම මාගේ ඇස් උපුටා දෙමි” යි සිතා ගත්තේය.

රජතුමාගේ සිතිවිල්ල සක් දෙවිඳුට පෙනී “මේ රජු ඉටාගත් සැටියට ම එය ඉටු කිරීමටත් සමත් වේදැයි විමසන්නෙමි” යි සිතා සිව් රජු දන් සැල් බැලීමට යන මඟ මහලු බමුණු වෙසින් සිට ඇස් ඉල්ලීය. සිව් රජතුමා තමා කළ අධිෂ්ඨානය කඩ නො කොට බමුණා රජ මාලිගයට ගෙන්වා තමාගේ නෙත් උපුටවා බමුණාට දුන්නේය. (විස්තර ජාතක අටුවාවෙන් බලනු)

සංඛපාල නාගරාජයෝ

බෝසතාණන් වහන්සේ සංඛපාල නාගරාජ වූ කාලයේදී, “කණ්ඨවණ්ණ” නම් වූ ගඟ සමීපයේ මහ මඟකට හා එක් පිය මඟකට ද අතර වනයේ කුඹසක් සමීපයේ පෙනෙවස් වෙසෙති. නාග රාජයෝ එහි පැමිණ, “මාගේ සම වුවමනා කෙනෙක් සම ගනිත්වා, ඇට, මස් නහර වුවමනා කෙනෙක් වෙන් නම් ඒවාත් ගනිත්වා”යි අධිෂ්ඨාන කොට තමන් වහන්සේ ගේ සිරුර දූත මුඛයෙහි තබා සිල් සමාදන්ව කුඹස මත වෙසෙන දිනයක, පසල් දනව් වැසි මිනිසුන් සොළොස් දෙනෙක් මස් සොයා වනයෙහි ඇවිද එකම සතකුවත් නොලබා ආපසු එන්නාහු, කුඹස මත සයනය කරන බෝසතුන් දැක “අද මේ නාගයා මරා කමුය”යි හුල් ආදිය ගෙන එතනට ලං වූහ. නාගරාජයන්ගේ ශරීරය ඔරු කදක් සේ මහත්ය.

ඒ මිනිසුන්ගේ පිය ගැටෙන හඬ අසා බෝසතාණෝ හිස ඔසවා බලා, හුල් ආදිය ගෙන එන ඒ නපුරු මිනිසුන් දැක, “මම මාගේ ශරීරය දූත මුඛයෙහි තබා හොත්තෙමි, අද මාගේ අදහස මුදුන් පත් වන්නේ ය”යි සිතා, “මොවුන් මාගේ ශරීරය කෙසේ කැපුවත් කෙටුවත් කිපී ඇස හැර නොබලමි”යි තදින් අධිෂ්ඨාන කර හිස දරණ අතරෙහි තබා සයනය කළහ. ඔවුන් පැමිණ වලිගයෙන් ඇද බෝසතාණන් බිම හෙළා, අට තැනකින් හුල්වලින් ශරීරය සිදුරු කොට ඒවායේ කටු සහිත වේවැල් දමා කත් ලී අටක බැඳ, කරින් ඔසවාගෙන යන්නට පටන් ගත්හ.

බෝසතාණන් වහන්සේ එක වරක් විෂ පිඹ හැරීමෙන් ඒ හැම දෙනාම මොහොතකින් විනාශ කර දැමීමට සමත් වුවද තමන් වහන්සේගේ අධිෂ්ඨානය කඩ නො කොට ඒ සියලු වේදනා, කෝප නොවී ඉවසා සිටියහ.එසේ ගෙනී යනු ලබන කල්හි බෝසතාණන් වහන්සේ දුබල වීමෙන් හිස නැමී පොළවෙහි සපෙන්නට විය. එකල්හි

ඒ මිනිස්සු බෝසතාණන් නැවතත් බිම දමා හුලක් ගෙන නාසය විද බිම නොසැපෙන ලෙස ලණුවකින් කත් ලියෙහි බැඳ ගෙන නැවතත් ඔසවා ගෙන ගියහ. බෝසතාණන් වහන්සේ කොතෙක් වේදනා ඇති වුවත් තමන් වහන්සේගේ අධිෂ්ඨානයෙහි පිහිටා සියල්ල ඉවසූහ. වද දෙමින් ගෙන යනු ලබන බෝසතාණන් ඒ මග “ආලාර” නම් කාරුණික වෙළෙන්දෙක් දැක මිනිසුන්ට මිල දී මුද හැරියේය.

තේමිය පණ්ඩිත වර්තය

අතීතයේ බරණැස් නුවර එක් රජකුට දරුවෝ නොවූහ. රට වැස්සෝ රාජ වංශය ඉදිරියට ගෙන යාමට කෙනෙකු නැති බව දැක, රැස් වී දරුවන් පතන ලෙස රජුට දැනුම් දුන්හ. රජතුමා අන්තඃපුරයේ සොළොස් දහසක් ස්ත්‍රීන්ට හා අගමෙහෙසිය වූ වන්ද්‍රා දේවියට ද දරුවන් පතන ලෙස නියම කෙළේ ය. වන්ද්‍රා දේවිය පසළොස්වක පොහොය දිනයෙහි තමාගේ ශීලය මෙතෙහි කොට “ඉදින් මම පිරිසිදු සිල් ඇත්තියක් බව සැබෑ නම්, ඒ සත්‍යානුභාවයෙන් මට පුතෙක් ලැබේවා” යි සත්‍යාක්‍රියා කළාය.

ඇගේ ශීල තේජසින් සක් දෙවිඳුගේ අසුන උණු විය. සක් දෙවිඳු අස්න උණුවීමේ කාරණය දැන වන්ද්‍රා දේවියට දරුවකු ලබා දෙන්නට සිතා ඇගේ දරු ගැබට සුදුසු කෙනෙකු සොයන්නේ තව්තිසා දෙවි ලොව ඉපිද ආයුෂ ගෙවී මතු දෙවි ලොවක උපදිනු රිසියෙන් සිටින බෝසතාණන් වහන්සේ දැක, එහි ගොස් “යහළුව, මිනිස් ලොව උපත හොත් ඔබට පැරුම් දම් පුරන්නට ලැබෙන්නේය. ඔබ නිසා මහා ජනයාට ද වැඩ සිදු වන්නේය, බරණැස් රජුගේ දේවිය දරුවකු පතන්නීය. ඔබ ඇගේ කුස පිළිසිඳ ගනු මැනව” යි කීය.

බෝසතාණන් වහන්සේ සක් දෙවිඳුගේ ඉල්ලීම පිළිගෙන වන්ද්‍රා දේවියගේ කුස පිළිසිඳ ගත්හ. උන්වහන්සේ මව් කුසින් බිහිවූ දිනයෙහි

මහවැසි වැස මුළු කසී රට තෙමී ගිය බැවින් ද රජුගේ හා ඇමති ආදියන්ගේ ළය ප්‍රීතියෙන් තෙත්වී ගිය නිසාද, උන්වහන්සේට “තේමීය කුමාරයෝ” යයි නම් තැබූහ.

ඉපිද මසකට පසු තේමීය කුමාරයාණන් සරසා බරණැස් රජු වෙතට ගෙන ගියේය. රජතුමා ලදරුවා ඇකයෙහි තබා සුරතල් කරමින් සිටින වේලෙහි සොරුන් සතර දෙනෙකුන් එතුමා ඉදිරියට ගෙනාවෝය. රජතුමා එයින් එකකුට දහසක් කස පහර දීමටත්, එකකු සිරගෙට යැවීමටත්, එකකුට සැත් පහර දීමටත්, එකකු උල හිඳවීමටත්, නියම කෙළේ ය. ඇකයෙහි හුන් කුමරා පිය රජුගේ කථාව අසා සංවේගයට පැමිණ “අහෝ මාගේ පියා මේ රජකම නිසා අපායේ උපදවන පව්කම් කරන්නේය”යි සිතුවේය.

දෙවන දිනයෙහි කුමරා සේසත යට සරසන ලද ඇදෙහි සැතප වූහ. එහි මඳක් සැතපී ඇස හැර බැලූ බෝසත් කුමරාට මහත් වූ ශ්‍රී සෞභාග්‍යය දැක මහා භයක් ඇතිවීය. “මම මේ රජ ගෙදරට කොයින් ආයෙමිදෝ”යි සිතන්නා වූ කුමරාට ජාතිස්මරණ ඥානය ඇතිවීය. කුමාරයාණන්ට අතීතයෙහි එහි විසි වසක් රාජ්‍ය කිරීම නිසා පව්කම් කොට අවුරුදු අසූ දහසක් ඔසුපත් නරකයක පැසෙන්නට සිදුවූ බව පෙනිණ. එයින් වඩාත් සංවේගයට පත් බෝසතාණෝ පව්කම් වලින් වැළකී කළ නොහෙන මේ රජකමෙන් මට කම් නැත. “කෙසේ මම රජගෙදරින් මිදෙන්නෙමි ද”යි සිතමින් සැතපුනාහ.

බෝසතාණන් වහන්සේ දෙමිනසින් වැතිර සිටින කල්හි පෙර ජාතියක උන් වහන්සේට මව් වූ දේවතා දුවක් පෙනී සිට, බෝසතාණන් අමතා “දරුව, බිය නොවව, ගොළුවකු සේ ද, බිහිරකු සේද, කොරකු සේ ද, විසීමෙන් මේ රජ ගෙදරින් ඔබට මිදිය හැකිය.” යි කීවා ය. බෝසතාණන් වහන්සේ තමන් මේ රජ ගෙදරින් බැහැර කරන තුරු

ගොළුවකු සේ ද, බිහිරකු සේද, කොරකු සේ ද, වෙසෙන සැටියට තදින් අධිෂ්ඨාන කර ගත්හ.

තමන් වහන්සේ කරගත් අධිෂ්ඨානයේ පිහිටා සිටීමෙන් බෝසතාණන් වහන්සේ ඇවිදින - කතා කරන වයසට පැමිණියාහු ද ගොළුවකු - බිහිරකු - කොරකු ලෙස ම කිසි කථාවක් නොකොට කාගේවත් වචනයකට ඇහුම් කන් නොදී නොසැලී උන්හ. මා පිය ආදීහු බෝසතාණන් ගේ එසේ විසීම ගැන ශෝකයට පැමිණ “බිහිරන් ගේ කන් මෙසේ නොවේය; ගොළුවන් ගේ කම්මුල් මෙසේ නොවේය; පිළන්ගේ අත් පා මෙසේ නොවේය; මේ කුමරා ගොළුවෙක් බිහිරෙක් කොරෙක් වන්නට නුපුළුවන. මෙහි යම් කරුණක් තිබිය යුතුය.” යි කුමාරයන් විමසන්නට පටන් ගත්හ.

කුමාරයන් විමසනු පිණිස සමහර විට මුළු දවසම කිරි නොදෙති. කිරි නොලැබීමෙන් උගුර කට වියළී යන්නේ වී නමුත් අධිෂ්ඨානයෙනි පිහිටා බෝසතාණෝ කිසි ශබ්දයක් නොකරති. දරුවා ගේ නිරාහාරව සිටීම නො ඉවසිය හැකි මැණියෝ පසුව කිරි දෙවති. මෙසේ වරින් වර කිරි නොදී වර්ෂයක් ම විමසූ නමුත් කුමාරයන් ගේ වෙනසක් නොදුටුවෝ ය.

ඉන්පසු දරුවෝ රස කැවිලිවලට කැමති වෙතියි ද, එලා එලයට කැමති වෙති යි ද, සෙල්ලම් බඩුවලට කැමති වෙති යි ද, හෝජන වලට කැමති වෙති යි ද, ඒ දේවලින් පස් අවුරු වයස් වන තෙක් කුමාරයන් විමසූ හ. බෝසතාණෝ මදකුඳු නො සැලී අධිෂ්ඨානයේ පිහිටා උන්හ. ඉක්බිති “පස් අවුරුදු දරුවෝ ගින්නට බිය වෙතියි ගින්නෙන් විමසමු ය” යි මහ ගෙයක් කරවා තල්පත් සෙවෙලි කරවා සමාන වයස් දරුවන් හා බෝසතාණන් එහි මැද හිඳවා ගෙට ගිනි තැබූහ. ගෙය ගිනි ගත් කල්හි සෙසු දරුවෝ පලා ගියහ. බෝසතාණෝ දැවී මිය යෑම අපායේ පැසීමට වඩා යෙහෙකැ යි අධිෂ්ඨානය නො බිඳ සමාපත්තියට සමවන්

කෙනෙකු සේ ගිනි ඇවිලෙන ගෙය මැද උන්න. ගින්න හොඳට ම ළං වූ කල්හි බෝසතාණෝ බැහැරට ගත්හ.

බෝසතාණෝ සය අවුරුදු වයසට පැමිණි කල සය අවුරුදු දරුවෝ මතැතුන්ට බිය වෙති'යි ඇතුන් කරණ කොට ගෙන විමසනු පිණිස, සෙසු දරුවන් හා බෝසතාණන් මිදුලේ හිඳුවා ඇතු එවූහ. පුරුදු කරන ලද පරිදි ඇතු නාද කරමින් සොඬින් පොළොවට පහර දෙමින් බිය ගන්වමින් ආයේ ය. සෙසු දරුවෝ හිස් ලූ ලූ අත පලා ගියහ. බෝසතාණෝ අධිෂ්ඨානය නො බිඳ, නො සැලී උන්න. ඇතු අවුත් කුමාරයන් ඒ මේ අත පෙරළා ගියේය.

මෙසේ නැවත විමසා බෝසතුන් ගේ වෙනසක් නො දැක සත් අවුරුදු වයසට පැමිණි කල්හි සර්පයන් කරණකොට විමසන්නට පටන් ගත්හ. බෝසතාණන් සෙසු දරුවන් හා වෙසෙන කල්හි, දල උදුරන ලද සර්පයන් ඒ පිරිස මැදට දමූහ. සෙසු දරුවෝ කෑ ගසමින් පලා ගියහ. බෝසතාණෝ සර්පයන්ගෙන් මිය යොත් මිය යේවා යි අධිෂ්ඨානය නො බිඳ නොසැලී උන්න. සර්පයෝ ඇගේ වෙළුණහ. එහෙත් බෝසතාණෝ නිශ්චලව ම උන්න.

ඉක්බිති නැටුම් දැක්වීමෙන් විමසූහ. එයින්ද බෝසතාණන් ගේ වෙනසක් නො දැක, කඩුවෙන් විමසනු පිණිස පුරුෂයකු යෙද වූහ. සෙසු දරුවන්ට හා තේමිය කුමරුන්ට රජ මිදුලෙහි ඉන්නට හැර සෙසු දරුවන් සෙල්ලම් කරමින් ඉන්නා වේලෙහි එක් පුරුෂයකු දිලිසෙන කඩුවක් කරකවමින් එහි අවුත් “කසී රජුගේ කාලකණ්ණි පුත්‍රයා කොහි ද? ඔහුගේ හිස සිඳින්නට ඕනෑය” යි කියමින් ඒ මේ අත දුවන්නට විය. සෙසු දරුවෝ බියෙන් වෙච්ලා පලා ගියහ. බෝසතාණෝ අධිෂ්ඨානය නො බිඳ නිශ්චලව උන්න.

ඉන් පසුත් බෝසතාණන් වහන්සේ විමසනු පිණිස මැස්සන් ලවා කැවීම්, ගින්නෙන් රත් කිරීම ආදියෙන් උන්වහන්සේට නොයෙක් දුක්

දුන්න. මා පියෝ ද ඒ ගොඵවත අත්හරින ලෙස නොයෙක් අයුරින් යාවිඥ කළෝය. එහෙත් රජ ගෙදරින් බැහැර කරන තුරු උන්වහන්සේ තමන්ගේ අධිෂ්ඨානයේ පිහිටා විසුහ. උන්වහන්සේ කථා කළේත්, ඇවිද්දේත් සොළොස් අවුරුදු විශේ දී රජ ගෙයින් බැහැර කල පසුය.

අධිෂ්ඨාන පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය

අධිෂ්ඨාන ශක්තිය නැති බව සම්බෝධියට පැමිණීමට තබා උගෙනීම් ආදී ලෞකික කර්ම සාර්ථක කරගැනීමට ද මහත් බාධාවෙකි. දුෂ්කර දේ සිදු කර ගත හැකි වන්නේ “මම මෙය කරමිය” යන ස්ථිර අධිෂ්ඨානයක් ඇති කර ගෙන එහි පිහිටා සිටින තැනැත්තාටය. උගෙන ගන්නා ශිෂ්‍යයෙක් එක දෙයක් මද කලක් උගෙන එය අමාරු ය කියා හෝ එයින් ප්‍රයෝජන නො ලැබිය හැකිය කියා හෝ තව කලක දී තවත් දෙයක් උගෙනීමත්, එයත් අත්හැර තවත් කලක දී තවත් දෙයක් උගෙනීමත් කරන්නට පටන් ගනී නම් එබඳු තැනැත්තාට උගතකු නොවිය හැකි ය.

එක් තැනක උගෙනීම කරමින් සිට එතන නරකය කියා තවත් තැනකටත්, එතන නරකය කියා තවත් තැනකටත්, යෙමින් ස්ථාන මාරු කරන තැනැත්තාට ද උගතකු වීම දුෂ්කර ය. රැකී රක්ෂාවන් පිළිබඳව ද එය එසේ ම ය. එබැවින් සෑම දෙයක් ම කරන සෑම දෙනාටම ඒ ඒ දෙය සිදු කර ගත හැකි වීමට අධිෂ්ඨාන ශක්තිය තිබිය යුතුය. සම්බෝධියට පැමිණෙනු කැමතියන් විසින් අනුක්‍රමයෙන් පුරුදු කිරීමෙන් බලවත් අධිෂ්ඨාන ශක්තියක් ඇති කර ගත යුතු ය.

සම්බෝධිය පිණිස අධිෂ්ඨාන ශක්තිය පුරුදු කළ යුත්තේ ශීලාදී ගුණයන් පුරුදු කිරීම් වශයෙනි. කිසි ගුණ ධර්මයක් පුරුදු කර නැති තැනැත්තන් විසින් එය පඤ්චශීලයෙන් පටන් ගත යුතුය. බොහෝ

දෙනා විසින් රැකීමේ බලපොරොත්තුවක් නැතිව, සික පද කීම් වශයෙන් පමණක් සමාදන් වන පඤ්ච ශීලය වැඩක් නැති එකකි. දීර්ඝ කාලයක් නො කඩ කොට පන්සිල් රැකීම දුෂ්කර කරුණෙකි. පඤ්ච ශීලයේ වටිනාකම ඇති වන්නේ දීර්ඝ කාලයක් රැකීමෙනි. විනාඩි ගණනක් පැය ගණනක් රකින ශීලයේ වටිනා කමක් නැත.

අධිෂ්ඨාන ශක්තිය ඇති විමට පළමුවෙන් සතියක් පන්සිල් අධිෂ්ඨාන කරගෙන ඒ සතිය තුළ දී කොපමණ අමාරුවකට වත් එක සික පදයක් වත් නො කඩ කොට ශීලය රැකිය යුතුය. මෙසේ සතියෙන් සතිය පුරුදු කොට මාස වලින් ද අවුරුදු වලින් ද එය පුරුදු කරනු. එසේම අටසිල් රකින්නට අධිෂ්ඨාන කර ගෙන එයද පුරුදු කළ යුතුය. එය පුරුදු කරන තැනැත්තා මේ මාසයේ පෝය සතරට ම සිල් සමාදන් වෙමි'යි අධිෂ්ඨාන කරගෙන එය නොකඩා කළ යුතුය. මේ වර්ෂයේ පසළොස්වක් පෝය දෙළසට ම සිල් සමාදන් වෙමිය කියා හෝ ඉටා ගෙන එසේ කළ යුතුය. "මම අද කිසිවකුට කෝප නොවී කිසිවකුට පීඩාවක් නොකොට මෙමතියෙන් වෙසෙමි"යි මෙමතිය අධිෂ්ඨාන කර ගෙන ඒ දිනයෙහි නො කඩ කොට එය පැවැත්විය යුතුය.

ක්‍රමයෙන් දින ගණන් වැඩි කර පුරුදු කරනු. මම මෙපමණ වෙලාවක් භාවනා කරමි"යි ඉටා ගෙන මොන ම කරුණක් නිසාවත් නොනවත්වා නියමිත කාලය සම්පූර්ණ වන තෙක් භාවනා කරනු. බුලත් දුම්කොළ සැපීම, දුම් බීම කරන්නවුන්ට පැය ගණන් දින ගණන් ඒවායෙන් වැළකීම් වශයෙන් අධිෂ්ඨානය පුරුදු කළ හැකිය. අධිෂ්ඨාන ශක්තිය නැතියන්ට පුරුදු වූ නො මනා සිරිත් අත හැරීම දුෂ්කර ය.

පැවිද්දන්ට ද "මේ සතියේ එකම ඇවතකට වත් නොපැමිණ වෙසෙමිය" යනාදීන් කාල පරිච්ඡේද කර අධිෂ්ඨාන කර ගැනීමෙන් අධිෂ්ඨානය පුරුදු කළ හැකිය. ධුතාංග රැකීම ද අධිෂ්ඨාන ශක්තිය ඇතිකර ගැනීමට උපායෙකි. ඒවා ද කාලපරිච්ඡේද කොට අධිෂ්ඨානය

ඇති කර ගෙන රැකිය හැකිය. කුඩා කුඩා දේ ගැන අධිෂ්ඨාන කොට ශක්තිය ලබා ගත් තැනැත්තාට ක්‍රමයෙන් ක්‍රමක් වුවත් අධිෂ්ඨාන කොට එහි පිහිටීමේ ශක්තිය ලැබෙන්නේය.

අධිෂ්ඨාන පාරමිතාවේ ප්‍රභේද

යම් කිසි අධිෂ්ඨානයක් කර ගෙන සිටින සමහරු තමන්ට අලාභයක් වන කල්හි එය කඩ කරති. අධිෂ්ඨානය කඩ කිරීමෙන් යම් කිසිවක් ලබා ගත හැකි අවස්ථාවක් එළඹිය හොත් ලාභාශාවෙන් අධිෂ්ඨානය කඩ කරති. අඹුදරුවන් ගේ කීම් වලට අවනත වීම් වශයෙන් ද, අඹුදරුවන් ගේ කටයුතු නිසා ද අධිෂ්ඨානය කඩ කරති. එසේ කඩ කරන දුර්වල අධිෂ්ඨානයන් සම්බෝධියට පැමිණීමට ප්‍රමාණ නොවන බැවින් ඒවා අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව ලෙස ගණන් ගනු නො ලැබේ. ධනය නිසාවත් අඹු දරු ආදීන් නිසාවත් නොකඩන ශක්තිමත් අධිෂ්ඨානය; අධිෂ්ඨාන පාරමිතාව ය.

ධනාදිය නිසා අධිෂ්ඨානය නො කඩන ඇතැම්හු තමන්ගේ අධිෂ්ඨානයේ පිහිටිය හොත් තමන්ගේ ශරීරාවයවයන්ගෙන් යම් කිසිවකට හානියක් එය රැක ගැනීමට අධිෂ්ඨානය කඩති. ඇස් දෙක අන්ධ වෙන්නට හැර තමන් වහන්සේ කර ගත් අධිෂ්ඨානය නො කැඩූ වක්ඛුපාල තෙරුන් වහන්සේ මෙන් ශරීරාවයව නිසාද අධිෂ්ඨානය නො කඩන්නවුන් ගේ ඉහත කී අධිෂ්ඨානය ට වඩා බලවත් වූ අධිෂ්ඨානය: අධිෂ්ඨාන උප පාරමිතාව ය.

තේමිය කුමාරයන්ගේ අධිෂ්ඨානය බඳු ජීවිතය නිසා ද නො කඩ කරන්නා වූ අධිෂ්ඨානය; අධිෂ්ඨාන පරමත්ථ පාරමිතාව ය.

9. මෛත්‍රී පාරමිතාව

ලෝකයෙහි සැමදෙනා ම තමන්ගේ සැපයට. ලාභයට දියුණුවට කැමැත්තෝ ය. තුන්තරා බෝධියෙන් එකකට පැමිණීමේ අදහසින් පවත්වන්නා වූ: තමන්ගේ සැපයට, දියුණුවට ලාභයට කැමති වන්නාක් මෙන් තමන්ට සතුරු වූ ද, මිතුරු වූ ද, මධ්‍යස්ථ වූ ද සැම දෙනා ගේ සැපයට දියුණුවට ලාභයට කැමති වන ස්වභාවය මෛත්‍රී පාරමිතාව ය.

තවත් ක්‍රමයකින් කියත හොත් අනුන් ගේ යහපත පිණිස කයින් කරන වැඩ කිරීමත්, අනුන් ගේ යහපත පිණිස පවත්නා වූ ද, අනුන් ගේ සිත සතුටු වන්නා වූ ද කලා කිරීමත් “අනුන් නිදුක් වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා” යනාදීන් සිතීමත් මෛත්‍රී පාරමිතාව ය. තවත් ක්‍රමයකින් කියත හොත් මිත්‍රත්වය මෛත්‍රී නම් වේ. සම්බෝධිය පිණිස පවත්නා වූ සතුරු, මිතුරු, මැදහත් සැමදෙනා හා ම පවත්වන්නා වූ මිත්‍රත්වය මෛත්‍රී පාරමිතාව ය.

“කරුණුපාය කොසල්ල පරිග්ගහිතො ලොකස්ස හිතසුඛුපසංහාරෝ අත්ථනො අව්‍යාපාදෙ මෙන්තා පාරමිතා”

යනුවෙන් වරියාපිටක අටුවාවෙහි මහා බෝධි මෛත්‍රී පාරමිතාව දක්වා තිබේ. “කරුණාවෙන් හා උපාය කෞශල්‍යයෙන් පරිග්‍රහිත ලෝකයට හිත සැප එළවීම, අර්ථ වශයෙන් අව්‍යාපාදය මෛත්‍රී පාරමිතාව’ ය යනු එහි තේරුම ය.

රාගයත් මෛත්‍රීයේ මුහුණුවර ඇති ක්ලේශ ධර්මයෙකි. මෛත්‍රී පාරමිතාව පුරන තැනැත්තා විසින් මෛත්‍රීය හොඳින් හැඳින ගත යුතුය. රාගයත් හොඳින් හැඳින ගත යුතු ය. එසේ නො වුවහොත් නොයෙක්

අවස්ථාවලදී තමා කෙරෙහි ඇති වන රාගයට මෙෙත්‍රිය යයි රැවටෙන්නට ඉඩ තිබේ.

හොඳ ඇඳුමකින් සැරසී සිටින පිරිසිදු ලස්සන ළමයකු දුටහොත් බොහෝ දෙනාට ඒ ළමයා හා කථා කරන්නටත්, ඒ ළමයා වඩා ගන්නටත්, අත පත ගාන්නටත්, ආහාර පානාදිය ඇති වෙලාවක නම් ඔහුට කවන්නට පොවන්නටත් සිත් වෙයි. කිලිටි ඇඳුමක් ඇඳ සිටින අපිරිසිදු කැන ළමයකු දුටහොත් ඒ අය ඒ ළමයා දෙසවත් නො බලති. ඒ ළමයා ළංවන්නට ආවොත් එළවා දමති. ලස්සන පොහොසත් ළමයා ය. අසරණ දුප්පත් කැන ළමයා ය යන මේ දෙදෙනාගෙන් වඩා මෙෙත්‍රියට කරුණාවට ලක් විය යුත්තේ දුප්පත් කැන ළමයා ය.

වඩා මෙෙත්‍රිය කරුණාව පැවැත්විය යුතු, දුප්පත් කැන ළමයා ගැන ඇති නො වන, ලස්සන ළමයා ගැන පමණක් බොහෝ දෙනකුට ඇති වන කරුණාව වැනි මෙෙත්‍රිය වැනි ස්වභාවය සත්‍ය වූ කරුණාව හෝ මෙෙත්‍රිය නොව කරුණාවේ හෝ මෙෙත්‍රියේ ආකාරයෙන් ඇති වන සප්‍රීතික තෘෂ්ණාව ය. රාගය යි කියනුයේ ද මෙයට ය. භාය්‍යාවන් ගැන, දූ දරුවන් ගැන, ස්වාමීපුරුෂයන් ගැන, ලස්සන ඇතැම් සතුන් ගැන, ඇති වන කරුණාව වැනි මෙෙත්‍රිය වැනි ස්වභාවය ද රාගය ම ය.

සත්‍ය වූ මෙෙත්‍රිය නම් ලස්සනකම, කැනකම ගැන හෝ දුප්පත්කම, පොහොසත්කම ගැන හෝ උගත්කම, නූගත්කම ගැන හෝ අනිකක් හෝ අපේක්ෂා නො කොට, මා දුකට නො කැමති වන්නාක් මෙන්, දුකට බය වන්නාක් මෙන්, සැපයට කැමති වන්නාක් මෙන්, සැපය සොයන්නාක් මෙන්, ලොව වෙසෙන හැම දෙනා ම දුකට නො කැමැත්තෝය, දුකට බියවන්නෝ ය, සැපයට කැමැත්තෝ ය, සැපය සොයන්නෝ ය යි දුක් නො කැමති සැපයට කැමති, අන්‍යයන් දුකට පත් නො වනවාට සැප ලබනවාට කැමති ස්වභාවය ය.

ඒ ස්වභාවය වූ මෙමත්‍රියෙන් යුක්ත සිත් ඇති තැනැත්තා මෙමත්‍රී සහගත ක්‍රියා කරන්නේ ය. මෙමත්‍රී සහගත කථා කරන්නේ ය. අන්‍යයෝ නිදුක් වෙත්වා, සුචපත් වෙත්වා යි සිතන්නේ ය. මෙමත්‍රී කරුණා ප්‍රතිරූපක රාගය වනාහි සත්ත්වයා ප්‍රේත ලෝකයට පමුණුවන පාපයෙකි. මරණාසන්නයේ දී තමන් ගේ දූ - දරුවන් ගැන, භායාංචන් ගැන, ධනය ගැන ඒ රාගයෙන් යුක්තව සිටීමෙන් බොහෝ දෙනා ප්‍රේත තත්ත්වයට පැමිණෙති.

මෙමත්‍රී පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය

හිත සත්ත්වයන් කෙරෙහි හා මධ්‍යස්ථ සත්ත්වයන් කෙරෙහි මෙමත්‍රී චිත්තය පැවැත්වීම, මෙමත්‍රීය පැතිරවීම පහසු ය. අපහසු වන්නේ චෛරීන් කෙරෙහි මෙමත්‍රීය පැවැත්වීම හා පැතිර වීම ය. එය කළ හැකි වීම පිණිස ක්ෂාන්ති පාරමිතා ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමයෙහි දැක්වූ කරුණු මෙනෙහි කළ යුතු ය. ක්ෂාන්තිය ඇති කරගත් තැනැත්තාට සතුරු මිතුරු කා කෙරෙහිත් මෙන් සිත පැතිර විය හැකිය. හැම දෙනා කෙරෙහි ම මෙමත්‍රීය පැවැත් විය හැකි වීමට මෙන් වැඩිමේ අනුසස් හා මෙන් වැඩිම මැනවින් කළ උතුමන් ගේ චරිත ද මෙනෙහි කළ යුතු ය.

මෙමත්‍රීය නමැති මේ උතුම් ගුණ ධර්මය ලොව වෙසෙන සෑම දෙනා කෙරෙහි ම නො වෙනස් ව ඇති නම් ලෝකයා ඉතා සුඛිත ය. දිවි පැවැත්වීම සත්ත්වයන්ට මහ බරෙකි. ඒ බරෙන් විශාල කොටසක් ඇත්තේ සත්ත්වයන් කෙරෙහි ඔවුනොවුන්ට මෙමත්‍රීය නැති බව නිසා ය. සෑම දෙනා කෙරෙහි ම මෙමත්‍රීය ඇති නම් ලෝකයෙහි ජීවත් වීමට ඇති බරෙන් විශාල කොටසක් අඩු වන්නේ ය. මෙමත්‍රීය නැත්තා වූ එකකු අනිකකුට පීඩා කරන නිසා, අනිකකු දුක සේ සපයා ගෙන තිබෙන දෙය පැහැර ගන්නා නිසා, අනිකා මරා කන නිසා බොහෝ සතුන්ට මරණ බියෙන් සැගවී සිටින්නට සිදුවී තිබේ.

මෙන්තාය හික්බවෙ, වෙනොවිමුත්තියා ආසෙවිතාය භාවිතාය බහුලිකතාය, යානිකතාය, වත්ථුකතාය අනුට්ඨිතාය පරිචිතාය සුසමාරද්ධාය ඉමෙ එකාදසානිසංසා පාටිකංඛාති”.

මෙය අංගුත්තර නිකායෙහි ඒකාදස නිපාතයේ සුත්‍රයෙකි. මෙයින් දැක්වෙන්නේ මෙන්තා වෙනො විමුත්තියෙන් ලැබෙන අනුසස් එකොළොසකි. මෙන්තා වෙතෝ විමුත්තිය යනු මෙෙත්‍රී ධ්‍යානය යි. මෙෙත්‍රී ධ්‍යානයෙන් ලැබෙන මේ අනුසස් වලින් දසයක් සාමාන්‍යයෙන් මෙන් වඩන තැනැත්තන්ගේ කාමාවචර කුශල මෙෙත්‍රීයේ අනුසස් වශයෙන් ද ඒ ඒ අය ගේ මෙෙත්‍රී චිත්තයේ දියුණුවේ සැටි සැටියට ලැබෙන්නේ ය. අනුසස් එකළොස මෙසේ ය.

- 1) “සුඛං සුපති” බොහෝ දෙනා නිදන කල්හි ගොරවමින් කෙදිරිගාමින් ඒ මේ අත පෙරළෙමින් දගලමින් දුක සේ නිදති. මෙන් සිත් ඇති තැනැත්තේ සම වතකට සමවත් එකකු මෙන් සුව සේ නිදයි.
- 2) “සුඛං පටිබුජ්ඣති” බොහෝ දෙනා නින්දෙන් පිබිදෙන කල්හි ක්ලාන්ත වී ඇනුම් හරිමින් කෙදිරි ගාමින් හොඳ සිහියෙන් තොරව දුක සේ පිබිදෙති. මෙන් වඩන තැනැත්තේ ප්‍රබෝධ වන පද්මයක් සේ විකාර රහිත්ව සුව සේ පිබිදෙයි.
- 3) “න පාපකං සුපිනං පස්සති” බොහෝ දෙනා සිහිනෙන් සොරුන් දුක ද, සර්පයන්, කුළු හරකුන් දුක ද බිය වෙති. තවත් නොයෙක් භයානක දේ ද දුක බිය වෙති. සමහර විට බිය වී කැ ගසති. මෙන් වඩන තැනැත්තේ එබඳු භයානක ස්වප්න නො දකිති. වෙහෙර විහාර, පෙරහැර, බණ පින්කම්, පිරිත් පින්කම් ආදි යහපත් දේ ම සිහිනෙන් දකී.

- 4) "මනුස්සානං පියො හොති" කරුණා මෙමත්‍රියෙන් තොර නපුරු මිනිසුන් ගේ ඒ නපුරු බව ඔවුන් දක්නවුන්ට ඔවුන් ගේ මුහුණුවල සැටියෙන් ම පෙනේ. එබැවින් ඔවුහු මිනිස්නට අප්‍රිය වෙති. මෙත් සිත ඇති පින්වතා ගේ සෞම්‍යත්‍ය ද ඔහු ගේ මුහුණෙන් පෙනේ. එබැවින් මෙත් වඩන තැනැත්තා රෝසමල් පොකුරක් සේ, පියුමක් සේ, මුතුහරක් සේ මිනිස්නට ප්‍රිය වේ.
- 5) "අමනුස්සානං පියො හොති" මෙත් වඩන තැනැත්තේ මිනිස්නට පමණක් නොව විශාක තෙරුන් වහන්සේ මෙන් දෙවියන්ට ද ප්‍රිය වේ. විශාධ තෙරුන් වහන්සේ ගේ කථාව මෙසේ ය:-

විශාධ තෙරුන් වහන්සේ

දඹදිව පැලලුප් නුවර විශාධ නමැති මිනිසෙක් විය. ලක්දිව වනාහි බොහෝ විහාරාරාම වෛතාසයන් ඇති, කසාවතින් බබලන, හැම තැන ම වාසය කිරීමට යෝග්‍ය යහපත් සෘතු ගුණය ඇති, යෝග්‍ය සෙනසුන් බහුල, ආශ්‍රයට සුදුසු සන්පුරුෂයන් බහුල, නිතර දහම් අසන්නට ලැබෙන, ප්‍රදේශයෙකැ යි ඔහුට අසන්නට ලැබිණ. හේ ලක්දිවට පැමිණ පැවිදි වන්නට සිතා තමා ගේ සියලු ධනය අඹුදරුවන්ට දී එක් කභවණුවක් පමණක් ගෙන ගෙයින් පිටත්ව මුහුදු තෙරට ගොස් නැවක් සොයමින් මසක් ඉක්ම විය. හේ වෙළඳමෙහි දක්ෂයෙකි. නැවක් සොයමින් විසූ ඒ මාසය තුළ දී තමා වෙත තුබූ එක කභවණුවෙන් වෙළඳුම් කොට කභවණු දහසක් උපයා ගත්තේ ය. මසකින් පසු නැවක් ලැබ ලක්දිවට අවුත් ක්‍රමයෙන් අනුරාධපුරයේ මහා විහාරයට ගියේ ය.

මහා විහාරයේ තෙරුන් වහන්සේලාගෙන් හේ පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියේය. පැවිදි කරවීම පිණිස තෙරුන් වහන්සේලා විසින් සීමාවට කැඳවා ගෙන ගිය කල්හි හේ තමාගේ හිත තුබූ දහසක් බැඳි පොට්ටනිය

බිම හෙළිය. තෙරුන් වහන්සේලා විසින් “මේ කුමක් දැයි ඇසූ කල්හි ‘ස්වාමීනි, කහවණු දහසෙකැ’යි කීය. “උපාසය, පැවිදි විමෙන් පසු මේවා පරිහරණය නො කළ හැකිය, දැන්ම ම මේවාට කරන දෙයක් කරවැයි තෙරුන් වහන්සේලා කීහ. උපාසක තුමා “විශාඛයන් පැවිදිවන තැනට පැමිණි අය හිස් අතින් නො ගොස් මේවා අවුලා ගෙන යෙත්වා” යි ඒ මුදල සීමා මාලකයේ විසුරුවා පැවිදිව උපසම්පදව ද ලබා ගත්තේ ය.

විශාඛ හික්ෂුන් වහන්සේ ආචාර්යෝපාධ්‍යායයන් වෙත පස් වසක් වැස, උභය ප්‍රාතිමෝක්ෂය උගෙන තමන්ට යෝග්‍ය කමටහනක් ද උගෙන, එක් විහාරයක සාර මස බැගින් වෙසෙමින් හැසුරුණහ. එක් දවසක් උන් වහන්සේ සිතුල්පව් වෙහෙරට යන්නාහු, මංසන්දියකට පැමිණ යා යුතු මඟ සිතමින් උන් කල්හි පර්වතයෙහි අධිගෘහිත දේවතාවා අත දිගු කොට “විහාරයට යන මඟ මෙයය”යි දැක්වී ය.

උන්වහන්සේ එහි ගොස් සාරමසක් වැස හෙට උදෑසන මෙතැනින් නික්මෙමි යයි සිතා හොත්තාහු ය. එකල්හි එහි සක්මන් කෙළවර ගසේ දෙවියා තෙරුන් වහන්සේ වෙසෙන විහාරයේ පියගැට පෙළේ හිඳ හඬන්නට පටන් ගත්හ. තෙරුන් වහන්සේ විසින් “තොප කවුරුදැයි ඇසූ කල්හි “මම සක්මන කෙළවර ගසේ දෙවියා ය”යි කීය. “කුමට හඬන්නෙහි” දැයි ඇසූ කල්හි “නුඹ වහන්සේ මෙයින් වඩනා බැවින්”යි කීය. “මා මෙහි විසීමෙන් නුඹට ඇති ප්‍රයෝජනය කුමක්ද”යි විචාළ කල්හි, “ස්වාමීනි, නුඹ වහන්සේ මෙහි වෙසෙන කල්හි මෙහි අමනුෂ්‍යයෝ ඔවුනොවුන් කෙරෙහි මෙන් සිත් ඇත්තෝ වෙති. නුඹ වහන්සේ මෙයින් වැඩිය කල්හි නැවතත් ඔවුහු කෝලහාල කරන්නටත්, අසහ්‍ය වචන කියන්නටත් පටන් ගන්නාහැයි දේවතාවා කීය.

තෙරුන් වහන්සේ “මාගේ මෙහි විසීමෙන් තොපට පහසුවක් වේ නම් හොඳය”යි කියා සාර මසක් එහි වැස: නැවතත් යන්නට සිතු කල්හි

එසේ ම රුක් දෙවියා පැමිණ හැඩිය. මේ ක්‍රමයෙන් උන්වහන්සේ පරිනිර්වාණය දක්වා ම සිතුල්පවි විහාරයේ ම විසූ සේක. මෙසේ මෙන් සිතින් වෙසෙන භික්ෂූහු අමනුෂ්‍යයන්ට ප්‍රිය වෙති.

- 6) “දෙවතා රක්ඛන්ති” බුදුන් කල එක් පර්වතයක වෙසෙමින් මෙෙත්‍රී කර්මස්ථානය වැඩු භික්ෂූන් පන්සියය මෙන් මෙන් වඩන තැනැත්තා දෙවියෝ රකිති. මෙත් වැඩු භික්ෂූන් පන්සියයේ කථාව මෙසේ ය:

මෙත් වැඩු භික්ෂූන් පන්සියයක්

පෙර පන්සියයක් භික්ෂූන් වහන්සේලා වස් කාලය සමීපයේ දී බුදුන් වහන්සේ වෙත එළඹ, කමටහන් උගෙන සුදුසු සෙනසුනක් හා ගොදුරු ගමක් සොයා ඇවිදිනාහු ප්‍රත්‍යන්තයෙහි හිමාලය හා ඒකාබද්ධ වූ, තැනින් තැන සිත්කලු නිල්වන් ගල්තලා හා සිදු වැලිතලා ඇති, පිරිසිදු සිසිල් ජලය ඇති, එක් පර්වත ප්‍රදේශයක් දක, එහි එක් රැයක් වැස, පසුදින සමීප ගමකට පිඬු සිඟා වැඩියෝය.

එය එකිනෙකට සමීපයෙන් පිහිටි දහසක් පමණ ගෙවල් ඇති විශාල ගමෙකි. එහි වැසියෝ සැදහැ ඇත්තෝ ය. ප්‍රත්‍යන්තයෙහි පැවිද්දන් දුර්ලභ බැවින් භික්ෂූන් දැකීමෙන් ප්‍රීතිමත් වූ එගම් වැස්සෝ ඒ භික්ෂූන්ට ආදරයෙන් ගෞරවයෙන් දන් දී වස් තෙමස එහි ම වෙසෙන ලෙස ආරාධනා කොට පර්වත ප්‍රදේශයෙහි පන්සියයක් භික්ෂූන් වහන්සේලාට විසීමට කුටි පන්සියයක් කරවා දුන්හ. ඇඳ - පුටු - දිය බඳුන් ආදී සියලු උපකරණ ද සපයා දුන්හ.

භික්ෂූන් වහන්සේලා පසු දින අන් ගමකට පිඬු සිඟා වැඩියෝ ය. එගම් වැස්සෝ ද එසේ ම භික්ෂූන් වහන්සේලාට සත්කාර කොට වස් විසීමට ආරාධනා කළෝ ය. රැ දවල් දෙක්හි ම අනලසව මහණ දම්

පුරන්තා වූ ඒ භික්ෂුන් වහන්සේලා වේලාවට ගෙඩිය ගසා ගස් මුල්වල හිඳ භාවනා කරන්නාහ. භික්ෂුන් වහන්සේලා ගේ ශීල තේජස නිසා ගස් මුල්වලට භික්ෂුන් පැමිණි කල්හි ගස්වල තම තමන්ගේ වාසස්ථානවල විසිය නොහෙන රුක් දෙවියෝ තම තමන්ගේ දරුවන් ද ගෙන භික්ෂුන් නැගීයන තෙක් තැනින් තැන වෙසෙති. මෙය රුක් දෙවියන්ට මහ කරදරයක් විය.

භික්ෂුහු කවදා යෙත් දෑ යි දුරින් බලා හුන් දේවතාවෝ වස් වැසූ භික්ෂුන් තෙමසක් ගතවන තුරු නො යන බව දැන, එපමණ දික් කලක් අපට අප ගේ විමානවලින් බැහැරව නො විසිය හැකි ය. මේ භික්ෂුන් බිය ගන්වා මෙයින් පලවා හැරිය යුතු යයි සිතා, රාත්‍රියෙහි තනි තනි ව භික්ෂුන් වහන්සේලා භාවනා කරමින් සිටින තැන්වලට ගොස් භයානක යක් වෙස්වලින් පෙනී සිටින්නට වන්න. භයානක ශබ්ද ද කරන්නට වන්න. ඔවුන් දැකීමෙන් හා ඔවුන් ගේ හඬ ඇසීමෙන් ඒ භික්ෂුන් වහන්සේලා ගේ ළය වෙවුලන්නට වූහ. උන් වහන්සේලාට සිත එකඟ කර ගත නො හැකි විය. බිය නිසා සිහියෙන් යුක්තව විසීමට අසමත්ව සිටින ඒ භික්ෂුන් වහන්සේලා වෙත තද දුර්ගන්ධයක් ද භූතයෝ ඇති කළහ. ගන්ධයේ දරුණු කමින් භික්ෂුන් වහන්සේලාට හිසරදය ද ඇති විය. එහෙත් එතෙක් එක් භික්ෂුවක්වත් තමාට ඇති කරදරය අනෙකකුට නො කීය.

එක් දවසක් සෑම දෙනා රැස් වූ අවස්ථාවක දී සංඝ ස්ථවිරයන් වහන්සේ ඒ භික්ෂුන්, පෙර සේ නොව ඉතා දුබල වී සිටිනු දැක, “ඇවැත්නි, මේ වනයට පැමිණි ඔබ වහන්සේලාගේ ශරීරය කීප දිනක් ඉතා පැහැපත්ව පැවැත්තේ ය. දැන් එසේ නො වේ : ඔබ වහන්සේලා දුබල ව දුර්වර්ණ ව නො පහන් ඉන්ද්‍රියයන් ඇතිව ඉන්නාහ. ඊට කාරණා කවරේදැ”යි විචාළහ.

එකල්හි එක් භික්ෂුවක් “ස්වාමීනි, මම රාත්‍රියෙහි මෙබඳු භයානක අරමුණු දක්නෙමි. භයානක ශබ්ද අසමි. දුර්ගන්ධයන් ආඝ්‍රාණය කරමි. එබැවින් මට සිත එකඟ කර ගත නො හැකි ය. කමටහනෙහි සිහිය නො පිහිට විය හැකි ය’යි කිය. සෙස්සෝ ද ඒ ප්‍රවෘත්තිය කීහ. එකල්හි සංඝ ස්ථවිරයන් වහන්සේ “තථාගතයන් වහන්සේ වස් විසීමි දෙකක් පනවා ඇත්තේ ය. අපට මේ සෙනසුන අයෝග්‍යය. අප බුදුන් වහන්සේ වෙත ගොස් කරුණු සැලකොට උන්වහන්සේ ගෙන් සුදුසු සෙනසුනක් විචාරමුය’යි කීහ. සැමදෙනා වහන්සේ ම එයට එකඟ වී සෙනසුන් තැන් පත් කොට තබා දයකයන් හා බැඳීමක් නැති බැවින් කිසිවකුට නො කියා ම සැමදෙනා වහන්සේ ම එයින් පිටත්ව ඇවැත් නුවර බලා ගොස් බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පැමිණියෝ ය.

බුදුන් වහන්සේ “මහණෙනි, වස්කාලයෙහි තැනින් තැන නො යන ලෙස තොපට සිකපද පනවා ඇත්තේ ය. එසේ තිබිය දී තෙපි කුමට ඇවිදින්නාහු ද’යි විචාළ සේක. ඒ භික්ෂුහු සිදු වූ සියල්ල භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සැලකලෝ ය. බුදුන් වහන්සේ ඔවුන්ට සත්ප්‍රාය සේනාසනයක් බලන සේක් - අන් කොතැන වත් නො දැක, “මහණෙනි, එහි වාසය කිරීමෙන් ම තෙපි අර්හත්වයට පැමිණෙන්නාහු ය. මහණෙනි, තෙපි යච්චි. ඒ සෙනසුනෙහි ම වාසය කරව්” යයි වදරා -

“මහණෙනි, ඉදින් තෙපි දේවතාවන්ගේ කරදරයෙන් මිදෙනු කැමැත්තහු නම් මේ පිරිත උගනිව්. මෙය තොපට ආරක්ෂාව ද, කර්මස්ථානය ද වන්නේ ය’යි “මෙත්‍රිය සූත්‍රය” වදරා තෙපි එහි ගොස්, මාසයෙහි ධර්ම ශ්‍රවණය කරන දින අටෙහි ම ගෙඩිය ගසා රැස්වී මේ සූත්‍රය සප්ඤ්ඤායනා කරව්! මේ සූත්‍රයෙන් ම දහම් දෙසව්! ධර්ම සාකච්ඡා කරව්! අනුමෝදනා කරව්! මේ කර්මස්ථානය ම භාවනා කරව්! එසේ කරන කල්හි ඒ දේවතාවෝ බිය ගැන්වීම් නවත්වා තොපට උපකාර කරන්නට පටන් ගන්නාහ’යි වදරා, භික්ෂුන් පන්සියය උන් වහන්සේලා විසූ තැනට ම පිටත් කළ සේක.

හික්ෂුන් වහන්සේලා ද තථාගතයන් වහන්සේ ගේ අනුශාසනය ආදරයෙන් පිළිගෙන වැද අවසර ගෙන නැවතත් එහි ගොස් බුදුන් වහන්සේ වදළ පරිදි කරන්නට වූහ. දේවතාවෝ මේ හික්ෂුහු අප ගේ යහපත කැමැත්තෝ යයි හික්ෂුන් වහන්සේලා කෙරෙහි සතුටු වී උන් වහන්සේලාට උපස්ථාන කරන්නටත්, ආරක්ෂා කරන්නටත් වන්න. ඒ හික්ෂුන් වහන්සේලා දේවතාවන් ගේ උපකාර ද ඇතිව සැප සේ වෙසෙමින් මෙමිත්‍රී භාවනාව කොට මෙමිත්‍රීය ම පාදක කොට විදර්ශනා වඩා ඒ වස් කාලය තුළදී සැමදෙනා වහන්සේ ම සවි කෙලෙසුන් නසා අර්භත්වයට පැමිණියෝ ය.

7) “නාස්ස අග්ගි වා විසං වා සත්ථං වා කමති” මෙමිත්‍රීයෙන් වාසය කරන තැනැත්තා ගේ කයට උත්තරා උපාසිකාව ගේ කයට මෙන් ගින්න ද, සංයුත්ත භාණක වූලසීව ස්ථවිරයන් වහන්සේගේ කයට මෙන් විෂ ද, සංකිච්ච සාමණේරයන් ගේ කයට මෙන් ආයුධ ද නො වදින්නේ ය. ගින්නෙන් හෝ විෂයෙන් හෝ ආයුධයෙන් හෝ මෙමිත්‍රී චිත්තයෙන් වෙසෙන තැනැත්තා ගේ ශරීරයට පීඩාවක් නො වේ. උත්තරා උපාසිකාව ගේ කථාව මෙසේ ය:

උත්තරා උපාසිකාව ගේ කථාව

උත්තරා උපාසිකාව රජගහනුවර පූර්ණක සිටාණන්ගේ දුවකි. ඇ බුදුන් වහන්සේගෙන් බණ අසා සෝවාන්ව සිටින තැනැත්තියකි. පසු කාලයේ දී ඇය රජගහ සිටාණන්ගේ පුත්‍රයාට විවාහ කොට දින, හේ මිථ්‍යා දෘෂ්ටිකයෙකි. සෝවාන් වී සිටින උත්තරාට රත්නත්‍රයෙන් වෙන්ව නො විසිය හැකිය. එහෙත් මිසදිටු ගෙදරට හසු වී සිටින ඇයට හික්ෂුන් දක්නටවත් දන් දෙන්නට වත් බණ අසන්නට වත් නො ලැබෙන්නේ ය. ඒ සිටු ගෙදර මහ සම්පත් ඇති තැනක් වුවත් රත්නත්‍රය ආශ්‍රය කරන්නට නො ලැබීම නිසා උත්තරාවට එය සිර ගෙයක් බඳු විය.

මිසඳිටු ගෙය ගැන කලකිරුණා වූ උත්තරා උපාසිකාව දිනක් “මා මේ සිර ගෙයට පත් කළාට වඩා කාහටවත් දැසියක් කර දුන්නා නම් හොඳ ය. මෙහි පැමිණීමෙන් පසු මට කිසිම පිණක් කරගන්නට නො ලැබුණේය” යි කියා පියාට හස්තක් යැව්වා ය.

පිය සිටු තුමා “මගේ දුව දුකට පත් වී සිටින්නීය”යි මහත් ශෝකයට පැමිණ. “මේ නුවර සිරිමා නම් වූ දිනකට දහසක් ගන්නා ගණිකාවක් ඇත්තීය. ඇය ගෙන්වා හිමියාට පරිවාරිකාවක් කොට පවරා දී පින් කර ගනුව”යි කහවණු පසළොස් දහසක් යැවී ය. උත්තරා උපාසිකාව සිරිමා නම් වූ ගණිකාව ගෙන්වා ඇයට කහවණු පසළොස් දහස දී, “යෙහෙළිය, මේ පසළොස් දහස ගෙන මේ පසළොස් දිනයෙහි මාගේ සැමියා සතුටු කරවමින් මෙහි වෙසෙව’යි කීවාය. සිරිමා එය සතුවින් පිළිගත්තා ය.

උත්තරා උපාසිකාව ඇය කැඳවා ගෙන සිය සැමියා වෙත ගොස්, අද පටන් පසළොස් දිනක් මාගේ යෙහෙළිය මා වෙනුවෙන් ඔබට උවටැන් කරන්නීය. “මම මේ අඩමස දන් දෙමින් බණ අසමින් වෙසෙමි” යි කීවා ය. සිරිමා ගේ රූපශ්‍රියෙන් වශීකෘත සිටු පුත්‍රයා ඉතා සතුවින් එය පිළිගත්තේ ය.

උත්තරා උපාසිකාව ද එතැන් පටන් දන් දෙන්නටත් බණ අසන්නටත් ලදිමි යි සතුටුව බුදු රජුන් ප්‍රමුඛ මහ සගනට තමාගේ ගෙයි දෙසතියක් දන් පිළිගන්නා ලෙස ආරාධනා කොට දස දසින් පිරිවරා ගිනිහල් ගෙයි “මෙසේ බත් පිසව, මෙසේ වාඤ්ජන පිසව, මෙසේ කැවිලි පිසව’යි සංවිධානය කරමින් හැසුරුණාය. ඇගේ දන්දීම අවසන් වන දිනයට පෙර දිනයේ “මේ මෝඩ ගැහැනී කුමක් කරන්නී දැ”යි සිරිමා කවුළුවෙන් ගිනිහල් ගෙය දෙස බලනුයේ ඩහදිය වගුරුවා ගෙන අලු හා දෑලි තැවරුණු ශරීරයෙන් වැඩ කරවමින් සිටින උත්තරාව දැක,

“අනේ මෝඩ ගැහැනී, මෙබඳු තැනකට ඇවිදිනුත් සැපක් නො විඳ මුඩු මහණුන්ට ප්‍රීතියෙන් වැඩ කරන්නී ය” යි සිනාසුණා ය.

සිටු ගෙදර මහා සම්පත්තියෙන් මත්ව සිටි සිරිමාට තමා ඉන්නේ කොතැන ද යන බවත්, සිටු පුත්‍රයා කවරෙක් ද යන බවත් අමතක වී තිබිණ. ඔ සිටු පුත්‍රයා උත්තරා දෙස බලා සිනාසෙනු දක, ඔහු සිනාසෙන්නේ මැය හා ඇති සම්බන්ධයක් නිසා යයි උත්තරාව කෙරෙහි කී “මැයට හොඳ පාඩමක් උගන්වමි” යි සිතා පහයෙන් බැස එහි ගොස් කැවිලි පිසින තැන උදුන මත උතුරමින් තුබූ ගිතෙල්, සැන්දකින් ගෙන උත්තරාව දෙසට ආවාය.

සිරිමා එන සැටියෙන් ම තමාට නපුරක් කරන්නට එන බව උත්තරාට වැටහිණ. ඔ සිරිමාට නපුරක් කරන්නට නො සිතා “මගේ යෙහෙළිය මට මහා උපකාර කාරියක. මැය නිසා මට දන් දීම හා බණ ඇසීම කළ හැකි විය. ඉදින් මාගේ සිතෙහි මැය ගැන ක්‍රෝධයක් ඇති නම් මේ උණු තෙලින් මාගේ ශරීරය දූවේවා. නැති නම් නො දූවේවා” යි සිතා ගෙන සිරිමා කෙරෙහි මෙන් සිත ම පැවැත්වූවා ය. ඇගේ මෙහි විත්තයේ ආනුභාවයෙන් සිරිමා විසින් හිස මත වත්කළ හුනු තෙල සිසිල් දිය මෙන් විය.

උත්තරාට එයින් අමාරුවක් නුවුණු බව දුටු සිරිමා ගෙනා තෙල් නිවී තිබෙන්නට ඇත.” යයි නැවතත් උණු තෙල් සැන්දක් ගෙන උත්තරාව දෙසට ගියා ය. උත්තරා ගේ දසිහු එය දක “අප ගේ ස්වාමි දූ ගේ ඇඟට උණු තෙල් වත්කරන්නට තී කවුදූ’යි තර්ජනය කරමින් අතින් පයින් තළා සිරිමා බිම හෙළවෝ ය. උත්තරා, දසින් ගේ පහරදීම වළක්නට උත්සාහ කළ මුත් නො හැකි වූව ය. දසින් දිගට ම පහර දෙන කල්හි උත්තරා මැදට පැන ඉතා අමාරුවෙන් පහර දීම වළක්වා, ‘තී මෙබඳු අපරාධ කුමට කළා දූ’යි සිරිමාට අවවාද කොට උණු දියෙන් නහවා බෙහෙත් තෙල් ඇඟ ගැල් වූවා ය.

ඉන් පසු තමා පිට එකියක බව සිරිමාට වැටහී “පිට එකියක වූ මා මෙබඳු අපරාධයක් කරද්දීත් මැය මට දැසින් ලවා පහර නොදෙව්වා ය. දැසින් මට පහර දෙන කල්හි ද ඕ මා බේරා ගත්තා ය. මා කළේ මහා අපරාධයකි. මෙපමණ ගුණවත් තැනැත්තියකට අපරාධ කළ මා ඇගෙන් සමාව නො ගතහොත් මාගේ හිසත් පැලී යා හැකිය’යි උත්තරා ගේ පාමුල වැද හෙව සමාව ඉල්ලුවා ය.

එකල්හි උත්තරාව “මම පිය කෙනකුත් ඇති දුවක් වෙමි. මාගේ පියාණන් වහන්සේ සමා වන සේක් නම් මම ද සමා වෙමි” යි කීවාය. ‘ආයතීවෙනි, මම තොප ගේ පියාණන් වූ පූර්ණ සිටු තුමාගෙන් ද සමාව ඉල්ලමි” යි සිරිමා කීවා ය. “පුණ්ණ සිටාණෝ මාගේ සසර වඩන පියාණෝ ය. මාගේ සසර කෙටි කරන පියාණන් වහන්සේ කෙනෙක් ඇතහ. උන්වහන්සේ සමා වන කල්හි ම මම සමා වෙමි.” යි උත්තරා කීවා ය. “තොප ගේ සසර කෙටි කරන පියාණෝ කවුරුදැ’යි ඇසූ කල්හි “සමාක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේය”යි කීවා ය. “උන්වහන්සේ හා මාගේ විශ්වාසයක් නැත” ය යි සිරිමා කීවා ය.

“මම විශ්වාසය ඇති කර දෙන්නෙමි. සෙට උන් වහන්සේ සංඝයා ද සමග මේ ගෙට වඩනාහ. උන් වහන්සේට සත්කාරය පිණිස ඇති දෙයක් ද ගෙන සෙට මෙහි එනු මැනව’යි උත්තරා කීවාය. සිරිමා ‘යහපති ආයතීවෙනි’යි කියා සිය නිවසට ගොස් පසු දින ඇගේ පරිවාර ස්ත්‍රීන් ලවා නොයෙක් කෑම වර්ග සම්පාදනය කරවා ඒවා ද ගෙන උත්තරා ගේ නිවසට පැමිණ බුදුපාමොක් සඟනගේ පාත්‍රවලට ඒවා බෙදීමට බියෙන් සිටියා ය. උත්තරා ඒවා ද ගෙන බුදුපාමොක් සඟන වැළඳ වූවා ය. අවසානයේ සිරිමා පිරිවරත් සහිතව තථාගතයන් වහන්සේ ගේ පාමුල වැද හොත්තා ය.

තථාගතයන් වහන්සේ ‘තිගේ අපරාධය කුමක් දැ’යි විචාළ සේක. ඕ ඉකුත් දිනයේ සිදු වූ සියල්ල සැල කළාය. තථාගතයන් වහන්සේ

“සැබෑ ද? උත්තරාය”යි වදල කල්හි “එසේය ස්වාමීනි” මේ යෙහෙළිය මාගේ ඉසට උණු තෙල් වත්කලා’යි කීවා ය. ‘එකල්හි තී කුමක් සිතුවෙහිදැ’යි තථාගතයන් වහන්සේ විචාළ සේක. එකල්හි උත්තරා, ‘ස්වාමීනි, සක්වළ ඉතා කුඩාය. බඹලොව ඉතා පහල ය, මාගේ යෙහෙළිය ගේ ගුණය ම ඉතා මහත් ය. මැය නිසා මම දන් දෙන්නටත්, බණ අසන්නටත් ලදිමි ය, ඉදින් මැය කෙරෙහි මාගේ කෝපයක් ඇති නම් මේ තෙලින් මාගේ ශරීරය දූවේවා. නො එසේ නම් නො දූවේවා’යි සිතා සිරිමාට මෙන් වැඩුවෙමි.” යි කීවාය. තථාගතයන් වහන්සේ උත්තරාට සාධුකාර දී දහම් දෙසූ සේක. දහම් ඇසීමෙන් පන්සියයක් පිරිවර ස්ත්‍රීන් ද සමග සිරිමා ද සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියාය.

සමාවතී දේවිය ගේ කථාව

මෙක් සිතින් වාසය කරන්නවුන්ට ආයුධවලින් හානියක් නො වන බවට කොසඹූ නුවර උදේන රජුගේ අග මෙහෙසියක් වූ සාමාවතී දේවියගේ කථාව දක්විය යුතුය. මාගන්ධියා නම් වූ අන් දේවියක විසින් නොයෙක් උපක්‍රම කොට බිඳවනු ලැබීමෙන් රජතුමා සාමාවතිය කෙරෙහි තදින් කිපුණේය. සාමාවතී දේවිය ගේ පරිවාර ස්ත්‍රීහු ද පන්සිය දෙනෙක් වෙති. රජු කිපී සිටිනු දන් සාමාවතී දේවී පරිවාර ස්ත්‍රීන්ට අවවාද කරන්නී “මේ අවස්ථාවේදී මෙමතිය මිස අන් පිහිටක් නැත. තෙපි සැමදෙන ම කිසිවකුට කෝප නො කර රජු කෙරෙහින්, රජු අප හා බිඳ වූ දේවිය කෙරෙහින්, තමන් කෙරෙහින් වෙනසක් නැතිව මෙමතී සිත පවත්වව්” යයි සැම දෙනා ට අවවාද කලා ය.

ස්ත්‍රීන් සැම දෙන ම මෙක් සිතින් වසන සමයෙහි සමාවතී දේවිය හා පරිවාර ස්ත්‍රීන් පන්සියය පෙළට සිටුවා පුරුෂයන් දහස් දෙනකු ගේ බල ඇති දුන්න ගෙන සාමාවතී දේවියගේ පපුවට විෂ පෙවූ ඊයක් විද්දේ ය. ඔවුන්ගේ මෙමතී චිත්තයේ ආනුභාවයෙන් ඒ ඊය ආපසු

හැරී රජුට අභිමුඛ ව සිටියේ ය. රජු බිය පත් වී පාමුල වැඳ වැටී දේවියගෙන් සමාව ඉල්ලී ය.

ගින්නෙන්, විෂයෙන්, ආයුධයෙන් ශරීරයට හානියක් නොවීම වනාහි මෙත් වඩන සැමට ම එයින් සැම කල්හි ම ලැබෙන අනුසසක් නොව බලවත් මෙමිත්‍රී චිත්තය ඇතියන්ට පමණක් කලාතුරකින් ලැබෙන අනුසසෙකි. මෙමිත්‍රීයේ ඒ බලය කුමක් ද යි තේරුම් ගැනීම අපහසු ය.

8) “කුවටං චිත්තං සමාධියති” මෙමිත්‍රී සහගත චිත්තය ඉතා සෞම්‍ය ය. ප්‍රණීත ය. මධුර ය. ඒ සිත නිසා ඇති වන චිත්තජ රූප ද මෙමිත්‍රී චිත්තය සේ ම සෞම්‍ය ය. සෞම්‍ය චිත්තජ රූපයන් ශරීරයෙහි පැතිරෙන කල්හි ධාතු කෝප සන්සිඳීමෙන් ශරීරය පිනා යන්නේ ය. ශාරීරික සුඛයක් ඒ තැනැත්තාට ඇති වන්නේ ය. එයින් මෙත් වඩන්නහු ගේ සිත ඉක්මනින් සමාධියට පැමිණෙන්නේ ය.

9) “මුඛවණ්ණෝ විජපසීදති” සිත හෘදය කෝෂයෙහි ඇති ලෙයෙහි පවත්නා වස්තු රූපය ඇසුරු කොට උපදින්නකි. ඉතා සෞම්‍ය වූ මෙමිත්‍රී චිත්තය උපදනා කල්හි ඒ සිත නිසා හෘදය කෝෂයේ ලෙය පැහැපත් වේ. ඒ ලෙය ශරීරයෙහි පැතිර යාමෙන් ද, සෞම්‍ය වූ මෙමිත්‍රී චිත්තයෙන් උපදනා සෞම්‍ය චිත්තජ රූප ශරීරයේ පැතිර යාමෙන් ද, මෙත්සිත් ඇතියහු ගේ මුහුණු පැහැපත් වේ. බැබළේ. කාන්තිමත් වේ.

10) “අසම්මුල්හො කාලං කරොති” බොහෝ දෙනාට මැරෙන්නට සිදුවන්නේ සම්මෝහයෙනි. එයින් ඒ අයට තමන් කර ඇති කුශල ක්‍රියාවක් සිහි කර ගන්නට ද නො ලැබෙන්නේ ය. එය පින් ඇතියන්ට පවා දුර්ගතියට යාමට කරුණකි. මෙත් සිත

බහුල වශයෙන් පවත්වන තැනැත්තාට එසේ නොවී සිහියෙන් අවසාන හුස්ම හෙළන්නට ලැබේ.

- 11) “උත්තරං අප්පට්ඨිජ්ඣන්තො බ්‍රහ්මලොකුපගො හොති” මෙහි සමාපත්තිය උපදවා ගත් තැනැත්තාට එය පාදක කොට රහත් වන්නට නුපුළුවන් වුවහොත් ඒ තැනැත්තා එහි බලයෙන් මරණින් මතු බ්‍රහ්ම ලෝකයෙහි උදපනේ ය.

බෝධිසත්වයන් වහන්සේ එක් ජාතියක දී සත් වසක් මෙන් සිත වැඩිමෙන් ලත් ආනිසංසය දැක්වෙන අංගුත්තර නිකාය සත්තක නිපාතයේ එන සූත්‍රයක් මෙසේ ය:

මා භික්ඛවෙ, පුඤ්ඤනං භායිත්ථ, සුඛස්සෙනං භික්ඛවෙ අධිවචනං යදිදං පුඤ්ඤන්ති, අභිජානාමි බො පනාහං භික්ඛවෙ, දීගරත්තං කතානං පුඤ්ඤනං, දීඝ රත්තං ඉට්ඨං කන්තං මනාපං විපාකං පච්චනුභුතං සත්ත වස්සානි මෙත්තං චිත්තං භාවෙසිං, සත්ත වස්සානි මෙත්තං චිත්තං භාවෙත්වා සත්ත සංවට්ඨිටි වට්ඨිටි කප්පෙ න ඉමං ලොකං පුනරාගමාසිං, සංවට්ඨිටිමානෙ සුදුහං ලොකෙ ආහස්සරූපගො හොමි, විචට්ඨිමානෙ ලොකෙ සුඤ්ඤං බ්‍රහ්මවිමානං උපපජ්ජාමි. තත්‍රසුදු භික්ඛවෙ බ්‍රහ්මා හොමි මහා බ්‍රහ්මා, අභිභූ අනභිභූතො අඤ්ඤදන්ථු දසො වසවත්ති.

ජත්තිංසක්ඛත්තුං බො පනාහං භික්ඛවෙ, සක්කො අහොසිං දෙවානම්න්දෙ, අනෙකක්ඛත්තුං රාජා අහොසිං චක්ඛවත්ති ධම්මිකො ධම්ම රාජා චාතුරන්තො විජ්ජාවි ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො සත්තරතන සමන්තාගතො. තස්ස මය්හං භික්ඛවෙ, ඉමානි සත්ත රතනානි අහෙසුං, සෙය්‍යථිදං? චක්කරතනං හත්ථීරතනං අස්සරතනං මණ්ඩරතනං ඉත්ථීරතනං ගහපති රතනං පරිනායකරතනමෙව සත්තමං. පරො සහස්සං බො පන මෙ භික්ඛවෙ, පුත්තා අහෙසුං සුරා වීරංගරූපා

පරසෙනප්පමද්දනා, සො ඉමං පඨවිං සාගර පරියන්තං අදණ්ඛෙන අසත්ථෙන ධම්මෙන අභිච්ඡිය අප්ඣ්ඤාචසති.

තේරුම:

මහණෙනි, පින්වලට බිය නොවව්, පිනය යන මෙය සැපයට නමකි. මහණෙනි, දීර්ඝ කාලයක් කළ පින්වලින් දීර්ඝ කාලයක් මුළුල්ලෙහි වින්ද වූ ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මනාප වූ විපාකය මම දනිමි. සත් වසක් මුළුල්ලෙහි මෙත් සිත වැඩුවෙමි. සත්වසක් මෙත් සිත් වඩා සංවර්ත විවර්ත කල්ප සතක් මුළුල්ලෙහි මේ ලෝකයට නැවත නො ආයෙමි. මම ලෝකය විනාශ වන කල්හි ආභස්සර බඹ ලොවට යෙමි. නැවත ලෝකය ඇතිවන කල්හි සිස් වූ බ්‍රහ්ම විමානයක උපදිමි. එහි මම බ්‍රහ්ම වෙමි. අන්‍යයන් විසින් යට කළ නො හෙන අන්‍යයන් යට කර ගෙන සිටින සියල්ල දක්නා වූ අන්‍යයන් කීකරු කර ගෙන සිටින්නා වූ මහා බ්‍රහ්මයෙක් වෙමි.

මහණෙනි, මම සතිස් වරක් දෙවියන්ට අධිපති වූ ශක්‍රදේව වූයෙමි. නොයෙක් වාරවල ධාර්මික වූ ධර්ම රාජ වූ සිවු දිගින් සාගරය කෙළවර කොට ඇති පෘථිවියට අධිපති වූ ලෝකය දිනා ගෙන සිටින්නා වූ ජනපදයන්හි ස්ථිරත්වයට පැමිණියා වූ සප්ත රත්නයෙන් යුක්ත වූ චක්‍රවර්ති රාජ වූයෙමි. ඒ රජුට මේ සප්ත රත්නයෝ වූහ. කවරහු ද? චක්‍රරත්නය, හස්ති රත්නය, අශ්වරත්නය, මාණික්‍යරත්නය, ස්ත්‍රීරත්නය, ගෘහපති රත්නය, සත්වෙහි වූ පරිණායක රත්නය යන මොහු ය. මහණෙනි, අධික ශූරවූ, වීර්‍යවන් වූ පරසේනා මැඩීමෙහි සමත් වූ දහසකට අධික පුත්‍රයෝ වූහ. හේ සාගරය කෙළවර කොට ඇති පොළොව අදණ්ඛයෙන් අශස්ත්‍රයෙන් ධර්මයෙන් දිනා එයට ඉසුරුව වෙසේ.

දනයට ද සීලයට ද වඩා මෙත්‍රියෙහි අනුසස් ඇති බව

“යඤ්ච ගහපති වේලාමො බ්‍රහ්මණො දනං අදසි මහා දනං. යොවෙකං දිට්ඨි සම්පන්නානං භොජෙය්‍ය යො ච සතං දිට්ඨි සම්පන්නානං භොජෙය්‍ය, යො වෙකං සකදගාමිං භොජෙය්‍ය, යො ච සතං සකදගාමිනං භොජෙය්‍ය, යොවෙකං අනාගාමිං භොජෙය්‍ය යොච සතං අනාගාමිනං භොජෙය්‍ය යොවෙකං අරහන්තං භොජෙය්‍ය, යො ච සතං අරහන්තානං භොජෙය්‍ය, යොවෙකං පච්චේක බුද්ධං භොජෙය්‍ය, යො ච සතං පච්චේක බුද්ධානං භොජෙය්‍ය, යො ච බුද්ධපමුඛං සංඝං භොජෙය්‍ය, යො ච වාතුද්දිසං සංඝං උද්දිස්ස විහාරං කාරාපෙය්‍ය, යොච පසන්න චිත්තො බුද්ධං ච ධම්මං ච සංඝං ච සරණං ගච්ඡෙය්‍ය. යො ච පසන්නචිත්තො සික්ඛාපදනි සමාදියෙය්‍ය, පාණාතිපාතා වෙරමණිං, අදින්නාදනා වෙරමණිං, කාමෙසුඕච්ඡාවාරා වෙරමණිං, මුසාවාද වෙරමණිං, සුරාමෙරෙය මජ්ජිමාද්ධානා වෙරමණිං, යො ච අන්තමසො ගන්ධුහන මත්තම්පි මෙත්තං චිත්තං භාවෙය්‍ය ඉදං තතො මහප්ප්ලතරං”

මෙය අංගුත්තර නිකායේ නවක නිපාතයේ වේලාම සූත්‍රයේ කොටසකි.

එයින් දැක්වෙන්නේ වේලාම බ්‍රහ්මණයා සත් අවුරුදු සත් මසක් මුළුල්ලෙහි ගණනින් ප්‍රමාණ කළ නො හෙන මහා ධනස්කන්ධයක් වියදම් කොට ලොකික මහා ජනයාට දුන් මහා දනයට ද වඩා සෝවාන් පුද්ගලයකුට දෙන දනයකට ද වඩා, සෝවාන් පුද්ගලයන් සියයකට දෙන දනයකට ද වඩා, එක් සකාදගාමී පුද්ගලයකුට දෙන දනයට ද වඩා, සකාදගාමී පුද්ගලයන් සියයකට දෙන දනයට ද වඩා, එක් අනාගාමී පුද්ගලයකුට දෙන දනයට ද වඩා, අනාගාමී පුද්ගලයන් සියයකට දෙන දනයට ද වඩා, අර්හත් පුද්ගලයකුට දෙන දනයට ද වඩා, අර්හත් පුද්ගලයන් සියයකට දෙන දනයට ද වඩා, පසේ බුදු

කෙනකුට දෙන දනයට ද වඩා, පසේ බුදුවරයන් සියයකට දෙන දනයට ද වඩා, ලොවුතුරා බුදු කෙනකුට දෙන දනයට ද වඩා, බුදු පාමොක් සඟනට දෙන දනයට ද වඩා, සතර දිගින් වඩනා සංඝයා උදෙසා විහාරයක් කරවීමට ද වඩා, රත්නත්‍රය සරණ යාමට ද වඩා, පඤ්චගිකිපද සමාදනයට ද වඩා සුවඳ දෙයක් අතට ගෙන වරක් සිඹින කාලය පමණ මෙක් සිත් වැඩීම මහත්ඵල බව ය. මෙක් සිත් වැඩීම ඒ සියල්ල ම පරදවන මහ පිනක් බව ය.

ඒකරාජ වරියාව

පෙර එක් කලෙක මහ බෝසතාණන් වහන්සේ කසිරට බරණැස් නුවර “ඒකරාජ” නමින් රජ වූහ. ඒ රජුරුවෝ දන්සැල් සයක් කරවා බොහෝ ධනය වියදම් කොට ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණාදීන්ට දිනපතා මහ දන් දෙති. නීති සිල් රකිති. පෙහෙවස් වෙසෙති. ඉවසීමෙන් හා කරුණා මෙමත්‍රියෙන් දරුවන් නළවන්නාක් මෙන් ජනයා සතුටු කරවමින් දැනමින් රජය කෙරෙති. සොරුන්ට පවා දඬුවම් නො දෙති. ඒ රජුරුවෝ අන්තඃපුරයෙහි දූෂිත ක්‍රියාවක් කොට හසු වූ ඇමතියකු රටින් නෙරපා දැමූහ.

ඒ දුෂ්ට ඇමතියා කොසොල් රට දබ්බසේන රජු වෙතට ගොස් ඔහුට සේවය කොට අනුක්‍රමයෙන් ඔහු හා විශ්වාසයට පැමිණ බරණැස් රජුගෙන් පලිගන්නට සිතා “දේවයන් වහන්ස, බරණැස් රජය මැස්සන් නැති වීවදයක් බදුය. දන් ඉන්නා රජ ඉතා මෘදුය, නුඹ වහන්සේට ලෙහෙසියෙන් ම එය අත්පත් කර ගත හැකිය”යි දබ්බසේන රජුට කීය. බරණැස් රජයේ බලය දන්නා දබ්බසේන රජු එපමණකින් ම ඔහුගේ කීම විශ්වාස නොකොට තවත් මිනිසුන් යවා පරීක්ෂා කරවා බරණැස් රජාණෝ සොරුන්ට පවා දඬුවම් නො කරන ඉතාම මෘදු කෙනකු බව ස්ථිර වශයෙන් ම දැන, ඒ රජය ගනු පිණිස සේනාව සමග පිටත් වී ය.

බරණැස් නුවර ද එපවත් සැලවීය. එකල්හි බෝසතාණන් වහන්සේ ගේ මහා යෝධයෝ තමන් ගේ රජ්ජුරුවන් වෙත ගොස් “දේවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේට විරුද්ධව දබ්බසේන රජු සේනාව ගෙන නික්මුණෝය’ යි කියති. අපි එහි ගොස් මේ රටට ඇතුළු වන්නට කලින් ම ඔහු අල්ලාගෙන එමු” යයි කීහ.

මහ බෝසතාණන් වහන්සේ “මා නිසා අනුන්ට පීඩා කිරීමක් නැත’ යි යෝධයන් වැළැක්වූහ. දබ්බසේන කාසි රටට ඇතුළු වූ පසු ද, යෝධයෝ බෝසතාණන් වහන්සේට එසේ ම සැල කළහ. බෝසතාණන් වහන්සේ පෙර සේ ම ඔවුන් වැළැක්වූහ. දබ්බසේන ගොස් බරණැස් නුවරින් පිටත සිට “රජය හෝ දෙනු, යුද්ධයට හෝ එනු” යයි බෝසතාණන් වහන්සේට හස්තක් යැවීය. බෝසතාණන් වහන්සේ “මාගේ යුද්ධයක් නැත. රාජ්‍යය ගනුව’යි පිළිතුරු යැවූහ. බෝසතාණන් වහන්සේ ගේ මහා යෝධයෝ තුන්වන වර ද “දේවයන් වහන්ස, දබ්බසේනට මේ නුවරට ඇතුළු වන්නට ඉඩ නො දෙමු ය, නගරයෙන් පිටතදී ම තළා ඔහු අල්ලා ගනිමු ය’යි කීහ.

මහ බෝසතාණන් වහන්සේ පෙර සේ ම ඔවුන් වළක්වා නගරද්වාරයන් හැර දමවා උඩු මහල් තලයේ රාජාසනයෙහි වැඩහුන් සේක. දබ්බසේන සේනාව හා නගරයට පිවිස එක සතුරකුදු නො දක ලෙහෙසියෙන් ම මුළු නගරය අත් පත්කොට ගෙන රජ මැදුරට ගොස් නිරපරාධී බෝසතාණන් වහන්සේ ගෙන්වා ගෙල දක්වා පෙළොවෙහි වළ ලැවීය.

බෝසතාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ ගේ රාජ්‍යය ද පැහැර ගෙන තමන් වහන්සේ පොළොවෙහි ද වළ ලැවූ සොර රජු ප්‍රිය පුත්‍රයකු මෙන් සිතුවා මිස ඔහුට නපුරක් නො සිතූහ. උන් වහන්සේ දුෂ්ට රජුට මෙන් කොට, ඉක්බිති කිසුණු පිරියම් කොට ධ්‍යානානිඥ උපදවා වළෙන් නැගී අහසෙහි වැඩ හුන් සේක. සොර රජුගේ ඇඟ ගිනි ගන්නාක්

මෙන් දූවෙන්නට විය. හේ බිම පෙරළෙමින් කැගසන්නට විය. “මේ කිමෙක් ද”යි සෙස්සන්ගෙන් ඇසූ කල්හි “දේවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ නිරපරාධී ධාර්මික රජතුමකුට අපරාධ කළාහු ය’යි ඔවුහු කීහ. “එසේ නම් වහා ගොස් රජු ගොඩ ගනිව් ය’යි සතුරු රජු කීය. රාජ පුරුෂයෝ එහි ගිය කල්හි බෝසනාණන් වහන්සේ වළෙන් ගොඩ නැඟී අහසෙහි වැඩ හිඳිනු දැක වහා ගොස් ඒ බව දඹබසේන රජුට කීහ.

හේ වහා බෝසනාණන් වහන්සේ වෙත ගොස් වැද, සමාව ගෙන “නුඹ වහන්සේ ගේ රාජ්‍යය නුඹ වහන්සේ ම කරවන සේක්වා. මම මෙතැන් පටන් නුඹ වහන්සේ ගේ රජය සොරුන් ගෙන් ද ආරක්ෂා කරමි”යි කියා දුෂ්ට ඇමතියාට රජ අණ කරවා ගියේය. බෝසනාණන් වහන්සේ ද රජය ඇමතියන්ට භාර කොට පැවිදිව මහජනයා ශීලාදි ගුණයන්හි පිහිටුවමින් ලෝ වැඩ කොට ආයු කෙළවර බඹලොව උපන්න. (මේ කථාව ජාතක අටුවාවෙහි මෙයට මදක් වෙනස් අයුරකින් ඇත්තේ ය. මෙහි දක්වන ලදුයේ වරියාපිටක අටුවාවෙහි සැටියට ය.)

මෛත්‍රී පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය

මෛත්‍රී පාරමිතාව පුරන බෝධිසත්ත්වයා විසින් පළමු කොට ම “මම ලෝකයේ කිසිවකුට සතුරු නො වෙමි ය. මම ලොව හැම දෙනා ගේ ම මිත්‍රයෙක් වෙමි ය, හිතවතෙක් වෙමි ය, හැම දෙනාට ම උපකාර කාරයෙක් වෙමි ය’ යි සිතා ගත යුතු ය. ලොව හැම දෙනා ම තමා මෙන් සිතිය යුතු ය. අනුන්ට වන නින්දා අලාභහානි දුක් කරදර තමාට වන ඒවා සේ සැලකිය යුතු ය. අනුන්ට අලාභයක් - හානියක් - නින්දාවක් - කරදරයක් වන කිසි ම ක්‍රියාවක් නො කළ යුතු ය. සෑම වරදක් ම ඉවසිය යුතු ය.

මේ ගුණාංගයන්හි පිහිටා “මෙත්තං කාය කම්මං පච්චුපට්ඨිතං හොති සත්‍රුභ්මවාරීසු ආචී වෙව රහො ච, මෙත්තං වචිකම්මං

පව්‍යුපට්ඨිතං හොති සබ්බන්තමාර්යු ආචී වෙච රහො ච, මෙත්තං මනොකම්මං පව්‍යුපට්ඨිතං හොති සබ්බන්තමාර්යු ආචී වෙච රහො ච” යනුවෙන් දැක්වෙන පරිදි ඒ ඒ අය ඇති නැති සෑම තැනදී ම, අනුන් කෙරෙහි මෙමිත්‍රී සහගත කායකර්ම පැවැත්විය යුතු ය. මෙමිත්‍රී සහගත වාක්කර්ම පැවැත්විය යුතුය. මෙමිත්‍රී සහගත මනාකර්ම පැවැත්විය යුතු ය.

මෙමිත්‍රී සහගත කායකර්ම

ගරිරය පිරිසිදු කර දීම, වස්ත්‍ර පිරිසිදු කර දීම, වාසස්ථාන පිරිසිදු කර දීම, ආහාර පාන බෙහෙත් සපයා දීම, වෙදුන් පමුණුවා දීම ආදියෙන් රෝගීන්ට උපකාර කිරීමය, මහල්ලන්ට, දුබලයන්ට, අසරණයන්ට උපකාර කිරීම ය, වෛත්‍ය ප්‍රතිමා ගෘහ බෝධාංගණයන්හි හැමදීමේ කසළ ඉවත් කිරීම ආදී වත් කිරීම ය, හික්ෂුන් වහන්සේලාට සිවුරු සෝදා දීම, පඬු සපයා දීම, නෑමට ජලය සපයා දීම, අසුන් පනවා දීම, වාසස්ථාන පවිත්‍ර කර දීම, පාත්‍රාදි පරිභෝග භාණ්ඩ පිරිසිදු කර දීම, දනය හා ගිලන්පස සපයා දීම, වාසය කිරීමට ආවාස තනා දීම ආදියෙන් උපකාර කිරීම ය, ජනයා වැඳුම් කොට පින් සිදු කර ගනිත්වා යි ප්‍රතිමාගෘහ කරවීම ය, වෛත්‍ය කරවීම ය, බෝ රුක් රෝපණය කර වීම ය, ජනයෝ පින්කම් කෙරෙත්වා යි දහම් අසත්වා යි දහම්හල් කරවීම ය, බාලයෝ උගනිත්වා යි පාසැල් කර වීම ය, මහජනයාට ප්‍රයෝජන වෙත්වා යි වැව් - ළිං - පොකුණු කරවීම ය, ගස් සිටුවීම ය, පාරවල් සෑදීම ය, මිනිසුන් ගමන් කරන තැන්වල ගල් මුල් කටු ආදිය ඉවත් කිරීම ය, අසරණයෝ වෙසෙත්වා, යි අම්බලම් කරවීම, ගෙවල් සෑදීම, ගෙවල් සෙවෙනි කිරීම, කුඹුරු වැපිරීම ආදියෙන් අනුන්ට උපකාර වීම, මඟුල් අවමඟුල් වලදී අනුන්ට උපකාර වීම යනාදිය මෙමිත්‍රී සහගත කාය කර්මයෝ ය.

මෙහි සහගත වාක්කර්ම

අනුන් හා කථා කිරීමේ දී ඔවුන් ගේ සිත නො රිදෙන සැටියට සිත් සතුටු වන සැටියට, ඒ ඒ තැනැත්තා ගේ තරාතිරම අනුව හාමුදුරුවන් වහන්සේ, ස්වාමීන් වහන්සේ, මහත්මයා, රාළහාමි, අප්පුහාමි, නෝනා, හාමිනේ, මැණිකේ, අයියා, මල්ලී, අක්කා, නංගී යනාදීන් ප්‍රිය වචනයෙන් ම ඒ ඒ අය ගැන කථා කිරීම ය, ඒ ඒ අය නැති තැනදී ද අසවල් ස්වාමීන් වහන්සේ අසවල් මහත්මයා අප්පුහාමි හාමිනේ යනාදීන් ප්‍රිය වචනයෙන් ම ඒ ඒ අය ගැන කථා කිරීම ය, අනුන් හොඳ මග යෙත්වා යි තමා දන්නා බණ දහම අනුන්ට කීම ය, අනුන්ට යහපතක් වේවා යි තමා දන්නා ප්‍රයෝජනවත් කරුණු අනුන්ට කියා දීම ය, අනුන් වරදවා යම් යම් වැඩ කරනු දුටු කල්හි ඒවා කර ගන්නා සැටි කියා දීම ය, ගුණවතුන් ගේ ගුණ ඔවුන්ට ගෞරවයෙන් කීම ය, හොඳ වෛද්‍යයන්, හොඳ කර්මාන්ත කාරයන්, අවංක වෙළෙන්දන් අනුන්ගේ යහපත පිණිස හඳුන්වා දීම ය. එසේ ම අනුන්ගේ යහපත පිණිස වැරද්වාකාරයන් හඳුන්වා දීම ය, හේද වූවන්ට සමගිය පිණිස අනුශාසනය කිරීම ය, රෝගීන්ට රෝගය සුව කර ගැනීමට උපදෙස් දීම ය, දිළින්දන්ට දිළිඳු කමින් මිදීමට උපදෙස් දීම ය, පවිකම් කරන්නවුන්ට ඒවා නො කරන්නට අනුශාසනා කිරීම ය, පින් නො කරන්නවුන්ට බණ අසන්නය, පන්සල් යන්නය, වන්දනාවට යන්නය, දන් දෙන්නය, සිල් රකින්නය, භාවනා කරන්නය කියා අනුශාසනා කිරීමය, මාපියන්ට නො සලකන දරුවන්ට මාපියන්ට සලකන්නට අනුශාසනා කිරීම ය, නිකම් කාලය ගත කරන්නන්ට යම්කිසි වැඩක යෙදෙන ලෙස අනුශාසනා කිරීමය යනාදිය මෙහි සහගත වාක් කර්මයෝ ය.

මෛත්‍රී සහගත මනා: කර්ම

පහන් මුහුණින්, සිනා මුහුණින්, හොඳ හිතින් අනුන් දෙස බැලීමත් අසවලා සුවපත් වේවා, නිදුක් වේවා යනාදීන් එක් එක් පුද්ගලයකුගේ වශයෙන් හා සමූහ වශයෙන් ද අනුන්ට තමා ගේ සිතින් සුඛ පැතීමත් මෛත්‍රී සහගත මනා:කර්මයෝ ය. සිතින් සුඛ පැතීම නැවත නැවත කිරීම මෛත්‍රී භාවනාව ය. එය බුද්ධාගමයේ උසස් භාවනාවකි. එය ඵලදයක වන්නට කරන සැටි තේරුම් ගෙන කළ යුත්තකි. එබැවින් මෙතැන් පටන් මෛත්‍රී භාවනාව ගැන විස්තරයක් කරනු ලැබේ.

මෛත්‍රී භාවනාව

මෛත්‍රී සහගත කාය කර්මයෙන් අනුන්ට යහපත සිදු කරන්නාක් මෙන් ද, හොඳ නරක කියා දීම, නො යෙක් වැඩවලට උපදෙස් දීම ආදියෙන් වචනයෙන් අනුන් ගේ යහපත සිදු කරන්නාක් මෙන් ද, කය වචන දෙක උපයෝගී කර නො ගෙන සිතින් පමණක් අනුන්ට යහපත සිදු කිරීම මෛත්‍රී භාවනාව ය.

ධ්‍යාන වසා අභිඥ උපදවා ගත් යෝගාවචරයන්ගේ අභිඥ විත්තයෙහි නොයෙක් දේ සිදු කළ හැකි මහා බලයක් ඇත්තේ ය. යම් කිසි ක්‍රමයකින් බලය ඇති නො කරන ලද දියුණු නො කළ සාමාන්‍ය ජනයා ගේ සිත්හි කය උපයෝගී කර නො ගෙන ඉටිපන්දමක් නිවීමට, පුළුන් රොදක් සෙලවීමට තරම් ශක්තියකුදු නැත. මෛත්‍රී භාවනා කරමි යි කියා "සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා, සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා"යි කොතෙක් කීවත්, කොතෙක් සිතුවත්, එයින් කිසිවකු සුවපත් නො වෙත හොත් කානටවත් එයින් යහපතක් සිදු නො වෙත හොත්, ඒ භාවනාවේ ඇති වටිනා කමක් නැත.

භාවනාව වටිනා කමක් ඇති සත්‍ය මෙමඳුනි භාවනාවක් වන්නට නම්, එය අනුන් සුවපත් වන සැටියට ම කළ යුතු ය. සාමාන්‍ය ජනයා ගේ දුබල සිතින් සර්වාකාරයෙන් අන්‍යයන් සුවපත් කළ නො හැකි වතුදු යම් යම් ආකාරවලින් එක්තරා ප්‍රමාණයකින් අනුන් සුවපත් කළ හැකි ය. එය කළ හැකි වන්නේ ද සිතින් අනුන්ට ලබා දිය හැකි සුවයත්, එය ලබා දිය හැකි ආකාරයත් දැනගෙන ක්‍රමානුකූලව මෙමඳුනි භාවනාව කරන පින්වතාට පමණකි.

සුවය අනේකාකාර වේ. ධනය ඇති බවත් සුවයෙකි. ගරු බුහුමන් ලැබීමත් සුවයෙකි. ප්‍රශංසා ලැබීමත් සුවයෙකි. ප්‍රිය වස්තු දැකීමත් සුවයෙකි. ප්‍රිය ශබ්ද ඇසීමත් සුවයෙකි. ප්‍රිය ගන්ධ ආසාදනයන් සුවයෙකි. මිහිරි රස වැළඳීමත් සුවයෙකි. හොඳ පහස් ලැබීමත් සුවයෙකි. නැයන් මිතුරන් ඇති බවත් සුවයෙකි. නිරෝගී බවත් සුවයෙකි. වෛර නැති බවත් සුවයෙකි. සතුරන් නැති බවත් සුවයෙකි. සතුරු උවදුරු නැති බවත් සුවයෙකි.

මෙසේ ඇත්තා වූ අනේකප්‍රකාර සැප සියල්ල ම තමා ගේ සිතින් තවත් අයට ලබා දිය හැක්කේ නො වේ. “දුප්පතෙක් පොහොසත් වේවා” යි අවුරුදු ගණක් සිතුවේ වී නමුත් එයින් දුප්පතා පොහොසත් නොවේ. මෙසේ සැපයන් ගෙන් බොහෝවක් තවත් කෙනකුට කෙනකු ගේ සිතින් පමණක් ඇති කළ නො හෙන ඒවා ය. වෛර නැති බව, සතුරන් නැති බව, සතුරු උවදුරු නැති බව යන මේ සැප තුන තමා ගේ සිතින් ද එක්තරා ප්‍රමාණයකින් අනුන්ට ලබාදිය හැකිය. මඳක් සිත දියුණු කර ගත් අයට නිරෝගී බව ආදී තවත් සැප ද විත්ත බලයෙන් තරමක් දුරට අනුන්ට ඇති කර දිය හැකි ය.

සත්ත්වයන්ගේ සිත් නිසා ගස්වැල් ආදී ද්‍රව්‍යවල යම් කිසි වෙනසක් සිදු නො වතුදු එක් අයකුගේ සිත නිසා තවත් අයකු ගේ සිතෙහි වෙනස්කම් සිදුවන බව ලෝ තතු නුවණින් කලක් විමසුව

හොත් තේරුම් ගතහැකි වනු ඇත. යම් පෙදෙසක වෙසෙන මිනිසුන් තුළ යම් බඳු සිතක් බොහෝ සෙයින් ඇති වේ නම් ඒ පෙදෙසට පැමිණෙන අන්‍යයන් කෙරෙහි ද එබඳු සිත් ඇති වේ. යම් පෙදෙසක වෙසෙන මිනිසුන් යමක් හොඳය කියා හෝ නරකය කියා හෝ ලස්සනය කියා හෝ කැතය කියා හෝ සලකනවා නම්, ඒ පෙදෙසට පසුව පැමිණෙන තැනැත්තාට ද ක්‍රමයෙන් ඒ අදහස් ම ඇති වේ. එයට හේතුව අදහස් බෝ වීම ය. යම් කිසි අදහසක් අනුන්ගේ සිත්වලටත් බෝ කළ හැකි ශක්තියක් සිතට ඇත්තේ ය.

එක් අයෙකු කෙරෙහි බලවත් ව ඇති වන්නා වූ ද බොහෝ සෙයින් ඇති වන්නා වූ ද සිතක් වේ නම් ඔහුට සමීපව වෙසෙන අන්‍යයන්ට ද එබඳු සිතක් ඇති වේ. එබැවින් තමා යම් කිසි සිතක් තදින් ඇති කර ගෙන ඒ සිත අනුන්ට ද බෝකළ හැකි ය. යම් කිසි අදහසක් ඇති කර ගෙන අනුන්ට ද එය බෝ කළ හැකිය. ශාරීරික රෝග ශරීරවලට බෝ වන්නාක් මෙන් සිත්වල ඇති වන ගුණාගුණ සිත්වලට බෝ වී යාම තේරුම් ගත යුතු ය. මෙමිත්‍රී භාවනාවෙන් අන්‍යයන්ට සැප ඇති කළ හැක්කේ අදහස් බෝ කිරීම වශයෙනි.

මෙමිත්‍රී භාවනාව බුද්ධාදීන් විසින් වර්ණනා කරන ලද්දක් ය, බොහෝ අනුසස් ඇතියක් ය, ඒ නිසා මම ද එය කරමි” යි මෙමිත්‍රී වඩන තැනැත්තා ගේ ඒ මෙන් වැඩීම පරාර්ථය ප්‍රධාන කරගෙන කරන්නක් නොව ආත්මාර්ථය ප්‍රධාන කරගෙන කරන්නකි. එබැවින් එය අවංක මෙමිත්‍රීයක් නොවේ. එය මෙමිත්‍රීයක් වුව ද අබල දුබල මෙමිත්‍රීයකි. මෙන් වැඩීමෙන් තමා ලබන අනුසස් අපේක්ෂා නො කොට “සිතෙන්වත් මා අන්‍යයන් සුවපත් කරවන්නට ඕනෑය” යන අදහස පෙරදැරි කරගෙන මෙන් වඩන තැනැත්තා ගේ භාවනාව ම අවංක මෙමිත්‍රී භාවනාව වේ. අනුන් සුවපත් කළ හැක්කේ ඒ අවංක මෙමිත්‍රී භාවනාවෙනි.

බොහෝ දෙනා තමාට පින් ලබා ගැනීමේ අදහසින් මෙම ත්‍රියයේ අනුසස් තමන් ලබා ගැනීමේ අදහසින් භාවනා කරමු යි “සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා” යි කියති. සිතති. එයින් සත්‍ය වශයෙන් අන්‍යයෝ පොහොසත් වී නිරෝගී වී සුවපත් වන්නාහු නම් මුදලක් ගෙවා කරවාගත හොත් මිස නිකම් නම් ඔවුහු නො කරන්නාහ. ඔවුන් නො මිලයේ එසේ කරන්නේ අන්‍යයන්ට නොව තමන්ට යම්කිසි අනුසස්ක් ලැබේය යන අදහසිනි. එසේ ආත්මාර්ථය පිණිස කරන මෙම ත්‍රිය උසස් මෙම ත්‍රිය නොවේ. උසස් මෙම ත්‍රිය වන්නේ, අවංක මෙම ත්‍රිය වන්නේ, අනුන් සුවපත් කිරීමට සමර්ථ වන්නේ, ආත්මාර්ථය නො තකා පාරාර්ථය ම සලකා වඩන මෙම ත්‍රිය ය.

මෙම ත්‍රිය භාවනාව කරන පින්වතා “මා විසින් අන්‍යයන් සුවපත් කළ යුතු ය, එහෙත් අන්‍යයන්ට ආහාරපාන - වස්ත්‍ර - වාසස්ථානාදිය සපයා ඔවුන් සුවපත් කිරීමට, මම අපොහොසත් වෙමි. මම සුඛ පැතීම වශයෙන් වත් ඔවුන්ට උපකාර වන්නෙමි” යි සලකා මෙත්වැඩීම පටන් ගත යුතු ය. මෙත් වැඩීම නම් සත්ත්වයන්ට ශුභ ප්‍රාර්ථනා කිරීම යි. හිතය හා සුඛය පැමිණීමේ ප්‍රාර්ථනය ය, අහිතය හා දුඃඛය නො පැමිණීමේ ප්‍රාර්ථනය යි මෙම ත්‍රිය භාවනාවට අයත් ප්‍රාර්ථනය දෙ වැදූරම් වේ.

සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා යනු සැපය පැමිණීමේ ප්‍රාර්ථනයයි. සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා යි මෙත් වැඩීම් වශයෙන් පැතීමෙන් අන්‍ය සත්ත්වයන් සැපයට පැමිණෙන සැටි අන්‍ය සත්ත්වයන් කරා සැපය එන හැටි මෙත් වඩන්නා විසින් දැන ගත යුතු ය. යම්කිසි සත්ත්ව සමූහයක් ලක් කොට මේ සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා යි මෙත් වඩනා කල්හි ඒ ආනුභාවයෙන් ඒ සත්ත්වයන් කරා ධනය ගලා ඒමක් හෝ නිකම්ම ඒ සත්ත්වයන් ගේ සිත කය පිනා යාමක් හෝ වී ඒ සත්ත්වයෝ සුවපත් නො වෙති. යම් කිසිවකු අන්‍ය සත්ත්වයෝ සුවපත්

වෙන්වා සුවපත් වෙන්වා යි මෙන් වඩා නම්, ඔහු ගේ ඒ මෙෙත්‍රී විත්තය එයට ලක්වන සත්ත්වයන්ගේ සිත හා නැවත ගැටීමෙන් ඔවුන් කෙරෙහි ද ඔවුන්ට නො දැන ම සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙන්වා යන මෙෙත්‍රී අධ්‍යායය ඇති වේ.

එයින් ඔවුන් ගේ සන්තානවල පවත්නා වෛර - ක්‍රෝධ - ඊෂ්‍යා තුනී වේ. සමහර වෛර සම්පූර්ණයෙන් ම ද දුරු වේ. වෛරයක් ඇති බවත් දුකෙකි. ක්‍රෝධ ඊෂ්‍යා ඇති බවත් දුකෙකි. ඒ දුක් නැති බව සුවයෙකි. සුවපත් වෙන්වා යි මෙන් වැඩීමෙන් අන්‍යයන්ට ලබා දිය හැක්කේ ඒ වෛර - ක්‍රෝධ - නැති බව වූ සුවය ය.

සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙන්වා යි මෙන් වඩන තැනැත්තා විසින් නියමයක් නැති සුවයක් හෝ හැම සුවය ම හෝ අන්‍ය සත්ත්වයන්ට ම ලැබෙන අදහසක් ඇති කර නොගෙන, මෙෙත්‍රී බලයෙන් ලබා දිය හැකි වෛර - ක්‍රෝධ - ඊෂ්‍යා නැති බව වූ සුවය ලබා දීමේ අදහසින් සුවපත් වෙන්වා යි මෙන් වඩිය යුතු ය. සිදු නො වන බව පෙනී පෙනී සිදු නො වන දෙයක් වේවා යි අවංක ව එය සිදු කර දීමේ අදහසින් නො පැතිය හැකිය. සිදු නො වන බව දැන දැන ම සිදු නො වන දෙයක් පැතීම සත්ත්වයන්ට සැප ලබා දීමේ ව්‍යායාමයක් නො වන බැවින් ඒ මෙෙත්‍රීය සැබෑ මෙෙත්‍රීයක් වශයෙන් ගණන් ගැනීමට ද දුෂ්කර ය.

“නිදුක් වෙන්වා” යන ප්‍රාර්ථනය ය, අහිතය - දුඃඛය නො පැමිණීමේ ප්‍රාර්ථනය ය. මෙන් වඩන්නහු ගේ නිදුක් වෙන්වා යන ප්‍රාර්ථනයෙන් ද බලාපොරොත්තු විය යුත්තේ සත්ත්වයන් කරා හැම දුකක් ම පැමිණෙන්නට නො දීමක් නොව, වෛර - ක්‍රෝධ - ඊෂ්‍යා ඇතිකමින් වන දුක්වලින් සත්ත්වයන් රැකීම ය. එයින් සිදු කළ හැක්කේ එපමණෙකි. නිදුක් වෙන්වා යි මෙන් වැඩීමෙන් ජාති දුක් - ජරා දුක් - මරණ දුක් ආදියෙන් සත්ත්වයෝ නො මිදෙන්නා හ.

මෙක් බවුනෙහි දී භාවිත කරන “නිරෝගී වෙත්වා” යන පැතුමක් බොහෝ සත්ත්වයන් ලක් කොට කිරීමේ දී සඵල නො වේ. එක් පුද්ගලයකු හෝ පුද්ගලයන් ස්වල්ප දෙනකු හෝ අරභයා “නිරෝගී වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා”යි මෙක් වැඩුව හොත් එයින් රෝගීන්ට ගුණ ලැබේ. සමහර රෝග සම්පූර්ණයෙන් ම ද සුව වේ. සකල සත්ත්වයන්ට මෙක් වැඩීම දැක්වීමේ දී මෙෙත්‍රී සූත්‍රයෙහි හා පටිසම්භිද මග්ග, විසුද්ධි මග්ගයන්හි ද නිරෝගී වෙත්වා යන ප්‍රාර්ථනය ඇතුළු කොට නැත.

මෙෙත්‍රී සූත්‍රයෙහි “සුඛිනො වා ඛෙමිනො හොන්තු” යනාදීන් සුවපත් වීමේ පැතීම මුල් කොට මෙෙත්‍රී භාවනාව උගන්වා තිබේ. විශුද්ධිමාර්ගයෙහි “අවේරා හොන්තු” යන ප්‍රාර්ථනය මුල් කොට මෙෙත්‍රී භාවනාව උගන්වා තිබේ. ඒ දෙකින් - මෙක් වැඩීමෙන් අනුන්ට සිදුකර දිය හැකි යහපත දෙස බලා මෙක් වැඩීමේදී “අවේරා හොන්තු” යන ප්‍රාර්ථනය ම වඩා සුදුසු බව කිය යුතු ය. එහෙත් සුවපත් වෙත්වා යන ප්‍රාර්ථනයට බොහෝ දෙනා ඉතා කැමැත්තෝ ය. මෙෙත්‍රී සූත්‍රයෙහි එය මුල් කොට මෙක් වැඩීම උගන්වා ඇත්තේ එහෙයිනැ යි සිතමු.

සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා සුවපත් වෙත්වා” යි මෙක් වැඩීමේ ක්‍රමය වර්තමාන බෞද්ධයන් අතර ප්‍රචාරය වී ඇතත් ඒ ක්‍රමය යම් කිසි බුද්ධ දේශනයක හෝ විසුද්ධිමග්ගාදියෙහි හෝ දක්නට නැත. එය කෙසේ පුරුදු වූවක් දැයි නො දනිමු. සුවපත් වේවා යි මෙක් වැඩීමට වැඩිදෙනා කැමති බැවින් එය මුල් කොට භාවනා ක්‍රමයක් දක්වනු ලැබේ. මෙය පාඩම් කරගෙන භාවනා කිරීමෙන් මෙෙත්‍රී පාරමිතාව පුරුදු කළ හැකිය.

දියුණුවට අනුන්ගේ සැපතට කැමති වෙත්වා, අනුන්ට කරදර කිරීමට දුක් දීමට නො කැමති වෙත්වා!

මේ රටේ සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා, වෛර නැත්තෝ වෙත්වා, උවදුරු නැත්තෝ වෙත්වා, කෙනෙක් කෙනකුට සතුරු නොවෙත්වා, කෙනෙක් අනිකකු පහත් කොට නො සිතත්වා, අනුන්ගේ දියුණුවට අනුන්ගේ සැපතට කැමති වෙත්වා, අනුන්ට කරදර කිරීමට දුක් දීමට නො කැමති වෙත්වා!

මෙරටින් ඔබ සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා ....-පෙ-
උඩ ඉන්නා සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා .... -පෙ-
යට ඉන්නා සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා .... -පෙ-
සරස ඉන්නා සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා ....-පෙ-
දුර වෙසෙන සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා .... -පෙ-
ලඟ වෙසෙන සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා ....පෙ-
දූක ඇති සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා .... -පෙ-
නො දුටු සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා .... -පෙ-
කුඩා සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා .... -පෙ-
මහා සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා .... -පෙ-
මධ්‍යම සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා .... -පෙ-
සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා .... -පෙ-
මෙසේ විස්තර වශයෙන් භාවනා කරනු.

මාතා යථා නියං පුත්තං ආයුසා එකපුත්තමනුරක්ඛේ
එවං පි සබ්බභූතෙසු මානසං භාවයෙ අපරිමාණං

යනුවෙන් දැක්වෙන එක දරුවකු ඇති මවක සේ ඒ දරුවා ගේ දියුණුවට සැපයට ඇති මහත් වූ කැමැත්ත බඳු බලවත් මෙමිත්‍රී අධ්‍යාශය ඇති කර ගෙන කියන ලද පරිදි මෙමිත්‍රී භාවනාව කරන කල්හි මෙමිත්‍රී භාවනාවට

ලක්වන සත්ත්වයන් ගේ සිත්වලට මෙන් වඩන්නාගේ චිත්තයේ පහසු ලැබීමෙන් ඒ සත්ත්වයන් තුළ ද මෙම ත්‍රී චිත්තය ඇති වී ඔවුන් කෙරෙහි පවත්නා වෛර - ක්‍රෝධ - ඊර්ෂ්‍යායා තුනී වීමෙන් ද ඒවායින් සමහරක් සම්පූර්ණයෙන් නැති වීමෙන් ද ඒ සත්ත්වයෝ සුඛිත වෙති. එය මෙම ත්‍රී භාවනාවෙන් අන්‍යන්ට සිදු වන යහපත ය. අන්‍යයන්ට ඇති වන සුවය ය.

මෙම ත්‍රීයෙන් අන්‍යයන්ට ලැබෙන්නා වූ සුවය වඩා ලැබෙන්නේ ද ඉක්මනින් ලැබෙන්නේ ද භාවනා කරන තැනැත්තාට සමීපව වෙසෙන සත්ත්වයන්ට ය. එබැවින් මෙන් වඩන ඇතැම් යෝගීන් වෙසෙන වනයන්හි වෙසෙන තිරිසන් සත්ත්වයෝද ඔවුනොවුන් සමගියෙන් වෙසෙති. මෙන් වඩන ඇතැම් යෝගීන් වෙසෙන තැන්වලට පැමිණි කල්හි ජන්මයෙන් ම ඔවුනොවුන් සතුරු සර්ප මුගටි ආදීහු ද සමගි වෙති.

සාම කුමාරයන් හා වන මෘගයන් මිත්‍රව විසුවේ ද විශාක තෙරුන් වහන්සේ වෙසෙන කල්හි සිතුවේ පවුච්චි භූතයන් සමගියෙන් විසුයේ ද මෙම ත්‍රී චිත්තයේ ස්පර්ශය ලැබීමෙනි. දුර ඉන්නා සත්ත්වයන්ට මෙම ත්‍රීයේ ඵලය ලැබෙන්නේ මඳ වශයෙනි. යෝගාවචරයා ගේ මෙම ත්‍රී චිත්තයේ බලවත් කමේ සැටි සැටියට එහි බලය දුරට පැතිරේ. යම් කිසි රටක අවංකව මෙන් වඩන අය බොහෝ දෙනෙකුන් වුව හොත් ඒ රටට එයින් මහත් සැනසිල්ලක් ඇති වේ.

මෙම ත්‍රී පාරමිතාවේ ප්‍රභේදත්‍රය

තමාට අලාභ කරන, තමාගේ අශුඳරුවන්ට පීඩා කරන, සතුරන්ට ද නො කිපී පවත්වන මෙම ත්‍රීය මෙම ත්‍රී පාරමිතාවය.

තමා ගේ ශරීරාවයවයන්ට හානි කරන තැනැත්තන් කෙරෙහි ද නො කිපී පවත්වන මෙම ත්‍රීය මෙම ත්‍රී උප පාරමිතාවය.

තමාගේ දිවි තොර කරන්නවුන් කෙරෙහි ද නො කිපී පවත්වන මෛත්‍රිය මෛත්‍රී පරමාර්ථ පාරමිතාව ය.

10. උපේක්ෂා පාරමිතාව

බුදු සමයෙහි උපෙක්ඛා යන නාමය ධර්ම බොහෝ ගණනකට යෙදේ. තමාට කරදර කරන දුක් ඇති කරන පුද්ගලයන්ට විරුද්ධ වීමක් ද නැති ව, තමාට ඇලුම් කරන ගරු බුහුමන් කරන උපකාර කරන හිතකාමීන්ට ඇලුම් කිරීමක් හෝ විශේෂයෙන් මෙමත්‍රිය කිරීමක් හෝ නැතිව, ලෝකයා ලස්සනය කියා හොඳය කියා ඇලුම් කරන ඉෂ්ට වස්තූන්ට ඇලුම් නො කර, ලෝකයා විසින් කැතය නරකය කියා පිළිකුල් කරන අනිෂ්ට වස්තූන් පිළිකුල් කිරීමක් ද නැතිව, සකල සත්ත්වයන් කෙරෙහි හා සකල වස්තූන් කෙරෙහි සම සිත පවත්වන ස්වභාවය මේ පාරමිතා විෂයෙහි අදහස් කරන උපේක්ෂාව ය.

තුන්තරා බෝධිය අතුරෙන් එක්තරා බෝධියක් පිණිස පවත්වන්නා වූ ඒ උපේක්ෂාව උපේක්ෂා පාරමිතාව ය. වරියා පිටක අටුවාවෙහි -

“කරුණුපාය කොසල්ලපරිග්ගහිතා අනුනය පටිස විද්ධංසනී ඉට්ඨානිට්ඨෙසු සත්ත සංඛාරෙසු සමප්පවත්ති උපෙක්ඛා පාරමිතා”

යනුවෙන් මහාබෝධී උපේක්ෂා පාරමිතාව දක්වා තිබේ. කරුණාවෙන් හා උපාය කොශලාඥනයෙන් පරිගාහිත වූ ඇලීම් - විරුද්ධවීම් දෙක දුරු කරන ඉෂ්ටානිෂ්ට සත්ත්ව සංස්කාරයන්හි සමව පැවැත්ම උපේක්ෂා පාරමිතාව’ ය යනු එහි තේරුම ය.

උපේක්ෂා බ්‍රහ්මච්චාරය ද බෝසතුන් වඩන ධර්මයෙකි. එහෙත් එය උපේක්ෂා පාරමිතාව නො වේ. උපේක්ෂා බ්‍රහ්මච්චාර - උපේක්ෂා පාරමිතා දෙක්හි වෙනස මෙසේ ය: මෙන්වැඩිම වශයෙන් සත්ත්වයන් සුවපත් කිරීමේ උත්සාහය හා සත්ත්වයන් දුකින් මිදවීමේ උත්සාහය හැර, සත්ත්වයන් ගැන මධ්‍යස්ථ වීම උපේක්ෂා බ්‍රහ්මච්චාරය ය.

හිතාහිත සත්ත්ව සංස්කාරයන් කෙරෙහි ඇලීම් විරුද්ධ වීම් දෙක හැර මධ්‍යස්ථ වන ස්වභාවය උපේක්ෂා පාරමිතාව ය.

උපේක්ෂා පාරමිතාවේ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා ක්‍රමය

උපේක්ෂා පාරමිතාවට උත්සාහය ඇති වනු පිණිස මතු දැක්වෙන කරුණු මෙතෙහි කළ යුතු ය. තමන්ට ස්තුති කරන, ගරු බුහුමන් කරන, උපකාර කරන, සත්ත්වයන් ගැන සතුටු වී, ඔවුන් කෙරෙහි ඇලීමත්, අවමන් කරන කරදර කරන සත්ත්වයන් කෙරෙහි කිපී ඔවුනට වෛර කිරීමත් - එසේ ම ඉෂ්ට වස්තූන්ට ඇලුම් කිරීමත් - අනිෂ්ට වස්තූන් පිළිකුල් කොට බැහැර කිරීමත්, ලෝකයෙහි සාමාන්‍ය සත්ත්වයන් ගේ ස්වභාවය ය.

එය උසස් ගතියක් නොව ලාමක ගතියකි. ඒ ස්වභාවය පවත්නා තුරු ඔවුනට සසර දුකින් නො මිදිය හැකි ය. හිතාහිත සත්ත්වයන් කෙරෙහි හා ඉෂ්ටානිෂ්ට වස්තූන් කෙරෙහි සමසිත් ඇති බව මහා ගුණයෙකි. ෂඩංගෝපේක්ෂාව නම් වූ රහත් ගුණයටත්, තාදී ගුණය නම් වූ රහත් ගුණයටත් මේ උපේක්ෂා පාරමිතාව බොහෝ සමාන කම් ඇති ගුණයෙකි. එය දනාදී පාරමිතා නවයට ම ඉතා උපකාරක ගුණ ධර්මයෙකි.

උපේක්ෂාවෙහි නො පිහිටි තැනැත්තාට දනාදී පාරමිතා මැනවින් නො පිරිය හැකිය. සත්ත්වයන් ගෙන් කොටසකට ඇලුම් කරන, කොටසකට වෛර කරන තැනැත්තාට ශුද්ධ චේතනාවෙන් දන්දීම දුෂ්කර ය. හේ ඇලුම් කරන පුද්ගලයන්ට ඇල්ම නිසා දෙන්නේ ය. වෛර කරන, පිළිකුල් කරන පුද්ගලයන්ට නො දෙන්නේ ය. ඉෂ්ට වස්තූන්ට ඇලුම් කිරීමත් දීමට බාධාවෙකි.

උපේක්ෂාවක් නැති කෙනකු විසින් ලොවුතුරා බුදු බව පතා අඹු දරුවන් කෙසේ දිය හැකි වේ ද? නො දිය හැකි ම ය. තමන් ඇලුම්

කරන කෙනකුට දීමත් තෘෂ්ණාව නිසා කරන්නක් බැවින් පිනක් වුවත් සම්බෝධියට පැමිණ වීමට තරම් ශක්තියක් ඇති පිනක් නො විය හැකිය. ලෝකය, කෙරෙහි මධ්‍යස්ථතාව නැතියකුට උසස් ලෙස සිල් රැකීමත් දුෂ්කර ය. ඇලීම ය, ගැටීම ය යන දෙක සිල් කිලිටි වීමට හා බිඳීමටත් කරුණු වේ. උසස් ලෙස සිල් රැකිය හැකි වීමට සත්ත්ව සංස්කාරයන් කෙරෙහි මධ්‍යස්ථතාව තිබිය යුතුය. උපේක්ෂාවක් නැති, වස්තුව කෙරෙහි අඹුදරුවන් කෙරෙහි ඇලීම් ඇති තැනැත්තාට ඒවා හැර දැමීම ඒවායින් බැහැරවීම වූ නෛෂ්ක්‍රමය නො පිරිය හැකි ය. හොඳ නරක දෙක, යුක්තයායුක්ති දෙක හරියට පෙනීමටත් උපේක්ෂාව තිබිය යුතුය.

පක්ෂයකට ඇලුම් කරන පක්ෂයකට විරුද්ධ වන තැනැත්තාට හොඳ නරක දෙක යුක්තයායුක්ති දෙක ආවරණය වේ. ඔහුට ඇලුම් කරන තැනැත්තාත්, කරන වැඩත්, ඔහු කියන දැන් හොඳ සැටියටත්, සත්‍ය සැටියටත්, යුක්තිය සැටියටත් පෙනේ. තමන් වෛර කරන - පිළිකුල් කරන - පහත් කොට සිතන අයත්, ඒ අය කරන කියන දැන් නරක සේ පෙනේ. ඒ සම්මෝහය ප්‍රඥ පාරමිතාවට බාධාවකි. සත්‍ය දර්ශනය වූ ප්‍රඥව ඇති වීමට සංස්කාරයන් කෙරෙහි මධ්‍යස්ථතාව තිබිය යුතු ය. එබැවින් උපේක්ෂාව ප්‍රඥ පාරමිතාවට ද ඉතා උපකාරක ධර්මයක් වේ.

පරෝපකාරය පිණිස දනාදි ක්‍රියා විෂයෙහි කරන වීර්යය අනුන් ගේ වරදක් දක අනුන් ගැන කිපුණු කල්හි, කලකිරුණු කල්හි ලිහිල් වේ. ඇලුම් කරන පුද්ගලයන් හා වස්තූන් නිසා ද, සුවයට ඇලුම් කිරීම නිසා ද ලිහිල් වේ. එබැවින් වීර්ය පාරමිතාව පවත්වා ගෙනයාමට ද උපේක්ෂා පාරමිතාවත් තිබිය යුතුම ය. ක්ෂාන්ති පාරමිතා - උපේක්ෂා පාරමිතා දෙක එකිනෙකට උපකාර, එකිනෙක හා බැඳී පවත්නා පාරමිතා දෙකකි. මධ්‍යස්ථ විය හැකි වීමට ඉවසන ස්වභාවය තිබිය යුතු ය. ඉවසිය හැකි වීමට ද මධ්‍යස්ථ ස්වභාවය තිබිය යුතුය.

මේ පාරමිතා දෙක ඉතිරි පාරමිතා අටට මා පිය දෙදෙනකු සේ උපකාරක ය. පක්ෂයකට ඇලුම් කරන පක්ෂයකට ක්‍රෝධ කරන තැනැත්තාට සත්‍යයෙහි පිහිටීමත් දුෂ්කර ය, අධිෂ්ඨානයෙහි පිහිටීමත් දුෂ්කර ය. පක්ෂයකට ඇලුම් කිරීම හා පක්ෂයකට කිපීම නිසා නොයෙක් විට පොරොන්දු කඩ කිරීම ආදියෙන් සත්‍යයෙන් ද, අධිෂ්ඨානයෙන් ද බැහැර විය හැකි ය. සත්‍යාධිෂ්ඨාන පාරමිතා දෙක මැනවින් පිරිය හැකි වීමටත් උපේක්ෂා පාරමිතාව තිබිය යුතු ම ය.

තමා යමකුට උපකාර කළේ නම් උපකාර ලැබූ තැනැත්තා විසින් තමාට කරන අපරාධය, තද කෝපයට හා තද කලකිරීමට හේතුවකි. මහ බෝසත් මහාකපි රාජයා තමාගේ ජීවිතය ගැන ද නො තකා බොහෝ මහන්සියෙන් ප්‍රපාතයෙහි වැටී නුත් පුරුෂයා ගොඩ ගෙන ඔහු ගේ ජීවිතය රැක දුන්නේ ය. දුෂ්ඨ පුරුෂයා තමා ඔසවා ගෙන ඒමෙන් වූ වෙහෙසීම නිසා මඳක් නිදගත් බෝසත් තුමා මරා මස් කා සාගින්න නිවා ගන්නට සිතා මහ ගලකින් බෝසත් තුමාගේ හිසට පහර දින. එය ඉවසීම පුරුදු කළ කෙනකුට ද ඉවසිය නො හෙන, දකින - අසන අය පවා කෝප කරවන මහා අපරාධයකි.

එහෙත් මහ බෝසත් මහාකපි රාජයා එය ඉවසී ය. එයත් ආශ්චය්‍යයක් නො වේ. ආශ්චය්‍යය නම් බෝසත්තුමා නො කලකිරී ඒ දුෂ්ට පුද්ගලයාට නැවතත් උපකාර කිරීම් වශයෙන් තමා ගේ හිසෙන් ගලනා ලේ බිත්දුවලින් ම මග සලකුණු දක්වමින් ඒ දුෂ්ටයා මිනිස් පියසට යැවීම ය. එබඳු වැඩක් බලවත් උපේක්ෂාවක් නැතියකුට නො කළ හැකි ය. බෝසත් තුමාට එය කළ හැකි වීම උපේක්ෂා පාරමිතාවේ බලය ය.

රජ කෙනකු ගේ දරුවන් දසත්වයට ඉල්ලීම අසන්නවුන් ගේ පවා සිත් ප්‍රකෝප කරවන කරුණකි. එහෙත් වෙසතුරු රජතුමා තමාගේ දරුවන් ඉල්ලා ආ පූජකයා දෙස මෙත් සිතින් යුක්තව ප්‍රිය වක්ෂුන් බලා

දරුවන් ගැන ආලය ද දුරු කොට දරු දෙදෙනා ඔහුට දින. වෙසතුරු රජතුමාට බලවත් උපේක්ෂාවක් නො තිබුණේ නම් ඒ අවස්ථාවෙහි දී සිත් වන්තේ දරුවන් දීමට නොව පහර දී පූජකයා පලවා හැරීමට ය. එසේ නොකොට දරු දෙදෙනා පූජකයාට දී බෝසත් තුමාට දන පාරමිතාව සම්පූර්ණ කළ හැකි වූයේ උපේක්ෂා පාරමිතාව නිසා ම ය.

උපේක්ෂා පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය

“නෛෂ්ක්‍රමය - මෛත්‍රී - ක්ෂාන්ති” පාරමිතා තුන උපේක්ෂා පාරමිතාවට විශේෂයෙන් උපකාරක ධර්මයෝ ය. නෛෂ්ක්‍රමයාධ්‍යාශය ඇති තැනැත්තාට ලාභාදියට හා උපකාරක පුද්ගලයන්ට ද ඇති වන ඇල්ම දුරු කර ගෙන මධ්‍යස්ථ විය හැකි ය. ක්ෂාන්ති මෛත්‍රී දෙක ඇති කල්හි අපරාධ කරන්නවුන් කෙරෙහි කෝප නො වී මධ්‍යස්ථ විය හැකි ය. එබැවින් නෛෂ්ක්‍රමය - ක්ෂාන්ති - මෛත්‍රී පාරමිතාවන් සම්පාදනය කිරීමත් සමග උපේක්ෂාව පුරුදු කළ යුතුය.

එය පුරන බෝසත් තුමා විසින් අනුන් ගරු බුහුමන් කරන, උපකාර කරන අවස්ථාවල දී අනුන්ට ගරු බුහුමන් කිරීම උපකාර කිරීම සත්ත්වයන්ගේ එක්තරා ස්වභාවයකැ යි සිතා ඒ අය ගැන මධ්‍යස්ථ විය යුතු ය. අනුන් අවමන් කරන, කරදර කරන, දුක් දෙන අවස්ථා වලදී ද අනුන්ට කරදර කිරීමත් සත්ත්වයන්ගේ එක් ස්වභාවයකැ යි සලකා ඔවුන් ගැන මධ්‍යස්ථ විය යුතු ය.

ආහාරයෙහි රසය ගැන අපේක්ෂා නො කොට එහි ප්‍රයෝජනය පමණක් සලකා වැළඳිය යුතු ය. වස්ත්‍ර හා වාසස්ථාන පිළිබඳව ද එසේ ම පිළිපැදිය යුතු ය. වස්තූන් ලැබෙන කල්හි ද ලැබීමත් එක්තරා ලෝක ස්වභාවයකැ යි එයින් උඩඟු නො වී, ඒවාට ඇලුම් නො කර, ලාභය ගැන මධ්‍යස්ථ විය යුතු ය. තමාගේ වස්තු විනාශ වන කල්හි ද ලෝකයේ අනිත්‍යතාව සලකා අලාභය ගැන මධ්‍යස්ථ විය යුතු ය. ඥති

මිත්‍රාදීන් තමා හා එක් වන කල්හි පිරිස් ඇතිවීමත් ලෝක ස්වභාවයකැ යි සලකා ඒ ගැන අහංකාර නොවී මධ්‍යස්ථ විය යුතුය. තමාට කවුරුවත් නැති වී තනි වූ කල්හි ද සියල්ලෙන් වෙන් වීමත් ලෝක ස්වභාවයකැ යි සිතා දෙමනසට නො පැමිණ මධ්‍යස්ථ විය යුතුය.

නින්දා ලැබෙන කල්හි නින්දා ලැබීමත් එක් ලෝක ස්වභාවයකැ යි සලකා ඒ ගැන දෙමනසට නො පැමිණ මධ්‍යස්ථ විය යුතු ය. ප්‍රශංසා ලැබෙන කල්හි ද ඒ ගැන සොම්නසට නො පැමිණ එයත් එක් ලෝක ස්වභාවයකැ යි සලකා මධ්‍යස්ථ විය යුතු ය. සැප දුක් දෙක ගැන ද එසේ ම පිළි පැදිය යුතු ය. රාගයට හේතු වන ස්ත්‍රී රූපාදිය දක්නා කල්හි ඒවායේ අනිත්‍යතාව හා අශුභ භාවය මෙතෙහි කොට ඒවා ගැන මධ්‍යස්ථ විය යුතුය. ජරපත් වූ ද, භයානක රෝගයන් ගෙන් පෙළෙන්නා වූ ද, පිළිකුල් කළ යුතු පුද්ගලයන් දක්නා කල්හි ද, ලෝක ස්වභාවය මෙතෙහි කොට ඔවුන් පිළිකුල් නො කර මධ්‍යස්ථ විය යුතු ය.

ලෝමහංස වර්තය

උපේක්ෂා පාරමිතාවේ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමය වැඩි දුරටත් මේ මහා බෝධිසත්ත්ව වර්තයෙන් තේරුම් ගත හැකි ය. එක් කලෙක මහ බෝසතාණන් වහන්සේ බොහෝ සම්පත් ඇති කුලයක ඉපද, වැඩිවිය පැමිණ දිසාපාමොක් ඇදුරු වරයකු යටතේ වෙසෙමින් සිප් සතර මැනවින් උගෙන, සිය නිවසට පැමිණියහ. මාපියන්ගේ ඇවෑමෙන් උන්වහන්සේට මහා ධනස්කන්ධයක් හිමි විය. ඥාති මිත්‍රයෝ භායථීවක් සරණ කරගෙන බුදුලය පාලනය කර ගෙන වෙසෙන ලෙස බෝසතාණන් වහන්සේට කීහ.

එහෙත් බෝසතාණන් වහන්සේ අනිත්‍ය දුඃඛ දර්ශනයෙන් ලෝකය කෙරෙහිත් අශුභත්ව දර්ශනයෙන් ශරීරය කෙරෙහිත් කළකිරුණ සිත් ඇත්තාහු ගිහිගෙයි විසීමෙන් ඇති වන්නා වූ කෙලෙස් ජාලාවට

හසු වන්නට නො කැමැති වූවාහු, නෛෂ්ක්‍රමාධ්‍යාශය පෙරටු කොට මහා ධනස්කන්ධය හැර දමා පැවිදි වන්නට සිතා; නැවතත් සිතන සේක්; පැවිදි වුවහොත් මා හට මහජනයා ගරු බුහුමන් පූජා සත්කාර කරන්නට පටන් ගන්නාහ. ඒ ගරු බුහුමන් ලාභ සත්කාර වලින් මට කමක් නැත. මම ලාභාදියෙන් විකාරයට නො පැමිණ විසීමට සමර්ථ වෙමිය. මම පැවිදි නොවීම, අනුන් කරන නින්ද අපහාසාදිය ඉවසීමේ ප්‍රතිපදාව පුරමින් උපේක්ෂා පාරමිතාව සම්පූර්ණ කෙරෙමි” යි සිතා, හැඳ සිටි ඇඳුමෙන් ම ගෙයින් නික්ම බොහෝ දෙනාගෙන් නින්ද අපහාසාදි නොයෙක් කරදර ලබමින් සියල්ල ඉවසමින් එක තැනක එක් රැයක් පමණක් වෙසෙමින් ගම් නියම් ගම් රාජධානිවල හැසිරෙන්නට වූහ.

බොහෝ පරිභව ලැබෙන තැන්වල උන්වහන්සේ වඩාත් කල් විසුහ. හැඳි වත දිරා ගිය පසු උන් වහන්සේ අන්‍යයන් දුන් වස්ත්‍ර නො පිළිගත්හ. කුඩා රෙදි කඩකින් විළි වසා ගෙන වාසය කළහ. එසේ හැසිරෙන බෝසතාණන් වහන්සේ එක් නියම් ගමකට පැමිණියහ. එය මඟ යන අභිංසක දුබල අසරණයන්ට ගල් මුල් ගසා පීඩා කොට විනෝදය ලබන අශික්ෂිත නපුරු ළමයින් බොහෝ ඇති ගමෙකි. ඔවුහු ඇතැම් රාජ වල්ලභයින්ගේ දරුවෝ ය. කලින් කල ක්‍රීඩාවෙන් කල් යවන ඒ නො හික්මුණු ගම් දරුවෝ මඟ යන මහලු දුබල ස්ත්‍රී පුරුෂයන් දුටු කල පිටි පසින් ගොස් පිටට අලු විසි කරති. වැටකේ පත් කිසිල්ලට දමා අදිති. එයින් කරදරයට පත් අය ආපසු හැරී බලන කල්හි ඔවුනට නොයෙක් ලෙස කවටකම් කෙරෙති.

එහි පැමිණි බෝසතාණන් වහන්සේ ඔවුන් දක, “උපේක්ෂා පාරමිතාව පිරීමට හොඳ තැනක් ලදිමි’යි සිතා එහි විසුහ. ඒ ගම් දරුවෝ මහබෝසතාණන් දක විසුළු පාන්තට සැරසෙති. බෝසතාණෝ ඒවාට නො කැමැත්තෙන් හෝ ඔවුනට බියෙන් හෝ යන්තාක් මෙන් හුන් තැනින් නැඟී යෙති. ගම් දරුවෝ ද විසුළු කරමින් බෝසතු ලුහුබැඳ යෙති. බෝසතාණන් වහන්සේ එක් සොහොනකට ගොස් “මෙහි ඔවුන්

නවත්වන්නට, ඔවුනට කිසිවක් කියන්නට කෙනකු නැතය'යි සිතා මිනී ඇටකටු ටිකක් එකතු කොට, කොට්ටයකට තබා ගෙන එහි සැතපෙති. උන්වහන්සේ මිනී ඇට කොට්ටයට ගන්නේ වස්තුවල ඉෂ්ටානිෂ්ට විභාගයක්, පරමෝපේක්ෂාවෙහි පිහිටි උන්වහන්සේට නැති බැවිනි. පවිත්‍ර වූ ද, අපවිත්‍ර වූ ද, සියල්ල ම උන් වහන්සේ ඒකත්වයෙන් සැලකූහ.

ගම් දරුවෝ සොහොනෙහි දී බෝසතාණන්ට රිසි සේ විසුළු කෙරෙති. ඇතැමෙක් ගල් මුල් වලින් ගසති. ඇතැමෙක් ඇඟට වැලි විසි කරති. ඇතැමෙක් ඇඟට කෙළ ගසති. ඇතැමෙක් කෝටුවලින් අනිති. ඇතැමෙක් කන් නාස් සිදුරු වල ඉරටා ගසති. මෙසේ ඔවුහු දිනපතා බෝසතාණන් වහන්සේට කරදර කරති. බෝසතාණන් වහන්සේ ඔවුන් කෙරෙහි මඳකුඳු කෝප නො වෙති. නුවණැති මනුෂ්‍යයෝ බෝසතාණන්ට කරදර කිරීම වළක්වා "මෙ පමණ කරදර කරද්දී නො කිපෙන කරුණා මෙක්‍රියෙන් ඉවසීමෙන් වෙසෙන මෙතුමා සාමාන්‍ය පුද්ගලයකු නොවිය හැකි ය. මෙතුමා මහානුභාව සම්පන්න තවුසෙක, මහා යෝගියෙකැ'යි බෝසතාණන් වහන්සේට බොහෝ සත්කාර සම්මාන කරති. ඇතැම්හු "මෙතුමා වරද කරන්නවුන්ට නම් නො කිපෙන්නේය. සත්කාර කරන්නවුන්ට කුමක් කෙරේ දැ'යි විමසිය යුතුය යි සිතා විමසනු පිණිස උන් වහන්සේට සත්කාර කරති. බෝසතාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේට කෙළ ගැසීම් ආදියෙන් අවමන් කරන්නවුන් කෙරෙහි කෝපයකුත්, සත්කාර කරන්නවුන් කෙරෙහි ඇලීමකුත් නැතිව සැම දෙනා කෙරෙහි ම සාමාන්‍ය සිතින් විසුභ. ලාභාලාභ යසායස නින්දප්‍රශංසා සුඛදුඛ යන අෂ්ටලෝක ධර්මයන් නිසා සැලීමක් නැතිව සම සිතින් විසුභ. උන් වහන්සේ ලොවුතුරා බුදු බවට පැමිණි පසු ඒ බව මෙසේ වදළ සේක.

“සුසානෙ සෙය්‍යං කප්පෙමි ඡවට්ඨිං උපධාය 'හං
ගොමණ්ඩලා උපාගන්ත්වා රූපං දස්සෙන්ති නප්පකං

අපරෙ ගන්ධකද්ව භොජනං විවිධං බහුං
උපායනානි උපනෙන්නි භට්ඨා සංවිග්ගමානසා

යෙ මෙ දුක්ඛං උපදහන්ති යෙ ච දෙන්ති සුඛං මම
සබ්බෙසං සමකො භොමි දයා කොපො න විජ්ජති

සුඛ දුක්ඛෙ තුලාභුතො යසෙසු අයසෙසු ච
සබ්බත්ථ සමකො භොමි එසා මෙ උපෙක්ඛා පාරමි”

මෙහි බෝධිසත්වයන් වහන්සේ ගේ 'කැමති කෙනෙක් ගනිත්වා යි සකල ධන සම්භාර පරිත්‍යාග කිරීම හා මේ ශරීරය ගෙන කැමති කෙනෙක් කැමති දෙයක් කර ගනිත්වා යි තමන් ගේ ආත්ම භාවය පරිත්‍යාග කිරීම දැන පාරමිතාව ය. නො කළ යුතු සියල්ලෙන් වෙන් වීම ශීල පාරමිතාව ය. වස්තු හැර ගිහි ගෙයින් බැහැර වීම හා ශරීරය කෙරෙහි අශුභ සංඥාව වැඩීම නෛෂ්ක්‍රමය පාරමිතා ය. බෝධි සම්භාරයන්ට උපකාරක ධර්ම සොයා ගැනීමෙහි හා බෝධි සම්භාරයන්ට ප්‍රතිපක්ෂ ධර්ම ප්‍රභාණය කිරීමෙහි ද දක්ෂතාව හා ධර්මයන් ගේ ස්වභාව විමසීම ද ප්‍රඥ පාරමිතාව ය. කාම විතර්කාදිය දුරු කිරීමෙහි වියඪිය, වියඪි පාරමිතාවය. සාපිපාසාදි දුක් හා පරාපරාධ ඉවසීම ක්ෂාන්ති පාරමිතාව ය. සත්‍යයෙහි පිහිටීම සත්‍ය පාරමිතාව ය. විශේෂයක් නැතිව සලකා සත්ත්වයන් කෙරෙහි මෙන් සිත පැවැත්වීම මෛත්‍රී පාරමිතාව ය. මේ ජාතිය මහබෝසතාණන් වහන්සේ විශේෂයෙන් උපේක්ෂා පාරමිතාව පිරු ජාතියකි. එය කථාවෙහි දැක්වුණු පරිදි දැන යුතු ය.

උපේක්ෂා පාරමිතාවේ ප්‍රභේද

තමන්ගේ ධනය ගැනත්, දුදරු ආදීන් ගැනත්, ධනයට හා දුදරු ආදීන්ට හිතාහිත පුද්ගලයන් ගැනත් මධ්‍යස්ථතාව උපේක්ෂා පාරමිතාව ය.

තමන්ගේ ශරීරාවයවයන්ට හානි කරන්නා වූ ද ඒවා රැක ගැනීමට උපකාර කරන්නා වූ සෑම දෙනා කෙරෙහි මධ්‍යස්ථතාව උපේක්ෂා උප පාරමිතාව ය.

තමන්ගේ ජීවිතයට හානි කරන්නා වූ ද, දිවි රැක ගැනීමට උපකාර කරන්නා වූ ද සෑම දෙනා කෙරෙහි ඒකත්වය උපේක්ෂා පරමාර්ථ පාරමිතාව ය.

පාරමිතා සමතිසක් කොට දැක්වීමේ හේතුව

පාරමිතාය, උප පාරමිතාය, පරමාර්ථ පාරමිතාය යි එක් එක් පාරමිතාවක් තුන් තුන් ආකාරයකට දක්වන්නේ මහා බෝධියය, ප්‍රතෝෂ බෝධියය, ශ්‍රාවක බෝධියය යන බෝධිත්‍රයා ගේ වශයෙනි. මහා බෝධිසත්ත්වයන් විසින් පාරමිතා දශය ය, උප පාරමිතා දශය ය, පරමාර්ථ පාරමිතා දශය ය යන පාරමිතා තිසම පිරිය යුතු ය. ප්‍රතෝෂ බෝධි සත්ත්වයන්ට පාරමිතා, උපපාරමිතා දෙ කොටස සම්පූර්ණ කිරීම ප්‍රමාණය. පරමාර්ථ පාරමිතා නො පිරුයේ ද ප්‍රතෝෂ බෝධියට පැමිණිය හැකි ය. ශ්‍රාවක බෝධි සත්ත්වයන්ට පාරමිතා පිරීමත් ප්‍රමාණය ය. උපපාරමිතා පරමාර්ථ පාරමිතා නො පුරා ශ්‍රාවක බෝධියට පැමිණිය හැකි ය.

පාරමිතා - උපපාරමිතා - පරමාර්ථ පාරමිතා විභාගය මෙහි දක්වා ඇත්තේ බොහෝ ආචාර්යවරයන් පිළිගන්නා වූ උගන්වන්නා වූ

ක්‍රමයට ය. එයට බොහෝ වෙනස් ආකාරවලින් ද පාරමිතා - උපපාරමිතා - පරමාර්ථ පාරමිතා විභාගය කෙරෙහි. ඒ සියල්ල දැක්වීමෙන් වඩා ප්‍රයෝජනයක් නො මැති නිසා මෙහි නො දක්වන ලදී. දැනු කැමැත්තෝ වරියාපිටක අටුවා ආදියෙන් බලා ගනිත්වා!

පාරමිතාවන් ගේ ලක්ෂණාදිය

තේරුම් ගැනීමට අපහසු ධර්ම නිරවුල් පරිදි තේරුම් ගත හැකි වීමට පුරවාලායඝීවරයෝ ඒ ධර්මයන්ගේ ලක්ෂණය, රසය, ප්‍රත්‍යුපස්ථානය, පදස්ථානය යන කරුණු සතර දැක්වූහ.

තං තං සභාවො ලක්ඛණං කිච්චසම්පත්තියෝ රසො ගස්භාකරො ඵලං වා පි - පච්චුපට්ඨාන සඤ්ඤිතං ආසන්නකාරණං යං තං - පදට්ඨානන්ති තං මතං

යනුවෙන් දැක්වෙන පරිදි ධර්මවලට අයත් වූ ඒ ඒ ස්වභාවය ලක්ෂණ වේ. ඒ ඒ ධර්මවලින් සිදුවන සිදුකරන කෘත්‍ය හෝ ධර්මයන්හි ඇතිගුණ විශේෂ හෝ රස නම් වේ. ධර්මයන්ගේ රසය දැක්වීමේදී කෘත්‍යය ප්‍රකට ධර්මයන්ගේ රසය වශයෙන් කෘත්‍යය දක්වනු ලැබේ. කෘත්‍යය අප්‍රකට යම්කිසි ගුණ විශේෂයක් ප්‍රකට ධර්මයන් ගේ රසය වශයෙන් ඒ ගුණ විශේෂය දක්වනු ලැබේ. බොහෝ සෙයින් රසය වශයෙන් දක්වා ඇත්තේ ධර්මවල කෘත්‍යය ය. ප්‍රත්‍යුපස්ථාන යනු වැටහෙන ආකාරය ය. ධර්මයන්ගේ තතු විමසන තැනැත්තාට මේ මෙය යයි අනික් ධර්මයන් ගෙන් වෙන් කොට සිතීන් ගත හැකි ආකාර ධර්මයන්හි ඇත්තේ ය. ප්‍රත්‍යුපස්ථානය ය, වැටහෙන ආකාරයයි කියනුයේ එයට ය. එබඳු ආකාර විශේෂයක් දැක්වීම දුෂ්කර ධර්මයන්ගේ පදස්ථානය වශයෙන් ඒ ධර්මය නිසා ඇති වන ඵලය දක්වනු ලැබේ. පදස්ථාන යනු ආසන්න කාරණය ය. එක් එක් ධර්මයක් ඇති වන්නේ එක හේතුවකින් නොව හේතු බොහෝ ගණනකිනි. ඒ හේතූන් ගෙන්

ඇතැමෙක් දුරින් උපකාරක වෙති. ඇතැමෙක් ලඟින් උපකාරක වෙති. ආසන්න කාරණය යනු ලඟින් උපකාර වන ධර්මය ය. පාරමිතා ධර්ම නිරවුල් ලෙස තේරුම් ගත හැකි වනු පිණිස වරියාපිටක අටුවා ආදියෙහි ඒවායේ ලක්ෂණාදිය මෙසේ දක්වා තිබේ.

පරිච්චාග ලක්ඛණා දනපාරමී, දෙයාධම්ම ලොභ විද්ධංසන රසා, අනාසත්ති පච්චුපට්ඨානා, පරිච්චේදනඛිඛවන්ථු පදට්ඨානා, භවසම්පත්ති පච්චුපට්ඨානා වා.

දන පාරමිතාවේ ලක්ෂණය තමා අයත් වස්තුව දීමය. එහි කෘත්‍යය ලෝභය නැති කිරීම ය. වැටහෙන ආකාරය වස්තුවෙහි නො ඇලෙන බව ය. ආසන්න කාරණය දෙන වස්තුව ය.

සීලන ලක්ඛණා සීල පාරමී, දුස්සීලය විද්ධංසන රසා, අනවජ්ජ රසා වා, සොචෙසා පච්චුපට්ඨානා, හිරොත්තජ්ජ පදට්ඨානා.

ශීල පාරමිතාවේ ලක්ෂණය කය වචන දෙක පාපයෙහි නො යොදවා මනාකොට තැබීම ය. එහි කෘත්‍යය දුස්සිල් බව නැති කිරීම ය, වැටහෙන ආකාරය පිරිසිදු බවය, ආසන්න කාරණය හිරි ඕතජ් දෙක ය.

කාමතො ච භවතො ච නික්ඛම්ණ ලක්ඛණා නෙකඛම්ම පාරමී, තදදීනව විභාවන රසා, තතො එව විමුඛභාව පච්චුපට්ඨානා, සංවෙග පදට්ඨානා.

නෛශ්ක්‍රමා පාරමිතාවේ ලක්ෂණය කාමයන් කෙරෙන් හා භවය කෙරෙන් නික්මීමය, රසය කාමයන් ගේ හා භවයා ගේ ආදීනවය ප්‍රකට කිරීම ය, ප්‍රත්‍යුපස්ථානය තෘෂ්ණාවෙන් කාම භවයන් දෙස නො බැලීම ය, ආසන්න කාරණය සංවේගය ය.

යථාසභාව පටිවෙධ ලක්ඛණා පඤ්ඤා පාරමී, විසයොභාසන රසා, අසම්මොහ පච්චුපට්ඨානා, සමාධි පදට්ඨානා.

ප්‍රඥ පාරමිතාවේ ලක්ෂණය ඒ ඒ දෙයෙහි සැබෑ සැටිය දැකීම ය. රසය දැන යුක්ත ආලෝකවත් කිරීම ය, ප්‍රඥාපස්ථානය නො මූලා වන බව ය. ආසන්න කාරණය සමාධිය ය.

උස්සහන ලක්ඛණා විරිය පාරමී, උපත්ථම්භන රසා, අසංසිදන පච්චුපට්ඨානා, විරියාරම්භවත්ථු පදට්ඨානා, සංවේග පදට්ඨානා වා.

වියඝී පාරමිතාවේ ලක්ෂණය උත්සාහය ය, රසය උපත්ථම්භනය ය, ප්‍රත්‍යුපස්ථානය නො හැකිලෙන නො පසු බස්නා බව ය. ආසන්න කාරණය වියඝාරම්භ වස්ත්‍ර හෝ සංවේගය ය.

බමන ලක්ඛණා බන්ති පාරමී, ඉට්ඨානිට්ඨ සහන රසා, අධිවාසන පච්චුපට්ඨානා, අවිරොධ පච්චුපට්ඨානා වා යථාභුතදස්සන පදට්ඨානා.

ක්ෂාන්ති පාරමිතාවේ ලක්ෂණය ඉවසීම ය. රසය ඉෂ්ටානිෂ්ට දෙකින් වෙනස් නොවී සමානව පැවතිය හැකි බවය. ප්‍රත්‍යුපස්ථානය අනුන් කරන අපරාධ ඉවසිය හැකි බව හෝ අනුන්ට විරුද්ධ නො වන බව ය. ආසන්න කාරණය ධර්ම ස්වභාවය ඇති සැටියට දක්නා බව ය.

අවිසංවාදන ලක්ඛණා සච්ච පාරමී, යථාසභාව විභාවන රසා, සාදුතා පච්චුපට්ඨානා, සොරච්ච පදට්ඨානා.

සත්‍ය පාරමිතාවේ ලක්ෂණය කාරණය අනුන්ට නො වැරද වීම ය. රසය ඇති සැටි ප්‍රකට කිරීම ය. ප්‍රත්‍යුපස්ථානය වචනවල යහපත් බව ය. ආසන්න කාරණය වරද නො කරන බව ය.

බෝධිසම්භාරෙසු අධිට්ඨාන ලක්ඛණා අධිට්ඨාන පාරමී, තෙසං පටිපක්ඛානිභවන රසා, තත්ථ අවලතා පච්චුපට්ඨානා, බෝධිසම්භාර පදට්ඨානා.

අධිෂ්ඨාන පාරමිතාවේ ලක්ෂණය බෝධිසම්භාරයන්හි නො සැලී පිහිටී ම ය. රසය බෝධි සම්භාරයන්ට ප්‍රතිපක්ෂ ධර්ම අභිභවනය කිරීම ය. ප්‍රත්‍යුපස්ථානය බෝධි සම්භාරයන්හි නො සැලෙන බව ය. ආසන්න කාරණය බෝධිසම්භාර ධර්මයෝ ය.

හිතාකාරප්පවත්ති ලක්ඛණා මෙත්තා පාරමී, හිතුපසංභාර රසා, ආසාතවිනයන රසා වා, සොම්මභාව පච්චුපට්ඨානා, සත්තානං මනාපභාවදස්සන පදට්ඨානා.

මෙෙත්‍රී පාරමිතාවේ ලක්ෂණය සත්ත්වයනට උපකාරී භාවයෙන් පැවැත්මය. රසය අන්‍යයන්ට යහපත එළවීම හෝ වෛරය දුරු කිරීම ය. ප්‍රත්‍යුපස්ථානය සෞම්‍ය භාවය ය. ආසන්න කාරණය සත්ත්වයන් ගේ මනාප භාවය දැකීම ය.

මජ්ඣන්තාකාර පවත්ති ලක්ඛණා උපෙක්ඛා පාරමී, තදදීනව විභාවන රසා, තතො එව විමුඛ භාව පච්චුපට්ඨානා, සංවෛග පදට්ඨානා.

උපේක්ෂා පාරමිතාවේ ලක්ෂණය මධ්‍යස්ථාකාරයෙන් පැවැත්ම ය. රසය හිතාහිත සත්ත්වයන් හා ඉෂ්ටානිෂ්ට වස්තූන් සම සේ සැලකීම ය. ප්‍රත්‍යුපස්ථානය කෝපය හා ඇලීම සංසිදීමය, ආසන්න කාරණය කර්මය සත්ත්වයනට අයත් බව මෙනෙහි කිරීම ය.

පාරමිතා සංක්ලේශය

වැස්සට පින්නට අවිචට සුළඟට අසුවීමෙන් ඇතැම් වස්තූන් දුබල වී දුර්වර්ණ වී ඒවායේ අගය අඩු වී යන්නාක් මෙන්, ඇතැම්

කරුණුවලින් පාරමිතා කුශලය ද දුබල වේ. ඒ දුබල වීමට ‘පාරමිතා සංක්ලේශය’ යි කියනු ලැබේ. චාර්යාපිටක අටුවාවෙහි දැක්වෙන පරිදි පාරමි සංක්ලේශය මෙසේ දත යුතු.

“අවිසෙසෙන තණ්හාදීහි පරාමට්ඨාභාවො පාරමිතං සංකිලෙසො” සාමාන්‍යයෙන් තෘෂ්ණාදි ක්ලේශයන් විසින් ගන්නා ලද බව සකල පාරමිතා කුශලයන්ගේ ම සංක්ලේශය ය. පින් කිරීමට පෙරාතුව හෝ කරන අවස්ථාවෙහි හෝ කළ පසු හෝ මේ පින්වලින් මම භවභෝග සම්පත් ලබමි ය, ප්‍රශංසා ලබමිය, කීර්තිමත් වෙමි ය, ගරු බුහුමන් ලබමි ය, අන්‍යයන් යටත් කරමි ය යනාදි අදහස් පින සම්බන්ධයෙන් ඇතිවීම පින තෘෂ්ණාදීන් විසින් ගැනීම ය. එයින් පින දුබල වේ. තෘෂ්ණාදීන් විසින් ගන්නා ලද පින ඒ සංක්ලේශය නිසා සර්වාකාරයෙන් නිෂ්ඵල වෙතැයි නො ගත යුතු ය. ඒ පින්වලින් ද ඵල ලැබෙන්නේය. වෙනස දීප්තිමත් ඵල නො ලැබී යාම ය.

“දෙයාධම්ම පටිග්ගාහක විකප්පා දනපාරමියා සංකිලෙසො” “මේ මේ දෙය දෙමි ය, මේ මේ දෙය නො දෙමිය” යි දිය යුතු වස්තු පිළිබඳව ද, මේ මේ අයට දෙමිය, මේ මේ අයට නො දෙමිය යි පුද්ගලයන් ගැන ද, විශේෂ කල්පනා කිරීම දනපාරමිතාවේ සංක්ලේශය ය.

“සත්තකාලවිකප්පා සීල පාරමියා (සංකිලෙසො)” අසවල් අසවල් සත්ත්වයන් මරවමිය, අසවල් අසවල් සත්ත්වයන් නො මරවමි ය, අසවල් කාලයේ මරමි ය, අසවල් කාලයේ මැරීමෙන් වැළකෙමි ය යනාදීන් සත්ත්වයන් පිළිබඳ වූ ද, කාලයන් පිළිබඳ වූ ද, වස්තූන් පිළිබඳ වූ ද විශේෂ කල්පනාව ශීල පාරමිතාවේ සංක්ලේශ ය.

“කාමභව තදුපසමෙසු අහිරති අනහිරති විකප්පා නෙක්ඛම්ම පාරමියා සංකිලෙසො” අසවල් අසවල් කාම වස්තු පරිභෝග කළ යුතු ය. සොයා ගත යුතු ය. තබා ගත යුතු ය, අසවල් අසවල් කාම වස්තු

පරිභෝග නො කළ යුතු ය., හළ යුතු ය: අසවල් අසවල් හවයන්ට පැමිණිය යුතුය, අසවල් අසවල් හව හළ යුතු යයි කාම වස්තූන් හා හවයන් ගැනීම හා බැහැර කිරීම පිළිබඳ විශේෂ කල්පනාව නොමැතිව පාරමිතාවේ සංකල්පය ය.

“අහං මමාති විකප්පා පඤ්ඤා පාරමියා සංකිලෙසෝ” මමය, අනෙකාය, මාගේය, අනෙකාගේය යනාදීන් විශේෂ කල්පනා කිරීම ප්‍රඥා පාරමිතාවේ සංකල්පය ය.

“ලීනුද්ධවිව විකප්පා වීරිය පාරමියා (සංකිලෙසෝ)” මෙය තේරුම් ගැනීමට දුෂ්කර පාඨයෙකි. සංකල්පය පිළිබඳව පළමු පාරමිතා ගැන කී කරුණු අනුව සලකන හොත් මෙයට වියඪී කළ යුතු ය, මෙයට වියඪී නො කළ යුතු ය, මෙය ඉක්මනින් කළ යුතු ය. මෙය සෙමින් කළ යුතු ය, මේ අවස්ථාවේ දී වියඪී කළ යුතු ය, මේ අවස්ථාවේ දී වියඪී නො කළ යුතු ය යනාදීන් වියඪීය හා පසුබැසීම පිළිබඳව විශේෂ කල්පනාව වියඪී පාරමිතාවේ සංකල්පය ය.

“අත්තපර විකප්පා ඛන්ති පාරමියා (සංකිලෙසෝ)” මොහු අපේ පවුලේ කෙනෙක, නෑ කෙනෙක, ගමේ කෙනෙක, ජාතියේ කෙනෙක, ඒ නිසා මොහු ගේ වරද ඉවසිය යුතු ය, තම තමන් ගේ අය ගැන ඉවසුවත් සැම දෙනා ම කරන අපරාධ ඉවසිය හැකි ද යනාදීන් තමාගේ ය - අනුන්ගේ ය යන විශේෂ කල්පනාව ක්ෂාන්ති පාරමිතා සංකල්පය ය.

“අදිට්ඨාදීසු දිට්ඨාදී විකප්පා සච්චපාරමියා (සංකිලෙසෝ)” නො දක්නා ලද්ද දක්නා ලද්දේ ය., නො අසන ලද්ද අසන ලද්දේ ය, නො කියන ලද්ද කියන ලද්දේ ය, යනාදීන් කල්පනා කිරීම සත්‍ය පාරමිතාවේ සංකල්පය ය. සත්‍ය කීමෙන් සත්‍යයෙහි පිහිටීමෙන් තමාට හෝ අන්‍යයන්ට හෝ හානියක් වන තන්හි අසත්‍යය වුව ද කිය යුතු ය; පොරොන්දු කඩ කළ යුතුය; අසත්‍යය වුවද එයින් වැඩක් සිදු වනොත්

කීම නිවරදය යනාදි විශේෂ කල්පනාව සත්‍ය පාරමිතාවේ සංක්ලේශය සැටියට ගැනීම ද වරද නැතැයි සිතමු.

“බොධිසම්භාර තබ්බිපක්ඛෙසු දෙස ගුණ විකප්පා අධිවිධනපාරමියා (සංකිලෙසො)” බෝධි සම්භාරයන් ගේ නුගුණ හා බෝධි සම්භාරයන්ට විපක්ෂ ධර්මයන් ගේ ගුණ ද කල්පනා කිරීම අධිෂ්ඨාන පාරමිතාවේ සංක්ලේශය ය.

“හිතාහිත විකප්පා මෙත්තා පාරමියා (සංකිලෙසො)” මොවුහු තමාට හිත සත්ත්වයෝ ය. මොවුහු අහිත සත්ත්වයෝ යයි මෙන් සිත පැවැත්වීම පිළිබඳව සත්ත්වයන් වෙන් කොට සැලකීම මෙහි පාරමිතාවේ සංක්ලේශය ය.

“ඉට්ඨානිට්ඨ විකප්පා උපෙක්ඛාපාරමියා (සංකිලෙසො)” ඉෂ්ටානිෂ්ටයන් ගැන විශේෂ කල්පනාව උපේක්ෂා පාරමිතාවේ සංක්ලේශය ය.

පාරමිතා ව්‍යවදානය

පාරමිතා ව්‍යවදානය යනු පාරමිතාවන්ගේ පිරිසිදු බව ය. තවත් ක්‍රමයකින් කියත හොත් බාධාවක් නැතිව සම්බෝධියට පැමිණවීමේ ශක්තියෙන් යුක්ත වන බව ය. පාරමිතා කුශලය දුබල කරන තණ්හා - මාන - දිට්ඨි - ක්‍රෝධ - උපනාහ - මක්ඛ - පලාස - ඉස්සා - මච්ඡරිය - මායා - සාධේයය - ඵම්භ - සාරම්භ - මද - පමාද යනාදි ක්ලේශයන් විසින් දුබල නො කරන ලද බව හා ඉහත දැක්වුණු විශේෂ කල්පනාවලින් මිදුණු බව පාරමිතා කුශලයා ගේ ව්‍යවදානය ය.

අනුශාසනා ගාථා

1. කොස්සජීවං භයතො දිස්වා විරියාරම්භඤ්ච බෙමතො
ආරද්ධවිරියා හොථ එසා බුද්ධානුසාසනී.
2. විවාදං භයතො දිස්වා අවිවාදඤ්ච බෙමතො,
සමග්ගා සබ්බලා හොථ එසා බුද්ධානුසාසනී.
3. පමාදං භයතො දිස්වා අප්පමාදඤ්ච බෙමතො,
භාවෙථ'ට්ඨංගිකං මග්ගං එසා බුද්ධානු සාසනී.

(චරියා පිටක)

තේරුම:

1. සකල ක්ලේශයන්ට මුල් වන බැවින් හා සකලානර්ථයන් ඇති කරන අලස බව භයක් වශයෙන් දැක, වීර්යය උපද්‍රව නැති කරන ධර්මයක් වශයෙන් දැක, පටන් ගන්නා ලද වීර්යය ඇත්තානු වචි. මෙය බුදුවරයන්ගේ අනුශාසනය ය.
2. විවාදය (ඔවුනොවුන්ට විරුද්ධ කථාව) භයක් වශයෙන් දැක: අවිවාදය හෙවත් මෙමතී වාක් කර්මය උපද්‍රව නැති කරන දෙයක් වශයෙන් දැක, සමගි වචි. මොලොක් සිත් ඇතියෝ වචි. මෙය බුදුවරයන්ගේ අනුශාසනය ය.
3. ප්‍රමාදය භය වශයෙන් දැක, අප්‍රමාදය ආරක්ෂාවක් වශයෙන් දැක, ආයතී අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩවි. මෙය බුදුවරයන් ගේ අනුශාසනය ය.

මහාචාර්ය

රේරැකානේ චන්ද්‍රවිමල මහාභායක

ස්ථවිර පාඨයන් වහන්සේ විසින්

සම්පාදිත

පාරමිතා ප්‍රකරණය

නිමි.